

КОН ИГЪЛДЪН ЩЕЗАР

ЗЕМЯ НА СЛАВАТА

Мъжът, който няма равен
в човешката история!

Мъжът, който няма равен в човешката история!

Юлий Цезар трябва да измине опасен път, ако иска да надживее последните дни на Републиката. Всичко и всеки, когото обича, ще бъдат проверени с огън.

"Земя на славата" започва в момента, когато Цезар попълва вътрешния си кръг — мъжете, които ще бъдат негови военачалници. Когато се появява възможността да се кандидатира за консул, се завръща в града, където заговорите и конспирациите заплашват стабилността на всичко, което цени.

Помпей, Крас и Цезар създават съюз, известен като Първия триумвират. За Юлий Цезар това е възможност да проправи нов път, който ще го отведе в Галия и отвъд края на географските карти, в Британия.

Това са последните дни на стария ред, оформени и променени от мъж, който няма равен в човешката история. Това е неговото лято.

Наистина епичен разказ, част от посрещнатия с възторг цикъл "Цезар". Тук историята и приключението, смелостта и амбицията, приятелството и съперничеството се преплитат в спиращ дъха сюжет. Кон Игълдън е изключителен млад автор на сцената на историческия роман.

Кон Игълдън е роден в Лондон. Чете лекции по английски в Лондонския университет и работи като учител седем години преди да стане писател на пълно работен ден. Женен, с две деца, живее в Хартфордшир.

Първите му два романа от серията „Цезар“ — „Вратите на Рим“ и „Смъртта на царете“ — се изкачиха високо в класацията на бестселърите и са впечатляващ дебют.

- [КОН ИГЪЛДЪН — ЦЕЗАР: ЗЕМЯ НА СЛАВАТА #3](#)

-

- [ЧАСТ ПЪРВА](#)

- [Глава 1](#)

- [Глава 2](#)

- [Глава 3](#)

- [Глава 4](#)

- [Глава 5](#)

- [Глава 6](#)

- [Глава 7](#)

- [Глава 8](#)

- [Глава 9](#)

- [Глава 10](#)
 - [Глава 11](#)
 - [Глава 12](#)
 - [Глава 13](#)
 - [Глава 14](#)
 - [Глава 15](#)
 - [Глава 16](#)
 - [Глава 17](#)
 - [Глава 18](#)
 - [Глава 19](#)
 - [Глава 20](#)
 - [Глава 21](#)
 - [ЧАСТ ВТОРА](#)
 -
 - [Глава 22](#)
 - [Глава 23](#)
 - [Глава 24](#)
 - [Глава 25](#)
 - [Глава 26](#)
 - [Глава 27](#)
 - [Глава 28](#)
 - [Глава 29](#)
 - [Глава 30](#)
 - [Глава 31](#)
 - [Глава 32](#)
 - [Глава 33](#)
 - [Глава 34](#)
 - [Глава 35](#)
 - [Глава 36](#)
 - [Глава 37](#)
 - [Глава 38](#)
 - [Глава 39](#)
 - [Глава 40](#)
 - [Глава 41](#)
 - [Глава 42](#)
 - [Глава 43](#)
 - [Глава 44](#)
 - [Глава 45](#)
 - [Глава 46](#)
 - [ОБРАБОТКА The Last Survivors](#)
 - [Сканиране: Daenerys, 2019](#)
 - [Разпознаване, корекция и форматиране: sqnka, 2019](#)
 - [ИСТОРИЧЕСКА БЕЛЕЖКА](#)
 - [ИНФОРМАЦИЯ ЗА ТЕКСТА](#)
- [notes](#)

- [1](#)
 - [2](#)
 - [3](#)
 - [4](#)
 - [5](#)
 - [6](#)
 - [7](#)
 - [8](#)
 - [9](#)
 - [10](#)
 - [11](#)
 - [12](#)
 - [13](#)
-

*На дъщеря ми Мия
на съпругата ми
Ела*

Част от удоволствието при писането на цикъл от четири книги е възможността да благодариш на всички, на които трябва да изкажеш почитта си, преди историята да приключи. Сюзан Уот е една от тях — дама, чиито познания и енергия загладиха грапавините.

Искам да благодаря и на Тони и Итало Д'Урсо, които ми позволиха с години да използвам стария компютър в коридора им, без да се оплакват. Накрая, от добро възпитание, се ожених за дъщеря им. Длъжник съм им.

Юлий стоеше пред отворения прозорец и рееше поглед над испанските хълмове. Залязващото слънце разливаше злато по далечните възвишения и те изглеждаха така, сякаш висяха във въздуха без опора — като далечна артерия от светлина. Ромонът на разговорите зад него се засилваше и затихваше, без да прекъсва мислите му. Усети ухание на пчелен мед във ветреца — ароматът му подсили остротата на миризмата на собствената му пот. После нежното ухание се разпръсна във въздуха и изчезна.

Беше наистина дълъг ден. Той притисна очите си с ръка и усети как изтощението се надига в него като черна вълна. Гласовете в заседателната зала се смесваха със скърцането на столовете и шумоленето на картите. Колко ли вечери беше прекарал на горния етаж на крепостта с тези мъже? Навикът се бе превърнал в някакво успокоение за всеки от тях в края на деня. Дори когато нямаше какво да обсъждат, пак се събираха тук на питие и разговор. Това запазваше спомена за Рим жив в паметта им и понякога дори успяваха да забравят, че не са виждали домовете си от повече от четири години.

Отначало Юлий бе така погълнат от проблемите на провинцията, че понякога с месеци не се сещаше за Рим. Времето летеше, той се събуждаше и заспиваше заедно със слънцето, а Десети създаваше градове в пустошта. Валенция беше преобразена с вар, дърво и боя — един почти нов град изникна върху стария. Построиха пътища, които опасваха земята, и мостове, които откриваха хълмовете за заселниците. През тези първи години Юлий работеше с неспирна и всепоглъщаща енергия. Използваше изтощението като опиат, за да прогони спомените. После щеше да спи и тогава Корнелия можеше да дойде при него. Нощем ставаше от подгизналото от пот легло и обикаляше на кон постове — появяваше се неочаквано от тъмнината. Мъжете от Десети бяха нервни и уморени също като него.

Сякаш за да залъжат безразличието му, хората му откриха злато в два потока. Находищата бяха по-богати от всички известни досега. Жълтият метал носеше особени асоциации и когато Юлий го видя за първи път да се изсипва от платнената торбичка на масата пред него, го погледна с омраза заради това, което символизираше. Беше пристигнал в Испания без нищо, но земята му разкри тайните си. С богатството дойде и носталгията по стария град и живота, който почти беше забравил.

Въздъхна. Испания беше такава съкровищница, че щеше да му е трудно да я напусне. Все пак част от него знаеше, че не може да се мотае дълго тук. Животът беше прекалено ценен, за да бъде пропиляван — и прекалено кратък.

В стаята беше топло — бяха се събрали много хора. Картите на новите мини бяха разпънати на ниските маси и притиснати с тежести. Юлий чуваше как Рений спори с Брут и тихия кикот на Домиций. Само гигантът Кир беше мълчалив. Но дори и тези, които говореха, просто убиваха времето: чакаха го да заговори. Бяха добри мъже. Всеки бе стоял до него срещу враговете и в моменти на скръб. Понякога си представяше какво ще е да стигне с тях до края на света. Бяха мъже, на които беше писано да тръгнат по по-добри пътища, а не да бъдат забравени в Испания, и той не можеше да понесе съчувствието, което четеше в очите им. Знаеше, че заслужава само упрек, че ги е довел тук да се занимават с дреболии.

Ако Корнелия беше жива, щеше да я доведе в Испания. Това можеше да е ново начало, далече от интригите на града. Наведе глава. Вечерният ветреца облъхваше лицето му. Това беше стара болка. Бе минал цял ден, откакто не беше мислил за съпругата си. После щеше да

се надигне вината и сънищата му щяха да са кошмарни: наказание за тази грешка.

— Юлий? Дойдоха — каза Брут и го докосна по рамото. Юлий кимна и се обърна към вратата.

Легионерът изнервено поглеждаше към покритите с карти маси и каните с вино, предназначени за хората край тях.

— Е? — каза само Юлий.

Войникът преглътна и се взря в тъмните му очи. Нямаше никаква благост в това сурово, изпито лице и легионерът потръпна.

— Един испанец дойде, господарю. Каза, че бил онзи, когото търсим.

Разговорите в стаята секнаха и на легионера му се прииска да е някъде другаде, а не пред изпитателните погледи на тези мъже.

— Провери ли го за оръжие? — попита Юлий.

— Да, господарю.

— Тогава го доведи. Искам да говоря с човека, който ми причини толкова неприятности. Доведоха испанеца. Дрехите му бяха прекалено тесни за едрото му тяло, лицето му изразяваше прехода между момче и мъж, макар че в грубата му челюст нямаше мекота. Когато погледите им се срещнаха, испанецът се поколеба.

— Как се каваш, момче? — попита Юлий, докато слизаше по стъпалата.

— Адан — прегракнало отвърна младежът.

— Ти ли уби моя офицер? — студено попита римлянинът.

Младежът замръзна, после кимна. Изражението му се колебаеше между страх и решителност. Виждаше как го гледат мъжете в стаята и смелостта му сякаш го напускаше при мисълта да влезе при тях. Сигурно щеше да отстъпи назад, ако пазачът не го беше бутнал през прага.

— Чакай долу — изръмжа Юлий на легионера с внезапно раздражение.

Адан отказа да сведе глава пред враждебните погледи на римляните, макар никога през живота си да не бе изпитвал такъв страх. Юлий затвори вратата зад него и младежът трепна и прокле нервността си. Обзе го паника, когато римлянинът отново мина пред него и седна. Дали да отпусне небрежно ръце? Внезапно това му се стори прекалено нелепо, също както и да ги кръстоса или да сплете пръсти зад гърба си. Тишината беше болезнена — той чакаше, а римляните не откъсваха очи от него. Преглътна с мъка, решил да не показва страха си.

— Знаеш достатъчно езика ни, за да разбереш, че те питам как се каваш. Разбираш ли всичко, което ти говоря? — попита Юлий.

Младежът облиза пресъхналите си устни.

— Да. — Поне гласът му не беше писклив като на момче. Поотпусна се и огледа останалите. Почти се отврати от животинската голота на един от тях — еднорък мъж-планина, чиито гърди буквално се издуваха от ярост.

— Казал си на пазачите, че си онзи, когото търсим. Че ти си убил войника — продължи Юлий.

Адан рязко извърна глава към него и отвърна на един дъх:

— Така е. Убих го.

— Измъчвал си го — добави Юлий.

Младежът преглътна. Беше си представял тази сцена, докато вървеше през тъмното поле към крепостта, но сега не можеше да си спомни оправданията, които беше измислил. Чувстваше се така, сякаш признава някоя беля пред баща си. Едва се съдържа да не

запристъпва засрамено от крак на крак.

— Той искаше да насили майка ми. Завлякох го в гората. Тя се опита да ме спре, но не я послушах — сковано изрече Адан; опитваше се да си спомни думите, които беше намислил да каже.

Някой в стаята изруга. Младежът не откъсваше поглед от Юлий. Изпитваше дори облекчение, че му е разказал всичко. Сега римляните можеха да го убият и родителите му щяха да бъдат освободени.

Беше грешка да се сеца за майка си. Неизвестно откъде в очите му избликнаха сълзи и той замига бързо, за да ги прогони. Майка му би искала да е силен пред тези мъже.

Юлий го гледаше. Младият испанец трепереше — и имаше защо. Само трябваше да заповяда, и Адан щеше да бъде отведен в двора и екзекутиран пред събралите се войници. Това щеше да е краят... но някакъв спомен го спря и той попита:

— Защо се предаде?

— Защото прибрахте семейството ми, римлянино. Те са невинни. Аз съм човекът, който ви трябва.

— Мислиш, че смъртта ти ще ги спаси?

Младежът се поколеба. Как можеше да обясни, че само тази крехка надежда го е накарала да дойде?

— Те не са направили нищо лошо.

Юлий вдигна ръка, потърка челото си, после опря лакът на страничната облегалка на стола и каза замислено:

— Когато бях по-млад от теб, се изправих пред един римлянин, Корнелий Сула. Той уби вуйчо ми и унищожил всичко, което ценях в този свят. Каза ми, че мога да си тръгна, ако оставя жена си и я посрамя пред баща ѝ. Сула харесваше такива злобни гаври.

За момент Юлий се взря в неясната далечина на миналото. По челото на Адан се стичаше пот. Защо този мъж му разказваше това? Вече беше признал, какво още? Но въпреки страха си усети прилив на любопитство. В Испания римляните бяха като железен юмрук. Зарадва се, като чу, че имат съперници и врагове и в собствените си земи.

— Мразех този мъж, Адан — продължи Юлий. — Ако имах оръжие, щях да го нападам, дори това да ми струваше живота. Изпитвал ли си такава омраза?

— Нали не си се отрекъл от жена си? — попита Адан.

Цезар премигна от неочаквания въпрос, после се усмихна горчиво:

— Не. Отказах и той ме остави жив. Ръцете му бяха в кръв до лактите — кръвта на онези, които беше измъчвал и убил — и все пак ме остави жив. Често се чудя защо.

— Не те е смятал за заплаха — отвърна Адан, изненадан от смелостта си да разговаря с римлянина толкова свободно. Юлий поклати глава, потънал в спомени.

— Съмнявам се. Казах му, че ще посветя живота си на това да го убия, а той ме освободи. — За момент се изкуши да разкаже как приятелят му е отровил диктатора, но тази част от историята трябваше да остане завинаги в тайна, дори от мъжете в тази стая. Сви рамене. — В крайна сметка умря от чужда ръка. Това е едно от нещата, за които съжалявам в живота си — че не можах да го направя лично и да видя как животът в очите му изгасва.

Адан отклони очи от пламъка в погледа на римлянина. Повярва му и мисълта как този мъж със същата злоба ще заповяда да го убият го накара да потрепери.

Юлий дълго мълча. Младежът се изпоти от напрежение и се стресна, когато римлянинът най-после наруши тишината:

— В килиите тук и във Валенция има много убийци. Един от тях ще бъде обесен и за твоето престъпление, освен за собствените си. Теб смятам да помилвам. Ще се прибереш при семейството си — никога повече не се появявай пред очите ми.

— Може ли да поговорим насаме, Юлий — изсумтя Рений. Гледаше Адан с омраза. Младежът бе зяпнал от изненада.

— Не, Рений. Казах думата си и това ще бъде — отвърна Юлий, без да го поглежда: гледаше момчето и усети как тежестта пада от раменете му. Беше сигурен, че е взел правилното решение. Бе видял себе си в очите на испанеца и това беше като вдигане на воал от спомените му. Колко страшен му се струваше Сула. За Адан Юлий беше също толкова жесток тиранин, в метална броня, с още по-твърди мисли. Колко близо бе до заповедта да го разпънат на кръст, да го изгорят или да го приковат на портата, както бе правил Сула с толкова от враговете си. Каква ирония, че някогашната приумица на Сула беше спасила Адан. Юлий се зачуди в какво се превръща. Не искаше да стане като мъжете, които мразеше. Ако имаше силата да се противопостави, годините нямаше да го вкарат в техния коловоз. Стана и се обърна към младежа:

— Не пропилявай тази възможност, Адан. От мен няма да получиш втора.

Испанецът почти избухна в сълзи. Беше се подготвил за смъртта и това, че тя го заобиколи и му беше обещана свобода, го сломи. Той импулсивно пристъпи напред и падна на колене.

Юлий стоеше мълчаливо, гледаше младия мъж пред себе си.

— Ти не си враг, Адан. Помни това. Ще наредя на писаря да изготви документа ти за помилване. Изчакай ме долу.

Младежът се изправи и за момент, преди да напусне стаята, се взря в тъмните очи на римлянина. Щом излезе, се облегна на стената и попи потта от лицето си. Всеки дъх, който поемаше, беше чист и студен. Не можеше да разбере защо го бяха пощадили.

— Тръгвай де! — сопна му се пазачът. — Какво чакаш? Да те заколят ли?

— Не и днес — отвърна Адан и му се ухили.

Брут тикна една чаша в ръката на Юлий и я наля умело от амфората. После попита:

— Ще ни кажеш ли защо го пусна?

Юлий вдигна чашата, отпи и отново я подложи.

— Защото беше смел.

Рений потърка белезите по брадичката си.

— Нали разбираш, че сега ще се прочуе. Ще е мъжът, който се е изправил срещу нас и е оживял. И сигурно ще го направят кмет, когато старият Дел Субио умре. Младите ще се скупчат около него и преди да се усетиш...

— Стига! — прекъсна го Юлий. Лицето му бе почервеняло не само от силното вино. — Мечът не е отговор на всичко, без значение колко много ти се иска да е така. Трябва да живеем с тях, без да ни се налага да изпращаме нашите хора по двойки и да оглеждаме всяка пътека и просека за засади. — Ръката му сечеше въздуха, докато се опитваше да намери точните думи.

— Те трябва да са толкова римляни, колкото сме и ние. Да искат да умират за нашата кауза и в битка срещу нашите врагове. Помпей проправи пътя с легионите, които обучи тук. Говорех истината, когато казах, че ние не сме врагът. Можеш ли да разбереш това?

— Разбирам го — изненадващо се намеси Кир. Дълбокият му глас заглуши отговора на

Рений.

Лицето на Юлий се озари от внезапно прозрение.

— Точно така. Кир не е роден в Рим, но дойде с нас по собствено желание и принадлежи на Рим. — Трудно намираше думите, мисълта му се движеше по-бързо от езика. — Рим е... идея, не роден град. Трябва да направим така, че за Адан да ни отхвърли, да е като да изтръгне собственото си сърце. Тази нощ ще се чуди защо не е бил убит. Ще знае, че може да има справедливост, дори и след смъртта на римски войник. Ще разказва какво е станало и тези, които се съмняват, ще му повярват. Това е достатъчна причина.

— Освен ако не го е убил ей така, за кеф — възрази Рений. — И ако не разправя на приятелите си, че сме слаби и глупави. — Не се осмели да продължи, а се приближи до Брут, взе амфората от него и, притискайки я с чукачето на лакътя си, напълни чашата си. В яда си разля по пода част от течността.

Юлий леко присви очи към стария гладиатор. Бавно си пое дъх, за да овладее гнева, който се надигаше в него.

— Няма да бъда Сула, нито Катон. Не го ли разбра най-после, Рений? Няма да управлявам със страх и омраза и да проверявам всяко ястие за отрова. Не разбра ли? — Гласът му се извиси. Рений сведе очи — осъзна, че е прекалил.

Юлий вдигна стиснат юмрук. Трепереше от ярост.

— Рений, стига да кажа една дума и Кир ще прободете сърцето ти. Той е роден на бреговете на други земи, но е римлянин. Той е воин на Десети легион и е мой. Не го държа със страх, а с любов. Не разбираш ли?

— Естествено, че разбирам. Ти...

Юлий го прекъсна с махване на ръка. Почувства остра болка между очите. Страхът, че може да получи пристъп пред всички, изпари гнева му и той се почувства уморен, дори изтощен.

— Оставете ме. Всички. Извикайте Кабера. Прости ми, Рений. Трябваше да викна на някого, за да избистря мислите си.

Старият гладиатор кимна и излезе с другите. Юлий остана сам. Падащият здрач се беше превърнал почти в нощ. Младият мъж запали лампите, застана до отворения прозорец и притисна чело до студения камък. Главоболието пулсираше. Юлий тихо изстена и заразтрива слепоочията си с кръгообразни движения, както го беше учил Кабера.

Имаше толкова много работа, а вътрешният му глас непрекъснато му шепнеше подигравателно. Дали не се криеше сред тези хълмове? Някога бе мечтал да се изправи в сградата на сената, а сега се бе оттеглил надалеч. Корнелия бе мъртва, Тубрук също. Дъщеря му бе... непозната. Живееше в къща, която бе посетил само за една нощ за цели шест години. Навремето жадуваше да премери силата и ума си с мъже като Сула и Помпей. Сега при самата мисъл отново да се хвърли в игрите на властта му се гадеше от омраза. Със сигурност беше много по-добре да си създаде дом в Испания, да си намери жена тук и никога повече да не види родното си място.

— Не мога да се върна — каза той прегракнало.

Рений намери Кабера в обора — тъкмо пробождаше с игла подутината над копитото на един кон. Конете сякаш винаги разбираха, че се опитва да им помогне, и дори и най-буйните заставаха кротко само след няколко промърморени думи и потупвания.

Рений изчака, докато Кабера изстискаше гнойта. Конят потръпна, сякаш го бяха

накацали мухи, но не ритна лечителя — кракът му остана спокойно в здравите му ръце.

— Вика те — каза Рений.

Кабера вдигна глава и посочи с брадичка.

— Би ли ми подал ей онова гърне?

Рений му го даде — гърне с лепкава смола за запечатване на раната — и загледа как Кабера мълчаливо работи. Когато затвори раната, лечителят се обърна към него и каза:

— Притеснен си за Юлий.

— Той се убива тук. Разбира се, че съм разтревожен. Не спи. По цяла нощ гледа картите.

Аз... не мога да говоря с него, без да се скараме.

Кабера се пресегна и хвана железните мускули на ръката му.

— Той знае, че ще си тук, ако има нужда от теб. За тази нощ ще му дам приспивателно.

Да дам и на теб? Изглеждаш изтощен.

Рений поклати глава.

— Просто направи каквото можеш за него. Не мога да го гледам как се мъчи.

Кабера загледа след едноръкия гладиатор, който се отдалечи в тъмнината.

— Ти си добър човек, Рений.

Каза го съвсем тихо, сякаш на себе си.

Сервилия стоеше до парапета на малкия търговски кораб и гледаше хората на кея и рибарите. Във водите край пристанището на Валенция имаше стотици малки лодки и капитанът на два пъти беше заповядал на прекалено приближилите риболовци да се отдалечат от кораба му, но без успех. Сервилия се усмихна, когато поредният млад испанец вдигна една риба и ѝ изкрещя някаква цена. Отбеляза колко ловко пази равновесие в лодчицата си. Носеше само тясна платнена препаска и широк колан, от който се подаваше нож. Реши, че е хубав.

Капитанът му махна да се отдалечи, но рибарят не му обърна внимание, а продължи да предлага улова си на жената, която му се усмихваше толкова мило.

— Ще купя улова му, капитане — рече Сервилия.

Той се намръщи и гъстите му вежди се събраха.

— Парите са си твои, но на пристанището цените ще са по-ниски.

Тя го потупа по рамото и лицето му веднага се разведри.

— Няма значение. Горещо е, а и след толкова време на кораба ми се иска нещо прясно.

Капитанът не възрази — хвана тежкото въже, навито на купчина, и го хвърли през борда. Рибарят го върза за мрежата в краката си, пъргаво се изкатери до палубата и с лекота прехвърли крак през парапета. Беше мургав и заякнал от работа, с бели петна от сол по кожата. Поклони се ниско на усмихнатата жена и почна да издърпва мрежата. Сервилия наблюдаваше играта на мускулите на ръцете и раменете му с око на познавач. После попита:

— Лодчицата ти няма ли да отплува, оставена на вълните?

Младият испанец понечи да отговори, но капитанът промърмори:

— Той не знае латински. Те изобщо нямаха училища, преди да им построим.

Сервилия улови гневни искри в погледа на младежа. Едно тънко въже се провесваше от мрежата до лодката му и с едно завъртане на китката испанецът го преметна през перилото, върза го и потупа с пръст възела в отговор на въпроса ѝ.

В мрежата се мятаха тъмносини риби. Сервилия трепна и отстъпи, когато младежът ги изсипа на палубата и те започнаха да подскачат по дъските. Рибарят се разсмя и вдигна една от най-големите за опашката. Беше дълга до лакътя му. Сервилия видя как окото на рибата мърда ужасено, докато тялото ѝ се извива в хватката на младежа. Синята кожа беше лъскава и съвършена, с по-тъмна линия, която минаваше от опашката до главата. Римлянката кимна и вдигна пет пръста. В отговор получи усмивка.

— Дали пет ще са достатъчни за екипажа, капитане?

Той изръмжа одобрително и свирна на двама моряци да вземат рибата. После каза:

— Няколко медни монети ще са достатъчни, господарке.

Сервилия разкопча широката лента на китката си, под която държеше парите, взе един сребърен денарий и го подаде на младежа. Той вдигна вежди, добави още една голяма риба, после хвърли мрежата си във водата, погледна победно капитана, развърза въжетото, което придържаше лодката му, и скочи в сините води долу. Сервилия се наведе, за да види как ще изплува, и се засмя от удоволствие, когато младежът се появи: блестеше на слънчевата светлина като риба. Извади мрежата си и ѝ помахна.

— Какво чудесно начало — въздъхна тя.

Капитанът промърмори нещо неразбрано.

Моряците донесоха дървени чукове и преди Сервилия да осъзнае какво правят, ги стовариха с хрущене върху блестящите глави на рибите. Лъскавите очи изчезнаха, забити навътре в главите, по палубата пръсна кръв. Сервилия се намръщи, когато една капка се лепна на ръката ѝ. Моряците очевидно се забавляваха — не ги беше виждала толкова оживени, откакто тръгнаха от Остия. Кикотеха се и се шегуваха, докато довършваха зловещата си задача.

Палубата се покри с кръв и сребристи люспи. Моряците пуснаха едно ведро в морето и я изплакнаха.

— Пристанището е препълнено с кораби, господарке — каза капитанът зад рамото ѝ, примижаваше срещу слънцето. — Ще се приближа възможно най-много, но ще трябва да остана на котва, докато се освободи място. — Сервилия се обърна да погледне Валенция; внезапно закопня отново да стъпи на твърда земя.

— Както кажеш, капитане.

Планините отвъд пристанището сякаш изпълваха хоризонта, обагрени в червено и зелено на фона на тъмносиньото небе. Синът ѝ беше някъде зад тях. Щеше да е чудесно да го види отново след толкова време. За нейно учудване стомахът ѝ се сви почти болезнено при мисълта за младия мъж, който му беше приятел. Зачуди се как ли са го променили годините. Несъзнателно приглади къдриците си; косата ѝ бе влажна от морския въздух.

Докато успеят да се промъкнат между редиците закотвени кораби и да заемат място на дока, вечерта вече беше разпръснала жегата в сивкава мекота. Сервилия водеше три от най-красивите си момичета — придружиха я на палубата, докато екипажът хвърляше въжета на докерите. Изтеглиха ги с две лебедки. Това беше деликатна маневра и капитанът прояви истинско умение, докато с помощта на сигнали с ръце и викове направляваше моряка на носа.

Цареше въодушевление. Момичетата започнаха да се смеят и да се шегуват, когато работниците на дока започнаха да подхвърлят пиперливи забележки. Сервилия ги остави да се перчат, без да каже и дума. Трите бяха от малкото, които не бяха изгубили любовта към работата си. Всъщност най-младата, Анжелина, непрекъснато се влюбваше в клиентите си и през два-три месеца идваха предложения да я откупят за съпруга. Цената обаче винаги стряскаше кандидатите и Анжелина дни наред се цупеше, преди някой друг да спечели сърцето ѝ.

Момичетата бяха облечени скромно, като дъщери от заможно семейство. Сервилия беше предприела сериозни мерки, защото знаеше, че дори и краткото пътуване по море носи усещането за свобода на мъжете и че това може да ѝ създаде неприятности. Робите им бяха скроени така, че да прикриват младите им тела, макар че в сандъците, които бяха взели, имаше доста предизвикателни дрехи.

Ако писмата, които беше изпратил Брут, бяха верни, тук имаше пазар за услугите ѝ и трите момичета щяха да са първите в новия дом, който смяташе да купи. Моряците, които пъшкаха и се оплакваха от тежестта на сандъците, щяха да се изненадат от това колко много злато е скрито сред дрехите.

Внимателното ѝ наблюдение на доковете бе прекъснато от внезапното изпищяване на Анжелина. Сервилия се обърна и забеляза със зоркия си поглед как един моряк бързо се отдалечава — и доволната физиономия на Анжелина. Бяха стигнали до брега тъкмо навреме, помисли си.

Капитанът нареди да побързат с въжетата и моряците се развикаха доволно — вече предвкушаха насладите на пристанището. Капитанът тръгна към Сервилия. Внезапно бе станал много по-любезен, отколкото досега.

— Няма да разтоварваме преди утре сутрин — каза той. — Мога да ви препоръчам няколко места, ако искате да слезете на брега. Имам и една братовчедка, която може да ви даде на добра цена толкова каруци, от колкото имате нужда.

— Благодаря, капитане. Много сте мил. — Сервилия му се усмихна и със задоволство го видя да се изчервява. „Анжелина не е единствената с почитатели на кораба“, помисли си със задоволство.

Капитанът се изкашля и вдигна брадичка, за да заговори отново. Изглеждаше изненадващо притеснен.

— Ако искаш, можеш да ми правиш компания на вечеря. Ще донесат пресни плодове, така че храната ще е по-хубава от тази, на която сме свикнали.

Сервилия постави ръка върху неговата — кожата му пареше под туниката.

— Съжалявам, но ще трябва да го отложим. Бих искала да тръгна преди зазоряване. Може ли да разпоредиш да свалят сандъците ми първи? Докато натоварим каруците, ще говоря с легиона да ми осигурят охрана.

Капитанът кимна, като се опита да скрие разочарованието си. Първият му помощник му бе казал, че тази жена е проститутка, но той разбираше, че ако ѝ предложи пари да е с него, тя ще му се присмее и ще го унижи ужасно.

За момент ѝ се видя толкова самотен, че Сервилия помисли дали да не прати Анжелина да му подобри настроението. Малката блондинка обичаше по-възрастни мъже. Те винаги бяха отчайващо благодарни срещу съвсем малко усилия. Но го погледна и реши, че ще откаже. Мъжете на неговата възраст често харесваха компанията на по-зрели жени толкова, колкото и физическото удоволствие. Практичната откровеност на Анжелина само щеше да го обърка.

— Твоите сандъци ще бъдат стоварени първи, господарке. За мен беше удоволствие да се запознаем — каза той. Загледа се след нея с копнеж, докато тя слизаше от кораба. Моряците се бяха скупчили около младите жени да им помагат да слезат. Капитанът се навъси, после размисли и последва Сервилия — всъщност трябваше да помогне на моряците.

Юлий бе потънал в работа. Пазачът потропа на вратата му и той вдигна глава.

— Какво има?

Легионерът бе явно нервен.

— Ела при портите, господарю. Трябва да видиш нещо.

Юлий вдигна вежди и го последва надолу по стълбите и навън под жаркото следобедно слънце. Скупчените около портата мъже бяха очевидно напрегнати. Докато се разстъпваха, двама-трима едва не се разсмяха. Физиономиите им засилиха яростта, която го раздираше още откакто се беше събудил.

Пред портите чакаше колона тежко натоварени каруци, покрити с прах от пътуването. Двайсет мъже от Десети бяха застанали отпред и отстрани на необичайната процесия. Юлий позна офицера, който предишния ден беше изпратен на пристанището, и това засили гнева му още повече. Също като каруците, и легионерите бяха покрити с достатъчно прах, за да си личи, че са вървели по целия път.

— Не помня да съм давал заповед да придружавате търговски стоки от брега — сопна се Юлий. — Дано да имате по-приемлива причина за напускането на постовете си и

неподчинение на заповедите ми. Аз самият не мога да се сетя за такава, но може би вие ще ме изненадате.

Офицерът пребледня — пролича дори под прахта по лицето му.

— Ама господарката...

— Какво? Каква господарка? — попита Юлий, вече изгубил търпение. И в същия момент прозвуча друг глас, който го сепна.

— Казах на хората ти, че няма да възразиш да помогнат на стар приятел — каза Сервилия, слезе от капрата на една каруца и тръгна към него.

За момент Юлий не можа да отговори. Тъмната ѝ коса бе като грива около главата ѝ. Гледката бе омайваща. Заобиколена от прашните войници, тя изглеждаше свежа и красива и бе напълно наясно с ефекта, който предизвиква. Движеше се като дебнеща котка. Бе облечена в кафява памучна дреха, която разкриваше ръцете и шията ѝ. Единственото ѝ бижу беше златна верижка с висулка, която проблясваше между гърдите ѝ.

— Сервилия. Не биваше да залагаш на приятелството — сковано каза той.

Тя сви рамене и се усмихна, все едно не го беше чула.

— Надявам се, че няма да ги накажеш. Пристанищата са опасни без охрана, а нямаше кой друг да ми помогне.

Юлий я погледна хладно, после се обърна към офицера. Той стоеше безизразен като човек, който очаква лоши новини.

— Заповедите ми бяха ясни, нали?

— Да, господарю.

— Тогава ти и хората ти ще поемете следващите две смени. Твоят чин те прави виновен от тях, нали?

— Да, господарю.

Юлий кимна.

— Когато приключиш, искам да докладваш на центуриона ти да те накаже. Кажи му да ти удари двайсет камшика и името ти да бъде записано в списъка на тези, които не се подчиняват. А сега бегом обратно.

Офицерът покорно отдаде чест, обърна се и изкрещя на двайсетте си мъже:

— Кръгом! Бегом към пристанището.

В присъствието на Юлий никой не се осмели да мърмори, макар че всички щяха да се изтощат още на половината път до постовете си, а по време на следващите смени щяха да изпокапят от умора.

Юлий гледа подир тях, докато задминаха каруците, после се обърна към Сервилия. Тя стоеше сковано, опитваше се да скрие изненадата си и чувството за вина от резултата на молбата си към легионерите.

— Дошла си да видиш сина си? — намръщено я попита Юлий. — Той се упражнява с легиона и ще се върне по здрач. — Погледна редицата каруци и мучащите волове. Очевидно беше раздвоен между раздразнението от неочакваното посещение и необходимостта да е учтив. След дълго мълчание продължи: — Може да изчакаш Брут вътре. Ще поръчам да напият животните и да ти донесат храна.

— Благодаря за любезността — отвърна Сервилия и се усмихна, за да прикрие неудобството си. Не можеше да проумее промяната у младия мъж. Целият Рим знаеше, че е загубил жена си, но сега тя сякаш говореше на непознат, а не на мъжа, когото познаваше. Под очите му имаше тъмни кръгове, но не просто от умора. Когато го видя за последно, той беше

готов да се изправи с оръжие срещу Спартак и огънат в него бе трудно контролируем. Сърцето я заболя, като си помисли какво е загубил.

В този момент Анжелина скочи от каруцата си в задната част на колоната, помахаше и викна нещо на Сервилия. Двата с Юлий се сепнаха, щом чува момичешкия глас.

— Коя е тази? — попита Юлий и присви очи към момичето.

— Придружителка. Взех три момичета за пътуването.

Нещо в гласа ѝ го накара да я погледне с внезапно подозрение.

— Да не би да са...

— О — отвърна безгрижно тя, — и трите са добри момичета. „При подходяща цена могат да са превъзходни“, добави наум.

— Ще поставя охрана на вратата им. Мъжете ми не са свикнали на... — Той се поколеба. — Да, ще трябва охрана.

И за най-голямо удоволствие на Сервилия се изчерви. „В него все още има живец, някъде дълбоко“, помисли си тя. При тази мисъл ноздрите ѝ леко се разшириха. Докато Юлий се връщаше към портата, тя го наблюдаваше и се усмихваше, прехапала от задоволство пълната си долна устна. „Все още не съм чак толкова стара“, каза си и приглади с ръка разпиляната си коса.

Брут разкърши рамене. До крепостта оставаха няколко мили. Центурията му от извънредни беше във формация след него. Изпитваше гордост, когато поглеждаше настрани и виждаше правата линия леко галопиращи коне. Домиций беше на мястото си отдясно, а Октавиан поддържаше линията няколко места по-назад. Заедно трополяха в равнината и вдигаха облак прах, който оставяше в устата кисел вкус на пръст. Въздухът беше топъл и настроението им беше безгрижно. Всички бяха уморени, но това беше приятната умора след проявени умения, а храната и добрият сън бяха само на няколко мили пред тях.

Щом крепостта се появи на хоризонта, Брут надвика тропота на конете:

— Домиций, да им направим представление. Щом дам сигнал, се разделете.

Знаеше, че пазачите на портите ще ги наблюдават. Въпреки че извънредните бяха заедно от по-малко от две години, Юлий му беше дал каквото бе поискал като мъже и коне, а той бе пожелал най-доброто от Десети. Брут би заложил на всеки от тях в битка срещу всяка армия на света. Бяха острието на атаката, първи във всяка невъзможна ситуация. Всеки беше избран заради способностите си да язди и да върти меча и Брут се гордееше с всички. Знаеше, че другите от Десети смятат, че при тях има повече показност, отколкото качества, но пък и от създаването им легионът не бе имал битка в Испания. Беше сигурен, че когато извънредните получат бойно кръщение и покажат на какво са способни, останалите ще признаят, че са си стрували разходите. Само бронята им беше цяло състояние — изплетена от бронзови и железни пластини. Това им позволяваше по-голяма лекота на движенията, отколкото по-тежките плочи на триариите. Мъжете бяха излъскали метала до такъв блясък, че на фона на лъскавата кожа на конете той искреше от отблясъците на залязващото слънце.

Брут вдигна ръка и я размаха рязко настрани. Пришпори коня си в галоп, а групата се раздели плавно на две, сякаш по земята бе прокарана невидима линия. Вятърът брулеше лицето на Брут и той се засмя от въодушевление. Нямаше нужда да поглежда, за да е сигурен, че формацията е свършена. От устата на коня му летяха пръски бяла пяна. Той се наведе напред. Имаше усещането, че лети.

Крепостта нарастваше пред тях с учудваща бързина и захласнат от момента, Брут почти

закъсня със сигнала за преподреждане на разгърнатото каре. Двете групи се събраха заедно само миг преди да дръпнат юздите, за да спрат, но нямаше никакви грешки. Като един бойците слязоха от седлата и запотупваха запотените вратове на конете. Юлий ги бе докарал от Рим. Само скопени коне можеха да се използват срещу вражеската кавалерия, тъй като жребците пощуряваха от миризмата на разгонена кобила. Това беше и баланс между желанието да се даде най-доброто на извънредните и да запази породата чиста. Дори и местните подсвирваха одобрително при вида на тези коне. Любовта им към расовите животни надделяваше над неприязънта им към римските войници.

Докато се смееше на нещо, което беше казал Домиций, Брут забеляза майка си. Очите му се разшириха от учудване, после той се затича през арката на портала да я прегърне.

— Не ми писа, че ще дойдеш! — възкликна той, повдигна я от земята и я целуна по двете страни.

— Реших, че може да се развълнуваш прекалено много — отвърна Сервилия. И двамата се разсмяха и Брут я пусна да стъпи на земята.

Сервилия го стисна за лактите. Зарадва се колко е жизнен. Годиците в Испания явно се бяха отразили добре на единствения ѝ син. В него имаше такава жажда за живот, че това караше и другите да вирват брадички и да изправят рамене в негово присъствие.

— Хубав както винаги, доколкото забелязвам — каза тя и намигна. — Сигурно цял кортеж местни момичета те следват по петите.

— Не се осмелявам да изляза без охрана, която да ме пази от бедните девизи — отвърна той.

Домиций се лепна за тях, за да си изпроси представяне.

— А, да, това е Домиций — чисти конете. Познаваш ли Октавиан? Той е роднина на Юлий. — Намигна на обидения Домиций и махна на Октавиан да се приближи.

Октавиан беше притеснен и се опита да отдаде чест, от което се притесни още повече, и Брут се разсмя. Беше напълно наясно с впечатлението, което правеше майка му. Забеляза, че бързо стават център на възхитен кръг от извънредни — всички се бутаха, за да видят новодошлата.

Сервилия им махна; наслаждаваше се на вниманието след скучния месец в морето.

Младите мъже бяха толкова необикновено жизнени, недокоснати от страховете на възрастта или смъртта. Стояха около нея като невинни божества и я радваха с доверчивостта си.

— Видя ли Юлий, майко? Той... — Брут замълча, чул внезапното шушукане в двора. Три млади момичета се появиха от една арка и тълпата войници се раздели, за да им направи път. Всяка беше красива по свой начин. Най-младата беше руса и крехка и леко се изчерви, докато вървеше към Сервилия. От двете ѝ страни вървяха другите две — фигурите им караха войниците да скимтят от желание.

Магията от появяването им се разпръсна, когато някой тихо подсвирна и тълпата отново се оживи.

Сервилия вдигна вежди към Анжелина — тя много добре знаеше какво прави. Бе го забелязала у нея още от самото начало. Беше от жените, които карат мъжете да се бият в тяхна защита. Присъствието ѝ в питейно заведение беше достатъчно, за да предизвика бунт още преди вечерта да е привършила. Сервилия я бе открила да сервира вино и да дава на мъжете всичко, за което биха платили добре. Не беше нужно да я убеждава много, като се имаше предвид за каква сума ставаше въпрос. Сервилия задържаше две пети от всичко, което

Анжелина изкарваше в дома в Рим, и въпреки това младата русокоса жена бе станала доста заможна. Както вървяха нещата, след няколко години щеше да започне да се оглежда за възможност да създаде собствен дом и щеше да дойде при Сервилия за заем.

— Притеснявахме се за теб, господарке — излъга весело момичето.

Брут я изгледа с открит интерес и тя отвърна на погледа му без притеснение. Под критичния поглед на момичето той трудно можеше да потвърди съмнението, което се беше прокраднало в ума му. Макар да се убеждаваше, че е започнал да приема професията на Сервилия, мисълта, че неговите мъже може да разберат какво е точно, му показваше, че не е толкова уверен, колкото смята.

— Няма ли да ни запознаеш, майко?

За части от секундата Анжелина се ококори.

— Това е синът ти, нали? Точно какъвто го описваше!

Сервилия никога не бе обсъждала Брут с Анжелина, но беше раздвоена между отчаянието от неприкритостта на момичето и вродената си хитрост: усещаше, че тук могат да се направят пари. Тълпата около тях ставаше все по-голяма. Тези мъже не бяха свикнали на вниманието на млади жени. Помисли си, че дори само с парите на легионерите Валенция ще излезе доста печелившо място.

— Това е Анжелина — каза тя.

Брут се поклони и очите на момичето заблестяха от удоволствие.

— Трябва да се присъедините към нас на масата на Юлий тази вечер. Ще претършувам избата за вино... да ви измием прахта от пътуването.

Гледаше я в очите, докато говореше, и то така, че предложението да прозвучи сексуално. Сервилия се изкашля, за да го прекъсне.

— Да тръгваме, Брут.

Извънредните отново се разстъпиха, за да ги пропуснат. Топлата храна, която ги очакваше в бараките, не им се струваше и наполовина толкова привлекателна, колкото по време на ездата към крепостта, след като нямаше да имат женска компания за подправка. Останаха унили в двора, докато Брут и жените не изчезнаха вътре. После магията се развали и легионерите се пръснаха, за да се погрижат за конете си. Внезапно движенията им станаха припрени, сякаш изобщо не се бяха скупчвали в двора.

Въпреки протестите на Анжелина, Сервилия остави трите момичета в стаите им. Някой трябваше да разопакова багажа, а освен това първата вечер искаше да има цялото внимание на сина си. Все пак не ги беше довела във Валенция, за да избере от тях жена за Брут.

Юлий не слезе, а когато Брут попита дали ще се присъедини към тях, изпрати официално извинение по личната си охрана. Сервилия забеляза, че отказът не изненада никого на масата, и отново се зачуди на промяната, която беше предизвикала Испания у всички тях.

В чест на гостенката поднесоха местни ястия, сервирани в малки купички. От подправките Октавиан се разкашля и спря едва когато го потупаха по гърба и му дадоха вино, за да си промие гърлото. Той беше изпълнен със страхопочитание от Сервилия още от първия миг в двора. Брут го закачаше, но майка му се правеше, че не забелязва притеснението на момчето.

Стаята беше осветена с трепкащи лампи и виното беше наистина добро, както беше обещал Брут. Вечерта беше приятна и Сервилия се забавляваше на закачките между мъжете.

Домиций се съгласи да разкаже една от своите истории, макар че крайт беше леко провален, защото Кабера го изкрещя от възторг и затропа по масата от смях.

— Тази история беше стара още когато аз бях момче — изкикоти се старецът, докато се пресягаше да вземе парче риба от купата до Октавиан. Младежът тъкмо посягаше към същото парче и Кабера го плесна през пръстите, за да го накара да го пусне. Октавиан понечи да му се сопне, но спря, когато се сети за присъствието на Сервилия на масата.

— Как попадна в Десети легион, Домиций? — попита тя.

— Брут го уреди, когато бяхме долу на юг и се биехме със Спартак. Оставих го нечестно да спечели няколко тренировъчни състезания. Но като цяло той видя, че може да има полза от моето обучение.

— Лъже! — разсмя се Брут. — Попитах го дали иска да се премести в нов легион и той направо почна да ми ближе ръцете. Юлий трябваше да плати цяло състояние за компенсация на легата. Засега обаче всички още чакаме да видим дали си е струвал парите.

Домиций изчака търпеливо Брут да отпие вино от чашата си и каза на Сервилия:

— Разбираш ли, аз съм най-добрият сред връстниците си.

Усмихна се, като видя как Брут едва не се задави.

Тихи стъпки накараха всички да вдигнат глава. Изправиха се едновременно, за да приветстват Юлий. Той зае мястото си начело на масата и им направи знак да седнат. Слугите донесоха нови ястия. Брут наля вино на Юлий и се усмихна, като видя как той вдигна вежди, след като отпи — явно оценяваше качеството на напитката.

Разговорът се поднови. Сервилия улови погледа на Юлий и леко наклони глава. Той повтори жеста ѝ — радваше се, че е на масата. Тя въздъхна облекчено и осъзна, че неволно е притаила дъх.

У младия мъж имаше властност, която не си спомняше да е забелязвала преди. Той не се включваше в забавленията, само леко се усмихваше на най-пиперливите шегите. Сервилия забеляза, че пие виното като вода. То май нямаше никакво видимо въздействие върху него — освен че по шията му изби лека червенина, но пък тя можеше да е предизвикана и от вечерната жега.

Веселото настроение на трапезата се възвърна. Задружността на мъжете беше заразна и съвсем скоро Сервилия се включи в шегите. Кабера отявлено флиртуваше с нея — намигаше ѝ в неподходящи моменти и я караше да сумти от удоволствие. Докато се смееше, тя отново улови погледа на Юлий и мигът сякаш спря, с намек за по-голяма дълбочина под повърхността на веселата вечеря.

Юлий я наблюдаваше и не спираше да се изненадва на въздействието ѝ върху обичайно навъсената компания. Сервилия се смееше без преструвка и в тези моменти той се чудеше как би могъл да не я възприема като изключително красива. Кожата ѝ бе мургава и изпъстрена с лунички от слънцето. Носът и брадичката ѝ бяха малко възедри, но въпреки това в нея имаше нещо, което я правеше неотразима. Практичността му оцени как тя насочва вниманието си към всеки, с когото говори, ласкаеше събеседника си с интереса, който проявяваше към него. Юлий тръсна глава. Реакцията му спрямо нея го притесняваше, но тя беше толкова различна от Корнелия, че никакво сравнение не можеше да обезпокои мисълта му.

От много време рядко бе в женска компания и то само когато Брут успяваше да го налее с достатъчно вино и това не го притесняваше. Сервилия му напомняше за света извън грубия войнишки живот. С нея се чувстваше нестабилен, неумел. Помисли си, че трябва да внимава

и да стои настрана. Жена с нейния опит би могла да го схруска на закуска.

Отново тръсна глава, за да се освободи от тези мисли, раздразнен от слабостта си. Това беше първата жена, която седеше на масата им от месеци, и той беше реагирал дори по-объркано от Октавиан — надяваше се все пак, че мислите му не са толкова лесно разгадаеми. Ако го бяха усетили, Брут щеше да го скъса от подигравки. С ужас си представи веселите закачки и решително остави чашата си настрана. Независимо от всичко, Сервилия едва ли щеше да демонстрира интерес към приятел на сина си. Дори самата мисъл за това беше нелепа.

Октавиан се пресегна през масата, за да предложи на Сервилия последните хапки от билковото ястие. Младият римлянин беше развил силата и уменията си под обучението на Домиций и Брут и вече сигурно не би се страхувал от градските чираци както някога. Цъфтеше сред компанията на грубите войници от Десети и дори имитираше походката на Брут за негово забавление. Изглеждаше толкова млад, че на Юлий му се струваше странна мисълта, че самият той се бе оженил само година по-възрастен от него.

— Тази сутрин научих нова маневра, господарю — гордо каза младежът.

Юлий му се усмихна.

— Ще трябва да ми я покажеш. — И разроши косата му.

При тази проява на нежност лицето на Октавиан засия.

— Ще се упражняваш ли утре с нас? — попита той, вече готов за разочарование от отрицателен отговор.

Юлий поклати глава.

— Трябва да отида за няколко дни до златните мини с Рений. Може би като се върна.

Младежът се опита да изглежда доволен, но всички можеха да забележат, че възприемчивостта като категоричен отказ. Юлий беше склонен да промени намерението си, но мрачното настроение, което го разяждаше, се промъкна отново в мислите му. Никой тук не разбираше смисъла на неговата работа. Всички бяха леконравни като деца, а безгрижието беше лукс, който той вече не можеше да си позволи. Забравил решението си от преди малко, Юлий вдигна чашата си и я пресуши.

Брут забеляза мрачното настроение, обхванало приятеля му, и се опита да измисли нещо, което да го разсее.

— Испанските ковачи на мечове утре ще започнат работа с нашите хора от легиона. Не може ли да отложиш пътуването, за да видиш за какво си платил?

Юлий го изгледа свирепо и всички се почувстваха неудобно.

— Не, приготовленията вече са направени — каза той и отново напълни чашата си. Тихо изруга, когато разля вино на масата. Намръщи се към ръцете си. Дали не трепереха? Не можеше да прецени. Когато почти затихналият разговор се възобнови, заглежда всички поред — търсеше намек, че са забелязали слабостта му. Само Кабера отвърна на погледа му: очите на стареца бяха изпълнени с нежност. Юлий пресуши чашата, внезапно ядосан на всички.

Сервилия потопи пръстите си в купичка с вода и деликатно избърса устата си. Жестът привлече вниманието на Юлий, но тя се направи, че не е забелязала.

— Беше ми изключително приятно, но пътуването беше изморително — каза тя и се усмихна на всички. — Ще стана рано, за да те погледам как се упражняваш, Октавиан, ако нямаш нищо против?

— Разбира се, ела да погледаш — каза Брут. — Ще наредя да ти приготвят колесница. В

сравнение с някои места това е луксозен лагер. Ще ти хареса.

— Намери ми добър кон и не ми трябва колесница — отвърна майка му и забеляза проблясъка в очите на Юлий. Мъжете бяха наистина странни същества — досега не бе видяла някой, на когото идеята за красива жена на кон да не се нрави.

— Надявам се, че момичетата ми няма да ви притеснят. Утре ще потърся някое местенце в града. Лека нощ на всички.

Всички се изправиха заедно с нея и тя отново усети странното напрежение в погледа на Юлий, когато очите им се срещнаха.

Цезар стана малко след като тя си тръгна. Леко се олюляваше.

— Брут, в стаята ти съм оставил разпорежданията си за времето, докато отсъствам. Постарай се да има пазач за момичетата, докато са под нашия покрив. Лека нощ. — Напусна, без да каже и дума повече. Вървеше с пресилената твърдост на човек, който се опитва да прикрие въздействието на прекалено много вино. За момент настана болезнена тишина.

— Приятно е да видиш майка си — каза Брут, за да избегне по-трудните теми. — Тя ще пооживи това място. Напоследък беше доста спокойно.

— Жена като майка ти... подлудява всички мъже около себе си — каза кротко Кабера. Тонът му накара Брут да го погледне изненадано, но изражението на стареца беше неразгадаемо: той само поклати глава и се пресегна да си налее още вино.

— Тя е много грациозна — съгласи се Домиций. Винаги държеше да има последната дума.

Брут изсумтя.

— Какво очаквахте, след като сте ме виждали с меча? Да не смятате, че ме е родила някоя крава?

— Наистина смятах, че в стойката ти има нещо женствено, така си е — отвърна Домиций и уж замислено потърка чело. — Но на нея ѝ подхожда повече.

— Притежавам мъжествена грация, Домиций, мъжествена. И утре с радост ще ти я покажа отново. — Брут присви очи в престорена обида, после се засмя.

— А аз притежавам ли мъжествена грация, Домиций? — попита Октавиан.

Приятелят му бавно кимна с обичайната си небрежност.

— Разбира се, момче. Само Брут се бие като жена.

Брут избухна в смях и хвърли една чиния по Домиций. Той се дръпна, чинията се пръсна на каменния под и всички комично замръзнаха, после весело се разсмяха.

— Защо ѝ е на майка ти къща в града? — попита Октавиан.

Брут го погледна остро, изпълнен с внезапно съжаление, че се налага да опорочи невинността му.

— За бизнес, момче. Мисля, че момичетата на майка ми съвсем скоро ще започнат да забавляват легиона.

Октавиан се огледа притеснено, после лицето му се проясни. Всички внимателно го наблюдаваха.

— Мислиш ли, че на моята възраст ще ми искат пълна цена? — попита той.

Брут замери с чиния и него, но удари Кабера.

Излегнат на тесния сламеник в стаята си на горния етаж, Юлий чу смеха им и стисна очи в тъмнината.

Сервилия вече обичаше Валенция. Улиците бяха чисти и пълни с народ. Градът създаваше усещане за изобилие, от което я засърбяха ръцете. Но въпреки признаците на благополучие, имаше и свежест, която нейният древен град беше загубил преди векове. Валенция беше много по-невинна. Дори намирането на подходяща сграда се оказа много по-лесно, отколкото бе очаквала. Нямаше чиновници, които да искат да им плати на ръка, преди да се подпишат документите. Само трябваше да намери най-подходящото място и да плати в злато на собственика. След бюрокрацията в Рим ситуацията тук ѝ се стори освежаваща. Войниците, които Брут бе изпратил да я придружават, незабавно се отзоваха на молбата ѝ и ѝ показаха три сгради, между които да избира. Първите две бяха близо до морето и вероятно щяха да привлекат повече докери, отколкото ѝ се искаше. Третата беше идеална.

Беше разположена на тиха уличка, близо до пазара и далече от брега. Представляваше просторна сграда с впечатляваща фасада с варосани стени. Сервилия отдавна беше осъзнала необходимостта от това да показваш пред света приятно лице. Несъмнено имаше и мрачни малки къщички, скрити из града, където вдовици и курви изкарваха по малко пари, но мястото, което търсеше тя, трябваше да привлече благородниците и офицерите от легиона и съответно да бъде доста по-скъпо.

Тъй като Десети беше построил доста нови сгради, тя усети, че може да притисне собственика, и окончателната цена беше изгодна, макар че трябваше да помисли и за обзавеждане. Някои от нещата трябваше да бъдат докарани с кораб от Рим, въпреки че една бърза обиколка из местните работилници доведе до поредица дребни покупки и сделки.

След като вече притежаваше къща, тя плати на един пътуващ търговец да отнесе поръчките ѝ в Рим. Щяха да ѝ трябват поне още четири момичета и Сервилия положи сериозни усилия, за да определи качествата им. Важно беше още от самото начало да си създаде висока репутация.

След три дни основното, което оставаше да направи, беше да даде име на дома. Това ѝ създаде много повече главоболия, отколкото беше очаквала. Макар в закона да нямаше точен текст, тя инстинктивно знаеше, че трябва да е нещо дискретно и същевременно многозначително. „Дом на биковете“ или нещо подобно изобщо нямаше да ѝ свърши работа.

В крайна сметка Анжелина я изненада с предложение. „Златната ръка“ беше достатъчно еротично, без да е вулгарно, и Сервилия се зачуди дали тъкмо светлият тен на момичето не е повод за идеята ѝ. Когато тя прие, Анжелина подскочи и я целуна по двете страни. Нямаше съмнение, че когато имаше полза, момичето можеше да е и много мило.

На третата сутрин след пристигането си в града Сервилия наблюдаваше как издигат изцяло изрисувания знак на метални куки и се засмя, когато легионерите от охраната приветстваха събитието. Те щяха да разпространят новината, че домът е отворил врати, и тя очакваше още първата нощ да е доста натоварена. След това бъдещето щеше да е осигурено и тя възнамеряваше след няколко месеца да е в състояние да предаде контрола на някой друг. Беше изкушаващо да мисли за подобно местенце във всеки град на Испания. Най-хубавите момичета — и усещане за Рим. Пазарът беше тук и парите щяха да потекат към сандъците ѝ.

Сервилия се обърна към пазачите на сина си и им се усмихна.

— Надявам се, че ще получите градска отпуската тази нощ.

Мъжете се спогледаха; разбираха, че смяната на пристанището внезапно е станала

важна разменна монета.

— Може би синът ти ще се застъпи за нас — отвърна офицерът.

Сервилия се намръщи. Макар да не бяха го обсъждали направо, предполагаше, че Брут изпитва известно неудобство от заниманията ѝ. Поради тази причина се чудеше дали Юлий знае за новия дом и какво мисли по въпроса. Може и да не беше чул за плановете ѝ, тъй като беше далече на юг в мините... но пък не виждаше как би могъл да възрази.

Докато мислеше за него, небрежно прокара ръка по шията си. Днес той трябваше да се прибере. В този момент може би ядеше в бараките и ако тя тръгнеше незабавно, щеше да е в крепостта преди свечеряване.

— Ще ми трябва постоянна охрана на дома — каза тя първото, което се сети. — Ако искате, ще помоля Юлий да ви възложи пост тук. Все пак съм римска гражданка.

Легионерите се спогледаха със съмнение. Макар че идеята изглеждаше чудесна, мисълта, че Цезар ще чуе имената им като кандидати за пазачи на публичен дом, беше достатъчна, за да смрази сърцата им. С нежелание поклатиха глави.

— Мисля, че той ще предпочете тук да пазят местни мъже — каза офицерът.

Сервилия взе юздите на коня си от един от войниците и скочи на седлото. Гамашите, които носеше, ѝ бяха широки, но пола или стола ^ш щяха да са още по-неподходящи.

— Хайде, момчета. Да отидем да го питам и ще видим — каза тя. После обърна коня и го пришпори. Копитата зачаткаха по улицата и местните жени вдигнаха вежди при вида на странната римлянка, която яздеше като войник.

Когато Сервилия влезе в крепостта, Юлий тъкмо посрещаше един възрастен испанец. През деня портите се оставяха отворени и пазачите ги пуснаха без проблеми. Придружителите ѝ скочиха от конете и ги поведоха да ги нахранят и напоят. „Да си майка на Брут се оказва изключително полезно“, помисли си тя.

— Искам да поговорим — обърна се тя към Юлий, без да пуска юздите на коня си.

Юлий се намръщи.

— Това е кметът Дел Субио, Сервилия. Нямам време сега. Може би утре.

И се обърна, за да поведе възрастния мъж към сградата, но Сервилия заговори бързо, като се усмихна на кмета:

— Мисля да обиколя околността. Ще ми препоръчаш ли път?

Юлий се обърна към кмета.

— Моля те да ме извиниш за момент.

Дел Субио се поклони и погледна Сервилия изпод буйните си вежди. Ако беше на мястото на римския военачалник, нямаше да остави тази красавица да язди сама. Дори и на тази възраст кметът оценяваше хубавите жени и малко се учуди на раздражението на Цезар.

Юлий се обърна към Сервилия.

— Тези хълмове не са безопасни. Има грубияни и скитници, които няма да се замислят да те нападнат. Ако имаш късмет, само ще ти откраднат коня и ще те оставят да се прибереш пеша.

След като я предупреди, понечи да се обърне към кмета.

— В такъв случай може би ще решиш да ме придружиш, за да ме защитаваш? — мило каза Сервилия.

Той замръзна. Гледаше я в очите. При мисълта да я придружи сърцето му прескочи, но после той си възвърна самообладанието. Не беше лесно човек да ѝ откаже, но този следобед

наистина беше затрупан с работа. Огледа двора, погледът му попадна на Октавиан, който се задаваше откъм конюшните, и той му свирна да дойде при тях.

— Октавиан, оседлай си един кон. Ще придружиш господарката.

Младежът отдаде чест и хукна към конюшните.

Юлий погледна Сервилия безизразно, все едно разговорът вече бе забравен.

— Благодаря — отвърна тя. Той не отговори, а поведе Дел Субио към сградата.

Октавиан се появи на коня си — трябваше да се наведе ниско, за да мине под арката на конюшната. Усмивката му се изпари, като видя намръщената Сервилия, която се мятеше на седлото. Досега не я беше виждал ядосана — но пък гневът в очите ѝ я правеше още по-хубава. Без да му каже и дума, тя се насочи в галоп към портата: пазачите отстъпиха, за да не ги прегазят. Октавиан я последва ококорен от изненада.

Сервилия препуска лудо около миля, преди да дръпне юздите и да премине в лек тръс. Октавиан също забави, за да язди редом с нея — направи го почти несъзнателно, но успя съвсем точно да синхронизира крачката на коня си с нейния. „Много добра ездачка е“, забеляза той с опитното око на извънреден. С леки подръпвания на юздите караше животното да се движи наляво или надясно около препятствията, дори го накара да прескочи едно паднало дърво, като при това се надигна на седлото и после пак седна, без да трепне.

Октавиан беше като омагьосан и се зарече да не проговаря, докато не се сети нещо достатъчно умно, което да каже. Така и не му дойде вдъхновение, но тя сякаш предпочиташе да мълчат — всъщност оставяше гнева си към Юлий да отшуми в усилията на ездата. Най-после намали ход, леко задъхана, позволи на Октавиан да се приближи и му се усмихна.

— Брут ми каза, че си роднина на Цезар. Разкажи ми за него.

Октавиан отговори на усмивката ѝ, напълно неспособен да устои на чара ѝ или да си задава въпроси за мотивите ѝ.

Юлий беше отпратил и последния просител преди час и сега стоеше сам пред прозореца и гледаше към хълмовете. Беше подписал заповед за набиране на още хиляда души за разработването на мините и гарантира компенсации на трима мъже, в чиито земи бяха навлезли новите сгради на брега. Колко още срещи беше провел? Десет? Ръката го болеше от писмата, които беше написал, и той я разтри леко. Последният му писар се беше уволнил преди месец и той чувстваше остро липсата му. Бронята му висеше на дървената стойка до писалището. Вечерният въздух носеше прохлада през пропитата с пот долна туника. Прозя се и разтърка лицето си. Стъмваше се, а Октавиан и Сервилия още бяха някъде навън. Чудеше се дали тя е в състояние да забави момчето само за да го накара да се притеснява за тях, или пък им се е случило нещо. Да не би някой от конете да бе пострадал и да се налагаше да вървят пеша до крепостта?

Тихо изсумтя. Ако беше това, щеше да им е за урок. Извън пътя земята беше неравна и дива и всеки кон лесно можеше да счупи крак, особено във вечерния здрач, когато ямите и дупките на животните са скрити в сенките.

Беше глупаво да се притеснява. На два пъти загуби търпение и се отдалечи от прозореца, но въпреки че обмисляше задачите за следващия ден, откри, че отново се приближава и поглежда към хълмовете. Търсеше ги с очи. „Далече от вечерния ветрец стаята е задушна“, каза си той, но беше прекалено напрегнат, за да повярва на собствените си успокоения.

Когато залезът вече се бе превърнал само в червена чертица над планините, чу чаткането на копитата в двора. Бързо се отдръпна от прозореца, за да не го видят. Каква беше тази жена,

че му причиняваше толкова неудобства? Прецени колко време ще им отнеме да изчеткат и напоят конете си, преди да влязат. Дали щяха да дойдат на вечеря? Беше гладен, но нямаше желание да забавлява гости. Щеше да нареди да му донесат храна в стаята и...

Тихо почукване на вратата прекъсна мислите му и го стресна. По някакъв начин знаеше, че е тя, още преди да извика: „Влез“.

Сервилия отвори вратата и пристъпи в стаята. Косата ѝ беше разпиляна от ездата, по страните ѝ имаше линии там, където се беше докосвала с мръсни ръце. Миришеше на слама и коне и той усети, че присъствието ѝ изостря сетивата му. Видя, че все още е ядосана, и се опита да събере воля да ѝ откаже онова, което бе дошла да поиска, каквото и да беше то. Дори това, че влезе без покана, вече беше прекалено. Какво правеше пазачът долу? Да не би да спеше? Юлий се зарече да провери какво се е случило, след като приключи с нея.

Сервилия пристъпи към него по дървения под, без да проговаря. И преди той да успее да реагира, притисна дланта си до гърдите му да почувства биенето на сърцето му под плата.

— Да, все още е топло. Бях започнала да се съмнявам — каза нежно. В тона ѝ имаше близост, която го притесни, и той някак си не можа да прояви гнева си, както възнамеряваше. Можеше да усети къде точно е била ръката ѝ, сякаш беше оставила видим белег след докосването. Сервилия го погледна в очите. Стоеше съвсем близо до него и Юлий внезапно осъзна колко се е стъмнило.

— Брут ще се чуди къде си — каза той.

— Да, той е много грижовен — отвърна тя. Обърна се да тръгне и Юлий почти посегна да я спре; гледеше притеснено как прекосява дългата стая.

— Не мислех... че имаш нужда от много грижи — промърмори той. Нямаше намерение тя да го чува, но видя усмивката ѝ, преди тя да затвори вратата. Остана сам и мислите му се завъртяха хаотично. Издиша бавно и поклати глава, развеселен от собствената си реакция. Почувства се така, сякаш някой го следи, но усещането не беше неприятно. Умората му сякаш изчезна и му хрумна, че все пак би могъл да се присъедини към другите за вечеря.

Вратата отново се отвори и Юлий вдигна поглед и пак я видя на прага.

— Ще пояздиш ли утре с мен? — попита тя. — Октавиан каза, че познаваш района не по-лошо от останалите.

Той кимна бавно, неспособен да си спомни какви точно срещи е планирал за следващия ден. Не го беше грижа всъщност. От колко време не си беше вземал почивен ден?

— Добре, Сервилия. Утре сутринта.

Тя се усмихна, без да каже нищо, излезе и безшумно затвори вратата. Юлий изчака за момент, заслушан в леките ѝ стъпки надолу по стълбите, и се отпусна. Изненада се, когато осъзна, че очаква утрото.

Когато светлината помръкна, пещта превърна работилницата в обител на огъня и сянката. Единствената светлина идваше от огнището и блясъкът му озаряваше римските ковачи, които нетърпеливо чакаха да им покажат тайните на твърдото желязо. Юлий беше платил цяло състояние в злато, та испанският майстор да ги обучи. Това не беше нещо, което можеше да бъде дадено за минута или дори за ден. За да ги отчае още повече, Кавало ги беше превел през целия процес, стъпка по стъпка. Отначало те отказваха да се отнасят с тях като с чираци. После обаче най-опитният забеляза, че испанецът е абсолютно точен във всеки етап от уменията си, и се заслуша. По негово нареждане първите четири дни сякоха кипарис и елша и тъпкаха пъновете под глината в дупка, огромна колкото цяла къща. Докато дървото се

овъгляваше, майсторът им показа пещта за руда и ги посъветва да измият грубите буци, преди да ги смесят с въглищата, които ще ги изгорят.

Всички бяха мъже, които обичаха занаята си, и в края на петия ден бяха изпълнени с напрегнато очакване. Кавало изля разтопеното желязо в пръстените форми и после обърна тежките парчета метал върху работната маса, за да могат да ги разгледат.

— Елшата гори при по-ниска температура от повечето дървета и забавя промените. Металът става толкова по-здрав, колкото повече руда поема, но това е само част от майсторлъка — каза той и хвърли едно от парчетата в яркожълтата жарава. Там едва имаше място да се загреят две парчета едновременно, така че римляните се скупчиха около второто — повтаряха всяко действие и всяко указание, което им даваше испанецът. Претъпканата работилница не можеше да побере всички, затова трябваше да влизат на смени и да излизат навън на освежаващия нощен въздух. Само Рений остана през цялото време като наблюдател — потта го заслепяваше, но той старателно отбелязваше всеки етап от процеса.

Той също беше впечатлен. Въпреки че през целия си съзнателен живот бе използвал мечове, никога не бе гледал как се правят. Сега оцени уменията на навъсените мъже, които превръщаха буците руда в блестящи остриета.

Кавало изкова металния къс във формата на меч, като го загреваше отново и отново, докато острието не заприлича на черен лист, покрит с нечистотии. Част от уменията идваха от преценката на температурата по цвета на метала при изваждането му от огнището. Всеки път, когато мечът беше с правилната температура, Кавало го вдигаше, за да могат да видят оттенъка на жълтото, преди да потъмнее, а после издължаваше с удари мекия метал; пот се стичаше по него, падаше на едри капки и се изпаряваше от топлината.

Повтаряха всяко действие на майстора върху своето парче метал и когато луната изгря, Кавало кимна доволно. Синовете му бяха приготвили корито с жарава, дълго човешки бой — металният му капак блестеше като пещта. Докато отново загреваше меча, майсторът им посочи редица куки, на които бяха окачени кожени престилки. Бяха странни дрехи, плътни и втвърдени от годините употреба. Покриваха цялото тяло от врата до краката, оставяха голи само ръцете. Усмихна се, когато мъжете ги облякоха. Вече бяха свикнали да следват указанията му без въпроси.

— Ще ви е нужна защита — каза им, докато те се движеха непохватно към покритото корито. При даден знак синовете му вдигнаха с щипци капака и Кавало триумфално извади пожълтялото острие от пещта. Римските ковачи се скупчиха още повече, защото не знаеха нищо за този етап от процеса. Рений отстъпи поради внезапната вълна горещина, но пък умираше от желание да види какво ще прави ковачът.

Кавало започна да удря с чука острието в побелелите от горещина въглени, във въздуха се разхвърчаха искри. Една попадна в косата му и той почти машинално я загаси с ръка. Въртеше острието и го удряше по-надолу и по-нагоре, този път доста по-леко, отколкото в началото. Дрънченето беше почти приглушено, но всички забелязваха как въглените полепват по метала на тъмни люспи.

— Тук трябва да сте бързи. Не бива да изстива прекалено много преди закаляването. Вижте цвета... сега!

Гласът на майстора бе станал нежен, а очите му се изпълниха с любов към метала. Когато червенината потъмня, той вдигна меча с щипците и го пхна във ведро с вода. Съскането на парата изпълни малката работилница.

— А сега отново в пещта. Това е най-важният етап. Ако сега не прецените правилно

цвета, мечът ще стане крехък и безполезен. Трябва да запомните оттенъка, иначе всичко, на което ви учих, ще е загубено. За мен това е цветът на едnodневна кръв, но вие трябва да намерите свой начин как да го запомните.

Вторият меч беше готов и той повтори изчукването в коритото — отново във всички посоки се разхвърчаха искри. Сега вече им беше пределно ясно защо са с кожени престилки. Един римлянин изръмжа от болка, когато едно горещо късче падна върху ръката му, и го изтръска.

Още четири пъти загаряваха мечовете и ги пъхаха в жаравата, преди Кавало да кимне. Всички бяха мокри от пот и почти заслепени от влагата в ковачницата. Само остриетата разсичаха парата и край тях въздухът ярко трептеше от температурата им.

Планините навън се обагриха от зората, но никой сякаш не виждаше светлината. Бяха гледали пещта толкова дълго, че накъдето и да се обърнеха, им се струваше тъмно.

Синовете на Кавало покриха коритото и го избутаха до стената. Докато римляните си поемаха дъх и попиваха потта от лицата си, Кавало затвори пещта, извади духалата от дупките за въздух и ги окачи на куките, за да са готови за следващия път. Жегата все още беше непоносима, но когато той се обърна към мъжете, излъчваше усещането, че вървят към приключване. Във всяка ръка държеше по едно черно острие, стиснал тесните задни краища, където щяха да се направят дръжките.

Остриетата изглеждаха матови и груби. Макар че ги беше изковал на око, бяха еднакви на дължина и широчина и когато се охладиха достатъчно, за да могат да се пипат, римляните забелязаха, че тежат еднакво. Всички кимаха одобрително на майсторлъка му и вече не се ядосваха за времето, което бяха прекарвали далече от своите работилници. Всеки осъзнаваше, че е получил нещо стойностно, и всички се усмихваха като деца, докато оглеждаха новоизкованите оръжия.

Рений също взе мечовете, макар да нямаше опита да прецени баланса им без дръжка. Но пък бяха извадени от земята на Испания. Той прокара пръст по грубия метал. Надяваше се, че ще може да предаде на Юлий величието на този момент.

— Въглищата им дават твърда обвивка над нежната сърцевина. Тези мечове няма да се нащърбят в битка, освен ако не сте оставили шупли вътре или пък ако не сте ги закалявали при неподходящ цвят. Нека ви покажа — каза Кавало с изпълнен с гордост глас. Взе мечовете и направи знак на всички да се отдръпнат. После удари силно поред и двата в ръба на наковалнята. Звукът беше дълбок като от утринна камбана. Мечовете останаха непокътнати и той бавно и удовлетворено пое дъх.

— Тези мечове ще убиват хора. Ще превърнат смъртта в изкуство. — Говореше замечтано и всички го разбираха. — Започва нов ден, приятели. Вашите въглища ще са готови към полунощ и вие ще се върнете в своите работилници, за да направите такива мечове. Бих искал да видя работата на всеки от вас, да кажем, след... три дни. Оставете ги без дръжки — ще ги изработим заедно. Сега отивам да спя.

Подгизналите от пот римски майстори замърмориха благодарности и заизлизаха от работилницата, като хвърляха жадни погледи към остриетата, които бяха изковали през нощта.

Помпей и Крас се изправиха от столовете си в сянката, за да поздравят тълпата. Събралите се на Големия цирк поздравиха консулите с вълна от викове и възгласи, които отекнаха над препълнените пейки. Помпей вдигна ръка към тях, а Крас само се усмихна, наслаждавайки се на вниманието. Помисли си, че го заслужава, след цялото злато, което му бе струвало. Всеки глинени жетон за вход беше подпечатан с имената на двамата консули и въпреки че жетоните се раздаваха безплатно, Крас беше чул, че били равностойни на пари през седмиците преди събитието. Мнозина от онези, които седяха в очакване на първото надбягване, бяха платили добре за тази привилегия. Никога не преставаше да се възхищава как хората му превръщаха дори подаръците във възможност за извличане на печалба.

Времето беше чудесно и само светли облаци преминаваха на дълги линии по небето. Тълпата се настаняваше и крещеше залозите си. Над пейките цареше възбуда и Крас отбеляза колко малко семейства присъстват. Тъжно беше, че състезанията обикновено се съпровождат със сбивания по по-евтините места, тъй като мъжете спореха, когато губеха. Само преди месец циркът трябваше да бъде разчистен от легионери, извикани да възстановят реда. Във възникналото дребно сбиване петима мъже бяха убити, след като фаворитът беше загубил при последната надпревара за деня.

Крас се намръщи. Надяваше се, че днес това няма да се повтори. Надигна се да огледа разположението на войниците на Помпей на портите и основните пътеки. Надяваше се, че са достатъчно, за да укротят всички, освен най-виороглавите. Не искаше годината му като консул да бъде запомнена с граждански безредици. Както вървяха нещата, подкрепата му за кандидатите на предстоящите избори пак щеше да му струва цяло състояние. Още преди средата на мандата му фракциите в сената започнаха да се раздвижват и онези, които се надяваха на по-високи постове, започнаха да полагат усилия да се проявят. Това беше най-великата игра в Рим и Крас знаеше, че благоразположението, което можеше да получи, ще е разменната монета за силата му през следващата година, ако не и за по-дълго време.

Погледна Помпей и се замисли дали и той прави планове за бъдещето. Всеки път, когато се изкушаваше да прокълне закона, който ги ограничаваше, намираще утеха във факта, че Помпей страда от същите спънки. Рим нямаше да позволи да се появи още един Марий, който да бъде избран за консул отново и отново. Онези бурни години бяха отминали заедно със сянката на Сула и гражданската война. Въпреки това нищо не пречеше на Помпей да отглежда свои фаворити, които да го наследят.

Крас искаше да може да се отърси от усещането за неадекватност, което го притискаше всеки път, когато двамата с Помпей бяха заедно. За разлика от собствените му груби черти, Помпей изглеждаше така, както се очаква от един консул — широко, силно лице и деликатно посребряваща коса. Понякога Крас се чудеше дали този достопочтен образ не се подсилва с малко бял прах на слепоочията. Дори и когато седеше съвсем до него, пак не беше напълно сигурен.

Сякаш боговете и без това не го бяха благословили достатъчно, та Помпей имаше късмет и във военните начинания. Беше обещал на хората да разчисти моретата от пирати и само след няколко месеца римският флот беше измел Вътрешното море от тия боклуци. Търговията беше разцъфтяла, точно както беше обещал Помпей. Никой в града не благодари на Крас, че финансира начинанието или че понесе загубата на корабите, които не оцеляха.

Вместо това се налагаше да хвърли още повече злато на хората, в случай че го бяха забравили, докато Помпей просто трябваше да се наслаждава на обожанието им.

Докато размишляваше, Крас барабанеше по едната си ръка с пръстите на другата. Гражданите на Рим уважаваха само онова, което можеха да видят. Ако обучеше свой легион, който да патрулира по улиците, щяха да го благославят всеки път, когато мъжете му заловяха крадец или прекъснаха някое сбиване. Знаеше, че без легион Помпей никога няма да се отнася с него като с равен. Идеята не беше нова за него, но той се въздържаше от налагането на нови стандарти на Марсово поле. Винаги имаше таен страх, че Помпей може да е прав в оценката си за него. За какви победи можеше да претендира Крас пред Рим? Независимо в колко блестящи брони го облечеше, легионът трябваше да бъде добре ръководен и докато това сякаш се удаваше с лекота на Помпей, самата мисъл да рискува още едно унижение беше непоносима за Крас.

Със съжаление си мислеше, че кампанията срещу Спартак беше достатъчен провал. Беше сигурен, че все още тайно, му се подиграват, че е издигнал стена през пръстите на италианския ботуш. Никой в Сената не го споменаваше публично, но мълвата беше преминала през войниците и неговите шпиони му бяха донесли, че това все още е тема на закачки сред клюкарите в града. Помпей му беше казал, че това не е сериозен проблем, но пък той можеше да си позволи да бъде великодушен. Без значение кой щеше да бъде избран в края на годината, Помпей щеше да продължи да е сила в сената. Крас искаше и той да може да е така уверен в позициите си.

На централната писта изнесоха седем дървени яйца. В началото на всяка обиколка едно от тях щеше да бъде вдигано и преместването на последното щеше да бъде знак за най-напрегнатата част в края на състезанието.

Когато ритуалът преди състезанието наближи края си, Крас направи знак зад гърба си и един добре облечен роб пристъпи, за да вземе залога му. Въпреки че Помпей презираше хазарта, Крас беше прекарал цял час с екипажите и конете в тъмните обори, изградени под седалките. Смяташе, че умее да преценява, и реши, че белите испански коне на Павел са недостижими. Поколеба се. Робът чакаше. Долината между хълмовете обикновено беше чудесна за конете, които предпочитаха по-мекия терен, но в последно време беше валяло малко и Крас виждаше вихрушките прах пред консулската ложа. Устата му беше също толкова суха, докато вземаше решение. Можеше да се довери на Павел — пък и боговете обичаха комарджиите. Все пак това беше неговият ден.

— Три сестерции на екипажа на Павел — каза той след дълго мълчание. Робът кимна, но когато се обърна, Крас го сграбчи за ръката с костеливите си пръсти. — Не, само две. Теренът е прекалено сух.

Когато робът се отдалечи, Крас усети усмивката на Помпей.

— Наистина не разбирам защо залагаш — каза Помпей. — Ти несъмнено си най-богатият човек в Рим, но се обзалагаш по-плахо от половината хора тук. Какво са за теб две сестерции? Чаша вино.

Крас изсумтя. Помпей се забавляваше да го подкача, но това не му пречеше да идва да го моли за злато, когато трябваше да се финансират драгоценните му легиони. Това беше тайното удоволствие за по-възрастния мъж, макар че се чудеше дали Помпей някога се е замислял за тия неща. Ако Крас беше в подобна позиция, за него тя щеше да е като бавно действаща отрова, но Помпей винаги се държеше еднакво жизнерадостно. Този мъж изобщо не разбираше достойнството на богатството.

— Някой кон може да си изкълчи крак или пък кочияшът да падне по време на състезанието. Очакваш да пръскам злато само заради чистата случайност?

Робът, който събираше залозите, се върна, подаде на Крас жетон и той го стисна здраво. Помпей подбели очи с шеговито отвращение, но Крас се направи, че не забелязва.

— Освен Павел кой още ще се състезава сред първите? — попита Помпей роба.

— Още трима, господарю. Един нов екипаж от Тракия, Даций от Мутина и нов екипаж, пристигнал с кораб от Испания. Твърдят, че конете от Испания са преживели буря, заради която не са добре. Към момента повечето от залозите са за Даций.

Крас изгледа роба и му се сопна:

— Не спомена за това преди. Павел докара конете си от Испания. И те ли са били на същия кораб?

— Не знам, господарю — отвърна робът и наведе глава.

Крас почервения. Чудеше се дали не трябва да изтегли залога си, преди надбягването да е започнало. Не, не и пред Помпей, освен ако не успееше да намери извинителна причина да се отдалечи от него за малко.

Помпей се усмихна на неудобството на колегата си.

— Ще се доверя на хората. Сто в злато за Даций.

Робът дори не премигна, когато чу сума, по-висока и от собствената му стойност при продажба.

— Разбира се, господарю. Ще ти донеса жетон. — Постоя за момент в мълчалив въпрос, но Крас само го гледаше втренчено.

— Побързай. Надбягването скоро ще започне — добави Помпей и робът се затича. Помпей беше видял двамата мъже със знамената да приближават към дългия бронзов рог в края на трасето. Тълпата се оживи, когато звукът от рога отекна и портите на конюшните се отвориха.

Първи излезе римлянинът, Даций, с лека колесница, теглена от черни жребци. Крас се притесни, като видя арогантната му стойка и колко умело кара колесницата напред в равен ход, за да заеме мястото си на старта. Тълпата бурно го приветства. Даций, нисък и набит, отдаде чест към консулската ложа и Помпей се изправи, за да отговори на жеста му. Крас повтори действието му, но Даций вече се бе обърнал, за да довърши подготовката си.

— Днес изглежда нервен, Крас. Конете му се борят с юздите — весело отбеляза Помпей.

Крас не му обърна внимание — наблюдаваше излизането на следващата колесница — тракийската, белязана със зелено. Брадатият колесничар нямаше опит и съвсем малко зрители бяха заложили на него. Въпреки това го приветстваха, макар че мнозина вече нямаха търпение да видят и останалите състезатели да излязат от мрака на конюшните.

Павел изплющя с дългите юзди над испанските коне и те изтрополиха навън. Крас удари перилата с юмрук и възкликна:

— Даций ще трябва доста да се потруди, за да ги победи. Виж ги, Помпей! Превъзходни са.

Павел уверено поздрави консулите. Дори от разстояние Крас видя блясъка на белите зъби на фона на мургавата му кожа и забрави част от притесненията си. Колесницата зае мястото си до първите две и излезе и последната.

При посещението си Крас не беше забелязал никакви проблеми с конете, но сега ги заглежда за признаци на слабост. Въпреки увереността, която бе изразил пред Помпей,

внезапно осъзна, че изглеждат болни в сравнение с останалите. С нежелание седна, когато рогът зазвуча отново и залозите бяха прекратени. Робът се върна, даде на Помпей жетона му и консулт започна да си играе лениво с него, докато чакаха. — Над тълпите се възцари тишина. Конете на Даций се подплашиха от нещо и налетяха на тракийската колесница, което принуди двамата мъже да изплющят с камшици над главите им. Един добър кочияш можеше да прицели удара си така, че камшикът да мине на сантиметри над главите на животните, докато те галопират с пълна скорост, така че скоро редът беше възстановен. Крас отбеляза, че тракийските коне са спокойни, и се зачуди дали не е пропуснал наистина добра възможност. Дребният мъж съвсем не изглеждаше неуместно сред най-опитните кочияши.

Конете пристъпваха на място и пръхтяха. После рогът прозвуча за трети път и звукът му се загуби в грохота на устремилите се напред колесници. Надбягването започна.

— Мисля, че постъпи добре, Крас — отбеляза Помпей, докато гледаше над главите на тълпата. — Съмнявам се, че има и един човек в Рим, който да не познава щедростта ти.

Крас го погледна остро — това явно беше подигравка. Помпей обаче беше спокоен и сякаш не усещаше погледа му.

Галопиращите коне стигнаха първия завой и леките колесници очертаха дълги дъги в пясъка. Състезателите се наведоха напред — пазеха равновесие с уменията и силата си. Беше наистина впечатляващо. Даций се промъкна безпроблемно между две от колесниците и излезе напред. Крас се намръщи и попита:

— Реши ли кого ще подкрепиш за консул в края на годината? — Опита се да го каже небрежно.

Помпей се усмихна.

— Малко е рано да се мисли за това, приятелю. За момента се наслаждавам на това самият аз да бъда консул.

Крас изсумтя при тази явна лъжа. Прекалено добре познаваше Помпей, за да повярва на думите му. Другият консул потрепери под тежестта на погледа му.

— Вярвам, че сенатор Пранд може да бъде убеден да се включи — каза той.

Крас замислено гледаше надпреварващите се колесници. Мислеше всъщност за този мъж.

— Има и по-лоши варианти — каза накрая. — Дали ще приеме твоите... насоки?

Очите на Помпей блестяха от въодушевление, тъй като Даций продължаваше да води. Крас се чудеше дали не имитира интерес, само за да го ядоса.

— Помпей?

— Няма да създава проблеми — отвърна другият консул.

Крас прикри задоволството си. Нито Пранд, нито синът му Светоний имаха влияние в сената. Но пък ако консулт беше слаб, това означаваше, че той и Помпей можеха да продължат да ръководят града, просто като сменят публичното си влияние с по-прикрито. И за двамата не беше приятна перспективата да се върнат в анонимността на задните пейки, след като са ръководили Рим. Крас се чудеше дали Помпей знае, че той държи дълговете на семейството и ще има своя собствена форма на контрол, ако Пранд бъде избран.

— Бих приел Пранд, ако си сигурен в него — каза той над шума на тълпата. Помпей се обърна и го изгледа развеселено.

— Чудесно. Знаеш ли дали Цина ще се кандидатира?

Крас поклати глава.

— Той се оттегли след смъртта на дъщеря си. Да не си чул нещо?

И развълнуван, се пресегна и хвана Помпей за ръката. Другият консул се намръщи и Крас усети прилив на омраза — какво право имаше Помпей да реагира така, след като тъкмо той плащаше всичките сметки на впечатляващите му къщи?

— Все още не съм чувал нищо, Крас. Ако не е Цина обаче, трябва да намерим някой друг за втория пост. Може би не е прекалено късно да започнем да възпитаваме някого.

Започна четвъртата обиколка. Даций водеше с цяла дължина, а тракиецът беше след него. Павел беше трети, а боледуващите от пътуването испански коне бяха на опашката. Тълпата крещеше. Всички погледи бяха вперени в колесниците, докато те заобикаляха в далечния край и галопираха през старта за началото на петата обиколка. Поредното дървено яйце беше преместено и крясъците се усилиха още повече.

— Мислил ли си за Юлий? Престоят му в Испания е към края си — каза Крас.

Помпей го погледна, внезапно напрегнат. Все още подозираше Крас във вярност към младия Цезар, която той самият не споделяше. Нима не се бе отказал от дълговете на Десети малко след като Юлий пое контрола? Помпей поклати глава.

— Не и той, Крас. Това куче има зъби. Сигурен съм, че също като мен, и ти не искаш... разцепление.

Даций беше увеличил преднината си. Доволен, че може да развълнува спокойната безизразност на Помпей, Крас подметна:

— Казват, че се справя добре в Испания. Нови земи под наш контрол, нови градове. Вярвам, че дори вече се говори за триумф.

Помпей го погледна остро и сбърчи чело.

— Не съм чувал нищо за триумф и мисля, че бях ясен. Когато задачата му приключи, ще го изпратя другаде. Може би в Гърция. Каквото и да планираш, трябва да го забравиш, Крас. Виждал съм как собствените ми мъже стоят под дъжда само след един негов знак. Моите собствени мъже да почитат някого друго! Помниш Марий достатъчно добре. Не искаме друг като него в града, още по-малко като консул, нали?

Крас дълго не отговори и Помпей предпочете да изтълкува мълчанието му като знак на съгласие.

На пистата пред тях Даций застигна испанската колесница и се опита да я изпревари с цяла обиколка. Изоставащият кочияш зави бясно, докато Даций го изпреварваше, и за част от секундата изгуби контрол. С трясък, който можеше да се чуе дори над рева на ужасената тълпа, двете колесници се сблъскаха и конете за миг се изправиха на задните си крака, преди да изпадат.

Тракиецът дръпна юздите, за да избегне сблъскалите се колесници, и изплющя с камшика. Рязкото завиване едва не го събори. Тълпата, затаила дъх, гледаше как дребосъкът преведе колесницата си покрай другите две, после всички наскочаха и закрещяха одобрително.

Помпей изруга през зъби — Даций лежеше на пясъка и единият му крак беше неестествено извит. Коляното му несъмнено беше счупено и въпреки че беше жив, никога повече нямаше да се състезава.

— Дай знак на пазачите, Крас. Ще има сбивания.

Крас ядосано стисна зъби, обърна се към близкия центурион и вдигна стиснат юмрук. Мъжете тръгнаха надолу сред пейките, но не беше достатъчно бързо: след стъписването от сблъска на колесниците тълпата беше осъзнала загубата при облозите и започна да крещи от дива ярост. Последните обиколки преминаха без инциденти и тракиецът мина първи

линията, посрещнат от всеобщо безразличие. Вече бяха започнали сбивания и легионерите действаха ловко — използваша дръжките на мечовете си, за да разтърват биещите се.

Помпей направи знак на личната си охрана, че вече е време да си ходи, и веднага му разчистиха път. На тръгване кимна на Крас и забеляза неприкритата му неприязън. Излезе на улицата, потънал в мисли, без да обръща внимание на нарастващия шум от размириците зад себе си.

Юлий слезе от коня си в края на селището и животното кротко почна да пасе тревата между камъните на древния път. Двамата със Сервилия бяха навлезли далече сред хълмовете и наоколо нямаше и следа от живот. Пейзажът беше красив — широки ивици гора и варовити скали, които се спускаха към зелени долини. Слънцето беше преминало пладне. Бяха видели едно сърне и бяха подплашили стадо глигани.

Юлий беше избрал дълги криволичещи пътища, за да избегнат всякакви хора по време на ездата. Изглеждаше доволен от това, че е сам с нея, и Сервилия беше поласкана. От време на време ѝ се струваше, че са единствените хора на света. Горите бяха изпълнени със сенки и тишина и двамата преминаваха през сумрака почти като призраци. После дърветата се отваряха и разкриваха ярка слънчева светлина и широки поляни и те препускаха волно далече от тъмнината, и се смееха. Сервилия не си спомняше по-прекрасен ден.

Селото, в което я водеше Юлий, беше странно място в дъното на една долина. Наблизо минаваше река. Никакви гласове не нарушаваха тишината. Къщите бяха порутени и от прозорците растеше папрат и бръшлян. Вратите, окачени на твърди кожени ремъци, зееха, диви животинки побягваха уплашено, докато двамата вървяха по улицата към центъра. Тишината на празното село правеше разговора труден, все едно бяха натрапници. Сервилия се чудеше защо Юлий я е довел тук.

— Защо са напуснали? — попита тя.

Той сви рамене.

— Може да е всичко — нашествие, болест. Може би просто са решили да си потърсят нов дом някъде другаде. Прекарах няколко дни тук, когато пристигнах, но къщите отдавна са изоставени и в тях има малко, което да покаже как са живели. Мястото е странно, но въпреки това го обичам. Ако някога стигнем дотук с мостовете и новите си пътища, ще ми е тъжно да видя как това селище изчезва.

Ритна избеляло парче изпечена глина, навремето може би пътен знак, коленичи да го разгледа и издуха прахта от него. Беше толкова тънко, че можеше да го счупи с пръсти.

— Предполагам, че това село някога е изглеждало като Валенция. Пазари и реколта за продан, деца, които тичат сред пилците. Сега е трудно да си го представиш.

Сервилия се огледа и се опита да възстанови картината на това място, пълно с хора. Един гущер изпълзя по стената до нея и я погледна за секунда, преди да се скрие под провисналата стреха. Имаше нещо странно в разходката в подобно място, сякаш всеки момент улиците щяха да се изпълнят отново с шумове и хора и прекъсването на живота щеше да е забравено.

— Защо дойдохме тук? — попита тя.

Юлий я погледна косо и се усмихна странно.

— Ще ти покажа. — И зави зад ъгъла към една по-широка улица.

Къщите бяха само купчини дялан камък. Излязоха на площада.

Топлото слънце светеше ярко. Юлий ускори крачка, нетърпелив да стигне до центъра.

Големите плочи на площада бяха натрошени и обрамчени с прераснала трева и диви цветя. Цезар вървеше по тях, без да ги поглежда, взрян в един счупен пиедестал и статуя, която лежеше пред него на парчета. Чертите ѝ бяха почти заличени, а белият камък беше олющен и нащърбен, но въпреки това Юлий го приближи с благоговение. Завърза конете за една фиданка, избуяла между плочите, наведе се над статуята и проследи лицето с пръсти. Статуята бе натрошена, но Сервилия видя, че е изобразявала силен мъж. Видя и изтритите от времето странни букви в тежкия плинт и ги проследи с пръст. После прошепна:

— Кой е бил?

— Един от местните учени ми каза, че пише „Александър“.

Гласът на Юлий беше прегракнал от вълнение и тя отново усети желание да го докосне и да сподели мислите му. За свое учудване забеляза в очите му сълзи.

— Какво има? Не разбирам — каза тя и неволно посегна към него. Кожата му бе гореща. Той не помръдна, взрян в каменното лице.

— Това, че го виждам... — отвърна Юлий и избърса очите си. За момент притисна ръката ѝ към себе си. Още веднъж спря за дълго поглед върху статуята, после сви рамене и си възвърна самообладанието.

— Когато е бил на моите години, вече е владеел света. Казват, че бил бог. В сравнение с него съм си загубил времето.

Сервилия седна на бордюра до него; бедрата им се докосваха съвсем леко, но тя като че ли усещаше допира им напълно. След малко Юлий отново заговори. Гласът му беше унесен, потънал в спомени.

— Когато бях момче, обичах да слушам историите за неговите битки и живота му. Беше... невероятно. Държал е света в ръцете си, когато е бил почти дете. Обичах да си представям, че аз... виждах се по неговия път.

Сервилия вдигна ръка и го погали по бузата. Той сякаш усети допирай за първи път и вдигна глава, и я погледна.

— Стига да искаш, можеш... — каза тя, несигурна дали му предлага надежда за слава, или пък нещо много по-лично. Той сякаш разбра и двете и хвана ръката ѝ. Очите му задаваха мълчалив въпрос.

— Искам всичко — прошепна той и тя не разбра кой от тях пръв целуна другия. Просто се случи — под пиедестала на Александър.

През следващите дни времето сякаш течеше много по-бавно, особено защото Сервилия не можеше да намери повод да пояздят пак. „Златната ръка“ вървеше добре и тя доведе от Рим двама мъже, достатъчно яки, за да укротят и най-бурния скандалджия. Вместо да се наслаждава на успеха си обаче, усети, че мислите ѝ непрекъснато се връщат при странния млад мъж, който можеше да е толкова уязвим и едновременно плащещ. Реши да не го търси, а да изчака неговата покана. Когато тя дойде, Сервилия се засмя високо, развеселена на себе си, но и неспособна да устои на вълнението, което ѝ носеше.

Спря, за да добави още едно цвете към венчето, което плетеше, докато вървяха през полето от залюлени жита. Юлий спря с нея. Чувстваше се отпочинал, което не му се бе случвало напоследък. Тъгата, която го потискаше, сякаш изчезваше в нейно присъствие и му се струваше странно, като си помислеше, че двамата бяха яздили за първи път заедно само преди няколко седмици. Тя беше видяла моментите от живота му, които имаха най-голямо значение за него, и той се чувстваше така, сякаш я беше познавал винаги.

С нея кошмарите, които се бе опитал да удави като кученца в тежко вино, бяха изчезнали, макар да усещаше, че още витаят наоколо. Тя беше благословията на Александър за него, закрила срещу сенките, които го подтикваха към отчаяние. Можеше да забрави това, в което се бе превърнал, да захвърли мантията на властта. Час или два дневно на слънце... което сгриваше не само кожата му.

Погледна я, замислен за силата на чувствата, които предизвикваше у него. В един момент можеше да го върне към спомена за града и сенаторите, което го оставяше без дъх, а в следващия да бъде почти като дете, докато се смее или избира поредното цвете, което да вплете във венеца.

Брут не беше възразил срещу приятелството им след онази първа разходка до селото със счупената статуя. Видя, че Сервилия е като балсам за ранения дух на приятеля му. Беше започнала да лекува раните, които бяха останали отворени прекалено дълго.

— Помпей сгреси, като заповяда да разпънат робите на кръст — каза Юлий, като си спомни редицата кръстове и стенещите, измъчени хора, които чакаха смъртта си. Картините от голямото въстание на робите все още бяха болезнено живи в съзнанието му, дори и след четири години. Гарваните ги кълваха, докато преядоха толкова, че не можеха да летят, и крещяха гневно на хората му, които ги ритяха. Юлий потрепери. — Не предложихме на робите нищо друго освен смърт. Знаеха, че никога няма да ги оставим да избягат. Отнесохме се с тях зле и Помпей нареди да ги разпънат на юг по главния път. Не беше достойно от негова страна да отговори на въстанието с терор.

— Ти не би ли го направил? — попита тя.

— Спартак и неговите гладиатори трябваше да умрат, но имаше и други — смели мъже, които се изправиха срещу легионите и ги победиха. Аз щях да сформирам нов легион от тях, щях да ги смеси с най-опитните бойци от други легиони. Шест хиляди смели мъже, Сервилия, и всичките погубени заради неговата амбиция. Това щеше да е много по-добре, отколкото да ги разпъне, но Помпей не може да види по-далече от дребнавите си закони и традиции. Придържа се към тях, докато целият останал свят профучава покрай него.

— Всички римляни го приветстваха, Юлий. Помпей беше единственият, когото наистина искаха за консул. Крас пое второто място в сянката му.

— По-добре да бяха дали на робите свобода — промърмори Юлий.

— Тогава щяха да изправят глави, вместо да се втурнат да целуват краката на Помпей.

По-добре е да отглеждаш своя собствена реколта, отколкото да се молиш на хора като Помпей да ти дадат храна. Това при нас е болест, знаеш ли. Винаги издигаме недостойни мъже да ни управляват.

Опитваше се да намери най-точните думи. Сервилия го погледна. В този горещ ден беше избрала стола от тънък памук. Беше вързала косата си на тила със сребърна нишка, за да се вижда шията ѝ. Всеки ден, който прекарваше с него, тя разкриваше на вниманието му нещо ново. Прииска му се да я целуне по шията.

— Той унищожи пиратите, Юлий. Всички бяха доволни от това.

— Разбира се — горчиво отвърна той. — Макар че аз самият исках тази задача. Той не е мечтател, Сервилия. Пред нас има цял нов свят, богат с перли и злато, а Помпей си нехае и организира игри за народа. Хората по полето гладуват, докато той строи нови храмове, за да могат те да се молят за реколта.

— А ти би могъл да направиш повече, така ли? — попита тя и го хвана за ръката. Дланта ѝ беше топла и мислите му отлетяха далече под напора на внезапна страст, която го изненада. Зачуди се дали мислите му са съвсем прозрачни и промърмори:

— И ще направя. Има достатъчно злато да въздигнем порутения Рим и имаме възможността да го вземем. Нищо на света не може да се равнява с нашия град. Казват, че Египет бил по-богат, но ние все още сме достатъчно млади, за да напълним шепите си. Помпей се заблуждава, ако си мисли, че границите ни ще останат сигурни с легионите, които имаме. Трябва да обучим още и още и да платим за тях с нови земи и злато.

Тя отпусна ръка; усети как настръхва от тръпката на желанието. В него имаше такава сила, когато не беше затворен в тъгата и отчаянието си! Видя как мракът се отдръпва, изпълнена едновременно със страхопочитание и задоволство. Мъжът, който я беше развълнувал с докосването си, не беше онзи, когото бе срещнала първия ден на портите на крепостта, и тя се зачуди какво ли ще излезе от това ново пробуждане.

Това, че изпитва желание към него, я стресна и почти я изплаши. Нещата не трябваше да се развият по този начин. Мъжете, които я обичаха, никога не се докосваха до нещо повече от кожата ѝ, за която копнееха. Можеха да се разтопят в нея без дори трепване на истински отговор. Но този необикновен млад мъж я объркваше всеки път, когато очите му срещнеха нейните. Толкова странни очи — зениците им се присвиваха болезнено на ярка светлина. Сякаш я виждаше отвъд всичките ѝ маски и преструвки, сякаш преодоляваше нейната неувимост, за да достигне до истинската ѝ същност.

Сервилия въздъхна. Беше глупава. Сега не беше моментът в живота ѝ, когато да се заплесне по мъж на възрастта на сина си. Несъзнателно прокара ръка по вързаната си коса. Годиците ѝ изобщо не си личаха, никак даже. Бяха ѝ казвали, че мъжете могат да я вземат за трийсетгодишна, а не на четирийсетте, за които срамежливо претендираше. Четирийсет и две. Понякога се чувстваше по-стара, особено в града, когато я посещаваше Крас. Понякога се разплакваше без причина, после тъгата изчезваше толкова внезапно, колкото се беше появила. Знаеше, че младият мъж до нея може да има всяко младо момиче в града. Нямахше да поиска жена, която носи по себе си толкова много белези — белези, които никой не можеше да види.

Стисна ръце и едва не смачка венеца. Не се съмняваше, че ако пожелае, може да предизвика страст у него. В сравнение с нея той беше млад и невинен. Щеше да е лесно — и

тя осъзна, че част от нея го иска и ще прикани ръцете му върху себе си сред високите треви. Тръсна глава. Глупаво момиче. Изобщо не трябваше да го целува.

Заговори бързо, за да прикрие паузата. Чудеше се дали е забелязал разсейването ѝ и червенината, която беше избила по страните ѝ.

— Не си виждал Рим наскоро, Юлий. Сега има безброй бедни. Армията на робите не остави никого да работи на полето и просяците са буквално като мухи. Помпей поне им придава усещане за слава, макар стомасите им да са празни. Сенатът не се осмелява да го спре за нищо, за да не би тълпата да се надигне и да ги помете всичките. Когато тръгнах, мирът беше доста крехък и се съмнявам нещо да се е подобрило оттогава. Нямах представа колко са близо до хаоса. Сенатът живее в страх от ново въстание, което да отмъсти за победата над Спартак. Всеки, който може да си позволи, има охрана. Бедните се избиват по улиците и нищо не се прави срещу това. Времената никак не са лесни, Юлий.

— Тогава може би трябва да се върна. От четири години не съм виждал дъщеря си, а и Помпей ми е длъжник. Може би е време да си потърся някои от дълговете и да се уверя, че отново съм в играта.

За момент лицето му се озари от страст и сърцето ѝ прескочи един удар — тя си спомни как този мъж омайваше сената и дори враговете в него. После, също толкова бързо, всичко отмина и той въздъхна отчаяно.

— Преди имах съпруга, с която да споделям всичко. Имах Тубрук, който беше за мен повече баща, отколкото приятел, имах и дом. Животът преминаваше през мен с някаква... радост. Сега нямам нищо освен няколко нови меча и рудници... и всичко ми се струва безсмислено. Бих дал всичко да можеше Тубрук да е до мен поне за час, за да прием заедно, или да видя Корнелия поне за миг, за да ѝ кажа колко съжалявам, че не удържах на обещанията си към нея.

Той изтри очи и тръгна през тревата. Сервилия почти го докосна — знаеше, че ласката ѝ ще му донесе облекчение. Едва удържа огромната сила на желанието си. Докосването щеше да доведе до много повече и макар да ѝ бе много трудно да се сдържи, намери сили да се спре и да не започне играта, която познаваше толкова добре — нали я играеше, откакто се помнеше. По-млада жена би го сграбчила, без да се притесни, в момента на неговата слабост, но Сервилия беше прекалено опитна, за да го направи. Щеше да има и други дни.

Той се обърна и я притисна толкова силно, че я заболя, устните му се впиха в нейните, напиреха да ги разтворят. Тя се поддаде, неспособна да спре.

Брут мина през портите на крепостта и леко скочи от седлото. Легионът беше провел сложни маневри в хълмовете и Октавиан се беше справил много добре — с частта, която му беше дадена, умело прикри фланговете на Домиций.

Брут влезе тичешком в сградата. Мрачното настроение, което беше хвърляло облак над всички, вече беше само спомен и той знаеше, че Юлий ще се радва да чуе колко добре се справя младият му роднина. Октавиан беше роден за командир — имаше сърце на орел, както би казал Марий.

Брут подмина зазяпалия се пазач на стълбището и той се разкрещя да го спре, но младият мъж само се усмихна.

Нахълта в стаята и замръзна: Юлий беше в леглото със Сервилия. Лицата и на двамата пламнаха. Юлий скочи — беше съвсем гол — и изкрещя яростно на приятеля си:

— ВЪН!

Брут се вцепени, после лицето му се разкриви, той се обърна рязко и тресна вратата зад гърба си.

Юлий бавно се обърна и погледна Сервилия. Вече съжаляваше за избухването. Сграбчи дрехите си и седна на дългото легло. Усещаше в ноздрите си силния ѝ парфюм и знаеше, че той също мирише на него. Заоблича се машинално, замислен как трябва да постъпи.

— Ще отида да го намеря — каза Сервилия.

Потънал в горчивина, Юлий дори не забеляза голотата ѝ. Беше истинска лудост да заспят, след като можеха да ги изненадат, но нямаше смисъл да съжалява за нещо, което вече се беше случило. Поклати глава, докато завързваше сандалите си.

— Няма за какво да му се извиняваш. Аз ще говоря с него.

Очите ѝ внезапно станаха твърди.

— Нали няма да се извиняваш... заради мен? — попита тя с привидно спокоен глас.

Юлий се изправи и я погледна. После каза тихо:

— И за момент не съм смятал да се извинявам за теб.

Тя се сгуши в прегръдките му и той откри, че има нещо неописуемо еротично да прегръща гола жена, докато той самият е напълно облечен. Отдръпна се с усмивка, въпреки притеснението си за Брут.

— Ще се оправи, стига малко да му мине — опита се да я успокои. Искаше му се сам да си повярва. С твърда ръка затъкна меч на кръста си. Сервилия го изгледа, внезапно изплашена.

— Не се бий с него, Юлий!

Той се насили да се засмее и смехът сякаш отекна в празния му стомах.

— Той никога не би ме наранил.

И излезе.

Намръщен слезе по стълбите. Домиций и Кабера бяха долу с Кир и му се стори, че погледите им го осъждат.

— Къде е? — сопна се Юлий.

— В двора за упражнения — отвърна Домиций. — На твоє място щях да го оставя за малко сам, Юлий. Кръвта му лесно кипва и точно сега няма да е добре да го ядосваш.

Юлий се поколеба, после някогашното му безразсъдство взе превес. Беше довел нещата дотук и трябваше да плати цената.

— Стойте тук — спокойно каза Цезар. — Той е най-старият ми приятел и това е само между нас.

Брут стоеше сам в празния двор, в ръката му блестеше един от мечовете на Кавало. Кимна на Юлий, когато той тръгна към него. Юлий за пореден път се поколеба, като забеляза мрачния поглед, с който приятелят му следеше всяко негово движение. Ако се стигнеше до кръвопролитие, не можеше да победи Брут. А дори и да успееше, не би могъл да отнеме живота му.

Брут вдигна блестящото оръжие и Юлий изпразни съзнанието си с някогашната дисциплина, на която го беше научил Рений. Това бе врагът и той можеше да го убие.

Извади меч от ножницата.

— Плати ли ѝ? — попита тихо Брут.

Юлий се опита да превъзмогне кипящия гняв, който го обхвана.

И двамата се бяха учили от един и същи човек и той много добре знаеше, че е по-добре да не слуша, за да не се разсейва. Започнаха да обикалят в кръг.

— Мислех, че знам, но не исках да повярвам — продължи Брут. — Мислех, че няма да ме посрамиш с нея, така че не се притеснявах.

— Няма нищо срамно — отвърна Юлий.

— Има — отвърна Брут и се премести още една крачка вдясно.

Юлий познаваше стила му по-добре, отколкото на всеки друг, но едва успя да парира удара, насочен право към главата му. Беше смъртоносен удар — не като в приятелско състезание. Ядоса се и запристъпва по-пъргаво, краката му стъпваха по-твърдо по земята, сетивата му се изостриха. Така да бъде.

Наведе се и мечът му блесна напред като сребърна стрела — Брут отстъпи, — замахна с режещ удар отстрани, но приятелят му се измъкна ловко и отговори с дъжд от удари.

Отдръпнаха се един от друг. Бяха се задъхали. Юлий стисна лявата си ръка в юмрук — от дланта му капеше кръв. Капките падаха в пясъка и бавно потъваха като лъскави очи.

— Обичам я — каза Юлий. — Обичам и теб... Стига вече! — И с отвращение хвърли меча и застана с лице към приятеля си.

Брут опря върха на меча си в гърлото му и го погледна в очите.

— Всички ли знаят? Кабера, Домиций, Октавиан?

Юлий го гледаше твърдо, стараяше се да не трепне.

— Може би. Не исках да стане така, Брут. Не исках да ни изненадаш.

Мечът беше все още опрян в гърлото му. Юлий стисна зъби. Обзе го спокойствие. Съзнателно отпусна всичките си мускули и зачака. Не искаше да умре, но ако трябваше, щеше да го приеме достойно.

— Това не е просто прищявка, Марк. Нито за мен, нито за нея.

Мечът внезапно се отпусна и искрата на лудост изчезна от погледа на Брут.

— Толкова много неща ни свързват, Юлий... но ако я нараниш, ще те убия.

— Върви при нея. Тя се тревожи за теб — отвърна Цезар, като пренебрегна заплахата.

За един дълъг миг Брут го погледна в очите, после си тръгна и го остави сам в празния двор. Юлий го гледаше как се отдалечава, после разтвори стиснатия си юмрук и трепна от болка. За миг отново го обхвана гняв. Би обесил всеки друг, който се осмели да вдигне меча си срещу него. Нямаше никакво оправдание за това.

Но все пак с Брут бяха отраснали заедно и това имаше значение. Може би дори достатъчно, за да преглътне опасността от опряното в гръкляна му острие. Юлий замислено присви очи. Вече щеше да му е трудно да вярва на Брут.

Следващите два месеца бяха изпълнени с почти непоносимо напрежение. Въпреки че Брут беше говорил с майка си и с половин уста бе дал благословията си за тяхната връзка, гневът и самотата му постоянно витаеха около него.

Без да каже и дума за обяснение, Юлий отново беше започнал да тренира легиона. Сам изкарваше войниците и с дни не проговаряше, освен да издаде някоя заповед. Легионерите се трепеха до пълно изтощение, само за да получат кимване от него, но това сякаш струваше много повече, отколкото многословни похвали от друг.

Когато беше в бараката, Юлий до късна нощ пишеше писма и заповеди; използваше златните резерви, които беше натрупал. Изпрати в Рим конници да поръчат нови брони от работилницата на Александрия; керваните с провизии лъкатушеха през хълмовете на път от испанските градове. Бяха необходими нови мини, за да доставят желязна руда за мечове, които се изработваха по метода на Кавало. Горите се изсичаха за въглища и нямаше и миг, в който всеки един от петте хиляди войници на Десети да няма поне две или три задачи.

Офицерите му се разкъсваха между болката от това, че са изолирани, и някаква особена радост, че виждат как командирът им отново е възвърнал предишната си енергия. Дълго преди Юлий да събере подчинените си от постовете им из страната, те предполагаха, че престоят им в Испания приближава края си. Испания просто беше прекалено малка за амбициите на командира на Десети.

Цезар нареди на най-способния от испанските квестори да поеме мястото му в промеждутъка, докато Рим не избере някой друг от синовете си. Даде му печата на крепостта и отново се хвърли в денонощна работа: понякога не спеше по три денонощия и почти припадеше от изтощение. Но след кратка почивка ставаше и започваше отново. Всички напрегнато чакаха резултата от работата му.

Рано една сутрин Брут отиде при него. Лагерът още беше тих и смълчан. Потропа на вратата и влезе, след като Юлий изсумтя някакъв отговор.

Юлий седеше зад покритото с карти и восъчни плочки писалище — десетки други лежаха на пода в краката му. Щом видя Брут, се изправи. За момент студенината помежду им сякаш спираше думите. И за двамата навиците на приятелството вече бяха ръждясали.

Брут преглътна с мъка и каза:

— Извинявай.

Юлий мълчеше. Гледаше го. Лицето му беше като на непознат. Нямахте нищо от приятелството, което толкова липсваше на Брут. Той опита отново:

— Държах се като пълен глупак, но ти ме познаваш прекалено добре, за да оставиш нещата да продължават така. Аз съм ти приятел. Твоят меч, нали помниш?

Юлий кимна. После каза тихо.

— Обичам Сервилия. Бих го казал първо на теб, но нещата помежду ни се развиваха прекалено бързо. Сериозно. Отношенията ни са нещо лично. Няма да ти давам обяснения за тях.

— Когато ви видях... — започна Брут.

Юлий твърдо вдигна ръка.

— Не. Не искам да слушам. Това е приключено.

— Божове, няма да ме улесниш, нали? — каза Брут и поклати глава.

— Няма. Няма да ти е лесно. Грижа ме е за теб, повече отколкото за всеки друг мъж на света, а ти се опита да ме убиеш в двора. Това трудно се прощава.

— Какво? — възкликна Брут. — Аз не...

— Знам, Брут.

Брут отпусна рамене и без да каже и дума, седна на един стол. След секунда Юлий седна на мястото си.

— Искаш да продължа да ти се извинявам? Бях бесен. Помислих, че я използваш като... Беше грешка, съжалявам. Какво повече искаш?

— Искам да знам, че мога да ти вярвам. Искам да забравим всичко — отвърна Юлий.

Брут се изправи.

— Можеш да ми вярваш. Познаваш ме. Заради теб се отказах от Първородните. Май забрави за това.

Двамата се погледнаха и на лицето на Юлий се появи усмивка.

— Забеляза ли как парирах удара ти? Ще ми се Рений да ме беше видял.

— Да, беше много добър — саркастично отвърна Брут. — Доволен ли си?

— Мисля, че можех да победя — весело каза Цезар.

Приятелят му се ококори.

— Е сега вече прекали.

Напрежението помежду им изчезна, избледня до далечен спомен.

— Смятам да върна легиона в Рим — каза Юлий, облекчен, че отново има приятел, с когото може да сподели плановете си. Чудеше се дали седмиците след двубоя им бяха наранили Брут така, както бяха наранили него.

— Всички знаем, Юлий. Мъжете клюкарстват като бабички. Да не би да искаш да предизвикаш Помпей? — безгрижно подметна Брут, сякаш животът на хиляди войници не зависеше от отговора.

— Не. Той управлява прекалено добре заедно с Крас. Бих искал да впиша името си в списъка на кандидатите за консули за предстоящите избори. — Зачака реакцията на Брут.

— Мислиш, че можеш да спечелиш? — бавно попита приятелят му; обмисляше чутото. — Ще имаш само няколко месеца, а хората имат къса памет.

— Аз съм последният оцелял кръвен роднина на Марий. Ще им го напомня — отвърна Юлий и Брут почувства в гласа му струната на някогашното въодушевление. Замисли се как приятелят му се беше преродил през последните няколко месеца. Разяждащият гняв беше изтлял — и майка му имаше участие в това. Дори неговата скъпа малка Анжелина беше изпълнена със страхопочитание към Сервилия и той вече започваше да разбира защо.

— Почти се зазорява. Трябва да поспиш — каза той.

— Не още. Имам да свърша доста работа, преди да мога отново да видя Рим.

— Тогава, ако нямаш нищо против, ще остана с теб — отвърна Брут и потисна поредната прозявка.

Юлий му се усмихна.

— Нямам нищо против. Трябва ми някой, който да пише, докато му диктувам.

Рений стоеше в пресъхналото речно корито и гледаше нагоре към моста, който гъмжеше от римляни и местни мъже. Гредите и дъските се люлееха и скърцаха под тежестта им. Двеста стъпки от сухото речно корито до каменния път горе. Когато приключе, бентът щеше да бъде разрушен, водата щеше да покрие масивните основи на моста и да заглажда остриите ръбове дълго след като строителите му се превърнат в прах. Застанал в сянката на конструкцията, старият гладиатор изпитваше някакво странно чувство. Когато пуснеха водата, никой повече нямаше да може да стои на това място.

Той тръсна глава в мълчалива гордост, заслушан в заповедите и виковете — групата при лебедките вдигаше следващия блок, който трябваше да оформи арката. Гласовете им отекваха под моста и Рений усети, че и те споделят същото задоволство. Този мост никога нямаше да падне и всички го знаеха.

Пътят по моста щеше да осигури достъп по права линия до плодородната равнина. Щяха да се издигнат градове и да се построят нови пътища, които да посрещнат нуждите на новите обитатели. Те щяха да дойдат заради хубавата земя, заради търговията, но най-вече заради чистата сладка вода, която минаваше през подземните акведукти, чието построяване бе отнело три години.

Рений гледаше как мъжете с всички сили опъват дебелия въжет, така че главният камък на арката да се залюлее над мястото си. Докато макарите скърцаха, забеляза как Кир се е навел над перилата, за да направлява поставянето на камъка на мястото му. Мъжете до него изсипаха кафяв хоросан по другите камъни, после Кир обви ръце около ключовия камък — сумтеше в унасящия ритъм на групата долу. Рений затаи дъх. Макар че силата на гиганта нямаше равна, едно подхлъзване като нищо можеше да доведе до злополука. А блокът беше достатъчно тежък, за да счупи скелето и да паднат всички, ако се изхлузеше.

Дори и от мястото си под моста чуваше как Кир ръмжи, докато намества камъка. Излишният хоросан тежко падаше в подножието.

Старият гладиатор засенчи очи, за да вижда по-добре. Никой не се осмеляваше да му викне да се махне оттук.

Рений харесваше якия Кир. Той не говореше много, но не пестеше сили, когато ставаше дума за тежка работа. Би го харесвал дори само заради това. Отначало се изненада, като откри колко му е приятно да му преподава уменията, които опитните легионери приемаха за даденост. Един легион не можеше да бъде спрял от долини или планини. Всеки мъж на скелето знаеше, че на света няма река, над която не могат да прехвърлят мост, или път, който да не могат да прокарат. Легионерите изграждаха Рим навсякъде, където отиде.

Кир беше впечатлен от водата и дългите много мили тунели, които бяха прокопали, за да я доведат от изворите високо в планината. Сега хората, които се заселваха в долината, нямаше всяко лято да страдат от болести, когато кладенците им се заблагят. И може би щяха да се сещат за мъжете от Рим, които бяха построили акведукта.

Спокойните мисли на Рений бяха прекъснати от самотен конник в лека броня, който слизаше по брега към него. Мъжът беше потен от жегата и инстинктивно погледна притеснено, докато минаваше под арката. Рений се усмихна на предпазливостта му, после попита:

— Мен ли търсиш?

Мъжът спря коня в сянката на арката и слезе от седлото.

— Да, господарю. Генералът те вика. Каза да доведе с теб и легионера Кир.

— Последната арка е почти готова, момче.

— Каза да дойдете незабавно, господарю.

Рений се намръщи, после хвърли кос поглед към Кир, който беше високо горе. Само глупак би крещял заповеди на мъж, който носи камък, почти толкова тежък, колкото него самия. За щастие, Кир вече бе свършил и попиваше потта от челото си с кърпа. Старият гладиатор напълни дробовете си с въздух и изкрещя:

— Слез, Кир. Викат ни.

Слънцето беше ярко, но ветрецът бе хладен. Петдесетицата на Октавиан галопираше лудо по най-стръмния склон, който беше виждал. Ако сам не беше огледал всяка педя сутринта, никога нямаше да позволи такава главоломна скорост, но по терена нямаше дупки и никой от опитните ездачи не падна — мнозина се бяха вкопчили в гривите на конете. Октавиан стискаше зъби от друсането на седлото.

Брут беше избрал хълма заедно с него, за да демонстрира истински силно натоварване. Сега чакаше под склона с пълна центурия извънредни. Октавиан виждаше как конете нервно пристъпват в инстинктивното си желание да избягат от грохота на приближаващата петдесетица.

Извика на хората си да се подредят в права линия. Първата редица беше станала малко накъсана и трябваше да изреве колкото глас има, за да привлече вниманието на летящите ездачи. Те също закрещяха, редиците се изправиха, без да намаляват скоростта, и Октавиан извади меча си и стисна здраво коня с колене. Краката го боляха, но се държеше.

Долу теренът леко се изравняваше и Октавиан успя да се изправи на седлото само миг преди петдесетицата да нахлуе стремглаво през широко разпръснатите редици на легионерите, които стояха насреща. Лица и коне се сливаха. Петдесетицата пресече центурията и мина от другата страна сякаш за частица от секундата. Октавиан зърна преbledнялото лице на един офицер, докато прелиташе край него. Ако беше замахнал с меча, главата му вече щеше да е отхвърчала.

Закрещя от въодушевление на хората си да обърнат и да се строят. Неколцина се разсмяха от облекчение, докато се присъединяваха към напрегнатите хора на Брут.

— При подходящ терен може да сме ужасяващи — викна Брут, така че всички да го чуят. — Направо ми излезе джигерът накрая, макар че знаех, че само ще минете през нас.

Войниците на Октавиан се разсмяха одобрително, макар че не му повярваха, и един тупна Октавиан по гърба. Брут се обърна към тях с дяволит поглед.

— Сега е ваш ред. Разрежете се, докато кача моите хора на хълма. Кротувайте, когато преминем през вас, и ще научите нещо.

Октавиан преглътна внезапно появилото се желание да се усмихне нервно, все още изпълнен с тръпката от спускането по склона. Брут слезе от коня си, за да го поведе по хълма — и в този момент видяха един ездач да се приближава към тях.

— Кой ли е пък този? — промърмори Брут.

Войникът скочи от коня и отдаде чест.

— Цезар ви вика с Октавиан, господарю.

Брут кимна и се подсмихна.

— Веднага, нали? — После се обърна към любимите си извънредни. — Какво ще стане,

ако командирите ви бъдат убити при първата схватка? Ще настане ли хаос? Продължете без нас. Ще очаквам пълен доклад, когато се върнете в лагера.

Октавиан и Брут тръгнаха след пратеника, но след малко препуснаха и изпревариха уморения му кон.

Кабера прокара пръсти по синята коприна с детинско удоволствие, раздвоен между учудването и присмеха от скъпото обзавеждане, което Сервилия беше докарала с кораб за „Златната ръка“. Търпението ѝ започваше да се изчерпва.

— Нали разбираш — почна отново тя, — искам да създам репутация на чист дом, а някои от войниците дори използват вар, за да прикрият язвите си...

— Всичко е заради удоволствието! — прекъсна я Кабера и ѝ намигна многозначително. — Бих искал да умра в място като това. — И когато тя се намръщи, пристъпи към ямата с копринени възглавнички, подредени под нивото на пода. Погледна я за позволение, но Сервилия твърдо поклати глава.

— Юлий каза, че имаш добри познания за кожните болести. Ще ти платя добре, за да си на разположение на дома и... — И млъкна, понеже старецът скочи в ямата, тръшна се на възглавничките и зацъка с език.

— Работата не е трудна — продължи тя настойчиво. — Момичетата ми ще разпознаят проблема в момента, в който го видят, но ако има спор, искам да има някой, който да прегледа... въпросния мъж. Само докато успея да намеря постоянен лекар от града. — Загледа учудено как лечителят се завъргаля из възглавничките.

— Ще ти плащам по пет сестерции на месец.

— Петнайсет — отвърна Кабера, внезапно станал сериозен, и когато тя премигна изненадано, приглади робата си с плавни движения на пръстите си.

— Няма да кача повече от десет, старче. За петнайсет мога да си наема местен лекар, който да живее тук.

Кабера изсумтя.

— Те не знаят нищо, а и ще се лишиш от една стая. Дванайсет, но няма да се занимавам с бременни. За това ще трябва да си намериш някой друг.

— Не управлявам долнопробен бардак — сопна се Сервилия. — Моите момичета познават лунния цикъл както всички жени. Ако случайно забременеят, плащам им да си тръгнат. Повечето се връщат, като отбият бебетата си. Десет е последното ми предложение.

— Изследването на окапващи войнишки пишки си струва дванайсетте сестерции — весело ѝ отговори Кабера. — Също така бих искал няколко от тези възглавнички.

Сервилия скръцна със зъби.

— Те струват много повече от услугите ти, старче. Добре, дванайсет, но възглавничките остават.

Кабера плесна доволно с ръце.

— Мисля, че първия месец трябва да ми платиш в аванс. И е добре да изпием по чаша вино, за да скрепим договора, нали?

Сервилия отвори уста, за да възрази, но чу зад себе си деликатно покашляне. Беше Надя, едно от новите момичета, които беше довела в дома — жена с почернени клепачи и толкова твърд поглед, колкото беше меко тялото ѝ.

— Господарке, дойде пратеник от легиона.

— Доведиго, Надя — каза Сервилия, като опита да се усмихне, и щом жената излезе,

изсумтя на Кабера:

— Веднага излез оттам!

Кабера се измъкна от ямата и когато Сервилия се обърна, за да посрещне пратеника, ловко пхна една възглавничка под робата си.

Новодошлият беше доста зачервен и от усмивката на Надя зад гърба му Сервилия разбра, че му е направила някои предложения.

— Господарке, Цезар те вика. — Погледът му се премести към Кабера. — Теб също, лечителю. Конете чакат.

Сервилия замислено потърка ъгълчето на устата си, уж без да обръща внимание на начина, по който я гледаше куриерът, и попита:

— Синът ми ще бъде ли там?

Пратеникът кимна.

— Всички са повикани, господарке. Трябва да намеря само центурион Домиций.

— Това не е трудно. Той е горе — каза тя и със задоволство забеляза как червенината на мъжа слезе по врата му и надолу под туниката. Направо усещаше топлината, която се излъчваше от него.

— Ако бях на твое място, щях да изчакам малко — допълни тя.

Докато се настаняваха по местата си в дългата стая с изглед към двора, всички бяха напрегнати и се споглеждаха нервно. Юлий стоеше до прозореца и чакаше. Ветрецьт от хълмовете появяваше през стаята и ги разхлаждаше, но напрежението беше почти болезнено. Октавиан се разсмя нервно, когато Кабера извади изпод робата си една копринена възглавничка; Рений стискаше прекалено силно чашата си.

Пазачът затвори вратата и слезе надолу по стълбите. Брут пресуши чашата си, усмихна се и се обади:

— Е, ще ни кажеш ли защо ни извика, Юлий?

Той се обърна към тях. Познатата умора беше изчезнала от лицето му и той стоеше изправен и бодър, бронята му блестеше.

— Приятели, Сервилия. Приключихме тук. Време е да се върнем вкъщи.

Настана миг тишина, после всички се развикаха и се разсмяха.

— Ще пия за това — каза Рений и вдигна чашата си.

Юлий разгърна карта на писалището си и всички се скупчиха около него. Юлий улови погледа на Сервилия и ѝ се усмихна. Всичко щеше да е наред.

Докато мъжете обсъждаха проблемите около преместването на пет хиляди души, тя се замисли. Домът ѝ току-що беше отворил — кой щеше да го управлява, ако тя тръгне? Анжелина не притежаваше достатъчно твърдост. Ако оставеше всичко на нея, след година вече щеше да управлява празен дом. Надя вероятно. Тя имаше сърце от кремък и достатъчно опит, но можеше ли да ѝ се вярва, че няма да открадне половината от печалбата? Чу името си и това я изтръгна от мислите ѝ.

— ... но не и по суша, по това време. Сервилия ми даде идеята с пристигането си с търговския кораб. Ще напиша заповеди всеки минаващ оттук кораб да се задържа. Това обаче не трябва да се обсъжда с никого. Ако се разчуе, нито един кораб няма да влезе в пристанището.

— Защо тръгваш, преди да си приключил всичко тук? — попита тихо Кабера.

Разговорът около писалището стихна. Юлий също замълча, с пръсти върху картата.

— Приключих. Това не е моето място — отвърна той. — Ти сам ми го каза. Ако изчакам края на назначението си, Помпей ще ме изпрати някъде другаде, още по-далече, а ако откажа, това ще е последното ми назначение. Помпей никога не дава втора възможност. — Юлий потупа с пръст малкия знак за града, който обичаше. — В края на годината има избори за консули. Ще се върна и ще се опитам да спечеля едното място.

Кабера сви рамене, но продължи да разпитва:

— И после? Ще се биеш ли за града като Сула?

За момент Юлий потъна в мълчание, очите му пронизваха лечителя.

— Не, приятелю — тихо отвърна той. — После никога няма да получавам назначение, което да зависи единствено от хрумването на Помпей. Като консул ще съм недосегаем. И отново ще съм в сърцевината на събитията.

Кабера знаеше, че трябва да млъкне, но упоритостта му го накара да продължи да пита.

— А след това? Ще оставиш ли Брут да управлява Десети, докато ти пишеш нови закони, които хората няма да разбират? Ще се заровиш ли в карти и мостове, както направи тук?

Рений го сграбчи за рамото, за да го накара да спре, но старецът не му обърна внимание.

— Можеш да направиш много повече от това, ако имаш очи да го видиш — каза той и изкриви лице, когато Рений стисна кльощавото му рамо до болка.

— Ако съм консул — бавно каза Юлий, — ще отведа всички, които обичам, до най-дивите места, които мога да намеря. Това ли искаш да кажа? Че Испания е прекалено спокойна за мен? Знам го. Ще намеря своя път в Рим, Кабера. Боговете слушат по-ясно онези, които им говорят от Рим. Те просто не могат да ме чуят оттук. — Усмихна се, за да прикрие яда си, и усети, че Сервилия го наблюдава иззад рамото на Октавиан. Рений най-после пушна рамото на Кабера и той го погледна намръщено.

Брут заговори, за да заглади нещата.

— Ако започнем да задържаме кораби още тази вечер, колко време ще ни трябва, за да съберем достатъчно, за да преместим Десети?

— Най-много месец — отвърна Юлий. — Вече пуснах слух, че търсим капитани за голям товар. Мисля, че няма да ни трябват повече от трийсет кораба, за да стигнем до Остия. Сенатът никога няма да ми позволи да се приближа до Рим с целия си легион, затова ще ми е нужен лагер на брега. Ще взема златото със себе си при първото пътуване. Имаме достатъчно за това, което съм намислил.

Сервилия ги гледаше как спорят и се карат. Слънцето залезе. Едва обърнаха внимание на пазача, който дойде да запали лампите. Малко по-късно тя си тръгна, за да започне собствените си приготовления. След жегата в стаята нощният въздух в двора я ободри.

Сякаш все още чуваше гласовете им. Пазачите на портата застанаха мирно, щом я забелязаха.

— Наистина ли се връщаме в Рим, господарке? — попита един. Не беше изненадващо, че е чул слухове: някои от най-ценните й информации в Рим идваха от хора, които бяха доста ниско в йерархията.

— Да — отвърна тя.

Мъжът се усмихна.

— Време беше.

Когато се местеше, Десети се местеше бързо. Десет от най-големите кораби в

пристанището на Валенция бяха задържани само ден след срещата в дългата стая. За ужас на капитаните безценните им стоки бяха разтоварени и оставени в складовете на пристанището, за да се освободи повече място за огромните запаси от екипировка и за мъжете от легиона.

Златото от крепостта беше прибрано в сандъци и пренесено до корабите, пазено на всяка крачка от въоръжени до зъби центурии. Наковалните на ковачите на мечове бяха сложени в огромни дървени сандъци, за чието преместване в трюмовете бяха необходими доста волове. Големите катапулти бяха разглобени на части — тежките кораби потъваха все по-дълбоко и по-дълбоко, докато ги товареха. Трябваше им доста висок прилив, за да излязат от пристанището, и Юлий определи деня точно месец след първоначалното оповестяване на намеренията си. Ако всичко минеше добре, щяха да стигнат Рим точно сто дни преди изборите за консул.

Квесторът, когото Юлий беше посочил, беше амбициозен и той знаеше, че ще работи като роб, за да запази новия си пост. Нямаше да има никакво разстройване на дисциплината в провинциите, когато Десети напуснеше. По заповед на Юлий квесторът доведе две кохорти от изток — в тях имаше местни мъже, присъединили се преди години към римските сили. Хората бяха достатъчно, за да бъде запазена крепостта, и Юлий се радваше, че този проблем вече не е негов.

Имаше стотици неща, които трябваше да се организират, преди корабите да отплуват. Юлий работеше до пълно изтощение и почти не спеше. Срещаше се с местни водачи от цялата страна, за да им обясни какво става: подаръците, които им оставяше, му осигуряваха тяхната помощ и благословия.

Квесторът зяпна от изненада, когато Юлий му каза колко продуктивни са станали новите мини. Обиколиха ги заедно и квесторът се възползва от възможността да си осигури заем от ковчежниците на Десети, който да бъде платен след пет години. Дългът си оставаше, без значение кой щеше да е тогава на поста претор. Мините щяха да се разработват и несъмнено част от новото богатство щеше да се декларира. „Не и преди постът да стане постоянен“, помисли Юлий. А това нямаше да задоволи глада на хора като Крас в Рим.

Излезе на двора и засенчи очи от жаркото слънце. Портите бяха отворени и крепостта създаваше усещането за празнота, което му напомни за селото със статуята на Александър. Беше странно. Все пак новите кохорти трябваше да пристигнат на следващата сутрин и укреплението отново щеше да се изпълни с живот.

Заради силното слънце не можа да види младия мъж, който стоеше при портите и го чакаше. Тръгна към конюшните, но гласът на младежа го изтръгна от мислите му. Ръката му по навик хвана меча.

— Господарю? Почакай малко.

Юлий го позна и присви очи. Беше Адан, младежът, когото беше пощадил.

— Какво има? — нетърпеливо каза Цезар.

Адан се приближи. Юлий не пусна дръжката на меча. Не се съмняваше, че ще се справи с младия испанец, но можеше да има и други. Беше живял достатъчно дълго, за да не приспива бдителността си твърде лесно. Очите му огледаха портата — търсеха движещи се сенки.

— Кметът Дел Субио ми каза, че се нуждаеш от писар, господарю. Мога да пиша и да чета латински.

Юлий го изгледа подозрително и попита:

— А Дел Субио спомена ли, че смятам да замина за Рим?

Адан кимна.

— Всички го знаят. Бих искал да видя Рим, но искам и работата.

Юлий го огледа преценяващо. Вярваше на инстинктите си и разбра, че в ясното лице на младежа няма нищо прикрито. Вероятно казваше истината, въпреки че той не можеше да пренебрегне подозрението, че това има нещо общо с предстоящото отплаване на легиона.

— Безплатно пътуване до Рим, а после ще изчезнеш по пазарите. Така ли, Адан?

Младият мъж се усмихна.

— Имаш думата ми. Не мога да предложа нищо друго. Мога да работя здраво и искам да видя света. Това е.

— Защо идваш да работиш при мен? Съвсем наскоро ръцете ти бяха оплискани с римска кръв.

Адан се изчерви, но вдигна глава.

— Защото си достоен за уважение. Рим може и да наказва хората ми, но ти разпали любопитството ми. Кълна се, че няма да съжالياваш, че си ме наел.

Юлий се намръщи. Младежът сякаш не осъзнаваше каква опасност се крие в думите му. Спомни си как бе стоял пред хората му, как се бореше да овладее страха си.

— Трябва да мога да ти вярвам, Адан. А това може да стане само с времето. Това, което ще чуеш от мен, ще си струва парите на хората, които ще искат да ти платят за информацията. Може ли да ти се вярва, че ще пазиш делата ми в тайна?

— Както сам каза, ще го разбереш с времето. Държа на думата си.

Юлий взе решение и лицето му се отпусна.

— Добре, Адан. Качи се в стаите ми и донеси хартия от писалището. Ще ти продиктувам едно писмо, за да преценя как пишеш. След това ще имаш достатъчно време, за да се сбогуваш със семейството си. Потегляме за Рим след три дни.

Брут безпомощно повърна през перилата в люлеещото се море и каза нещастно:

— Бях забравил колко е гадно.

Кир можа само да простене в отговор, защото последните чаши вино, които бяха изпили във Валенция, напиреха в гърлото му — и бликнаха. Поривът на вятъра хвърли част от повърнатото върху двамата. Брут замръзна от отвращение и кресна, за да надвика бурята:

— Махни се от мен, говедо! — Въпреки че стомахът му беше празен, болезнените спазми започнаха отново и той се присви от горчилката в устата си.

Малко след като испанските планини бяха изчезнали зад гърба им, от изток се появиха облаци. Корабите се разпиляха от бурята. Онези, които имаха весла, запазваха някакво привидно равновесие, въпреки че люшкането ги изкарваше от водата ту от едната, ту от другата страна. Търговците, загрижени за корабите си, хвърляха плаващи котви, за да създадат някакво съпротивление, но това почти не помагаше. Заради бурята се стъмни рано и корабите се загубиха един друг от поглед. Всеки се оказа сам в битката с огромните вълни.

Когато поредното рязко накланяне хвърли огромна бяла вълна, Брут потрепери на кърмата, сграбчи здраво перилата, щом водата го заля до коленете, после се надигна. Веслата бяха безсилни пред планините черна вода и той се зачуди дали няма да се изпочупят.

В тъмнината едва виждаше огромния Кир, който беше само на няколко крачки от него. Чуваше как едрият мъжага скимти и затвори очи; искаше всичко това да свърши. Чувстваше се чудесно, преди да изгубят брега от поглед и огромните вълни да започнат да ги подмятат. Тогава започна морската болест със силно оригване и внезапно желание да се наведе през перилата. Имаше достатъчно опит и веднага се качи на палубата. Мъжете долу в трюма нямаха този късмет. Там гледката вероятно беше кошмарна.

Някаква малка част от съзнанието му, която беше в състояние да мисли за нещо различно от морската болест, осъзна, че вероятно ще трябва да останат ден-два на котва край Остия, преди да влязат в пристанището, пък дори и само за да почистят корабите и да възвърнат блясъка на Десети. Ако стигнеха пристанището в този момент, щяха да ги сметнат за бегълци от някоя ужасна битка.

Чу стъпки зад себе си и успя да изхърка:

— Кой си?

— Юлий — чу се весел глас. — Нося ти вода. Поне да имаш какво да повръщаш.

Брут се усмихна криво, взе меха и притисна бронзовата тръбичка до устните си. Изплакна си устата и два пъти изплю, преди да отпие малко. Кир взе меха от ръцете му и започна шумно да гълта.

Брут знаеше, че трябва да попита как са хората или как точно ще преминат между Сардиния и Корсика, но просто не можеше да се насили да го направи. От морската болест главата му беше натежала и той едва успя да махне с ръка на Юлий, преди отново да се прегъне над перилата. Чувстваше се още по-зле, когато не повръщаше. Тогава не му оставаше нищо освен да се опитва да го прави насила.

Тримата залитнаха, защото корабът се наклони под ужасяващ ъгъл. Нещо с трясък падна в трюма. Юлий се подхлъзна и сграбчи ръката на Кир. Изправи се и възкликна:

— Липсваше ми това. Тъмнината в открито море. — Стисна по-силно ръката на Кир и продължи: — Утре си на късна вахта с мен. Когато бурята спре, звездите ще ти вземат дъха.

Морската болест никога не трае повече от ден, в най-лошия случай два.

— Дано — успя да каже Кир. Що се отнасяше до него, Юлий беше стигнал до границата на приятелството със своята веселост, докато чакаха смъртта да ги отнесе. Би дал месечната си заплата само за миг спокойствие, така че стомахът му да спре да се бунтува. После — не се и съмняваше — би могъл да се справи с всичко.

Хванат за перилата, Юлий тръгна към кърмата, за да говори с капитана. Търговецът кисело беше приел новата си роля, дори стигна дотам, че да говори с войниците, докато те се товареха на кораба. Беше ги предупредил много да внимават и да пазят както кораба, така и себе си.

— Ако паднете от палубата — беше казал, — с вас е свършено. Дори да се върна, а аз не мога да го направя, една човешка глава трудно може да се забележи дори когато морето е спокойно. А ако има и лек ветрец, направо ще се нагълтате с вода и ще потънете. Тогава ще е дори по-бързо.

— Държим ли курса, капитане? — попита Юлий.

— Ще знаем, когато стигнем Сардиния, но съм минавал по този маршрут достатъчно пъти — отвърна капитанът. Беше облечен с тежка промазана дреха. — Вятърът идва от югоизток и го пресичаме косо.

В пълната тъмнина Юлий не можеше да види ясно лицето му, но гласът не звучеше притеснено. Когато първите вълни заляха кораба, капитанът свали руля малко по-ниско, зае мястото си и закрещя заповеди на екипажа, който се движеше мълчаливо по палубата. Сега, облегнат на перилата, Юлий се полюляваше от клатенето на съда и се забавляваше неопишуемо. Времето му на „Акципитер“ с капитан Гадитик му се струваше преди цяла вечност, но ако оставеше ума си да се рее, можеше да се почувства отново там, в едно различно тъмно море. Чудеше се дали Кир се сеща за онези времена. Стотици пъти бяха рискували живота си в гонене на пиратите.

Затвори очи и се замисли за хората, които бяха загинали в онова преследване. Пелитас например — много добър човек. Тогава всичко му се струваше толкова просто, сякаш пътят му го чакаше напред. Сега пред себе си имаше много повече възможности за избор, отколкото му се искаше. Ако получеше поста на консул, можеше да остане в Рим или да поведе легиона си към всяка точка на света, която пожелаеше. Александър го беше направил преди него. Момчето-цар беше завело армиите си на изток към изгрева на слънцето, към земи, толкова далечни, че чак превърнати в легенда. Част от Юлий мечтаеше за дивата свобода, която беше имал в Африка и Гърция. Да не трябва да убеждава никого, да не отговаря пред никого, просто да проправя нови пътища.

Усмихна се в тъмното. Испания беше зад тях и всичките му притеснения бяха паднали от раменете му с тази буря.

Чу стъпки — още някой идваше да се освободи от вечерята си. Беше Адан: изсумтя, като видя, че пътят му е препречен от Кир, и ядосано изруга.

— Какво е това? Слон ли? Направи малко място бе, слон такъв!

Кир се разсмя, доволен от възможността да сподели съдбата си с още някого.

Дъждът започна да се излива като завеса, някъде напред яркото острие на една светкавица ги стресна с внезапната си светлина.

Незабележим от никого, Юлий вдигна ръка в мълчалива молитва, за да посрещне бурята. Рим беше някъде пред него. Чувстваше повече живот във вените си, отколкото беше усещал

от години.

Дъждът се изливаше от мрачното небе. Въпреки че се опитваше да намери успокоение в двамата си пазачи, Александрия бе изплашена. Нощта бе паднала по-рано заради облаците. След като слънцето се скри, улиците бързо се изпразниха; хората залостваха вратите си и палеха лампите. Камъните на улицата се губеха под мръсотията, която плющеше и се завихряше под краката ѝ. Александрия се спъна в едно изкъртено паве и се намръщи, после помисли дали да не го вземе за защита.

По улиците нямаше никаква светлина и всяка тъмна фигура ѝ изглеждаше страшна. Бандите насилници щяха да търсят лесна жертва, която да изнасят и обертат, и Александрия можеше само да се надява Тед и синът му да ги отблъснат.

— Стой близо. Не ни остава много — каза Тед някъде пред нея.

Едва успяваше да различи силуета му, докато той куцукаше пред нея, но гласът му ѝ помогна да разсее страховете си.

Вятърът донесе миризмата на човешки изпращения с внезапен остър полъх и Александрия бързо преглътна, за да не повърне. Беше трудно да не се страхува. Тед съвсем не беше първа младост, а старата рана на крака му правеше походката му скована и почти смешна. Навъсенният му син почти никога не говореше и тя нямаше представа дали може да му вярва.

Докато вървяха по пустите улици, Александрия чуваше как вратите, край които минава, се заключват със скърцане от притеснените за сигурността си семейства. Добрите хора в Рим нямаха никаква защита от бандите и само онези, които имаха охрана, се осмеляваха да излизат по тъмно.

Някакви парцаливи сенки се появиха иззад ъгъла пред тях и Александрия потрепери. Чу как Тед изважда ловния си нож. Или трябваше да пресекат улицата, или да минат през групата и тя едва овладя порива си да побегне. Знаеше, че може да умре, ако се отдалечи от пазачите си, и само тази мисъл я накара да остане на мястото си, докато приближаваха ъгъла. Синът на Тед мина до нея и я потупа по ръката, но това не ѝ създаде никакво усещане за сигурност.

— Почти стигнахме до вкъщи — каза високо Тед, повече заради мъжете на ъгъла, отколкото заради Александрия, която познаваше улиците така добре като него. Говореше спокойно и държеше ножа си отстрани, докато минаваха край групата. Беше прекалено тъмно, за да се видят лицата на непознатите, но Александрия усети мириса на мокра вълна и кисел чесън — сърцето ѝ подскочи, когато някаква сянка я хвана за рамото и я изплаши. Беше синът на Тед, който я водеше с изваден меч, така че непознатите да видят бляскавото оръжие. Те не помръднаха, но Александрия усещаше заплашителните им погледи — опасността все още не бе отминала. Беше сигурна, че ще ги нападнат при първото подхлъзване, и сърцето ѝ биеше с болезнена бързина.

Когато отминаха, Тед хвана здраво ръката ѝ. Синът му вървеше от другата ѝ страна.

— Не се обръщай — тихо промърмори Тед.

Тя кимна, въпреки че знаеше, че той не може да я види. Дали ги следваха и подтичваха след тях като диви кучета? Умираще от желание да хвърли поглед през рамо, но Тед я дърпаше напред. Куцането му беше станало по-отчетливо и в дишането му се усещаше болка. Никога не говореше за това, но тя знаеше, че всяка нощ маже крака си с мехлеми, за да може на сутринта да понесе тежестта на тялото му.

Дъждът се изливаше от покривите на къщи, претъпкани с хора, които добре знаеха, че не бива да са по улиците след мръкване. Александрия си позволи риска да надзърне назад, но не можа да види нищо и ѝ се прииска да не се бе обръщала. Обзе я гняв. На хората от сената не им се налагаше да преживяват това, което преживяваше тя. Те никога не се движеха без въоръжени пазачи и насилниците ги избягваха — признаваха, че са прекалено опасни, за да си имат работа с тях. Бедните нямаха такава защита, а дори посред бял ден имаше крадци и внезапни сбивания по улиците, след които оставаха по един-двама убити. Насилниците се отдалечаваха спокойно — знаеха, че няма да ги хванат и че дори няма да ги преследват.

— Вече почти стигнахме — каза Тед. Този път си беше вярно.

Тя усети облекчението в гласа му и се зачуди какво ли щеше да се случи, ако онези мъже бяха извадили ножовете си. Дали би умрял за нея, или щеше да я остави на милостта на бандата? Нямахме как да знае, но пресметна колко би ѝ струвало да наеме още един пазач.

След още два завоя се озоваха на нейната улица. Тук къщите бяха по-големи, отколкото в лабиринта, през който бяха минали, но и мръсотията беше повече, размекната от дъжда. Тя направи гримаса, когато нагази в нещо гадно. Още едни сандали бяха унищожени. Кожата никога вече нямаше да мирише на чисто, без значение колко често щеше да ги кисне.

Като ръмжеше тихо от болка, Тед спря до вратата и почука. Зачакаха мълчаливо: двамата мъже оглеждаха улицата в двете посоки, в случай че някой изчакваше, за да се вмъкне с тях. Това се беше случило на едно семейство преди няколко вечери съвсем наблизо. Никой не се беше осмелил да излезе и да помогне.

Александрия чу как от другата страна на вратата се приближават стъпки.

— Кой е? — чу се гласът на Атия и тя издиша от облекчение, че вече си е вкъщи. Познаваше тази жена от години и тя беше най-близкият ѝ човек в Рим.

— Аз съм — отвърна тя.

Лъч светлина блесна навън, когато вратата се отвори. Влязоха бързо. Тед изчака последен, внимателно нагласи резето и едва след това прибра ножа си. Чак тогава и напрежението се смъкна от раменете му.

— Благодаря и на двама ви — каза Александрия.

Синът мълчеше, но Тед се усмихна, потупа с ръка солидната врата, сякаш за успокоение, и отвърна:

— Нали затова ни плащаш.

Тя забеляза, че щади болния си крак и внимава да не отпусне тежестта на тялото си върху него, и ѝ дожаля. Имаше различни видове смелост.

— Ще ви донеса топли напитки, след като прегледаш крака си — предложи тя.

За нейна изненада той се изчерви.

— Не е нужно, господарке. Двамата с момчето ще се погрижим за себе си. Може би друг път.

Александрия кимна, неуверена дали не трябва да настоя. Тед сякаш се притесняваше от всичко, което се доближаваше до приятелство. Изглежда, не искаше от нея нищо повече от редовно плащане и тя беше приела неговата резервираност. Въпреки това тази вечер беше наистина изнервена и се нуждаеше от хора край себе си.

— Сигурно сте гладни. Имаме студено телешко. За мен ще е удоволствие да вечеряте с нас.

Атия пристъпваше притеснено, а Тед погледна за момент към пода, леко намръщен.

— Щом настояваш, господарке — каза накрая.

Двамата мъже се отправиха към стаята си. Александрия погледна Атия и се усмихна на скованото ѝ изражение.

— Прекалено си мила с тези двамата — каза Атия. — И в бащата, и в сина има твърде малко добрина. Ако ги оставиш да се размотават, ще се възползват, можеш да си сигурна в това. Слугите не бива да забравят мястото си, нито онези, които им плащат.

Александрия цъкна с език. Страхът от преживяното беше започнал вече да избледнява. Всъщност самата Атия също беше слугиня, макар двете никога да не го споменаваха. Александрия се запозна с нея, когато търсеше чисти стаи в града, а когато бижутерският бизнес се разрасна, Атия дойде с нея, за да управлява новата ѝ къща. Тази жена беше истински тиранин с останалите слуги, но правеше от къщата истински дом.

— Радвам се, че бяха с мен, Атия. Разбойниците бяха излезли по-рано тази вечер заради бурята, а чаша-две топло вино са чудесна отплата за сигурността. Хайде, умирам от глад.

Атия изсумтя, но я последва в коридора към кухнята.

Сградата на сената беше залята от светлината на десетки горящи лампи. Ехтящата зала беше топла и суха въпреки приглушеното барабанене на дъжда навън. Няколко от присъстващите потръпваха при мисълта как ще се измокрят на път към домовете си. Следобедът беше минал в доклади за бюджета на града, в поредица гласувания за одобрение на огромните суми за легионите, които поддържаха римската държава в далечните земи. Сумите бяха впечатляващи, но резервите бяха достатъчно големи, за да задоволят нуждите на града за още една година. Един-двама от най-възрастните сенатори бяха задрямали от топлината и само бурята навън ги спираше да не се отправят към топлата си вечеря и леглата си.

Сенатор Пранд стоеше на трибуната и погледът му блуждаеше по подредените в полукръг пейки — търсеше подкрепа. Притесняваше се, че Помпей шушукаше нещо с колегата си, докато той обявяваше кандидатурата си за консулския пост. Беше се съгласил да се кандидатира точно по настояване на Помпей и най-малкото, което той можеше да направи, беше да се престори на заинтересуван.

— Ако бъда избран на поста, възнамерявам да събера монетосекачите под един покрив и да създам валута, на която гражданите могат да разчитат. Има прекалено много монети, които само претендират за златни или от чисто сребро, и във всеки дюкян се налага да се използват везни, за да се прецени тежестта на парите, с които се плаща. Един общ монетен двор на сената ще прекрати това объркване и ще наложи ред.

Видя, че Крас се мръщи, и се зачуди дали пък няма нещо общо с част от тези фалшиви монети, които причиняваха толкова много вреди. Нямаше да се изненада, ако е така.

— Ако гражданите ми осигурят правото да бъда консул, ще действам в интерес на Рим и ще възстановя доверието в авторитета на сената. — Той отново замълча, тъй като Помпей вдигна поглед и Пранд осъзна, че е направил грешка. Някой цъкна с език и той се обърка.

— ... по-голямо доверие в сената — поправи се ораторът. — Уважение на авторитета и властта на закона. Справедливостта не трябва да бъде засенчвана от подкупи или корупция. — Отново замълча, съзнанието му беше абсолютно празно.

— За мен ще е чест да ви служа. Благодаря ви — приключи той, слезе от трибуната и зае мястото си на първия ред с очевидно облекчение. Един-двама от мъжете, които седяха около него, го потупаха по рамото и той започна да се отпуска. Може би все пак речта му не беше чак толкова лоша. Погледна към сина си Светоний, за да разбере как я е приел той, но

младият мъж гледаше сковано напред.

Помпей тръгна надолу между пейките и се усмихна на сенатор Пранд, когато мина край него. Онези, които шепнешком бяха започнали разговор, се умълчаха, когато консулт се изправи на трибуната. Изглеждаше спокоен и уверен и Пранд чак малко се ядоса.

— Благодаря на кандидатите за думите им — каза Помпей и огледа редиците с мълчаливо признание, преди да продължи. — Това ми дава надежда, че в този велик град все още могат да се намерят хора, готови да посветят живота си на него без мисъл за лична печалба или амбиции. — Изчака одобрителните възгласи да стихнат, наведен напред и опрял ръце на парапета.

— Изборите ще дадат възможност на моите строители да разширят сената. Ще отстъпя новия си театър, докато текат строителните работи. Мисля, че той ще е подходящ. — Усмихна им се и те му отвърнаха: театърът бе два пъти по-голям от сградата на сената и поне два пъти по-люксозен. Нямаше никакви възражения.

— Освен тези, които чухме тук, всички други кандидати трябва да оповестят намерението си преди волтурналиите ^[2] след десет дни. Нека узная достатъчно рано, моля ви. Преди да излезем под дъжда, трябва да съобщя за обществено събиране след седмица във форума. Съдът на Хоспий ще бъде отложен с месец. След това с Крас ще отправим към хората консулското си обръщение. Ако някой от другите кандидати би искал да прибави гласа си към нашите, ще трябва да ми се обади, преди да замина утре вечер.

Помпей улови погледа на Пранд за кратък миг, преди да продължи. Всичко беше уредено и Пранд знаеше, че кандидатурата му ще бъде подсилена от връзката с най-опитните мъже. Най-добре щеше да е да упражнява речта си. Въпреки всичките обещания на Помпей тълпите в Рим бяха трудна публика.

— Денят е към края си, сенатори. Изправете се за клетвата — каза Помпей, като извиси глас, за да могат да го чуят над барабаненето на дъжда.

Бурята продължи три дни. Когато вълнението премина, флотата, возеща Десети, отново се събра. Всички бяха заети да поправят платната и мачтите и да загреят катран, за да запълнят процепите между широките дъски, където се беше просмукала вода. Както беше предвидил Брут, Юлий нареди на флотата да остане на котва край Остия; между тях сновяха малки лодки с дърводелци и оборудване, така че корабите да изглеждат безупречно. Слънцето изсуши палубите, а легионите измиха трюмовете и почистиха миризмата на повръщано с морска вода и хума.

Накрая вдигнаха котвите и поеха към пристанището. Юлий беше на носа на първия кораб. Стоеше, обвил едната си ръка около високия нос, и жадно поглъщаше гледката на родната си земя. Когато поглеждаше през рамо, виждаше белите платна на корабите и мачтите, които оформяха зад него острие на стрела: платната на останалите оформяха тила. Ако го накараха, едва ли щеше да успее да изрази чувствата си с думи — но той дори не се опитваше да ги изследва. Главоболието му беше изчезнало от свежия морски вятър. Бе запалил благовония в благодарност на боговете за безопасното преминаване през бурята.

Десети щеше да се установи на постоянен лагер, а той щеше да поеме към града. Войниците, също както офицерите, бяха въодушевени от мисълта отново да видят семействата си, но не можеше да им разреши никакви отпуски, преди да изградят и подсигурят лагера. Пет хиляди мъже бяха прекалено много, за да ги настани в имението си. Дори само изхранването на толкова много хора беше проблем, а на пристанището цените

бяха по-добри. Мъжете от Десети, също като скакалци, щяха да опустошат златото, което носеше, стига да им позволи. А така поне щяха да харчат собствените си заплати в странноприемниците и публичните домове.

Мисълта да види имението си предизвика у него смесица от тъга и въодушевление. Щеше да види колко е пораснала дъщеря му и да се разходи до реката, която баща му беше отбил, за да минава през имението. При мисълта за баща му усмивката му изчезна. Семейната гробница беше по пътя към града и първият му дълг беше да посети онези, които лежах там.

Крас дишаше тежко сред парата на басейна. Влезе във водата до кръста и седна. Мраморният перваз студенееше на раменете му, но водата беше идеална. Почувства възли от напрежение във врата си и махна на един млад роб да ги разтрие.

Другите мъже в басейна бяха все негови клиенти^[3] и бяха верни в рамките на месечната сума, която получаваха. Крас затвори очи, когато твърдите палци на роба започнаха да отпускат напрегнатите му мускули, въздъхна от удоволствие и заговори.

— Моят мандат като консул остави малка следа в града, приятели. — Усмихна се напрегнато, когато мъжете объркано се размърдаха, и преди да успеят да възразят, продължи: — Мислех, че ще мога да свърша повече за това време. Има съвсем малко неща, които да мога да посоча и да кажа: „Това е само мое дело“. Не мисля, че предоговорените търговски споразумения са нещо, което би распалило кръвта на моите съграждани.

На лицето му се изписа горчивина. Той ги погледна и леко завихри водата с пръст.

— Е, дадох им хляб, когато казаха, че нямат. Но когато самуните бяха изядени, нищо не се промени. Имаше няколко състезания, платени от моята кесия, възстанових и храма във форума. Чудя се обаче дали изобщо ще си спомнят тази година и дали ще мислят за мен и за времето, когато съм бил консул.

— Ние сме зад теб — каза един от мъжете и репликата бързо отекна и през останалите.

Крас кимна и издиша цинизма си през парата.

— Знаете, че не спечелих за тях никакви войни. Вместо това те се умилкват на Помпей. Крас е забравен.

Клиентите не се осмеляваха да се погледнат един друг и да видят в лицата на останалите отражението на тази истина. Консулт вдигна поглед и видя притеснението им. Гласът му нарочно стана по-твърд.

— Не искам моята година да бъде забравена, приятели. Като начало съм откупил за тях още един ден състезания. Искам онези, които са ми длъжници, да имат правото първи да получат билети: и се постарайте да доведат семействата си. — Замълча, за да вземе иззад главата си чаша студена вода. Робът прекъсна масажа, за да му я подаде с кокалестите си пръсти. Крас се усмихна на момчето, преди да продължи:

— Новите сестерции с моята глава върху тях са готови. Искам всички вие да се заемете с разпространението им, приятели. Трябва да стигнат само до най-бедните домове и не повече от една монета на мъж или жена. Ще трябва да наемете охрана и да носите само малки суми.

— Може ли да предложи нещо, консуле? — попита един от мъжете.

— Разбира се, Парий — отвърна Крас и вдигна въпросително вежди.

— Наеми мъже да разчистят улиците — отвърна мъжът. Думите му излизаха прекалено бързо под погледа на консула. — Градът вони и хората ще са благодарни.

Крас се разсмя.

— Дали ако направя това, което казваш, ще престанат да изхвърлят мръсотията си на улиците? Не, ще кажат те, карай да върви, Крас пак ще дойде с казаните и пак ще изчисти. Не, приятелю, ако хората искат чисти улици, трябва да вземат вода и да си ги измият сами. Ако вонята стане прекалено силна през лятото, може да се принудят да го направят, а това ще ги научи да пазят чистота. — Крас забеляза объркването на мъжа и заговори по-мило: — Възхищавам се на всеки, който мисли за нашия народ, но има прекалено много хора, на

които им липсва усетът да не объркват собствените си стъпки. Няма никакъв смисъл да се стараеш за доброто на такива като тях. — Замислено цъкна с език, после се умълча. — От друга страна, ако това е популярно... но не. Няма да остана известен като Крас чистача на боклуци. Не.

— Ами уличните банди? — продължи неотстъпчиво Парий. — В някои райони са направо неконтролируеми. Ако пуснеш хора, които да имат разрешението да се борят с бандите, това ще направи за града много повече, отколкото...

— Искаш още една банда, която да контролира останалите? А кой ще контролира тях? Може би ще поискаш още по-голяма група, която да управлява първата? — Крас изпръхтя, развеселен от настоятелността на Парий.

— Един легион би... — успя да изрече клиентът.

Крас се поизправи и в басейна плъзнаха вълнички. Вдигна ръка за тишина и всички нервно се размърдаха.

— Да, Парий, един легион би могъл да свърши много неща, но нямам легион на разположение, както може би си спомняш. Да не би да ми предлагаш да измоля повече войници от Помпей, за да обикалят бедните квартали? Той иска цяло състояние дори за да има пазачи на състезанията, а вече направих достатъчно, за да повишавам репутацията му със собственото си злато. — Крас махна с ръка и удари металната купа, която висеше от тавана.

— Достатъчно, приятели. Засега имате задачи, а утре ще има още. Сега ме оставете.

Без да кажат и дума, мъжете се изкатериха по ръба на басейна, бързаха да се отдалечат от спрехавия си господар.

Юлий с радост остави зад себе си шумното пристанище и двамата с Октавиан поеха към града. След като Брут наблюдаваше разтоварването на хората и оборудването, работата скоро щеше да приключи. Центурионите бяха избрани лично и на тях можеше да се вярва да държат войниците изкъсо, докато не се получи разрешение за тръгването на първата група.

Юлий погледна Октавиан и забеляза колко добре седи на седлото. Тренировките с извънредните го бяха ошлайфали и сега той яздеше, сякаш беше роден на кон, а не бе уличен калпазанин, не виждал жребец до деветгодишна възраст.

Яздеха по изронените камъни на пътя към града, покрай колесници и роби, които тичаха по неизвестни задачи, покрай каруци със зърно и вино, дялан камък, кожени препаски, железни и бронзови инструменти, стотици други неща, предназначени за гладния търбух на града пред тях. Умело изпреварваха волове и магарета. Керваните се точеха от пристанището чак до пазарите зад градските стени.

Спокойното тропане на копитата беше приспивно, но Юлий беше напрегнат. Семейната гробница беше извън града и той се взираше напред да я зърне за пръв път от толкова време.

Слънцето вече се издигаше към зенита. Юлий заби пети в хълбоците на коня. Октавиан го последва и двамата препуснаха напред, последвани от възхитените викове и подсвирвания на търговците, които кретаха след тях.

Гробницата беше семпла, от черен мрамор: правоъгълен блок край пътя, водещ към огромните порти на града на по-малко от миля пред тях. Юлий, плувнал в пот, слезе от коня и го поведе през тревата между гробовете.

— Този е — прошепна Юлий и пусна юздите да паднат от ръцете му. Прочете имената, изсечени в черния мрамор, и за момент затвори очи пред името на майка си. Очакваше го, но

реалността от знанието, че прахта ѝ е тук, породи болка, която го изненада и напълни очите му със сълзи.

Името на баща му беше изписано преди повече от десет години. Юлий наведе глава и проследи буквите с пръсти.

Третото име беше най-новото, болката, която изпитваше, докато го гледаше, бе най-силна. Корнелия. Скрита от слънцето и от неговата прегръдка. Нямаше да може да я докосне отново. Никога.

— Имаш ли вино, Октавиане? — попита Юлий след дълго мълчание. Опита се да се изправи, но ръката, която беше положил на камъка, сякаш беше залепнала там. Чу как Октавиан рови в дисагите и стисна студеното гърло на амфората, която струваше повече от месечната заплата на легионерите му. Нямаше по-добро вино от фалернското, но Юлий искаше само най-доброто, за да отдаде почитта си на онези, които най-силно бе обичал.

В горната част на гроба в мрамора беше издълбана плитка купа, която водеше към дупка, не по-голяма от медна монета. Юлий ступи печата на амфората и се зачуди дали Клавдия понякога довежда дъщеря му, за да нахранят мъртвите. Сигурен беше, че старата жена не е забравила Корнелия, също като него.

Тъмното вино забълбука в купата. Юлий чуваше как изтича надолу и пада вътре.

— Тази чаша е за баща ми, който ме направи силен — прошепна той. — Тази е за майка ми, която ми даде любовта си. А тази последната е за съпругата ми. — Спря, хипнотизиран от бълбукането на виното, докато то изтичаше в гроба. — Корнелия, която обичах и все още почитам.

Когато най-после върна амфората на Октавиан, очите му бяха зачервени от сълзи.

— Вържи добре гърлото, момче. Има още един гроб, който трябва да видим, преди да отидем вкъщи, а Тубрук би искал повече от чашка. — Юлий се насили да се усмихне и усети как част от тъгата в него се утаява, когато отново се качи на коня. Копитата зачаткаха достатъчно силно, за да прогонят тишината от смълчаното гробище.

Когато приближи имението, го загложди някакъв страх. Това беше място с толкова много спомени и толкова болка. С очите на детството си забеляза бурени, избуяли сред житата, и едва доловим упадък във всяка тревичка между камъните или лошо поправен зид. Чуваше тихото жужене на пчелите. Очите му запариха.

При вида на белите стени, които ограждаха основните сгради, усети болка. Боята беше нашарена с оголени кръпки и той се почувства виновен за това. Къщата беше част от всяка рана в спомените му, а изпод ръката му не беше излязло нито едно писмо за дъщеря му или Клавдия. Дръпна юздите и забави коня. Всяка крачка усилваше болката му.

Тук беше постът при портата, откъдето беше наблюдавал с очакване пристигането на баща си от града. Оттатък бяха конюшните, където беше вкусил първата целувка, и дворът, където преди години едва не умря от ръката на Рений. Въпреки запустелия вид всичко беше същото, доколкото можеше да прецени, като котва в промените на живота му. Все пак би дал всичко да можеше Тубрук да излезе и да го поздрави — или Корнелия да е тук.

Спря пред портата и зачака в тишината, потънал в спомените, за които се беше вкопчил, сякаш можеха да останат истински, докато портата не се отвореше и всичко не се променеше отново.

Някакъв мъж — не го познаваше — се появи на стената и Юлий се усмихна замислено, застанал на стъпалата. Познаваше ги по-добре от всичко на света. Неговите стъпала.

Неговият дом.

— Какво искаш? — попита мъжът хладно. Въпреки че Юлий носеше най-обикновено оръжие, около него имаше излъчваше на власт и мъжът го усети.

— Дойдох да видя Клавдия и дъщеря си — отвърна Юлий.

Очите на мъжа се разшириха от изненада и той изчезна да извести хората вътре.

Вратата бавно се отвори и Юлий и Октавиан влязоха в двора. Юлий чу как някой вика Клавдия. Спомените не го пускаха и той си пое дълбоко дъх.

Баща му беше загинал, защитавайки стената. Тубрук го беше носил под портата. Въпреки топлото слънце Юлий потрепери. На това място имаше препалено много призраци. Чудеше се дали някога наистина ще се чувства спокойно тук, където всеки ъгъл и завой му напомняха за миналото.

Клавдия излезе тичешком от сградата, видя го и замръзна, а щом той слезе от коня, се поклони ниско. „Времето не е проявило милост към нея“, помисли си Юлий, хвана я за раменете, вдигна я и я прегърна. Беше все така едра и сръчна, но лицето ѝ бе силно набръчкано от времето. Ако Тубрук беше оцелял, тя щеше да се омъжи за него, но възможността за щастие беше открадната от същите ножове, които му бяха отнели Корнелия.

Видя в очите ѝ сълзи и това сякаш изтласка неговата собствена болка по-близо до повърхността. Заедно бяха споделили загубата и той беше неподготвен за силата на собствените си чувства: бяха минали години, но те отново стояха в двора, както когато въстанието на робите раздираше юга. Тогава тя беше обещала да остане и да отгледа дъщеря му и това бяха последните думи, които си размениха, преди той да замине.

— Измина много време, без да чуем нищо от теб, Юлий. Не знаех къде да изпратя новините за майка ти — каза тя. Сълзите се търкаляха по страните ѝ и той я прегърна по-силно.

— Аз... знаех, че предстои. Тежко ли беше?

— Накрая говореше за теб и намери успокоение в Юлия. Не усети болка, никаква.

— Радвам се — отвърна тихо той. Майка му беше далечна фигура от толкова време, че се изненада колко много му липсва възможността да я види отново, да седне до леглото ѝ и да ѝ разкаже подробностите от Испания и битките, които беше видял. Колко пъти беше идвал, за да ѝ разказва какво прави с живота си? Дори когато болестта беше отнела разума ѝ, тя сякаш го чуваше. Сега си нямаше никого. Нямаше баща, към когото да се затича, нито Тубрук, за да се смее на грешките му, никой, който да го обича безгранично, не беше останал на този свят. Болеше го за всички тях.

— Къде е Юлия? — попита той.

На лицето на Клавдия се изписа гордост и любов.

— Язди навън. Излиза в гората всеки път, щом може. Прилича на Корнелия, Юлий. Същата коса. Понякога, когато се засмее, все едно ме връща трийсет години назад и тя е отново с мен. — Забеляза напрежението му и го разбра погрешно. — Никога не я оставям да язди сама. Двама слуги винаги я пазят.

— Ще ме познае ли? — попита Юлий, внезапно притеснен. Погледна към портите, сякаш самият им разговор щеше да доведе момичето. Спомняше си дъщеря си съвсем смътно, отпреди да я остави на грижите на Клавдия: крехко момиченце, което беше успокоявал, докато майка ѝ лежеше в тъмното. Споменът за малките ѝ ръчички, обвити около врата му, беше необикновено силен.

— Да, сигурна съм. Винаги иска да ѝ разказвам за теб и аз ѝ разказвам, колкото мога. —

Погледът ѝ премина покрай него и тя се взря в Октавиан, който стоеше при конете.

— Октавиан? — попита тя, учудена колко се е променил.

И преди той да може да се възпротиви, се втурна към него и го прегърна. Юлий се засмя на притеснението на младежа.

— Гърлата ни са засъхнали от прах, Клавдия. Да не си решила да ни държиш тук цял ден?

Клавдия остави Октавиан да ѝ се измъкне и възкликна:

— Не, разбира се! Дайте конете си на някое от момчетата, а аз ще погледна в кухнята. Сега сме само аз и няколко от робите. Без твоя подпис търговците не искат да правят сделки с мен. Откакто Тубрук го няма да управлява имението, всичко...

Юлий се изчерви, когато тя отново едва не заплака. Не беше изпълнил дълга си към нея, осъзна той и се учуди на собствената си слепота. Тя едва свързваше двата края, а за свой срам той не бе направил нищо, за да я улесни. Преди да замине, можеше да прехвърли на нейно име контрола върху средствата. Клавдия изглеждаше внезапно объркана от мисълта как той вижда къщата, която вече беше започнала да приема като свой дом, и Юлий я стисна за рамото, за да я успокои.

— Не бих могъл да те моля за повече.

Напрежението ѝ я напусна. Две момчета отведоха конете, за да ги изчеткат и да ги нахранят, а Клавдия се втурна в къщата. Юлий сухо преглътна и влезе от двора в стаите на своето детство.

Обядът, който им донесе Клавдия, беше прекъснат от детски вик навън — тропането на копита възвести завръщането на Юлия. С уста, пълна с мед и хляб, Юлий скочи и изтича на двора. Беше възнамерявал да я изчака да влезе и да я поздрави, както подобава на баща, но звукът на гласчето ѝ надделя над търпението му и той не се стърпя.

Въпреки че беше само на десет години, тя беше копие на майка си. Дългата ѝ тъмна коса беше сплетена на плитка, която се спускаше по гърба ѝ. Юлий се разсмя, когато я видя да скача от седлото и да разчесва гривата на коня с пръсти, за да извади бодлите и клонките.

Дъщеря му се сепна от непознатия глас и се огледа, за да види кой се осмелява да ѝ се смее в собствения ѝ дом. Погледна го и се намръщи подозрително. Юлий я наблюдаваше внимателно как се приближава към него с леко наклонена настрани глава, обзета от мълчаливо любопитство, както навремето правеше Корнелия.

„Върви уверено“, отбеляза той със задоволство. Господарката на имението се приближаваше да посрещне посетителите. Беше облечена в овехтяла туника и гамаши за езда и с прибраната си назад коса и без никаква следа от гърди под дрехата почти можеше да мине за момче. Видя семпла сребърна гривна на ръката ѝ и позна, че е на майка му.

Клавдия беше излязла, за да присъства на срещата, и се усмихваше с майчинска гордост.

— Това е баща ти, Юлия — каза тя. Момиченцето замръзна, докато се опитваше да изтупа прахта от ръкава си, после погледна Юлий с празно изражение.

— Помня те — бавно каза тя. — Ще останеш ли?

— За малко — отвърна сериозно Юлий.

Момиченцето сякаш размисли над това и кимна.

— Ще ми купиш ли друг кон? Гиби е вече стара и Рецидий казва, че ще е добре да яздя кон с повече хъс.

Юлий я изгледа и сякаш някаква част от него се разтопи в усмивката му.

— Ще ти намеря някой хубавец — обеща той и получи за награда усмивка, която накара сърцето му да затупти за жената, която беше загубил.

Александрия стоеше настрана от жегата на пещта и гледаше как Табик вади купата с разтопено злато и я поставя над дупките за наливане в глината.

— Внимавай ръката ти да не трепне — предупреди го тя, макар че не беше нужно, тъй като Табик започна уверено да върти дългата дървена дръжка. И двамата отдадоха необходимото уважение на течния метал, докато той съскаше и гъргореше във формата. Дори една пръска можеше да прогори месото до костта и всяка част от процеса трябваше да бъде изпълнена бавно и внимателно. Александрия кимна доволно, когато парата излезе със свистене от отворите в глината и дълбокият бълбукащ звук започна да става все по-висок, докато накрая формата не се запълни. Когато златото се охладеше, глината щеше да бъде отстранена безпроблемно и щеше да се разкрие толкова идеална маска, колкото беше лицето на изобразената жена. По настояване на един сенатор Александрия беше изпълнила неприятната задача да свали отпечатък от лицето на починалата му съпруга само часове след смъртта ѝ. След това беше направила три последователни маски от глина, като се бе опитала да заглади пораженията от болестта. С безкрайна грижа изгради отново разядения нос и най-после мъжът се разплака, като видя как му отнемат лицето на починалата. Изработена от злато, тя щеше да бъде съхранена завинаги млада, дълго след като самият мъж, който я беше обичал, се превърнеше в прах.

Александрия докосна глината. Усещаше горещината, която я изпълваше, и се чудеше дали някой мъж някога я е обичал толкова, че да иска да задържи образа ѝ за цял живот.

Потънала в мисли, не чу как Брут влиза в работилницата и само тишината, настанала, докато той я наблюдаваше, я накара да се обърне — усети нещо, което не можеше да назове.

— Налей хубаво вино и се събличай — каза той. Очите му бяха вперени в нея и той дори не забеляза Табик, който стоеше отстрани със зяпнала уста. — Върнах се, момиче. Юлий се върна и Рим ще бъде обърнат с главата надолу, когато приключим.

Брут потупа Александрия по бедрото. Наслаждаваше се на това да я докосва, докато язدهа в здрача. След като прекара деня в леглото с нея, се чувстваше отпочинал и в хармония със света. Щеше му се цялото му завръщане у дома да беше такава.

Тъй като не беше свикнала да язди, тя се притискаше здраво в него и той чувстваше как косата ѝ гали голия му тил. Това му се струваше невероятно възбуждащо. Докато той беше отсъствал, тя беше наедряла, тялото ѝ беше жилаво от здраве и сила. Лицето ѝ също се беше променило, а на челото ѝ имаше белег от пръска горещ метал, почти с формата на сълза.

Черното ѝ наметало за момент се уви около него и той хвана краищата му и я привлече по-близо. Тя обви ръце около гърдите му и издиша дълбоко. Въздухът беше топъл, тъй като земята излъчваше жегата, която беше поела от слънцето, и на Брут му се прииска някой да ги види, за да отбележи колко невероятно изглеждат, докато яздят към имението.

Видя го отдалече. Светлината от фенерите, събран в сгъстяващия се мрак ореол над стените. Забави и за момент си помисли, че Тубрук го чака при отворената порта.

Юлий стоеше мълчалив и наблюдаваше как забавят ход. Разбираше мислите на Брут. Остави настрана нетърпението си и мълчаливо благодари на приятеля си, че идва: беше редно да е тук. И двамата се усмихнаха със скрито съжаление, когато Брут се обърна на седлото, за да помогне на Александрия да слезе, а после скочи на земята до нея.

Юлий целуна младата жена по бузата.

— За мен е чест да те посрещна в дома си. Слугите ще те въведат вътре, докато аз поговоря с Брут — каза той. Очите ѝ блестяха и той се зачуди дали младата жена се връща в спомените си към една определена вечер, както правеше той.

Когато Александрия влезе, Юлий пое дълбоко дъх и с обич тупна приятеля си по рамото. После, зареял поглед в полята, каза:

— Не мога да повярвам, че Тубрук не е тук.

За момент Брут мълчаливо се взря в него, после се наведе и взе шепа пръст.

— Помниш ли как те накара да я държиш?

Юлий кимна и също загреба шепа пръст. Брут се зарадва, като го видя да се усмихва. И двамата оставиха пръстта да се разпилее от вятъра.

— Напоена с кръвта на тези, които са си отишли преди нас — тихо каза Юлий.

— И с нашата кръв. Беше добър човек — отвърна Брут, пусна пръстта да се доизсипе от шепата му и рязко плесна с ръце. — Ще трябва да намериш някой, който да разоре нивите. Никога не съм виждал имението толкова запуснато. Все пак вече си у дома.

Юлий се намръщи.

— Щях да питам къде изчезна, но виждам, че си намерил нещо по-добро от наглеждането на лагера в Остия.

Не можеше да се ядоса на приятеля си, макар че имаше намерение съвсем ясно да му покаже грешката му.

— Рений се грижи за всичко, а това, което направих, е за добро — отвърна Брут. — Александрия ми каза, че утре във форума ще има публичен дебат, и препуснах право насам, за да ти кажа.

— Знам. Сервилия ми каза веднага, щом чу. Въпреки това се радвам, че дойде. Щях да пратя да те потърсят дори и ако не беше отказал да се подчиниш на заповедите ми.

Брут погледна приятеля си; опитваше се да прецени доколко сериозно го кори. Напрежението и изтощението от времето, когато бяха в Испания, бяха изчезнали от лицето на Юлий и той сякаш изглеждаше по-млад.

— И получих ли прошка? — попита Брут.

— Да — отвърна Юлий. — Ела да влезем и да се запознаеш с дъщеря ми. Имаш приготвена стая и имам нужда от теб, за да планирам кампанията. Ти си последният, когото чаках.

Минаха заедно през двора. Единственият звук беше от съскането и пърхането на пламъчетата в лампите по стената. За момент, при затварянето на портата, ги лъхна ветрец и Брут настърхна и потрепери. Юлий го въведе в стая, изпълнена с живот и глъчка, и той наведе глава, за да влезе, усетил вече първите признаци на въодушевлението.

Цезар ги беше събрал всички, забеляза Брут, като огледа стаята и поздрави приятелите си. След като и Александрия беше тук, в стаята бяха всички, на които държеше, и очите им светеха от щастие: планираха как ще управляват града. Сервилия, Кабера, Домиций, Кир, Октавиан, всички, които Юлий беше събрал край себе си. Единственият външен човек беше младият испанец, който беше дошъл с тях като писар. Също като Брут, Адан оглеждаше всички поред и когато погледите им се срещнаха, Брут му кимна — призна го за равен, както би искал Юлий.

Забеляза, че Александрия стои сковано сред останалите, и инстинктивно пристъпи към нея. Юлий видя движението му и го разбра.

— Имаме нужда от теб, Александрия. Никой освен теб не е живял в града през последните години, а това знание ми е нужно.

Тя се изчерви, после се отпусна. Брут — според него незабелязано за никого — я стисна за дупето. Майка му го погледна строго, когато Александрия го плесна по ръката, но Брут само ѝ се усмихна и пак се обърна към Юлий.

— Къде е дъщеря ти? — Беше любопитен да види детето.

— Сигурно е в конюшните — отвърна Юлий. — Знаеш ли, язди като кентавър. Ще я извикам, преди да се приготви за сън. — За момент лицето му се озари от гордост при мисълта за дъщеря му и Брут му се усмихна. После Юлий се изкашля и погледна към тях.

— Сега трябва да реша какво ще направя утре сутрин, когато вляза във форума и декларирам, че се кандидатирам за консул.

Всички заговориха едновременно и тропането по вратата първоначално остана нечуто. Клавдия отвори и каза притеснено:

— Не... не можах да го спра...

Юлий я хвана за ръката.

— Кой е?

Замръзна, щом видя човека зад нея, и отстъпи назад, без да пуска ръката на Клавдия.

На прага стоеше Крас, облечен в искрящо бяла тога. На рамото му блестеше златна фибула и Александрия премигна, като видя, че е нейна изработка. Зачуди се дали това е съвпадение, или доказателство, че той разбира за отношенията в стаята.

— Добър вечер, Цезар. Доколкото знам, постът ти на трибун не е бил отменен. Мога ли да се обърна към теб с тази титла сега, след като си се отказал от управлението като претор на Испания?

Юлий наведе глава, опитваше се да скрие гнева, който го бе обзел заради безцеремонното нахлуване в дома му. В съзнанието му се завихриха изненадващи мисли.

Дали пък войниците не бяха навън? Ако беше така, тогава на Крас щеше да му е по-трудно да излезе, отколкото бе влязъл. Изруга наум, пусна ръката на Клавдия и тя бързо се измъкна от стаята, без да поглежда назад. Не я обвиняваше, че е пуснала Крас в дома. Въпреки че бе управлявала къщата като нейна господарка, Клавдия беше прекарала толкова години като робиня, че нямаше как да не се изплаши от един от най-могъщите мъже в сената. Никоя врата не можеше да бъде залостена пред консула на Рим.

Крас забеляза напрежението му и продължи:

— Успокой се, Юлий. Аз съм приятел на този дом, както бях и на Марий преди теб. Да не мислиш, че можеш да разположиш легион на бреговете ми, без тази новина да стигне до мен? Дори рехавият кръг шпиони на Помпей сигурно вече е чул, че си се върнал. — Крас погледна към Сервилия и леко наклони глава за поздрав.

— Добре си дошъл — каза Юлий колкото можеше по-спокойно. Знаеше, че се е поколебал прекалено дълго, и подозираше, че възрастният мъж се е наслаждавал на всяка секунда от объркването, което беше предизвикал.

— Благодаря — отвърна Крас. — Е, ако някой донесе още един стол, мога да се присъединя към вас, с твое разрешение. Утре ще имаш нужда от силна реч, ако имаш намерение следващата година да носиш робата на консул. Помпей няма да се зарадва да чуе това, но точно то е подправката на ястието.

— Нищо ли не е тайна за теб? — попита Юлий. Вече беше започнал да се овладява.

Крас му се усмихна.

— Потвърдено от твоята собствена уста! Сметнах, че едва ли има друга причина да напуснеш поста си като претор. Вярвам, че си определил заместник, преди да отплаваш за Рим?

— Разбира се — отвърна Юлий. За своя изненада откри, че се наслаждава на размяната на реплики.

Крас седна на стола, който му освободи Октавиан, и оправи тогата си с дългите си пръсти. Напрежението в стаята започна да се разсейва — бяха го приели като един от тях.

— Чудя се дали си решил просто да минеш през форума и да се качиш на трибуната? — каза Крас.

Юлий го погледна изненадано.

— Защо не? Сервилия ми каза, че Пранд ще е там и ще говори. Имам също толкова право, колкото и той.

Крас се усмихна и поклати глава.

— Ако го направиш, си свършен. По-добре ела по моя покана, Юлий. Все пак Помпей не би те поканил да се присъединиш към нас. Нямам търпение да видя лицето му, когато впишеш името си. — Той прие чаша вино, отпи и леко потрепна. — Разбираш, че Помпей може да те обвини, че си изоставил задълженията си, напускайки Испания, преди да е изтекъл мандатът ти, нали?

— Като трибун имам имунитет — бързо отвърна Юлий.

— Освен ако не си извършил насилие, приятелю, макар че предполагам, че при напускането на поста си не си направил такова нещо. Помпей знае за имунитета ти, но как ще погледнат хората на това? От утре до изборите, Юлий, ти не само трябва да се държиш добре, но и да виждат, че се държиш добре, или гласовете, които са ти необходими, ще отидат при друг кандидат.

Крас огледа присъстващите и се усмихна, когато погледът му срещна очите на

Александрия. За момент пръстите му погалиха златната фибула на рамото му и младата жена разбра, че я е познал, и изпита усещане за опасност. За първи път, откакто Брут я откри в работилницата, тя осъзна, че Юлий е събрал доста врагове, освен приятели, а не беше сигурна каква е позицията на Крас.

— Какво печелиш, като ми помагаш? — попита Юлий.

— Имаш легион, който помогнах да се възстанови, Юлий. Още докато се наричаше легионът на Първородните. Бях... убеден в необходимостта от силни мъже в града. Мъже, които не могат да бъдат подкупени или изкушени от бандите насилници.

— Искаш да ти върна дълга? — отвърна Юлий. Изпитваше огромно желание да откаже.

Крас се обърна към Сервилия и двамата си размениха разбиращи погледи, които Юлий не успя да проумее.

— Не, отказал съм се от всякакви дългове толкова отдавна, че вече не си спомням. Искам твоята помощ, а в замяна моите клиенти ще помогнат името ти да се разпространи из града. Имаш само сто дни, приятелю. Дори и с моята помощ времето пак е твърде кратко.

Видя, че Юлий се колебае, и продължи:

— Бях приятел на баща ти и на Марий. Прекалено много ли е да искам доверие от сина и племенника?

Сервилия настоятелно гледаше Юлий с желание той да ѝ обърне внимание. Познаваше Крас по-добре от всички в стаята и се надяваше Цезар да не направи глупостта да му откаже. Гледаше с някаква особена болка мъжа, когото обичаше, докато очакваше отговора му.

— Благодаря ти, консуле — официално каза Юлий. — Не забравям приятелите си.

Крас се усмихна с неприкрито удоволствие.

— С моето богатство... — започна той.

Юлий поклати глава.

— Имам достатъчно злато, Крас, но все пак ти благодаря.

За първи път консулт погледна младия военачалник с наченки на истинско уважение. „Бях прав в преценката си“, помисли си. Можеше да работи с него и едновременно с това да вбеси Помпей.

— Тогава значи можем да вдигнем тост за кандидатурата ти? — попита Крас и вдигна чашата си.

Юлий кимна и всички хванаха чашите си и зачакаха. За миг Юлий съжали, че е свършил фалернското вино, но му беше намерил по-добра употреба. Тубрук можеше да вдигне чаша заедно с тях, където и да се намираше.

Юлия крачеше в тъмната конюшня и се наслаждаваше на топлия уют, който ѝ носеха конете. Потупваше меките им бърни и им говореше нежно. Спря пред огромния жребец, с който приятелят на баща ѝ беше довел онази жена. Беше странно да използва тази дума. Баща. Колко пъти Клавдия ѝ беше говорила за смелия мъж, изпратен далече от града заради прищявка на консула? Беше си създавала собствена представа за него, казваше си, че дългът му го задържа и че затова не може да се върне при нея. Клавдия винаги казваше, че ще се върне и че всичко ще е наред, но сега, когато баща ѝ вече беше тук, Юлия малко се боеше от него. Още щом краката му стъпиха в прашния двор, всичко се промени и къщата имаше нов господар.

„Изглежда толкова твърд“, помисли си тя и се надигна на пръсти да потърка нос в кадифените ноздри на жребца. Конят тихо изпръхтя, бутна я и издиша топъл въздух в лицето

й. Баща й не беше толкова стар, колкото очакваше. Беше си го представяла с побелели слепоочия и достолепен като член на сената.

Нощният повеи донесе шум откъм къщата, където се бяха събрали новодошлите. Бяха толкова много! Къщата никога не се бе пълнила с такива гости. Беше ги наблюдавала как пристигат от поста си на външната стена и беше клатила учудено глава при вида на толкова много непознати.

Бяха различни от гостите, които канеше Клавдия, особено по-възрастната жена с диамантите на шията. Юлия беше видяла баща си да я целува, когато мислеше, че никой не ги наблюдава, и гърлото й се беше свило от неприязн. Опита се да се убеди, че това е само приятелство, но в начина, по който жената се отпускате в ръцете на баща й, имаше нещо интимно и момичето се изчерви от неудобство. Която и да беше тази жена, Юлия се закле, че никога няма да станат приятелки.

За известно време се отдаде на мечти как жената се опитва да я спечели. Щеше да е много студена към нея, обеща си Юлия. Нямаше да е груба. Клавдия я беше научила да презира грубостта. Просто достатъчно студена, та тази жена да почувства, че не е добре дошла.

Тежко наметало висеше на закачалката до отделението на жребеца и Юлия позна, че е същото, с което се беше обвила последната двойка. Спомни си смеха на мъжа, докато яздеше през полето. Беше много хубав. По-нисък от баща й. Вървеше като учителя, когото Клавдия беше наела, за да й преподава езда. Сякаш имаше толкова много енергия, че едва можеше да се спре да не танцува непрекъснато.

Помисли си, че жената с него сигурно го обича — нали я видя как се притискаше към гърба му. Те сякаш непрекъснато се докосваха, уж случайно де.

Остана в конюшната дълго, опитваше се да осъзнае какво се е променило след пристигането на баща й. Винаги идваше тук, когато имаше проблем или когато беше ядосала Клавдия. Винаги се чувстваше защитена в мрака, сред мириса на кожа и слама. В къщата имаше толкова много стаи, които бяха студени и тъмни нощем. Когато се промъкваше през тях, за да се покатери на стената под лунната светлина, си представяше как майка й е минавала оттам и се разтреперваше. Представяше си мъжете, които я бяха убили.

От къщата долетя изблик на смях и тя вдигна глава и се заслуша. Смехът се смени с още по-дълбока тишина и тя премигна в тъмнината. Присъствието на приятелите на баща й й носеше усещане за сигурност. Тази нощ нямаше да има убийци, които да се промъкват по стената, нямаше да има кошмари.

Потупа жребеца по носа, смъкна наметалото от закачалката и го пусна в прахта. Приятелят на баща й заслужаваше по-добра жена от тази!

Помпей крачеше, стиснал ръце зад гърба си. Носеше тога от дебел бял плат, която оставяше ръцете му оголени и се виждаше как мускулите под раменете му се движат. Лампите в градския му дом бяха започнали да гаснат, но той не извика роби да ги напълнят. Слабата светлина подхождаше повече на настроението на консула на Рим.

— Само участието в изборите може да поправи вредата от напускането на поста. Нищо друго не си струва поемането на такъв риск, Регул.

Неговият най-високопоставен центурион стоеше мирно и с интерес го наблюдаваше как кръстосва стаята. Беше му верен повече от двайсет години и по-добре от всеки познаваше настроенията му.

— Аз съм на твое разположение, господарю — каза той. Гледаше право напред.

Помпей го погледна и явно това, което видя, му достави удоволствие.

— Ти си дясната ми ръка, Регул, знам. Въпреки това ще имам нужда от повече от подчинение, ако Цезар не смята да наследи града от моята ръка. Трябват ми идеи. Говори свободно и не се страхувай от нищо.

При тази заповед Регул леко се отпусна.

— Не си ли се замислял да прокараш закон, който да ти позволи отново да заемеш поста? Той няма да може да го получи, ако ти си другият кандидат.

Помпей се намръщи. Дори за момент да беше сметнал това за възможно, щеше да го обмисли. Сенатът, а дори и гражданите обаче щяха да се разбунтуват дори само от предложението за връщането на онези дни. Разбираше иронията, че беше помогнал да се създадат точно онези ограничения, които сега го спираха, но това не го приближаваше до необходимото решение.

— Не е възможно — каза той през зъби.

— Тогава трябва да направим планове за бъдещето, господарю — отвърна Регул.

Помпей спря и го погледна с надежда в очите.

— Какво имаш предвид?

Регул си пое дълбоко дъх.

— Нека се присъединя към неговия легион. Ако дойде време, когато ще имаш нужда той да бъде спрял, ще имаш меч близо до него.

Помпей потърка лицето си. Обмисляше предложението. Такава вярност, и то у толкова свиреп мъж. Въпреки че част от него беше възмутена от мисълта за толкова нечестна постъпка, щеше да е глупак да откаже оръжие за следващите години. Кой знае какво носеше бъдещето и за двамата?

— Ще трябва да те понижим — бавно каза Помпей.

Центурионът издиша тежко, когато разбра, че идеята му няма да бъде отхвърлена без обсъждане.

— Това не ме притеснява. Ще кажа, че съм наемник. Мога доста добре да изиграя тази роля. Нека се приближа до него, консуле. Ще съм ти нужен.

Помпей се замисли. Хрумваха му възражения и ги отхвърляше. Въздъхна. Все пак политиката беше нещо практично.

— Може да минат години, Регул. Ще има ли на кого да липсваш?

— Не, господарю. Сам съм.

— Тогава това е моята заповед за теб, Регул. Върви с моята благословия.

Легионерът се опита да намери най-точните думи.

— Това... това е чест за мен, господарю. Ще съм близо до него, ако имаш нужда. Кълна се.

— Знам, Регул. Ще те възнаградя, когато...

— Не е необходимо, господарю — бързо каза мъжът, като изненада и самия себе си. Не се осмеляваше често да прекъсне консула, но искаше да даде някакъв знак, че може да му се има доверие. Беше достатъчно възнаграден, когато Помпей се усмихна.

— Само да имах повече хора като теб, Регул. Няма мъж, на когото да са служили по-добре.

— Благодаря ти, господарю — отвърна Регул и изпъчи гърди. Знаеше, че му предстоят години на твърда дисциплина и ниско заплащане, но това изобщо не го притесняваше.

Рим никога не беше тих и когато се зазори, огромната площ на форума беше изпълнена с движещи се тълпи граждани, които непрекъснато се люшкаха, сякаш през тях преминаваха течения. Бащите държаха децата си на раменете, за да могат да зърнат консулите и да могат да казват, че са виждали мъжете, победили Спартак и спасили града.

За Юлий тълпата беше безлична и притесняваща. Дали трябваше да гледа в нищото, докато говори, или да спре поглед върху някой нещастен гражданин? Чудеше се дали те изобщо щяха да го чуят. Мълчаха, докато слушаха Помпей, но Юлий не се съмняваше, че консултът е разпръснал из тълпата свои клиенти. Ако се развикаха и почнеха да се присмиват, когато той заговореше след него, това щеше да е много лошо начало на кандидатирането му. Отново и отново прехвърляше речта си през ума си, молеше се да не се запъне и да не загуби самообладание. Когато приключеше, щеше да има въпроси, може би от мъже, на които консулите са платили. Можеше да го унижат. Внимателно постави изпотените си длани върху коленете си и платът попи влагата, която се стичаше по тях.

Седеше на издигнатата платформа с Крас и бащата на Светоний, без да ги поглежда. Всички слушаха внимателно, докато Помпей остроумничеше, а после вдигаше ръка, за да спре смеха на тълпата. Юлий забеляза, че в него няма колебание. Уменията му като оратор можеше да се определят по реакцията на тълпата. Хората бяха вдигнали лица към консула почти в благоговение и младият военачалник почувства отвратителна тежест в стомаха при мисълта, че трябва да говори след него.

Гласът на Помпей стана сериозен, докато разказваше за службата си през едногодишния си мандат, и тълпата избухна в ръкопляскания. Военните успехи бяха изпъстрени с обещания за безплатно зърно и хляб, игри и възпоменателни монети. Крас се намръщи, като чу последното. Чудеше се откъде Помпей ще намери пари, за да изсече лицето си от сребро. Най-лошото от всичко беше, че знаеше, че подкупите са безсмислени. Помпей владееше тълпата, караше я на моменти да се смее или да изпитва гордост. Изпълнението му беше виртуозно и когато той приключи, Юлий се изправи и трябваше да се насили да се усмихне, щом Помпей отстъпи назад и му направи жест да заеме мястото му. Стисна зъби от гняв към протегнатата ръка — да не би да беше доведен тук от бащински настроен спонсор?

Докато се разминаваха, Помпей му прошепна:

— Няма щитове под плащовете, а, Юлий? Мислех, че си подготвил нещо.

Насили се да се усмихне, сякаш думите бяха закачлив коментар, а не обида. И двамата много добре си спомняха делото, което Юлий беше спечелил във форума, когато на тълпата бяха показани щитове, изобразяващи сцени от живота на Марий.

Помпей зае мястото си, без да каже нищо повече. Изглеждаше спокоен и заинтригуван. Юлий се приближи до трибуната и спря за момент, огледа морето от лица. Колко хора се бяха събрали, за да чуят годишното обръщение на консулите? Осем хиляди? Десет хиляди? Изгряващото слънце все още беше скрито зад храмовете, които ограждаха площада. Светлината беше сива и студена. Той пое дълбоко дъх: искаше още от самото начало гласът му да е уверен и силен. Беше важно да чуят всяка негова дума.

— Аз съм Гай Юлий Цезар, племенник на Марий, който беше седем пъти консул на Рим. Вписах името си в сената за същия пост. Не го правя в памет на този велик мъж, а за да продължа делото му. Искате ли да ви обещавам да ви раздават хляб и монети? Не сте деца, че

да ви предлагам красиви неща в замяна на вашата вяроност. Един добър баща не глези децата си с подаръци.

Юлий замълча. Започваше да се отпуска. Всички очи във форума бяха вперени в него и за първи път от качването си на платформата той усети някакво доверие.

— Познавам онези, които се прегърбват, за да отгледат житото за вашия хляб. От храненето на другите не се трупа състояние, но те са горди мъже. Познавах много, които се биха за този град, без да се оплакват. Понякога ще ги видите по улиците, с липсващи очи или крайници. Тълпата ги отминава, отвърнала глава. Забравяме, че всички ние можем да се смеем и да обичаме само защото тези войници са ни дали толкова много от себе си.

— Изградили сме този град върху кръвта и потта на онези, които са си отишли преди нас, но все още има много, което трябва да се направи — продължи той. — Чухте ли консул Крас, който говореше за войници, които да направят улиците по-сигурни? Аз дадох моите хора без съжаление, но когато ги отведа, за да търсим нови земи и богатства за Рим, кой ще пази улиците спокойни, ако не самите вие?

Тълпата не спираше да се движи и Юлий за момент замълча. Можеше да види идеята в съзнанието си, но търсеше начин, по който да я направи разбираема за хората.

— Аристотел твърди, че държавникът копнее да създаде у съгражданите си някакъв морален характер, някакво отражение на добродетелта. Търся го у вас и виждам, че го има, готово да се прояви. Вие сте онези, които излязоха на стените, за да защитят Рим от въстанието на робите. Тогава не се скрихте от дълга си, няма да го направите и сега, когато го поискам от вас. — И продължи, по-високо отпреди: — Ще заделя средства за всеки безработен мъж, ако чисти улиците и държи бандите настрана, за да не тормозят по-слабите сред нас. Къде е славата на Рим, ако живеем в страх през нощта? Колко от вас залостват вратите си и чакат зад тях да чуят първото драскане на убиец или крадец?

Мълчаливо благодари на Александрия за това, което му беше разказала, и от кимащите глави разбра, че е докоснал струна в душите на много от присъстващите.

— Консул Крас ме избра за едил^[4], което означава, че аз съм човекът, на когото трябва да се оплаквате, ако има престъпление или нередности в града. Елате при мен, ако сте несправедливо обвинени. Аз ще ви изслушам и лично ще ви защитавам, ако не мога да ви намеря защитник. Времето и силата ми сега са ваши, ако ги искате. Моите клиенти и моите войници ще направят улиците спокойни, а аз ще направя закона справедлив за всички. Ако стана консул, ще има храна за онези, които чистят улиците на Рим от столетната мръсотия, но не само за тях. Няма да ви дам по-добър град. Ще го направим заедно.

Отговорът накара кръвта му да закипи от радост. Гърдите му се надигнаха и гласът му се разля над тълпата. Всички го гледаха внимателно.

— Къде са богатствата, които нашите легиони донесоха в града? Само в този форум? Мисля, че това не е достатъчно. Ако ме изберете за консул, няма да се срамувам от по-малките неща. Улиците са задръстени от движение и това затруднява търговията. Ще ги накарам да се движат нощем и постоянните викове на воловарите ще секнат. — При тези думи хората се засмяха и Юлий им отвърна с усмивка. Това бе неговият народ.

— Мислите ли, че не трябва да го правя? Трябва ли да използвам времето си, за да издигна още някоя красива сграда, която няма да използвате?

Някой извика: „Не!“ и Цезар се засмя на самотния глас, наслаждаваше се на вълната смях, която премина през тълпата.

— На мъжа, който извика, ще кажа: „Да!“ Ние трябва да строим велики извисяващи се

храмове, мостове и акведукти за чиста вода. Ако някой чужд владетел дойде в Рим, искам да знае, че сме благословени с всичко. Искам да вдигне поглед — но не отвратен от някое неприятно нещо.

Изчака смехът да спре, преди да продължи. Знаеше, че го слушат, просто защото гласът му беше изпълнен с убеждение — и с убедителност. Той вярваше в това, което говореше, и те го слушаха и бяха въодушевени.

— Ние сме практични хора, и вие, и аз. За да живеем, имаме нужда от канали и сигурност, от честна търговия и ниски цени на храната. Но също сме и мечтатели, практични мечтатели, които ще пресътворят този свят, така че да просъществува хиляда години. Строим, за да просъществува. Ние сме наследниците на Елада. Имаме силата, но не само силата на тялото. Ние изобретяваме и подобряваме, докато не направим така, че всичко най-добро да е в Рим. По една улица, ако трябва.

Пое си дъх бавно и дълбоко и очите му се изпълниха с обич към хората, които го слушаха.

— Гледам ви и се чувствам горд. Моята кръв е помогнала за издигането на Рим и не мисля, че е пролята напразно, като гледам хората, които е създала. Това е нашата земя. И въпреки това отвъд има свят, който трябва да знае какво сме открили. Това, което сме направили, е достатъчно велико, за да го отнесем по мрачните краища, за да разпространяваме властта на закона, да прославяме нашия град, така че навсякъде по света, щом някой каже: „Аз съм гражданин на Рим“, това да му осигурява добро отношение. Ако ме изберете за консул, аз ще работя за този ден.

Беше приключил, но те не го разбраха отведнъж. Чакаха търпеливо, за да чуят какво още ще каже. Беше почти изкушен да продължи, но един вътрешен глас го предупреди, че трябва просто да им благодари и да слезе от трибуната.

Тишината се взриви от въодушевени крясъци и Юлий се изчерви от вълнение. Не мислеше за хората на платформата зад себе си. Виждаше само народа, който го беше слушал — всички го бяха слушали и бяха попивали думите му. Усещането беше по-хубаво и от вино.

Зад гърба му Помпей се наведе към Крас и прошепна, докато ръкопляскаше:

— Направил си го едил? Той не ти е приятел, Крас, повярвай ми.

Възрастният мъж му се усмихна в отговор само заради тълпата, но очите му блестяха гневно.

— Знам как да преценявам приятелите си, Помпей.

Помпей се изправи и тупна Юлий по рамото, когато той се приближи към него. Когато тълпата видя как двамата мъже си се усмихват, отново се зарадва и консулт вдигна другата си ръка, за да ги поздрави, сякаш Юлий беше негов ученик и се беше постарал да им достави удоволствие.

— Чудесна реч, Цезар — каза Помпей. — Ако успееш, ще си като свеж повеи за сената. Практични мечтатели! Чудесна концепция!

Юлий хвана ръката му и се обърна, за да покани Крас да излезе напред. Другият консул вече беше станал — беше твърде хитър, за да пропусне тази чудесна възможност.

Тримата стояха заедно, докато тълпата ги приветстваше, и отдалече усмивките им изглеждаха искрени. Сенатор Пранд също се изправи, но никой не му обърна внимание.

Докато тълпата приветстваше тримата мъже на платформата, Александрия се обърна към Тед, който стоеше до нея, и попита:

— Е, какво мислиш за него?

Старият войник потри наболата си брада. Беше дошъл, защото Александрия бе поискала, но не изпитваше никакъв интерес към обещанията на мъжете, които управляваха града, и не знаеше как да го каже, без да обиди работодателката си.

— Добре беше — отвърна след кратък размисъл. — Въпреки че не чух да обещава да изсече монети както останалите. Обещанията са нещо много добро, господарке, но сребърните монети купуват храна и вино.

Александрия се намръщи за момент, после развърза кесията си и извади един денарий. Даде го на Тед и той го прие, вдигнал вежди.

— Защо ми го даваш?

— Изхарчи го — отвърна тя. — Когато го похарчиш и пак си гладен, Цезар все още ще е тук.

Тед кимна, сякаш я е разбрал, и внимателно пъкна монетата в един таен джоб на туниката си. Огледа се, за да види дали някой е забелязал къде си държи парите, но вниманието на тълпата явно беше съсредоточено върху издигнатата сцена. И все пак в Рим човек трябваше да внимава.

Сервилия гледеше как Помпей тупа по рамото мъжа, когото обичаше. Консултът усещаше промяната на вятъра по-бързо от всеки друг в сената и все пак тя се чудеше дали знае, че Юлий няма да позволи дори и намек за контрол от негова страна.

Имаше времена, когато Сервилия мразеше плитките игри, които играеха всички. Дори даването на възможност на Юлий и Пранд да говорят по време на формалното консулско обръщение беше част от тях. Знаеше за още двама кандидати в списъка на сената, а имаше още няколко дни до края на срока. На никой от тях не беше позволено да включи евтините си обещания в консулското обръщение.

Тълпата щеше да запомни само трима мъже и Цезар беше един от тях. Пое си дъх. За разлика от повечето събрали се на форума, тя не можеше да се отпусне или да се наслаждава на речите. Докато Юлий говореше, сърцето ѝ тръпнеше от страх и гордост. Той не се запъна. Споменът за мъжа, когото беше открила в Испания, беше избледнял пред този. Юлий си беше възвърнал някогашната магия и тя докосна дори и нея, докато слушаше. Видя как погледът му премина през нея, без да се спре. Беше толкова млад; можеше ли тълпата да види това? Въпреки уменията и хитростта си Помпей и Крас бяха залязващи звезди в сравнение с него... а той беше неин.

Някакъв мъж се приближи малко повече до нея, докато си пробиваше път през тълпата, и Сервилия видя твърдото му, покрито с белези лице, мокро от пот. Преди да може да реагира, една силна ръка стисна рамото на мъжа и той изкрещя.

— Върви си по пътя — тихо каза Брут.

Непознатият се дръпна, за да се освободи, въпреки че спря, за да се изплюе, когато вече беше достатъчно далече. Сервилия се обърна към сина си и той ѝ се усмихна, вече забравил за случката.

— Мисля, че заложи на правилния кон, майко — каза той; гледеше Юлий. — Не го ли усещаш? За него всичко се подрежда.

Сервилия се засмя, заражена от ентузиазма му. Без бронята си синът ѝ изглеждаше помомчешки от обикновено. Посегна и разроши нежно косата му.

— Знаеш, че с една реч не се става консул. Работата тепърва започва. — Тя проследи

погледа му към Юлий, който най-после се обръщаше, за да си проправи път през тълпата. Стискаше протегнатите му ръце и отговаряше на гражданите, които го викаха. Дори от разстояние можеше да забележи радостта му.

— Но началото е добро — допълни Сервилия.

Светоний вървеше с приятелите си по празните улици — дюкяните и къщите бяха затворени и заключени. Зад редиците сгради на форума все още се чуваше приглушеният шум на тълпата.

Светоний мълчеше, лицето му беше сковано от горчивина. Всеки радостен възглас го гризеше все повече — вече едва издържаше. Юлий, винаги Юлий! Каквото и да се случеше, този мъж явно имаше късмет за трима. Няколко думи на тълпата и тя непоносимо го боготвореше, докато баща му беше унижен. Беше обидно да види как всички се вълнуват от номерца и думи, докато добрият римлянин остава незабелязан. Беше толкова горд, когато баща му прие името му да бъде вписано в надпреварата за консул. Рим заслужаваше мъж с неговите качества и неговото достойнство, а не Цезар, който не притежаваше нищо освен славата си.

Светоний стисна юмруци и почти изръмжа на глас. Двамата му приятели се спогледаха нервно.

— Ще спечели, нали? — попита ги той, без да ги поглежда.

Бибул кимна — вървеше на крачка зад приятеля си, — после се сети, че той не може да го види, и каза:

— Може би. Поне, изглежда, Помпей и Крас мислят така. Баща ти все пак може да заеме втория пост.

Чудеше се дали Светоний ще ги накара да вървят пеша по целия път до имението извън града. В друга посока ги очакваха добри коне и удобни стаи, но Светоний вървеше напред, заслепен от омраза. Бибул мразеше да върви пеша, когато имаше на разположение коне. Мразеше и да язди, но поне не изморяваше краката си и се потеше по-малко.

— Напуска поста си в Испания и пристига тук, за да обяви, че ще се опита да се бори за консул, а те го приемат! Какви ли подкупи са раздадени, за да може това да се случи?! Той е способен на това, повярвайте ми. Познавам го добре. Този човек няма никаква чест. Спомням си го от корабите и от Гърция. Този мръсник се върна, за да ме преследва. Човек би си помислил, че след смъртта на жена си ще остави политиката на по-добри мъже, нали? Още тогава трябваше да разбере какво го заплашва. Ще ти кажа, Катон може и да имаше врагове, но беше два пъти мъж в сравнение с Цезар. Баща ти знае това, Бибул.

Бибул се огледа нервно, за да види дали някой не ги чува. Когато Светоний беше в такова настроение, нямаше никакви гаранции какво ще изтърси. Бибул се наслаждаваше на хапливите му приказки, когато бяха в някоя усамотена стая, впечатляваше се от гнева му. На улицата обаче усещаше, че мишниците му вече са подгизнали от пот. А Светоний вървеше така, сякаш издигащото се слънце беше само мираж и жегата не се усилваше.

Светоний се спъна в някакъв камък и изруга. Цезар все се появяваше, за да го тормози. Когато беше в града, страдаше цялото му семейство. Знаеше, че Юлий е разпространил клюки за него, и сега не можеше да влезе в командването на никой легион. Беше видял безброй прикрити усмивки и знаеше откъде идват.

Когато видя как убийците се промъкват към дома на Юлий, изпита истинско удоволствие. Можеше да вдигне тревога и да изпрати конници да ги предупредят. Можеше да

спре убийците, но просто се отдалечи и не каза нищо. Те бяха убили съпругата на Цезар. Светоний си спомни как се беше смял, когато баща му му разказа ужасните новини. Старецът имаше такова сериозно изражение, че Светоний просто не можеше да се спре. Учудването на баща му подклаждаше веселието му, докато очите му не се напълниха със сълзи от смях.

Вероятно сега баща му щеше да го разбере по-добре, след като сам беше видял угодничеството и празните обещания на Цезар. Мисълта, че ще може отново да поговори с баща си и да сподели нещата с него, заседна странно в съзнанието му. Светоний не можеше да си спомни кога за последен път той му бе казал повече от няколко учтиви думи. Тази студенина също беше причинена от Цезар. Баща му беше върнал земите, които хитро бяха завзели, докато Юлий беше далече. Върна и парцела, където Светоний смяташе да си построи къща. Все още си спомняше очите му, когато се възпротиви. В тях нямаше любов, а само хладна оценка към сина, който винаги иска нещо.

Светоний вдигна глава и отпусна юмруци. Щеше да се види с баща си и двамата щяха да споделят огорчението си. Може би старецът щеше да омекне, когато погледне сина си в очите и види отвращението му от случилото се на форума. Може би нямаше да е толкова разочарован от него.

Бибул видя промяната в изражението на приятеля си и се възползва от нея.

— Става горещо, Светоний. По-добре да се върнем в странноприемницата.

Младият мъж спря и се обърна към приятеля си. После внезапно попита:

— Колко си богат, Бибул?

Бибул нервно потри ръце, както правеше винаги, когато двамата заговореха за пари. Бе наследил достатъчно голяма сума, за да не му се налага никога да работи, но когато станеше дума за това, винаги се изпотяваше от притеснение. Щеше му се Светоний да не смята тази тема за толкова интересна.

— Знаещ, че имам достатъчно. Е, очевидно не колкото Крас, но достатъчно — напрегнато каза той. Дали Светоний нямаше да му поиска още някой заем? Надяваше се да не е така. Все така се случваше, че единствените моменти, в които Светоний обещаваше да върне парите, бяха тези, в които му ги искаше. Веднага щом ги получише, забравяше обещанието си. Когато Бибул събереше достатъчно смелост да си поиска обратно огромната сума, Светоний се ядосваше и така се разфучаваше, че Бибул започваше да се извинява.

— Достатъчно ли са, за да се кандидатираш за консул? Има още ден-два, преди сенатът да затвори списъка.

Бибул премигна от объркване и ужас от самата идея за това.

— Не, Светоний, определено не. Няма да го направя, дори и за теб. Харесвам живота си и мястото си в сената такова, каквото е. Не бих поискал да съм консул, дори и да ми го бяха предложили.

Светоний пристъпи към него и хвана потната му тога. Лицето му бе пропито с омраза.

— Искаш ли да видиш Цезар консул? Спомняш ли си изобщо гражданската война? Спомняш ли си Марий и щетите, които нанесе? Ако се кандидатираш, това може да разцепи гласовете за Цезар и да даде възможност някой друг да спечели, заедно с баща ми. Ако си ми приятел, няма да се колебаеш.

— Разбира се, че съм ти приятел, но това няма да помогне! — каза Бибул; мъчеше се да се измъкне от хватката му. Самата мисъл, че Светоний може да усети миризмата на потта му, беше унижителна, но приятелят му така здраво беше хванал тогата му, че бе оголил бялата

кожа на хлътнолите му гърди.

— Дори и да се кандидатирам и да събера няколко гласа, може да ги отнема както от Цезар, така и от баща ти. Не го ли разбираш? Защо сам не се кандидатираш, щом искаш? Кълна се, че ще ти дам пари за кампанията.

— Да не си си загубил ума? Да се изправя срещу собствения си баща?! Може да не си кой знае какъв приятел или кой знае какво като човек, но в списъка няма никой друг, който да се забелязва. Ако не направим нищо, Цезар ще унищожи баща ми. Виждаш как се подмазва на тълпите и колко го обичат. Колко души ще покажат уважение към баща ми, когато Цезар се перчи като нагрюфена курва? Ти произхождаш от старо семейство и имаш пари, за да популяризираш името си преди изборите. — Очите му светеха от злоба.

— Баща ми не е бил далече от Рим с години, както знаеш. Той има подкрепа от богатите центурии, които гласуват първи. Чу речите. Цезар призовава безпомощните бедняци. Ако се постигне мнозинство предварително, половината Рим може и да не гласува. И това може да стане.

— Не мисля, че... — запелтечи Бибул.

— Трябва. Заради мен. Само няколко от първите центурии във вота ще са достатъчни. И тогава той ще е опозорен и принуден да напусне Рим. Ако виждаш, че това вреди на гласуването за баща ми, можеш да се оттеглиш. Ще е съвсем лесно. Освен ако не предпочиташ да оставиш Цезар да стане консул без борба?

— Нямам толкова пари, че да платя за...

— Баща ти ти остави цяло състояние! Да не мислиш, че не знам? Смяташ ли, че той би искал да види стария враг на Катон консул? Не, дребните заеми, които си ми давал, са колкото разходите ти за няколко дни. — Светоний сякаш усети колко е нелепо да държи приятеля си така здраво, пусна го и оправя тогата му.

— Ще направиш ли това заради мен, Бибул? Знаеш колко е важно за мен. Кой знае, може да ти е приятно да бъдеш консул заедно с баща ми, ако се стигне дотам. По-важното е да не допуснем Цезар да си проправи път до властта в този град.

— Не. Чу ли? Няма! — каза Бибул. Почти трепереше от страх.

Светоний присви очи, сграбчи приятеля си за ръката и го дръпна настрана. Когато се отдалечиха достатъчно, за да не могат да ги чуват, се наведе към потното лице на младия римлянин и изсъска:

— Помниш ли какво ми каза миналата година? Какво видях, когато дойдох в къщата ти? Знаем защо баща ти се отвращаваше от теб, Бибул, защо те отпрати далече в хубавата ти къща и се отказа от сената. Може би тогава сърцето му не е издържало, кой знае? Колко време мислиш, ще оцелееш, ако се разчуе за предпочитанията ти?

Бибул пребледня и лицето му се разкриви.

— Това беше случайно! Момичето...

— Ще можеш ли да се оправдаеш? — засмя се злобно Светоний. — Видял съм резултатите от твоята... страст. Мога сам да повдигна дело срещу теб и наказанието хич няма да е леко, въпреки че няма да е повече от това, което заслужаваш. Колко малки момиченца и момченца са минали през ръцете ти през последните години, а? Помисли си само колко от мъжете в сената са бащи!

Устата на Бибул се разтнесе от ярост.

— Нямаш никакво право да ме заплашваш! Робите ми са моя собственост! Никой няма да те слуша.

Светоний се озъби. Лицето му беше погрознало от победата му.

— Помпей загуби дъщеря си. Той ще ме чуе. Ще направи необходимото, за да изстрадаш удоволствията си, не мислиш ли? Сигурен съм, че няма да ме отпрати, ако отида при него.

Бибул се сви, очите му се напълниха със сълзи.

— Моля те... — прошепна той.

Светоний го потупа по рамото.

— Добре, забравяме тази история. Нали приятелите са затова. — И го погали по потната буза.

— Сто дни, Сервилия — каза той и я прегърна на стъпалата на сената. — Изпратих хора, които да търсят съдебни случаи. Ще избира най-подходящите, за да си създам име, и хората ще дойдат да ме слушат. Богове, имам толкова много работа! Имам нужда да се свържеш с всеки, който има дългове към семейството ми. Трябват ми доброволци, организатори и всеки, който може да говори в моя подкрепа по улиците от зори до мрак. Брут ще трябва да използва Десети, за да прогони бандитите. Сега това е моя отговорност, благодарение на Крас. Старецът е истински гений, кълна се. С един удар получих необходимата власт, за да докажа, че мога да направя улиците безопасни. Всичко се случи толкова бързо, че почти не мога...

Сервилия притисна пръсти до устните му, за да спре потока от думи. Разсмя се, когато той продължи да говори, не, направо да бълва идеите, които го изпълваха. Целуна го. За секунда той продължи да говори и след като устните им се докоснаха, докато тя не го плесна леко по бузата.

Юлий се отдръпна и се разсмя.

— Трябва да се срещна със сената и не мога да закъснявам. Заеми се с работата, Сервилия. Ще се срещнем след пладне.

Тя го загледа как тича нагоре по стълбите и изчезва в сумрака на сградата. После тръгна с лека стъпка надолу към мястото, където я чакаше охраната ѝ.

До вратата го чакаше Крас. Изглеждаше странно нервен, по лицето му се стичаше пот.

— Юлий, трябва да говоря с теб, преди да влезеш — каза Крас. — Не вътре, където има уши, които могат да ни чуят.

— Какво има? — попита младият мъж. Усети внезапна тежест, когато забележа нервността на консула.

— Не бях напълно честен с теб, приятелю — отвърна Крас.

Седяха на широките стъпала, гледащи към форума, и чуваха ромоленето на гласовете на сенаторите зад себе си.

Юлий поклати недоверчиво глава.

— Не вярвах, че си способен на това, Крас.

— Не съм — сопна се консулт. — Казвам ти го сега, преди заговорниците да направят нещо срещу Помпей.

— Трябвало е да ги спреш, щом си научил. Трябвало е да дойдеш право в сената и да разобличиш този Катилина, преди да е имал възможността да осъществи нещо от идеите си. А сега ми казваш, че е събрал армия? Вече е малко късно да твърдим, че си невинен, Крас, независимо колко се противиш.

— Ако бях отказал, щяха да ме убият и да, когато ми обещаха да управлявам Рим, това

ме изкуши. Ето, чу ме да го казвам. Трябваше ли да ги дам на Помпей, за да може да се кичи с още една победа? Да го видя как става доживотен диктатор като Сула? Бях изкушен, Юлий. Оставих ги твърде дълго да действат, без да им се противопоставя, но сега променям това. Знам плановете им и къде се събират. С твоя легион ще можем да ги унищожим, преди да навредят.

— Затова ли ме направи едил?

Крас сви рамене.

— Разбира се. Сега отговорността да ги спреш е твоя. Това ще стане чудесна опорна точка на кампанията ти. Хората ще видят как нотабили като Катилина понасят отговорността за престъпленията си както всички останали граждани. Ще те видят като човек, застанал над всякакви дребни граници на класи и прослойки.

Юлий го погледна с подозрение.

— Ами ако не се бях върнал от Испания?

— Тогава щях да намеря друг начин да се преборя с тях.

— Щеше ли? — притисна го Юлий.

Крас се обърна и го погледна в очите.

— Не се съмнявай в това. Но все пак ти си тук. Мога да ти дам предводителите и Десети ще унищожат сганта, която са събрали. Те са заплаха само когато никой не знае за това. Ще ги прогониш и постът ще е твой. Сигурен съм, че тогава няма да забравиш за приятелите си.

Юлий се изправи и го погледна. Дали беше чул цялата истина, или само частите, които искаше Крас? Може би мъжете, които предаваше, носеха единствената вина, че са противници на Крас? Нямах да изпрати хората си по домовете на властни граждани само въз основата на разговор, от който консулт би могъл да се отчетне — Юлий беше сигурен, че е способен на това.

— Ще реша какво да направя, Крас. Но няма да съм твоят меч в борбата ти с враговете ти.

Консулт се изправи и застана лице в лице с него. Очите му блестяха от потиснат гняв.

— Политиката е нещо кърваво, Юлий. По-добре да го научиш сега, отколкото когато ще е прекалено късно. Чаках твърде дълго, за да се разправя с тях. Постарай се да не допуснеш същата грешка.

Влязоха в сградата на сената, едновременно и все пак поотделно.

Къщата, която Сервилия намери за кампанията, беше на три етажа и пълна с хора. По-важното, намираще се на централно място в долината под хълма Есквилин^[5]. Това помагаше на Юлий да поддържа връзка с хората, които искаха да го видят. Когато започна да организира стратегията си, още отпреди изгрев-слънце, та чак до залез клиентите му търчаха през отворените врати, натоварени със задачи и заповеди. Десети се появяваше на групи през нощта и след три кървави схватки с бандите легионерите разчистиха единайсет улици в най-бедния район. Юлий знаеше, че само глупак би повярвал, че бандитите са победени, но поне не се осмеляваха да се събират в районите, които беше набеязал. Така с времето хората осъзнаха, че са под закрилата на легиона и могат да се движат спокойно.

Беше приел три дела в съда на форума и беше спечелил първото, а второто предстоеше след няколко дни. Тълпите бяха дошли да видят младия оратор и приветстваха решението в негова полза, въпреки че престъплението не беше особено тежко. Юлий все още се надяваше, макар и без причина, че ще му дадат да се занимае с убийство или някое друго обвинение, което ще накара хиляди хора да дойдат да го слушат.

Не беше виждал Александрия от почти две седмици, когато тя прие поръчката да изработи брони за бойците в голямото състезание с мечове, което щеше да се проведе край града. Когато съвсем се изтощаваше от работа, Юлий яздеше до Марсово поле, за да види как се строи арената. Брут и Домиций бяха разпратили вестта до всяко римско селище и град в радиус от петстотин мили, за да осигурят най-високо качество на битката. Въпреки това двамата очакваха да са на финала, като Брут беше убеден, че ще победи, и дори стигна дотам, че заложи по-голямата част от годишната си заплата за това.

Юлий беше решил да се движи без охрана, та хората да видят доверието му в тях. Отначало Брут оспори това решение, после го остави да прави каквото иска. Цезар предполагаше, че все пак е изпратил хора, които тайно да го следят, когато се движи из града, готови да го защитят. Нямаше нищо против подобна тактика, поне докато беше скрита. Показността беше много по-важна от реалността.

Както беше обещал, защити в сената предложението си търговците да влизат и излизат от града само нощем, така че улиците да остават свободни за движението на гражданите. Войниците му бяха на всеки ъгъл, за да осигурят спокойствието след мръкване, и след няколко скандала с ядосани търговци промяната мина доста леко. Той беше едил, отговорността за реда в града беше негова и с подкрепата на Крас имаше съвсем малко пречки от страна на останалите членове на сената.

Клиентите и войниците му работеха здраво. Кампанията вървеше добре и щеше да е доволен, ако не беше проблемът, който Крас беше стоварил на плещите му.

Консулт всекидневно го притискаше да предприеме нещо срещу онези, които беше посочил като предатели. Юлий все отлагаше, но го измъчваше мисълта, че те могат да се разбунтуват и градът да потъне в хаос, който е могъл да предотврати. Изпратил беше шпиони, които да наблюдават домовете им, и му беше достатъчно ясно, че се срещат тайно на места, където никой не може да ги подслуша. Въпреки това не предприемаше нищо. Беше му невъзможно да повярва, че съществува заговор от мащаба, за който говореше Крас, когато виждаше спокойните улици. И все пак беше виждал как се отразява войната на Рим и това му беше достатъчно, за да изпрати Брут да проучи мястото, което беше посочил Крас.

Това беше товарът на отговорността, който го смазваше, признаваше си с горчивина Юлий. Въпреки че му се искаше някой друг да рискува кариерата и живота си, решението беше оставено в неговите ръце. Не подценяваше рисковете. Тъй като имаше само няколко имена, не можеше да си позволи да обвини сенатори в предателство, без да постави главата си на дръвника. Ако се провалеше, сенатът щеше да се обърне срещу него без капка милост. По-лошото беше, че хората можеше да се изплашат да не би да се върнат дните на управлението на Сула, когато никой не знаеше кой ще е следващият, когото ще изведат от дома му по обвинение в предателство.

Една грешка можеше да навреди на Рим повече, отколкото ако не направеше нищо — но напрежението беше огромно.

Останал сам за няколко скъпоценни минути, той тресна с юмрук по масата. Как можеше да вярва на Крас след подобно разкритие? Като консул Крас бе трябвало да изобличи заговора на Катилина в момента, в който научи за него. От всички мъже на Рим той се беше провалил в най-основния си дълг и въпреки възраженията му Юлий осъзнаваше, че трудно може да му прости тази слабост. Не и откакто Сула бе заплашил града с въоръжените си сили — споменът за онази нощ все още го разтреперваше. Нощта, когато загина Марий, нападнат като от африкански мравки. Крас трябваше да действа, а не да слуша мъже като Катилина, без значение какво му обещават.

Силен шум долу го откъсна от мислите му. Веднага хвана меча, оставен на масата, но в следващия миг позна гласа на Брут и се отпусна. Ето какво беше донесъл Крас. Връщането на страха, който изпитваше, когато Катон го бе заплашил и се беше наложило да разглежда всеки като неприятел. Обзе го гняв, като осъзна как консултът го е манипулирал. Заговорниците трябваше да бъдат спрени, преди да се задействат. Дали щяха да вдигнат бунт? Беше изпратил един центурион от Десети да провери по домовете им. Ако заговорниците осъзнаеха, че плановете им са известни, бунтът можеше да бъде убит още нероден.

Брут потропа на вратата и влезе. По изражението му Юлий разбра, че има новини.

— Хората ми огледаха селищата, за които ни предупреди Крас. Мисля, че казва истината — каза Брут направо. Обичайната лекота в поведението му бе изчезнала.

— Колко меча имат?

— Единайсет хиляди, може и повече, но са пръснати. Всяко градче е пълно с мъже, прекалено много, за да са подкрепа. Няма тук знаци или знамена на някой легион, просто ужасно много оръжие твърде близо до Рим, за да сме спокойни. Ако момчетата ми не знаеха какво търсят, можеше и да ги пропуснат. Мисля, че заплахата е реална, Юлий.

— Значи трябва да действам — каза Цезар. — Трябва да ги изпреварим и да ги изненадаме. Прати хора в къщите, които наблюдаваме. Ти самият отиди в дома на Катилина. Арестувай заговорниците и ги доведи в сената следобед. Аз ще подготвя почвата там и ще кажа на сенаторите колко близо сме били до разрушението. — Изправи се и затъкна меча си в колана. — И внимавай, Брут. Може да имат подкрепа в града. Крас каза, че като начален сигнал ще подпалят пожари в бедните райони, така че трябва да имаме на улиците хора, готови да ги изгасят. Никой не знае колко души са замесени.

— Десети ще се разпръсне доста, ако се опитаме да покрием целия град, Юлий. Не мога едновременно да поддържам реда и да започна битка срещу бунтовниците.

— Ще убедя Помпей да използва своите хора по улиците. Ще разбере, че трябва да го направи. След като ги доведеш в сената, ми дай един час да представя случая и тръгвай. Ако не дойда да ги поведе, тръгни срещу тях сам.

Брут се спря за момент; разбираше каква е молбата към него.

— Ако започна кампания без одобрение на сената, това ще е моят край, независимо дали ще победя, или не — тихо каза той. — Сигурен ли си, че можеш да вярваш на Крас, че няма да ни предаде?

Юлий се поколеба. Ако Крас не повтореше обвиненията си пред сената, това щеше да е достатъчно, за да ги довърши. Старецът беше достатъчно хитър, за да измисли заговора, само за да отстрани някои от противниците си. Така щеше да се освободи от съперници, без това да го опетни ни най-малко.

И все пак какъв избор имаха? Не можеше да позволи да избухне въстание, ако имаше начин да го спре.

— Не, не мога да му вярвам, но без значение кой е отговорен за струпването на тези войници, не мога да позволя такава заплаха срещу Рим. Арестувай заподозрените, преди да стане още по-лошо. Аз ще поема отговорността, ако успея да дойда. Ако ли не, решението е твое. Чакай колкото прецениш.

Брут и Домиций поведоха двайсет от най-добрите си хора, за да заловят Катилина в дома му. Докато разбиваха външната порта обаче, се забавиха — когато стигнаха до вътрешните стаи, Катилина грееше ръцете си на мангал, пълен с горящи документи. Посрещна войниците спокоен. Лицето му изглеждаше като издялано от камък, широките му раменете показваха, че полага грижи за силата си. Необичайно за сенатор носеше на бедрото си меч в богато украсена ножница.

Брут се вгурна вътре и изля кана вино върху горящите пламъци. Когато влажният дим се разпръсна, зарови ръце в пепелта — но не беше останало нищо.

— Господарят ви е надхвърлил правомощията си — отбеляза Катилина.

— Заповедта ми е да те отведа в курията, сенаторе. Ще отговаряш по обвинение в измяна — каза Домиций.

Катилина посегна към дръжката на меча си и Брут и Домиций замръзнаха.

— Ако го докоснеш, ще умреш още тук — предупреди го тихо Брут. Очите на Катилина се опулиха под тежките клепачи: усети, че това не е празна заплаха.

— Кой си ти? — попита той.

— Марк Брут, от Десети.

— Е, Брут, консул Крас ми е добър приятел и когато се освободя, ще обсъдим това с теб по-подробно. Сега направи каквото са ти заповядали и ме заведи в сената.

Домиций протегна ръка, за да хване сенатора, но Катилина я отблъсна. Гневът му изби под спокойната маска.

— Не смей да ме докосваш! Аз съм римски сенатор. Не мисли, че когато всичко това приключи, ще забравя обидата. Господарят ви няма да може вечно да ви пази от закона.

И мина покрай двамата с убийствено изражение. Войниците от Десети го обградиха, споглеждаха се тревожно. Излязоха на улицата. Домиций се молеше останалите групи да са намерили някакво доказателство, с което да обвинят заговорниците. Без него Юлий щеше да е подписал собственото си унищожение.

Улиците бяха задръстени от сутрешните тълпи и Брут трябваше да разчиства път с плоското на меча си. Интересът на гражданите към групата беше прекалено силен и напредваха бавно. Брут изруга наум, когато стигнаха до първия ъгъл и усети промяна в тълпата, но вече беше прекалено късно.

Децата и жените бяха изчезнали и войниците от Десети бяха обградени само от мъже. Обърна се към Катилина. Лицето на сенатора беше озарено от триумф. Брут усети, че го бутат и обграждат, и с болезнено прозрение осъзна, че Катилина е бил подготвен за пристигането им.

— Защищавайте се! — изкрещя Брут. Още докато даваше заповедта, видя как изпод плащовете и туниките се появяват оголени мечове: мъжете на Катилина бяха скрити сред минувачите и искаха да освободят водача си. Улицата се изпълни с оръжие и писъци и първите мъже от Десети бяха хванати неподготвени и посечени.

Брут видя как поддръжниците на Катилина го освобождават и се опита да го сграбчи. Беше невъзможно. Протегна ръка, някой го удари и той започна яростно да се отбранява. Беше притиснат отвсякъде и почти го обзе паника. После видя как Домиций разчиства кърваво пространство на улицата и се придвижи към него.

Войниците от Десети запазиха хладнокръвие. Сечаха поддръжниците на Катилина с мрачната ефикасност, на която бяха тренирани. Сред тях нямаше слабак, но всеки беше изправен срещу две или три яростно свистящи оръжия. Въпреки че нападателите не бяха така умели, се биеха с фанатична енергия и легионерите едва отблъскваха ударите им.

Брут хвана един мъж за гърлото с лявата си ръка, хвърли го върху двама други и ги уби с точни удари, докато те се мъчеха да го отблъснат. Усети как бясно биещото му сърце се успокоява и се огледа. Отдръпна се, за да избегне един меч, насочен към дясната му ръка, извъртя я и проби гърлото на нападателя. Гърло и слабини, най-бързата смърт.

Залитна, когато нещо го удари в кръста, и усети как един от ремъците на бронята му се къса. Завъртя меча си под остър ъгъл, отсече главата на още един мъж и го повали в кашата от мръсотия и плът в краката си. Навсякъде се лееше кръв. Той бързо премигна, търсеше с поглед Катилина. Сенаторът беше изчезнал.

— Прочисти тази проклетата улица, Десети! — изкрещя Брут и мъжете му си запробиваха път с мечовете. Тежките остриета сечаха враговете като касапски сатъри. След като част от мъжете на Катилина се бяха оттеглили с него, броят на враговете беше намален и легионерите успяваха да им платят за атаката по единствения начин, който нападателите заслужаваха.

Когато приключиха, спряха задъхани. Оръжията им бяха покрити с тъмна кръв, която бавно капеше от излъскания метал. Един-двама обикаляха хората на Катилина и забиваха в тях мечовете си, за да се подсигурят.

Брут избърса меча си в един от онези, които беше убил, и го прибра в ножницата, като преди това провери острието. Работата на Кавало нямаше никакви недостатъци.

От първоначалните двайсет само единайсет стояха прави, а още двама издъхваха.

Опита се да се съсредоточи. Хората на Катилина бяха подготвени да го измъкнат. Вече можеше да е на път да се присъедини към бунтовниците, или пък те към него.

Брут знаеше, че бързо трябва да вземе решение. Хората му го наблюдаваха мълчаливо и чакаха заповедите му.

— Домиций, остави ранените на грижата на най-близките къщи. Преди да ни настигнеш, занеси съобщение на Юлий в сената. Сега не можем да го чакаме. Останалите тръгвайте с мен.

И без повече думи тръгна бързо. Хората му го последваха почти тичешком.

В сградата на сената цареше истински хаос: триста души се опитваха да се надвикат.

Протестите бяха най-силни в средата, където стояха оковани четиримата арестувани от Юлий мъже — настояваха за доказателства на обвиненията срещу тях. Отначало бяха кротки, но когато осъзнаха, че Катилина няма да бъде доведен, увереността им бързо се възвърна.

Помпей чакаше нетърпеливо за тишина, но най-накрая беше принуден да добави и своя глас към врявата.

— Заемете местата си и млъкнете! — изкрещя той на сенаторите. Намиращите се най-близо седнаха достатъчно бързо, другите ги последваха като вълна; възстанови се някакво подобие на ред.

Консулт изчака, докато виковете стихнат до шепот, и сграбчи здраво трибуната, но преди да започне обръщението си към разбунения сенат, един от четиримата обвинени вдигна веригите си в молба.

— Консуле, искам освобождаване. Бяхме доведени тук от домовете си...

— Мълчи или ще накарам да те оковат още по-тежко — отвърна Помпей. Продължи тихо, но този път гласът му стигаше и до най-далечния край на залата. — Имате възможността да отговорите на обвиненията, които Цезар повдигна срещу вас. — Пое си дълбоко дъх. — Сенатори, тези мъже са обвинени в заговор за създаване на метеж в града, който да доведе до въстание и смяна на властта и убийство на сегашните властници. Тези от вас, които най-силно крещат за справедливост, е по-добре да обмислят сериозността на тези обвинения. Изслушайте Цезар, който ги обвинява.

Юлий закричи към трибуната. Усети как по кожата му избива пот. Къде беше Катилина? Брут бе имал достатъчно време, за да го доведе с другите. Усещаше всяка своя крачка като бавно приближаване към собственото си унищожение. Не разполагаше с нищо друго освен с думата на Крас, с която да обвини мъжете... или да подкладе собствените си съмнения.

Изправи се пред редиците сенатори и забеляза войнствеността в израженията на повечето от тях. Светоний седеше почти насреща, с Бибул до него. Двамата буквално изгаряха от интерес. Цина също беше там, но изражението му беше почти неразгадаемо; все пак кимна на Юлий. След смъртта на дъщеря му рядко го виждаха в сената. Между тях не можеше да има приятелство, но Юлий не го смяташе за враг. Щеше му се да е толкова сигурен и за останалите мъже в сградата.

Пое си дъх, за да се успокои. Ако беше сгрешил, с него щеше да е свършено. Ако Крас го беше подтикнал към това с цел да го хвърли на лъвовете, щеше да бъде унижен, дори изгонен от града.

Срещна погледа на Крас, търсеше в очите му признак за триумф. Възрастният мъж се докосна леко по гърдите, но Юлий се направи, че не го е забелязал.

— Обвинявам тези мъже и още един, Луций Сергий Катилина, в предателство към града и неговия сенат — започна Юлий. Думите му отекваха в мъртвата тишина. Дъхът му излизаше със свистене от гърдите му. Нямаше връщане назад.

— Мога да потвърдя, че на север от града, в малки селища, се събира армия, от осем до десет хиляди души — продължи Юлий. — С Катилина като водач, те смятат да нападнат при сигнал от огньовете, запалени на хълмовете на Рим, придружени от общ метеж. Това трябва да бъде осигурено от поддръжници в града.

Всички очи се обърнаха към четиримата оковани мъже. Те стояха плътно един до друг и гледаха сърдито. Единият поклати глава, сякаш Юлий говореше глупости.

Преди Цезар да може да продължи, един вестonosец в сенатска ливрея изтича до него и му подаде восъчна табличка. Юлий се намръщи и бързо я прочете.

— Имам и по-пресни новини. Водачът на тези мъже е избягал от хората, които изпратих, за да го арестуват. Искам от сената заповед да поведе Десети на север срещу бандитите, които са събрали. Не бива да се бавя тук.

Един сенатор бавно се изправи и попита:

— Какво доказателство ни предлагаш?

— Моята дума и думата на Крас — отвърна бързо Юлий, като пренебрегна съмненията си. — Знаете, сенатори, че за заговорите обикновено не се оставят много следи. Катилина е избягал, като е убил девет от хората ми. Свързал се е с консул Крас и с тези четиримата пред вас, предлагал му е смъртта на Помпей и нов ред в Рим. Останалото ще трябва да почака, докато се справя със заплахата, надвиснала над града ни.

Крас се изправи и Юлий го погледна, все още несигурен дали може да му вярва. Консулт погледна окованите заговорници и на лицето му се изписа гняв.

— Изобличавам Катилина като предател — викна той.

Юлий изпита огромно облекчение. Каквото и да правеше възрастният мъж, поне не беше паднал чак толкова, че да го предаде. Крас го погледна, преди да продължи, и Юлий се зачуди колко добре предусеща мислите му.

— Като консул давам разрешението си Десети да напусне Рим. Помпей?

Другият консул се изправи. Погледът му пронизваше последователно двамата. Помпей усещаше, че в тази история има повече, отколкото е казано пред всички, но след дълга пауза кимна.

— Тръгвай тогава. Ще се доверя, че необходимостта е по-голяма, отколкото ми беше казано, Юлий. Моят легион ще пази да не избухне въстание в града. Въпреки това тези мъже, които наричаш заговорници, няма да бъдат осъдени преди твоето завръщане и съм доволен, че този въпрос е изяснен. Сам ще ги разпитам.

По пейките се завихри буря от шушукане. Консулите и Юлий се гледаха в мълчалива изненада от позицията на всеки. Нито един не искаше да отстъпи.

Крас първи наруши мълчанието и извика писар, който да напише заповедта, после я даде на Юлий, когато той слезе от трибуната.

— Изпълни дълга си и ще си в безопасност — прошепна му.

Юлий за момент го погледна втренчено, после забърза към форума.

Брут яздеше със своите извънредни начело на Десети, като подсигуричаше и фланговете на колоната. Намираха се на северозапад от града, тъй като по-голямата част от легиона трябваше да бъде взета от лагера край брега и да бъде доведена, за да се срещне с центурията, която Брут беше довел от старите казарми на Първородните.

След като се събраха, част от притесненията, които глождеха Брут, изчезнаха при въодушевляването, че за първи път води легиона срещу врагове. Въпреки че се надяваше Юлий да ги настигне, част от него искаше да бъде оставен сам да поведе хората в битката. Извънредните завиваха по негова заповед, сякаш от години се биеха заедно. Брут се изпълваше с гордост от тази гледка и не изпитваше ни най-малко желание да ги остави под нечие чуждо ръководство.

Рений беше останал край брега с пет центурии, за да пази екипировката и златото от Испания. Така трябваше да бъде, но Брут страдаше от липсата на всеки мъж — все пак броят на враговете беше неизвестен. Хвърли опитно око назад по колоната и изпита тръпка на гордост от мъжете, които бяха тръгнали с него. Бяха започнали само с един златен орел и спомена за Марий, но сега отново бяха легион и бяха негови.

Вдигна поглед, за да определи мястото на слънцето, и си спомни картите, които бяха нарисували съгледвачите му. Силите на Катилина бяха на повече от ден ход от града и щеше да му се наложи да реши дали да издигне укрепен лагер, или да се движи и през нощта. Десети несъмнено беше толкова отпочинал, колкото можеше да се надяват. Мъжете отдавна се бяха възстановили от пътуването по море. Освен това му мина бунтовническата мисъл, че ако спрат на лагер, Юлий ще може да ги настигне и тогава ще му се наложи да предаде командването. Неравният терен щеше да е изпълнен с опасности през нощта, но в крайна сметка Брут реши да води мъжете си, докато не стигнат врага.

Етурния, в чийто най-южен край се намираше Рим, беше осеяна с върхове и клисури, трудни за преминаване. Десети беше принуден да се разгърне в широка линия, за да си проправя път край възвишенията и долините, и Брут се радваше на бързината и дисциплината на престрояването.

Октавиан се появи отнякъде, спря рязко коня си до него и попита:

— Колко остава?

— Още трийсет мили до селата, които огледахме — отвърна усмихнато Брут. Можеше да види собственото си въодушевляване, отразено в лицето на Октавиан. Момчето никога не беше влизало в битка и за него походът не беше помрачен от мисли за смърт и болка. Брут трябваше да е претръпнал, но броните на Десети искряха на слънцето и някогашното момче се завръщаше в командира.

— Вземи една центурия и огледайте задните редици — заповяда Брут и се направи, че не забелязва разочарованието, което премина по лицето на младежа. Трудно щеше да го преглътне, но Брут добре разбираше, че не трябва да го оставя на предна линия, преди да е научил малко повече за истинските битки.

Гледаше как Октавиан събира ездачите и се придвижва в идеална формация към задния край на колоната. Кимна доволно и изпита наслаждение от възможността да мисли като пълководец.

Спомни си как преди години беше предал Първородните на Юлий и го обхвана горчиво

съжаление, но бързо го прогони. Командваше само като заместник до пристигането на Юлий, но знаеше, че моментите от този поход ще останат задълго в съзнанието му.

Един от съгледвачите пристигна забързан — изпод копитата на коня се разхвърча трева, когато ездачът дръпна юздите. Лицето му беше пребледняло от вълнение.

— Врагът е срещу нас, господарю. Маршируват към Рим.

— Колко са? — сопна се Брут. Сърцето му се разтупка.

— Два легиона, господарю, в карета. Няма кавалерия, доколкото видях.

Някъде зад тях се чува викове и Брут се обърна — и почти изпита страх. Зад колоната се приближаваха двама конници. Разбра, че Домиций е изпълнил задачата си и води Юлий при Десети. Стисна зъби, за да овладее гнева, който заплашваше да го залее.

Обърна се към съгледвача и се поколеба. Трябваше ли да изчака Юлий да пристигне и да поеме командването? Не, не би трябвало. Той самият трябваше да издаде заповедта. Пое дълбоко дъх.

— Манипулите да тръгват. Велитите в средата, извънредните да поемат фланговете. Ще разбием тези мръсници с първия удар.

Съгледвачът отдаде чест и препусна да предаде заповедите. Брут почувства празнота, докато наблюдаваше облака прах, който обещаваше кръв и битка. Е, Юлий вече можеше да поеме нещата.

Когато видяха как легионът се приближава, бунтовниците се разколебаха и забавиха ход. Десети се плъзгаше по полето пред тях като някакъв огромен посребрен звяр, земята леко трептеше в ритъма на неговия ход. Вятърът люлееше знамената и донасяше воя на роговете.

Четири хиляди от мъжете, привлечени от златото на Катилина, идваха от Галия и техният водач се обърна към римлянина и постави силната си ръка на рамото му.

— Каза, че пътят към града ще е незащитен.

Катилина бутна ръката му и му се сопна:

— Достатъчно сме, за да ги победим, Главис. Да не си мислеше, че няма да се лее кръв?

Галът изхъмка и се вгледа в римските редици през прахоляка. Зъбите му проблеснаха сред брадата. Той извади тежкия си меч от ножницата на гърба и изръмжа. Мъжете около него също измъкнаха оръжията си и над главите им израсна гора от остриета.

— Само този малък легион сега и още един в града. Ще ги изядем — викна Главис, после отметна глава и изрева. Галите около него също зареваха и първите редици се втурнаха напред.

Катилина извади меча си и попи потта от очите си. Сърцето му прескачаше от необичаен страх и той се зачуди дали галът го е забелязал. Горчиво поклати глава и прокле Крас заради лъжите му. Можеше и да има възможност да превземе Рим чрез объркване, паника и по тъмно, но легион в полето?

— Повече сме — прошепна на себе си той и преглътна с усилие. Видя как конницата на легиона помита първите му редове. Земята се разтресе от тежестта на битката и Катилина внезапно разбра, че ще умре. И в същия момент страхът му се изпари и краката му с непозната лекота го понесоха напред.

Юлий пое командването без колебание още щом спря запенения си кон до Брут. Показа му восъчната табличка, подписана от консулите.

— Сега сме законни. Даде ли заповедите за битката?

— Да — отвърна приятелят му. Опита се да прикрие студенината, която усещаше, но Юлий не гледаше към него, а преценяваше линията на приближаване към силите на въстаниците.

— Извънредните са готови по фланговете — каза Брут. — Бих искал да се присъединя към тях.

Юлий кимна.

— Трябва да ги разбием бързо. Поеми десния фланг и поведи хората по мой сигнал: две кратки изсвирвания на роговете. Слушай внимателно, за да ги чуеш.

Брут отдаде чест и препусна, без да поглежда назад. Извънредните вече бяха заели местата си в редиците. Щом го видяха да се присъединява към тях, пропуснаха коня му да мине напред, доволни възгласи го приветстваха. Брут се намръщи: надяваше се да не са прекалено самоуверени. Както и при Октавиан, имаше разлика между ударите по специално поставени щитове и забиването на мечовете в истински хора.

— Не разваляй строя — извика Брут.

Всички се смълчаха, въпреки че въодушевлението беше осезаемо. Конете цвилеха и се дърпаха в желание да препуснат, но юздите бяха в здрави ръце. Мъжете бяха нервни — отново и отново проверяваха копията си в дългите кожени калъфи, които висяха отстрани на конете.

Вече можеше да види лицата на бунтовниците — крещящи тичащи мъже, вдигнали мечовете си високо над раменете си за един-единствен смъртоносен удар. Остриетата отразяваха слънцето.

Центуриите на Десети стегнаха строя. Всеки мъж беше готов с изваден меч и щит, който да го пази отляво. Всички вървяха уверено напред, в редиците нямаше пролуки. После роговете изсвириха три пъти кратко и Десети затича. Мълчаха до последния момент, а после изреваха като един и копията излетяха.

Тежките железни остриета пронизваха враговете и ги поваляха. Още преди армиите да се сблъскат наистина, стотици бунтовници загинаха, без да бъде отнет нито един римски живот. Извънредните се завъртяха на крилата и Юлий видя как автоматично преместват щитовете си, за да покрият гърбовете си — превъзходна демонстрация на умения, дошла след дълги тренировки.

А после основните редици се сблъскаха.

Първият мощен удар на Главис попадна в един щит и го разцепи. Докато се подготвяше за втори, един меч се заби в корема му. Лицето му се сгърчи в очакване на болката, докато отново вдигаше оръжието си, но друг римлянин го удари с щита си и галът падна на една страна. Мечът му беше избит от безчувствените му пръсти. Изпадна в ужас, когато погледна нагоре и видя гора от крака и мечове — преминаваше над него. Ритаха го и се спъваха в него, тялото му беше прободено още четири пъти. Изплю се с усилие, усещаше кръвта в гърлото си. Мъчеше се да се изправи, но отново го сечаха и поваляха. Никой не забеляза точния миг на смъртта му. Самият той нямаше време да види как първата линия на неговите гали рухва под бойния ритъм на Десети.

Щом видяха, че Главис пада, галите се разколебаха и точно това беше моментът, който бе очаквал Юлий. Изкрещя на тръбачите си и прозвучаха два кратки сигнала.

Брут ги чу и сърцето в гърдите му подскочи. Въпреки че ги превъзхождаха по брой, наемниците се огъваха пред римското нападение. Някои вече бягаха и хвърляха мечовете си. Брут се ухили, вдигна юмрук във въздуха и замахна към врага. Копията бяха свършили и сега

извънредните трябваше да докажат истинската си цена.

Сякаш се бяха били заедно през целия си живот, те се раздалечиха, за да си осигурят достатъчно пространство, и после удариха врага като нож, който раздира редиците. Всеки ездач управляваше коня си с една ръка и сечеше главите на тези, които се изправеха пред него, с дългия си меч. Конете бяха достатъчно тежки, за да смажат мъжете, попаднали под краката им. Нищо не можеше да устои на тежестта им, докато навлизаха все по-навътре в редовете на бунтовниците.

Първата редица на Десети се придвижи бързо към врага: всеки използваше оръжието и щита си с мисълта, че е предпазен от другаря си отдясно. Нямаше как да бъдат спрени и след като първите редове паднаха, легионерите набраха скорост, въпреки че ръмжаха от умора.

Юлий изкрещя заповедите си и центурионите ги повториха. Велитите бързо се дръпнаха назад и оставиха триариите да минат напред с по-тежките си брони.

Бунтовниците изпаднаха в ужас, когато видяха приближаването на свежи сили. Стоотици хвърлиха мечовете си и още стотици хукнаха да се спасяват, пренебрегнавши заповедите на командирите си.

Нямаше милост за онези, които се предадоха прекалено рано. Римската линия не можеше да си позволи да ги пропусне през себе си и ги изби до крак.

Извънредните летяха около бунтовниците — черна маса от цвилещи коне и крещящи ездачи, целите оплискани в кръв и подивели като в същински кошмар. Затвориха бунтовниците в кръг и сякаш по даден знак, хиляди мъже хвърлиха мечовете си и задъхано вдигнаха ръце.

Юлий се поколеба. Ако не накараше тръбачите да свирят отбой, Десети щеше да продължи, докато и последният бунтовник не паднеше мъртъв. За миг се изкуши да остави нещата така, защото какво щеше да прави с толкова много пленници? Хиляди бяха останали живи, а не можеха да ги оставят да се върнат в земите и домовете си. Усещаше погледите на центурионите, които чакаха сигнал за края на битката. Тя се бе превърнала в истинска касапница, но бунтовниците, които бяха най-близо до римските редици, отново посягаха към оръжията си, за да не загинат без борба. Юлий изруга, спусна ръка надолу, тръбачите изсвириха отбой и всичко свърши.

Останалите живи бунтовници бяха разоръжени толкова бързо, колкото Десети можеше да премине през тях. На малки групички легионерите претърсваха наемниците и докато един римлянин вземаше оръжието, другите гледаха мрачно и съсредоточено, готови да убият пленника при всяко рязко движение.

Офицерите на наемниците бяха извикани да се изправят пред Юлий. Гледаха го с мълчаливо отчаяние — странна група, облечена в парцаливи дрехи и с неподходящи брони.

Слънцето се скри зад хоризонта и над бойното поле повя хладен ветреца. Юлий гледаше към коленичилите пленници. Тялото на Катилина беше открито и довлечено най-отпред. Юлий сведе очи към окървавения труп на бившия сенатор. От него нямаше да получи отговори.

Въпреки че знаеше истината за пропадналия бунт, Юлий разбираше, че Крас ще остане незасегнат за участието си в него. Може би беше по-добре някои тайни да останат скрити от обществото. Нямаше да е лошо най-богатият мъж в Рим да му е длъжник.

Погледна Октавиан, който потупваше коня си по шията и буквално сияеше от затихващата тръпка на битката. Най-накрая извънредните бяха получили бойно кръщение. Конете и мъжете бяха опръскани с кръв и кал. Брут стоеше сред тях и тихо им говореше,

докато чакаше заповедта на Цезар: знаеше, че няма да е от заповедите, които биха му доставили удоволствие, но Рим не можеше да си позволи проява на милост.

Юлий направи знак да избутат офицерите по-близо до него. Знаменосците ги заблъскаха напред, един от мъжете падна по очи и изкрещя от гняв: щеше да се хвърли да се бие, ако един от другарите му не го беше спрял. Юлий ги слушаше как се карат, но езикът му беше непознат.

— Има ли командир сред вас? — най-после ги попита той.

Водачите се спогледаха и един от тях отвърна:

— Беше Главис. На онези от нас, които са от Галия. После погледна към труповете, които покриваха бойното поле. — Той е някъде там.

Студено отдаде чест, огледа тъжно бойното поле и пак се обърна към Юлий.

— Вече взе оръжията ни, римлянино. Сега не сме заплаха за никого. Пусни ни да си вървим.

Юлий бавно поклати глава.

— Вие никога не сте били заплаха за нас. — Забеляза искрите, които припламнаха в очите на пленника, и извиси глас, за да го чуят всички: — Имате избор. Или ще умрете по моя заповед... — Поколеба се. Помпей щеше да откачи, когато чуеше. — Или ще се закълнете като легионери за мен, под мое командване.

Думите му бяха последвани от клопочещ шум, обхванал не само пленниците. Войниците от Десети ахнаха, като го чуха.

— Ще получавате заплата на първия ден от месеца. Седемдесет и пет сребърни монети на всеки, макар че ще задържам част от сумата.

— Каква част? — попита някой.

Юлий се обърна по посока на гласа.

— Достатъчно за сол, храна, оръжие, брони и издръжка за вдовиците и сираците. Всеки мъж ще разполага с четирийсет и два денария, които да харчи, както намери за добре. — Една внезапна мисъл го стресна и го накара да се поколебае. Заплащането на толкова много мъже щеше да струва хиляди монети. Щеше да трябва цяло състояние да поддържа два легиона и дори и златото, което беше донесъл от Испания, бързо щеше да се стопи при такива разходи. Откъде Катилина бе намерил пари? Отхвърли внезапното си подозрение и продължи: — Ще поставя в редиците ви мои офицери и ще ви обуча да се биете толкова добре, колкото мъжете, които днес ви накараха да изглеждате като невръстни деца. Ще имате добри мечове и добри брони и ще ви се плаща навреме. Или това, или ще умрете сега. Вървете сред хората си и им кажете. Предупредете ги, че ако смятат да се измъкнат, ще ги преследвам, ще ги заловя и ще ги обеса. Тези, които изберат живота, ще бъдат отведени в Рим, но не като пленници. Обучението ще е тежко, но те имат достатъчно смелост — поне като начало. Всичко останало може да се научи.

— Ще ни върнеш ли оръжията? — попита някой.

— Без глупости — отвърна Юлий. — Вървете при хората си! По единия или другия начин, всичко ще приключи до залез.

Неспособни да срещнат погледа му, водачите на бунтовниците тръгнаха към коленичилите си в калта другари. Легионерите се заспоглеждаха учудено.

— Сенатът няма да бъде очарован, Юлий — каза Брут. — Нямах нужда от повече врагове.

— Аз съм на бойното поле — отвърна Цезар. — Независимо дали им харесва, или не,

тук аз говоря от името на града. Аз съм Рим тук и решението е мое.

— Но ние имаме заповед да ги унищожим — отвърна Брут достатъчно тихо, за да не ги чуят останалите.

Юлий сви рамене.

— Все още може да се стигне дотам, приятелю. Но ти би трябвало да се надяваш да положат клетва.

— И защо? — попита с подозрение Брут.

Юлий се усмихна и го тупна по рамото.

— Защото те ще са твоят легион.

Брут прие новината съвсем спокойно.

— Те се огънаха пред нас, Юлий. Самият Марс не би могъл да направи легион от тази сбирщина.

— Ти го направи вече с Първородните. Ще го направиш и с тези. Кажим им, че са оцелели в битка с най-добрия легион, който е имал Рим, предвождан от благословен от боговете военачалник. Вдигни им самочувствието заради самите тях, и те ще те последват.

— И ще са само мои? — попита приятелят му.

Юлий го погледна в очите.

— Ако все още мечът ти е мой, кълна се, че няма да се меся, въпреки че върховното командване трябва да е мое, когато се бием заедно. Въпреки това, ако последваш моя път, това ще е твой собствен избор — както е било винаги.

Водачите на наемниците отново се събираха един по един. Кимаха си, видимо облекчени. Юлий разбра, че са приели, още преди говорителят им да се приближи към него.

— Всъщност нямаме избор — каза галът.

— И няма... недоволни? — тихо попита Юлий.

Галът само кимна.

— Добре. Тогава да станат. Когато всички се закълнат, ще запалим факли и ще тръгнем към Рим. Там ви чака подслон и топла храна. — Юлий се обърна към Брут. — Изпрати ездачи да занесат съобщение в сената. Няма да знаят дали сме врагове, или не, а не искам да започне бунтът, който се бихме да предотвратим.

— Ние сме врагът — промърмори Брут.

— Вече не, Брут. Никой от тях няма да направи и крачка, преди да е обвързан с клетвата. След това ще са наши, независимо дали го разбират, или не.

Портите бяха затворени. На хоризонта вече се показваше първата сивкава светлина на деня. Юлий бе капнал от умора. А имаше да свърши още много неща, преди да може да поспи.

— Отворете! — изкрещя той, дръпна юздите на коня и погледна нагоре.

Един легионер с броня на войник на Помпей се показва на стената и погледна надолу към тях. Видя, че са малко, и хвърли поглед по пътя, за да се увери, че няма скрити сили, които чакат, за да нахлуят в града.

— Не и преди зазоряване, господарю — извика той. — Заповед на Помпей.

Юлий изруга през зъби.

— Тогава ми хвърли въже. Имам работа с консула и не мога да чакам.

Войникът изчезна, вероятно за да попита началника си. Извънредните неспокойно се въртяха на седлата.

— Имаме заповед да те придружим до сградата на сената — осмели се да каже един.

Юлий се обърна и го погледна.

— Щом Помпей е затворил града, значи легионът му е вдигнат на крак. Така че няма да съм в опасност.

— Да, господарю — отвърна ездачът. Дисциплината му пречеше да оспори заповедта.

На стената се появи офицер в пълни доспехи, перата на шлема му се люлееха от нощния ветрец.

— Едил Цезар? Ще ти хвърля въже, ако ми дадеш думата си, че ще се качиш сам. Консултът не очакваше, че ще се прибереш толкова рано.

— Кълна се — отвърна Юлий.

Офицерът махна с ръка и войниците спуснаха едно дебело въже. Юлий видя стрелци с лъкове да го наблюдават от кулите и стисна устни. Помпей не беше глупак.

Слезе от коня, хвана въжето и се обърна към извънредните.

— Върнете се в казармите на Първородните. Брут ще командва до завръщането ми.

И без повече думи се закатери по въжето.

Юлий вървеше през пустия град. Започна леко да ръми. Вече се зазоряваше и улиците трябваше да са пълни с работници, слуги и роби, натоварени със стотици задачи. Трябваше да се чуват виковете на търговците и крясъците на майсторите от дюкяните. Но беше призрачно тихо.

Вървеше, привел рамене заради дъжда, и чуваше как стъпките му отекуват в стените на къщите от двете страни на улицата. От прозорците надничаха смълчани хора. Юлий забърза към форума.

Легионерите на Помпей стояха по ъглите на малки групи, готови да спрат всеки, нарушил вечерния час. Един от тях хвана дръжката на меч си, когато зърна Юлий, но той отметна плаща си, за да се види бронята отдолу, и го пуснаха да мине. Целият град беше напрегнат. Юлий кипеше от яд заради ролята, която беше играл Крас във всичко това.

Мина бързо по Алта Семита, а после и покрай хълма Квиринал надолу към форума. Наредените плоски камъни го предпазваха от нечистотията на улиците под краката му. Дъждът беше започнал да мие града, но щеше да е необходимо доста повече от кратко преваливане, за да стане наистина чисто.

През целия си живот не беше виждал огромното пространство на форума толкова пусто. Вятърът развя наметалото му и то заплющя зад гърба му. Имаше войници на входовете на храмовете и пред самата сграда на сената, но отвътре не се виждаше никаква светлина. Свещенослужителите в храмовете бяха оставили мъждукащи факли за хората, които се молеха вътре, но Юлий нямаше работа при тях. Докато минаваше покрай храма на Минерва, се помоли наум да го дари с мъдростта да види пътя си през заплетената ситуация, създадена от Крас.

Металните гвоздеи на сандалите му тракаха по камъните, докато се приближаваше към сградата на сената. Двама легионери стояха на пост, съвсем неподвижни въпреки дъжда и вятъра, които ги брулеха. Щом Юлий постави крак на първото стъпало, и двамата извадиха мечовете си и той се намръщи. Бяха млади. По-опитни бойци едва ли щяха да извадят оръжие за такава дреболия.

— По заповед на консул Крас никой не може да влезе, преди сенатът да се събере — каза единият, изпълнен с гордост от важността на задължението си.

— Трябва да видя консулите преди срещата — отвърна Юлий. — Къде са?

Двамата се спогледаха за момент, за да решат дали ще е правилно да му дадат тази информация. Юлий, вече мокър до кости, се ядоса.

— Заповядано ми е да докладвам веднага щом се върна в Рим. Е, върнах се. Къде е командирът ви?

— В сградата на затвора, господарю — отвърна единият легионер, понечи да добави нещо, но спря и прибра меч си. Двамата отново заприличаха на статуи близнаци в дъжда.

Над града вече се бяха събрали черни облаци и вятърът се усилваше и фучеше над празния форум. Юлий устоя на желанието си да изтича на завет и тръгна към затвора, който беше свързан със сената. Беше малка сграда, само с две килии под земята. Осъдените на смърт прекарваха там нощта преди екзекуцията. В града нямаше други затвори — екзекуциите и бичуването предотвратяваха нуждата от построяването им. Самият факт, че Помпей беше в затвора, подсказваше на Юлий какво го очаква и той се подготви да го

посрещне, без да трепне.

Други двама от мъжете на Помпей пазеха пред входа на затвора. Когато Юлий се приближи, те му кимнаха, все едно го бяха очаквали, и вдигнаха резетата.

Бронята му беше със знаците на Десети и не му задаваха въпроси, преди да стигне до стъпалата, които водеха надолу към килиите. Тримата мъже там се размърдаха неспокойно, когато им каза кой е, и го заобиколиха, четвърти тръгна надолу по стълбите. Юлий зачака търпеливо. Чу името си някъде отдолу, чу и дрезгавия глас на Помпей. Тримата, които го наблюдаваха, бяха сковани от напрежение. Той се облегна възможно най-спокойно на стената, избърса капките по бронята си и изтръска косата си. Дори успя да се усмихне на Помпей, когато той се качи при тях.

— Да, това е Цезар — потвърди консултът. Погледът му беше твърд.

Тримата мъже пуснаха дръжките на мечовете си и се дръпнаха от пътя на Юлий.

— Има ли все още заплаха за града? — попита Помпей.

— Вече не — отвърна Юлий. — Катилина загина в битката.

Помпей тихо прокле и изръмжа:

— Лошо. Ела долу. Трябва да видиш всичко.

Избърса потта от челото си и Юлий видя по ръката му следа от кръв. Последва го надолу по стълбите; сърцето му биеше от неприятно предчувствие.

Крас беше в килията. Кръвта се беше отцедила от лицето му и под светлината на лампите той изглеждаше като восъчна фигура. Вдигна поглед, когато Юлий влезе, и очите му заблестяха трескаво. Въздухът миришеше на болест. Юлий се опита да не гледа окованите с вериги хора в средата. Бяха четирима и миришеха на прясна кръв — миризма, която познаваше много добре.

— Къде е Катилина? — попита Крас и го стисна за ръка.

— Падна още при първата атака, консуле — отвърна Юлий. Гледаше го в очите. Както и очакваше, видя как страхът изчезва от тях. Тайните на Катилина бяха умрели заедно с него.

Помпей изръмжа и пристъпи към палачите, изправени над сгърчените тела на заговорниците.

— Жалко. Тези предатели го назоваха като свой водач, но не знаят никакви подробности. Иначе досега да са ни ги казали.

Юлий погледна към мъжете и потисна треперенето си от това какво бяха направили с тях. Помпей явно беше проявил предостатъчно старание и четиримата едва ли бяха скрили нещо. Трима от заговорниците лежах неподвижно като мъртви, но последният с рязко движение завъртя глава към тях. Едно от очите му беше избодено и изтекло по бузата с блестяща дияра, но другото се въртеше безцелно и светна, когато забеляза Юлий.

— Ти! Ти си виновен! — изхърка мъжът, после се изкикоти и по брадичката му пръсна кръв.

Юлий едва се сдържа да не повърне, когато видя на каменния под бели зъби — избити и извадени с корените.

— Загубил си е ума — каза тихо той и за негово облекчение Помпей кимна.

— Да, въпреки че издържа най-дълго. Ще живеят достатъчно, за да ги екзекутират, и това ще е краят на заговора. Благодаря и на двама ви, че съобщихте на сената навреме. Това беше благородна постъпка, подобаваща на постовете ви. — Помпей погледна твърдо Юлий, който щеше да се яви на изборите за консул само след два месеца. — Когато отменя извънредното положение, хората ще празнуват, че са били спасени от кървав метеж. Ще те

изберат, не мислиш ли? И как биха могли да не го направят?

Очите му обаче казваха друго и Юлий се почувства засрамен.

— Вероятно — допълни тихо Крас. — Тримата ще трябва да работим заедно за Рим. Един триумвират обаче би създал проблеми, сигурен съм. Може би трябва...

— Друг път, Крас — сонна се Помпей. — Не сега, в тази воняща килия. В зори трябва да съберем сената, а преди това искам да се изкъпя.

— Вече се съмва — каза Юлий.

Помпей тихо прокле и избърса ръцете си с парцал.

— Тук долу винаги е нощ. Приключих с тези.

Нареди на палачите да почистят заговорниците и да ги приведат в приличен вид. Юлий загледа как мъжете натопиха тъмни гъби във ведрата и започнаха да свалят най-големите съсиреци — кървавата вода изтичаше в улея на каменния под.

— Ще насроча екзекуцията по пладне — каза Помпей и поведе Юлий и Крас нагоре по стълбите.

Небето вече изсветляваше. Дъждът биеше по камъните като хиляди тънки остриета. Помпей тръгна нанякъде, Крас също забърза, въпреки че Юлий му подвикна да спре. Младият едил настигна консула и каза високо:

— Хрумна ми нещо, докато разбивах бунтовниците, събрани в твое име. Гласът му отекна над форума.

Консулт замръзна и се огледа. Наблизо нямаше никого.

— В мое име ли, Юлий? Катилина ги водеше. Нима последователите му не убиха твои войници на улицата?

— Може би. Но къщата, която ти ми показа, беше скромна, Крас. Откъде Катилина е имал достатъчно злато, за да плаща на десет хиляди души? Много малко хора в този град могат да си позволят да плащат на такава армия, не мислиш ли? Какво ли ще се случи, ако пратя хора да проверят сметките му? Дали няма да намеря предател с огромни резерви от тайно богатство, или трябва да потърся някой друг, който е плащал?

Крас нямаше как да знае за изгорелите книжа, които Брут бе открил в къщата, и проблясъкът на притеснение беше всичко, от което Юлий се нуждаеше, за да потвърди подозрението си.

— Стигнах до извода, че подобна огромна сила от наемници, подсилена от размирици и палежи в града, можеше много лесно да проработи, ако единствено легионът на Помпей пазеше Рим. Те не са ти направили предложение просто ей така, Крас, нали ме разбираш? Градът много лесно можеше да стане твой. Изненадан съм, че не си се изкушил. Щеше да се изправиш над камари от трупове и Рим можеше да е готов за диктатура.

Крас понечи да отговори, но изражението на Юлий се промени и подигравателният му тон стана по-твърд.

— Но ето че без предупреждение още един легион се завръща от Испания — и тогава какво? Озоваваш се в много трудно положение. Силите на заговорниците са готови, но Рим вече се пази от десет хиляди и победата не е гарантирана. Ти си човек, който знае кога играта е приключила. Чудя се кога си решил, че е по-добре да предадеш Катилина, отколкото да го оставиш да довърши плана. Дали беше когато дойде в дома ми, за да планираш с мен кампанията ми?

Крас постави ръка на рамото му.

— Казах, че съм приятел на твоя дом, Юлий, затова все едно не съм чул думите ти.

Правя го за твое собствено добро. — Замълча за момент. — Заговорниците са мъртви и Рим е в безопасност. Всъщност чудесна развръзка. Това ти е достатъчно. Нищо друго не трябва да безпокои мислите ти. Е, хайде...

Наведе глава и тръгна под дъжда. Юлий стоеше и гледаше след него.

Студени сиви облаци висяха ниско в небето над огромната тълпа, чакаща на Марсово поле. Земята беше подгизнала, но хиляди бяха оставили къщите си и работата си, за да присъстват на екзекуциите. Войниците на Помпей чакаха в идеални редици, без да им личи, че са капнали от работа, докато издигнат платформата за затворниците и подредят дървените пейки за сената. Дори земята под тях беше покрита със сух пласт чакъл, който хрущеше под краката.

Родителите бяха вдигнали децата си, за да виждат четиримата мъже, които чакаха унило на дървената платформа. Хората в тълпата разговаряха тихо — усещаха значимостта на момента.

Когато наближи пладне, сенатът спря дебатите и всички тръгнаха към Марсово поле. Войниците от Десети се присъединиха към хората на Помпей при затварянето на града, запечатиха портите с восъчни печати и издигнаха знаме на хълма Яницуд. Докато сенатът отсъстваше, градът се водеше в състояние на въоръжена обсада. Много от сенаторите хвърляха лениви погледи към далечното знаме на запад. То щеше да остане на мястото си, докато градът отново не бъде в безопасност, и дори екзекуцията на предателите щеше да бъде спряна, ако флагът бъде свален като предупреждение за приближаването на враг.

Най-добрият плащ на Юлий беше подгизнал и дори и с туниката и тежката тога отдолу той трепереше, докато гледаше жалките мъже, които беше довел на мястото на смъртта им със собствените си действия.

Нищо не предпазваше осъдените от брулеция вятър. Само двама можеха да се изправят, но бяха превити от болка, а окованите им ръце бяха притиснати в мълчаливо страдание към раните от предната нощ. Вероятно защото смъртта беше толкова близо, те жадно вдишваха студения въздух, без да обръщат внимание на вонята на собствените си полуголи тела.

По-високият от двамата имаше дълга тъмна коса, паднала пред лицето му. Очите му бяха подпухнали, но Юлий виждаше блясъка им, почти скрит от разранената плът, като трескавите искри в погледа на хванат в капан звяр.

Онзи, който блънуваше срещу Юлий в затвора, сега хлипаше; главата му беше превързана и на превръзката беше избило тъмно петно кръв, точно на мястото на избоденото му око. Цезар потръпна и се загърна по-плътено в плаща си; усети на врата си студения допир на направената от Александрия фибула. Погледна към Помпей и Крас, които стояха на сухия чакъл, разстлан върху калта. Двамата консули тихо разговаряха, докато тълпата чакаше с блеснали от нетърпение очи.

Най-после Помпей махна на един градски магистрат и тълпата се раздвижи и зашумя, когато той се качи на платформата и се обърна към събралото се множество.

— Тези четирима бяха признати за виновни в предателство срещу града. По заповед на консулите Крас и Помпей и по заповед на сената те ще бъдат екзекутирани. Телата им ще бъдат насечени на парчета и плътта им ще бъде хвърлена на птиците. Главите им ще бъдат забучени на четири порти като предупреждение за онези, които заплашват Рим. Това е волята на нашите консули, които говорят от името на Рим.

Палачът беше професионален касапин, едър и як мъж с късо подстригана сива коса. Носеше тога от груба кафява вълна, препасана с колан на огромния му корем. Не бързаше — наслаждаваше се на вътрешните погледи на тълпата. Сребърните монети, които щеше да

получи за работата си, бяха нищо в сравнение с удоволствието, което изпитваше.

Юлий наблюдаваше спектакъла, който правеше палачът, докато проверяваше ножа си и за последно прокарваше бруса по дължината му. Оръжието изглеждаше ужасно — дълго цял лакът, със здрава дървена дръжка. Някакво дете нервно се разсмя и родителите му му изпъткаха да замълчи. Дългокосият затворник започна да се моли на глас, погледът му беше стъклен. Дали заради гласа му, или от желание за по-силно въздействие, касапинът пристъпи първо към него и опря ножа под брадичката му.

Мъжът се сепна и заговори високо; въздухът влизаше и излизаше със свистене от дробовете му. Ръцете му трепереха, бледата му кожа беше станала като восък. Тълпата гледаше като омагьосана.

Касапинът хвана косата му с ръка, бавно наведе главата му на една страна и оголи врата.

Гласът на мъжа беше дълбок и тих.

— Не, не... не — промърмори той и тълпата притихна, за да чуе последните му думи.

Касапинът хвана по-удобно косата на мъжа и започна да реже. Шурна кръв и оплиска и двамата. Осъденият едва-едва вдигна ръка, за да хване острието, което бавно и с ужасяваща прецизност режеше гърлото му. Издаде грозен стон, който трая само миг. Краката му се отпуснаха, но касапинът беше силен и го държеше, докато ножът не опря в прешлените. После дръпна главата му назад и с два бързи удара го довърши. Главата беше отрязана и тялото падна безжизнено. Мускулите на бузите още играеха, очите бяха отворени в пародия на жизненост.

Тълпата тръпнеше от ужас и удоволствие. Тялото се свлече омекнало от платформата върху насипаната пръст. Хората се вдигаха на пръсти и се бутаха, за да видят как палачът вдига главата и как кръвта се стича и мокри тогата му с почти черна следа. Челюстта се отвори и се видяха зъбите и езикът.

Един от останалите затворници повърна и се разрева. Сякаш по даден сигнал и другите го последваха, виеха и се молеха. Тълпата се въодушеви от тези звуци, присмиваше се на осъдените и се хилеше лудо, за да разпръсне напрежението. Касапинът пусна главата на заклятия в една торба и бавно се наведе към следващия осъден. Стисна със силните си пръсти ухото му и го вдигна да стане.

Юлий гледа настрана, докато всичко не приключи. Забеляза, че Крас също се е извърнал. Тълпата приветстваше всяка глава, която вдигаше палачът. Юлий наблюдаваше множеството с любопитство. Чудеше се дали състезанията, за които беше платил Крас, са развълнували хората поне наполовина колкото днешното зрелище.

Това беше неговият народ. Тази тълпа, струпала се на подгизналото Марсово поле. Истинските господари на града, заситени от чуждия ужас и пречистени от него. Когато всичко свърши, видя лицата да се отпускат, сякаш освободени от някакъв огромен товар. Съпрузи и съпруги се шегуваха безгрижно. Юлий знаеше много добре, че този ден хората едва ли ще работят кой знае колко. Щяха да минат през огромните порти, да се отправят към винарните и странноприемниците, за да обсъдят видяното. Проблемите в собствения им живот щяха да изглеждат по-маловажни за няколко часа. Градът щеше да премине към вечерта без обичайното бързане и бутане по улиците. Всички щяха да спят добре и да се събудят отпочинали.

Редиците на хората на Помпей се отместиха, за да пропуснат сенаторите. Юлий също тръгна към портите. Видя как чупят печатите и как между крилата на портите се появява светла линия. Трябваше да подготви две дела за съда във форума и състезанието с мечове,

което беше само след няколко дни, но също като тълпата, усещаше необичайно спокойствие при мисълта за предстоящата работа. Този ден нямаше да има никакви трудности. Влажният въздух беше чист и свеж.

Юлий се изправи и потропа с кокалчетата на пръстите си по дългата маса. Шумът стихна толкова бързо, колкото го позволяваше хубавото вино. Той огледа хората, които му помагаша в надпреварата за консулския пост. Всеки тук беше рискувал много в публичната си подкрепа за него. Ако загубеше, всички щяха да страдат по един или друг начин. Александрия можеше да види как клиентите ѝ изчезват само след една дума от Помпей. Ако пък заповядаха на Юлий да отведе Десети някъде далече, подчинените му щяха да се простят с кариерата си — щяха да имат късмет, ако отново видят любимия си град преди пенсия.

Когато всички млъкнаха, Цезар погледна Октавиан, единствения на масата, който беше кръвно свързан с него. Болеше го да вижда, че момчето го почита като герой, и да е наясно с всички безцветни години, които можеха да последват провала и прогонването му. Дали тогава Октавиан щеше да го осъди?

— Направихме много — почна Юлий. — Някои от вас са с мен почти от самото начало. Не мога да си спомня време, когато Рений да не е до мен — или Кабера. Баща ми щеше да се гордее да ме види с такива приятели.

— Как мислиш, дали ще ме спомене? — подметна Брут на Александрия достатъчно високо, за да го чуят всички.

Юлий се усмихна. Имаше намерение просто да вдигне наздравица за онези, които ще участват в състезанието с мечове, но сутрешната екзекуция беше останала в мислите му през целия ден и хвърляше мрачна сянка върху настроението му.

— Ще ми се и други да бяха на тази маса — каза Цезар. — Марий например. Миналото не се връща, но съм познавал наистина велики мъже. — Сърцето му заби по-силно, когато произнесе тези думи.

— В живота ми не ми е било леко — продължи Юлий. — Стоях до Марий, когато той яздеше през Рим и хвърляше монети на тълпите. Въздухът беше изпълнен с цветя и веселба, но робът, който ги хвърляше, шепнеше в ухото ми: „Не забравяй, че си смъртен“. — Юлий въздъхна, като си спомни цветовете и въодушевлението в онзи ден. — Бях толкова близо до смъртта, че дори и Кабера се отдръпна от мен. Загубих приятели, загубих надежда, видях как падат царе и как Катон прерязва собственото си гърло. Бях дотолкова погълнат от смъртта, че мислех, че никога повече няма да се смея или да ме е грижа за някого.

Всички се втренчиха в него над ястията, покрили цялата маса, но погледът на Юлий беше някъде далече и самият той не забелязваше въздействието на думите си.

— Видях как умира Тубрук. Видях и тялото на Корнелия: изглеждаше толкова бяло, че ми се струваше нереално, преди да го докосна. — Гласът му премина в шепот и Брут погледна към майка си. Тя беше пребледняла, притиснала ръка към устата си.

— Казвам ви, не бих пожелал на друг това, което съм видял — промълви Цезар. Сякаш се връщаше при тях, осъзнал вцепенението в стаята.

— Но сега съм тук, все още. — Огледа всички поред. — Почитам смъртта, но ще се възползвам от времето си. Дотук Рим видя само началото на моята битка. Познал съм отчаянието и вече не ме е страх от него. Това е моят град и това е моето време. Дадох младостта си за този град и бих му дал и останалите си години, ако получа тази възможност.

Вдигна чашата си над вцепенената група.

— Когато ви погледна, не мога да си представя сила, способна да ни спре. Пия за приятелството и любовта. Нищо друго не си струва.

Всички се изправиха, вдигнаха чаши и тържествено изпиха кървавочервеното вино.

Гледката на двайсет хиляди граждани на Рим, насядали по местата си, беше спомен, който си струва да се запази, мислеше Юлий, докато погледът му минаваше по трибуните. Всички места бяха заети за всичките дни на състезанието и глинени печати, които служеха за пропуск за финалните кръгове с трийсет и двама участници, все още преминаваха от ръка на ръка срещу все по-високи суми. Юлий се изненада, като видя на четирите порти около арената хора, които предлагаха да купят печатите на влизащите. След първите кръгове обаче малцина се съгласяваха на продажба.

Консулската ложа беше хладна под сянката на кремавите ленени завеси, спуснати между тънките колони. Оттук гледката към арената беше най-добра и никой от хората, поканени от Юлий, не беше отхвърлил предложението му. Всички бяха дошли със семействата си. Юлий развеселено бе наблюдавал конфликта между Светоний и баща му, когато приемаха поканата.

Още сутринта беше жега и по пладне пясъкът щеше да е толкова горещ, че да пари. Мнозина от тълпата си бяха донесли вода, но въпреки това Юлий очакваше добра печалба от напитките и храната, които продаваха неговите хора. Наемът на възглавничките беше само няколко медни монети на ден и целите запаси бързо бяха раздадени.

Помпей с благодарност се беше съгласил да дойде и когато двамата с Крас заеха местата си, тълпата се изправи, за да изрази уважението си.

Рений също беше тук. Юлий беше оставил на пост край него вестonosци, в случай че в казармата стане нещо. Нямаше начин да остави стария гладиатор с легиона, след като Брут беше в последните трийсет и двама с Октавиан и Домиций. Надяваше се наемниците да се държат както трябва. Все пак се наложи да лиши повечето от Десети от възможността да видят битките, въпреки че сменяше охраната три пъти на ден, така че повече хора да могат да присъстват на зрелището. За да използва новата си власт, Брут беше добавил десет от най-обещаващите от новите в списъка на охраната. Юлий смяташе, че е прекалено рано, но не беше наложил волята си, защото знаеше колко е важно за тях да видят как техният началник побеждава. Въпреки че мъжете не се чувстваха особено удобно в униформите си на легионери, изглеждаха достатъчно благонадеждни.

Залозите както винаги бяха разгорещени. Римляните обичаха да залагат и Юлий предполагаше, че когато накрая залозите се изплатят, ще бъдат спечелени или загубени цели състояния. Дори Крас беше заложил цяла шепа сребърни монети на Брут по препоръка на Юлий. Доколкото Цезар знаеше, самият Брут беше заложил всичко, което притежаваше, че ще победи на финала. Ако спечелеше, щеше да е по-малко зависим от Юлий и кредиторите си. Приятелят му беше стигнал до фазата на трийсет и двамата без затруднения, но нивото беше високо, а лошият късмет можеше да провали и най-добрата възможност.

Бойците започнаха да излизат под изгарящото слънце. Посребрените брони блестяха почти в бяло и тълпата ахна и започна да приветства любимците си. Александрия беше надминала себе си в блясъка на метала. Юлий знаеше, че качеството на участниците се дължи отчасти и на обещанието, че ще могат да задържат доспехите след схватките. За тях можеше да се купи малко стопанство. А със славата, която щеше да се разнесе за спечелените победи, можеше да се постигне и повече. Цял Рим говореше за щедростта му. Състезателите наистина изглеждаха чудесно под блясъка на слънцето.

Няколко от участниците показаха раните си от предишните схватки в почти спокойните

първи дни. Имаше само четирима убити, и то от случайни удари в разгара на боя. Всеки тур се прекратяваше при първа кръв, а единственото друго ограничение беше изтощението. Най-дългият двубой преди финалите беше продължил около час. Двамата мъже едва бяха в състояние да се държат на краката си, но всичко приключи с безобидно порязване на крака на единия. Тълпата приветства загубилия така възторжено, както и другия, който беше стигнал до финала.

Първите схватки бяха хаос от сила и умения, с повече от сто двойки едновременно на арената. Гледката на толкова много блестящи мечове беше също толкова вълнуваща, колкото и на единичните двубои, макар че истинските познавачи предпочитаха самостоятелните схватки, където да могат да се съсредоточат върху стила и уменията.

Разнообразието беше впечатляващо и Юлий си беше набелязал доста мъже, които да вземе за новия легион. Вече беше купил услугите на трима добри бойци. По необходимост беше принуден да наема онези, които се биеха в римски стил, но се възхищаваше, като гледаше някои от другите. Вестта за състезанието беше стигнала много по-далече от вестноносците му. Имаше мъже от цялата римска империя, че и отвъд нея. Африканците се смесваха с мъже с махагонов тен от Индия и Египет. Един от бойците, Сун, имаше присвитите очи на расата, която живееше толкова далече на изток, че бе почти митична, и Юлий трябваше да му даде охрана, която да го пази по улиците от хората, които искаха да го пипнат. Само боговете знаеха какво правеше Сун толкова далече от дома си, но размахваше дългия си меч с такова умение, че стигна до финалните кръгове с най-кратките схватки в турнира. Юлий го наблюдаваше как приветства консулите заедно с останалите и реши да му направи предложение, ако стигне до финалната осмица, без значение, че стилът му не беше римски.

Преди последните кръгове имената на мъжете на арената се съобщаваха на публиката и всеки пристъпваше напред, за да бъде приветстван от народа на Рим. Брут и Октавиан стояха заедно с Домиций, броните им блестяха на слънцето. Юлий се усмихна, като забеляза удоволствието, изписано на лицата им. Без значение кой щеше да спечели меча на победителя, те никога нямаше да забравят това преживяване.

Тримата римляни вдигнаха оръжията си към тълпата, после към консулите. Публиката изрева — стена от звуци, впечатляваща и почти болезнена. Говорителят пристъпи към месинговите тръби, които усилваха гласа му, и изкрещя имената за първата схватка.

Домиций щеше да се бие с един северняк, който след разрешението на командира на легиона си беше пристигнал, за да участва в турнира. Беше едър мъж със силни ръце и тесен кръст. Също като останалите на арената, той измери с поглед Домиций, докато младежът се разкършваше. Дори и от това разстояние Юлий не забеляза и следа от напрежение по лицето на своя приятел. Помпей го тупна по рамото и каза:

— Да заложа ли на твоя човек, Юлий? Ще премине ли в шестнайсетте?

Юлий се обърна и видя блясъка в очите на консула. Струйка пот се стичаше по челото на Помпей, а очите му светеха в очакване. Юлий кимна.

— Виждал съм само един майстор на меча, по-добър от Домиций. Извикай робите, които приемат залозите, и ще заложа цяло състояние. — Двамата се засмяха като момчета. В този момент му беше трудно да си спомни, че консулт не му е приятел.

Робът, който чакаше заповедите им, се отзова веднага на повикването. Помпей ядосано вдигна очи, когато Крас отброи три сребърни монети и ги подаде на момчето.

— Само веднъж, Крас! Само веднъж искам да те видя да залагаш достатъчно, за да те

заболи. В дребните монети няма никаква радост. Нужна е и малко тръпка.

Крас се намръщи и погледна Юлий. Тъмна червенина изби по страните му, докато прибираше сребърниците.

— Е, добре. Момче, дай плочката.

Робът извади дъсчица, покрита с восък. Крас притисна пръстена си, написа името си и няколко цифри, без да показва плочката на другите. Докато я подаваше на роба, Помпей я дръпна, погледна я и тихо подсвири. Робът чакаше търпеливо.

— Това наистина си е цяло състояние, Крас. Изненада ме. Виждал съм те да залагаш най-много една златна монета.

Крас изсумтя и погледна двамата съперници, които тъкмо заставаха на местата си да чакат звука на рога.

— Ще заложа сто на твоя човек, Юлий. Ти ще дадеш ли толкова? — попита Помпей.

— Давам хиляда. Познавам си човека — отвърна Цезар.

Помпей смръщи вежди от предизвикателството.

— Тогава и аз ще заложа толкова, Юлий.

Двамата написаха на плочката сумите и имената си.

Рений се изкашля и каза прегракнало:

— Пет златни монети за Домиций от мен.

И от всички само той наистина извади монети: държеше ги сковано, докато робът не ги взе от ръката му. Старият гладиатор гледаше как парите потъват в торбичката, после се облегна назад, целият облян в пот.

Светоний също беше решил да заложи, но поиска пари от баща си. Двамата заложиха десет златни монети. Дъсчицата обиколи всички още веднъж и дори Бибул рискува няколко сребърни монети от кесията си.

Робът се втурна да заяви залозите, а Юлий стана, за да даде знак на тръбачите. Публиката се смълча, когато го видя да се надига, и той се запита колко ли от тези хора ще си спомнят името му на изборите. За момент се наслаждава на тишината, после рязко разсече въздуха с ръка и острият звук на роговете проехтя над арената.

С изключение на моментите, в които се биеше самият той, Домиций беше изгледал възможно най-много от предишните двубои. Беше си водил бележки за онези, които преценяваше, че може да достигнат с победа до следващия етап. От последните трийсет и двама само половината бяха наистина опасни. Севернякът, пред когото се изправяше, беше достатъчно умел, за да стигне дотук, но се объркваше, когато го притиснат. Домиций смяташе да го притисне още от самото начало.

Почувства очите му върху себе си, докато разтягаше гърба и краката си, и се постара да запази изражението си възможно най-спокойно. Беше участвал в достатъчно схватки и знаеше, че много от двубоите се печелят не с меча, а в моментите преди това. Старият му учител имаше навика да сяда пред противниците си съвсем спокоен с кръстосани крака, допрени плътно до земята. Докато противниците му подскачаха и се навеждаха, за да отпуснат мускулите си, той беше като скала — и това ги изнервяше повече от всичко. Когато най-накрая се изправеше леко като дим, за да започне двубоя, схватката вече беше наполовина спечелена. Домиций беше научил този урок и не си позволяваше умората да проличи в движенията му. Всъщност дясното му коляно беше изкълчено в предишния кръг и сега беше сковано и го болеше, но Домиций не правеше болезнени гримаси, а с лекота

преминаваше през упражненията си, съсредоточен върху тяхната плавност. Усети как го обхваща пълно спокойствие и мълчаливо отправи молитва към стария си учител.

Като държеше меча си ниско и далече от тялото, Домиций отиде до мястото си и застана неподвижен. Противникът му нервно разкършваше рамене и въртеше глава. Когато очите им се срещнаха, севернякът се вгренчи в него, решен да не отклони пръв погледа си. Домиций стоеше като статуя, мускулите на раменете му блестяха от пот. Сребърните доспехи предпазваха гърдите им, но Домиций беше достатъчно бърз, за да отреже кичур от косата на бягащ мъж, и се чувстваше силен.

Звукът на роговете го изтръгна от спокойствието му и той атакува, преди другият да осъзнае сигнала. Но тъкмо бързината на краката бе довела северняка до финалите и преди оръжието да го докосне, той се изплъзна извън обхвата му. Домиций чуваше дишането на противника си и се съсредоточи върху него, когато мъжът контраатакува. Севернякът използваше дъха си, за да подсили удара, и всеки път ръмжеше. Домиций го остави да влезе в ритъм — отстъпи десетина крачки при атаката му, докато търсеше други слабости.

При последната крачка усети остра болка, докато отпускате тежестта си на десния крак, все едно игли се забиваха в капачката на коляното. Олюля се и севернякът го притисна, забелязал слабостта му. Домиций се опита да изолира болката от съзнанието си, но не се осмеляваше да се довери на крака си. Притисна противника си и усети мириса на потта му. Севернякът се опита да се отдръпне, за да си освободи пространство, но Домиций не му позволяваше и нарушаваше ритъма на ударите му с кратко задържане, когато оръжията им се срещнаха.

Накрая се разделиха и започнаха да се движат в кръг. Домиций се заслуша в дишането на северняка и зачака леката глътка въздух, която предшества всяка атака. Не се осмеляваше да погледне коляното си, но при всяка стъпка усещаше нова болка.

Севернякът се опита да го повали с порой от удари, но Домиций ги блокира — предугади атаката по дишането му. Чакаше подходящия момент. Слънцето беше високо, лютивата пот течеше в очите им. Севернякът си пое дъх и Домиций се стрелна напред. Още преди да го докосне, знаеше, че ударът ще е идеален: целеше в ухото. Резна го наполовина, парчето падна на земята и рукна кръв. Севернякът изрева и засече яростно въздуха — Домиций обаче вече бе отстъпил.

Севернякът докосна горещата влага по шията си, после погледна кървавите си пръсти. На лицето му се изписа мрачно отчаяние. После той кимна на Домиций и двамата застанаха на първоначалните си места.

— Трябва да превържеш това коляно, приятелю. Сигурно са го забелязали — каза тихо севернякът и кимна към другите финалисти, които ги наблюдаваха от засенчените с тенти пейки. Домиций сви рамене, опипа ставата си и лицето му се разкриви от болка.

Севернякът разбиращо поклати глава, докато поздравяваха тълпата и консулите. Домиций се опита да не покаже внезапно обзелия го страх. Усещането в ставата беше странно и той се молеше да е само разтягане или леко разместване, което можеше да се оправи без усилия. Другата вероятност беше непоносима за мъж, който нямаше нищо друго в живота си освен меча си и Десети. Докато двамата вървяха по непоносимо горещия пясък на арената, Домиций се стараше да не куца, но скърцаше със зъби от болка. Още една двойка в сребърна броня излезе на слънцето за следващата схватка и Домиций усети увереността им в начина, по който го погледнаха и се усмихнаха.

Щом приятелят му се скри под тентата, Юлий каза:

— Извинете ме. Ще сляза долу, за да се уверя, че ще се погрижат добре за раните им.

Помпей го тупна по гърба в отговор — беше прекалено прегракнал от викане, за да му отговори. Крас поръча разхладителни напитки и всички зачакаха следващия двубой, обзети от тръпката от кръвопролитие и уменията на бойците. Светоний пак капризничеше, но баща му му се усмихна, и той бе обзет общото въодушевление.

Рений стана от мястото си в края на ложата и тръгна след Юлий, без да промълви и дума. Влязоха в прохладния тунел под седалките.

Светът под тълпите беше съвсем различен, ревовете бяха приглушени и някак далечни. Светлината минаваше през пролуките между огромните греди и падаше на земята като шарена сянка, променяща се от движението на хората горе. Земята беше мека без пласта пясък, докаран от брега.

— Дали ще се бие отново? — попита Юлий.

Рений сви рамене.

— Кабера ще му помогне. Старецът има сила.

Юлий не отговори. Спомни си как лечителят беше поставил ръцете си върху ранения при атаката на имението Тубрук. Тогава бяха убили Корнелия. Кабера отказваше да говори за лечителските си способности, но Юлий си спомни как веднъж му беше казал, че било свързано с пътя. Ако пътят бил свършил, нищо не можело да се направи... но при някои като Рений все пак беше откраднал още време.

Юлий хвърли кос поглед към стария гладиатор. С минаването на годините кратката енергия на младостта даваше път на старостта. На лицето му отново се появяваха разкривените горчиви следи на възрастен мъж, а Юлий все още не разбираше защо все пак беше спасен от смъртта. Кабера вярваше, че боговете гледат на всички тях с ревнива любов, и Юлий завиждаше на убедеността му. Когато се молеше, беше като да вика в празното пространство без отговор, докато не достигнеш до отчаяние.

Над тях тълпата се изправи, за да приветства някакъв удар, и светлите линии по прашната земя се промениха. Юлий мина между последните два стълба, излезе на открито и се сепна от горещия въздух, който беше сякаш прекалено плътен за дишане.

Погледна към арената и присви очи от силния блясък, за да може да види двамата противници, втурнали се един към друг, сякаш изпълняваха някакъв танц. Мечовете им улавяха светлината в блестящи линии. Тълпата се беше изправила и тропаше с крака. Юлий премигна, когато очите му се напълниха с прахоляк, вдигна поглед към талпите, върху които бяха наредени седалките, и усети треперенето на дървото. Надяваше се да издържи тежестта.

Кабера тъкмо увиваше ивица плат около коляното на Домиций. Брут и Октавиан бяха коленичили край тях, напълно забравили за битката на арената. Вдигнаха поглед, когато Юлий се приближи, а Домиций помахаше с ръка и се усмихна отпаднало.

— Усещам как всички други ме гледат. Лешояди! — И изохка, когато Кабера стегна превръзката.

— Много ли боли?

Домиций не отговори, но в очите му имаше страх, който разтърси всички.

— Не знам — сопна се Кабера. — Капачката е счупена и нямам представа как е издържала толкова време. Не разбирам как е могъл да ходи. Ставата може би е... кой знае. Ще направя каквото мога.

— Той има нужда от това, Кабера — тихо каза Юлий.

— Какво значение ще има, ако не се бие още веднъж там? — изсумтя старият лечител. — Това не е...

— Не, не става въпрос за това. Той е един от нас. Има път, който да следва — каза Цезар още по-напрегнато.

Кабера се скова и вдигна глава.

— Не знаеш за какво ме молиш, момче. Това, което притежавам, не може да бъде използвано за всяка дракотина или счупена кост. — Той сякаш се смали от изтощение. — Искаш да го изгубя заради прищявка? Трансът е... агония. Не мога да ти обясня. И никога не знам дали помагам аз, или е просто късмет.

Всички мълчаха. Цезар не откъсваше поглед от Кабера. Един от участниците във финалната фаза на турнира се приближи към тях и се изкашля. Юлий се обърна и го погледна — беше един от онези, чиито умения го бяха впечатлили. Лицето му беше с цвят на изсъхнало тиково дърво. От всички участници само той не носеше дадените му доспехи, а предпочиташе лекотата на простата роба.

— Аз съм Саломин — каза мъжът, сякаш очакваше да знаят името му, но когато никой не реагира, сви рамене. — Би се много добре. Ще можеш ли да продължиш?

Домиций се насили да се усмихне.

— Е, ще разберем.

— Трябва да сложиш студен парцал, за да облекчиш подутината, приятелю. Толкова студен, колкото можеш да намериш в тази жега. Надявам се да си готов, ако ни се падне да се бием един срещу друг. Не бих искал да победея ранен мъж.

— Ще съм готов — отвърна Домиций.

Саломин се поклони и се отдалечи, а Домиций погледна коляното си и каза:

— С мене е свършено, ако не мога повече да ходя. — Гласът му беше почти шепот.

Кабера внимателно заразтрива ставата. Лицето му беше сериозно. Тишината продължи сякаш безкрайно. Капка пот се стече по челото на стария мъж и увисна на върха на носа му.

Никой не чу кога призоваха Брут. Мъжът, който трябваше да се бие с него, мина покрай тях и излезе на арената, без да поглежда назад, но Саломин се приближи до групичката и бутна римлянина по рамото.

— Твой ред е. — Очите му бяха тъмни дори на фона на почти черната му кожа.

— Бързо ще се справя с този — отвърна Брут, извади меча от ножницата си и последва противника си.

Саломин учудено поклати глава и отиде до края на тентата, за да гледа двубоя.

Юлий усети, че Кабера няма да направи нищо, ако стои до него и го наблюдава, и реши да го оставят сам с Домиций.

— Дай да не се пречкаме повече тук, Октавиан — каза на младежа и направи знак и на Рений да тръгне.

Юлий чу острия вой на роговете и се затича. Но преди да направи и пет крачки, приветствията на тълпата внезапно замръзнаха в странна тишина. Юлий затича по-бързо и задъхан влезе в консулската ложа.

Всички бяха замръзнали от изненада. Юлий погледна към арената. Брут вече вървеше спокойно към тентата на състезателите, оставил проснатия си противник на пясъка.

— Какво стана? — попита Цезар.

Помпей учудено поклати глава.

— Беше прекалено бързо, Юлий. Никога не съм виждал подобно нещо.

От всички сякаш само Крас беше невъзмутим.

— Твоят човек стоеше неподвижен и се измъкна от два удара, без да помръдне краката си, после повали противника си с един удар и поряза крака му, докато той лежеше. Това победа ли е? Не ми се струва честен удар.

Тъй като беше заложил много на Брут, Помпей бързо се намеси:

— Брут проля първа кръв, въпреки че мъжът беше в безсъзнание. Трябва да се брои.

Публиката се развика — същият въпрос се задаваше отново и отново по пейките. Мнозина гледаха към консулската ложа за някакъв знак и Юлий изпрати вестonosец до тръбачите, за да потвърди победата на Брут.

Нов ропот прозвуча от онези, които бяха заложили срещу младия римлянин, но по-голямата част от тълпата изглеждаше доволна от решението. Юлий видя как всички повтарят удара му и се смеят. Двама от войниците от Десети свестиха падналия боец с шамари по бузите и му помогнаха да стане. Той започна да се опитва да се измъкне от хватката им, протестираше яростно срещу загубата си.

Войниците, безразлични към възмущението му, го завлякоха под тентата.

Следобедът продължи с останалите битки. Октавиан победи противника си с рязане по бедрото, след като избегна един удар. Тълпата страдаше от силното слънце, но не искаше да пропусне и миг.

Шестнайсетимата победители още веднъж се подредиха на арената, за да може тълпата да изрази възхищението си. Етапът на факли щеше да започне след залез-слънце, за да ги редуцира за последния ден и да даде възможност на състезателите да се лекуват и да се възстановят през нощта. Когато мъжете вдигнаха мечовете си, около тях се посипаха монети. Като пъстри комети полетяха и цветята, подготвени за този момент още от сутринта. Юлий наблюдаваше внимателно, когато извикаха Домиций, и сърцето му подскочи, когато го забеляза да върви уверено както винаги. Не каза нищо, но видя побелелите кокалчета на Рений, който стискаше парапета.

Сервилия се присъедини към тях в ложата за последния ден. Носеше широка права дреха от бяла коприна, отворена на врата. Юлий беше развеселен от начина, по който останалите мъже сякаш бяха хипнотизирани от дългата цепка, която се разкри, когато тя се изправи да поздрави мъжете от Десети, стигнали до последните шестнайсет.

Октавиан получи порязване по бузата — загуби от Саломин, който триумфално премина в осмицата с Домиций, Брут и още петима, които Юлий познаваше само от бележките си. Когато на арената имаше непознати, диктуваше писма на Адан, като замълчаваше само когато двубоят достигнеше кулминацията си и младежът не можеше да откъсне очи от мъжете, които се биеха. Адан беше омаян от зрелището и изумен от огромната публика. Нарастващите суми, които залагаха Юлий и Помпей, го хвърляха в мълчаливо объркване, въпреки че полагаше огромни усилия да се държи естествено като всички в ложата.

Безкрайното сякаш утро беше горещо, а и ходът на битките се забавяше. Всеки от мъжете, които все още бяха в списъка, беше майстор и нямаше бързи победи. Настроението на тълпата също се беше променило: докато гледаха, хората обсъждаха техниката и стила и приветстваха най-добрите удари.

Саломин се оказа сериозно притиснат, докато се бореше, за да стигне до последната четворка. Юлий прекъсна диктовката, за да го гледа, след като Адан на два пъти загуби нишката на мислите му. Това, че Саломин беше избрал да се бие без сребърна броня, го отличаваше и той вече беше любимец на тълпата. Стилът му потвърждаваше мъдростта на решението му. Дребният мъж се биеше като акробат и никога не спираше на едно място. Подскачаше и се въртеше в плавна серия от удари, които караха опонента му да изглежда тромав.

Въпреки това мъжът, с когото Саломин се биеше, за да стане един от четиримата, не беше новак, за да се впечатли и да се остави да бъде надхитрен. Рений кимна одобрително на движението на краката му — беше достатъчно добро, за да не може въртящият се Саломин да намери пропуск в отбраната му.

— Саломин ще се изтощи — отбеляза Крас.

Никой не му отговори. Всички бяха погълнати от двубоя. Мечът на Саломин беше няколко пръста по-дълъг от оръжията на другите и досегът му в края на нападението беше ужасяващ.

Точно допълнителната дължина доведе до края на двубоя, когато слънцето беше изминало половината си път в следобедната жегга. И от двамата мъже течеше пот. Саломин вложи малко повече усилие в правия си удар и противникът му така и не забеляза как мечът влезе в гърлото му — и се строполи, обливайки пясъка с кръв.

Юлий разбираше, че Саломин не е искал да нанесе смъртоносен удар: дребният мъж стоеше объркан над падналия си противник. Коленичи до тялото и наведе глава.

Тълпата наскача да го приветства и виковете ѝ стигнаха до него през унеса му. Саломин изгледа гневно крещящите граждани и без да вдигне меч си в обичайния поздрав, прокара палец и показалец по острието, за да го избърше, и се прибра под тентата.

— Не е от нашите — весело отбеляза Помпей. Беше спечелил още един от огромните си залози и нищо не можеше да помрачи чудесното му настроение, въпреки че част от публиката започна да недоволства, разбрала, че няма да има приветствия към консулите.

Тялото беше извлечено настрана и бързо беше обявено началото на нов двубой, преди тълпата да стане още по-неспокойна.

— Въпреки това си спечели мястото сред четиримата последни — отвърна Юлий.

Домиций се беше преборил с усилие в осмицата и също щеше да е един от последните две двойки. Оставаше само още едно свободно място и Брут щеше да се сражава за него. До този момент тълпата беше наблюдавала състезателите от дни и целият Рим следеше напредъка им, а вестносноци разказваха новините на онези, които не бяха успели да си осигурят места. Макар че изборите предстояха след по-малко от месец, отношението към Юлий беше все едно вече си е спечелил консулското място. Помпей също се държеше много по-дружелюбно, но Юлий беше отказал среща с него и с Крас, за да обсъдят бъдещето му. Не искаше да изкушава съдбата, преди хората да гласуват, въпреки че в моменти на мечти се обръщаше към сената като един от водачите на Рим.

Бибул се беше кандидатира в последния ден и сега Юлий го погледна. Чудеше се на мотивите му да участва в надпреварата за консул. Много от първоначалните кандидати бяха отпаднали с приближаването на изборите, след като бяха спечелили временно предимство пред колегите си. Но Бибул явно възнамеряваше да остане. Въпреки очевидната си упоритост Бибул нямаше дар слово и опитът му да защити някакъв мъж, обвинен в кражба, приключи с фарс. И все пак клиентите му обикаляха града и младите в Рим явно го бяха приели за свой избраник. Старите богаташи на Рим можеше да предпочетат един от своите пред Юлий и затова той не биваше да пренебрегва Бибул.

Докато чакаше да извикат Брут за двубой, Юлий изчисляваше стойността на кампанията. Всяка сутрин повече от хиляда души получаваха пари от къщата под хълма Есквилин. Юлий не беше сигурен каква полза може да има от тях при един таен вот, но беше приел доводите на Сервилия, че трябва да го виждат с поддръжници. Това беше опасна игра, тъй като прекалено голямата подкрепа можеше да накара много от римляните да си останат вкъщи за вота, доволни от мисълта, че техният фаворит няма да загуби. Грешката на системата в Рим беше, че свободните граждани гласуваха на центурии. Дори от дадена група да се появяха само неколцина, можеха да решат вота за всички. Бибул можеше да има полза от подобна неуместна увереност, както и сенатор Пранд, който, изглежда, имаше също толкова наемници, колкото и Юлий.

Въпреки това неговото участие в разбиването на Катилина беше станало известно и дори и враговете му трябваше да признаят, че състезанията са голям успех. Юлий пък бе спечелил достатъчно от своите хора, за да покрие част от дълговете на кампанията. И все пак испанското злато намаляваше, направо се топеше. Понякога сумите, които дължеше, го притесняваха, но ако станеше консул, нито една от тях нямаше да има значение.

— Моят син! — възкликна Сервилия, когато Брут излезе на арената с Авъл, жилав боец от склоновете на Везувий.

И двамата изглеждаха чудесно в сребърните си брони. Юлий се усмихна на Брут, който поздрави консулите и намигна на майка си, преди да се обърне и да вдигне мечта си към тълпата. Публиката изрева одобрително и двамата противници тръгнаха към местата си в центъра. Рений изсумтя неодобрително, но Юлий забеляза напрежението му, въпреки че старият гладиатор се мъчеше да го прикрие.

Юлий се надяваше приятелят му да може да понася загубите така леко, както приема победите си. Дори да влезе в осмицата беше постижение, с което човек можеше да се хвали на внуците си, но Брут беше казал още от самото начало, че ще стигне на финала. Вече не се

кълнеше, че ще победи, но увереността му беше очевидна.

— Заложи всичко на него, Помпей. Ще приема залога ти — каза възбудено Юлий.

Консултът се поколеба само миг.

— Мъжете, които приемат залозите, споделят увереността ти, Юлий. Ако ми дадеш добро съотношение, може и да приема предложението ти.

— Една монета за твои петдесет на Брут. Пет монети за една твоя на Авъл — бързо отвърна Юлий. Помпей се засмя.

— Толкова ли си сигурен, че Марк Брут ще победи? Изкушаваш ме за Авъл при подобна възвръщаемост. Пет хиляди златни монети срещу твоя човек, при всякакво съотношение. Приемаш ли?

Юлий погледна към арената; доброто му настроение внезапно се беше изпарило. Това беше последната битка от осмицата и Саломин и Домиций вече бяха победили. Със сигурност нямаше друг боец с достатъчно умения, за да победи най-стария му приятел.

— Приемам, Помпей. Залагам думата си — каза той и усети как по кожата му избива пот. Адан очевидно се стъписа, но Юлий не го погледна. Помъчи се да запази спокойствие, макар да знаеше колко са намалели средствата му след новите доспехи за наемниците и парите за клиентите, които плащаше всяка седмица. Ако Брут не спечелеше, загубата на двайсет и пет хиляди в злато щеше да го съсипе, но все още му оставаше успокоението, че, като консул, кредитът му няма да е лош. Лихварите щяха да се редят на опашка, за да му дадат пари.

— А този Авъл? Бива ли го? — попита Сервилия и наруши надвисналата над ложата тишина.

Бибул, сменил мястото си, за да е по-близо до нея, отговори с нещо, което смяташе за обезоръжаваща усмивка:

— Всичките ги бива. Въпреки че и двамата са победили в седем двубоя, за да стигнат дотук, смятам, че синът ти има превъзходство. Той е любимецът на публиката, а казват, че това окрилява.

— Благодаря — отвърна Сервилия и го дари с усмивка.

Бибул се изчерви и преплете пръсти. Юлий го гледаше намръщено: чудеше се дали поведението му прикрива по-остър ум, или Бибул наистина е най-безпомощният глупак, когото е срещал.

Рогът прозвуча и при първия сблъсък на оръжията всички се наведоха над парапета. Задъханата Сервилия бе толкова нервна, че Юлий я докосна по ръката. Тя обаче явно не усети.

На арената мечовете звънтяха и двамата мъже се въртяха в кръг със скорост, която разцепваше въздуха. Авъл имаше същата набита фигура като Брут. Адан броеше ударите тихо и почти несъзнателно, стиснал юмруци от напрежение. Бележките и писмата лежаха забравени на стола зад него.

Брут удари бронята на противника си три пъти в бърза последователност. Авъл позволи на ударите да преминат през защитата му, за да има възможност за контраатака, и само бързината на Брут го спасяваше всеки път при звъна на метала. И двамата се обливаха в пот, косите им бяха почернели и сплъстени от пот. Разделиха се за момент и Юлий чу гласа на Брут. Никой не можеше да различи думите, но Юлий знаеше, че това са обиди, които би трябвало да разконцентрират и разгневят Авъл.

Авъл обаче само се засмя на този опит и двамата отново пристъпиха един към друг и

мечовете им засвистяха във вихър, прекалено яростен, за да може Адан да брой: младият испанец зяпна от удивление. Публиката затаи дъх. Напрежението беше непоносимо. Всички очакваха първата пръска кръв, която да избликне от биещата се двойка.

— Вижте! — изкрещя Сервилия и посочи дясното бедро на Авъл.

— Не виждате ли? — Тя сочеше бясно, макар че битката на арената беше достигнала маниакална интензивност. Независимо дали Брут знаеше, че е успял, Авъл явно нямаше никаква представа, че е ранен, а Брут не можеше да се отдръпне при такава близост, без да рискува фатално порязване.

По знак на Юлий тръбачите изсвириха. Беше опасно при такова напрежение да се нарушава концентрацията на състезателите, но и двамата отстъпиха едновременно назад. Дишаха тежко. Авъл докосна бедрото си, после протегна почервенялата си ръка към Брут. Нито един от двамата не можеше да говори. Брут опря ръце в коленете си и си пое дълбоко дъх, за да успокои лудото биене на сърцето си. Изплю горчива слюнка, после още веднъж: дълга лига се проточи чак до земята. Когато пулсовете им престанаха да барабанят, двамата можаха да чуят приветствията на тълпата и за миг се здрависаха, преди да вдигнат оръжията си за поздрав.

Сервилия стисна раменете си с ръце и се разсмя от напрежение.

— Значи стигна до последната четворка, а? Скъпият ми син! Чудесен е, нали?

— Сега има шанса да победи и да донесе слава на Рим — отвърна Помпей и горчиво погледна към Юлий. — Двама римляни в последните две двойки. Само боговете знаят откъде идват другите двама. Този Саломин е черен като печка, а другият, с дръпнатите очи... кой знае? Да се надяваме, че все пак римлянин ще спечели мечата ти, Юлий. След всичко това ще е срам да го спечели езичник.

Юлий сви рамене.

— Всичко е в ръцете на боговете.

И зачака консула да спомене за залога. Помпей се намръщи.

— Ще кажа на хората си да ти донесат парите. Не е нужно да киснеш тук.

Юлий кимна. Въпреки уж приятелското поведение всеки разговор в ложата беше като безкръвен дуел, в който всеки се опитваше да вземе връх. С нетърпение очакваше последния кръг тази вечер, само за да приключи всичко това.

— Разбира се, консуле. Ще съм в щаба до двубоите тази вечер.

Помпей се намръщи. Не беше очаквал, че ще му се наложи да намери такава огромна сума толкова бързо, но сега всички в консулската ложа го наблюдаваха внимателно. По устните на Крас играеше гадна усмивчица. Помпей се ядоса. Щеше да му се наложи да събере предишните си печалби, за да плати облога, и целият му досегашен успех щеше да се стопи. Само Крас можеше да има толкова злато подръка. Несъмнено този лешояд мислеше самодоволно за единствената монета, която беше спечелил, залагайки на Брут.

— Чудесно — каза Помпей, без обаче да дава категорично обещание. Дори и след печалбите това щеше да го остави без пари, но той предпочиташе да види Рим в пламъци, преди да се обърне към Крас за още един заем.

— Е, до скоро, приятели, Сервилия — каза Помпей, усмихна се сковано, направи знак на охраната си и напусна ложата.

Юлий го изчака да излезе, после се усмихна доволно. Пет хиляди! Един-единствен залог и кампанията му беше спасена.

— Обичам този град! — каза той високо.

Светоний се изправи, за да си тръгне с баща си, и въпреки че възпитанието го задължаваше да се сбогува учтиво, в навъсеното му лице нямаше удоволствие. Бибул също стана — гледаше нервно приятеля си, — измърмори обичайните любезности и последва Светоний и баща му.

Сервилия се изправи. В очите ѝ светеше въодушевлението, което беше обхванало и Юлий. Тълпата вече се изнизваше от трибуните. Тя бързо го целуна и каза:

— Ако наредиш на хората си да оправят завесите и да останат отвън, можем да останем насаме и да се държим невъздържано като деца, Юлий.

— Прекалено си зряла, за да си невъздържана, красива любима — отвърна Юлий и посегна да я прегърне. Тя обаче замръзна и страните ѝ пламнаха от гневна червенина.

Очите ѝ горяха. Юлий се стъписа от внезапната промяна в настроението ѝ.

— Тогава друг път — сопна се тя и се изниза покрай него.

— Сервилия! — извика той, но тя не се обърна.

Юлий остана сам в празната ложа, ядосан на себе си.

В прохладата на вечерта Юлий крачеше в ложата и очакваше пристигането на Сервилия. Хората на Помпей му бяха донесли сандък с монети само минути преди да тръгне за последните двубои и той беше принуден да се забави, докато събере достатъчно войници от Десети, за да пазят подобно съкровище. Дори и с мъжете, на които вярваше, пак се тревожеше за огромната сума.

Всички останали бяха дошли много преди него и Помпей се смееше безмилостно на загриженото му изражение, когато Юлий пристигна забързан да заеме мястото си. Къде беше Сервилия? Не дойде при него в щаба, но сигурно нямаше да пропусне финалните двубои на сина си, нали? Юлий просто не можеше да си намери място и крачеше нервно в ложата.

Арената беше осветена от припламващи факли. Вечерта беше донесла ветрец, който да облекчи жегата от деня. Местата бяха препълнени с граждани, присъстваха и всички членове на сената. В града никой не работеше до приключването на състезанията и напрежението сякаш беше достигнало дори и до най-мрачните улички. Хората се събираха на огромна тълпа на Марсово поле, както щяха да направят и в деня на изборите.

Пристигането на Сервилия съвпадна с първия звук на роговете, които приканваха последната четворка на арената. Юлий я погледна въпросително, когато седнаха, но тя не отвърна на погледа му. Изглеждаше по-хладна от когато и да било.

— Съжалявам — прошепна той в ухото ѝ. Тя не показа с нищо, че го е чула, и той се облегна на мястото си раздразнен. Закле се, че няма да се извинява пак.

Тълпата се изправи да приветства любимците си и робите, които събираха залозите, се втурнаха между хората. Помпей не им обърна внимание, забеляза Юлий; изпитваше злобно удоволствие от това, че беше спечелил облога. Погледна Сервилия, за да види дали е забелязала, и задоволството му се изпари при хладното изражение, с което тя се обърна към него. Отново се наведе към нея.

— Толкова ли малко знача за теб? — прошепна той толкова високо, че Бибул и Адан се размърдаха на местата си, макар да се направиха, че не са чули. Тя не отговори и Юлий гневно стисна зъби и се загледа в тъмната арена.

Последните състезатели бавно тръгнаха под светлината на факлите. Ревът на тълпата беше оглушителен — двайсет хиляди гърла изреваха едновременно. Брут вървеше до Домиций и му говореше нещо — опитваше се да надвика шума. Саломин ги следваше, а след него крачеше последният боец, когото тълпата най-малко приветстваше. По някаква причина стилът и победите на Сун не се харесваха на публиката. Самият той не показваше никакви емоции. Беше по-висок и по-едър от Саломин и плоското му лице и избръснатата глава му придаваха някак обиден вид, докато вървеше след другите, сякаш ги следеше. Оръжието му беше най-дългото и несъмнено му даваше предимство, въпреки че всеки от участниците можеше да използва също толкова дълго оръжие, ако беше пожелал. Юлий знаеше, че Брут бе обмислял тази възможност, още повече че имаше известен опит с дълги мечове, но в крайна сметка беше предпочел познатия му къс римски меч.

Юлий наблюдаваше внимателно четиримата. Саломин определено страдаше и ходеше с приведена глава. И четиримата носеха раните и изтощението от предишните дни. До някаква степен крайният победител можеше да се реши не от уменията, а от издръжливостта. Юлий се зачуди по какъв начин ще бъдат определени двойките. Надяваше се Брут да срещне

Домиций, за да е сигурно, че на финала ще има римлянин. От политическа гледна точка беше наясно, че тълпата ще загуби интерес, ако последният кръг е между Саломин и Сун. Това щеше да е ужасен спад вместо да е кулминация на седмицата и сърцето му прескочи, когато чу двойките. Брут щеше да се бие със Саломин, Домиций — със Сун. Залозите отново захвърчаха в какофония от викове и нервен смях. Напрежението надвисна над всички. Юлий усети как въпреки ветреца, който преминаваше над арената, под мишниците му потича пот.

Четиримата мъже наблюдаваха внимателно как един от организаторите хвърля монета във въздуха. Сун кимна и Домиций му каза нещо, което не може да се чуе от рева на тълпата. Между четиримата имаше професионално уважение, което си личеше много добре. Бяха гледали как всеки от тях побеждава отново и отново и не хранеха никакви илюзии, че предстоящата битка ще е лека.

Брут подвикна нещо окуражително на Домиций през рамо и тръгна заедно със Саломин към тентата. Беше забелязал сковаността в движенията на противника си и се чудеше дали не е от скъсан мускул. Подобно дребно нещо можеше да създаде разликата между това да достигнеш финала и да си тръгнеш с нищо. Заизучава го по-внимателно. Дали пък дребният мъж не се преструваше, за да извади полза? Това нямаше да го изненада. На този етап всеки от тях би опитал всичко, което би му дало предимство.

Тълпата се умълча толкова бързо, че тишината беше нарушена от нечий нервен смях. Тръбачите бяха готови на местата си и чакаха Юлий да даде знак.

Цезар също чакаше. Домиций започна да се разтяга. Сун не обръщаше внимание на противника си, а се бе вгренчил в тълпата. От публиката започнаха да го сочат и да му подвикват. Всички бяха развълнувани от предстоящия край на състезанията. Стотиците деца, доведени от родителите си, бяха изнервени, че будуват до толкова късно.

Домиций приключи бавните си движения с пад на дясното коляно и Юлий забеляза как лицето му се озари от усмивка, когато кракът издържа без болка. Благодарни на боговете за Кабера, но изпита и вина, че го бе помолил да помогне. Старият лечител беше паднал на земята след процедурата и беше съвсем блед, направо болен. Юлий се закле, когато всичко приключи, да го награди с каквото си пожелае. Мисълта, че може да му се наложи да остане без него, беше нещо, за което не искаше да мисли, но пък си даваше сметка, че никой не знае колко стар е Кабера.

Рязко свали ръка и роговете отекнаха над арената. Още от първия момент беше ясно, че Сун смята да се възползва от предимството, което му даваше дългият му меч. Китките му сигурно бяха от желязо, след като можеше да го държи толкова далече от тялото си и да удържа на тежките удари на Домиций. Въпреки това силните му крака стояха като закотвени в пясъка, а дългата сребърна линия на метала държеше Домиций настрана. След толкова много изучаване всеки от двамата познаваше стила на другия почти като своя собствен и резултатът беше впечатляващ. Домиций не се осмеляваше да навлезе в обсега на дългия меч на Сун, но пък в защитата му нямаше пропуск.

При един добър удар на Домиций Рений тупна с юмрук по парапета и извика одобрително, когато младежът за момент притисна Сун и наруши равновесието му. Дългото оръжие се завъртя настрана и римлянинът се мушна под него, най-сетне получил възможност да се хвърли напред. Нападението му беше идеално, но Сун се измести плавно настрана — мечът мина покрай облечените му в доспехи гърди, — а после удари бузата на противника си с дръжката.

Повечето зрители не разбраха какво стана. Юлий поклати глава, учуден от уменията на

състезателите, макар че за неопитното око това изглеждаше повече като хаотична битка. Нямаше нищо общо с брилянтните атаки и контраатаки, които бяха гледали, докато подобрите майстори се биеха със слабаци в първите кръгове. Тук всеки бърз удар се спираше още в началото и резултатът беше буря от страшни удари без нито капка кръв.

Домиций се дръпна настрана. Челюстта му беше ожулена от удара с дръжката и той вдигна ръка и я опипа. Сун чакаше търпеливо, с готово оръжие. Домиций му показа чистата си ръка — кожата не беше разкъсана. Двамата скочиха един към друг с удвоена ярост.

Само лудото биене на пулса накара Юлий да осъзнае, че е затаил дъх. Беше сигурен, че няма да могат дълго да поддържат такава скорост, и във всеки момент очакваше някой от тях да пореже другия.

Двамата на арената отново се разделиха и закръжиха почти тичешком един около друг; променяха ритъма си почти толкова бързо, колкото другият успяваше да го забележи. На два пъти Домиций почти излъга Сун с измамна стъпка, докато променяше посоката си, и вторият път доведе до удар, който можеше да отсече ръката на Сун, ако той не я беше дръпнал и не се беше предпазил с бронята си.

Изтощението от предишните дни започна да се проявява и у двамата, но вероятно повече при Домиций, който беше видимо задъхан. Юлий знаеше, че схватката се води не по-малко в умовете, отколкото с оръжията, и не беше сигурен дали това не е поредната хитрост, или Домиций наистина е уморен. Силата му сякаш идваше на приливи и скоростта на ударите му се променяше.

Сун също беше неуверен и на два пъти пропусна възможности, при които можеше да получи предимство от закъсняло парирание. Наклони глава на една страна, сякаш преценяваше, и отново задържа римлянина настрана с впечатляваща поредица размахвания на меча.

Светкавично бърз отговор едва не спечели двубоя, когато Домиций удари с ръка плоската страна на меча си и промени посоката толкова бързо, че Сун се хвърли по гръб. Рений извика от въодушевление. Малцина сред публиката знаеха достатъчно, за да разберат, че падането е обмислено и контролирано. Нямаше по-бърз начин за избягване на удар, но тълпата приветства своя любимец, сякаш беше победил, и възропта, като видя Сун да се измъква като рак далече от досега на Домиций. След миг, като по чудо, отново беше на крака.

Може би заради яда, че е бил толкова близо до победата, Домиций за миг се разсея и ударът на Сун го бръсна под долния край на бронята. И двамата замръзнаха, а тълпата изрева от яд.

Кръв рукна по крака на Домиций и той почна да ругае, но след миг се овладя и отпусна меча си. Лицето на Сун не се промени, но когато двамата се изправиха един срещу друг, той се поклони за първи път в турнира. За удоволствие на тълпата Домиций върна жеста и се усмихна широко, макар и уморено. Двамата заедно приветстваха тълпата.

Рений се обърна към Юлий със светнали очи.

— Ако Домиций беше мой, тренирането на новациите щеше да върви много по-лесно. Той е мислещ боец и всички ще се стараят да са като него.

Юлий усети как всички в консулската ложа наостриха уши при това споменаване на новия му легион.

— Ако двамата с Брут се съгласят, ще ти го изпратя. Обещах най-добрите си центуриони и опции, нали? И той ще отиде с тях.

— Освен това имаме нужда от ковачи и сарачи, както и от... — започна Рений, но спря, когато Юлий поклати глава.

На арената излязоха Брут и Саломин и Сервилия се изправи на седалката. Потръпна несъзнателно, докато гледаше сина си, свила ръката си в юмрук. В осветената от факли арена имаше нещо ужасно обидно.

Юлий понечи да я докосне, но спря. Усещаше всяко нейно движение до рамото си. Можеше да помирише аромата ѝ в нощния въздух и това го измъчваше. Гневът и объркването му почти развалиха момента, в който притисна пръстена си с печат за залог от пет хиляди в злато за победа на Брут. На лицето на Помпей беше изписано задоволство. Въпреки студенината на Сервилия настроението на Юлий се подобри. Адан му хвърли изплашен поглед и Юлий му намигна. Заедно бяха проверили резервите и простата истина беше, че донесеното от Испания злато беше почти свършило. Ако загубеха тези пет хиляди, щяха да са принудени да разчитат на заеми до края на кампанията. Юлий предпочете да не казва на младия испанец за черната перла, която беше купил за Сервилия. Чувстваше тежестта ѝ в торбичката до гърдите си и беше толкова възхитен, че искаше да ѝ подаде, без значение какво е настроението ѝ. Цената го накара да потръпне при мисълта за доспехите и оборудването, които можеше да купи за тези пари. Шейсет хиляди златни монети. Наистина беше луд. Със сигурност беше прекалено екстравагантно да го добави към сметките си. Търговецът се закле в кръвта на майка си да не споменава за сумата, което означаваше, че щяха да минат поне няколко дни, преди огромната сделка да стане известна във всяка кръчма и публичен дом в Рим. Юлий усещаше тежестта на перлата под тогата си и често я докосваше несъзнателно, за да усети издутината ѝ под платата.

Саломин беше наблюдавал всички битки на Брут, включително онази, когато изпрати в безсъзнание противника си, а после пушна първа кръв с почти небрежно рязване на крака. Дори да беше здрав, пак щеше да предпочете да се изправи срещу Домиций или срещу мързеливия китаец Сун. Беше наблюдавал обаче как този млад римлянин се бие без ни най-малката почивка за размисъл или тактика, сякаш тялото и мускулите му са тренирани да действат без съзнателно насочване. Сега, когато се изправи пред него на арената, Саломин преглътна сухо и се помъчи да се съсредоточи. Изпълни го отчаяние, когато размърда рамене и усети как раните на гърба му се отварят. От челото му рiekна пот, но той застана нащрек и зачака сигнала на роговете.

Войниците бяха дошли следобед, докато се хранеше и почиваше в скромната стая на къщата близо до външната стена на града. Не знаеше защо го извлякоха на улицата и го биха, докато пръчките им не се счупиха. Беше намазал раните си с гъша мас и се стараеше да не показва, че е пребит, но каквито и шансове да беше имал, те бяха изгубени и сега само гордостта му го караше да застане тук.

Промълви кратка молитва на езика на своя народ и това малко го успокои.

Роговете прозвучаха и той инстинктивно влезе в защита. Гърбът му гореше от болка. Очите му се напълниха със сълзи, които заблестяха на светлините на факлите. Замахна наслуки с меч и Брут му се изплъзна. Саломин изкрещя от болка и гняв. Опита още един удар и пропусна. Потта течеше на огромни капки по лицето му. Той спря и се опита да се овладее.

Брут отстъпи, объркан и намръщен. Посочи ръката на Саломин. За момент той не се осмели да я погледне, но после усети паренето, видя плиткия разрез в кожата, кимна и каза

тихо:

— Не е най-лошата ми рана за днес, приятелю. Надявам се да нямаш вина за останалите.

Брут го погледна неразбиращо, докато вдигаше меча си към тълпата, после внезапно осъзна странната стойка на гъвкавия Саломин и лицето му преbledня, когато с ужас осъзна думите му.

— Кой беше?

Саломин сви рамене.

— Кой би могъл да различи един римлянин от друг? Бяха войници. Всичко свърши.

Брут преbledня още повече — от ярост — и погледна с подозрение към ложата, откъдето го приветстваше Юлий. И тръгна през арената, глух за възгласите на тълпата.

Макар и побеснял от гняв, беше запазил достатъчно разум, за да прибере меча в ножницата, преди да се приближи към охраната около ложата. Нейно задължение беше да го спре, въпреки че бе победил в състезанията.

Юлий и Сервилия бързо излязоха при него. Поздравите на Цезар заседнаха в гърлото му, щом видя лицето на приятеля си.

— Ти ли поръча да пребият Саломин? — почти викна Брут. — Той едва се държеше на крака. Ти ли го направи?

— Не, аз... — започна Юлий объркано. Прекъсна го внезапното отдръпване на завесите: при тях идваше Помпей.

Макар и разтреперан от гняв, Брут поздрави и застана мирно. Помпей го огледа и заяви хладно:

— Аз издадох тази заповед. Дали си се възползвал от нея, или не е без значение. Един чужденец, който не изразява почитта си, не може да се надява на по-добро отношение и заслужава дори по-лошо. Ако не беше стигнал до последния тур, сега щеше да се вее на вятъра.

Отвърна равнодушно на изненаданите им погледи и добави:

— Вярвам, че дори и един чужденец може да бъде приучен на уважение. Сега, Брут, върви и си отпочини за финала.

След тази заповед Брут можеше само да хвърли извинителен поглед на приятеля си и на майка си.

— Може би щеше да е по-добре да изчакаш края на турнира — отбеляза Юлий, след като Брут си тръгна. Нещо в змийския поглед на Помпей го накара да внимава в избора на думи. Арогантността на консула беше по-голяма, отколкото беше предполагал.

— Или може би да го забравим напълно? — отвърна Помпей. — Консултът е Рим, Цезар. С него не може да се подиграват или да се отнасят пренебрежително. Може би ще го разбереш, ако гражданите ти дадат възможност да застанеш там, където сега стоя аз.

Юлий отвори уста, за да го попита дали е заложил на Брут, но спря точно навреме, за да не си навреди. Пък и си спомни, че не беше — извратеното чувство за чест на Помпей го беше спряло.

Внезапно уморен, Юлий само кимна, все едно е разбрал, и задържа открехната завесата, за да могат Сервилия и Помпей да минат. Тя дори и сега не го погледна и той въздъхна горчиво и ги последва. Знаеше, че тя ще очаква той да я посети насаме, и въпреки че тази мисъл го притесняваше, разбираше, че няма избор. Плъзна ръка към торбичката с перлата и я потупа замислено.

Задъхан от ездата, Юлий потропа на вратата. Собственикът на странноприемницата беше потвърдил, че Сервилия се е прибрала в стаята си, и Юлий чу как вътре се плиска вода — тя се къпеше преди последния тур. Въпреки нетърпението си Юлий усети първите признаци на възбудата, докато слушаше приближаващите се стъпки, но гласът, който чу, беше на робинята, която пълнеше ваната за гостите.

— Юлий — отвърна той на въпроса кой тропа. Може би титлите му щяха да накарат момичето да се задвижи по-бързо, но по малкия коридор имаше много уши, а и имаше нещо леко безумно в обръщанията към затворена врата — все едно бе полудял от любов хлапак. Запука пръсти, докато чакаше. Поне странноприемницата беше достатъчно близо до градските стени, за да може да се върне навреме.

Конят му чакаше отвън, а на него му беше нужна само минута, за да даде на Сервилия перлата, да приеме възторжената ѝ прегръдка и да препусне към Марсово поле с нея за последния двубой в полунощ.

Най-после робинята отвори и му се поклони. Юлий можеше да види смеха в очите ѝ, когато го пусна в тясното преддверие, но бързо я забрави, когато вратата се затвори зад гърба му.

Сервилия беше облечена в семпла бяла рокля, косата ѝ беше прибрана в плитка на тила. За миг той се зачуди кога е намерила време да постави масла и грим на лицето си, но се втурна към нея.

— Не ми пука за годините помежду ни! Те имаха ли значение в Испания? — Но преди да я докосне, тя протегна ръка гордо като царица и го спря.

— Нищо не разбираш, Юлий.

Той се опита да възрази, но тя заговори високо; очите ѝ блестяха.

— В Испания беше друго. Тук всичко е различно. Не мога да обясня... беше сякаш Рим е прекалено далече и ти беше всичко, което имаше значение. Когато съм тук, усещам годините, десетилетията, Юлий. Десетилетия помежду ни. Вчера беше четирийсет и третият ми рожден ден. Когато ти станеш на четирийсет, ще съм побеляла старица. Вече имам бели коси, но ги покривам с най-добрите бои от Египет. Остави ме на мира, Юлий. Не можем да сме повече заедно.

— Не ме интересува, Сервилия! — сопна се Юлий. — Ти все още си красива...

Сервилия грозно се изсмя.

— Все още, Юлий? Да, цяло чудо е, че поддържам вида си, въпреки че ти не знаеш нищо за усилията, които ми струва да показвам пред света гладко лице.

За момент очите ѝ се свиха и тя се опита да преглътне сълзите си. Когато заговори отново, гласът ѝ беше изпълнен с безкрайна горчивина:

— Няма да позволя да ме гледаш как остарявам, Юлий. Не и ти. Върни се при приятелите си, преди да съм извикала охраната да те изхвърли. Остави ме да довърша обличането си.

Юлий отвори ръката си и ѝ показа перлата. Знаеше, че това е грешка, но беше планирал този жест по целия път от Марсово поле и сега сякаш ръката му се движеше сама, независимо от волята му. Сервилия поклати глава, сякаш не можеше да повярва.

— Да не би да очакваш сега да се хвърля в прегръдките ти, Юлий? Или да се разплача и да кажа колко съжалявам, че съм те сметнала за хлапак?

И с внезапна злоба грабна перлата и я хвърли право в лицето му. Улучи го по челото и

той се сепна. Чу как перлата се търкулна някъде в стаята — звукът сякаш продължи цяла вечност.

Сервилия заговори бавно, сякаш се обръщаше към малоумен:

— А сега излез.

Когато вратата се затвори зад него, тя избърса ядосано очите си и клекна да намери перлата. Вдигна я към лампата и за момент лицето ѝ омекна. Въпреки красотата си перлата беше твърда и студена, точно на каквато се правеше самата тя.

Завъртя я с върховете на дългите си пръсти. Мислеше за него. Юлий все още нямаше трийсет и въпреки че явно не се беше замислял за това, щеше да иска жена, която да го дари със синове. Очите ѝ се напълниха със сълзи, когато се замисли за остаряващата си утроба. От три месеца не беше имала кръвотечение, нито пък живот, който да се движи в нея. За известно време се беше осмелила да се надява, че е дете, но когато мина още един месец, осъзна, че е преминал и последният етап на младостта ѝ. Нямаше да може да има деца и за Юлий беше по-добре да го отпрати, преди мислите му да се обърнат към синовете, които тя не може да му даде. Така беше по-добре, отколкото да чака той да я отхвърли. Беше толкова силен и толкова добре се справяше със силата си, че тя знаеше, че той самият никога няма да разбере страховете ѝ. Пое си дълбоко въздух, за да се успокои. Той щеше да се съвземе, младите винаги успяваха.

Брут и Сун излязоха на арената в полунощ. Лампите бяха напълнени с масло и пясъкът блестеше. Робите, които приемаха залозите, дискретно се бяха оттеглили — вече не се приемаха пари. Много от гражданите бяха пийнали сериозно в очакване на кулминацията на състезанието и Юлий изпрати вестonosци да извикат повече хора от Десети, в случай че има размирици. Въпреки горчивината, която беше хвърлила сянка върху духа му, изпита тръпка на гордост, докато гледаше как Брут вдига един от мечовете на Кавало. Жестът беше личен, изпълнен с болезнено значение за всички, които го разбираха.

Без да се замисля, Юлий посегна да хване ръката на Сервилия, но се отказа.

Настроението ѝ щеше да се промени, ако Брут спечелеше, беше почти сигурен в това.

Луната беше изгряла, блед сърп над кръга фенери. Въпреки че беше късно, новините бързо бяха прекосили града и цял Рим беше буден и чакаше финалния резултат. Ако спечелеше, Брут щеше да стане известен и Юлий за миг си помисли, че ако приятелят му се кандидатира за консул, почти сигурно ще спечели поста.

Тръбачите надуха роговете и Сун атакува без предупреждение — целеше победа още в първите секунди. Острието му изсвистя, преминавайки на косъм от краката на Брут, но младият римлянин го отби с дрънчене на метал. Не контраатакува и за момент Сун загуби равновесие. Тесните му очи останаха неподвижни; той си възвърна баланса и опита отново, като дългият му меч направи дъга във въздуха.

Още веднъж Брут отби оръжието му настрана и звукът на метала беше като звън на камбана над смълчаната тълпа. Всички наблюдаваха вцепенени тази последна битка, съвсем различна от онези преди това.

Юлий все още виждаше петната гняв по лицето и врата на Брут и се чудеше дали ще убие Сун, или пък ще падне убит, докато съзнанието му все още е заето с нечестната победа над Саломин.

Двубоят се развиваше на серии от нападения и дрънчене на метал, като римлянинът не беше направил и крачка от мястото си. Когато оръжието на Сун се опитваше да го достигне,

Брут го блокираше с рязък удар. Когато ударът беше слаб, не му обръщаше внимание дори и когато острието минаваше достатъчно близо до него, че да може да чуе как цепи въздуха. Сун дишаше тежко. Тълпата започна да повишава глас при всяка от атаките му, замлъкваше при самия удар и издишваше със свистене, което звучеше почти подигравателно. Мислеха, че Брут учи чужденеца на някакъв урок за Рим.

Юлий наблюдаваше двубоя и знаеше, че преди всичко приятелят му се сражава със себе си. Почти отчаяно искаше да победи, но срамът от отношението към Саломин го разяждаше и той просто държеше Сун на разстояние, докато обмисляше ситуацията. Юлий съзнаваше, че присъства на демонстрация на безупречни умения с меч. Това беше стара истина, но момчето, което беше познавал, се беше превърнало в майстор, по-велик от Рений и от всеки друг.

Сун го осъзна, когато в очите му започна да тече пот, а римлянинът все още стоеше неподвижен пред него. Лицето на чужденеца се изпълни с гняв и ярост. Беше започнал да ръмжи при всеки удар и без да е вземал съзнателно решение за това, вече се биеше не до първа кръв, а за да убива.

Юлий не можеше да понесе да гледа това. Наведе се над парапета и изкрещя на приятеля си:

— Спечели, Брут! Заради нас спечели!

Хората му изреваха, като го чува. Брут извъртя оръжието на Сун и го приклещи достатъчно наблизко, за да удари с лакът противника си в устата. По бледата кожа на чужденеца изби кръв и той отстъпи назад вцепенен. Юлий видя как Брут вдига ръка и говори нещо на мъжа, но Сун само поклати глава и атакува отново.

Едва сега Брут се раздвижи и беше все едно котка, която се готви за скок. Остави дългото острие да се приплъзне покрай ребрата му, за да може противникът да попадне в обхвата му, и заби меч си в шията на Сун с всеки грам от яда си. Острието изчезна под сребърната броня, а Брут пусна дръжката и тръгна по арената, без да се обръща.

Сун го гледаше с разкривено лице. Лявата му ръка хвана меч в опит да го измъкне и да изкрещи, но в мъртвата тишина се чу само дрезгав хрип.

Тълпата започна да му се присмива и Юлий се засрами. Изправи се й изкрещя да пазят тишина, което беше достатъчно за онези, които можеха да го чуят. Останалите ги последваха и в напрегнатото мълчание всички зачакаха Сун да се строполи.

Чужденецът се изплю гневно на арената. Лицето му беше станало напълно безцветно. Дори от разстояние се чуваше как всеки дъх се откъсва от гърдите му. Бавно и съвсем внимателно той разкопча доспехите си и ги остави да паднат. Платът отдолу беше подгизнал и почернял от кръв. Сун се погледна изненадано, после черните му очи зашариха в тълпата римляни.

— Хайде, момче — тихо прошепна Рений. — Покажи им как се умира.

С точността на агонията чужденецът прибра дългия си меч в ножницата и едва тогава краката му го предадоха и той падна на колене.

Въпреки това все още ги гледаше и всяко вдишване звучеше като писък, все по-кратко и по-кратко. После се строполи и тълпата си пое дъх, застинала като статуи на боговете, които отсъждат.

Помпей вдигна вежди и поклати глава.

— Трябва да поздравяваш своя човек, Цезар. Никога не съм виждал по-добър.

Юлий го изгледа студено. Помпей кимна сякаш на себе си, после извика охраната си да

го придружи до стените на града.

Светоний крачеше из дългата стая, в която посрещаха посетителите. Бибул гледаше мълчаливо. Както и всяка друга част от къщата, стаята беше подредена по вкуса на Бибул и дори докато гледаше приятеля си, той изпитваше задоволство от простите цветове на кушетките и златните капители на колоните. По някакъв начин студената чистота винаги успяваше да го успокои и само при влизането в някоя от стаите на вилата от пръв поглед разбираше дали нещо не си е на мястото. Черният мраморен под беше толкова добре полиран, че при всяка стъпка на Светоний под краката му се появяваше цветна сянка, сякаш ходеше по вода. Бяха сами. Дори робите бяха отпратени. Огънят отдавна беше угаснал и въздухът беше достатъчно студен, за да се вижда горещият им дъх. Бибул предпочиташе да извика да донесат затоплено вино или някаква храна, но не се осмеляваше да прекъсне приятеля си.

Започна да брой колко пъти Светоний се обръща при обиколките си из стаята. Напрежението му си личеше в стегнатите рамене и в побелелите кокалчета на стиснатите зад гърба ръце. Бибул трудно понасяше нощни гости в дома си, но Светоний имаше власт над него и той бе принуден да го слуша, дори и след като вече беше започнал да го мрази.

Грубият глас на Светоний разсече тишината без предупреждение, сякаш не можеше повече да таи гнева в себе си.

— Кълна се, че ако можех да се добера до него, щях да съм го убил, Биби. Кълна се в главата на Юпитер!

— Не говори така — стъписа се Бибул. Макар да бяха в неговата къща, имаше думи, които не трябваше да бъдат изричани.

Светоний спря обиколката си, сякаш се беше изправил пред препятствие, и Бибул се сви назад в отрупаната си с възглавнички кушетка. В ъглите на устата на Светоний се бяха събрали капки побеляла слюнка и Бибул се втренчи в тях, неспособен да отклони поглед.

— Не го познаваш, Бибул. Не си виждал как играе ролята на благороден римлянин, също като вуйчо му преди. Сякаш семейството му не са прости търговци! Ласкае онези, от които има нужда, и ги кара да се надуват като петли. О, ще му дам аз да разбере! Той е майстор да си намира обожатели. Всичко е изградено на лъжи, Бибул. Виждал съм го. — Погледна остро приятеля си, сякаш очакваше той да му възрази.

— Суетата му така е заблестяла, че не мога да повярвам, че съм единственият, който забелязва, докато всички останали са паднали в краката му и го наричат Младия лъв на Рим.

Светоний плю на полирания под и Бибул с ужас погледна лъскавото петно. Светоний подсмъркна. Горчивината превръщаше лицето му в грозна маска.

— Това е игра на онези — Помпей и Крас. Забелязах го, когато заедно се върнахме от Гърция. Градът беше беден, робите бяха на ръба на най-голямото въстание в нашата история и те издигнаха Цезар за трибун. Тогава трябваше да разбере, че никога няма да видя справедливост. И какво в крайна сметка е направил той, че да заслужи всичко това? Бях там, когато победи Митридат, Биби. Цезар не е по-голям водач от мен, но се правеше на такъв. Митридат буквално ни даде победата, не съм видял Юлий да се бие. Споменах ли това? Не го видях дори да извади мечата си, за да ни помогне, когато навсякъде се разхвърча кръв.

Бибул въздъхна. Беше чувал тази история толкова пъти, че вече не ги броеше. Някога този гняв му се струваше справедлив, но с всеки следващ път, когато слушаше тези

оплаквания, Цезар ставаше все повече и повече подлецът, който искаше да го изкара Светоний.

— Ами Испания? О, Биби, знам и за Испания. Отива там без нищо, а се връща с достатъчно злато, за да започне надпреварата за консул. И някой обвинява ли го за нещо? Да не би да е защитен от съд? Писах на мъжа, който го наследи на поста там, и реших да проверя цифрите, които той представи пред сената. Свърших работата вместо онези стари глупаци.

— И какво отговори той? — попита Бибул и вдигна поглед от ръцете си. Това беше нова част от оплакването и го заинтригува. Гледаше с любопитство как Светоний търси подходящите думи и се надяваше, че няма да се изплюе пак.

— Нищо! Писах отново и отново и най-накрая той ми изпрати груба кратка бележка с предупреждение да не се намесвам в държавните дела на Рим. Заплаха, Бибул, гадна заплаха. Тогава разбрах, че е от хората на Цезар. Несъмнено и неговите ръце са толкова омърсени, колкото и на предшественика му. Юлий се прикрива добре, но ще го пипна.

Бибул беше уморен и гладен и не можа да устои на изкушението от малко заяждане.

— Ако стане консул, той ще има имунитет срещу преследване дори и за углавни престъпления, Светоний. Тогава няма да можеш да го докоснеш.

Светоний изсумтя и се поколеба. Спомни си тъмните сенки, които вървяха към имението на Цезар, за да убият Корнелия и слугите. Понякога си мислеше, че единствено този спомен му помага да не полудее. Този ден боговете не пазеха Юлий. Той беше изпратен в Испания със слухове, че е в немилост, а гърлото на красивата му жена беше прерязано. Тогава Светоний се помисли, че най-после е победил гнева си. Смъртта на Корнелия беше като врящо гърне, което клопочеше в него и цялата отрова излиташе.

Въздъхна за загубата на онова спокойствие. Юлий беше пренебрегнал мандата си в Испания и бе обрал златото на страната. Трябваше да бъде убит с камъни на улицата, но се бе върнал, говореше лъжите си на простите тълпи и ги печелеше. Състезанието беше прославило името му из целия град.

— Изненада ли беше, че приятелят му спечели състезанието, Биби? Не, те просто го приветстваха по празноглавия си начин, макар че всеки, който имаше очи, можеше да види, че Саломин едва ходеше. Това е истинският Цезар, онзи, когото познавам. Точно там, пред хилядите, и никой не го забеляза. Къде беше в онзи момент прославената му чест? — Светоний отново започна да крачи и при всяка стъпка краката му плясваха огледалния си образ. — Той не трябва да стане консул, Бибул. Ще направя каквото трябва, но това не бива да се случва. Ти не си ми единствената надежда, приятелю. Все още можеш да вземеш достатъчно от гласовете на центуриите, за да го разбиеш, но аз ще намеря и друг начин, ако това не е достатъчно.

— Ако те заловят да правиш нещо... — започна Бибул.

Светоний му махна да замълчи.

— Върши си работата, Бибул, а аз ще върша своята. Махай на тълпите, ходи в съда, подготвяй си речите.

— Ами ако това не е достатъчно? — попита Бибул, изпълнен със страх от отговора.

— Не ме разочаровай. Ще стигнеш до края, освен ако оттеглянето ти не бъде необходимо за избора на баща ми. Много ли е това, което искам от теб? Не е нищо.

— Но ако...

— Омръзнаха ми възраженията ти, приятелю — тихо каза Светоний. — Ако искаш, още

сега мога да отида при Помпей и да му покажа защо не си годен да представляваш Рим. Това ли искаш, Биби? Искаш ли той да узнае тайните ти?

— Недей — промълви Бибул и очите му се напълниха със сълзи. В моменти като този не чувстваше нищо друго към мъжа пред себе си освен омраза. Светоний правеше така, че всичко да звучи гнусно.

Светоний отиде до него и сложи шепата си под меката плът на брадичката му.

— Дори и малките кучета могат да хапят, нали, Бибул? Чудя се дали би ме предал, а? Да, разбира се, че би, ако ти дам възможност. Но ще паднеш заедно с мен, а дори и по-лошо. Знаеш го, нали?

Светоний сграбчи гръкляна му с два пръста и стисна. Бибул потрепери от болка.

— Ти наистина си мръсник, Бибул. Аз обаче имам нужда от теб и това ни свързва по-здраво от приятелството или кръвта. Не го забравяй, Биби. Ти не би могъл да понесеш мъченията, а знаеш, че Помпей е доста грубичък.

Бибул се извъртя и се отскубна от хватката; меките му бели ръце стиснаха зачервената му шия.

— Извикай сладките си дечица и ги накарай да запалят огъня. Стана студено — каза Светоний с блеснали очи.

Брут вдигна чашата си и огледа приятелите си. Всички бяха прави, за да го почетат, и част от горчивината, която още изпитваше заради Саломин, се разсея. Юлий срещна погледа му и Брут се насили да се усмихне, засрамен, че изобщо някога е повярвал, че приятелят му е отговорен за побоя.

— За какво ще прием? — попита Брут.

Александрия се изкашля и всички я погледнаха.

— Ще ни трябва повече от един тост, но първият ще е за Марк Брут, най-добрия меч на Рим.

Всички се усмихнаха и повториха думите. Брут чу как niskият глас на Рений боботи над останалите. Старият гладиатор не беше говорил с него след спечелването на игрите и като чу гласа му, Брут се заслуша.

Вдигна чашата си и го погледна със специална благодарност. Рений се усмихна и Брут почувства как настроението му се подобрява.

— Тогава вторият трябва да е за моята красива ковачка — каза той, — която обича добрите бойци по много различни начини.

Александрия се изчерви и Брут погледна дяволито деколтето ѝ.

— Ах ти, пиян развратнико — отвърна тя с развеселен поглед.

Юлий поръча да напълнят отново чашите.

— За онези, които обичаме и които не са с нас — каза той и нещо в тона му ги накара да се смълчат. Кабера лежеше на горния етаж, заобиколен от най-добрите лекари в Рим — но нито един от тях нямаше и половината от неговите умения. Старецът беше излекувал Домиций, но веднага след това беше припаднал и болестта му притесняваше всички.

Присъстващите повториха тоста, после се смълчаха; припомнях си онези, които бяха загубили. Освен за стария лечител Юлий мислеше за Сервилия и погледът му често се спираше на празния стол до него. Потърка челото си на мястото, където го беше ударила перлата.

— Цяла нощ ли смятате да стоим? — попита Домиций. — Октавиан вече трябва да си

ляга.

Октавиан надигна чашата си, пресуши я и отвърна весело:

— Казах ми, че мога да остана до по-късно, ако съм послушен.

Юлий погледна с нежност младия си роднина. Момчето се превръщаше в прекрасен мъж, макар че маниерите му бяха малко грубички. Дори и Брут беше забелязал колко пъти Октавиан беше засичан в дома на Сервилия и май се беше превърнал в нещо като любимец на момичетата там. Сега Октавиан се засмя на нещо, което му каза Рений. Юлий се надяваше изключителната доверчивост на младостта да не му бъде отнета прекалено грубо. Младият мъж все още не беше преминал през изпитания, но те несъмнено му предстояха. Имаше много неща, които Юлий би искал да промени в собственото си минало, но знаеше, че без тях все още щеше да е гневното и гордо момче, което Рений беше обучавал. Самата мисъл за това беше ужасна, но се надяваше Октавиан да изпита поне малко болка, която да го превърне в мъж. Това беше единственият път, който познаваше, и макар да помнеше триумфите си, несъмнено именно пораженията бяха оформили характера му.

Храната пристигна в сребърните подноси, които Юлий беше поръчал да му направят още в Испания. Всички бяха гладни и дълго никой не заговори. Чуваше се само мляскане и сумтене.

Накрая Брут се поизправи, прикри едно оригване с ръка и попита:

— Е, ще ставаш ли консул, Юлий?

— Ако достатъчно хора гласуват за мен.

— Александрия ти прави консулска фибула за плаща — продължи приятелят му. — Много е изящна.

Младата жена скръсти ръце.

— Това беше изненада, Брут! Казах ти, че ще е изненада. Защо му каза?

Брут стисна ръката ѝ.

— Извинявай. И все пак, Юлий, много е красива.

— Надявам се да имам възможността да я нося. Благодаря ти, Александрия — отвърна той. — Ще ми се да бях толкова сигурен в победата, колкото Брут.

— И защо да не си? Изгуби едно дело във форума, но никой не би могъл да го спечели. И спечели три, които трябваше да изгубиш. Клиентите ти всяка нощ обикалят и докладите им са добри.

Юлий кимна и се замисли за дълговете, които беше натрупал, за да постигне това. Златото, което беше спечелил от Помпей, вече се бе изпарило. Въпреки екстравагантната репутация, която си беше спечелил, съжаляваше за някои от безумните си разходи и най-вече за перлата. А още по-лоша беше фамилиарността на лихварите с нарастването на дълговете му. Сякаш чувстваха, че притежават част от него, и той копнееше за деня, в който ще е далече от алчните им ръце.

Зачервен от виното, Брут отново се изправи.

— Трябва да вдигнем още един тост. За победата — но победа с чест!

Всички станаха и вдигнаха чаши. На Юлий му се прииска баща му да можеше да види това.

Имаше нещо особено тържествено в голямата тълпа, която беше излязла от града, за да гласува. Юлий гледаше с гордост как хората се разделят на избирателни центурии и дават восъчните си плочици на събирачите, за да ги пуснат в кошниците за броене. Градът блестеше на хоризонта. На запад далечното знаме на хълма Яникулум беше вдигнато в знак, че Рим е в безопасност и затворен, докато трае гласуването.

Цяла нощ не бе могъл да мигне и когато авгурите излязоха да осветят земята, отиде с тях при портата, нервен и странно замаян. Гледаше ги как приготвят ножовете си и извеждат един огромен бял бик от града. Сега разсеченото тяло на животното лежеше близо до мястото, където той стоеше мълчаливо и се опитваше да прецени настроението на тълпата. Много хора му се усмихваха и кимваха, докато пускаха гласовете си в плетените кошници, но Юлий не изпитваше удоволствие. Само гласовете на центуриите им се брояха и тъй като богатите гласуваха първи, Пранд вече си беше осигурил седем срещу четири за Бибул. Нито една от първите единайсет центурии не беше подкрепила Юлий и той почувства как със засилването на дневната жега под мишниците му започва да се стича пот.

Знаеше, че най-богатите свободни мъже са най-трудните за спечелване гласоподаватели, но да вижда загубените гласове беше наистина тежко. Консулите и кандидатите стояха край него във високомерна групичка, но Помпей не можеше да прикрие задоволството си и бърбореше с роба, който му подаваше разхладителни напитки.

Юлий полагаше сериозни усилия да запази ведро изражение. Въпреки всичките му приготовления ранните гласоподаватели можеха да повлияят на следващите центурии и резултатът можеше да е огромна изборна победа без място за него. За първи път от завръщането си в града си помисли какво ще се случи, ако загуби.

Беше сигурен, че оставането в град, управляван от Бибул и Пранд, ще го довърши. Помпей щеше да намери начин да го унищожи, ако не го направеше Светоний. Щеше да му се наложи да моли за пост в някоя забравена от боговете дупка на границите на римското влияние, само за да преживее годината. Юлий несъзнателно тръсна глава, докато мислите му разиграваха от лоши по-лоши варианти. Гражданите продължаваха да гласуват. Поддръжниците на Пранд и Бибул приветстваха всеки успех, а Юлий бе принуден да се усмихва, въпреки че радостта им бе като отрова за него.

Каза си, че не може да направи нищо, и намери моментно успокоение в това. Мъжете на Рим предаваха дъсчиците си обърнати, за да не се виждат знаците, които са направили. На този етап не можеше да има никакво въздействие и всички подкупи и игри нямаха никакво значение в момента, когато избирателите оставаха сами и притискаха два пъти восъка срещу името, което бяха избрали. Въпреки това тълпата, която чакаше, чуваше резултатите и скоро щеше да гласува с масата преди себе си. При много избори Юлий беше виждал как бедните класи биват отпращани в града, след като бъде постигнато мнозинство. Надяваше се този ден да не се случи така.

— Цезар — извика магистратът и Юлий наклони глава, за да чуе. Това беше краят на богатите и накрая и той беше получил глас. Сега беше ред на онези с по-малко собственост и благосъстояние. Дори когато се усмихваше, се изяждаше вътрешно, но се стараше да не го показва. Най-голямата му подкрепа беше сред най-бедните, които виждаха в него мъж, който сам се е издигнал до позицията си. Въпреки това без много гласове от по-

богатите неговите хора дори нямаше да имат възможността да отбележат името му върху вощка.

След гласуването на втората класа резултатите бяха почти изравнени и Юлий се произправи. Пранд имаше седемнайсет срещу четиринайсет на Бибул, а пет се бяха обявили за Юлий, което повишаваше надеждите му. Видя, че не е единственият, който страда. Бащата на Светоний беше преbledнял от напрежение и Юлий осъзна, че той иска поста също толкова силно като него. Бибул също беше нервен, а очите му често-често се спираха на Светоний, все едно му се молеше.

През следващия час водачът се смени три пъти и накрая цялостният вот за бащата на Светоний го правеше трети — и продължаваше да изостава. Юлий видя как Светоний се приближава до Бибул. Дебелият римлянин се дръпна настрана, но Светоний го сграбчи за ръката и му прошепна грубо в ухото. Гневът му беше очевиден за всички и Бибул стана пурпурночервен.

— Откажи се, Биби. Трябва да се откажеш сега! — изръмжа Светоний, като пренебрегна погледа на Помпей.

Бибул кимна нервно, като спазъм, но Помпей постави огромната си ръка върху рамото на Бибул, сякаш Светоний не беше там, и принуди младия римлянин бързо да отстъпи.

— Надявам се, че нямаш намерение да напуснеш надпреварата, Бибул — каза Помпей.

Бибул издаде някакъв звук, който трябваше да е отговор, но консултът продължи:

— Ти постигна добри резултати сред първите класи и може да получиш още подкрепа до края. Изчакай, пък кой знае? Дори и да не успееш, за представителите на старите семейства винаги има място в сената.

Лицето на Бибул се разкри в болезнена усмивка и Помпей го потупа по рамото и го пусна. Светоний гледаше гневно как Бибул получи още три гласа.

Към пладне всеки резултат се приветстваше с викове, тъй като продавачите на вино продаваха товара си на тълпите. Юлий почувства, че би могъл да си наложи да изпие една чаша, но не можеше да понесе вкуса ѝ. Размени си някакви празни думи с Бибул, но сенатор Пранд стоеше като вкаменен и само кимна на Юлий, когато той заговори. Светоний не притежаваше и грам от способностите на баща си да прикрива чувствата си и Юлий непрекъснато усещаше погледа му върху себе си, което изпъваше нервите му.

Когато слънцето премина зенита, Помпей поръча тента, която да им направи сянка. Сто центурии бяха гласували и Юлий беше втори, на седемнайсет гласа пред Пранд. Както вървяха нещата, постовеите сяха да бъдат заети от Бибул и Юлий. Тълпата започна по открито да проявява интереса си, да крещи възторжено и да се блъска да види кандидатите. Юлий видя как Светоний извади от тогата си голям червен парцал, размаха го и попи челото си. Жестът беше странен и се набиваше на очи. Юлий се усмихна и погледна на запад, където се вееше знамето на Яникулум.

От хълма Яникулум се откриваше идеална гледка към града и земята около него. На каменната площадка на върха се издигаше висок стълб и имаше пост, който гледаше за нашественици. Сега това беше лесна работа, но не и в отминалите времена на непрестанна заплаха от какви ли не племена и армии. Конспирацията на Катилина отново беше върнала необходимостта от постоянно наблюдение и онези, които по жребий бяха избрани да изпълняват тази задача, бяха зорки и бдителни. Бяха шестима — четирима младежи и двама ветерани от легиона на Помпей. Обсъждаха кандидатите, докато ядяха студения си обяд, и се

наслаждаваха на почивката от обичайните си задължения. По залез-слънце денят им щеше да приключи със сигнал на рог и тържествено сваляне на знамето.

Войниците не видяха мъжа, който се катереше по хълма зад гърбовете им, докато някакво камъче не се търкулна по скалата и не се понесе с трополене по стръмния сипей под билото. Момчетата се обърнаха да видят какво става и едното извика, като видя въоръжени мъже да се катерят към тях. Бяха седем, всичките яки и набити; оголиха зъби, щом видяха малцината защитници.

Мъжете на Помпей скочиха, събориха храната и счупиха глинената стомна: водата се разля на тъмно петно по прашните камъни. Бяха обградени, но извадиха мечовете си, защото знаеха дълга си, и първите нападатели бяха повалени още с приближаването си. Другите се втурнаха напред с ръмжене — и изведнъж във въздуха проехтя глас:

— Стой! Който мръдне, умира! — изкрещя Брут. Тичаше към тях, следван от десетина войници. Дори да беше сам, щеше да е достатъчен — всички в Рим вече знаеха за сребърната броня, която носеше, и за меча със златна дръжка, който беше спечелил на състезанията.

Нападателите замръзнаха. Бяха крадци и убийци, но нищо от опита им не ги беше подготвило да се изправят лице в лице с войниците от своя град. Отне им само миг да се откажат от опита да свалят знамето и се разскачаха във всички посоки по стръмните склонове. Двама се препънаха и се изтърколиха, като хвърлиха оръжието си.

— Щеше да е срамота да прекратим изборите заради няколко крадци, нали? — каза Брут на войниците на Помпей и погледна надолу към бягащите мъже.

— Сигурен съм, че с Брини щяхме да ги спрем, господарю — отвърна един от хората на Помпей. — Но несъмнено щяхме да загубим един-двама от момчетата. — Млъкна, понеже се усети, че изобщо не е благодарил за помощта. — Радваме се, че дойде, господарю. Ще ги оставиш ли да избягат?

— Оставил съм ездаци в подножието на хълма. Няма да стигнат до града.

— Благодарим ти, господарю — отвърна войникът и се усмихна студено. — Те не го заслужават.

— Можеш ли да видиш кой от кандидатите губи в момента? — попита Брут и присви очи към тъмната маса граждани в далечината. Видя Юлий — стоеше прав — и видя мъжът до него да развява някаква червена кърпа. Кимна доволно. Юлий беше преценил правилно.

Войникът на Помпей сви рамене.

— Оттук не можем да видим много, господарю. Мислиш ли, че този червен парцал им е бил сигнал?

Брут се усмихна.

— Знаещ, че не можем да го докажем. Мисля обаче да променя мнението на тези крадци с малко злато и да ги изпратя срещу господаря им. По-приятно е, отколкото просто да ги избием, нали?

Войникът се усмихна сковано. Знаеше, че неговият началник не обича Брут, но пък той си беше спечелил всеобщо възхищение. Можеше да разказва на децата си, че е говорил с най-големия майстор на меча в Рим.

— Много по-добре ще е, господарю, — каза той, — ако наистина го направят. —

— О, мисля, че ще стане. Моите ездаци могат да са много убедителни — отвърна Брут. Знамето над тях плющеше на вятъра.

Светоний погледна възможно най-безгрижно към знамето на хълма. Все още се вееше!

Той раздразнено захапа долната си устна; чудеше се дали отново да не размаха червената кърпа. Заспали ли бяха? Или просто бяха взели парите му и седяха в някоя кръчма и се напиваха до безпаметност? Стори му се, че вижда фигури, които се катерят по тъмния склон, и се запита дали хората, които беше наел, могат да забележат сигнала. Огледа се виновно и отново бръкна под робата си, за да извади мекия плат. В същия момент видя как Юлий му се усмихва — веселят му поглед сякаш разчиташе всяка мисъл в главата му. Светоний отпусна ръка и се изправи сковано. Болезнено осъзнаваше червенината, плъзнала по врата и бузите му.

Октавиан лежеше във високата трева. Конят му лежеше до него — дългият му гръден кош се издигаше в дълги бавни вдишвания.

Месеци бяха тренирали животните да заемат неестествени пози и сега само трябваше да положат длан на меките им мускули, за да ги накарат да стоят неподвижни.

Гледаха как насилниците се спускат и подскочат надолу по склона. Октавиан се усмихна. Юлий се беше оказал прав, че някои може да се опитат да свалят знамето, ако вотът се обърне срещу тях. Въпреки че планът беше прост, ефектът му щеше да е опустошителен. Гражданите на Рим щяха да се вгурнат към града и моментният резултат от изборите щеше да бъде обявен за невалиден. Вероятно щеше да мине поне месец, преди да се съберат отново, а дотогава можеха да се случат много неща.

Октавиан изчака, докато тичащите мъже се приближат, после изсвири тихо и прехвърли крак върху седлото, докато конят му се изправяше. Останалите от неговата двайсетица скочиха едновременно с него — мятаха се на седлата още преди конете да са се изправили напълно.

Въоръжените конници изникнаха сякаш изпод земята. Седмината мъже се стъписаха; едни се хвърлиха на земята, други вдигнаха ръце в знак, че се предават. Октавиан извади меча си. Гледаше ги съсредоточено. Водачът им го изгледа примирено, после завъртя глава, плю във високата трева и каза:

— Е, свършвайте.

Въпреки абсолютното си примирение, крадецът вече беше направил цялостна преценка на позициите на конниците и се отказа да побегне едва когато всеки път за отстъпление беше преграден. Беше чувал, че на късо разстояние човек може да надбяга кон, но като гледаше лъскавите животни, това не му се струваше много вероятно.

Когато взеха и последните оръжия на престъпниците, Октавиан разкопча шлема си от седлото и го сложи на главата си. Перото се вееше леко от ветреца, добавяше му височина и му придаваше заплашителен вид. Смяташе, че си струва парите, които беше платил за него. Всички заловени го гледаха намръщено и очакваха заповедта му да ги посекат.

— Не мисля, че някога изобщо ще се повдигне обвинение срещу господаря ви — каза Октавиан.

Водачът се изплю отново.

— Не познавам никакъв господар — с изключение може би на среброто. — На лицето му се изписа лукаво изражение: разбираше, че това е началото на някакъв пазарлък.

— Ще е срамota, ако се отърве, без да е получил дори един добър бой, не мислите ли? — попита небрежно Октавиан.

Престъпниците кимнаха и дори и най-мудните започнаха да осъзнават, че заповедта да ги убият така и няма да бъде дадена.

— Мога да го намеря, ако ни пуснеш — каза водачът им; опитваше се да не си прави излишни илюзии. Беше отраснал в града и конете го плашеха. Някак си никога не беше осъзнавал колко са огромни и потрепери, когато един от тях изпръхтя зад него.

Октавиан му подхвърли една кесия и мъжът я улови и автоматично прецени тежестта ѝ, преди да я скрие под туниката си.

— Свърши си работата както трябва — каза Октавиан и дръпна коня си назад, за да направи място на мъжете да минат. Двама от тях се опитаха да отдадат чест, докато минаваха през конниците. После всички тръгнаха към града. Никой не се осмели да погледне назад.

Преди да гласуват последните центурии, Юлий знаеше, че двамата с Бибул са спечелили постове на консули за следващата година. Когато сенаторите се скупчиха около тях, си спомни как роякът пчели се трупа около майката и се усмихна на смаяния Бибул.

Десетки мъже, които едва познаваше, стискаха рамото му и сграбчваха ръката му и преди напълно да е осъзнал промяната в положението си, вече получаваше въпроси и молби за разговори, като дори му предложиха възможности за инвестиции. В ролята си на формално *Comitia Centuriata*^[6] гражданите на Рим бяха създали две нови вимета, които да доят, и Юлий дори се ядоса от прекаленото им внимание. Къде бяха тези усмихнати поддръжници по време на кампанията му?

В сравнение с повърхностната сърдечност на сената, поздравленията от Крас и Помпей бяха изтънчено удоволствие, като се имаше предвид, че Помпей с по-голямо удоволствие би ял стъкло, отколкото да изрича похвали. Юлий разтърси протегнатата му ръка без следа от удоволствие: мислите му вече бяха насочени към бъдещето. Без значение кого бяха избрали хората да ръководи сената, оттеглящите се консули все още бяха сила в града. Само глупак би ги обидил в момент на триумф.

Магистратът се качи на една малка платформа, за да освободи последните центурии. Те наведоха глави, докато той редеше молитвата. Завърши с традиционната заповед: *Discedite!*^[7]

Гражданите направиха както им беше казано — разпръснаха се, като се смееха и се шегуваха, и тръгнаха към затворения град.

Светоний и баща му също изказаха поздравленията си и Юлий говори топло с тях: знаеше, че това е възможност да възстанови прекъснатите по време на кампанията и в миналото мостове. Можеше да си позволи този жест и Пранд, изглежда, прие добрите му пожелания и дори му се поклони леко — все пак той бе новият консул, избран от Рим. Светоний обаче гледаше право през него, а лицето му беше преbledняло заради поражението.

Хората на Помпей доведоха коне и Юлий вдигна поглед, когато му подадоха юздите. Помпей го гледаше от гърба на сивия си жребец. Изражението му беше неразгадаемо.

— Ще минат часове, преди сенатът да се събере, за да потвърди избора, Юлий. Ако дойдеш с нас, ще отидем в курията първи. И сами.

Крас се наведе до шията на коня си и каза тихо:

— Ще ми се довериш ли още веднъж?

Юлий ги гледаше. Усещаше едва доловимото им напрежение, докато чакаха отговора му. Не се поколеба, а се метна на седлото и вдигна ръка към тълпата. Тя отвърна с възторжени възгласи и той пое през обширното поле с двамата мъже. Центурията на Помпей яздеше зад тях. Тълпата се раздели пред ездачите и сенките им се изтеглиха далече напред.

В отсъствието на гласуващите центурии градът беше странно празен. Докато тримата язدهа по улиците, Юлий си спомни за нощта на бурята, когато беше слязъл в подземията на затвора и беше видял измъчваните хора на Катилина. Погледна Крас, докато слизаха от конете пред сградата на сената, и възрастният мъж вдигна вежди, усетил причината за вниманието му.

Юлий никога не беше влизал в сградата на сената, когато тя не е пълна с насядали по пейките мъже. Кънтеше странно и всяка стъпка отекваше, докато не седнаха заедно близо до трибуната. Вратата беше отворена и слънцето светеше като ивичка злато. От отражението му мраморните стени изглеждаха светли и изпълнени с простор. Юлий се облегна на твърдата дървена пейка. Изпитваше всеобхватно удовлетворение. Мандатът му тъкмо започваше и той едва устояваше на желанието да се усмихне.

— Двамата с Крас решихме, че всички можем да имаме полза от един разговор насаме, преди сенаторите да заемат местата си — започна Помпей. Стоеше прав. — Като оставим за публиката високопарните думи, между нас тримата едва ли може да се каже, че има приятелство. Надявам се да има уважение, но едва ли се харесваме особено. — Крас сви рамене. Юлий не каза нищо.

— Ако не стигнем до никакво споразумение за започващата година — продължи Помпей, — очаквам това да е загубено време за града. Забеляза какво влияние има Светоний над Бибул. Целият сенат от години слуша неспирните му оплаквания от теб. Двамата ще отлагат или ще провалят всичко, което предлагаш. А това няма да е добре за Рим.

Юлий го погледна и си спомни как го беше срещнал за първи път в същата тази зала. Помпей беше превъзходен тактик и на бойното поле, и в сената, но и двамата с Крас бяха изправени пред загубата на властта и уважението, на които толкова се бяха наслаждавали. Това беше истинската причина за срещата им насаме, а не каквато и да било загриженост за оползотворяването на консулската му година. Със сигурност беше възможно да сключат сделка, ако той можеше да намери условия, които да задоволяват и тримата.

— Вече съм мислил по този въпрос — каза Цезар.

Светоний седеше в странноприемницата край портите на града, където беше наел стаи за изборите. Баща му почти не беше говорил с него и само кимна, когато Светоний му изказа съболезнованията си за загубата, яде бързо и мълчаливо и после се качи в стаята си на горния етаж и остави сина си да дави гнева си в евтино червено вино.

Вратата на странноприемницата се отвори и Светоний вдигна глава. Надяваше се, че идва Бибул, за да си правят компания. Несъмнено обаче приятелят му се беше върнал в разкошния си дом в центъра на града, масажираха го красиви роби и не го беше грижа за останалия свят. Светоний още не беше започнал да размишлява върху избора на Бибул за консул. Първата му изплашена мисъл беше, че консулският му имунитет ще го освободи от властта, която имаше над него — но отхвърли тази идея още при появата ѝ. Със или без имунитет, Бибул пак щеше да се страхува да не би навиците му да станат обществено достояние. Може би дори щеше да има полза от това, че дебелият му приятел е начело на сената. Не беше планирал точно това, но пък да имаш консул, когато да можеш да командваш, беше интересно. Светоний реши още утре да посети приятеля си в дома му и да му напомни

за отношенията им.

Мъжът, който влезе, беше непознат и Светоний изобщо не му обърна внимание. Беше обаче прекалено пиан и се стресна, когато мъжът се изкашля и заговори:

— Господарю, момчето в обора каза, че конят ти е окуцял. В копитото му бил влязъл трън.

— Ще го нашибам с камшик! — сопна се Светоний и се изправи — прекалено бързо. Почти не обърна внимание на твърдата ръка на рамото си, която го подтикна в тъмнината извън странноприемницата.

Нощният въздух поразея причинената от виното мъгла в мислите му и той се изтръгна от ръката, която го държеше, и влезе в ниската конюшня. Там имаше прекалено много хора, за да са заети само да наглеждат конете. Ухилиха му се и го обзе вледеняващ ужас.

— Какво искате? Кой сте вие? — избоботи Светоний.

Предводителят на престъпниците излезе напред от сянката и Светоний се дръпна, като видя изражението му.

— Въпреки че става въпрос за обикновена поръчка, винаги когато мога, добавям и нещо от себе си — каза той и тръгна към младия римлянин.

Две ръце хванаха здраво Светоний, трета запуши устата му.

— Духнете лампите, момчета. За тази работа не ми трябва светлина — каза водачът и във внезапно настъпилата тъмнина зазвучаха тъпи тежки удари.

Юлий съжаляваше, че предишната нощ не беше спал. Напрежението му тежеше, а сега повече от всякога имаше нужда от острота на ума, за да разговаря с тези двама мъже.

— Двамата заедно все още събирате достатъчно подкрепа в сената, за да прокарате всичко, което решите.

— Освен при консулско вето — отвърна веднага Помпей.

Юлий сви рамене.

— Не мислете за това. Когато дойде моментът, ще се справя с Бибул.

Помпей премигна, но Юлий продължи:

— Без тази пречка силите ви в сената са достатъчни. Въпросът е просто какво трябва да ви дам аз, за да си осигуря подкрепата ви.

— Не мисля, че... — започна Крас, но Помпей вдигна ръка.

— Остави го да говори, Крас. Двамата с теб достатъчно сме обсъждали този въпрос, без да стигнем до решение. Искам да чуя какво е наумил той.

Юлий се усмихна на нетърпението им.

— Крас иска търговия. Заедно с теб, Помпей, можем да му осигурим пълния монопол по цялата римска земя. Да кажем разрешително за две години. Той ще цепи на две всяка монета от колониите и въпреки това не се съмнявам, че под неговите грижи цялостното богатство ще се увеличи. Доколкото познавам Крас, богатството на Рим ще се увеличи до пръсване в рамките на по-малко от година.

Консултът се усмихна при този комплимент, но не изглеждаше особено въодушевен. Юлий се беше надявал възрастният мъж да се изкуши дори само от разрешителното, но сделката трябваше да остави всеки от тях доволен, иначе щеше да бъде нарушена при първото изпитание.

— Но може би това не е достатъчно? — попита Цезар, като внимателно наблюдаваше и двамата.

Очите на Помпей блестяха от любопитство, а Крас се замисли дълбоко. Идеята за цялостна власт над търговията беше опияняваща и той знаеше много по-добре от Юлий какво може да постигне с това. С един-единствен удар конкурентите му щяха да бъдат разбити, а къщите и робите им — продадени на търг. За съвсем кратко време щеше да утрои земите, които притежаваше, а ятото му от търговци щеше да е по-голямо, отколкото беше виждал този свят. Щеше да е в състояние да пренебрегне загубите от далечни бури и да изпрати корабите си на огромни разстояния — до Египет, Индия, дори до места, които още нямаха имена. Нищо от това обаче не се изразяваше на лицето му. Крас се намръщи, за да покаже на младия мъж, че трябва да бъде убеждаван още, макар да бе изпълнен със задоволство от представата за броя търговци, който щеше да има.

— Ами твоите отстъпки, Юлий? — нетърпеливо каза Помпей.

— Искам шест месеца в сената, в които да работим във взаимна подкрепа. Обещанията, които дадох пред хората на Рим, не са празни. Искам да прокарам нови закони и наредби. Някои от тях ще притеснят по-традиционно настроените членове на сената и трябва да имам вашите гласове, за да преодолея възраженията им. Хората ме избраха. Нека не се оставяме да бъдем спрени от Бибул или група беззъби старци.

— Не виждам какво предимство има за мен при такава уговорка — намеси се Помпей.

Юлий вдигна вежди.

— Освен доброто на Рим ли? — Усмихна се, за да омекоти хапливата забележка: знаеше, че все още може да загуби всичко при една погрешна стъпка.

— Твоите желания са достатъчно прости, приятелю — каза Юлий. — Ти искаш диктатура, макар и да се противиш на това име. Двамата с Крас ще подкрепим всяко предложение, което внесеш в сената. Всичко. Ако се разберем, сенатът ще е в краката ни.

— А това не е малко — тихо каза Помпей. Това, което предлагаше Юлий, напълно изопачаваше смисъла от избора на двама консули, които да се контролират един друг, но Помпей не намираше причина да го споменава.

Юлий кимна.

— Не бих предложил подобно нещо, ако смятах, че си незначителен човек, Помпей. В миналото сме имали разногласия, но никога не съм подценявал любовта ти към града, а кой знае това по-добре от мен? Заедно разбихме Катон, нали помниш? Рим не би могъл да страда под твоето управление.

Ласкателството вероятно беше доста очевидно, но за своя изненада Юлий откри, че вярва поне на половината от него. Помпей беше солиден водач и би защитавал интересите на Рим с решителност и сила, дори и ако никога не ги разшири.

— Не ти вярвам — каза безцеремонно Помпей. — Всички тези обещания могат да се окажат празни, ако не бъдем обвързани по-здраво. — Той се изкашля. — Имам нужда от свидетелство за добрата ти воля, от знак, че подкрепата ти не е думи на вятъра.

— И какво искаш? — попита Юлий.

— На колко е дъщеря ти? — попита Помпей. Лицето му беше съвсем сериозно и Юлий веднага разбра какво има предвид.

— Тази година прави десет. Още е много малка.

— Но няма да е винаги малка. Свържи кръвта си с мен и ще приема обещанията ти. Жена ми е в гроба от повече от три години, а мъжете не са създадени, за да живеят сами. Когато стане на четиринайсет, ми я дай и ще се ожения за нея.

Юлий потърка очите си. Толкова много зависеше от това да постигне споразумение с

тези двама стари вълци. Ако дъщеря му беше един от неговите войници, щеше да я жертва, без да се замисли и за миг.

— Шестнайсет. Ще стане твоя невеста на шестнайсет — най-после каза той.

Лицето на Помпей засия и той кимна и му протегна ръка. Юлий потръпна като от студ, но я стисна. Щеше да ги има и двамата, ако можеше да осигури последната част, но проблемът на Крас все още тревожеше мислите му. В смълчаната курия чуваше стъпките на войниците на Помпей отвън и докато ги слушаше, намери отговора.

— И легион, Крас — каза Юлий бързо. — Нов орел на Марсово поле, който да носи твоето име. Мъже, които аз ще тренирам и за половин година ще смеся с най-добрите си офицери. Ще изпратим да ги съберат из страната, сред десетки хиляди обикновени мъже, които никога не са имали възможността да се бият за Рим. Те ще бъдат твои, Крас, и мога да ти кажа, че няма по-голяма радост от оформянето им в легион. Аз ще ти ги обуча, но началникът им ще си ти.

Крас рязко погледна двамата мъже. Обмисляше предложението. Копнееше за командване още от ужаса срещу Спартак, но се въздържа от това заради разяждащото съмнение, че не може да командва с такава лекота като Помпей или Цезар. Докато слушаше Юлий, това му се стори възможно, но все пак отвори уста да обясни съмненията си.

Юлий постави длан върху ръката му.

— Крас, аз взех мъже от Африка и Гърция и ги направих войници. Ще мога да постигна повече с мъже с римска кръв. Катилина видя слабост, която трябва да отстраним, ако Рим ще забогатява от твоята търговия, не мислиш ли? Преди всичко този град има нужда от добри мъже по стените.

Крас се изчерви.

— Аз може... да не съм човекът, който ще ги води, Цезар — каза той през стиснати зъби.

Юлий можеше да си представи какво му струва да направи подобно признание пред Помпей, но само изсумтя:

— И аз не бях, преди Марий, Рений, и да, Помпей, да ми покажат как с пример и обучение. Никой мъж не скача в тази роля напълно подготвен, Крас. Ще съм до теб в първите ти стъпки, а и Помпей винаги ще е тук. Той знае, че Рим се нуждае от втори легион за защита. Съмнявам се, че би искал по-малко в града си.

И двамата погледнаха Помпей, който незабавно отговори:

— От каквото имаш нужда, Крас. Има истина в онова, което казва той. — И преди да могат да му отговорят с повече от усмивка, продължи: — Ти нарисува доста приятна картинка за нас, Юлий. Крас с търговията си, аз с невеста и града, който обичам. Но не си ни казал още цената на тази щедрост. Хайде, направи го.

Крас го прекъсна:

— Ще приема тези условия с две допълнения. Разрешително за пет, а не за две години и най-големият ми син, Публий, да бъде приет в Десети като офицер, центурион. Аз съм стар човек, Юлий. Синът ми ще води легиона ми след мен.

— Мога да се съглася с това — каза Юлий.

Помпей се изкашля и попита нетърпеливо:

— Но какво искаш ти, Цезар?

Юлий отново потърка очите си. Не беше смятал да свързва семейството си с Помпей, но дъщеря му щеше да се издигне в най-висшата социална йерархия с един удар. Това беше доста честен обир. И двамата бяха прекалено отдавна в политиката, за да се откажат от

подобна уговорка, а и това, което той им предлагаше, във всеки случай беше стократно по-добро от загубата на власт и влияние. Юлий познаваше притегателната сила на управлението. Нямахше никакво по-голямо удоволствие от това да си водач. Когато вдигна поглед към тях, очите му бяха ясни и остри.

— Когато моите шест месеца в града приключат и законите, които искам, бъдат добавени към свитъците, нещата стават прости. Искам да отведа двата си легиона в нови земи. Ще прехвърля правото си на Помпей и искам и двамата да подпишете заповеди, които ми дават пълната свобода да повишавам войници, да нападам бандити и да създавам закони от името на Рим. Няма да докладвам, освен ако несметна за необходимо. Няма да отговарям пред никого освен пред себе си.

— А това дали ще е законно? — попита Крас.

Помпей кимна.

— Ако аз имам консулски правомощия, ще бъде. Вече има такъв прецедент. — Намръщи се замислено. — И къде ще отведеш тези легиони?

Юлий се усмихна, понесен от собственото си въодушевление. Колко беше спорил с приятелите си за посоката! Въпреки това накрая имаше само един избор. Александър беше тръгнал на изток и пътят беше добре отгъпан. Той щеше да тръгне в друга посока.

— Искам непознати земи, приятели — каза той. — Искам Галия.

В пълно въоръжение Юлий вървеше в нощта към дома на Бибул. Помпей и Крас вярваха, че той знае някакъв начин, по който да обуздае колегата си, но истината беше, че той трябваше да избистри идеята си как да успее да спре Бибул и Светоний да разбият на пух и прах плановете им.

Стисна юмруци. Беше дал дъщеря си и беше заложил време, пари и власт на Помпей и Крас. В замяна щеше да има по-голяма свобода от всеки военачалник в историята на града. Дори Сципион Африкански не беше имал властта, която щеше да има Юлий в Галия. Дори Марий беше отговарял пред сената. Юлий знаеше, че не може да позволи подобно нещо да се изплъзне от ръцете му заради един мъж, каквото и да му се наложеше да направи.

Тълпите се разделяха, за да му направят път. Онези, които го разпознаваха, се умълчаваха. Изразът на новия консул не допускаше никакъв опит да го поздравят или приветстват и мнозина се чудеха каква ли новина го е ядосала до такава степен в самия ден на избора му.

Без да им обръща внимание, Юлий спря пред огромните порти на къщата на Бибул. Решителността му се затвърди, докато вдигаше юмрук, за да потропа. Нямахше да се откаже.

Отвори му роб, младеж, почти момче. Лицето му беше гримирано. Погледна го, но щом го позна, се ококори от изненада.

— Аз съм консул на Рим. Познаваш ли закона?

Робът уплашено кимна.

— Тогава не заключвай никоя врата нито пред мен, нито зад мен. Ако докоснеш ръкава ми, ще умреш. Дойдох да видя господаря ти. Води.

— К-консул...

Младежът понечи да падне на колене, но Юлий му се сопна.

— Води!

Гримираното момче не се нуждаеше от друго подканяне. Обърна се и почти затича пред Юлий. Вратата към улицата остана да се люлее зад тях.

Юлий тръгна след момчето. Мина през стаи, където други също толкова силно гримирани деца наблюдаваха замръзнали преминаването му. Едно-две извикаха от учудване и Юлий се втренчи в тях. Нито един възрастен ли нямаше тук? Начинът, по който бяха облечени, му напомняше повече на курвите на Сервилия, отколкото...

Почти загуби момчето зад един ъгъл, изненадан от мислите си. После се забърза, а момчето ускори хода си по коридорите, докато не нахлуха едновременно в една осветена стая.

— Господарю! — извика робът. — Консул Цезар дойде!

Юлий спря, задъхан от гнева, който препускаше през вените му. Бибул беше в стаята със Светоний, който се бе навел над ухото му и му шепнеше нещо. Неколцина красиви роби стояха покрай стените, а две голи момчета лежах в краката на двамата мъже. Лицата им бяха зачервени от виното, а очите им бяха по-стари от телата им. Юлий потрепери, обърна се към Светоний и му заповяда:

— Излез!

Светоний бавно се изправи, като в транс от влизането на Юлий. Беше погрознял от злоба и се бореше с противоречивите си чувства. Един консул не биваше да бъде докосван. Дори мястото на Светоний в сената не би го спасило при подобна обида.

Юлий спокойно отпусна ръка на меча си. Знаеше, че Бибул ще е по-слаб без приятеля си. Знаеше го още преди да бе измислил с какво да върти на шиш този дебелак. Сега обаче беше намерил нещо.

Светоний се обърна към Бибул за отмяна на заповедта — нали и той беше консул, — но видя само ужас на месестото му лице. И все пак се бавеше, чакаше само една дума, която би му позволила да остане.

Бибул гледаше като дете, изправено срещу змия. Юлий се приближи към Светоний, приведе се към него и той се дръпна.

— Вън! — повтори тихо Юлий и Светоний бързо-бързо излезе.

Цезар отново се обърна към Бибул и той най-послед събра сили да заговори.

— Това е моята к-къща...

Юлий му изръмжа и Бибул уплашено се дръпна на леглото.

— Нищожество! Осмеляваш се да разговаряш с мен, докато тези деца седят в краката ти! Ако те убия, това ще е истинска благословия за Рим. Не, имам по-добра идея. Ще ти отсека последното нещо, което те прави мъж. И ще го направя веднага.

Юлий изтегли меча си и Бибул изпищя и задраска по покривката на леглото, но нямаше къде да избяга. Разплака се, когато Цезар доближи острието до слабините му.

— Недей, моля те!

Юлий разбираше, че съдбата е дала всичко в ръцете му. Хладната и разумна част от него беше доволна, че Бибул е разкрил подобна слабост. Няколко заплахи и този мъж никога вече нямаше да си позволи да покаже лицето си в сената. Понечи пак да викне на Бибул, но едно от децата се размърда и привлече погледа му. Не гледаше него, а господаря си и в очите му имаше омраза, ужасяваща върху толкова младо лице. Ребрата на детето се брояха, а на врата му имаше пурпурна следа. Юлий внезапно осъзна, че дъщеря му е на същата възраст, и отново се обърна ядосано към Бибул.

— Продай робите си. Продай ги някъде, където няма да ги измъчват, и ми изпрати адресите, за да мога да ги проверя. Ще живееш сам, ако изобщо те оставя жив.

Бибул кимна, долната му челюст се тресеше.

— Да, да, ще ги продам... не ме осакатявай. — И пак се разхлипа. Юлий го удари два пъти през лицето и сцепи устните му — потече тънка вадичка кръв.

— Ако те видя в сената, имунитетът ти няма да те спаси, кълна се във всички богове. Ще направя така, че да те хвърлят в тъмница и никога вече да не видиш слънцето. Ще се молиш дните ти да свършат.

— Но аз съм консул! — изхлипа Бибул.

Юлий се наведе напред, помръдна меча и дебелият мъж ахна.

— Само по име. Няма да позволя на мъж като теб да влиза в моя сенат. Никога. Времето ти в сената изтече.

— Сега той може ли да ме мъчи? — попита внезапно момчето.

Юлий го погледна. Беше се изправило. Поклати глава и каза:

— Вече не.

— Тогава ми дай нож.

Юлий го погледна в очите и не видя там нищо друго освен решителност.

— Ще те убият, ако го направиш — тихо каза консулт.

Момчето потрепери, но отвърна твърдо:

— Струва си. Дай ми оръжие и ще го заколя.

Бибул измуча нещо и Юлий гневно махна към него с меча.

— Ти кротувай. Тук разговарят мъже. Ти не участваш. — Обърна се отново към роба и видя, че е вирнал брадичка при тези думи.

— Ако искаш, няма да те спирам, момче, но ще ми е по-нужен жив, отколкото мъртъв. Поне засега. — Смъртта на Бибул щеше да означава нови избори и нови противници, които можеше и да нямат слабостите му. Въпреки това Юлий не отпрати момчето.

— Искаш го жив? — попита то.

Юлий го гледа дълго в очите, после кимна.

— Искам да си тръгна още сега — каза момчето.

— Мога да ти намеря къде да отидеш. Задължен съм ти.

— Не само аз. Всички. Нито нощ повече тук.

Юлий го погледна изненадано.

— Всички ли?

— Всички — отвърна робът. Гледаше го в очите, без да трепне. Юлий първи отклони поглед.

— Добре, момче. Събери ги при вратата. Остави ме още малко при Бибул и ще дойда при вас.

— Благодаря, господарю — отвърна момчето. След секунди всички деца в стаята изчезнаха с него и единственият звук беше измъченото дишане на Бибул.

— К-как разбра? — прошепна той.

— Докато не ги видях, не знаех какъв си. Но дори и да не ги бях видял, ти си смазан от вина — изръмжа Юлий. — Запомни, че ще разбере, ако доведеш още деца в къщата си. Ако чуя, че само едно момче или момиче е минало през портата ти, няма да има прошка. Сега сенатът е мой. Напълно.

При последните думи Цезар махна с меча и Бибул изпищя и се напика от ужас. Юлий прибра меча си и тръгна към изхода.

Всеки от малките бегълци — бяха трийсетина — носеше само вързопче с дрехи. Очите им бяха огромни и плашещи на светлината на лампите. Тишината беше почти болезнена.

— Добре. Тази нощ ще останете в моя дом — каза Юлий. — Ще ви намеря семейства, които са изгубили дете и които ще ви обичат. — Щастieto в лицата им го прободe по-силно и от нож. Той не беше дошъл в този дом заради тях.

Лятото беше дошло и си беше отишло с дългите си напрегнати дни, но зимата все още беше далече. Юлий яхна коня си при портата Квиринал, готов да се присъедини към легиона си на Марсово поле. Огледа се — искаше да запази града в съзнанието си. Колко ли време щеше да го поддържа тази картина в далечна Галия? Пътешествениците и търговците, които бяха посещавали малкия римски лагер в подножието на Алпите, твърдяха, че природата била сурова и било по-студено от всяко известно място. Юлий беше стигнал до границата на кредитите си за кожи и провизии за десет хиляди войници. Знаеше, че впоследствие ще се наложат преизчисления, но не си позволи мисълта за дълговете да развали последните му моменти в неговия град.

Войниците го чакаха в блестящи карета на Марсово поле. Съмняваше се по света да има легион, равен на Десети — Брут беше работил здраво, за да направи от мъжете, които беше събрал, истински бойци. На нито един от тях не беше разрешено да напуска преди края на първата година и те добре бяха оползотворили времето си. Беше доволен от името, което им беше избрал Брут. Трети Галски щеше да се кали в земите, на които беше кръстен.

Брут и Октавиан се качиха на конете си и застанаха до него. Домиций за последен път проверяваше каишите на седлото. Юлий се усмихна на сребърните им брони. И тримата си бяха спечелили правото да ги носят, но изглеждаха необичайно на улицата при портата и вече се беше събрала група хлапета — сочеха ги и ги зяпаха. И съвсем уместно. Всяка част от броните им блестеше толкова ярко, колкото можеше да постигне лъскането с политура и парцал; Юлий беше горд, че язди за Рим с тези мъже.

Ако Саломин беше дошъл с тях, щеше да е идеално. Още едно разяждащо съжаление сред цяло море, понеже не беше успял да убеди дребния боец да дойде с тях в Галия. Саломин беше говорил дълго за римската чест и Юлий беше слушал. Това беше всичко, което можеше да му предложи след срамното отношение на Помпей, но не го беше притискал след първия отказ.

Месеците в сената бяха увеличили надеждите на Юлий — триумвиратът се държеше по-добре, отколкото се беше надявал. Крас господстваше над търговията и огромната му флота вече съперничеше на древните флоти на Картаген. Новоизлюпеният му легион беше изкован в някаква прилична форма от най-добрите офицери на Десети и Помпей можеше да продължи работата и след тяхното заминаване. Тримата с усилие си бяха изградили уважение един към друг през месеците заедно и Юлий не съжеляваше за уговорката помежду им.

След нощта на изборите Бибул изобщо не се появи в сената. В града се ширнаха слухове за тежка болест, но Юлий не наруши мълчанието си за това какво се е случило. Беше удържал обещанието си към децата — изпрати ги в любвеобилни семейства далече на север, където да ги отгледат. Личният му срам, че се е възползвал от мъките им, го накара да им купи свободата, въпреки че това, като капак на всичко останало, доста пресуши финансовите му запаси. За негово учудване тази постъпка му донесе повече удовлетворение, отколкото почти всичко друго в месеците му на консул.

— Брут! — извика някой и го сепна.

Юлий завъртя коня си в кръг, а Брут се разсмя — идваше Александрия. Когато стигна до него, се надигна на пръсти, за да го целуне, но Брут се наведе и я вдигна на седлото при себе си. Юлий отклони поглед. Беше му трудно да не мисли за Сервилия, като гледаше щастието

им.

Брут свали Александрия от коня и тя пристъпи към Юлий. Носеше някакъв вързоп. Той вдигна вежди, когато му го подаде, изчервен от притеснение, че е присъствал на нежностите им. Взе вързопа и бавно го развърза. Очите му се разшириха, когато видя шлем, изработен с изключително умение. Беше от полирано желязо и блестеше от масло, но най-странна беше лицевата му част — бе направена така, че да прилича на неговите собствени черти.

С благоговение го вдигна над главата си и после си го сложи, притисна го надолу, докато пасна на мястото си. Прилягаше му като втора кожа. Дупките за очите бяха достатъчно широки, за да вижда добре, а от реакцията на приятелите си разбра, че шлемът е постигнал търсения от Александрия ефект.

— Доста студено гледа — промърмори Октавиан.

Брут кимна, а Александрия се надигна към Юлий и му прошепна:

— Сметнах, че ще пази главата ти по-добре от онзи, който носиш обикновено. Отгоре има и процеп за перо, ако искаш да сложиш. В Рим няма втори като него.

Юлий я погледна през желязната маска; за един болезнен момент пожела Александрия да е негова, а не на приятеля му.

— Чудесен е — каза той. — Благодаря ти. — После се наведе и я прегърна, вдъхна тежкия парфюм, който тя използваше винаги. Внезапно го обзе някакъв импулс и той свали шлема. Лицето му беше зачервено. Легионът можеше да почака. Все още имаше време да посети Сервилия, преди да тръгне.

— Александрия, моля те да ме извиниш — каза Юлий. — Приятели! Имам да свърша нещо в града, преди да се присъединим към войниците.

Домиций веднага скочи на седлото, а двамата други обърнаха конете. Докато Юлий забиваше пети в хълбоците на жребеца си, Александрия изпрати въздушна целувка на Брут. Четиримата пришпориха конете. Тълпата се пръскаше пред тях.

Докато се приближаваха към къщата на Сервилия, Брут се мръщеше — усмивката му, предизвикана от идването на Александрия, изчезна. До тази сутрин беше доволен, че връзката между Юлий и майка му е приключила. Но сега, като виждаше нетърпеливото изражение на приятеля си, ръмжеше вътрешно. Трябваше да се сети, че Юлий не би се отказал толкова лесно.

— Сигурен ли си? — попита го Брут, докато слизаха от конете пред вратата и подаваха юздите на робите.

— Да — отвърна Юлий и влезе.

Като консул можеше да отиде навсякъде в града, но и четиримата бяха известни по различни причини в тази къща и Октавиан и Домиций останаха в една от предните стаи, за да се сбогуват с любимките си още веднъж, доволни от тази възможност. Брут се тръшна на една дълга кушетка и зачака. Само той никога не беше влизал в къщата за друго, освен за да види майка си — насилваше се да пренебрегва момичетата, които работеха тук. Все пак си имаше Александрия, нали.

Юлий мина по коридорите към покоите на Сервилия. Какво щеше да й каже? Не бяха разговаряли от месеци, но в заминаването му имаше някаква магия, която можеше да им помогне да открият поне някакво приятелство.

Видя я и сърцето му подскочи. Тя носеше тъмносиня дреха, която оставяше раменете й голи. Юлий се усмихна, като забеляза черната перла в златен обков да проблясва в нежните гънки на гръдта й.

— Заминавам, Сервилия — каза той и тръгна към нея. — За Галия. Бях вече при портата, но реших да дойда при теб.

Помисли си, че е видял усмивка да докосва устните ѝ, и се осмели да посегне към нея. Никога не бе изглеждала толкова красива, колкото в този момент, и той знаеше, че няма да му е трудно да си спомня лицето ѝ в дългия поход. Хвана ръцете ѝ и ги стисна; гледаше я в очите.

— Защо не дойдеш? — попита я. — Ще изпратя най-хубавата карета в Рим да те докара при колонията. Има римско селище на юг в Галия и можеш да си с мен.

— За да не се налага да си търсиш курви ли, Юлий? — тихо попита тя. — Притесняваш се какво ще правиш без жена толкова далече от дома?

Той я зяпна и видя в очите ѝ студена твърдост, която смрази сърцето му.

— Не те разбирам.

Тя издърпа ръцете си от неговите и той се олюля. Беше достатъчно близо, за да усети парфюма ѝ, и това беше влудяващо. Почувства как го залива гняв.

— Много си жестока, Сервилия — промълви той.

Тя се разсмя.

— Знаеш ли колко отхвърлени любовници съм виждала да крещат в тази къща? Също и консули, Юлий. Да не би да мислиш, че те са прекалено могъщи за подобно нещо? Каквото и да търсиш от мен, то не е тук. Разбираш ли?

Някъде иззад нея Юлий чу мъжки глас да вика и се скова.

— Крас? Той ли е тук?

Сервилия направи крачка напред и го бутна в гърдите. Усмихна се студено. Гласът ѝ беше изгубил мекотата, която той толкова обичаше.

— Изобщо не е твоя работа с кого се виждам, Юлий.

Младият мъж стисна ръце в безсилен гняв. Посегна към нея, все едно искаше да откъсне перлата от шията ѝ, и Сервилия се отдръпна.

— Сега негова курва ли си? Е, поне е близо до твоята възраст — каза Юлий.

Тя го зашлеви и той инстинктивно разтърси главата ѝ с ответен удар. Плесниците проехтяха почти едновременно.

Сервилия замахна и одра бузата му с нокти. Юлий изръмжа и пристъпи към нея. Беше заслепен от ярост. Сервилия го изгледа твърдо и гневът му го остави — опустошен, задъхан и изпълнен с горчивина. По брадичката му се стече кръв.

— Такъв си бил значи — каза тя.

Юлий видя, че устата ѝ вече се подува, и го изпълни срам.

Тя се изсмя.

— Чудя се какво ли ще каже синът ми, когато се видите. — Очите ѝ проблеснаха със злоба и Юлий тръсна глава.

— Щях да ти дам всичко, Сервилия. Всичко, каквото поискаш — каза тихо той.

Но тя му обърна гръб и излезе.

Брут вече беше прав. Октавиан и Домиций бяха с него и по лицата им Юлий разбра, че са чули всичко. Брут беше пребледнял, очите му бяха студени и Юлий неволно потръпна от страх.

— Удари ли я, Юлий? — попита Брут.

Юлий докосна разкъравената си буза и отвърна:

— Няма да обяснявам действията си пред теб, дори пред теб.

Брут хвана златната дръжка на меча, който беше спечелил. Домиций и Октавиан сложиха ръце на своите и направиха крачка напред, за да застанат между него и Юлий.

— Недей — изсумтя Домиций. — Отстъпи!

Брут откъсна поглед от Юлий и се вгренчи в мъжете. Те го гледаха с омраза.

— Наистина ли мислиш, че можеш да ме спреш?

Домиций твърдо отговори на погледа му.

— Ако се наложи. Мислиш ли, че като извадиш меча си, това ще промени нещо? Това, което става между тях, не е твоя работа, както не е и моя. Не се меси.

Брут пусна меча. Отвори уста да каже нещо, после мина край всички и тръгна към конете. Скочи на седлото и препусна към портите на града.

Домиций избърса потта от челото си с ръка. Погледна Октавиан и видя, че е угрижен, сякаш беше притиснат между сили, на които не можеше да противостои.

— Ще се успокои, Октавиан, повярвай ми.

— Походът ще изцеди гнева му — допълни Юлий. Гледаше след приятеля си. Надяваше се да е така. Отново докосна бузата си и направи гримаса.

— Не е най-добрият спомен. Да вървим, приятели. Видях достатъчно от този град, за да ми държи влага доста време. Щом излезем през портите, ще сме свободни от всичко това.

— Да се надяваме — отвърна Домиций, но Юлий не го чу.

Яздеха в тръс към портата Квиринал. Брут ги чакаше в сянката ѝ. Очите му бяха налети с кръв, изражението му бе смразяващо. Юлий спря до него и каза:

— Направих грешка, че се върнах при нея. — Гледаше го внимателно. Обичаше приятеля си повече от всеки на света, но ако ръката му посегнеше към меча, беше готов да срита коня, за да избегне атаката. Всеки мускул на краката му беше напрегнат за действие. Брут вдигна поглед.

— Легионите са готови за похода. Време е. — Очите му бяха студени. Юлий бавно си пое дъх, думите угаснаха в гърлото му. Каза само:

— Тогава да тръгваме.

Брут кимна и мълчаливо подкара през портите и навън по Марсово поле, без да поглежда назад. Юлий смуши коня си, за да го последва.

— Консуле! — чу се вик от тълпата.

Юлий изръмжа. Кога щеше да свърши това? Сянката на портата беше толкова близо, мамеше го. Той се обърна навъсено и видя няколко мъже да тичат към коня му. Най-отпред беше Херминий, лихварят, и щом го позна, Юлий погледна към портата с истински копнеж.

— Господарю, радвам се, че успях да те стигна. Сигурен съм, че не може да си решил да напуснеш града, без да направиш нещо за заемите си — каза мъжът; беше задъхан от бързане.

— Ела тук — отвърна Юлий и поведе коня си към сянката на портата. Лихварят го последва неразбиращо.

Юлий погледна надолу към него и попита:

— Виждаш ли тази линия, където портата е оставила следа в камъка?

Херминий кимна безизразно и Юлий се усмихна.

— Добре. Тогава мога да ти кажа, че изхарчих и последната медна монета, която можах да заема или изпрося, за да екипирам мъжете си за Галия. Само провизиите и воловете и магаретата, които ги носят, струват цяло състояние. Сол, кожа, желязо, злато за подкупите,

коне, копия, седла, палатки, списъкът е безкраен.

— Господарю? Да не би да казваш... — започна Херминий.

— Казвам, че в момента, в който пресека тази линия, дълговете ми ще останат зад мен. Думата ми е честна, Херминий. Ще платя, когато се върна. Но днес няма да получиш и монета от мен.

Херминий се смръщи от безсилен гняв. Погледна сребърните брони на мъжете, които язدهа до Юлий, после въздъхна и се опита да се усмихне.

— Ще очаквам завръщането ти, консуле.

— Естествено, Херминий — отвърна Юлий и наклони глава в ироничен поздрав.

Когато лихварят се отдалечи, Юлий погледна за последен път назад през портата. Проблемите на града вече не бяха негови, поне за известно време.

— Е — каза той на Домиций и Октавиан, — да тръгваме на север.

— Е, защо още си с него? — попита Кабера. Облеченият в сребърна броня воин до рамото му само бегло приличаше на някогашното момче и малцина в лагера биха се осмелили да зададат на Брут подобен въпрос.

Наблюдаваха как Юлий изкачва дъбовите стъпала до стената на стрелците на върха на укреплението, което бяха изградили. Беше прекалено далече, за да се вижда ясно, но въпреки това Брут забелязваше как слънцето се отразява в нагръдника му. Брут погледна настрана, после отправи остър поглед към Кабера, сякаш току-що се беше сетил за присъствието му.

— Погледни го — отвърна той. — Преди по-малко от две години напусна Испания с нищо, а сега е консул с безсрочен мандат от сената. Кой друг би ме довел до това място със собствен легион, който да командвам? Кого друго бих последвал?

Гласът му беше изпълнен с горчивина. Кабера се боеше за двамата мъже, които познаваше от момчета. Беше чул подробности за раздялата на Юлий със Сервилия, макар че синът ѝ никога не беше споменал за това. Копнееше да попита Брут, дори и само за да прецени щетите, които беше нанесла.

— Той е най-старият ти приятел — отвърна лечителят и Брут сякаш се сви при тези думи.

— А аз съм неговият меч. Когато гледам спокойно това, което е направил, то ме изумява, Кабера. Глупаци ли са онези в Рим, та не виждат амбициите му? Юлий ми каза за договора, който е сключил с тях, но още не мога да повярвам. Чудя се дали Помпей смята, че е спечелил. Той може и да управлява града, но стои като наемател и чака собственика да се завърне вкъщи. Хората го знаят. Видя тълпата, която излезе на Марсово поле, за да ни изпрати. Помпей е глупак, ако мисли, че Юлий може да е доволен с нещо по-малко от корона.

Млъкна и се огледа да не би някой да го е чул. Дватамата се бяха облегли на стената на укреплението — издигането му им беше отнело месеци. Двайсет мили насипи и стена, навсякъде не по-ниска от три човешки боя. Граничеше с река Рона и се извисяваше над пътя и по северните граници на римската провинция. Беше солидна преграда, също както Алпите на изток.

На стената беше събран достатъчно камък и желязо, за да потопят всяка армия, решила да пресече реката. Легионите бяха уверени, че могат да удържат крепостта срещу всеки враг, но никой не вярваше, че Юлий ще се задоволи със защита, не и с документа, който имаше.

Цезар го беше показал на претора на малката римска провинция, свита в подножието на Алпите. Мъжът пребледня, докато го четеше, докосваше печата на сената със страхопочитание. Никога не беше виждал толкова неясно формулирана заповед и само наведе глава, докато обмисляше последиците от нея. Помпей и Крас не се бяха занимавали с подробностите. Всъщност Брут знаеше, че Юлий беше издиктувал на Адан писмото, а после им го беше изпратил за подпечатване и гласуване от сената. Беше кратко и даваше на Цезар пълна власт в Галия. И всеки от легионерите го знаеше.

Кабера потърка отпуснатите си бузи и Брут го погледна със съчувствие. След като бе изцерил Домиций, старецът страдаше от слабост, която бе оставила лицето му неподвижно от едната страна, а половината от тялото му беше напълно непотребна. Никога вече нямаше да изстреля стрела, а по време на похода през Алпите няколко мъже от Десети го носеха на

носилка. Но той просто не можеше да умре, докато имаше още неща за гледане, а Галия беше дива и странна за него, също както и за останалите.

— Боли ли? — попита Брут.

Кабера сви рамене, доколкото можа, и отпусна ръка. Единият от клепачите му падна, докато отвърщаше на погледа; често му се налагаше да потрива левия ъгъл на устатата си, за да го избърше, преди да е капнала слюнка. Това движение беше станало част от живота му.

— Никога не съм бил по-добре, любими пълководецо, когото познавам още от голобрадо момче. Никога, въпреки че бих искал да видя гледката от върха и може да имам нужда някой да ме отнесе до горе. Слаб съм, а катеренето изисква силни крака.

Брут се изправи.

— Смятах да се кача, а и сега хелветите^[8] се събират на отсрещния бряг. Когато чуят, че Юлий няма да ги пусне да минат през малката ни провинция, може да има интересни сцени. Хайде, старче. Богове, ти изобщо не тежиш.

Силните ръце на Брут държаха краката му, а самият Кабера се държеше с дясната ръка. Лявата висеше безпомощно.

— Трябва да мислиш за качеството на товара си, момче, не за тежестта му — каза старецът и въпреки че го изфъфли поради болестта си, Брут го разбра и се засмя.

Юлий стоеше на върха на укреплението и гледаше бързите води на Рона — на места се пенеха в бяло. От другата страна на широката река хоризонтът беше изпълнен с хора — мъже, жени и деца. Някои седяха, потопили крака във водата, докато се наслаждаваха на безгрижния следобед. Децата и старците бяха облечени в прости роби, пристегнати с колани или връв. Имаше хора с руси и червени коси, но повечето бяха кестеняви. Водеха волове и магарета, които носеха огромни количества храна и оборудване, необходимо за поддръжката на такава армия по време на поход. Юлий разбираше трудностите им — знаеше какво му струва да изхранва собствените си легиони. С толкова гладни стомаси просто не можеха да останат за дълго на едно място и всяко живо същество в земите, през които минаваха, биваше унищожено. След себе си хелветите оставяха само бедност.

Няколко войници с тъмни кожени брони зарзбутаха тълпата, за да се приближат до реката. Един дори извади оръжие и го размаха, за да разчисти пък за лодката, която носеха след тях. Чуваше се някаква мелодия, но музикантите бяха скрити от поглед сред тълпата.

Хелветите запяха ритмично и спуснаха лодката във водата, гребците се настаняха на местата си. Дори с по трима мъже от всяка страна, пак трябваша сериозни усилия, та лодката да се пребори с течението, което я отнасяше надолу. Идеята, че през тая вода може да последва нашествие, беше налудничава, и затова сред римляните нямаше никакво напрежение.

Нямаше как да се определи дори приблизително колко центурии са. Юлий беше чул, че хелветите подпалили земите си, преди да поемат на юг, и не се съмняваше в това. Всеки от огромното племе беше изоставил дома си и ако не бъдеха спрени, пътят им преминаваше право през тясната римска провинция в полите на Алпите.

— Никога не съм виждал подобно преселение — каза Юлий почти на себе си.

Римският офицер, който стоеше до него, го погледна. Той беше приветствал легионите, които Юлий беше довел, особено ветераните от Десети. Някои от търговските постове бяха изразили недоволство от промяната във властта, която беше дошла с Цезар, но за други това беше внезапно освежаване с енергия на техния стар град и те го посрещнаха с радост и нова

увереност в сделките си. Повече нямаше да им се налага да понасят пренебрежението на галските търговци и да знаят, че ги търпят, но без да ги приемат. Само с един легион постът беше незначителен за Рим, а ако не беше търговията с вино, провинцията можеше напълно да бъде изоставена. Така че онези, които все още мечтаеха за повишение и кариера, приветстваха Цезар с отворени обятия — но никой повече от командира им, Марк Антоний.

Когато Юлий му представи заповедите от сената, той не можа да скрие усмивката си.

— Поне ще видим малко оживление — каза той на новодошлия. — Написах толкова много писма, че вече бях започнал да губя надежда

Юлий се беше приготвил за страх или дори заплаха за неподчинение. Беше пристигнал в римския град с лице като буреносен облак, за да наложи волята си, но при този отговор напрежението му се разсея и той се разсмя на глас на искреното удоволствие на Марк Антоний. Прецениха се един друг и забелязаха прилика помежду си. Юлий беше изслушал с възхищение обобщението на Марк Антоний за региона и за нелекото временно примирие с местните племена. Марк Антоний не скри нищо от проблемите, пред които бяха изправени, но говореше с дълбоко разбиране на нещата и Юлий веднага го включи в съвета си.

Някои може и да недоволстваха от внезапното издигане на новия мъж, но това не се забелязваше. Марк Антоний беше прекарал четири години в провинцията и рисуваше подробна картина на мрежата от съюзи и вражди, които бяха капан за търговията и проклятие за всяка ефективна администрация.

— Това не е толкова преселение, колкото завоевателен поход — каза той. — Всяко по-малко племе губи жените си, реколтата си, всичко. — Възхищаваше се на мъжа, когото беше изпратил Рим, но му беше казано да говори свободно и той се наслаждаваше на новия статут, който беше получил, особено сред собствените си хора.

— Значи не могат да бъдат върнати? — попита Юлий, без да откъсва очи от тълпите на отсрещния бряг.

Марк Антоний погледна към мястото, където легионите бяха строени в пълен боен ред. Изпита тръпка на удоволствие при мисълта за силата на тези карета. Освен десетте хиляди мъже, доведени от Юлий, от северната част на Италия бяха събрани още три легиона. Ако не друго, те поне показваха силата, гарантирана на Юлий — просто бе пратил конници със заповедите си и те се върнаха с петдесет хиляди войници, които бързо бяха преминали Алпите.

— Ако бъдат върнати, ще умрат от глад тази зима. Съгледвачите ми докладваха за четиристотин запалени селища, с цялото им жито за зимата. Знаят, че не могат да се върнат, и затова ще се бият още по-ожесточено.

Брут стигна до площадката зад тях и остави Кабера така, че да може да хване дървения парапет със здравата си ръка и да гледа. Поздрави, когато се приближи до Юлий — обръщаше повече внимание от обикновено на дисциплината пред новодошлия. Не харесваше Марк Антоний. Нещо в начина, по който той беше напълно съгласен с целите и амбициите на Юлий, му се струваше фалшиво, въпреки че не бе казал нищо, та думите му да не бъдат изтълкувани като ревност. Всъщност чувстваше точно това, докато гледаше как двамата мъже разговарят като стари приятели, загледани в армията на хелветите на другия бряг. Намръщи се, когато Марк Антоний направи ироничен коментар за неканените гости. Сякаш двамата с Юлий се опитваха да се надскочат в заучената непринуденост.

Марк Антоний беше едър и сърдечен, от типа мъже, които забавляваха Юлий в редките случаи, когато попаднеше на тях. Брут знаеше, че приятелят му не цени нищо по-силно от

гръмкия смях и смелостта на мъже като Марий, а Марк Антоний сякаш пасваше на този типаж, все едно лично беше познавал именития му вуйчо. Беше с една глава по-висок от Юлий и носът му крещеше на целия свят, че е наследник на стар римски род. Като се изключеше смехът му, Марк Антоний изглеждаше естествено суров и горд. При най-малка възможност споменаваше рода си и явно вярваше, че е от благороден произход само заради броя на предшествениците си, които знаеше.

Несъмнено Сула би харесал този мъж, раздразнено си помисли Брут. Марк Антоний беше изпълнен с идеи, които сега, с пристигането на Юлий, можеше да постигне, въпреки че по някакъв начин не беше успял да осъществи нито една от тях сам. Брут се чудеше дали благородният римлянин осъзнава какво би постигнал Юлий на негово място, независимо дали има легион, или не.

Остави настрана тези мисли, наведе се над парапета и погледна към реката. Лодката вече се приближаваше към римския бряг и гребците наскачаха в плитката вода, за да я измъкнат от реката. Застанаха в сянката на стената, която римляните бяха издигнали, за да ги спрат.

— Трябва да са наясно, че можем да потопим с копия и камъни всяка от лодките им, преди да стигне до брега. Би било самоубийство да ни нападнат — каза Юлий.

— Ами ако дойдат с мир? — попита Марк Антоний, без да откъсва поглед от вестителите, които стояха настрана от гребците долу под стената.

Цезар сви рамене.

— Тогава ще им покажа какво е римската власт. По един или друг начин ще затвърдя положението си в тази страна.

Брут и Кабера се обърнаха едновременно и погледнаха мъжа, когото уж познаваха толкова добре. Забелязаха на лицето му диво удоволствие, докато стоеше изправен върху укреплението и очакваше думите на хелветите.

Бяха забелязали същото изражение, когато преди месеци Марк Антоний за първи път се беше изказал пред съвета на военачалниците.

— Радвам се, че сте тук, приятели — беше казал Марк Антоний. — На път са да ни прегазят.

Юлий бе искал дива земя, която да завладява, помисли си Брут. Хелветите бяха само едно от племената в този район, без да се брои цялата останала територия, която приятелят му мечтаеше да завземе от името на Рим. Въпреки това мрачните настроения от Испания нямаха нищо общо с мъжа, който сега стоеше до тях на крепостния вал. Можеха да го усетят и Кабера затвори очи, сякаш сетивата му бяха запратени против волята му по обърканите пътеки на бъдещето.

Старецът се олюля и щеше да падне, ако Брут не го беше уловил. Никой друг не помръдна. Пратениците заговориха и Юлий се обърна към преводача, който му предаде думите им на неправилен латински. Юлий скри усмивката си, после постави ръце широко на парапета и викна на пратениците:

— Не! Не можете да минете.

Погледна Марк Антоний.

— Ако тръгнат на запад край Рона, преди да ударят на юг, през кои племена ще мине пътят им?

— Едуените ^[9] са точно на запад от нас, така че те ще пострадат най-много, въпреки че

амбарите^[10] и алоброгите^[11] ... — започна той.

— Кои от тях са най-богати? — прекъсна го Юлий.

Марк Антоний се поколеба.

— Едуените са известни с това, че имат огромни стада говеда и...

— Доведи при мен водача им с най-бързите ездачи и гаранция за сигурност — отвърна Юлий и пак погледна през парапета. Долу лодката вече се беше отправила към другия бряг, но все още беше достатъчно близо, за да се види, че мъжете в нея са ядосани.

Минаха два дни. Беше нощ и малката крепост беше тиха. Юлий чуваше само трополенето, когато постовеите на стената се сменяха. За войниците, които беше довел от Рим, бяха построени бараки, но трите легиона от Ариминум^[12] все още спяха в палатките си в укрепените лагери. Юлий нямаше намерение да им строи нищо по-трайно. Надяваше се да няма нужда.

Чакаше нетърпеливо да предадат думите му на вожда на едуените чрез преводача, който беше осигурил Марк Антоний. Мъжът явно беше скитал доста и знаеше много. Юлий все пак беше решил да не им казва, че Адан може да говори езика на едуените — предпочиташе да пази това предимство в тайна. Испанският му писар се беше изненадал, когато беше чул езика на галите. Неговият народ говореше почти същия език и това му беше достатъчно, за да разбира повечето разговори. Юлий се чудеше дали в някакво далечно време не са били един народ, някакви номадски племена от далечни земи, които са се заселили в Галия и Испания, докато Рим е бил още малко селище сред седемте хълма.

От този момент Адан присъстваше на всяка среща, като прикриваше разбирането на езика с усърдното писане на диктуваните от Юлий писма и бележки. Когато останеха сами, Юлий го разпитваше подробно — паметта на младежа беше безпогрешна.

Юлий погледна усърдния млад испанец, докато преводачът повтаряше опасността от хелветите със сякаш безкрайни подробности. Вождът на едуените беше типичен представител на своя народ — тъмнокос мъж с черни очи и твърдо, не особено месесто лице, отчасти покрито с брада, блестяща от масло. Едуените твърдяха, че нямат цар, но Морбен беше техният върховен главатар, избран, а не по наследство.

Докато Морбен говореше, Юлий потропваше по едната си ръка с пръстите на другата. Преводачът помълча, за да обмисли думите си.

— Едуените имат намерение да приемат твоята помощ в отблъскването на хелветите от границите си — каза най-после преводачът.

Юлий избухна в смях, което накара Морбен да подскочи.

— „Имат намерение“? — весело повтори той. — Кажете му, че ще предпазя хората му от унищожение, ако ми платят в зърно и месо. Моите хора трябва да се хранят. Трийсет хиляди мъже имат нужда от повече от двеста вола на ден, най-малкото. Ще приема същото количество в дивеч или овни, както и зърно, хляб, масло, риба и подправки. Без провизии не мърдам.

В този момент започнаха същинските преговори, забавяни на всеки етап от бавния превод. Юлий изпитваше болезнено желание да изхвърли преводача и да използва бързия ум на Адан, но запази търпение. Часовете минаваха и оранжевата луна изгря над планините зад тях. Морбен също, изглежда, губеше търпение и докато всички чакаха преводача да довърши поредната фраза, галът разсече въздуха с ръка и заговори на чист латински:

— Махнете го тоя глупак. Разбирам те достатъчно добре и без него.

При това признание Юлий избухна в смях.

— Знам, че той убива думите ми. Кой те научи на езика на Рим?

Морбен сви рамене.

— Когато пристигна, Марк Антоний изпрати свои хора във всички племена. Повечето бяха убити или прогонени обратно, но аз задържах моя. Този нещастник учи при същия човек, но зле. Няма усет за езици, но беше всичко, което можех да предложа.

От този момент преговорите продължиха по-бързо. Юлий беше развеселен от опита на гала да скрие знанията си. Чудеше се дали Морбен предполага каква е ролята на Адан на срещата. Беше много вероятно. Вождът на едуените беше с остър ум.

Когато приключиха, Юлий се изправи и потупа Морбен по рамото. Под вълнения плат имаше яки мускули. Мъжът беше повече военен водач, отколкото вожд, поне доколкото Юлий разбираше функциите му. Изпрати го навън и се върна при Адан.

— Е? Пропуснах ли нещо полезно, преди Морбен да изгуби търпение?

Адан се усмихна.

— Морбен попита преводача дали имаш силите да прогониш хелветите и той отговори, че смята, че е много вероятно. Това е всичко, което не чу. Те нямат друг избор, ако не искат да видят стадата си изклани от хелветите.

— Чудесно. Превърнах се от чуждестранен нашественик, поне толкова опасен, колкото хелветите, в римлянин, който отговаря на зов за помощ от обсадено племе. Запиши и това в доклада за Рим. Искам всички да мислят хубави неща за това, което правя тук.

— Това важно ли е? — попита Адан.

— Нямах представа колко — изсумтя Юлий. — Гражданите не искат да знаят колко страни сме завладели. Те предпочитат да мислят как чуждите армии се предават пред нашето морално превъзходство, а не пред нашата сила. Длъжен съм да действам внимателно тук, независимо че имам заповедите на сената. Ако властта в Рим се смени, пак могат да ме извикат, а винаги има врагове, които ще се радват да ме видят в немилост. Изпрати докладите с достатъчно пари, за да ги прочетат на всяка улица и във форума. Нека хората знаят как напредваме в тяхно име.

Юлий замълча. Веселостта му избледня пред мисълта за проблемите, които го очакваха.

— Сега остава да разгромим най-голямата армия, която съм виждал, и тогава наистина ще има хубави новини, които да изпратиш в Рим. Извикай Брут, Марк Антоний, Октавиан, Домиций и всички от съвета. Рений също — съветите му винаги са разумни. Кажи на Брут да изпрати съгледвачи. Искам да знам къде са хелветите и как се организират. Бързо, момче. Трябва да планираме битка, а мисля призори вече да сме тръгнали.

Юлий лежеше по корем и наблюдаваше как хелветите се придвижват през равнината. Въпреки че се бе съсредоточил върху врага, някаква част от съзнанието му забелязваше избуялата зеленина. Почвата в Рим изглеждаше бедна в сравнение с тази. Вместо безплодните планини на юга, който познаваше, където земеделците се бореха за оцеляването си, сега виждаше обширни равнини с хубава земя и жадуваше за нея с примитивното желание на мъж, който обработва собствената си нива. Галия можеше да храни империя.

Светлината започваше да помръква. Той стисна юмруци от нетърпение, когато чу звуците на рогове, довени от ветреца. Голямата колона спираше за през нощта. Един от съгледвачите се примъкна пълзешком до него и каза задъхано:

— Явно са всички, господарю. Не можах да видя никакви флангове или резерви. Движат се бързо, но трябва да починат през нощта, иначе ще започнат да изпокапват в равнината.

— Сега спират — отвърна Юлий. — Видя ли как войниците се разполагат на групи около центъра? Приличат на гръцките фаланги. Чудя се дали сами са достигнали до подобно развитие, или предшествениците им са минали през онези земи. Ако имам възможност, ще питам някой от тях.

Огледа равнината: обмисляше възможностите. На миля зад него в гората имаше трийсет хиляди легионери, готови да нападнат хелветите. Но след като бяха извървели почти четирийсет мили, за да пресекат пътя на племето, хората му бяха изтощени. Юлий се ядосваше, че не беше могъл да докара и големите катапулти за камъни и по-малките за стрели — те бяха сериозна част от силата на един легион. Равнината беше идеална за тях, но докато пресичаше пътищата през страната, те си стояха разглобени в сандъците, докарани от Рим.

— Никога не съм виждал толкова много воители — прошепна съгледвачът, впечатлен от армията, пред която бяха изправени. Хелветите бяха прекалено далече, за да ги чуят, но самият размер на преселението беше потискащ и Юлий също понижи гласа си, когато отговори.

— Предполагам, че са осемдесет хиляди, но не мога да съм сигурен колко ги следват.

Бяха прекалено много, за да може да прати легиона в директна атака, дори бойците да не бяха уморени от похода.

— Доведи ми Брут — заповяда той.

Скоро чу шум от тичащи, крака и Брут вече беше до него — приклепна сред влажните листа.

Хелветите бяха преминали през обширната равнина, която водеше в земите на едуените. Бяха вървели бързо, за да заобиколят реката, и Юлий беше впечатлен от хъса и организацията им, когато започнаха да оформят нощния си лагер в равнината. Ако навлезеха по-навътре в земите на едуените, щяха да стигнат до гората и предимствата на легиона щяха да са загубени. Това не бяха просторните гори, които познаваше в Рим. Бяха плътни шубраци, които щяха да хванат конете в капан и да направят невъзможна всяка организация на битката. Битката можеше да продължи цял ден, а хелветите имаха десетки хиляди бойци, които нямаше накъде да вървят, освен напред. Племето беше подпалило първото село, до което беше стигнало на границата на едуените, и съгледвачите бяха докладвали, че не са оставили никого жив. Жените и животните бяха взети в колоната, а останалите бяха убити. Село след

село щяха да прекосят земята като скакалци, освен ако Юлий не успееше да ги улови в равнината. Благодарни на боговете, че не бяха решили да продължат и през нощта. Несъмнено броят им ги правеше прекалено самоуверени, въпреки че дори легионите му да бяха готови, пак не виждаше как би могъл да нападне подобно множество и да победи.

Обърна се към Брут.

— Виждаш ли онзи хълм на запад? — Посочи възвишението от редове зеленина и сиви скали в далечината. Брут кимна. — Това е силна позиция. Отведи Десети и Трети до билото, да са готови на зазоряване. Хелветите ще видят заплахата и не могат да ви оставят там да ги тормозите. Вземи стрелците с лъкове от Ариминум, но ги дръж далеч назад от първата редица. Ще са по-полезни на хълма, отколкото в равнината.

Усмихна се криво и тупна Брут по рамото.

— Тези племена никога не са се били с легиони, Брут. Когато се вдигне слънцето, ще видят просто десет хиляди, изправени срещу тях. Ще се наложи да ги научим.

Брут го погледна. Слънцето вече залязваше и светлината му се отразяваше в свирепия поглед на Юлий.

— Ще се стъмни, преди да стигна там — отвърна Брут. Това беше най-близкото възможно до оспорване на заповед, при условие че имаше съгледвачи, които ги слушаха.

Юлий сякаш не забеляза това, а бързо продължи:

— Трябва да си тих, докато се придвижваш. Щом те видят и те нападнат, аз ще ги ударя отстрани. Хайде, бързо.

Брут се измъкна пълзешком назад, после се изправи и затича към хората си.

— Ставайте, момчета — каза той, когато стигна първите редици на Десети. — Тази нощ не ни е писано да спим.

Когато зората наближи, Юлий се върна да огледа равнината. Слънцето щеше да изгрее зад гърба му и вече хвърляше сивкава светлина — дълго преди да се покаже над планините. Хелветите започнаха да се придвижват в походен строй и Юлий наблюдаваше как воините подкарваха останалите. Тези, които имаха мечове и копия, имаха определено положение — не носеха провизии и бяха свободни, за да се бият или да бягат. Той чакаше момента, в който щяха да видят разположените на хълма легиони. Времето сякаш се разтегна до безкрайност.

Зад него Марк Антоний чакаше със своя легион и три други, измръзнали и сърдити без закуска и огън, който да ги сгрее. Това едва ли беше достатъчно, за да се справи с такава огромна армия, но Юлий не можеше да измисли нищо, което да промени баланса на силите.

Някакъв кон препусна към него и Юлий се обърна бесен и замаха на вестоносеца да се сниши, за да не го видят. Той дръпна юздите и се смъкна от седлото. Едва си поемаше дъх.

— Господарю, има вражеска сила на хълма на запад! Безчет са.

Юлий погледна към хелветите в полумрака. Пригответяха се да напуснат лагера си без знак за паника или объркване. Дали не бяха забелязали неговите хора и не бяха подготвили флангови позиции? Уважението му към племето нарасна. Но къде беше Брут? Двете сили очевидно не се бяха срещнали в тъмнината — иначе грохотът на битката щеше да се чува на цели мили. Дали не беше обърка хълма през нощта? Юлий прокле на глас, ядосан от развитието на ситуацията. Нямаше никакъв начин да се свърже с липсващите легиони, а докато те не се покажеха, не се осмеляваше да атакува.

— Ще му откъсна топките — изръмжа той, после се обърна към вестоносеца. — Никакви рогове и сигнали. Просто отстъпете. Съобщи да се прегрупира край потока.

Чу роговете — хелветите тръгнаха. Ядосваше се и защото щеше да се наложи да ги напада в гъстата гора — това нямаше нищо общо с разбиващата победа, на която се беше надявал.

Брут чакаше слънцето да разпръсне тъмните сенки по хълма. Беше подредил Десети пред своя Трети Галски заради по-големия им опит да устоят на всичко, което хелветите биха могли да изпратят срещу тях. Освен това част от собствения му легион беше от Галия. Юлий беше казал, че един легион може да бъде обучен за по-малко от година. Това, че живееха, работеха и се биеха заедно, привързваше хората като нищо друго, но винаги оставаше неприятното съмнение какво може да се случи, когато накараш тези мъже да се бият срещу собствения си народ. Когато Брут ги попита за хелветите, те само свиха рамене и казаха, че няма да има проблем. Никой от тях не беше от това племе, а онези, които бяха отишли в Рим за злато, изглежда, не изпитваха особена привързаност към племената си. Явно бяха от онзи вид наемници, които не живееха за друго освен за заплатата си и откриваха близост само сред себеподобните си. Брут знаеше, че редовното плащане и хранене в легионите е мечта за някои от тях, но все пак постави Десети отпред.

Макар че беше неизразимо напрегнат, докато се катереха, трябваше да признае, че Юлий има усет за добро място. Съжаляваше, че е оставил своите извънредни в лагера, но нямаше как да знае, че слизането ще е лесно, само с няколко навяхвания и една счупена ръка от лошо падане в тъмното. Трима мъже бяха изгубили мечовете си и сега носеха ножове, но всички преваляха билото преди зазоряване, без да загубят и един човек.

Легионерът със счупената ръка я беше вързал към гърдите си и щеше да се бие с лявата. Беше отказал да се върне и посочи Кир на първия ред на Десети — каза, че огромният Кир може да хвърля копията вместо него.

При първите сивкави лъчи на утрото Брут даде шепнешком заповед за строяване. Дори ветераните от Десети бяха капнали, докато намерят позициите си в тъмнината, и дори техният легион имаше нужда от намесата на опциите, за да се въведе ред. Войниците разхлабиха ремъците на копията си — по четири на човек. Брут знаеше, че могат да се справят с всеки враг. Хелветите носеха овални щитове, но тежките копия щяха да ги приковат на земята, с щитовете им и всичко.

Слънцето се показва над планините. Хелветите вървяха към позициите им, без да подозират за засадата. Брут бе обзет от старото въодушевление, докато чакаше съгледвачите им да забележат Десети и Трети, които се бяха притаили на склона. Усмихна се на първите лъчи на светлината и когато слънцето изгря, се разсмя на глас: само за минута десет хиляди шлема и брони се превърнаха от сиво в блестящо злато. Жълтите пера на центурионите сякаш грееха. Колоната на хелветите спря в равнината под тях, всички ги сочеха и крещяха.

За племето изглеждаше така, сякаш легионът се беше появил от нищото — и въпреки това хелветите не бяха изплашени. След като първоначалният шок отмина, те видяха, че армията на склона е малка, и като един зареваха бойни викове.

— Поне половин милион са. Кълна се в Марс, толкова са — прошепна Брут.

Видя фалангите да се струпват отпред, настръхнали от копия. Първите редици носеха широки щитове, за да се отбраняват от врага, но формацията никога нямаше да издържи насечения терен на хълма. Втурнаха се по склона като вълци и Брут поклати учудено глава — толкова много бяха.

— Стрелците! Обсег! — изкрещя той и загледа как четири стрели полетяха високо и

белязаха най-далечната граница на изстрелите. Беше само с три хиляди души от легионите от Ариминум и не знаеше доколко са опитни. Срещу незащитени хора стрелбата им можеше да е опустошителна, но се съмняваше, че ще е повече от дразнеща за хелветите под техните щитове.

— Копия готови! — извика той.

От Десети хвърлиха четири копия, проверявайки обсега за последен път. Нямаше да се целят в хората, а да запратят тежките оръжия с метални върхове високо във въздуха, така че да паднат почти вертикално. За това се изискваше умение, но нали такава им беше работата и те бяха специалисти в нея.

— Готови! — ревна Брут.

Кир върза червен парцал на върха на едно копие и го запрати във въздуха с усмивка. Никой от тях не можеше да се мери с огромния мъж и когато копието се заби и затрептя в земята, Брут имаше маркирана най-далечната си точка, само петдесет крачки по-близо от стрелите, които се бяха забии още по-надолу по склона. Щом първият ред на хелветите преминеше тази линия, щеше да бъде засипан като от порой. А когато мине край точката на Кир, още четирийсет хиляди остриета щяха да полетят към тях за по-малко от десет удара на сърцето.

Хелветите изреваха и се закатериха по склона. Сутрешният вятър носеше прах от равнината.

— Стрелци! — извика Брут и десет реда назад мъжете с лъкове започнаха да стрелят, докато колчаните им не се изпразниха. Брут наблюдаваше полета на стрелите — те падаха върху крещящите мъже долу: хелветите все още бяха извън обсега на много по-смъртоносните копия. Повечето стрели бяха отбити — хелветите вдигнаха щитовете си и продължиха напред, като оставиха зад себе си само няколко десетки тела. Първата кръв беше пролята. Брут се надяваше Юлий да е готов.

Юлий чу рева на племето и завъртя бясно коня си — търсеше съгледвача, който му беше донесъл новината.

— Къде е онзи, дето каза, че враговете са на хълма? — изкрещя той. Внезапно стомахът му се присви.

Мъжът се появи на коня си. Беше много млад и с порозовели от сутрешния студ бузи. Юлий го погледна с ужасяващо подозрение.

— Врагът, за който докладва. Какво видя?

Младият съгледвач нервно се размърда под погледа на пълководеца.

— Имаше хиляди горе на хълма, господарю. В тъмното не можах точно да преценя броя им, но бяха много, господарю. Засада.

Юлий затвори очи за миг.

— Задръжте този боец и да изчака наказанието си. Това са нашите легиони, глупаво нищожество!

Юлий обърна коня си. Мислеше трескаво. Не бяха изминали и няколко мили от долината. Може би не беше прекалено късно. Развърза шлема от седлото и грубо го намести на главата си, после обърна металното си лице към събралите се мъже.

— Десети и Трети Галски са без подкрепление. Ще поемем с най-бързия ход да атакуваме хелветите. Напред! Бързо напред!

Брут чакаше хелветите да отминат копието на Кир. Ако дадеше заповед прекалено рано, Трети отзад щеше да хвърля копията прекалено наблизко. Ако беше прекалено късно, атаката нямаше да бъде разбита, тъй като първите редове на хелветите щяха да са преминали.

— Копия! — изкрещя Брут и хвърли своето.

Десет хиляди ръце запратиха копия и после грабнаха вторите — копията бяха сложени в краката на легионерите. Брут знаеше, че още преди първите да паднат, Десети ще запрати във въздуха още по две. Мъжете от Трети бяха по-бавни, но само малко, вдъхновени от примера на ветераните и нервния страх от атаката.

Беше преценил съвсем точно момента и редиците на Десети и Трети запратиха копията си в килим от свистящо желязо над врага. За секунди не само предните, но голяма част от първите десет реда се превърнаха от тичащи мъже в прободени трупове. Стотици загинаха при първата вълна копия, а мъжете, които оцеляха, вече виждаха черния облак на втората, който идваше към тях.

Нямаше как да избегнат смъртта от въздуха. Копията летяха различно и падаха на групи или далече едно от друго. Един мъж можеше да бъде ударен от няколко, или пък цялата редица да бъде повалена, а един да остане недокоснат като по чудо. Хелветите се криеха под щитовете си, но тежките железни върхове пробиваха дървото. Брут видя как мнозина се борят да освободят щитовете си, понякога свързани с щитовете на другите чрез огромните остриета. Мнозина хелвети бяха все още живи, но тежко ранени и не можеха да се изправят.

Атаката спря. Третата вълна копия нанесе още щети и врагът побягна назад, ужасен от мъжете на хълма. Десети се развика, когато галите се обърнаха в бяг. Брут погледна на изток — къде беше Юлий? Ако удареше с легионите си точно в този момент, хелветите щяха да побягнат презглава. Но от Юлий нямаше и следа.

Хелветите се преподредиха на границите на обсега на стрелбата и пак настъпиха: газеха по телата на първите си паднали.

— Те никога не са се били с римски легион! — извика Брут на войниците около себе си.

Някои от тях се усмихнаха, но погледите им бяха съсредоточени върху напредващите орди, които се катереха по хълма. Някои от хелветите грабваха копията на легиона, измъкваха ги от телата, и ги пращаха към Десети, но тъй като хвърляха от долу нагоре, копията не стигаха до римляните.

— Мечове готови! — заповяда Брут и двата легиона извадиха оръжията си и ги вдигнаха високо, за да уловят слънцето. Брут се огледа и гордо вдигна глава. „Нека се катерят“, помисли си.

Когато вече задъханите хелвети приближиха линиите на римляните, фалангите се разпръснаха. Десети чакаше търпеливо. Всеки мъж стоеше сред приятели, които познаваше от години. В римските линии нямаше страх. Стояха в идеална формация, а тръбачите бяха готови да сменят предните редове, когато се уморят. Мъжете носеха мечове от твърдо желязо и по лицата им Брут забелязваше напрегнато очакване. Някои от легионерите дори се подиграваха на противниците и ги приканваха да нападат по-бързо. В моментно озарение Брут ги видя така, както ги виждаха хелветите — стена от мъже и щитове, без пролука.

Първите хелвети стигнаха до Десети и бяха посечени с ефикасна ярост. Твърдите римски оръжия ги посичаха по цялата линия, отделяха ръце и глави с един удар. Дългите копия на хелветите не можеха да пробият римските щитове и Брут ликуваше.

Той стоеше на третия ред вдясно, опиянен от кръвопролитие. Огромни маси хора се стичаха да подкрепят другарите си, още повече се бяха насочили по фланговете около хълма.

Усети как го избива пот, докато за пореден път потърси с поглед Юлий. Слънцето блестеше под ъгъл, но той присви очи, за да огледа линията на дърветата.

— Хайде, хайде! — възкликна високо.

Въпреки че щеше да мине известно време, преди хелветите да успеят да обградят хората му, ако стигнеха до билото зад него, Десети и Трети нямаше да имат път за отстъпление. Той изръмжа от ярост, когато видя колко малко от бойците на племето са останали, за да пазят жените и децата. Една атака отстрани можеше да причини внезапна паника.

Огромният брой нападатели започна да пробива пролуки в желязната линия на Десети. Велитите бяха бързи и с леки брони и можеха да се бият два часа без почивка. Брут си помисли дали да не прати по-тежката пехота сред тях, за да ги остави свежи за отстъплението, което можеше да му се наложи да заповяда. Ако Юлий не дойдеше бързо, щеше да му се наложи да изтегли легионите на билото, при това като се бият за всеки сантиметър от отстъплението си. Щеше да стане по-лошо, ако племето ги изненадаше в гръб.

Брут погледна над главите на хората си. Сърцето му биеше лудо от гняв. Закле се, че ако оцелее при отстъплението, Юлий ще си плати за унищожението на Десети. Познаваше почти всеки от мъжете след годините, прекарани в Испания, и всяка смърт беше истински удар за него.

Внезапно видя в далечината сребърната линия на легионите на Юлий и изкрещя от радост и облекчение. Хелветите в колоната надуха предупредително роговете си и Брут видя как резервните им фаланги поеха, за да посрещнат новата заплаха. Още рогове прозвучаха на хълма и мъжете от племето спряха и погледнаха към равнината. Брут изрева от триумф, когато хелветите започнаха да се отдалечават от Десети и разстоянието между двете армии започна да се увеличава. Нямаше да има никакво движение по фланговете, защото всички воини отчаяно се втурнаха да защитават плячката и народа си.

— Десети и Трети! — извика Брут наляво и надясно. Бяха готови за заповедите му и той вдигна ръка, с което ги прикани да слязат надолу по хълма.

— Близки формации! Стрелците да съберат стрелите, които намерят! Напред, Десети! Напред, Трети!

Десет хиляди мъже поеха напред при думите му и Брут почувства, че гърдите му ще се пръснат от гордост.

Хелветите нямаха кавалерия и Юлий изпрати извънредните да ударят линиите им, докато те отчаяно се опитваха да се подредят във формация, за да отблъснат новата атака. Докато се приближаваше заедно с Марк Антоний, гледаше как Октавиан води редицата конници косо към фалангите на хелветите. Докато галопираха, всеки се наведе към дългия кожен калъф в краката си, извади тънко копие и го хвърли с невероятна прецизност. Хелветите изреваха и вдигнаха щитовете си, но Октавиан не се приближи до тях, докато и последното копие не беше хвърлено. Докато Юлий стигне тила на колоната, резервите вече бяха в хаос и не беше трудно да се справят с тях.

По негова заповед тръбачите изсвириха команда за удвояване на скоростта и двайсет хиляди легионери се втурнаха право към врага. Тичаха със скорост, с която можеха да изминат цели мили. Широка колони на хелветския керван ги наблюдаваше мълчаливо, докато тичаха към тях без един вик. Жените, старците и децата не представляваха никаква опасност и Юлий се чудеше трескаво как да се възползва най-добре от това.

Бойците, които бяха атакували хълма, вече бягаха ужасени към колоната. Юлий се

усмихна, като видя блестящите карета на Десети и Трети да идват след тях. Плътните им бойни формации приличаха на блестящи плочки под лъчите на сутрешното слънце. Склонът на хълма беше покрит с трупове. Хелветите бяха уплашени, фалангите им бяха безредни. Страхът им ги отслабваше и Юлий се надяваше той да се усили. Обмисляше дали да не извика извънредните да се върнат, за да изтощят колоната още повече, но точно тогава Октавиан направи знак за нападение и конниците оформиха огромен клин, който удари бягащите бойци. Юлий изчака извънредните да приключат и да се върнат, за да се подготвят за следващо нападение, преди да им даде знак да спрат.

— Копия готови! — извика той и вдигна своето: усети тежестта му. Вече можеше да види лицата на бойците, които тичаха към него. Щеше да има време само за едно хвърляне, преди армиите да се сблъскат.

— Хвърляй! — изкрещя той и запрати копието си във въздуха.

Редиците край него почерниха небето с желязо и първите редове на хелветите бяха повалени. А след това легионите атакуваха и започнаха да ги размазват.

Легионерите разбиваха всичко, което заставаше на пътя им, и напредваха толкова бързо, че Юлий дори се притесни да не би да предизвика маневри по фланговете. Тръбачите изсвириха предупреждение да разширят линията и зад него легионите от Ариминум се разпростряха, за да обгърнат врага. Извънредните тръгнаха с тях, готови за нападение.

Пръска кръв се лепна на устните му и той бързо плю и се избърса. Извика да хвърлят вторите копия, във вълна от десет реда едновременно, и дори не погледна къде падат. Това беше опасна тактика, тъй като нищо не вредеше повече на духа на легиона от копия, които падат близо до римските линии, но Юлий се нуждаеше от всички възможности за намаляване на силите на племето.

Хелветите се биеха с отчаяна ярост, опитваха се да се върнат при основната си колона, сега беззащитна зад римските легиони. Онези, които не бяха в първите линии, се рояха като пчели в краищата, разпростираха се още повече в равнината. Юлий контраатакува с още по-широк и по-широк фронт, докато четирите му легиона не се превърнаха в линия с дълбочина само от шест реда, която помиташе всичко пред себе си.

Не можеше да види много от битката. Биеше се като обикновен войник — а му се искаше да беше останал на някоя висока точка, за да направлява боя.

Брут разпростря нашироко Десети и Трети, за да пресече пътя за отстъпление. Слънцето вече бе високо и стана горещо. Момчета тичаха сред редиците с мехове вода за онези, които бяха изпили собствените си запаси и все още продължаваха да се бият.

Юлий заповяда мъжете му да хвърлят последните си две копия на сляпо. Много от тях политаха обратно почти толкова бързо, колкото ги мятаха, но меките железни върхове се бяха изкривили от първия удар и копията летяха лошо, с малка сила. Юлий видя как един мъж само на крачка от него се протяга, за да отбие едно, докато то лети към него, и чу как ръката му изпуква. Започна да осъзнава, че хелветите ще се бият до последния човек, и извика пълководците си.

Берик дойде пръв. Изглеждаше спокоен и свеж, сякаш участваше в учебна маневра.

— Берик — започна Юлий. — Искам да вземеш хиляда души и да нападнеш колоната зад нас.

Берик се намръщи.

— Господарю, те не са заплаха. Там са само жени и деца.

Юлий кимна. Зачуди се дали не трябва да съжалява, че такъв благопристоен мъж води

войниците му.

— Това е заповед. Но поне се постарай да вдигнеш възможно най-голям шум, за да всееш паника.

За момент Берик го погледна неразбиращо, после устните му се разтегнаха в разбираща усмивка.

— Ще крещим като луди, господарю — каза той и отдаде чест.

Щом Берик тръгна, Юлий извика един вестonosец.

— Кажете на извънредните, че са свободни да нападнат когато намерят за уместно.

Берик стигна до хората си и Юлий видя как те се раздвижват. Съвсем скоро две кохорти се отделиха от битката и местата им в редицата бяха запълнени от други. Юлий чу рева на кохортите, докато се обръщаха и тръгнаха с решителна крачка назад, за да нападнат колоната. Берик беше взел тръбачи и вдигна такава врява, че не остана и един човек в равнината, който да не е разбрал за заплахата за колоната.

Отначало хелветите се биеха с обновена енергия, но извънредните подновиха покосяващите си удари по крилата и римската дисциплина се справяше с яростните им атаки. Внезапно обаче хелветите се отчаяха, изплашени от легионерите, които вървяха към беззащитната колона.

Чу се внезапен радостен възглас и Юлий се надигна, за да види какво става. Заповяда на манипулите да сменят велитите на предна линия и тръгна с тях, задъхан от напрежение. Колко ли време се биеха вече? Слънцето изглеждаше като заковано над главите им.

Радостните възгласи се усилиха откъм лявото крило и това му донесе надежда. В следващия миг обаче се озова пред двама мъже, които, заслонени зад щитовете си, разбиваха римската линия. Успя да зърне уста с бял кръг от пяна около нея — и усети как мечът му потъва в човешка плът. Мъжът падна с крясък и Марк Антоний му преряза гърлото, докато го стъпкваха. Вторият беше посечен в краката от един легионер и Юлий чу как ребрата му изхрущяват, когато друг войник му строши гърдния кош с коляно. А когато се изправи, хелветите започнаха да хвърлят оръжията си с ужасен трясък. С мрачно удоволствие Юлий заповяда спиране на боя и погледна през равнината към масата трупове, които бяха оставили зад себе си. Имаше повече плът, отколкото трева. Само две римски кохорти още се движеха по червената земя.

Тих вой се чу откъм колоната, когато жените и децата видяха как воините се предават, после Юлий чу радостни възгласи — гласовете на Десети и Трети. Взе бронзовия рог от най-близкия тръбач и изсвири сигнала за край, за да спре Берик, преди да е започнал нападението си. Щом чуха сигнала, бойците на Берик спряха в идеална формация. Юлий се усмихна. Каквото и да ставаше, поне не можеше да се оплаче от качеството на легионите, които командваше.

Спря, свали шлема си, обърна за миг лицето си към вятъра, после изпрати заповед на центурионите да съберат хората си. Това трябваше да стане бързо и дори, ако се наложеше, грубо, защото традицията повеляваше цената на продадените в робство вражески войници да се разпределя между легионите, което пък предотвратяваше кланетата на предалите се. Все пак Юлий знаеше, че в яростта на битката много от легионерите му нямат нищо против да посекат невъоръжен враг, особено ако той тъкмо ги е ранил. Цезар накара тръбачите да свирят сигнала за край отново и отново, докато не стигна до всички и в равнината не се възцари някакво подобие на ред.

Събраха копията и мечовете от бойното поле и ги дадоха на извънредните да ги пазят.

Накараха бойците на хелветите да коленичат и им вързаха ръцете на гърба. Дадоха им да пият вода, после Юлий тръгна между редиците да ги огледа — а и да видят и него.

Легионерите пресмятаха броя на пленниците и мъртвите. Знаеха, че са победили много по-голяма армия, и Юлий изпита гордост, като видя един от бойците му да вика момче с мех с вода при един вързан боец и сам да държи бронзовия мундшук до устните му.

Всички римляни го гледаха с надежда да уловят погледа му и когато успяваха, му кимаха, изпълнени с уважение като деца.

Дойде и Брут — яздеше в лек тръс някакъв кон, чийто ездач явно беше убит.

— Каква победа, Юлий! — извика той, докато скачаше от седлото.

Войниците започнаха да го сочат и да си шепнат, познали сребърната му броня, и Юлий се усмихна на страхопочитанието, което се изписа на лицата им. Смяташе, че носенето на сребро в битка е опасно — беше много по-меко от желязото, но Брут беше останал със сребърната си броня. Твърдеше, че когато хората му се бият редом с най-добрия, това повдига духа им.

Юлий се усмихна.

— Не мога да ти кажа колко се зарадвах, като те видях в равнината — продължи приятелят му.

Цезар го погледна остро, усещаше въпроса в думите. Нареди да доведат съгледвача и Брут вдигна учудено вежди, като видя нещастния римлянин с вързани на гърба ръце като затворник. Младежът беше вървял заедно с легионите и всеки път, когато изостанеше, някой го ръгаше в гърба. Юлий се радваше, че е оцелял, и с радостта от победата реши да не заповяда да го набият с пръчки, както несъмнено заслужаваше.

— Освободете го — заповяда Юлий и един от пазачите веднага сръза ремъците, с които беше вързан младежът. Той изглеждаше така, сякаш всеки момент ще се разплаче, но се опитваше да стои с достойнство пред пълководеца си и пред победителя в римския турнир с мечове.

— Този младеж ми докладва, че врагът е завзел хълма, който ти бях заповядал да изкачиш. В тъмнината объркал два чудесни римски легиона с тълпа от племето.

Брут избухна в смях.

— И ти спря? Юлий, това е... — И той отново избухна в смях. Юлий се обърна с престорен гняв към отчаяния съгледвач.

— Имаш ли представа колко е трудно да си изградя репутация на тактически гений, като ме гледат как отстъпвам пред собствените си хора?

— Съжалявам, господарю. Стори ми се, че чух галски гласове — запелтечи съгледвачът. Целият се беше изчервил.

— Да, това трябва да са били моите хора — весело отвърна Брут. — Нали точно затова имаш парола, момче. Трябваше да извикаш, преди да побегнеш да докладваш.

Младият съгледвач се усмихна несигурно и изражението на Брут незабавно се промени.

— Естествено, ако беше забавил атаката още малко, щях да те одера жив.

Болезнената усмивка на лицето на младежа се стопи.

— Лишавам те от тримесечната ти заплата и ще ходиш пеш, докато началникът ти не реши, че може да ти се вярва и да ти се даде кон — добави Юлий.

Момчето въздъхна с облекчение, без да се осмелява да погледне към Брут, после отдаде чест и се отдалечи. Цезар се обърна към приятеля си и двамата се засмяха.

— Планът беше добър — каза Брут.

Юлий яхна коня си и огледа бойното поле. Беше започнал да се възцарява някакъв ред. Раните на римляните се превързваха, а телата на мъртвите се подготвяха за погребалните кладни. Щеше да изпрати най-зле ранените на лечение. Броните на загиналите щяха да бъдат продадени. Свободните места на мъртвите офицери щяха да се заемат от редови войници, повишени с неговия подпис. Светът отново вървеше в правилната посока, а и жегата на деня беше започнала да намалява.

Юлий седеше на съваем стол в палатката на царя на хелветите и пиеше от златна чаша. Настроението на мъжете, които беше събрал, беше чудесно. Военачалниците от Ариминум пиеха на воля от запасите на царя и Юлий не ги спираше. Бяха си спечелили правото на почивка, но все още ги чакаше работа. Отначало той дори не беше подозирал колко трудна ще се окаже простата задача да опишат плячката — сега нощта се огласяваше от войниците, които брояха и трупаха собствеността на хелветите. Беше изпратил Публий Крас с четири кохорти да събира копия и други оръжия от бойното поле. Това не беше приятна задача, но синът на бившия консул бързо и без мърморене беше събрал хората си — имаше организаторските способности на баща си.

Докато слънцето се скриваше далече на запад, Десети и Трети си получиха копията. Много от тежките железни остриета бяха изкривени и неизползваеми, но Крас беше напълнил каруците на хелветите с тях, та ковачите на легиона да ги поправят или претопят. По ирония на съдбата командир на една от кохортите беше Герминий Катой, повишен след Испания. Юлий се чудеше дали двамата се замислят за враждата между бащите си, вражда, прикрита зад учтиви поздрави.

— Има достатъчно зърно и сушено месо, за да се изхраним месеци — каза доволно Домиций. — Само оръжията струват цяло състояние, Юлий. Някои от мечовете са от добро желязо и дори бронзовите имат дръжки, които си заслужава да се запазят.

— Някакви монети? — попита Юлий. Гледаше чашата в ръката си.

Рений отвори една торба в краката си и извади няколко грубо изсечени диска.

— Ако това тук минава за монети — каза той. — Сребро, примесено с мед. Едва ли струват нещо, но пък има цели сандъци.

Юлий взе една монета и я вдигна към лампата. В кръгчето потъмнял метал имаше изрязано парче, което стигаше до средата.

— Странно. Изглежда като птица на лицето, но с тази липсваща част не мога да съм сигурен.

Нощният вятър влезе в палатката с Брут и Марк Антоний.

— Съвета ли свикваш, Юлий? — попита Брут. Цезар кимна и приятелят му подаде глава навън, за да повика Кир и Октавиан.

— Пленниците добре ли се охраняват? — попита го Рений.

Вместо него отговори Марк Антоний:

— Мъжете са вързани, но нямаме достатъчно войници, за да спрем останалите да побягнат нощес. — Погледна торбата с монети и взе една.

— Доста груби са, нали? — обади се Юлий.

Марк Антоний кимна.

— Да. Макар че по-големите селища секат монети, които не са по-лоши от тези в Рим. — Пусна монетата в подложената шепка на Рений. — Но не и тези. Ужасни са.

Юлий им посочи столове и двамата седнаха и се заеха с тъмното вино от царските запаси.

Марк Антоний изпи чашата си на един дъх и изсумтя от удоволствие.

— Виното обаче съвсем не е лошо. Мислил ли си какво ще правиш с пленените хелвети? Имам две предложения, ако ми позволиш.

Рений се изкашля.

— Дали ти харесва, или не, сега ние сме отговорни за тях. Едуените ще ги избият, ако тръгнат на юг без воините си.

— Това е проблемът — отвърна Юлий и потърка уморените си очи. — Или по-скоро това. — Той вдигна един пергамент и им показа началото, изписано с дребни букви.

— Адан твърди, че това е списъкът на народа им. Отне му часове само да пресметне.

— Колко са? — попита Марк Антоний.

Всички загледаха Цезар в очакване.

— Деветдесет хиляди мъже на възраст да се бият и още три пъти по толкова жени, деца и старци.

Броят впечатли всички. Октавиан заговори първи.

— И колко мъже сме заловили?

— Около двайсет хиляди — отвърна Юлий. Постара се да запази изражението си спокойно, докато останалите се разсмяха и се затупаха по гърба. Октавиан подсвирна.

— Седемдесет хиляди убити. Унищожили сме цял град!

Думите му отрезвиха останалите — всички се замислиха за хилядите трупове в долината и на хълма.

— Ами нашите жертви? — попита Рений.

— Осемстотин легионери, от които двайсет и четирима офицери — каза Юлий. — Може би също толкова ранени. Много от тях ще се бият отново, след като ги превържат.

Рений поклати учудено глава.

— Това е добра цена.

— Дано винаги да е така — отвърна Цезар и вдигна чашата си. Всички пиха с него.

— Обаче имаме още четвърт милион пленници — посочи Марк Антоний. — И все още сме незащитени на тази равнина, с едуените, които идват, за да получат дял от плячката. Не се съмнявайте в това. До утре на обед ще има друга армия, която ще претендира за богатствата на хелветите.

— Които са наши по право, независимо какви са — отвърна Рений.

— Аз самият досега не видях кой знае какви богатства, като изключим тези чаши.

— Не, трябва все пак да им отделим някаква част — замислено каза Юлий. — Те изгубиха едно село, а и битката беше на тяхна земя. Имаме нужда от съюзници сред тези хора, а и Морбен има влияние. — Обърна се към Берик, който все още беше с оплисканата си с кръв броня.

— Берик, хората ти да отделят една десета от всичко намерено. Пазете го под охрана за едуените.

Берик стана и отдаде чест. Като всички, и той беше пребледнял от умора, но бързо излезе от палатката и след миг чуха гърмящия му глас, докато крещеше заповеди в тъмнината.

— Но какво ще правиш с пленниците? — попита Брут.

— Рим има нужда от роби — отвърна Юлий. — Въпреки че цената ще падне, ни трябва средства за тази кампания. За момента монетите като тези са единственото богатство, което имаме. Нямаме сребро, за да плащаме на Десети и Трети и шестте легиона изяждат цяло състояние на месец. Но войниците знаят, че цената на продадените в робство пленници се връща при тях, и вече обсъждат новото си богатство.

Марк Антоний изглеждаше малко нервен, докато слушаше всичко това. Неговият

собствен легион получаваше заплатата си направо от Рим и той беше приел, че така е и с останалите.

— Не мислех, че... — започна той. — Може ли?

Юлий кимна. Марк Антоний подаде чашата си на Брут, който не му обърна внимание.

— Ако продадете племето в Рим, земите на хелветите ще останат пусти чак до Рейн. Има германски племена, които ще бъдат изкушени да завземат незащитените земи. Галите почитат силните бойци, но няма да кажат нищо добро за мъжете от другата страна на реката. А и вие едва ли ги искате на границите на римската провинция.

— Самите ние можем да завземем тези земи — намеси се Брут.

Марк Антоний поклати глава.

— Ако оставим няколко легиона, за да пазят бреговете на Рейн, ще загубим половината си сили, без да постигнем кой знае какъв резултат. В момента тази земя е ненужна пепел. Ще трябва да им се кара храна, докато полетата не се изчистят и засеят отново, а и тогава кой ще ги обработва? Нашите легионери? Не, много по-добре е да върнем хелветите в страната им. Нека пазят севера заради нас. Все пак те имат много повече за губене.

— А няма ли да бъдат победени от дивите племена, които спомена преди малко? — попита Юлий.

— Останали са им двайсет хиляди войници. Това не е малък брой. А и, по-важното, ще се бият до смърт, за да отблъснат всеки нашественик. Вече видяха какво могат да направят легионите и щом не могат да се преселят на юг, ще стоят и ще се бият за полетата и домовете си. Дай вино, Брут.

Римлянинът го погледна с неприязън — Марк Антоний отново очевидно не бе забелязал отказа му.

— Добре — каза Юлий. — Въпреки че на нашите хора няма да им хареса, ще оставим на хелветите достатъчно храна, за да се приберат у дома, а останалото ще вземем ние. Ще въоръжа един на десет, така че да могат да пазят хората си. Всичко друго остава при нас, с изключение на дела на едуените. Благодаря, Марк Антоний. Това беше полезен съвет.

Цезар огледа мъжете в палатката.

— Ще съобщя на Рим какво сме направили тук. Писарят ми ще подготви доклада. Сега, надявам се да не сте уморени, защото искам хелветите да тръгнат още в зори. — Чу се едва доловим ропот и Юлий се усмихна. — Ние ще останем, колкото да предадем дела на едуените, и после ще се върнем в провинцията. Трябва да пристигнем вдругиден. — Той се прозя. — Тогава ще можем да поспим. — Изправи се и всички станаха с него. — Хайде, и без това нощите през лятото са къси.

На следващия ден Юлий изпита сериозна завист и уважение към организационните умения на хелветите. Самото подготвяне за тръгване на толкова много хора беше достатъчно трудно. Отмерването на достатъчно храна, за да преживеят пътя към дома обаче отне часове. Задачата беше дадена на Десети и скоро пред войниците, които отмерваха провизии за всеки оцелял член на племето, се простряха дълги опашки.

Хелветите бяха изумени от внезапното връщане на част от богатството им. Онези от едуените, които бяха взети като пленници, бяха отделени насила, защото жените от плененото племе решиха да си отмъстят на похитителите си със злоба, която изплаши дори суровите войници. Юлий заповяда две да бъдат обесени и инцидентите престанаха.

Армията на едуените се появи в три редици преди пладне, когато Юлий вече се чудеше

дали огромната колона някога ще тръгне. Като ги видя в далечината, изпрати съгледвач с едно-единствено съобщение: „Чакайте“. Знаеше, че хаосът може само да се увеличи от няколко хиляди гневни войници, нетърпеливи да нападнат разбития враг. За да подпомогне търпението им, след час Юлий подкрепи съобщението с керван волове, които караха оръжия и ценности. С тях бяха изпратени и освободените пленници — Юлий всъщност се радваше да се отърве от тях. Беше щедър с едуените, въпреки че Марк Антоний му беше казал, че те ще решат, че е запазил най-доброто за себе си, без значение какво ще им изпрати. Всъщност Цезар беше задържал златните чаши и вече ги бе разпределил сред подчинените си.

Когато мина пладне, а хелветите все още бяха в равнината, Юлий наистина се ядоса. Част от причината за закъснението беше, че всички водачи на племето бяха убити по време на битката и нямаше кой да въведе ред, така че Юлий прати опциите да ги подкарат по-бързо.

Накрая заповяда да върнат мечовете на две хиляди от мъжете. С оръжие в ръка те застанаха много по-гордо и престанаха да гледат безпомощно като пленници или роби. Подредиха колоната и после, само с един зов на рога срещу вятъра, хелветите потеглиха. Юлий ги загледа с облекчение, но както беше предрекъл Марк Антоний, в момента, в който стана ясно, че се насочват на север, едуените се втурнаха към равнината и започнаха да крещат.

Юлий беше наредил шестте легиона да преградят пътя на войните на Морбен, но когато те се приближиха, се зачуди дали ще спрат, или денят ще приключи с още една битка. В настроението, в което беше, почти приветстваше подобно развитие.

Едуените спряха на четвърт миля от римляните. Бяха минали през бойното поле с десетките хиляди непогребани, които вече бяха започнали да вонят. Нямаше по-сериозен начин за демонстрация на силата на легионите, които бяха изправени пред тях, от това да вървят през поле, осяяно с мъртъвци.

Юлий видя как Морбен се отдели с двама придружители с високо вдигнати мирни знамена, които плющяха на вятъра, и зачака. С отдалечаването на хелветите нетърпението му беше започнало да се изпарява. Много от хората му хвърляха погледи към отдалечаващата се колона — изпитваха естественото недоволство на войници, приклучени между две огромни групи. Юлий не показваше никаква тревога. Напрежението го изпълваше с кухо спокойствие, все едно емоциите му бяха пресъхнали с отдалечаването на колоната.

Морбен слезе от коня си и разпери ръце за широка прегръдка. Юлий внимателно я отклони и главатарят прикри объркването си със смях.

— Никога не съм виждал толкова от враговете си мъртви, Цезар. Това е впечатляващо. Твоите думи се оказаха верни, а подаръците, които ми изпрати, ги направиха по-сладки, като знам откъде са. Докарах говеда за голям пир, достатъчен, та хората ти да се наядат до пръсване. Ще празнуваш ли с мен?

— Не — отвърна Юлий за най-голямо учудване на Морбен. — Не и тук. Телата носят болести, ако се оставят така. Те са на твоята земя и трябва да бъдат или погребани, или изгорени. Връщам се в провинцията.

За момент главатарят като че ли се ядоса от отказа.

— Смяташ, че трябва да прекараме деня в копане на дупки за телата на хелветите? Нека гният като предупреждение. Тъй като си чужденец тук, може би не знаеш за местния обичай да се пирува след победа. Трябва да се покаже на боговете на земята, че живите изпитват уважение към мъртвите. Трябва да изпратим онези, които сме убили, по техния път, иначе те

не могат да си тръгнат.

Юлий потърка очи. Кога за последен път беше спал? Опита се да намери нужните думи, с които да успокои Морбен.

— Ще се върна в полите на планината с моите хора. За мен ще е чест да ме посетиш там. Тогава ще пируваме и ще вдигнем тост за мъртвите. — Видя, че Морбен погледна подозрително към оттеглящата се колона, и продължи: гласът му стана по-твърд. — Хелветите, които си тръгнаха, са под моята защита, докато се завърнат в земите си. Разбра ли ме?

Галът го погледна със съмнение. Беше приел, че колоната се охранява и заминава в робство. Не можеше да проумее как така просто ще ги пуснат.

— Под твоята закрила? — повтори бавно той.

— Повярвай ми. Ако някой ги нападне, ще стане мой враг — отвърна Юлий.

След кратко мълчание Морбен сви рамене и прокара ръка през брадата си.

— Добре, Цезар. Ще тръгна напред с личната си охрана и ще те чакам.

Юлий го тупна по рамото и се обърна. Видя, че Морбен гледа объркано как прави знак на тръбачите си. Звучите проехтяха над равнината и шестте легиона се обърнаха на място. Меката земя потрепери и Юлий се усмихна, когато войската тръгна напред в идеална линия. Морбен и едуените зяпаха изумено.

Когато навлязоха в гъсталака в края на равнината, Юлий извика Брут и му каза:

— Няма да позволя да ме изпреварят до лагера. Няма да спираме и през нощта, докато не стигнем вкъщи. А там ще празнуваме. — Юлий знаеше, че мъжете ще понесат трудностите, без значение колко са изтощени. Изпрати на предна линия Десети, за да определя скоростта.

На зазоряване шестте легиона прехвърлиха последното било преди римското селище в полите на Алпите. Мъжете бяха ходили и тичали повече от четирийсет мили и бяха на края на силите си. Юлий също. Беше вървял редом с хората си, защото знаеше, че личният пример ще ги стимулира да продължат. Подобни дребни неща имаха значение. Въпреки разранените си крака войниците нададоха радостни възгласи, щом видяха сградите, и ускориха ход.

— Кажете на хората, че имат осем часа за сън и че като се събудят, ги очаква пир, който ще издуе коремите им до пръсване. Ако са гладни като мен, няма да искат да чакат, така че нека има студено месо и хляб. Гордея се с всички тях — каза Юлий на вестоносците си, преди да ги прати при командирите на легионите. Чудеше се дали неговите бойци могат да се мерят с армиите на Спарта или на Александър. Е, поне бяха способни на дълги походи.

Когато Морбен стигна същото било с петдесет от най-добрите си бойци, слънцето вече беше изгряло — а Юлий спеше дълбоко. Морбен дръпна юздите и огледа промените, които бяха направили римляните. Тъмните стени, които бяха издигнали, се виеха далече на север, ограждайки плодородната равнина, в която се издигаха укрепления, сгради и палатки, свързани с прашни пътища. Морбен беше пресякъл следата на легионите преди няколко мили, но все пак се изненада да види лагера. По някакъв начин го бяха оставили зад себе си в тъмнината. Обърна се в седлото и погледна огромния си телохранител Арторат.

— Колко странни са тези хора.

Вместо отговор Арторат хвърли бегъл поглед зад гърба си и каза:

— Идат конници. Не са от нашите.

Морбен погледна назад и кимна.

— Другите вождове се събират, за да видят този нов човек на нашата земя. Няма да са доволни, че е победил хелветите, преди те да стигнат тук.

Групите конници се приближаваха с високо вдигнати мирни знамена. Изглежда, всяко племе в радиус от двеста мили беше изпратило свои представители в римското селище.

Морбен пак погледна лагера и квадратните му укрепления.

— Ако сме хитри, може да се възползваме от предимството, което имаме — каза той високо. — Търговия с храна, като начало, но тези легиони не са от армиите, които си почиват. От това, което видях досега, този Цезар е жаден да воюва. А ако е така, едуените имат и други врагове, с които той може да се бие.

— Мисля, че твоите планове най-накрая ще доведат до смъртта ни — измърмори Арторат.

Морбен вдигна вежди и го изгледа. Арторат беше най-огромният мъж, когото беше виждал, но понякога се отчайваше — особено когато търсеше интелигентност в тази маса от мускули.

— Мислиш ли, че пазачите трябва да говорят с господарите си по този начин? — попита главатарят.

Арторат го погледна със сините си очи и сви рамене.

— В момента говоря като твой брат, Мор. Видя какво направиха с хелветите. По-лесно ще е да яздиш мечка, отколкото да използваш сребърния си език пред новодошлите. Поне когато слезеш от мечката, все още можеш да бягаш.

— Има моменти, в които не мога да повярвам, че баща ни е един и същ — отвърна Морбен.

Арторат се усмихна.

— Искал е едра жена за втория си син. Убил е трима, за да я вземе от арверните.

— Да, за да създаде вол като теб. Но не и вожд, братчето ми, не забравяй това. Вождът трябва да е способен да защитава хората си с нещо повече от яки мускули.

Едрият мъж изсумтя, а Морбен продължи:

— Имаме нужда от тях, Арторат. Едуените ще имат полза от един съюз и това е самата истина, независимо дали ти харесва, или не.

— Ако използваш змии, за да уловиш плъховете, Мор...

Брат му въздъхна.

— Бих искал поне веднъж да разговарям с теб, без да хвърляш в лицето ми мъдрости, свързани с животни. Знаеш, че от това не ставаш по-умен. Кълна се, и дете би могло да излага мислите си по-ясно.

Арторат го погледна сърдито, но не каза нищо. Морбен кимна с облекчение.

— Благодаря ти, братко. Смятам, че ще е по-добре до края на деня първо да преценяваш ситуацията като мой телохранител и едва след това като мой брат. Сега идваш ли с мен?

Настаниха ги в палатки да чакат Юлий да се събуди. Морбен изпрати ездачи, които да подкарат по-бързо стадата, които водеше за пиршеството, и още преди пладне изклаха всички животни — двамата с брат му лично надзираваха подготвянето и подправянето на месото.

Когато започнаха да пристигат и другите вождове, Морбен направо се забавляваше. Наслаждаваше се на изненадата им да го видят как оплескан с кръв до лактите раздава заповеди на момчетата и мъжете, които подготвяха пиршество за трийсет хиляди души. Цвъртенето на месото изпълваше въздуха над хилядите огньовете. Сънените легионери ставаха от постелите си, за да помагат в работата — за награда получаваха правото да опитват.

Мнозина облизваха опарените си пръсти.

Щом Марк Антоний се събуди, няколко роби му донесоха кофи с речна вода, за да се измие и избърсне на спокойствие. Юлий може да беше решил да проспи най-голямото събиране на племенни вождове в последно време, но той със сигурност нямаше да излезе при тях с двудневна четина. След това Марк Антоний започна да буди войниците наред, без да обръща внимание на проклятията, които се чуваха от палатките, когато съобщението му успяваше да пробие унеса на изтощението им. Обещанието за топла храна обаче правеше чудеса с настроението им, а гладът спираше оплакванията им и като следваха примера на началника си, те се измиваха и обличаха най-хубавите си униформи.

В римската провинция имаше много малки селища и Марк Антоний изпрати дотам ездачи за зехтин, подправки и плодове. Благодарни на боговете, че дърветата бяха отрупани с ябълки и портокали, без значение колко зелени бяха. След като войниците толкова дълго бяха пили само вода, киселият сок, изстискан от плодовете, беше по-добър и от виното.

Юлий беше един от последните събудени. Лепнеше от жегата. Беше спал в едно от масивните крила на първоначалната постройка, която сега беше доста разширена. Който и да я беше проектирал, беше наясно с римските навици за чистота и Юлий веднага се изми със студена вода в банята, после се излегна на една твърда пейка, за да намажат тялото му с масло. Почувства се чист и освежен. Мускулите на гърба му най-последно се отпуснаха и когато седна да го избърснат, той се зачуди дали всекидневният масаж няма да му помогне да поддържа формата си. Преди да се облече, се огледа за натъртвания и синини. Имаше една голяма под ребрата, сякаш беше участвал в сериозен сблъсък. Странно, но не си спомняше как я е получил. Облече се бавно, наслаждавайки се на прохладата на чистите дрехи при допира с кожата му — толкова различна от миризмата на собствената му пот по време на похода. Косата му се заплете при разресването с гребена и когато дръпна, той с ужас погледна космите, останали по него. В банята нямаше огледало и Юлий се опита да си спомни кога за последен път се е оглеждал. Дали косата му не започваше да капе? Самата мисъл за това беше ужасяваща.

Брут влезе заедно с Октавиан и Домиций. И тримата носеха сребърните доспехи, които бяха спечелили в състезанията, излъскани до ослепителен блясък.

— Племената са изпратили представители, за да се видят с теб, Юлий — каза Брут, зачервен от въодушевление. — Има поне трийсетина групи в нашата земя. Всичките са с мирни знамена и се опитват да скрият интереса си към нашия брой и стратегия.

— Чудесно — отвърна Юлий спокойно, макар да споделяше техния ентузиазъм. — Нареди да подредят маси и за тях в залата за хранене. Трябва да успеем да ги поберем всичките, стига да нямат нищо против, че ще е малко претъпкано.

— Направено е — отвърна Домиций. — Всички чакат само теб, а Марк Антоний е направо като трескав. Казва, че нямало да помръднат, докато лично не ги поканиш на масата си, а ние не му позволихме да те събуди.

Юлий се усмихна.

— Тогава да вървим при тях.

Въздухът в залата беше натежал от топлината на телата на събралите се. Дългата маса беше покрита с памучна покривка, но Юлий не можа да устои на желанието да прокара ръка отдолу по грубото ново дърво. Масата не беше тук сутринта, когато бяха пристигнали. Той се усмихна при мисълта за енергията на Марк Антоний и на дърводелците на легиона.

Покани Морбен да седне от дясната му страна и галът зае мястото си с очевидно удоволствие. Юлий харесваше този мъж. Зачуди се с колко ли от останалите ще бъдат врагове или приятели през следващите години.

Гостите бяха смесена група, въпреки че всички имаха общи черти, сякаш предците им произхождаха от едно и също племе. Имаха груби лица, сякаш изсечени от бор. Мнозина бяха с бради, въпреки че нямаше стил, който да преобладава. Имаше толкова мустаци и обръснати глави, колкото и бради и дълги плитки с боядисани в червено краища. По същия начин нямаше общи елементи в облеклото или въоръжението. Някои носеха сребърни или златни брошки, които по негово мнение щяха да впечатлят Александрия, докато други бяха без никакви украшения. Юлий забеляза как Брут оглежда щипката на плаща на Морбен и реши да договори няколко красиви бижута, които да занесе на Александрия в Рим. Въздъхна при мисълта кога ли отново ще може да седне на маса с хора от своя народ и да слуша хубавия си роден език вместо гърленото ломотене на галите.

Когато всички насядаха, Цезар направи жест на Адан да седне до него и се изправи, за да се обърне към вождовете. За това важно събиране беше изгонил стария преводач при племето му.

— Добре сте дошли в моята земя — каза Юлий и изчака Адан да преведе думите му. — Вярвам, че знаете, че предотвратих преминаването на хелветите през моята провинция и земята на едуените. Направих това по молба на Морбен и използвам този повод, за да покажа доброто си отношение към вас.

Докато Адан превеждаше, Юлий наблюдаваше реакцията на вождовете. Имаше предимството да ги изпреварва с една стъпка — паузите му даваха възможност да обмисля аргументите си и да види как те се приемат, докато погледите на галите са съсредоточени върху Адан.

— Хората на Рим не живеят в постоянен страх от вражеско нападение — продължи той. — Те имат пътища, търговия, театри, бани, евтина храна за семействата си. Имат чиста вода и закони, които да ги пазят.

По израженията на хората около масата разбра, че е на погрешен път в описанието си. Това не бяха мъже, които се интересуваха от добруването на хората, които управляват.

— И по-важното — продължи бързо Юлий, докато Адан се мъчеше с превода, — водачите на Рим имат огромни земи и домове, които са десет пъти по-големи от това малко укрепление. Имат роби, които се грижат за нуждите им, и най-хубавите вина и коне на света.

По-добра реакция.

— Тези от вас, които станат мои съюзници, ще могат да видят това. И да го постигнат. Имам намерение да прокарам пътищата на Рим по-навътре в Галия и да търгувам и в най-отдалечените краища на тази земя. Ще ви доведе най-големия пазар на света за ваша изгода.

Някои се усмихнаха и закимаха, но когато един млад боец се изправи, всички го погледнаха и замълчаха. Юлий усещаше как от лявата му страна Брут се пръска от

напрежение. Нямаше нищо необичайно в изправилия се гал. Беше с къса брада, русата му коса беше вързана на опашка на тила му. Както повечето други, и той беше нисък и набит, облечен във вълна и кожа. Въпреки младостта си, галът огледа с пренебрежение събралите се представители на племената. Лицето му беше цялото в белези, студените му сини очи гледаха подигравателно.

— И какво ако отхвърлим празните ти обещания? — попита той.

Докато Адан превеждаше, Морбен се изправи.

— Седни, Сингето. Още един враг ли искаш да прибавиш към списъка си? Откога бащиният ти народ не е виждал мир?

Морбен говореше на своя език и младият гал отговори прекалено бързо, за да може Адан да го разбере. Двата гали си ръмжаха през масата и Юлий се закле, че ще научи езика им. Знаеше, че Брут вече го изучава, и реши, че ще се присъедини към уроците му.

Без предупреждение русокосият боец изхвърча от масата и тресна вратата на излизане. Морбен присви очи и каза:

— Хората на Сингето предпочитат да се бият, а не да ядат. Арверните винаги са били такива, но нека това не те притеснява. Неговият по-голям брат, Мадок, не е толкова буен, а точно той наследи короната на баща си.

Спорът несъмнено беше притеснил Морбен, но той се опита да го прикрие с усмивка и продължи:

— Не трябва да обръщаш внимание на грубостта на момчето. Не всички тук са като Сингето.

Юлий нареди да донесат платата телешко и овнешко. Месото лъщеше от мазнина и подправки. Юлий едва прикри изненадата си, когато последваха подноси с хляб, нарязани плодове и печени птици. Марк Антоний беше свършил наистина доста работа.

Неловкото мълчание след напускането на Сингето потъна в тракането на ножовете по чиниите — вождовете на племената нападнаха храната с апетит. Използваха купичките с вода за миене на пръстите, за да разреждат виното си. Това предизвика огромната изненада на слугите, които веднага ги напълниха отново, но Юлий разбра, че вождовете не искат да губят остротата на ума си заради виното, и също доля чашата си от купичката. Брут и Октавиан последваха примера му, като си намигнаха съучастнически.

Внезапен трясък навън накара двама от гостите да скочат. Юлий също скочи, но Морбен остана на мястото си — само се намръщи.

— Това трябва да е Арторат, телохранителят ми. Сигурно вече си е намерил противници, с които да се бори. — Още един трясък и дълбоко ръмжене прекъснаха думите му и той въздъхна.

— Онзи едрият ли? — попита весело Юлий.

Морбен кимна.

— Твърде лесно се отегчава, но човек не си избира роднините, нали? Баща ми открадна майка му от арверните, когато наистина беше прекалено стар за подобни работи. Хората на Сингето не прощават, въпреки че и те крадат жените си по същия начин, когато могат.

— Жените сигурно са твърде нещастни при подобен годеж — каза Юлий.

Морбен се разсмя.

— Така е, ако ги объркаме в тъмното. Тогава никога няма да чуеш края на историята. Не, Юлий, когато племената се срещнат на празника на Белтейн за размяна и търговия, се правят много годежи. Някой път може дори да се насладиш на това удоволствие. Жените ясно

показват предпочитанията си пред младите бойци и краденето им от племето е невероятно приключение. Жена ми се би като вълчица,... но не извика за помощ.

— И защо не? — попита Юлий.

— Защото можеше да я спасят! Мисля, че беше наистина запленена от брадата ми. Имай предвид, че отскубна цял кичур, докато се опитвах да я метна на рамо. За известно време точно на средата на брадичката имах голо петно.

Юлий му допълни чашата. Галът я доля с вода и се засмя:

— Никога не съм виждал паничката за пръсти да се използва по този начин. Но идеята е добра, особено когато виното е прекалено силно.

Арторат се напрегна и Домиций усети, че го вдигат във въздуха. За миг изпита ужасяващото чувство, че лети, после падна на земята и остана без въздух. Лежеше и пъшкаше, докато Арторат се кикотеше.

— Силен си за такъв дребосък — каза той, въпреки че вече знаеше, че никой от римляните не го разбира. За огромния гал римляните не изглеждаха особено умни. Отначало, когато извади монета и се опита да им покаже за какво става дума, те май решиха, че е луд. После един от тях се приближи прекалено близо и Арторат изръмжа и го тупна по гърба. Лицата им светнаха при този жест и те бръкнаха в джобовете си за монети.

Домиций беше петият му противник за вечерта и въпреки че Арторат все още не се отказваше да захапва сребърните монети, които му даваха, реши, че ще събере достатъчно за нов кон, докато Морбен приключи с омайването на римския вожд.

Галът бе забелязал, че Кир стои настрана от другите. Погледите им се срещнаха само веднъж, но Арторат знаеше, че го е впечатлил. Наслаждаваше се на предизвикателството и изпита удоволствие, когато хвърли Домиций възможно най-близо до краката на Кир.

— Още някой? — избоботи галът. Сочеше ги един по един и вдигаше косматите си вежди, сякаш говореше на деца. Домиций — вече се беше изправил и се усмихваше дяволито — вдигна ръка в недвусмислен жест и каза:

— Стой тука, слоне. Знам човек за теб.

Арторат сви рамене. Домиций затича към сградата, а галът погледна въпросително Кир — приканваше го да излезе напред. За негово удоволствие Кир кимна, свали бронята си и се изправи пред него само по препаска и сандали.

Арторат беше очертал с пръчка кръг на земята и посочи на Кир да пристъпи вътре. Обичаше да се бие с едри мъже, въпреки че почти всички го гледаха отдолу нагоре. Дори Кир сигурно никога не бе срещал мъж, който да се извисява толкова над него.

Кир започна да загрява, Арторат също се разкърши, макар че след пет борби едва ли имаше голяма нужда от това; но пък обичаше да се перчи, а римските войници вече бяха образували три кръга около тях. Арторат се въртеше и подскачаше — и неимоверно се забавляваше.

— И там откъдето идвате ли казват, че едрите мъже са бавни и тъпи, а, дребни войничета? — подметна той към неразбиращите им лица. Вечерта беше хладна и се чувстваше непобедим.

Кир пристъпи в кръга, но някакъв глас извика и много от войниците се извърнаха. Брут тичаше към тях заедно с Домиций.

— Спри, Кир. Брут би искал да си опита силите, преди да пребиеш този вол — каза задъхано Домиций.

Щом видя Арторат, Брут спря. Мъжът беше огромен и с много по-големи мускули от всеки, когото беше виждал. И не беше само въпрос на сила, забеляза той. Черепът на Арторат беше двойно по-широк от този на Кир, всичките му кости бяха по-едри от костите на обикновен мъж.

— Сигурно се шегуваш — каза Брут. — Тоя е поне седем стъпки!

— Давай, Кир. Не ме чакай.

— Аз се бих с него — каза Домиций. — И почти го победих.

— Не вярвам — подхвърли Брут. — Къде са ти синините? Един удар от тези огромни юмруци ще ти залепи носа на тила.

— Той не удря с юмруци. Това е като гръцка борба, ако я знаеш. Използва краката си, за да те избута, останалото са хватки и равновесие. Много е умел, но както ти казах, почти го бях победил.

Кир все още чакаше търпеливо. Арторат само вдигна вежди към Брут.

— Мога да го победя — каза Кир.

Брут погледна Арторат със съмнение.

— Как? Той е като планина.

Кир сви рамене.

— Баща ми беше едър мъж. Научи ме на някои хвърляния. Това, което прави той, не е гръцка борба. Баща ми го е учил в Египет. Ще ви покажа.

— Тогава е твой — каза Брут.

Арторат го гледаше. Брут махна на Кир и отстъпи назад.

Кир пристъпи в кръга и бързо скочи напред. Арторат го посрещна и двамата се сблъскаха в удар, който накара наблюдаващите войници да се смръщят. Кир се освободи от хватката на гала и почна да отбягва краката му, които се целеха в глезените му. Опита се да отскочи настрана, но Арторат се извъртя и го улови, преди да е успял да се измъкне.

Краката им се преплетоха, двамата се мъчеха да се спънат един друг. Арторат се извъртя в ръцете на Кир и насмалко да го хвърли през бедрото си, но движението му беше провалено от бързото клякане на Кир и опита му да събори Арторат на земята. Огромният гал обаче само се олюля, кръстоса ръце около врата на Кир и го натисна назад.

Това можеше да е краят, ако петите на Кир не блокираха натиска. Арторат се строполи като талпа. Кир беше отгоре. Преди обаче римляните да се развикат от радост, двамата противници започнаха да се борят още по-яростно.

Арторат се опитваше отново да хване Кир през врата, но той стисна кутрето му и яростно го изви. Арторат изрева, но стисна по-силно. Кир вече беше станал червен, когато напипа следващия пръст и го изви като първия. Едва тогава огромният мъж го пусна и стисна осакатената си ръка.

Кир се изправи първи; леко куцаше. Огромният гал се изправи по-бавно, на лицето се бе изписал гняв.

— Да спрем ли? — попита Домиций.

Никой не отговори.

Арторат се опита да изрита противника си, но пропусна, защото Кир отстъпи и го хвана за китката. Но изобщо не успя да го повдигне — Арторат успя да блокира хватката. Счупените му пръсти обаче не издържах и той изрева, когато римлянинът го подсече и го преметна. Галът остана да лежи неподвижно, само огромните му гърди се повдигаха и спускаха. Кир се наведе и му помогна да се изправи.

Брут гледаше стъписано как Арторат отвори кесията си и извади една от монетите, които беше спечелил. Кир я размаха във въздуха и тупна гала по рамото.

— Ще опиташ ли и ти, Брут? — попита закачливо Домиций. — Пръстите му са счупени все пак, нали?

— Естествено, че бих, но няма да е честно да му чупя още — отвърна Брут. — Заведи го при Кабера да му превърже ръката.

Опита се да обясни с жестове на Арторат какво следва и галът само сви рамене. Бяха му се случвали и по-лоши работи, а и в момента имаше повече сребро в кесията, отколкото когато бе започнал борбата. С изненада забеляза откритата радост по лицата на войниците, дори на онези, които беше победил. Един от тях му донесе амфора вино и счупи восъчния печат. Друг пък го потупа по гърба. „Морбен беше прав — помисли Арторат. — Тези хора наистина са странни“.

Звездите в лятното небе бяха невероятно ярки. Въпреки че Венера беше залязла, Юлий можеше да види малката червена точка на Марк и го поздрави — вдигна чашата си, преди да я подаде на Морбен да я долее. Другите гали се бяха оттеглили да почиват много отдавна — дори разреденото вино беше позволило и на най-напрегнатите да се отпуснат към края на пиршеството. Юлий говори с много от тях, научи имената им и местоположението на племената им. Беше длъжник на Морбен за това и сега изпитваше приятно и леко замаяно благоразположение към гала.

Лагерът беше притихнал. Някъде изкрещя сова и Юлий трепна. Погледна чашата си и се опита да си спомни кога бе престанал да разрежда виното с вода.

— Красива земя — каза той.

Морбен го погледна. Изобщо не беше пил толкова, колкото домакина си, но умееше да имитира поведението на пияните със завидна лекота.

— Затова ли я искаш? — попита галът и затаи дъх в очакване на отговора.

Юлий, изглежда, не забелязваше напрежението на мъжа, който седеше на влажната земя до него, и просто вдигна чашата си към звездите, като разля малко вино през ръба.

— Какво иска всеки човек? Ако имаше моите легиони, нямаше ли да мечтаеш да управляваш тази земя?

Морбен кимна. Ветровете в Галия се бяха променили и той не изпитваше никакво съжаление, че трябва да направи това, което може, за да защити хората си.

— Ако имах твоите легиони, щях да стана цар. Щяха да се нарека Морикс или Морбенрикс, може би.

Юлий го погледна объркано и премигна.

— Рикс?

— Означава цар — обясни му Морбен.

Юлий се умълча. Морбен отново напълни чашите, после отпи.

— Но дори и един цар има нужда от съюзници, Юлий. Твоите хора се бият много добре пеша, но ти имаш само шепа конници, докато моите хора са родени на седлото. Имаш нужда от едуените, но как мога да съм сигурен, че няма да се обърнеш срещу нас? Как мога да ти вярвам?

Цезар се обърна към него.

— Аз съм човек, който държи на думата си, гале. Ако те нарека свой приятел, това ще е за цял живот. Ако едуените се бият с мен, враговете им ще бъдат мои врагове, а приятелите

им — мои приятели.

— Имаме много врагове, но един най-вече тормози народа ми.

Юлий изсумтя. Горещината на виното изпълваше вените му.

— Дай ми името му и ще е мъртъв.

— Казва се Ариовистус, владетел на суебите и техните васални племена. Те имат германска кръв, Юлий, студена кръв. Напаст — груби конници, които живеят, за да се бият. Всяка година слизат далече на юг. Тези, които им се противопоставят, биват разбивани, а земите им се отнемат в полза на завоевателя.

Морбен се наведе по-близо и гласът му стана напрегнат.

— Но ти счупи гръбнака на хелветите, Юлий. С моите конници и твоите легиони ще пируваме над тези бели бойци и всички племена в Галия ще те уважават и търсят.

Юлий гледаше звездите над главата си и мълчеше. Накрая прошепна:

— Мога да съм по-лош от Ариовистус, приятелю.

На светлината на нощта очите на Морбен бяха черни. Той се опита да изобрази усмивка на грубото си лице. Въпреки че беше оставил жертви на друидите, се страхуваше за народа си сега, когато мъж като Юлий беше влязъл в Галия. Беше предложил конницата му да се присъедини към легионите. Това щеше да предпази народа му.

— Може би. Ще разберем с времето. Ако тръгнеш срещу него, може да започнете битката преди зимата, Юлий. След първия сняг за бойците годината е приключила.

— Толкова ли е ужасна зимата?

Морбен се усмихна безжалостно.

— Каквото и да ти кажа, не може да те подготви, приятелю. Наричаме първата луна думаниос — най-тъмната яма. А след това става още по-студено. Ще видиш, когато започне, особено ако решиш да пътуваш на север, което трябва да направиш, за да победиш враговете ми.

— И конницата ти ще е под мое командване? — попита Юлий.

Морбен го погледна в очите и тихо отвърна:

— Ако сме съюзници.

— Тогава нека бъде така.

За учудване на гала, Цезар извади ножа си и поряза дясната си длан. После му подаде оръжието.

— Свързани чрез кръв, Морбен — или изобщо няма да бъдем свързани.

Мъжът пое оръжието и поряза собствената си длан, после позволи на Юлий да я стисне здраво. Почувства щипането и се замисли какво ли ще излезе от това споразумение. С вдигнатата си чаша римлянинът направи жест към червената планета над главите им.

— Кълна се пред погледа на Марс, че едуените са мои приятели. Кълна се като консул и пълководец. — Юлий пусна ръката на Морбен и напълни чашите от амфората, която крепеше в скута си.

— Ето, направихме го — каза той.

Морбен сви рамене и този път пи на големи глътки.

Помпей стоеше на белия мраморен балкон на храма на Юпитер. Огромното пространство на форума се простираше далече долу под него. От върха на Капитолия се откриваше гледка към сърцето на града и това, което виждаше, му доставяше огромно неудоволствие.

Крас, който също гледаше люшкащите се тълпи, не показва в никаква степен колко се забавлява. Запази мълчание, докато Помпей мърмореше и от време на време сочеше нещо, което предизвикваше нов изблик на ярост.

— Там, Крас. Виждаш ли ги? Мръсници! — извика Помпей и посочи.

Крас проследи накъде сочи изкривения му пръст. Дълга редица мъже в черни тоги се точеше от другия край на форума към сградата на сената — от време на време спираха, за да запалят благовонна. Крас чуваше погребалната песен, довявана от вятъра, и това също пречеше да се разсмее.

— Защо си мислят, че могат да ме измамат с това? — изкрещя Помпей, почервенял от гняв. — Целият град да ги види в траурни дрехи. Богове, всички ще се радват да видят това. И какъв ще е резултатът? Кълна се, Крас, хората ще използват неподчинението на сената за извинение за размирици тази нощ. Ще се наложи пак да обявя вечерен час и отново ще ме обвинят, че управлявам без тях.

Крас тихо се изкашля — внимателно подбираше думите си. Под тях дългата редица сенатори също замълча. Ветрецьт довя аромата на благовонията от златните кадилници.

— Знаеше, че могат да встанат срещу нашето споразумение, Помпей. Ти самият ми каза, че недоволството расте — припомни му той.

— Да, така е, но не очаквах подобна публична проява на хаос след всичките проблеми, които ми създадоха в курията. Знам, че онзи глупак Светоний е зад част от това. Мазни се на търговеца Клодий, сякаш е нещо повече от предводител на банда, какъвто всъщност е. Ще ми се да ги беше разбил наистина, Крас. Трябваше да видиш как обсъждат и критикуват законите ми. Все едно някой от тях е бил сенатор по-дълго от едно мигване. Това е непоносимо. Има моменти, когато ми се иска наистина да взема властта, а не само да ме обвиняват. Тогава ще видят те. Ако ме направят диктатор, дори само за половин година, мога да изтръгна от корен недружелюбните и да премахна това... това... — Не намери думи и махна с ръка към форума под тях. Сенаторите вече се приближаваха към курията и тълпата приветстваше опълчването им на Помпей.

Крас не изпитваше съчувствие към него. На Помпей му липсваше тънкият усет да котка противниците си — предпочиташе да използва властта си да притиска сената да му се подчинява. Крас беше съгласен с много от сенаторите, че Помпей вече действа като диктатор — пък и градът бързо губеше търпение от автократичния му стил на управление.

Процесията стигна стъпалата за курията и спря. Играеха гибелна игра, като се опитваха да ядосат по такъв начин Помпей. Това подигравателно погребение на републиката беше замислено като публично предупреждение, но на практика и последните останки от демокрацията можеха да бъдат унищожени, ако Помпей загубеше всякакви задръжки в резултат на поведението им. Със сигурност, ако размириците продължаваха, Помпей щеше да е в правото си да затегне мерките в града, а стигнеше ли дотам, до диктатурата нямаше да бъде кой знае каква голяма крачка. Ако се обявеше за диктатор, само война можеше да измъкне

властта от ръцете му.

— Ако за момент можеш да прогледнеш през гнева си — започна внимателно Крас, — ще разбереш, че те не искат да те принудят да стигнеш по-далече от там, където вече си стигнал. Твърде много ли е да възстановиш изборите, които спря? Вече имах свои хора за народни трибуни. Няма ли да позволиш отново да се гласува за бъдещите постове? Това ще отнеме част от злобата на демонстрациите срещу теб и поне ще ти спечели време.

Помпей не отговори. Сенаторите влязоха в курията и бронзовите врати се затвориха. Развълнуваните тълпи останаха отвън — мърмореха и крещяха под мрачните погледи на войниците на Помпей.

Въпреки че погребалната процесия беше приключила, по-младите граждани определено бяха впечатлени от представлението и не желяеха да си тръгнат. Помпей се надяваше, че центурионите му ще са достатъчно разумни, за да не действат особено грубо спрямо тях. Когато Рим беше в такова настроение, безредиците можеше да избухнат и от най-малката искра.

Помпей най-после заговори; гласът му беше изпълнен с горчивина:

— Те ме блокират на всеки ход, Крас. Дори когато имах целия сенат на моя страна, онези кучи синове трибуните се изправяха и налагаха вето върху законите ми. Настроиха се срещу мен. Защо да не поставя мои хора на местата им? Не мога да си позволя да се проваля заради нечии капризи.

Крас го погледна и забеляза промените у него от последната година. Под очите на Помпей тъмнееха сенки, изглеждаше изтощен. Това не беше лесен период — а когато гражданите проверяваха силата на водачите си, Крас изпитваше удоволствие, че не е подложен на това изпитание. Помпей се беше състарил от отговорностите и Крас се чудеше дали тайно не съжالياва за споразумението, в което участваше. Юлий имаше Галия, Крас флотата си и безценния си легион. Помпей водеше битката на живота си — беше започнала още в първия ден в сената, когато беше опитал да прокара пълномощията на Юлий.

Отначало Сенатът беше понесъл твърде леко промяната във властта, но след това бяха започнали да се оформят течения и с новите сенатори като търговците Клодий и Милон, играта стана опасна. Бяха тръгнали слухове, че Бибул е убит или осакатен, и на два пъти сенатът изиска да им бъде показан жив и да бъде принуден да даде обяснение за поведението си. Помпей им разреши да изпратят писма на консула, но думата на Юлий имаше власт. Бибул не дойде, а пратениците до дома му намериха къщата тъмна и залостена.

След като два дебата бяха стигнали почти до насилие, Помпей беше принуден да заповяда на войниците си да пазят сесиите, без да обръща внимание на протестите на сенаторите. Сега те публично проявяваха недоволството си пред народа, което правеше и спора публичен. Въпреки че Крас смяташе гнева на Помпей за забавен, беше притеснен какъв ли ще е резултатът.

— Никой не може да управлява Рим сам, приятелю — промърмори Крас.

Помпей го погледна остро.

— Покажи ми закона, който съм нарушил. Моите трибуни са посочени, а не избрани. Никога не са имали за цел да спрат работата на сената и не го правят и сега.

— Равновесието на системата е нарушено, Помпей. Промяната, която направи, не е незначителна. Трибуните са гласът на тълпата. Рисувах много, като променяш обичаите. И сенатът открива нови сили в това, че всички могат да работят заедно срещу теб.

Раменете на Помпей бяха увиснали от умора, но Крас не изпитваше съчувствие. Помпей

действаше в политиката, все едно всеки проблем може да бъде решен, ако тръгнеш с рогата напред. Беше чудесен генерал, но лош управник на града и последният, който проумяваше тази истина, очевидно беше самият той. Самият факт, че беше поискал да се види с Крас насаме, беше доказателство за проблемите, пред които беше изправен... макар че нямаше директно да поиска съвет.

— Те имат за цел да ограничат властта на сената, Помпей. Може би не бяха прави да те блокират напълно. Но като ги сменяш, това няма да ти донесе нищо освен гнева на града.

Помпей отново почервеня и Крас продължи бързо; опитваше се да говори така, че колегата му да може да го разбере.

— Ако възстановиш постове им преди гласуването, ще спечелиш голяма част от позициите, които си загубил. Фракциите ще повярват, че са спечелили победа, и ще се разпаднат. Не можеш да им позволиш да станат по-силни. В името на Юпитер, не бива да го позволяваш. Ти си заявил позицията си. Сега нека стане ясно, че ти не по-малко от тях милееш за традициите на Рим. Все пак законите, които си прокарал, не могат да бъдат върнати.

— Да позволя на тези джавкащи кучета отново да ми налагат вето? — сопна се Помпей.

Крас сви рамене.

— Тези или които изберат гражданите. Ако са същите хора, може да имаш трудности за известно време, но градът не е лесен за управление. Гражданите познават демокрацията от деца. Понякога си мисля, че имат опасно високи очаквания. Не им харесва, когато им отнемат представителите.

— Ще помисля върху това — каза Помпей с нежелание.

Крас се съмняваше, че той напълно разбира опасността. Според Помпей съпротивата в сената беше нещо преходно и не можеше да доведе до открито въстание.

— Знам, че ще вземеш правилното решение — каза Крас.

Юлий напрегнато потърка лицето си. Колко беше спал, час? Не можеше да си спомни кога точно се беше унесъл, но май небето беше започнало да просветлява. Сега цветовете сякаш бяха отмити и гласът на Марк Антоний се беше сдобил с виещ тон, който Юлий не беше забелязвал преди. Почти всички легионери бяха сънени и бледи, но Марк Антоний изглеждаше така, сякаш е готов за парад, и Юлий беше убеден, че изпитва морално превъзходство над онези, които се бяха отдали на забавления предишната вечер. Устните му се присвиха, докато слушаше разказа за споразумението с Морбен.

— Ще ми се да се беше посъветвал с мен, преди да гарантираш подкрепата си — каза Марк Антоний. Едва прикриваше раздразнението си.

— Според това, което каза Морбен, този Ариовистус в някаква степен ще е заплаха и за нас. По-добре да се справим с него сега, преди да е пуснал корен толкова дълбоко, че никога да не успеем да го изхвърлим отвъд Рейн. Имаме нужда от съюзници, Марк Антоний. Едуените обещаха три хиляди от конниците си на мое разположение.

Известно време Марк Антоний се бореше с раздразнението си.

— Да, те биха ни обещали всичко. Няма да го повярвам обаче, преди да го видя. Предупредих те, че Морбен е умен вожд, но изглежда, по някакъв начин е успял да накара двете най-големи армии в Галия да се хванат за гушите. Несъмнено Ариовистус също би предложил приятелство, а едуените ще се възползват от една война, която би унищожила и двамата им врагове.

— Не съм видял нищо в Галия, което да може да се изправи срещу нас — отвърна пренебрежително Юлий.

— Но не си видял германските племена. Те живеят, за да воюват, до един. Във всеки случай Ариовистус е... — Марк Антоний въздъхна. — Ариовистус не може да бъде докоснат. Той вече е приятел на Рим и е определен за такъв за десет години. Ако тръгнеш на битка срещу него, сенатът като нищо може да ти отнеме командването.

Юлий го сграбчи за раменете.

— Не мислиш ли, че това е нещо, което би трябвало да ми кажеш?

Марк Антоний се изчерви.

— Не мислех, че ще поемеш такова обещание пред Морбен, господарю. Та ти едва го познаваш! Как изобщо бих могъл да предположа, че ще поведеш легионите си почти три хиляди мили през страната?

Юлий пусна раменете му.

— Ариовистус е безжалостен нашественик, Марк Антоний. Моите единствени съюзници ме помолиха за помощ. Честно да ти кажа, изобщо не ме интересува дали Морбен се надява да ни види разбити във войната един срещу друг. Не ме интересува дали Ариовистус е двойно по-силен, отколкото го описваш. Защо според теб доведох легионите си в Галия? Виждал ли си тази земя? Може да хвърля шепи семена навсякъде и да ги видя как покълват, преди още да съм се обърнал. Има достатъчно гори за построяването на флота, стада, които са толкова големи, че никога не могат да бъдат преброени. Ами отвъд Галия? Искам да видя всичко това. Ние не сме тук само за лятото, генерале. Смятаме да останем — и възможно най-скоро ще прокарам път за останалите, които да ни последват.

Марк Антоний слушаше объркано.

— Но Ариовистус е един от нас. Просто не можеш...

Юлий тръсна глава и Марк Антоний млъкна.

— Ще ми трябва месец, за да построя път за катапултите. Нямам намерение отново да тръгна на война без тях. Ще проводя пратеник до този Ариовистус и ще поискам среща. Ще се обърна към него с уважението, дължимо към приятел на моя град. Тогава ще бъдеш ли доволен?

Марк Антоний въздъхна с облекчение.

— Разбира се, господарю. Надявам се, че не си се обидил от думите ми. Мислех за твоите позиции у дома.

— Разбирам. Намери вестносец, който да отнесе писмото — отвърна с усмивка Юлий.

Марк Антоний кимна и излезе. Юлий се обърна към Адан, който ти бе слушал с отворена уста.

— Какво си зяпнал? — сопна се Юлий и веднага съжали за думите си. Главата го болеше, а и стомахът му се беше свил и изсушил като след повръщане. Появи му се смътен спомен за това как се измъкна с олюляване в банята в тъмното и изхвърли огромно количество тъмна течност в канала. Беше останала само жълта жлъчка, но тя все още гореше и дразнеше гърлото му.

Адан внимателно подбра думите си.

— Вероятно някога това се е случило и с моята страна. Римляните са решили бъдещето ни, сякаш нашето мнение не е имало никакво значение.

Юлий понечи да отговори остро, но се отказа.

— Мислиш ли, че мъжете на Картаген са съжалявали за завоеванията си? А как според

теб твоят народ е решавал съдбата на онези, които са заварили, когато са пристигнали в Испания? Тези келти идват от някаква далечна земя. Мислиш ли, че предшествениците ти са се тревожили за първоначалните заселници? Може би дори те самите са били нашественици в някакво далечно минало. Не приемай своя народ за по-благороден от моя, Адан.

Юлий стисна основата на носа си и затвори очи — главата му се пръскаше.

— Ще ми се умът ми да беше по-ясен, за да мога да ти кажа това, което имам предвид. В случая не само силата има значение. Картаген е бил силен, но когато е бил победен, това е променило света. Някога Гърция е била една от най-великите сили, но когато гърците отслабнали, сме дошли ние и сме ги направили наши. Богове, пих прекалено много, за да водя спор толкова рано сутринта.

Адан не го прекъсна. Усети, че Юлий е на прага на нещо важно, и се наведе напред на стола си, за да слуша. Гласът на Юлий беше хипнотизиращ, почти като шепот.

— Земята се взема с кръв. Изнасилват се жени, убиват се мъже. Всеки ужас, който можеш да си представиш, хилядократно умножен, но после свършва и победителите се настаняват на земята. Обработват я, изграждат градове и създават закони. Хората страдат, Адан, независимо дали ти харесва, или не. После идва справедливостта и правото на закона. Тези, които грабят съседите си, биват екзекутирани, отхвърляни от останалите. И трябва да бъдат, защото дори завоевателите остаряват и ценят мира. Кръвта на нашествениците се смесва с тази на местните хора и след хиляда години те не са нито келти, нито картагенци, нито дори римляни. Те са като... виното и водата, невъзможно е да бъдат отделени. Това започва с битката, но това се случва при всяка вълна, Адан. Ще ти кажа, ако някога намеря земя, която да не е калена с огън, и ще ти покажа диваците, на които ще построим градове.

— Вярваш ли в това? — попита писарят.

Юлий отвори очи, черните му зеници блестяха.

— Не вярвам в меча, защото мога да го видя, Адан. Това е простата истина. Рим е много повече от железни мечове и силни мъже. Ще ги доведе тук, въпреки че се опъват. Галия ще страда под моята ръка, но когато приключи, ще съм ги направил по-велики, отколкото са си представляли.

Изпратеният от Марк Антоний вестоносец спря на вратата и тихо се изкашля, за да привлече вниманието им. И двамата подскочиха, изтръгнати от унеса си, и Юлий изръмжа и се хвана за главата.

— Намери ми студен парцал и виж дали Кабера няма някое от неговите прахчета за болка — каза той на младежа. После погледна Адан и видя, че се е намръщил.

— Това е странна гледна точка, господарю — осмели се да каже младият испанец. — Мога да разбера защо мислиш по този начин, след като армията ти е готова да прекоси Галия. Но това ще е малко успокоение за семействата, които ще загубят мъжете си в следващите дни.

Юлий усети пристъп на гняв, въпреки отвратителното главоболие.

— Мислиш ли, че те се поздравяват едни други с цветя, докато ние с теб стоим тук? Племената са се хванали за гърлата. Морбен е само на четирийсет години, а вече е един от старците в племето си. Помисли за това! Войните и болестите ги отнемат, преди да побелеят. Може и да ни мразят, но се мразят едни други многократно повече. Нека оставим този разговор за друго време. Трябва да ти издиктувам писмо за Ариовистус. Ще помолим този „приятел на Рим“ кротко да отстъпи от земите, които е завоювал, и да се махне от Галия.

— Смяташ ли, че ще го направи?

Юлий не отговори, а му направи знак да вземе табличката за писане и започна да диктува писмо до царя на суетите.

Разчистването на горите за новия път отне повече време, отколкото беше мислил Юлий. Легионите работеха по цял ден в лятната жега, сечаха огромните дъбове и после ги извличаха с волове. Кабера обучаваше няколко младежи от легиона как да наместват счупени кости и да превързват рани, които при тази работа бяха неизбежни. Два месеца преминаха агонизиращо бавно, преди да може да бъде положен първият камък, но преди края на четвъртия гладките камъни се простираха почти на четирийсет мили и пътят бе достатъчно широк и здрав, за да може спокойно да прекарат огромните катапулти и обсадните машини. В хълмовете бяха изкопани кариери и гранитни камъни отбелязваха милите от Рим — много по-далече, отколкото беше достигано някога.

Юлий събра съвета си. Морбен и Арторат също присъстваха — като съюзници. Цезар огледа всички, като за последно се спря на Адан, който го гледаше странно. Младият испанец беше превел съобщението, което беше пристигнало от Ариовистус до римската провинция, и за разлика от всички останали, знаеше какво ще каже Цезар. Юлий се зачуди дали изобщо някога е бил толкова невинен, колкото младия испанец. И да беше, бе прекалено отдавна, за да може да си го спомни.

Ариовистус не беше от лесните. Първите двама пратеници бяха върнати с възможно най-кратък отговор, който отхвърляше всякакъв интерес към Юлий и неговите легиони. Марк Антоний беше успял да внуши на Юлий необходимостта да подходи внимателно към царя, но писмата му бяха пренебрежителни и вбесяващи. В края на първия месец Цезар изчакваше само завършването на пътя, за да поведе легионите си да разбият Ариовистус, независимо дали той е приятел на Рим, или не. Въпреки това всички трябваше да видят, че полага всички усилия, за да уреди нещата по мирен начин. Знаеше, че Адан не е единственият, който праща писма в Рим. Помпей със сигурност имаше шпиони, които да го информират непрекъснато, и последното нещо, което искаше Юлий, беше Рим да го обяви за враг на държавата заради действията му. Подобно нещо съвсем не беше невъзможно, докато Помпей беше начело на сената. Несъмнено беше притиснал сенаторите до такава степен, че с едно-единствено гласуване можеше да отнеме властта на Юлий.

Седмиците минаваха бавно. Всеки ден имаше срещи с племенните водачи и Юлий им обещавахе каквото искат, стига да му позволят да мине през техните земи и да му осигурят провизии за армиите. Брут беше навлязъл в езика с нюх, който учуди и двамата, и вече беше в състояние да участва в преговорите, макар че изразите му често караха галите да се смеят до сълзи.

Юлий се усмихна на Адан, но той погледна настрана. Колкото повече време прекарваше в компанията на римския водач, толкова по-объркан се чувстваше младежът. Понякога, когато Юлий се опитваше да го предразположи, Адан усещаше огромния му личен чар и разбираше защо другите го следват. Но имаше и моменти, когато не можеше да проумее крайната безсърдечност на военачалниците, когато на съветите решаваха съдбата на милиони. Не можеше да прецени дали Юлий е толкова суров като Рений например, или наистина вярва, че навлизането на Рим в Галия е по-добър път за местните племена, отколкото всеки, който могат да намерят сами. За младия мъж това имаше значение. Ако Юлий наистина вярваше на собствените си думи за славата на цивилизацията, Адан можеше да приеме уважението, което изпитваше към него. Но ако всичко беше само игра, само благовиден предлог на

завоевател, тогава беше направил най-голямата грешка в живота си, когато бе напуснал Испания, за да го последва.

— Ариовистус отново обиди моите пратеници — каза Юлий и всички се заспоглеждаха. — Въпреки че Марк Антоний изрази желание да не пренебрегвам титлата приятел, която му е била дадена, не мога да не обърна внимание на подобна наглост от страна на този цар. Съгледвачите ми докладваха за огромна армия, която се събира на границите му за ново нашествие, а аз се съгласих да опазя земите на едуените с легионите ни.

Юлий хвърли поглед към Марк Антоний, който бе забол очи в масата.

— Конницата на Морбен ще се присъедини към нашите извънредни, за което му благодаря — продължи Юлий.

Галът се усмихна малко насила.

— Тъй като Ариовистус е правил услуги на Рим в миналото, ще продължа да му изпращам вестonosци и по време на похода. Той ще има пълната възможност да се срещне с мен и да намерим мирно решение. Информирах сената за действията си и чакам отговор, макар че той може и да не пристигне преди да тръгнем.

Юлий разви една карта, направена от фина телешка кожа, затисна я с оловни тежести по краищата и всички станаха от столовете си, за да огледат земята, която се разкриваше пред тях.

— Съгледвачите са отбелязали хълмовете, приятели. Районът се нарича Алсатия. Три хиляди мили на север и запад.

— Граничи със земята на хелветите — промърмори Брут, наведен над картата — беше им я дал Морбен. Беше груба и само набелязваше земите, без подробности, но никой от римляните не беше виждал дори част от Галия и всички бяха впечатлени.

— Ако не отпратим суебите отвъд Рейн, хелветите няма да оцелеят следващото лято — отвърна Юлий. — След това Ариовистус може да погледне на юг към нашата провинция. Наш дълг е да установим Рейн като естествена граница на Галия. Ще се противопоставим на всеки опит да бъде прекосена, без значение от кого. Ако е необходимо, ще направя мостове и ще изпратя наказателни отряди в техните земи. Този Ариовистус е станал прекалено нагъл. Сенатът му е оставил прекалено много свобода за твърде дълго време.

Не обърна внимание на гримасата, която направи Марк Антоний при думите му, а приключи:

— Сега да подготвим заповедта за тръгване. Въпреки че се надявам на мир, трябва да се готвя за война.

След бързането да срещнат хелветите и да ги спрат спокойният поход по новия път беше почти като почивка за ветераните. Въпреки че дните все още бяха непоносимо горещи, дърветата вече бяха изпъстрени с хиляди оттенъци на червеното и кафявото. При приближаването им над гората се вдигаха врани — граченето им звучеше като прокоба. В тези пусти земи на легионерите им беше лесно да си представят, че са единствените хора на хиляди мили.

Юлий беше поставил Десети и извънредните в челото. Конниците на едуените бяха под разпореждане на Домиций и Октавиан и бяха започнали да се учат на дисциплината, която Юлий изискваше от съюзниците си. Въпреки че беше благодарен на Морбен за допълнителната сила, беше показал ясно, че едуените трябва да се научат да изпълняват заповеди и да се строят по римски модел. Извънредните бяха доста заети с галските конници, които не бяха свикнали с организирани атаки.

Огромните бойни машини се клатушкаха тежко по пътя. Всеки от тежките катапулти си имаше име, гравирано в огромните греди, и всеки легион предпочиташе да използва своите машини, напълно убеден, че те могат да хвърлят камъни по-далече и по-точно от всички други. Малките катапулти за копия приличаха на каруци, натоварени с греди и желязо — още не ги бяха сглобили. След всеки изстрел бяха необходими трима мъже, за да заредят отново огромните им лъкове, но пък копията можеха да пронизат кон и да убият втори зад него. Това бяха ценни оръжия и легионерите, които се приближаваха до тях, често ги докосваха за късмет.

Шестте легиона се бяха разтеглили на десет мили по пътя в долината на хелветите — дължината на колоната намаля наполовина, когато Юлий заповяда по-плътна формация при излизането на открито. Тъй като все още беше близо до земите на едуените, не очакваше нападения, но беше напрегнат, защото колоната се виждаше отдалече, а и караха много оборудване и багаж. Във веригата, която идваше от провинцията, имаше и слаби брънки, но при първия знак за опасност легионите можеха да се препоредят в широки защитни карета, които бяха доказали силата си срещу всичко, което беше виждал до този момент в Галия. Юлий знаеше, че хората му са храбри и че вече имат опит. Ако се провалеше, унижението щеше да е само негово.

Морбен устоя на изкушението да се присъедини към тях срещу врага, въпреки че имаше огромно желание да тръгне. Но никой вожд на едуените не можеше да отсъства толкова дълго от земите си, без узурпатори да започнат да се домогват до мястото му. Юлий се сбогува с него на границата на римската провинция. Строените легиони чакаха, изпълнени с напрежението на хрътки преди лов.

Морбен огледа смълчаните редици, очакващи заповедта на пълководеца си, и поклати глава, впечатлен от дисциплината им. Неговите собствени войници обикновено се мотаеха безцелно насам-натам, щом спираха за почивка. В сравнение с тях римляните бяха едновременно потискащи и ужасяващи. Морбен се поколеба, после зададе въпроса, който се въртеше в ума му, откакто видя силата на армията, тръгваща срещу Ариовистус.

— Кой ще пази земите ти, докато те няма?

Тъмните очи на Юлий пронизаха гала.

— Ти, Морбен. Но те едва ли ще имат нужда от охрана.

Морбен го погледна подозрително.

— Има много племена, които може да поискат да се възползват от предимството на отсъствието ти, приятелю. Хелветите може да се върнат, а алоброгите биха откраднали всичко, което могат да вдигнат.

Юлий нахлузи шлема си — желязното лице му придаваше вид на внезапно оживяла статуя. Нагръдникът му блестеше от масло, почернелите му ръце бяха яки, целите в бели линии от белезите, които се открояваха на по-тъмната кожа.

— Те знаят, че ще се върнем, Морбен — отвърна Цезар и се усмихна под желязната маска.

След първата миля Юлий свали шлема си. От горещината в очите му се стичаше лютив пот и замъгляваше погледа му. Въпреки най-добрите си намерения, Александрия никога не беше вървяла сто мили в броня, независимо колко добре изработена е тя.

Когато стигнеха до селище, Юлий приемаше зърно или месо като данък. Храната никога не беше достатъчно и той проклинаше, че трябва да остави назад хора, за да охраняват доставките, които идваха от Морбен. Като използваше нощните лагери на легионите за пътни станции, той създаде и първите връзки със севера. После щяха да изградят по-трайни пътища и търговците от Рим щяха да навлизат все по-навътре и навътре в страната, да докарват всичко, което могат да продадат. Знаеше, че до две-три години по пътищата ще израснат укрепления и пътни станции. Онези, които нямаха земи в Рим, щяха да дойдат тук, за да си изградят стопанства и да започнат отначало, и щяха да се печелят цели състояния.

Това беше наистина опияняваща мечта, въпреки че легионите му винаги бяха на не повече от десет хранения от глада, а това беше отчайващо важен фактор за силата им. Юлий чувстваше как силите на армията му намаляват, докато оставаше смесени групи конница и велити да поддържат пътя чист за снабдителите, които ги следваха. Беше разтеглил редицата на доставките си възможно най-много, но Галия беше прекалено обширна, за да може да поддържа постоянна връзка с едуените, и Юлий се закле да си намери други съюзници веднага щом се разправи с Ариовистус.

Имаше моменти, когато сякаш самата земя ги спираше. Тревата беше до кръста и това още повече забавяше легионите му. Денят беше добър, когато успяваха да изминат двайсет мили.

Когато съгледвачите докладваха, че конници наблюдават легионите, Юлий дори изпита облекчение. Първите доклади бяха за единични ездачи, но легионите се стегнаха. Всяка нош войниците лъскаха броните си с по-голямо усърдие, а в списъка на непокорните имаше все по-малко имена. Юлий нареди на най-бързите от извънредните да тръгнат напред, за да заловят някого, но те загубиха целта си в горите и долините. Един от най-добрите коне си счупи крака, докато галопираше с бясна скорост, и уби ездача си.

Юлий беше убеден, че наблюдателите са изпратени от Ариовистус, но наистина се изненада, когато един самотен ездач се появи пред легионите му, докато бяха спрели да обядват. Подкара в тръс коня си от група дървета на върха на стръмен гранитен склон точно на пътя на армията. Щом го видяха, извънредните зарязаха храната си и скочиха на седлата.

— Чакайте! — извика Цезар и вдигна ръка. — Оставете го да дойде сам.

Всички очи бяха приковани в конника, който се приближаваше към тях без следа от страх.

Щом стигна до първите редици на Десети, непознатият слезе от коня, огледа се и кимна

сякаш на себе си, когато забеляза Юлий. Погледите им се срещнаха и Юлий се опита да не показва неприязънта, която изпита. Чуваше как легионерите му нервно мърморят; някои правеха защитни знаци заради демоничния вид на конника.

Непознатият беше облечен в кожена броня върху груб плат, краката му бяха голи. Раменете му бяха покрити с кръгли метални плочки, които го правеха да изглежда дори по-едър, отколкото беше. Бе висок почти колкото Кир, но пък Арторат би могъл спокойно да го гледа отгоре. Лицето и черепът му обаче бяха причината римляните да се споглеждат, докато вървеше към Цезар.

Не приличаше на човек от никоя раса, която Юлий беше виждал. Челото му бе така надвиснало над очите, че те сякаш надзъртаха от вечен мрак. Черепът му беше гладко избърснат, с изключение на дълга опашка на тила, която се люлееше тежко — тъмни метални орнаменти бяха вплетени в нея. Самият череп беше силно деформиран, като от две отделни части.

— Разбираш ли ме? Как се казваш и кой е народът ти? — попита Юлий.

Боецът го гледаше мълчаливо и Юлий се ядоса, защото внезапно осъзна, че мъжът вероятно има представа за ефекта, който предизвиква. Ариовистус вероятно го бе избрал точно по тази причина.

— Аз съм Редулф, от суебите. Научих езика ви, когато царят ми се би за вас и беше наречен доживотен приятел — отвърна мъжът.

Беше странно да чуят правилен латински от подобен демонично изглеждащ мъж. Юлий обаче кимна, облекчен, че не трябва да разчита на преводачите, които му беше осигурил Морбен.

— Значи те изпраща Ариовистус?

— Така казах — отвърна конникът.

Цезар се подразни. Този мъж беше нагъл също като господаря си.

— Тогава казвай каквото са ти поръчали — подхвърли Юлий небрежно. — Нямам време да те чакам.

Мъжът се стегна от тона му и по лицето му плъзна червенина. Дали деформацията на черепа му беше по рождение, или бе резултат на някаква странна церемония сред мъжете от татък Рейн? Юлий махна на един вестоносец и му прошепна да доведат Кабера. Когато вестоносецът хукна, боецът заговори достатъчно силно, за да се чува надалече.

— Цар Ариовистус ще се срещне с теб на север, при скалата, известна като Ръката. Наредено ми е да ти кажа, че няма да позволи да доведеш със себе си войници. Той ще дойде само с конниците си и ти разрешава същото. Това са неговите условия.

— Къде е тази скала? — попита Юлий и присви замислено очи.

— На три дни път на север. Каменните пръсти обграждат върха ѝ. Ще я познаеш. Ще те чака там.

— Ами ако реша да пренебрегна условията му? — попита римлянинът.

Боецът сви рамене.

— Тогава той няма да е там и ще реши, че е предаден. И ще има война, докато една от армиите не бъде разбита.

Подигравката в очите му, докато оглеждаше римската армия, даде ясно да се разбере какъв според него ще е изходът от евентуалния сблъсък. Редулф погледна към Кабера — старецът идваше, като се подпираше от едната страна на тояга, а от другата — на пратеника. Лечителят беше изтощен от лишенията на похода, но въпреки това сините му очи погледнаха

необичайния череп на боеца с нескрито любопитство.

— Кажи на господаря си, че ще се срещна с него където казваш, Редулф — каза Юлий. — Ще почета приятелството, което моят град му е обещал, и ще го срещна в мир при скалата, която назова. Сега върви и му кажи всичко, което си видял и чул.

Редулф като че ли се изненада от това бързо отпращане, но си позволи да хвърли още един подигравателен поглед към римските редици, преди да се метне на коня си. Брут бе строил извънредните в две редици и Редулф беше принуден да мине през тях. Не погледна нито наляво, нито надясно и се отдалечи бързо на север.

Брут скочи от коня си и се разсмя.

— Марс ми е свидетел, този беше доста странен.

Забеляза, че един от мъжете от Десети прави защитен знак с пръсти, и се намръщи, като си помисли за въздействието върху по-суеверните сред хората си.

— Кабера? Видя ли го? — попита Юлий. — Това деформация по рождение ли е?

Лечителят погледна след ездача.

— Не съм виждал толкова необичаен череп. Сякаш е направено нарочно. Но не знам. Може би, ако го изследвам по-обстойно, ще мога да съм сигурен. Ще помисля над това.

— Надявам се, че Ариовистус иска мир. Това ще ни отърве от задачата да избиваме такива грозници — обади се Брут.

— Не знам. Сега, когато сме близо до него, внезапно е решил все пак да се срещне с мен. Странно е как римските легиони променят мнението на хората — отвърна Цезар. Усмивката му се стопи, когато се замисли за останалата част от посланието на царя.

— Искане от мен да заведа само конницата на мястото на срещата, Брут.

— Ха! Няма да те оставя само с галски конници, Юлий. За нищо на света. Не бива да му даваш възможност да те улови в капан, независимо дали е приятел на Рим, или не.

— Рим ни гледа, Брут. Марк Антоний беше прав. Трябва да се отнасяме към Ариовистус с уважение.

— Морбен каза, че хората му живеят на седлата — отвърна Брут. — Видя ли го как яздеше тоя грозник? Ако всички са като него, едва ли би искал да идеш на срещата само с едуените и шепа извънредни.

— А, няма — отвърна Юлий и на лицето му бавно се изписа усмивка. — Извикай едуените при мен.

— Какво си намислил? — попита Брут, объркан от внезапната промяна в настроението му.

Юлий се усмихна като момче.

— Ще кача Десети на коне, Брут. Три хиляди от моите ветерани и извънредните ще са достатъчно, за да му свият крилцата, не мислиш ли?

Помпей приключи обръщението си към сената и даде думата за изказвания преди гласуването. Въпреки че усещаше взривоопасното напрежение у събралите се в курията триста мъже, заплахата от насилие беше премахната поне тук вътре, ако не и от улиците навън. Помпей погледна към мястото, където седеше Клодий, този вол с обръсната глава, роден в калта на града и издигнал се само благодарение на това, че беше по-безскрупулен от всичките си съперници. Като се имаше предвид властта, която имаше Крас над търговията, Клодий би трябвало да се оттегли, но вместо това той беше успял да намали загубите си и се кандидатира за място в сената. Помпей потрепери вътрешно, докато гледаше наглото му

тльсто лице. Част от нещата, които беше чул, със сигурност бяха преувеличени. Но ако бяха истина, това означаваше, че цял един град се крие под Рим — и че този град може би вече се управлява от Клодий. Тлъстакът присъстваше на всички заседания на сената и когато срещнеше препятствие, из града плъзваха банди насилници, които изчезваха в лабиринта на уличките веднага щом легионерите тръгнаха да ги преследват. Клодий беше достатъчно хитър, за да отрича публично бандите — вдигаше учудено ръце всеки път, когато тяхното насилие съвпаднаше с някаква пречка пред амбициите му.

Когато постовеите на трибуните отново станаха избираеми, Клодий загуби една от основните опори на обществена подкрепа. След отвратителната погребална процесия преди два месеца Помпей беше последвал съвета на Крас. За негово удоволствие, само един от първоначалните трибуни беше избран отново в сената. За втория пост беше избран непознат и въпреки че враговете на Помпей явно му се подмазваха, до момента той не беше показал на чия страна е. Възможно беше Клодий да няма пръст в неговия избор, въпреки че Помпей се съмняваше в това. Мъжът не се свенеше да заплашва семействата, за да постигне целите си, и Помпей беше свидетел как при едно от гласуванията честни хора се бяха обърнали срещу него без видима причина. Те дори не смееха да срещнат погледа му, когато заставаха до Клодий, и Помпей едва успяваше да удържи яростта си при вида на самодоволството на търговеца. В резултат на това безплатното жито, което се даваше на гражданите, сега заемаше една пета от приходите на града и всеки месец хиляди нови напиреха, за да се запишат. Помпей знаеше, че Клодий намира най-грубите си поддръжници сред бездомните нищожества, които пристигаха в Рим. Не можеше да го докаже, но смяташе, че голяма част от това зърно така и не стига до гладните, а изтича в подземния свят, където Клодий и хората му купуваха човешки живот с лекотата, с която продаваха зърното.

Помпей направи жест на Светоний да говори и седна, когато младият римлянин се изправи и се изкашля. Нищо от отвращението на Помпей не се изписваше на лицето му, макар че той дълбоко презираше Светоний: младият мъж очевидно би последвал и куче заради останките от вечерята му. Доверието към Светоний беше нараснало, откакто Клодий му оказваше подкрепа и го финансираше. Светоний говореше достатъчно добре, за да прикове вниманието на сената, а връзката му с Клодий му беше дала статуса на говорител, на който той се наслаждаваше.

— Сенатори, трибуни — започна Светоний, — както мнозина знаят, аз не съм приятел на Цезар. — Позволи си лека усмивка в отговор на развеселяването по пейките. — Всички чухме за победата му срещу хелветите в Галия, най-достоината битка, която зарадва нашите граждани по пазарите. Въпреки това въпросът за неговите дългове не е маловажен. И тук имам оценка.

Светоний показа списък, макар да знаеше цифрите наизуст.

— На Херминий дължи малко под милион сестерции. На други лихвари общо милион и двеста хиляди. Това не са дребни суми, приятели. Без тези пари хората, които са му ги заели на добра воля, може да изпаднат в бедност. Те имат правото да се обърнат към нас, след като Цезар не показва знак или намерение да се върне в града. Законът на Дванайсетте таблици е напълно ясен по въпроса за дълговете и ние не трябва да подкрепяме военачалник, който обижда съгражданите си по такъв начин. Призовавам сената да поиска неговото завръщане, за да изплати дълговете си. Ако не това, то поне някакво уверение от Помпей, че мандатът му в Галия има някакъв ясен срок, така че тези, които страдат заради невърнатите заеми, да могат да потърсят споразумение с ясна дата. Аз ще гласувам в полза на призоваването на

Цезар.

Той седна. Помпей понечи да покани следващия говорител, но видя, че новият трибун се изправи.

— Имаш нещо да добавиш ли, Полоний? — попита Помпей и му се усмихна.

— Само че това ще е пречка за успехите на Цезар в Галия — отвърна Полоний. — Доколкото разбирам проблема, тези дългове са лично негови, макар че той ги е използвал, за да оборудва и подготви войниците си. Когато се върне в града, кредиторите му могат да си потърсят сумите и ако той не може да ги върне, наказанията са сурови. Дотогава не виждам причина сенатът да иска завръщането му и да го даде в ръцете на алчните лихвари.

Сред сенаторите се чу одобрително мърморене и Помпей потисна усмивката си. Голяма част от тях имаха дългове и Светоний трябваше да е луд да ги призовава да върнат Цезар, за да задоволи хора като Херминий. Помпей беше доволен, че Полоний се изказа против вота. Може би все пак не му плащаше Клодий. Улови погледа на трибуна, кимна му и заслуша с половин ухо следващия говорител — един от малките синове на някакъв нотабил.

Помпей знаеше, че мнозина описват освобождаването и възстановяването на трибуните като майсторски ход. Специално по-старите членове го търсеха заради силата му да се справи с новите играчи. Мнозина се срещнаха с него насаме, но в сената не смееха да се обадят — не искаха да рискуват Клодий да им стане враг. Дори Помпей се потеше при мисълта, че някой ден Клодий може да стане консул.

Младият сенатор говореше. Погледът на Помпей премина към друг от новите мъже, Тит Милон. И той, също като Клодий, беше дошъл в сената, след като търговията му бе съсипана. Може би заради това общо минало двамата явно се мразеха непоносимо. Милон беше дебел, с червено от пиене лице. И той, и Клодий можеха да бъдат груби като уличници от крайните квартали. Помпей се чудеше дали може да направи така, че да се хванат за гушите. Това щеше да е най-чистото решение на проблема.

Гласуването мина бързо и за първи път поддръжниците на Помпей не се огънаха. Клодий не беше говорил и Помпей знаеше, че може да е окуражил Светоний, без да му гарантира пълна подкрепа. Нямахше да има внезапни доклади за банди, които обират пазарите през нощта. Клодий улови замисления поглед на Помпей и му кимна като равен на равен. Помпей автоматично върна жеста, но най-гадните слухове също се върнаха в съзнанието му. Бяха му казали, че Клодий е наел охранители, които използват изнасилването като обичаен начин за убеждаване. Това беше само една от историите, които кръжаха като мухи около този мъж. Помпей стисна зъби, като видя таен блясък на задоволство в очите на Клодий. В този момент завиждаше на Юлий в Галия. Въпреки трудностите на кампанията битките му щяха да са по-прости и по-чисти от онези, пред които се изправяше той.

Брут разбираше желанието на Юлий ветераните от Десети да са с него, но те не можеха да яздят. Изобщо. Въпреки че се движеха бавно, конете се блъскаха един в друг и във всичко, особено когато не вървяха по равно, а войниците падаха и страдаха от унижението, че им се налага да тичат след животните, за да могат отново да се покатерят на седлата.

А и не беше само това. Брут беше бесен, че Марк Антоний бе останал да командва легионите. Можеше да приеме факта, че Юлий иска двамата с Октавиан да са с него, за да командват извънредните, но пък Марк Антоний все още не беше заслужил правото да бъде заместник на Юлий. Така че Брут беше наистина бесен. Пришпори коня си, за да се справи с безредиците назад.

— Дръпнете юздите, в името на Марс, или ще заповядам да ви набият с пръчки! — изкрещя той на една нещастна объркана група триарии. С тежкото си въоръжение те седяха на конете си като клатушкащи се торби със зърно и Брут завъртя очи, когато още един се наведе прекалено много напред и с трясък се изтърси от седлото под краката на коня.

Това не беше начинът да се представят пред противника и да влязат в евентуална битка. Но пък мъжете от Десети си бяха пешаци и не биваше да се ядосва, че са изнервени и сипят проклетия.

Октавиан прелетя край него на мощния си жребец, за да въведе някакво подобие на ред. Двамата се спогледаха, докато се разминаваха, и Октавиан се усмихна, очевидно развеселен от ситуацията. Брут не му отговори с усмивка, а прокле през зъби Десети, когато два коня някак си се сблъскаха пред него; ездачите им дръпнаха юздите и измъчените коне се объркаха още повече. Брут бързо пришпори коня си натам и ги задържа, докато легионерите се закрепят на седлата. Не можеше да иска да имат опита на извънредните — опита на хилядите часове тренировки, но се надяваше поне Юлий да има достатъчно разум да ги накара да се спешат, преди Ариовистус да види безпомощността им на конете. При мъжете, родени на седло, не можеше да има грешка в преценката.

Преди да потеглят, Юлий беше дошъл при него. Видя студенината в очите му и каза доверително:

— Трябва да си до мен, Брут. Извънредните са единствените умели ездачи, които имам, а те са свикнали на твоите заповеди.

След това застана съвсем близо до него, за да не може да го чуе никой друг.

— А ако ме принудят да се бия, не искам Марк Антоний до мен. Той мисли прекалено много за този Ариовистус и приятелството му с Рим.

Брут кимна, въпреки че думите не успяха да уталожат усещането, че е предаден. Дължеше му мястото на заместник.

Малко преди пладне първите ездачи се върнаха да докладват, че са видели Ръката. Когато Десети я приближи, Брут забеляза напред хиляди конници в идеални редици. Бяха избрали за срещата такова място, където конницата щеше да е затруднена от дълбоките дерета от двете страни. Скалата, която наричаха Ръката, оформяше най-високата точка на изток, а от запад имаше гъста гора. Брут се зачуди дали Ариовистус има скрити хора в тъмнината под дъбовете. Самият той би поставил бойци там и сега се надяваше легионите да не се насочват към капан. Поне едно беше сигурно — ако се наложеше отстъпление пред германските конници, Десети трябваше да го направи пеша. Или да бъде разбит.

Тръбачите свиреха за слизане от конете. Сигналят беше от два тона, за които се бяха разбрали, преди да напуснат лагера. Брут с облекчение забеляза, че легионерите не изглеждат толкова объркани, след като стъпиха на земята.

Само извънредните останаха на конете си, за да пазят фланговете — пешаците сърдито поведоха конете си напред. Брут продължи да ги тормози — викаше на центурионите да поддържат реда, докато напредваха към мястото на срещата с царя на германските суеби. Напрежението нарастваше.

Ариовистус излезе напред с трима мъже и спря на двеста стъпки от предната линия. Юлий тръгна напред с Домиций и Октавиан, за да се срещне с него. Напрежението им ясно личеше по скованите им гърбове.

Брут хвърли последен поглед към редиците на Десети и викна:

— Бъдете готови!

След това препусна, за да настигне Юлий.

Юлий си бе сложил шлема и когато се обърна, Брут трепна от студените черти на металното лице, което се взря в него.

— Да видим какво има да ми казва това царче — прозвуча гласът на Юлий иззад железната уста.

Четиримата сригнаха конете си и препуснаха в идеална формация по пресечения терен.

Юлий видя Редулф до дясното рамо на Ариовистус и с учудване забеляза, че и другите двама ездаци до царя са със също толкова странно деформирани глави като пратеника. Единият беше с обръсната глава, но другият имаше дълга черна грива — която обаче по никакъв начин не прикриваше странния двоен ръб на черепа му. Все едно някаква гигантска ръка бе хванала черепите им и ги бе стиснала. Всичките бяха брадати, гледаха свирепо и несъмнено бяха избрани заради силата си. Доспехите им бяха украсени със злато и сребро и Юлий изпита удоволствие, че почетната му охрана са финалистите от турнира с мечове. Идеално направените сребърни доспехи надминаваха по блясък тези на бойците на суебите, а и Цезар знаеше, че в двубой неговите спътници са много по-опасни.

Самият Ариовистус нямаше странно чело като бойците си. Беше с черни вежди и брада, която покриваше по-голямата част от лицето му — виждаха се само бузите и челото му. Кожата му беше бледа, а блестящите му очи бяха сини като на Кабера. Царят не помръдна, когато Юлий приближи и спря, без да поздрави.

Надвисна тишина. Юлий и царят се гледаха — никой не искаше да заговори пръв. Брут погледна към редиците конници и още по-назад, към мястото, където още по-голяма войска бележеше южния край на територията, която Ариовистус беше завзел, на петнайсет мили от широката река Рейн. В далечината забеляза два укрепени лагера, близнаци по стил на римските. Ездачите на суебите не бяха в бойна формация, но той видя, че са разчистили терена и могат да скочат в битка при първи знак. Започна да се поти при вида на дългите им копия. Всяко римско дете знаеше, че конете не могат да нападнат стена от щитове, както не могат и да бъдат накарани да тичат сред дърветата — докато легионите можеха да поддържат каретата си, можеха да напредват през силите на Ариовистус, без да бъдат сериозно заплашени. Но теорията беше малко успокоение пред толкова много бойци.

Юлий изгуби търпение пред спокойния критичен поглед на царя и каза:

— Дойдох при теб както поиска, приятелю на моя град. Въпреки че това не е твоя земя, уважих условията ти. Но ти трябва да изтеглиш бойците си отвъд естествената граница на

река Рейн. Преведи ги незабавно и няма да има война между нас.

— Това ли е римското приятелство? — изръмжа Ариовистус. Гласът му избумтя басово и изненада римляните. — Бих се срещу вашите врагове преди десет години и ми беше дадена тази титла, но с каква цел? За да мога да бъда отпратен далече от земите, които съвсем законно съм спечелил, само защото ти искаш това? — Зъбите му бяха жълти, очите му блестяха под тежките вежди.

— Това не ти дава право да завземаш която земя пожелаеш — отвърна Юлий. — Имаш свой дом от другата страна на реката и това ти е достатъчно. Казвам ти, че Рим няма да ти позволи да притежаваш Галия или някаква част от нея.

— Рим е далече, генерале. Ти си всичко, което представлява твоя град тук, и нямаш представа за яростта на белите ми войници. Как се осмеляваш да ми говориш по този начин? Аз съм яздил из цяла Галия по времето, когато си бил дете! Земите, които съм завзел, са мои според правото на завоевателя, според по-древни закони от твоите. Мои са, защото съм показал силата да ги задържа, римлянино!

Гневното му буботене накара коня на Юлий нервно да потрепери и той се наведе и го потупа по врата. Овладея се и едва тогава отговори.

— Тук съм, защото са те нарекли приятел, Ариовистус. Уважавам те от името на моя град, но отново ти казвам, че трябва да се върнеш отгатакъ Рейн и да оставиш тази земя на Рим и римските съюзници. Ако живееш според правото на завоевателя, ще унищожа твоите армии на основание на същото право!

Юлий усети как Брут нервно се размърда на седлото си от дясната му страна. Срещата не преминаваше така, както я беше планирал, но наглостта на Ариовистус го беше жегнала.

— А ти какво правиш, Цезар? Според кое право отнемаш земите на племената? Или може би са ти дадени от твоите гръцки богове? — присмя му се Ариовистус и разпери ръце, сякаш обгръщаше разделената земя около тях.

— Ти получи достатъчен отговор, когато ти върнах вестоносците с празни ръце — продължи царят. — Не искам нищо от теб или от твоя град. Върви си по пътя и ме остави в мир или няма да живееш. Бил съм се за тези земи и съм платил кървава цена. Ти не си направил нищо, освен да върнеш група изпаднали хелвети в земите им. Мислиш ли, че това ти дава правото да се отнасяш с мен като с равен? Аз съм цар, римлянино, а царете не се занимават с хора като теб. Не се страхувам от твоите легиони, да не говорим за конниците, които си довел — та те не могат да се държат на седлото.

Юлий се изчерви под маската си, но отвърна твърдо:

— Аз съм Рим. В мое лице ти се обръщаш към сената и народа. Ти обиждаш града ми и всички страни под нашето господство. Когато ти...

Нещо изсвистя над главите им от редиците на суетите и Ариовистус изруга. Юлий вдигна глава и видя десетина дълги стрели да летят във висока дъга към безценния му Десети. Обърна се яростно към Ариовистус.

— Толкова ли струва думата ти?

Ариовистус го изгледа ядосано и Юлий разбра, че не е заповядал атаката. И двете армии се размърдаха неспокойно. Още една самотна стрела полетя към римляните.

— Моите мъже нямат търпение да се бият, Цезар. Те живеят, за да се къпят в кръв — изръмжа Ариовистус и погледна през рамо към хората си.

— Върни се при тях. И ни чакай — каза Юлий. Гласът му беше глух и решителен. Ариовистус го погледна и в очите му Юлий забеляза проблъсъци на страх. Това не пасваше

на нищо, което беше видял до този момент, и той се зачуди за причината.

Преди царят да може да отговори, още няколко стрели прелетяха над главите им и Юлий обърна коня си и го пришпори. Брут, Домиций и Октавиан го последваха. Ариовистус също заби пети в хълбоците на коня си и препусна към бойците си. Те го приветстваха с дивашки викове.

Щом се върна при Десети, Юлий даде цяла поредица заповеди. Най-бързите от извънредните се понесоха в галоп на юг към Марк Антоний със заповед да пристигне за подкрепа възможно най-скоро. Други бяха изпратени в горите на запад, за да огледат за скрити стрелци и евентуални засади. Галските коне бяха отпратени назад и Десети най-накрая беше освободен от тази грижа. Легионерите оформиха огромно каре, за да отразят атака от конницата. Копията бяха извадени, а лъковете опънати. Римляните бяха готови да отбият първата атака.

Но тя не дойде. За изненада на Юлий, конниците на Ариовистус започнаха да се оттеглят в идеален ред. Бойците от Десети крещяха и им се подиграваха, но съгледвачите още не се бяха върнали от гората на запад и Юлий нямаше намерение да рискува да напредне, без да знае кой се спотайва в зелените дълбини.

Ариовистус изтегли хората си извън обхвата на лъковете и спря. Въпреки че в редиците на сuebите очевидно имаше луди младоци, те проявиха дисциплина и никой не стреля пак срещу римляните.

— Каква е играта? — промърмори Брут. — Не може да не знае, че легионите ни идват.

— Може да иска да ни подмами след себе си. Не ми се влиза в тези гори — отвърна Юлий.

Първият от съгледвачите приближи в галоп до римските линии.

— Нищо, господарю — задъхано каза мъжът, след като отдаде чест. — Няма и следа от скрита сила.

Юлий кимна и внезапно си спомни за последния път, когато беше приел доклада на съгледвач на вяра.

Още двама от конниците му излязоха от гората и докладваха, че няма засади. Юлий беше хем доволен, хем объркан. Ариовистус се беше държал, все едно има намерение да се хвърли в безжалостна битка, но сега хората му стояха в пълно безразличие, без да обръщат внимание на подигравките на легионерите.

Юлий потупа раздражено с пръсти по седлото. Може би бяха поставили капани по земята? Струваше му се невероятно. Ямите щяха да са по-голяма заплаха за конниците на сuebите, отколкото за един римски легион.

— Ще чакаме ли Марк Антоний? — попита Брут.

Юлий изчисли времето, което щеше да отнеме на легионите, за да стигнат до позицията им, и гневно издиша. Щяха да минат часове, преди подкрепата да пристигне.

— Да. Тук има нещо, което не мога да разбера. Войниците им са бързи и са повече от нас, вероятно почти двойно. Ариовистус би трябвало да нападне, освен ако оде не блъфираше. Не знам какво е намислил, но няма да рискувам живота на бойците от Десети в някакъв капан, докато не получим подкрепления.

Войниците, които чува това, се заспоглеждаха доволно. Юлий не ги забеляза, тъй като беше втренчен във врага. Командир, който се грижеше за хората си, беше ценен, поне що се отнасяше до войниците.

Конниците на суебите стояха мълчаливо на хиляда разкрача от Десети. Една муха прелетя пред лицето на Юлий, който се бе взрял в линиите им.

— Засега изчакваме! — нареди той.

Докато огромната колона на легионите се присъедини към Десети, Ариовистус също събра основните си сили. Според оценката на съгледвачите вражеската армия наброяваше над шейсет хиляди бойци. Всеки конник водеше тичащ войник, който поддържаше ужасяваща скорост, хванал се с една ръка за гривата на коня, до който тичаше. Юлий си спомни за спартанците, които влизали в битка по този начин. Надяваше се да не му предстои среща с противник от същия калибър. Брут направи шеговита забележка за битката при Термопилите и му напомни за учителя им преди години — но спартанският цар бе защитавал тесен проход в планината, докато Юлий можеше да бъде заобиколен във фланг и дори обкръжен от тази толкова подвижна войска. По-добър пример би била битката при Кана, където римляните са били унищожени, помисли си той, но не изрази притесненията си на глас.

Два часа след пладне шестнайсетте катапулта за стрели вече бяха готови и насочени срещу врага. Бяха чудесно защитно оръжие срещу нападение, но бяха толкова неповратливи, че губеха предимството си при атака.

— Никога не съм участвал в битка като тази, Брут, но вече чакаха прекалено дълго. Октавиан да пази фланговете ни с извънредните. Почваме.

Той рязко разсече въздуха с ръка и всички тръбачи надуха дългите си рогове в една-единствена нота. Тя не беше заповед — целта беше просто да се сплаши врагът и Юлий наистина забеляза нервно раздвижване сред суебите. В следващия миг катапултите стреляха и стрелите, дълги цял човешки бой, прелетяха между армиите, прекалено бързо, за да може противникът да ги избегне. Конете на първата линия бяха пронизани, а стрелите продължиха безпрепятствено да убиват и зад тях. Докато екипите работеха трескаво, за да презаредят, Юлий даде знак за атака и с Десети начело легионите хукнаха към врага. Въпреки че се движеха бързо, никой не напускаше позицията си и ако суебите ги нападнаха, римляните можеха веднага да оформят непробиваема карета с промяна на скоростта си.

В момента, в който преминаха теснината между гората и Ръката, легионите се разгърнаха. Брут командваше Трети на десния фланг, а Марк Антоний беше поел левия.

Когато стигнаха в обхвата на лъковете, мъжете вдигнаха щитовете си, но без предупреждение суебите отново започнаха да се отдръпват — движеха се по-бързо, отколкото напредваха римляните. Спряха и се подредиха отново на разстояние една миля.

Това не беше много далече, но Юлий се страхуваше да не бъде повлечен в зелените поля. Вече виждаше първия лагер на суебите — затваряха портите. Стотици хора и каруци панически напиреха да влязат. Юлий изненадано поклати глава, че Ариовистус ги е изоставил.

Берик се откъсна на запад, за да отцепи укреплението, и друг от легионите от Ариминум се придвижи гладко напред, за да заеме мястото на неговите пет хиляди. Берик плени хората извън укреплението без сблъсъци и кръвопролития, но останалите суеби отново се раздвижиха и се препоредиха още половин миля по-нататък.

Юлий даде заповед за спиране и легионите задъхани се строиха. Брут пристигна в галоп от дясното крило.

— Нека тръгна с извънредните. Мога да ги задържа достатъчно, докато дойдат и

останалите — каза той, загледан към противника.

— Не, няма да рискувам единствените добри конници, които имам — отвърна Юлий и погледна косо скупчените едуени, които бяха щастливи, че са отново на конете си. — Сега сме дълбоко в тяхната територия. Искам да направим лагер. Няма да изтощавам хората си, като ги карам да ги гонят през цяла Галия. Искам легионите ми да са зад стените на лагера преди мръкване. Подгответе катапултите, когато пристигнат каруците. Също и топла храна. Не знам за вас, но аз умирам от глад.

Юлий погледна черната маса конници и поклати глава.

— Ариовистус не е глупак. Трябва да има някаква причина за поведението му. Когато лагерът бъде готов, свикай съвета.

Изграждането на укрепени лагери под носа на врага беше ново преживяване за шестте легиона. Всички копаеха рововете и трупаха пръстта на огромни валове — тонове земя на височина три човешки боя. Извънредните охраняваха периметъра. На два пъти малки групи суеби се втурваха към тях, запращаха копия и се връщаха на позиции си. Бяха само млади мъже, които демонстрираха смелостта си. Юлий така и не проумяваше плановете на Ариовистус. Суебите като че ли горяха от желание да влязат в бой, но въпреки това се държаха на разстояние и само наблюдаваха как римляните копаят и секат дървета. Вятърът донесе миризма на готвено — суебите приготвяха храна, също както и легионерите.

На свечеряване огромните лагери бяха завършени и легионите влязоха зад здравите порти. Опитните дърводелци бяха превърнали тежките дънери в оформени греди. По валовете стърчаха колове, за да спрат и най-решителното нападение. Юлий усещаше оптимистичното настроение на хората си. Гледката на оттеглящия се враг беше повишила самочувствието им невероятно много и той се надяваше това да продължи.

Събра съвета, след като всички бяха вечеряли. Конете на едуените бяха изяли сериозна част от зърнените му запаси, но нямаше как да пасат навън, след като враговете бяха толкова близо. Лампите бяха запалени и първата нощна смяна излезе на пост без щитове — изкачиха се по дървените стъпала на валовете, за да оглеждат тъмнината за възможна атака.

Юлий огледа съвета си с тихо задоволство. Октавиан беше израснал в прекрасен водач на хората си, Кир също беше заслужил повишението си в центурион. Публий Крас беше безстрашен командир и Юлий щеше да съжалява, когато го изпрати обратно у дома да поведе бащиния си легион. Рений продължаваше да обучава хората в техниката на бой с меч и Юлий никога не се колебаеше да повиши онези, които му посочваше. Ако Рений кажеше, че са способни да водят, значи са. Домиций беше в състояние да командва цял легион; мъжете обожаваха сребърната му броня и той я носеше непрекъснато. Всички даваха всичко от себе си и Юлий се гордееше с тях.

Когато дойде и Брут, Кабера извади топка глина, която беше увил във влажна кърпа. Глината блестеше на светлината на лампите, докато той я извайваше в подобие на лице — издърпа носа и изрисува очи с ноктите си.

— Ако поставиш въжето по този начин, можеш да промениш формата на черепа — каза той, като уви парче връв около малката глава и я пристегна с пръчка — въртеше я, докато глината не започна да се издува. След като създаде тежката издатина над очите, Кабера повтори процеса под друг ъгъл — и пред тях се появи копие на странните черти на суебите.

— Но черепът няма ли да се счупи? — попита Октавиан намръщено.

Кабера поклати глава.

— При мъж да, но при новородено, когато черепът е все още мек, подобно връзване може да създаде издатините. Това не са демони, а мъже, въпреки всичките клюки в лагера. Вярно е, че са жестоки. Никога не съм чувал за народ, който да се отнася по подобен жесток начин към децата си. През първата, а може би и втората година от живота си те вероятно изпитват непоносима болка, след като притискат костите им по такъв начин. Съмнявам се, че някога изобщо тя преминава напълно. Ако съм прав, това би означавало че още по рождение бележат военната си каста.

— Трябва да го покажеш в лагера, щом са плъзнали слухове, Кабера — каза Юлий,

впечатлен от изваяната чудовищна глава. — Суебите не бива да имат никакви предимства освен броя си, а пък нашите мъже са суеверни.

Някакъв шум пред палатката накара всички да скочат на крака. Пазачите изкрещяха нещо, после се чу непогрешимият шум от схватка. Брут изхвърча навън.

Двама галски роби се гърчеха на земята.

— Съжалявам, господарю — бързо каза единият пазач и отдаде чест. — Консул Цезар каза да не го безпокоят, а тези двамата не се подчиниха.

— Добре си направил — отвърна Брут. После се наведе, помогна на единия от галите да се изправи и го попита: — Какво е толкова важно?

Мъжът заговори забързано, но Брут не разбра и дума. Вдигна вежди към войника и каза:

— Не съм сигурен, че е разбрал предупреждението ти. — И подвижна: — Адан! Ела да превеждаш?

Щом Адан излезе, мъжът заговори още по-бързо. Приятелят му също вече се беше изправил и нещастно търкаше корема си.

— Цяла нощ ли ще стоите навън? — попита Юлий и излезе при тях.

— Мисля, че ще искаш да чуеш това, господарю — отвърна Адан.

— Това обяснява защо Ариовистус не може да ги накара да се бият — каза Юлий. — Ако е такъв глупак, че да слуша гадателите си, можем само да се възползваме от това. Има три дни до новолуние. Ако не иска да се бие с нас дотогава, можем да го избутаме до Рейн и да го притиснем към реката.

Притеснението и гневът на Юлий се бяха изпарили при новините, донесени от галските роби. Конниците му бяха щастливи да открият хора от своя народ, а важната информация до голяма степен обясняваше поведението на царя на суебите.

Юлий слушаше внимателно. На Ариовистус било предречено, че ще умре, ако се бие преди новолуние. Това означаваше, че гневната среща е била блъф и Юлий го беше провалил, като беше заповядал на Десети да се строи в бойна формация. Спомни си искрата страх, която беше забелязал в очите на царя, и най-после го разбра. Беше проява на слабост у един водач да даде толкова много власт на гадателите и жреците над армията — гърците бяха смазани заради прекаленото слушане на оракулите. Дори някои римски пълководци бяха известни с това, че отлагат и губят позиции, ако вътрешностите на птици или риби показват ужас и провал. Юлий отказваше да взема подобни мъже на бойното поле, убеден, че те причиняват повече вреда, отколкото полза.

Цезар разполагаше с приблизителна карта на района, сега притисната с оловни тежести на масата. Посочи черната линия, която означаваше виещата се на север река Рейн, на по-малко от петнайсет мили от сегашната им позиция. Дори и с тежките каруци това беше разстояние, което лесно можеха да изминат преди новолуние, и той благодари на боговете, че са изпратили суебите в ръцете му.

— Вдигаме лагера един час преди зазоряване — каза Юлий. — Искам катапултите с нас дотам, докдето теренът позволява. Дори да изостанат, трябва да ни следват възможно най-бързо. Октавиан ще командва извънредните, Марк Антоний ще поеме десния фланг, Берик ще бъде на левия, катапултите да се изкарват отпред при всяко спиране. Десети и Трети Галски ще са в средата. Мъжете да получат добра закуска и меховете им да са пълни с вода. Проверете дали стрелите и копията им са в добро състояние.

Марк Антоний напълни чашата си. Беше се изчервил от удоволствие от задачата, която

беше получил. Беше чул за наглостта на Ариовистус при срещата и бе разбрал, че приятелството му с Рим е приключило. Несъмнено враговете на Цезар в сената щяха да вдигнат голям шум по този повод, но това не беше проблем на днешния ден.

Крас въздъхна доволно — една от робините на Сервилия масажираше скованите мускули на гърба и раменете му. Изстудените в лед плодове, които беше изял, лежаха на топка в стомаха му. След като се отпуснеше напълно на масата, го очакваше удоволствието от топлия басейн, който вдигаше пара в полумрака. Сервилия лежеше срещу него на покрита с възглавнички кушетка и гледаше звездите. Мъничката червена точка на Марс тъкмо се издигаше над покрития с керемиди покрив. Басейнът блестеше под светлината на лампите, огромни нощни пеперуди летяха към пламъците и умираха със съскане.

— Това място си струва всяка похарчена монета — промърмори Крас и леко се намръщи, когато робинята започна да разтрива болезнената точка между лопатките му.

— Знаех, че ще го оцениш — отвърна Сервилия и се усмихна с истинско удоволствие. — Малцина, които идват в къщата ми, имат око за хубавите неща, но какво сме без тях?

Погледът ѝ падна върху прясно боядисаната стена на новото крило на градската ѝ къща. Крас беше осигурил земята и тя беше платила пълната пазарна цена за нея, без отстъпки. Всичко друго би означавало промяна във връзката им, а тя харесваше и уважаваше възрастния мъж, който сега се беше изтегнал под пръстите на нубийското ѝ момиче.

— Това означава ли, че няма да ме притискаш за информация? — попита той, без да отваря очи. — Не съм ли ти вече необходим?

Сервилия се усмихна и седна.

— Татенце, можеш да мълчиш, ако ти харесва. Къщата ми е твоя за толкова време, колкото пожелаеш. Нямаш никакви задължения.

— А, от най-лошия вид — отвърна той и се усмихна, все така затворил очи. — Какво искаш да знаеш?

— За тези нови мъже в сената. Клодий, а сега и Тит Милон, собственикът на пазара за месо. Опасни ли са? — Въпреки че говореше небрежно, Крас знаеше, че е изцяло съсредоточена и чака отговора му.

— До голяма степен — отвърна той. — Не ми се иска да влизам в сената, когато те са там.

— Няма да ме излъжеш с внезапното си посвещаване на търговията, старче — изсумтя Сервилия. — Съмнявам се, че в сената е произнесена и дума, която да не е стигнала до теб.

Тя му се усмихна сладко и той отвори очи и ѝ намигна, после се размърда под ръцете на робинята да я насочи към нова част на тялото си. Сервилия поклати глава и попита:

— Как се оформя новият ти легион?

— Достатъчно добре, скъпа. Когато синът ми Публий се върне от Галия, може да им намеря работа. Ако успея да преживея сегашните трудности.

— Толкова ли е зле? — попита тя.

Крас се надигна на лакти, изражението му стана сериозно.

— Да. Тези нови мъже разбунват тълпата и вербуват нови и нови банди всеки ден. Улиците вече не са безопасни дори за сенаторите, Сервилия. Трябва да сме благодарни, че Милон заема такава част от времето на Клодий. Ако единият успее да унищожи другия, победителят ще е в състояние да хвърли града в хаос. В момента всеки от двамата е противовес на другия, поне засега. Чух, че смятат определени части от града за своя

собственост, така че поддръжниците на Клодий не могат да пресекат определени улици, без да бъдат пребити, дори през деня. По-голямата част от римляните не виждат тези битки, но те все пак съществуват. Виждам съм телата в Тибър.

— Ами Помпей? Той не вижда ли заплахата?

Крас сви рамене.

— Какво би могъл да направи той при обета им за мълчание? Насилниците се страхуват от господарите си повече от всичко, което може да им причини Помпей. Той поне няма да нападне семействата им след тяхната смърт. Когато се насрочи дело, свидетелите изчезват или пък не са в състояние да си спомнят. Това е срамна гледка, Сервилия. Все едно епидемия е заразила града и направо не знам как би могла да бъде пресечена. — Той въздъхна с отвращение и продължи: — Сградата на сената е в сърцето на всичко това и говоря истината, като казвам, че се радвам, че работата ми ме води далече оттам. Клодий и Милон се срещат открито, за да се заяждат и предизвикват един друг, преди техните животни да почнат да измъчват града през нощта. Сенатът няма волята да ги контролира. Маса хора са под властта на единия или другия и Помпей има по-малка подкрепа, отколкото осъзнава. Не може да надхвърли техните подкупи, нито пък да се справи със заплахите им. Понякога ми се иска Юлий да се върне. Той не би позволил да види как Рим се проваля, дори и с цената на живота си.

Сервилия вдигна поглед към ярките нощни звезди и се помъчи да прикрие интереса си. Но когато погледна Крас, видя, че очите му са отворени и я наблюдава. Много малко неща имаше на света, за които старият мъж да не знае.

— Имаш ли новини от Юлий? — попита тя най-сетне.

— Имам. Предложи ми търговски концесии в новите земи в Галия, въпреки че смятам, че за да ме изкуши, рисува по-привлекателна картина, отколкото е пълната истина. Имай предвид, че ако половината от това, което казва, е вярно, ще съм пълен глупак да пропусна тази възможност.

— Видях съобщенията из града — каза тихо Сервилия. Мислеше за Юлий. — Колко ли хора ще се отзоват?

— След като Клодий и Милон съсипват живота на всички, мисля, че през пролетта хиляди ще преминат Алпите. Свободна земя да се заселиш — кой би устоял на подобно предложение? Роби и търговия за всеки мъж, който има достатъчно сили, за да предприеме пътуването. Ако бях по-млад и беден, можеше и аз да обмисля предложението му. Естествено, готов съм да осигуря запаси и оборудване за всеки, който иска да отиде в прословутите му нови провинции.

Сервилия се засмя.

— Винаги търговец, а?

— Царят на търговците, Сервилия. Юлий използва това определение в едно от писмата си и доста ми хареса. — Той отпрати робинята и седна на дългата пейка. — Юлий е много по-полезен, отколкото съзнава. Когато градът се втренчва за прекалено дълго във вътрешните си дела, създаваме мъже като Клодий и Милон, които не ги е грижа за големите събития по света. Докладите, които Юлий плаща да бъдат четени на всяка улица, повишават духа на всички, чак до най-ниско платените бояджии. — Той се усмихна. — Помпей знае това, въпреки че мрази да вижда, че Юлий успява. Принуден е да се бори за него в сената всеки път когато Светоний възразява срещу всяко дребно нарушение на законите. Това е доста горчив залък за преглъщане, но без завоеванията на Юлий Рим ще се превърне в застояло

езеро, където рибите се изяждат една друга от отчаяние.

— Ами ти, Крас? Какво ти носи бъдещето?

Крас стана и влезе в топлата вода, без да обръща внимание на голотата си.

— Открих, че възрастта е чудесен балсам за разяждащите амбиции, Сервилия. Мечтите ми сега са насочени към сина ми. — Очите му проблеснаха на светлината на звездите и Сервилия не повярва на думите му.

— Ще се присъединиш ли към мен? — попита той.

Вместо отговор Сервилия се изправи и разкопча единствената закопчалка, която придържаше прохладната материя по тялото ѝ. Отдолу беше гола и Крас се засмя.

— Как обичаш изненадите, скъпа!

След два дни преследване беше притиснал суебите само на няколко мили от Рейн. Знаеше, че трябва да очаква нападение, но когато то дойде, беше толкова неочаквано, че двете армии се сблъскаха още преди римляните да успеят да развържат копията си.

Бойците на Ариовистус бяха точно толкова свирепи, колкото очакваха. Не отстъпваха, освен върху телата на загиналите, конницата се виеше като дим около бойното поле, а атаките се формираха в мига, в който римляните променяха каретата си, за да нападнат.

— Марк Антоний! Дръж вляво! — изкрещя Юлий, щом го мярна в разлюляното множество. Нямаше никакъв признак, че заповедта му е чута сред трясъка на битката.

Бойното поле беше хаос и за първи път Юлий започна да се страхува от провал. Всеки от конниците на суебите препускаше с пешак, хванат за гривата на коня, и при тази скорост контраатакуването беше невъзможно. Юлий видя, че два от легионите от Ариминум вляво скоро ще бъдат откъснати, а нямаше никаква подкрепа, която да идва към тях. Вече не виждаше Марк Антоний, а и Брут беше погълнат от битката, прекалено далече, за да може да помогне. Юлий грабна щита на един легионер и се вгурна към центъра на битката.

Усещаше смута сред легионерите. Командната верига явно беше прекъсната и Юлий събра колкото опции и центуриони можа да намери, за да им даде заповеди.

— Съберете Дванайсети и Пети! Двойно каре!

Командирите веднага започнаха да въдворяват ред в обърканите редици. Извънредните бяха по фланговете и пречеха на суебите да ги обградят. Къде беше Марк Антоний? Юлий се огледа, но не можа да го види.

Под непрестанния порой заповеди на Юлий двата легиона се събраха гръб в гръб и дадоха отпор на суебите, които се бяха струпали по краищата на каретата и ги обстрелваха. Отново и отново конете галопираха към легионите само за да се спрат пред непробиваемите стени от щитове. Докато ездачите обръщаха, легионерите нападаха; касапницата беше жестока.

С Рейн зад гърба суебите нямаха накъде да отстъпват и Юлий усети паника, когато видя първите редове от любимия му Десети да падат под поредния дъжд копия, хвърлени от галопиращите конници. Щитовете все пак спасиха мнозина и макар и замаяни, те продължиха битката.

Легионите отново тръгнаха напред. Огромните катапулти правеха кървави просеки във вражеската конница. Бойците от Десети изреваха, когато Юлий се присъедини към тях, и започнаха да се бият още по-яростно.

Левият и десният фланг се държаха. Брут командваше десния; извънредните и конницата на едуените отблъскваха атаките на суебите с дива смелост. Юлий изнесе центъра

напред и суебите бяха принудени да отстъпят пред яростта на легионите.

Видя с гордост, че офицерите му си знаят работата дори и без да получават заповеди. Когато ги нападаха пешаците на суебите, легионерите разширяваха линията си, за да могат да вкарат възможно най-много мечове в боя. Когато нападаше конницата, се събираха в карета. Катапултите стреляха отново и отново, докато не останаха прекалено назад и имаше опасност да ударят римските редици.

Ариовистус събираше личната си гвардия — хиляда от най-добрите суеби. Всеки беше с една глава над римляните и беше белязан със странните издутини, които плашеха легионерите. Нападна Десети в средата и Юлий видя, че карето се препореди прекалено късно, за да предотврати вклиняването на въоръжените бойци.

Центърът се разби и Десети изрева и започна да се бие с кървава ярост. Юлий си спомни как легионът беше създаден върху смъртта на онези, които се бяха огънали, и се усмихна жестоко. Десети беше негов и нямаше да се предаде. Никога нямаше да побягнат.

Тръгна напред, обграден от войници; крещеше фланговете да оформят рогове, които да притиснат врага. Зърна за секунда конете на едуените, които идваха отляво и изолираха група суеби от основните сили. Десети се катереше върху трупове, за да стигне до врага. Земята беше мокра и червена. Ариовистус беше принуден да се отдръпне от предните линии, та ревящите Десети и Трети да не го достигнат.

Цялата римска линия видя как царят се оттегля и нападна с още по-голяма стръв. Юлий ликуваше. Рейн беше на по-малко от миля и той вече виждаше блестящите води. Нареди да хвърлят копията и загледа как те осуетяват всеки опит на Ариовистус да подреди хората си. Между армиите се отвори пролука и Юлий заповяда незабавна атака, викаше на мъжете, които познаваше. Когато споменаваха имената им, те изправяха рамене и сякаш забравяха умората си.

— Докарайте катапултите! — заповяда той и вестносците хукнаха назад, за да помогнат на капналите екипи на бойните машини.

Без видим сигнал всички суеби се понесоха в нова атака към римските линии. Юлий разбираше, че това е последният напън — неговите мъже тръгнаха напред в плътни карета още преди да го е заповядал.

Дългите римски щитове бяха вдигнати над главите на легионерите, а самите те стояха плътно един до друг, за да поемат сблъсъка с мечовете си. Никой от римските линии не отстъпи при ужасяващата гледка на атакуващите коне.

Атаката се разби и армията на Ариовистус започна да отстъпва към реката. Юлий знаеше, че без извънредните и едуените германските бойци отдавна щяха да са взели надмощие над римляните, но тъй като те ги удряха по фланговете отново и отново, легионите продължаваха да напредват, като убиваха всеки, който се изпречи пред тях.

Бреговете на Рейн гъмжаха от мъже и коне — суебите рискуваха живота си, за да преплуват реката — но ако не го направеха, щяха да ги избият до крак. Стотици бяха отнесени от течението и се удавиха.

На левия фланг хиляда от враговете хвърлиха оръжията си и се предадоха на легионите от Ариминум. Юлий караше Десети да напредва, докато мъжете не стигнаха до брега. Онези, които още имаха копия, ги хвърляха по плуващите суеби и реката потече червена.

Една лодка стигна до плитчината на отсрещния бряг и Юлий видя Ариовистус да слиза от нея и да пада на колене на земята.

— Кир! — извика Цезар и огромният легионер дотича, все още задъхан от битката.

Юлий му подаде едно копие и му посочи коленичилиия мъж на отсрещния бряг.

— Можеш ли да го стигнеш?

Кир претегли копието в ръката си. Войниците около него се отдръпнаха, за да му направят място за размах. Гигантът гледаше през широката река.

— Бързо, преди да се е изправил — викна Юлий.

Кир отстъпи пет крачки назад, после се затича напред и запрати копието във въздуха. Мъжете от Десети гледаха смълчани как то се издигна към слънцето... а после започна да пада.

Ариовистус се изправи, за да погледне римляните, но така и не ги видя. Копието проби кожената му броня малко над пъпа и го събори на земята. Телохранителите на царя го повлякоха към гората.

След момент на тишина от изумление легионите се поздравиха със силни възгласи. Кир вдигна ръка към тях в приветствие и се усмихна на Юлий. В отговор той го потупа по гърба.

— Геройски удар, Кир. Боговете са ми свидетели, никога не съм виждал по-добър. Самият Херкулес не би могъл да го направи по-добре. — После триумфално изрева заедно с всички и почувства въодушевлението, което идва с победата, когато кръвта сякаш изгаря жилите и уморените мускули се изпълват с нова сила.

— Моят славен Десети! — извика Юлий. — Мои братя! Има ли нещо, което да не можете да постигнете? Ти, Велин, видях те как събаряш трима бойци наведнъж. Ти, Регул, събра центурията, когато горкият Децид падна. Ще му направиш чест, ако носиш неговото перо.

Едно по едно той викаше имената на мъжете, които бяха с него, и възхваляваше оценявайки смелостта им. Не беше пропуснал нищо от битката и мъжете стояха гордо изправени, докато погледът му преминаваше по лицата им. Другите легиони се приближиха, за да го чуят, и той усети гордостта на мъжете си. Повиши глас, за да го чуят възможно най-далече.

— Какво не бихме могли да постигнем след тази битка? — Те приветстваха думите му с викове. — Ние сме синове на Рим и ви казвам, че тази земя ще бъде наша. Всеки мъж, който се е бил за мен, ще има земя и злато, и роби, които да работят за него. Вие ще сте новите нотабили на Рим и ще пиете вино, достатъчно хубаво, за да ви накара да се разплачете. Кълна се в честта си за това пред всички ви. Кълна се като консул. Кълна се като представител на Рим в Галия.

Юлий се наведе към отгъпаната земя на речния бряг, мокра от кръвта на суебите, взе шепа пръст и я вдигна пред събралите се мъже.

— Виждате ли тази земя? Кървавата земя, която държа? Казвам, че е ваша. Тя принадлежи на моя град както надбягванията с колесници или пазарите. Вземете я, подръжете я в ръцете си. Можете ли да я усетите?

Гледаше с диво удоволствие как легионерите повториха действието му — и се разсмя. Стисна юмрук и мократа земя заизлиза между пръстите му.

— Може никога да не се прибера вкъщи — прошепна той. — Това е моето време. Това е моят път.

Табик и Александрия се увиха по-плътно в наметалата, за да се предпазят от студа. Вече се приближаваха към заключената работилница. Улиците бяха покрити с лед и всяка крачка бе опасна. Александрия се държеше за ръката на Табик, за да се крепят взаимно. Двамата й охранители както обикновено оглеждаха района.

Спряха, Табик пъкна ключа и изруга, когато той не се превъртя. Навсякъде около тях ранобудни занаятчийски бързаха към работилниците си, увити в наметалата си, за да се предпазят от хапещия студ.

— Ключалката е замръзнала — каза Табик, извади ключа и удари с юмрук гравирания брала.

Александрия потърка ръце да ги стопли, но не каза нищо — беше наясно, че не бива да предлага съвети. Табик беше доста раздражителен, пък и сам беше направил ключалката и ако някой можеше да я отвори, това беше само той. Докато Александрия се мъчеше да не обръща внимание на вятъра, той извади една тънка пинсета, за да почисти леда. Когато не успя, опита с няколко капки масло и притисна бравата с ръце в опит да затопли механизма, като духаше на пръстите си, които залепваха за студения метал.

— Ето че стана — отбеляза той, когато ключалката най-после щракна, отвори вратата и влязоха в тъмната работилница.

Зъбите на Александрия тракаха и ръцете й трепереха. Щеше да мине време, преди да се стопли достатъчно, за да започне някаква прецизна работа. Както обикновено й се прииска Табик да беше наел някой роб, който да идва по-рано и да запалва пещта. Но той не искаше да чуе за това. Никога не беше държал роби и се дразнеше от предложението на Александрия: казваше, че тя най-добре би трябвало да знае защо не е съгласен.

Освен това беше възможно робът да е изпратен от някоя от бандите и всичките им ценни стоки да изчезнат в сандъците на Клодий и Милон. Същата причина ги спираше да наемат нощна охрана и Александрия беше благодарна всяка сутрин, когато откриваха работилницата недокосната. Въпреки всичките ключалки и резета на Табик това все пак си беше късмет. Поне нямаше да мине много време, преди да приключат търсенето на по-просторна нова работилница в район, който не е така заплашен от насилници. Табик се беше съгласил най-после на това, но първо държеше да приключи с големите поръчки, които всъщност ги хранеха.

Табик се зае да запали пещта, а Александрия затвори вратата и размърда измръзналите си пръсти.

— Ние ще тръгваме, господарке — каза Тед.

Както обикновено след сутрешното идване до работилницата, кракът му едва го държеше и Александрия поклати глава. Тед никога не променяше навиците си и въпреки че тя никога не го отправяше незабавно навън на студа, той все пак й даваше тази възможност.

— Не и докато не пийнете нещо топло — отвърна твърдо тя.

Той беше добър човек, макар че синът му като нищо можеше да е и ням — никакъв интерес не проявяваше към онези, които пазеше заедно с баща си. А сутрин беше особено мълчалив.

Треските и талашът в пещта запукаха. Александрия счупи ледената коричка на ведрото с вода и наля стария чайник, и той направен от Табик. Рутината беше успокояваща и тримата

мъже започнаха да се отпускат, още повече че работилницата се постопли.

Входната врата се отвори и Александрия се стресна.

— Елате по-късно — почна тя, но се обърна и млъкна. Трима яки мъже влязоха в тясната работилница и затвориха вратата.

— Надявам се да не се налага — каза първият.

Беше типична рожба на крайните квартали на Рим. Прекалено хитър, за да се интересува от легионите, и прекалено зъл за всяка нормална работа. Александрия усети, че го подушва — мръсна смрад, която я накара да поиска да отстъпи. Мъжът се усмихна и зад напуканите му устни се видяха тъмножълти зъби. Не трябваше да казва нищо повече — ясно бе, че е един от насилниците, събрани под крилото на Клодий или Милон. Собствениците на работилници от района разказваха ужасяващи неща за техните насилия и Александрия се надяваше Тед да не ги предизвика. Пренебрежителните погледи я накараха да приеме истината, че охранителят ѝ просто е прекалено стар за тази работа.

— Затворено е — каза Табик зад нея.

Александрия чу тихо тропване — той взе някакъв инструмент. Не погледна назад, но видя, че очите на натрапниците се спряха върху него. Водачът им изсумтя недоволно:

— Не и за нас, старче. Освен ако не искаш да затвориш за всички и завинаги.

Александрия го намрази заради явната му наглост. Той не строеше и не произвеждаше нищо и все пак смяташе, че има правото да влиза в работилниците и домовете на усърдно работещите хора и да ги плаши.

— Какво искате? — попита Табик.

Водачът на тримата се почеса по врата и заразглежда какво е открил там, преди да спуска нещо черно между ноктите си.

— Искам си десятъка, старче. Тези улици не са спокойни, освен ако не си плащаш десятъка. Осемдесет сестерции на месец и нищо няма да се случи. Никой няма да бъде пребит, докато се прибира вкъщи. Нищо ценно няма да бъде изгорено. — Замълча и намигна на Александрия. — Никой няма да бъде замъкнат в глухите улички и изнасилен. Ще ви пазим.

— Боклук! — изкрещя Табик. — Как се осмеляваш да влизаш в работилницата ми и да заплащаш? Махай се веднага или ще повикам войниците. И вземи със себе си и ухилените си приятели.

Тримата мъже изглеждаха отегчени от избухването му.

— Хайде, старче — каза първият и разкърши огромните си рамене. — Ще си изпатиш, ако не пуснеш тоя чук. Или може би момчето? Ще го пребием тук, пред тебе, ако искаш. Но няма да си тръгна, преди да си получа първата месечна вноска. Клодий не харесва онези, които вдигат врява, а сега тази улица е негова. По-добре си плати и да те оставим на спокойствие. — Той цъкна с език и Александрия потрепери. — Номерът е да не мислиш за това като за свои пари. Просто още един от градските данъци.

— Аз си плащам данъците! — изръмжа Табик, вдигна тежкия чук и мъжът отстъпи. Двамата зад него обаче се приближиха и Александрия видя в поясите им ножове.

Тед изтегли късия си меч с плавно движение и атмосферата в работилницата се промени. Тримата мъже извадиха ножовете си, но Тед държеше меча си по-здраво, отколкото го държеше куцията му крак. Александрия видя раздражението по лицето на водача им. Никой от тях не погледна към сина на Тед, когато той извади оръжието си. Младежът не беше нищо в сравнение със заплахата от баща му и водачът на насилниците знаеше това. А

по-важното — знаеше, че или трябва да убие Тед, или да си тръгне.

— Няма да те предупреждавам, кучи сине. Вън — бавно каза Тед. Гледаше водача в очите.

Водачът на насилниците рязко тръсна глава, сякаш щеше да го удари с чело, и я дръпна. Тед помръдна, а мъжът избухна в смях, дрезгавият му глас изпълни работилницата.

— Малко бавно, нали? Мога да ти видя сметката още тук, но защо да си правя труда, когато е много по-лесно да те причакам в тъмното? — След това престана да гледа Тед и се обърна към Табик, който все още стоеше с вдигнат над рамото чук.

— Осемдесет сестерции на първо число всеки месец. Първото плащане до края на деня. Това е само бизнес, стари глупако. Сега ли ще си ги получи, или да намина по-късно?

Намигна на Александрия и тя потрепери.

— Ще ти платя сега. Но когато си тръгнеш, ще се обадя на войниците и ще ти отрежат главата.

Табик бръкна в плаща си и звънът на монети накара тримата натрапници да се усмихнат. Водачът им се изсмя високо.

— Няма да стане. И аз имам приятели. Много приятели, които ще се ядосат, ако ме отведаш на Марсово поле при палача. Съпругата ти и децата ти много ще съжаляват, ако приятелите ми се ядосат, повярвай ми.

Ловко хвана подхвърлената му кесия и бързо преброи монетите в нея, преди да ги прибере в мърлявата си туника. Пак цъкна с език, после се изхрачи на покрития с плочи под.

— Това е значи. Надявам се да ти върви в работата, старче. Ще се видим следващия месец.

Тримата отвориха вратата и се наведоха от вятъра, който връхлетя в работилницата. Оставиха отворено и изчезнаха в тъмната улица. Тед отиде и затвори, после спусна резето. Табик наистина изглеждаше като старец, когато се отдалечи от Александрия, неспособен да срещне погледа ѝ. Беше бледен и трепереше. Остави чука, взе дългата метла и бавно започна да премита пода.

— Какво ще правим? — попита Александрия.

Табик мълчеше и на нея ѝ се прииска да изкрещи отново въпроса си и да наруши тишината.

— Какво можем да направим? — попита той. — За нищо на света няма да застраша семейството си.

— Можем да затворим работилницата, преди да сме подготвили новото място. То е на другия край на града, Табик. В по-добър район. Там ще е различно.

На лицето му се бяха изписали отчаяние и умора.

— Не. Този мръсник не се интересува дали работилницата е отворена, или не. Ще иска парите дори и да не продадем нищо.

— Това ще е само за месец. Докато не затворим и не се махнем — каза тя. Искаше да види в очите му някаква искрица живот, която да разчупи сковаващото нещастие.

Табик мразеше крадците. От това, че им бе дал монетите, за които беше работил дни наред, го болеше много повече, отколкото ако го бяха пребили. Ръцете му трепереха на дръжката на метлата.

— Няма друго място, момиче. Не знаеш ли? Просто съм изненадан, че не дойдоха по-рано. Нали познаваш Герана?

Александрия кимна. Герана беше бижутер дори по-дълго от Табик и правеше чудесни

неща от злато.

— Не им платил и му счутили дясната ръка с чук. Можеш ли да повярваш? Вече не може да си изкарва прехраната, но на тях не им пука. Просто искат историята да се разчуе, за да може хора като мен по-лесно да им дадат парите, за които са работили честно... — Той спря, стисна метлата и тя се счупи с трясък.

— По-добре извади инструментите си, Александрия. Имаме да довършваме три неща.

Гласът му беше спокоен, но Табик само стоеше и гледаше: все едно изобщо не мислеше да започва работа.

— Имам приятели, Табик — каза Александрия. — Юлий и Брут може да са далече, но Крас ме познава. Може да се опитам да окажа натиск върху тях. Все ще е по-добре, отколкото да не правим нищо.

Мрачното изражение на Табик не се промени.

— Направи го. Няма да навреди.

Тед въздъхна и най-сетне прибра мечата си и промърмори:

— Съжалявам.

— Недей — каза Табик. — Она мръсник се уплаши, въпреки всичките му думи.

— Тогава защо им плати? — попита Александрия.

— Защото той щеше да ги убие и после приятелите им щяха да се върнат и да ни запалят — изсумтя бижутерът. — Няма да позволят на никой от нас да се отърве, момиче, иначе и другите ще престанат да плащат.

Обърна се към Тед и го тупна с ръка по огромното рамо, без да обръща внимание на притеснението му.

— Добре направи все пак, макар че ще потърся човек, който да смени сина ти. Разбираш ме, нали? Имаме нужда от убиец от твоя калибър. Сега пийте чай и хапнете, преди да си тръгнете, но ще те искам цялата нощ тук, разбра ли ме?

— Да — обеща Тед и погледна изчервеното лице на сина си.

Бижутерът го погледна в очите и доволно кимна.

— Ти си добър човек — каза той. — Ще ми се само смелостта да вършеше работа в случая.

Брут разглеждаше напуканото стъкло на водния часовник. Беше с ръкавици, но пръстите му бяха безчувствени от студа. Всичко, което искаше, беше да се върне в бараката и да се увие като мечка, заспала зимен сън. Но рутинното ежедневие на легионите трябваше да продължи. Въпреки че студът изтощаваше мъжете повече от всичко, смените трябваше да се определят от тричасово капене на водата в часовника. Брут тихо изруга, когато при докосването бутна парче от стъклото и то с приглушено тупване падна в снега. Потри брадата, която покриваше лицето му. Юлий беше забелязал ползата от отмяната на бръсненето през студените месеци, но пък влагата на дъха се превръщаше в лед само след час навън.

— Ще трябва да палим огън под часовниците. Малки, само да не дават на водата да замръзне. Разрешавам да вземете по малко дърва за всеки. Караулите да поддържат огъня по време на смяната си. Мисля, че ще се зарадват на топлината. Нека ковачите ви направят железни подложки, които да предпазват стъклото и дървото от пламъците, че иначе ще изварите половината вода.

— Да, господарю — отвърна тесерарият, облекчен, че не са му се накарали. Брут си

помисли, че сигурно е идиот, щом не се е сетил сам — а резултатът беше разрушаване на системата, с която Десети отмерваше времето.

Римляните вече бяха разбрали защо племената не воюват през зимата. Първият паднал сняг беше достатъчно тежък, за да срути покривите на бараките и да превърне уютните спални помещения в хаос от вятър и лед. На следващия ден снежната покривка беше станала още по-дебела и само след месец Брут вече трудно си спомняше какво е да е топло. Въпреки че всяка нощ палеха огромни огньове под стените, топлината стигаше само на няколко крачки, отвявана от неспирния вятър. По Рейн плаваха ледени късове големи колкото колесници, а понякога падаше толкова сняг, че създаваше движеща се пелена от единия до другия бряг. Брут се чудеше дали реката ще замръзне съвсем.

Сякаш прекарваха целите си дни в тъмнина. Юлий караше легионерите да работят толкова дълго, колкото могат, но замръзналите ръце водеха до наранявания и това го принуди да спре строителните работи, когато осъзна цялата суровост на зимата.

Брут тръгна през лагера, краката му се пързалиха по заледените следи, оставени от влековете. Понеже нямаше паша, трябваше да заколят повечето волове, тъй като не можеха да си позволят да ги хранят със зърно от запасите на легионите. Поне месото оставаше прясно, помисли си мрачно Брут. Погледът му се плъзна към купчината трупове под снежната покривка. Месото беше твърдо като камък, както и всичко останало наоколо.

Покатери се по вала на лагера и се взря в сивотата. Меки снежинки го докоснаха по страните, но не се разтопиха върху студената му кожа. Не можеше да види нищо освен пъновете на първите дървета, които бяха повалили и довели до лагера, за да се грееят.

Гората поне ги защитаваше от вятъра, докато я имаше. Сега знаеха, че трябваше да запазят най-близките дървета и да ги отсекаят последни, но нищо, което бяха виждали до този момент, не ги бе подготвило за суровостта на тази първа зима. Беше убийствено студено.

Брут знаеше, че много от мъжете нямат достатъчно топли дрехи. Онези, които бяха получили волски кожи, всеки ден ги мажеха с мазнина, но въпреки това те се втвърдяваха като желязо. В момента цената на едни кожени ръкавици беше по-висока от месечна заплата и се вдигаше с всеки заек или лисица, донесени от ловците.

Поне легионите най-после получиха заплатите си. Юлий беше взел достатъчно злато и сребро от Ариовистус, за да даде заплатата на всеки легионер за последните три месеца. В Рим парите щяха да изтекат през пръстите им за проститутки и вино, но тук нямаше кой знае какво да правят с тях, освен да залагат, и много от мъжете отново обедняха само няколко дни, след като си получиха парите. По-отговорните изпратиха част от сумите в Рим на роднини и слуги.

Брут завиждаше на онези, които бяха изпратени през Алпите в Ариминум, преди снегът да затрупа проходите. Това беше жест, който беше зарадвал мъжете, но Брут знаеше, че е направен от необходимост. В такава сурова зима дори самото физическо оцеляване беше достатъчно трудно. Суебите, които бяха оцелели в битката, не можеха да бъдат опазени в суровата зима. Беше по-добре да бъдат продадени като гладиатори и пазачи, като първо бяха разделени и разпръснати. При традицията, че част от приходите от робите след битка отива при легионерите, суебите щяха да донесат поне по една златна монета на всеки от хората, които се бяха били срещу тях.

Вятърът се усили и Брут реши да брои наум до пет хиляди — искаше да остане тук поне толкова дълго. Часовите стояха на пост сред сивата пустота и беше добре да видят, че и той понася това заедно с тях.

Уви плаща си по-плътно. Лицето му се кривеше при всеки дъх, който бодеше гърлото му. Искаше му се то да е също толкова безчувствено, колкото и останалата част от тялото му. Кабера го беше предупредил за опасността от измръзване и той носеше два чифта вълнени чорапи, въпреки че това сякаш не променяше нищо. След първия сняг осемнайсет души бяха загубили пръсти на ръцете или краката — без Кабера сигурно щяха да са повече. Всичко това беше през първите няколко седмици, преди да се научат да уважават студа. Брут беше видял един от сбръчканите черни крайници, отрязан от един ковач — и най-странното в случая беше пасивното изражение на легионера. Дори когато режеха костта, той не усети болка.

Най-близкият легионер беше като статуя. Брут се промъкна към него и видя, че очите му са затворени и че лицето му е пребледняло и подуто. Наказанието за заспиване на пост беше смърт, но Брут тупна мъжа по гърба за поздрав, като се направи, че не забелязва прилива на страх, когато очите му се отвориха и веднага се присвиха от вятъра.

— Къде са ти ръкавиците, момче? — попита Брут, като видя изкривените сини пръсти, когато войникът измъкна ръцете си изпод туниката и застана мирно.

— Загубих ги, господарю — отвърна той.

Брут кимна. Несъмнено мъжът беше толкова добър в хазарта, колкото и в стоенето на пост.

— Ще останеш без ръце, ако не ги топлиш. Вземи моите. Аз имам още един чифт. — Загледа как младежът се опитва да си ги сложи. Не успя и след кратка битка едната ръкавица падна. Брут я вдигна и я нахлузи на замръзналата ръка на момчето. Надяваше се да не е прекалено късно. Импулсивно разкопча подплатения си с кожа плащ и го уви около войника, като се мъчеше да не се мръщи, когато вятърът започна да хапе тялото му през дебелиите дрехи. Зъбите му затракаха и Брут ги стисна, за да спрат.

— Не, господарю. Не мога да взема плаща ти — каза легионерът.

— Това ще те топли достатъчно, за да приключиш смяната си, момче. После, ако прецениш, можеш да го дадеш на следващия, който ще те замести. Оставям избора на теб.

— Ще го дам, господарю. Благодаря.

Брут изчака, докато първите признаци на цвят започнаха да се връщат по лицето на младежа, и едва тогава остана доволен. Поради някаква причина се почувства изненадващо щастлив, докато слизаше надолу. Фактът, че беше завършил обиколката си на лагера, беше само част от това естествено. Топлото телешко задушено и затопленото с горещи тухли легло щяха да му помогнат да понесе загубата на единствения си плащ и единствените си ръкавици. Надяваше се да е така доволен и следващата нощ, когато щеше да му се наложи да обикаля лагера без тях.

Юлий извади горещия ръжен от огъня и го топна в двете чаши вино. Нажеженото желязо изсъска и парата се накъдри нагоре. Той върна ръжена в жаравата и предложи едната чаша на Морбен.

Почти можеше да повярва в устойчивостта на новите постройки. Дори за краткото време преди първия сняг легионите му бяха успели да удължат пътя от римската провинция на юг до новите лагери с почти пет мили. Вдигнаха новите бараки и Юлий беше доволен от напредъка им — но зимата започна внезапно, за една нощ, и на следващата сутрин един от войниците от караула беше намерен замръзнал на стената. Строителните работи бяха прекратени и ходът на живота се промени, след като всички опити да направят по-трайна връзка с юга бяха сменени от по-важната битка да оцелеят.

Дори посред зима Юлий не си губеше времето. Едуените бяха свикнали да се справят със зимата и той ги преквалифицира във вестоносци до толкова племена, колкото познаваха. В крайна сметка установи съюз с девет от тях и предяви претенции за земите на още три, до които имаше достъп от освободените от Ариовистус територии. Нямаше представа колко от това ще успее да запази, когато зимата най-после свърши. Ако изпълнеха обещанията си, щеше да има достатъчно доброволци, за да сформира два нови легиона през пролетта. Несъмнено много от по-малките племена се бяха съгласили само за да получат уменията, с които бяха разбити хелветите и суебите, но Юлий беше планирал с Марк Антоний как да смесят легионите с най-доверените си мъже. Беше направил същото и с онези, които Катон беше изпратил, за да предпази сина си. Беше направил легионери дори от наемниците на Катилина. Независимо дали го знаеха, галите, които дойдеха при него, щяха да станат такава опора на Рим, каквато беше Кир и дори самият Юлий.

Притесняваха го много повече племената, които не му бяха отговорили. Белгите бяха ослепили пратеника и го бяха довели на коня му близо до римския лагер, та животното само да намери пътя към храната и топлината. Нервните бяха отказали да се срещнат с неговия вестоносец, същото бяха направили и още три племена.

Юлий нямаше търпение да дочака пролетта. Моментът на тържество, който беше изпитал, когато Ариовистус беше улучен и повален, не се повтори, но той все още изпитваше увереност, която не можеше да бъде обяснена. Галия щеше да е негова.

— Племената, които спомена, никога не са се били заедно, Юлий. По-лесно е да си представиш, че едуените ще застанат гръб о гръб с арверните, отколкото някои от тези племена да станат братя. — Морбен отпи от топлото вино и се наведе към огъня.

— Може би — каза Юлий. — Но хората ми едва са стъпили в Галия. Има племена, които дори не са чували за нас. Как белгите и нервните биха приели управлението на хора, които дори не са виждали?

— Не можеш да се биеш с всички, Юлий. Дори твоите легиони не могат да направят това — отвърна галът.

— Не бъди сигурен, приятелю — изсумтя Юлий. — Моите легиони могат да унищожат самия Александър, ако се изправи срещу тях, но при тази зима нямам представа къде да ги поведе после. Още на север? На запад? Дали да търся по-силни племена и да ги побеждавам едно по едно? Почти се надявам да се бият заедно, Морбен. Ако мога да победея най-силните, останалите ще приемат правото ни над земята.

— Вече удвои владенията на Рим — напомни му Морбен.

Юлий се вгледа в пламъците и направи жест с чашата си към невиджания студ навън.

— Не мога да седя и да ги чакам да дойдат при мен. Във всеки момент може да ме извикат в Рим. На мое място може да бъде изпратен друг. — Спря, преди да продължи, като забеляза интереса на Морбен. Въпреки че той беше ценен съюзник, Цезар беше оставил виното да извади прекалено много думи от устата му.

Последното писмо от Крас, преди зимата да затвори проходите през Алпите, беше притеснително. Помпей губеше контрол над града и Юлий беше бесен на слабостта на сената. Почти искаше Помпей да обяви диктатура и тиранията на мъже като Клодий и Милон да приключи. За него те бяха само имена, но Крас приемаше заплахата достатъчно сериозно, за да довери страха си, а Юлий знаеше, че старецът не е от онези, които се стряскат лесно. В един момент Юлий дори обмисляше дали да не се върне в Рим и да подкрепи Помпей в сената, но зимата беше сложила край на всичко това. Беше ужасно да мисли, че докато той

завладява нови земи, градът, който обича, пропада в корупция и насилие. Отдавна беше приел, че завоюването на една страна трябва да мине през кръв, но тази представа нямаше място в неговия собствен дом и самата мисъл за това го хвърляше в ярост.

— Имам толкова много работа! — каза той на Морбен и пак посегна към ръжена в пламъците. — А всичко, което мога да направя сега, е да се торозя с планове и писма, които дори не мога да изпратя. Нали каза, че пролетта вече трябва да е дошла? Кога ще започне топенето на снеговете, което ми обеща?

Морбен сви рамене и каза за хиляден път:

— Скоро.

Когато пролетта дойде, седем хиляди семейства задръстиха пътищата на север от Рим. Искаха новите земи, които им беше обещал Юлий. Тези, които се страхуваха от силата на Клодий и Милон, поеха по широките пътища, за да започнат нов живот далече от престъпността и мръсотията на града, продаваха всичко, което притежават, за да си купят сечива, зърно и волове, които да теглят каруците им. Това беше опасно пътуване: повече от триста мили до подножието на Алпите и неизвестни трудности отвъд.

Легионите, които Юлий беше взел от Ариминум, бяха оголили севера от патрулиращи войници и въпреки че крайпътните странноприемници и крепости бяха безопасни, дългите пътища между тях бяха пълни с крадци и много семейства бяха обградени. Някои успяваха да се качат на каруците на преминаващи, които проявяваха милост към тях, но други просеха и гладуваха. Онези, които можеха да си позволят да наемат охрана, бяха по-добре и минаваха с наведени глави край жалните плачещи хора, които бяха тръгнали преди тях и сега стояха под пролетния дъжд с протегнати ръце.

На специално заседание на сената Помпей прочете докладите за победите на Юлий веднага щом ги получи. Това беше и сладка, и горчива роля, откри той, и само поклати глава от иронията да подкрепя Цезар като начин за контрол над новите хора в сената. Крас го беше накарал да види, че тъкмо победите в Галия са това, което предпазва града от избухването заради паниката, докато Клодий и Милон се бореха за превъзходство в тайните си кървави битки. Въпреки истинската сила, която бяха спечелили, и влиянието, което бяха постигнали с бруталността на оръжието, те не бяха направили нищо за Рим, а се хранеха от него. Нито Клодий, нито Милон пропуснаха докладите. Бяха отраснали сред измета в крайните улички на града, но се вълнуваха от подробностите на битките в тяхно име, също както и останалите граждани.

Отначало Помпей беше готов да обяви диктатура, за да ги озапти. Освободен от ограниченията на закона, можеше да накара да екзекутират и двамата без съд. Крас го беше посъветвал да не предприема такава крайна стъпка. Други щели да заемат местата им и Помпей, а може би и самият Рим, нямало да оцелее. Хидрата на римската тълпа щяла да се сдобие с нови глави и които и да били те, щели да намерят по-добър начин, отколкото да се появят открито и да се кандидатира за сената. Крас му беше говорил с часове и Помпей беше видял мъдрост в предложенията му. Вместо съпротива беше предприел друг път — започна да ласкае и да награждава. Подпомогна финансово Клодий за поста на главен магистрат и даде голям обяд в негова чест. Двамата заедно подбраха кандидатите за консулските избори — по-незначителни мъже, които нямаше да направят нищо, за да променят ситуацията. Помпей разбираше, че положението е деликатно — знаеше, че Клодий го беше избрал отчасти за да му помогне срещу Милон, тъй като битката между двамата продължаваше.

Като беше подкрепил единия, си беше спечелил другия за враг — и сега, когато срещна очите на Милон, не видя в тях нищо друго освен омраза. Въпреки че Клодий вече изричаше името му с гордостта на връзката помежду им и когато пролетта премина в лято Помпей дори посети градската му къща и на свой ред беше ласкан и ухажван. Това беше опасна игра, но по-добра, отколкото да разбие всичко на парчета и да се обяви за диктатор. Така, както стояха нещата, това щеше да означава гражданска война и той не беше сигурен дали ще

победи в нея.

Помпей се изкашля, преди да заговори, наклони глава към Клодий и забеляза удоволствието му дори при този незначителен знак на уважение. Ето това беше видял Крас в нововлезлите в сената. Въпреки че бяха простаци, те копнееха за уважението, дължимо на постове им, и откакто Помпей беше предприел този нов модел на поведение, нито един от клиентите му не беше пострадал от ръцете на биячите на Клодий. Когато беше обявил желанието си да разчисти състезателните писти, Клодий беше дошъл при него, за да му предложи неограничено финансиране. В отговор Помпей му издигна статуя и възхвали щедростта му в сената. Милон отговори на това с предложение да възстанови Виа Апия и Помпей прикри задоволството си от предвидимостта на търговеца и му разреши да изпише името си на Порта Калена, където пътят влизаше в града от юг. За първи път от повече от година почувства, че управлението на града отново е в ръцете му, когато двамата мъже започнаха да действат по-деликатно, и двамата жадни за признание и приемане. Новите консули бяха информирани за зависимата си позиция и не правеха нищо, преди първо да се посъветват с господарите си. Това беше патова ситуация и битките продължаваха.

Помпей прочете списъка на племената, които Юлий беше разбил при първите си битки през пролетта. Изпитваше удоволствие от пълната тишина в сената. Слушаха с възхищение за броя на робите, които бяха изпратени през Алпите. Ремите бяха станали васали. Нервните бяха разбити почти до последния човек. Белгите бяха принудени да предадат оръжията си. Атуатуките бяха свити до един-единствен укрепен град и после бяха унищожени. Петдесет и три хиляди бяха продадени на пазарите за роби в Рим само от това последно племе.

Помпей четеше доклада на Юлий и дори самият той едва разбираше скритото съперничество, което лежеше зад простите редове. Юлий не правеше нищо, за да популяризира победите си пред сената, но сухият му тон беше още по-впечатляващ заради това, което не казваше. Помпей го прочете до заключителните бележки, където Цезар поверяваше доклада си на сената и настояваше за част от годишната такса от земите, които беше завзел. Докато Помпей стигна до последния ред, в курията не се чу и звук.

— Заявявам, че Галия е умиротворена и занапред ще се подчинява на законното управление на Рим.

Сенаторите се изправиха спонтанно и се развикаха одобрително. Помпей вдигна ръце, за да ги укроти.

После заговори и гласът му изпълни залата.

— Боговете ни осигуриха нови земи, сенатори. Трябва да докажем, че заслужаваме да ги управляваме. Както донесохме мир на Испания, така ще направим и в тези диви земи. Нашите граждани ще построят пътища и ще отглеждат зърно, за да хранят нашите градове. Ще бъдат изслушвани в далечни съдилища и ще се позовават на властта, дадена им от нас. Ще закараме Рим при тях не заради силата на нашите легиони, но защото сме прави и защото сме справедливи, и защото сме обичани от боговете.

— Умиротворена? Казал си им, че Галия е умиротворена? — весело попита Брут. — В Галия има места, където дори не са чували за нас! Защо го направи?

Юлий се намръщи.

— Да не предпочиташ да бях казал „все още опасна, но почти умиротворена“? Това едва ли са най-вдъхновяващите думи, които биха довели заселници през Алпите, Брут.

— Аз бих се спрял на „почти умиротворена“. По-вярно е да се каже, че тези диваци

направиха почти всичко вместо нас, поне в повечето случаи. Че се бият помежду си от поколения, но че като видят в Рим общ враг, може да се окаже, че сме бръкнали в най-опасното гнездо на оси, което Рим е виждал. Това поне би било по-близо до истината.

— Добре, Брут. Направих го, и толкова. Познавам ситуацията също като теб, а племената, които никога не са виждали римски войник, ще ни видят достатъчно скоро, когато построим пътища през страната. Ако сенатът ме види като завоевател на Галия, няма да има повече разговори да ме връщат или да ме принуждават да си плащам дълговете. Могат да преброят златото, което им изпращам, и да използват робите, за да намалят цената на зърното. А аз ще съм свободен да стигна до морето, а може би и отвъд. Това е моят път, Брут; не можеш ли да разбереш, че съм го открил? Това е нещото, за което съм роден. Всичко, което искам, са още няколко години, може би пет, и Галия ще бъде умиротворена. Казваш, че никога не са чували за нас? Е, значи ще завзема земи, които Рим дори не знае, че съществуват! Ще видя как храмът на Юпитер се издига над техните градове като скала от мрамор. Ще доведе тук нашата цивилизация, нашата наука, нашето изкуство. Ще ги доведе при тези хора, които живеят в такава мизерия. Ще отведе легионите ни право на север до мястото, където земята се докосва до морето, и отвъд. Кой знае какво лежи зад далечните брегове? Нямаме дори карти на земите там, Брут. Само легенди от гърците за мъгливи острови на самия край на света. Това не разпалва ли въображението ти?

Брут само го гледаше, несигурен какъв отговор се очаква от него. Беше виждал Юлий в това настроение и преди и беше започнал да се притеснява, че Юлий никога няма да реши да приключи завоевателните си битки. Дори ветераните сравняваха младия си командир с Александър, а Марк Антоний го правеше най-безсрамно. Когато хубавият римлянин направи това сравнение в съвета, Брут очакваше Юлий да го смъмри за явното ласкателство, но той само се усмихна, хвана Марк Антоний за рамото и напълни чашата му с вино.

Равнината на хелветите беше запълнена, широките поля бяха накъсани от фермите на заселниците от Рим. Юлий беше дал щедри обещания, но за да ги изпълни, трябваше да остане на бойното поле. Само за да плати на легионите си в сребро беше принуден да изцежда градовете и да се бие не за слава, а за да напълни сандъците и да изпрати дължимото на сенаторите. Брут не виждаше кога това ще свърши и единствен от съветниците на Юлий беше започнал да се съмнява в целта на битките, които водеха. Като римлянин можеше да приеме разрушението, което беше предвестник на мира, но то задоволяваше желанието на Юлий за власт... просто не му се мислеше за това.

Юлий никога не се колебаеше. Въпреки че коалицията на белгите ги беше притиснала жестоко през пролетта, легионите се бяха заразили с увереността на своя командир и племената бяха безжалостно пометени. Сякаш всички бяха докоснати от вярата в победата и просто не можеха да загубят. Понякога Брут също се заразяваше от нея и приветстваше мъжа, който вдигаше меч си пред легионите, а шлемът му с желязното лице блестеше като някакъв зъл бог. Но той познаваше мъжа под шлема и го познаваше прекалено добре, за да го приеме така, както го приемаха легионерите. Въпреки че печелеха победите със собствената си сила и умения, те смятаха, че всичко това се дължи на Юлий. Бяха убедени, че не могат да бъдат победени, докато той е жив.

Брут въздъхна. Може би бяха прави. Цяла Източна Галия беше под властта на легионите, изграждаха се стотици мили пътища. Рим се разрастваше в тукашните земи и Юлий беше кървавото семе на промяната. — Погледна приятеля си и видя в очите му яростна гордост. Освен оредяващата коса и белезите, той беше почти същият мъж, когото винаги беше

познавал. Въпреки това войниците твърдяха, че е благословен от боговете. Присъствието му на бойното поле струваше колкото допълнителна кохорта, тъй като всички се стараеха да се бият добре за него, и Брут се срамуваше от собствените си дребни болки и червея на неприязънта, който се опитваше да отрича.

Публий Крас бе получил командването на два легиона, за да тръгне на север, и в момента Юлий беше впечатлен от факта, че синът на сенатора бе накарал племената там да се предадат. Вече имаха път към морето. Брут беше възразявал, въпреки че знаеше, че нищо не може да спре приятеля му да заведе безценните си легиони до брега. Той мечтаеше за победите на Александър и да стигне чак до края на света.

Съветът на Юлий се събра в голямата зала на укрепения лагер. Те също се бяха променили за времето в Галия, отбеляза Брут. През годините на кампанията Октавиан и Публий Крас бяха загубили и последните черти на младостта си. И двамата имаха белези, но бяха оцелели и се бяха закалили. Кир командваше кохортата си с такава преданост към Юлий, че напомняше на Брут за вярно куче. Макар че Брут все още можеше да обсъжда съмненията си с Домиций и Рений, беше открил, че Кир напуска компанията им и при най-слабия намек за критика. Двамата се гледаха с неприязън — но я прикриваха заради Юлий.

„Как се преструваме заради него“, помисли си Брут. Докато Юлий беше сред тях, всички се правеха на братя и изоставяха професионалните си несъгласия. Сякаш не можеха да понесат да го видят разочарован от тях.

Юлий изчака да налейт вино и сложи бележките си на масата. Вече беше научил докладите наизуст и нямаше нужда да ги поглежда. Въпреки че беше потънал в съмненията си, Брут усети, че се стяга под този син поглед, и видя, че и другите се държат по същия начин.

„В края на деня всички сме като негови кучета“, помисли си Брут, докато вземаше чашата си.

— Твоят договор с венетите се провали, Крас — каза Юлий на младия римлянин.

Синът на сенатора поклати недоверчиво глава и Юлий заговори, за да го успокои.

— Но аз и не очаквах да изтрае. Те са прекалено силни по море, за да се чувстват обвързани с нас, и договорът беше само за да ги задържи, докато стигнем до северозапад. Трябва да владее този бряг, ако изобщо искам да прекося морето. — Юлий погледна в далечината, докато обмисляше бъдещето, после тръсна глава. — Взели са затворници от кохортата, която остави, и искат освобождаване на техните заложници в замяна. Трябва да ги унищожим по море, ако искаме да ги върнем на масата за преговори. Подозирам, че мислят, че Рим се бие само по суша, но сред нас има хора, които знаят, че не е така.

Той направи пауза, за да могат те да цъкнат с езици, и с усмивка срещна погледа на Кир.

— Наех корабостроители и дърводелци, за да направят ново пристанище и кораби. Помпей ще осигури екипажите, които да преплават между Херкулесовите стълбове и да заобиколят Испания, за да се срещнат с нас на север. Това съвпада с плановете ми, а и не бива да оставяме ненаказано престъпването на клетвата. Морбен каза, че другите племена са нащрек и като соколи очакват дали ще можем да отговорим на това предизвикателство.

— Колко време ще мине, докато се построят корабите? — попита Рений.

— Ще са готови следващата пролет, ако успея да намеря пари, за да ги платя. Написах молба до сената да поеме тежестта да плаща за новите ни легиони. Крас ме увери, че ще осигури заема, ако сенатът ни откаже, но имаме достатъчно причини да предполагаме, че са доволни от нашия напредък тук. Може би зимата няма да е толкова тежка тази година и ще

можем да извършим приготовленията си през нея.

Юлий потропа с пръсти по масата.

— Имам един доклад от съгледвач по Рейн. Някои германски племена са влезли в нашите земи и трябва да бъдат отблъснати. Изпратих петима едуени да потвърдят наблюденията и да донесат сведения за броя им. Смятам да ги нападам, преди да са навлезли прекалено навътре в територията ни. След като ги разбия, планирам да прекося реката и да ги последвам така, както трябваше да направя и със суебите. Не мога да позволя диви племена през реката да атакуват фланговете ни, когато подушат и намек за слабост. Ще им подготвя отговор, който няма да забравят цели поколения, и ще оставя знака си на Рейн, когато се върна.

Огледа присъстващите, докато те смилала новината.

— Трябва да се придвижваме бързо, за да разбием всяка заплаха още щом се появи. И ще се прострем от единия край на Галия до другия. Ще заведа моя Десети и Трети Галски под командването на Брут до Рейн. Един от галските легиони ще ни придружи и ще пази тила ни. Срещу такъв враг не може да има проблем с лоялността. Морбен се съгласи още веднъж да ми даде конницата си. Останалите можете да действате независимо от мое име.

— Крас, очаквам да се върнеш на северозапад и да разбиеш сухоземните сили на венетите — продължи Юлий. — Изгори корабите им или поне ги принуди да се отдалечат от брега, като им пречиш да пристанат за провизии. Домиций, ти повеждаш Четвърти Галски с него за подкрепа. Марк Антоний, ти оставаш тук с твоя легион. Дванайсети и Пети Ариминум ще останат с теб. Ти ще си моят център и очаквам да не изгубиш нито една от земите, които сме спечелили, докато съм далече. Изпращай предупреждения, но нападай, ако стане нужда... Последната задача е най-лесната. Берик, твоят легион от Ариминум си спечели заслужена почивка, а и имам нужда от силни хора, които да пазят новите заселници, които идват през Алпите. Сенатът ще изпрати четирима претори, които да управляват новите провинции, и те ще трябва да бъдат запознати със ситуацията тук.

Берик изстена и завъртя очи и Юлий се разсмя. Това, че трябва да се прави на бавачка на хиляди новопристигнали римски заселници, едва ли беше идеалната задача, но Берик беше опитен администратор и Юлий беше казал самата истина — че легионът си е заслужил известно време далече от хода на непрекъснатите битки.

Юлий продължи да раздава заповеди, докато всички не се запознаха в подробности откъде ще получават доставки и какви ще са правомощията им. Юлий се усмихваше, когато отговаряха остроумно, и отвърщаше на всяко запитване с компетентността, която очакваха от него. Легионерите се кълняха, че той знае името на всички под свое командване, и независимо дали това беше вярно, или не, Юлий беше усъвършенствал всеки аспект от живота в легиона. Никога не попадеше в ситуация, в която да не знае какво да прави или да не е в състояние да отговори на някой въпрос — и всичко това затвърждаваше увереността на бойците.

Брут отново огледа присъстващите на масата и не откри у никого друго освен решителност, макар да им бяха дадени задачи, които изискваха усърдие, болка, а може би дори и смъртта на някои от тях. Юлий разпъна картите си и започнаха да обсъждат подробни въпроси като терена и оборудването, Брут го гледаше, но едва чуваше думите. Колко от присъстващите в тази стая щяха отново да видят Рим? Когато Юлий проследи линията на Рейн с пръст и сподели с тях преценката си, Брут отново си помисли дали някога мъжът, когото следваше, ще реши да спре.

Беше първият есенен ден от четвъртата година на Юлий в Галия. Помпей и Крас вървяха през форума, потънали в разговор. Широкото открито пространство в центъра на града беше изпълнено с хиляди свободни граждани и роби. Ораторите се обръщаха към онези, които можеха да бъдат убедени да слушат, и гласовете им се носеха над главите на тълпата — говореха по стотици различни теми. Робите от богатите домове се промъкваха между хората с пакети и писма за господарите си. Беше станало модерно да обличат домашните прислужници в ярки цветове и мнозина носеха яркосини или златисти туники, хиляди нюанси на фона на по-тъмните червени и кафяви облекла на работниците и търговците. Въоръжени охранители методично крачеха около работодателите си. Това беше биещото забързано сърце на града и нито Помпей, нито Крас забелязваха едва доловимата разлика в настроението на тълпата около тях.

Първото, което Помпей усети от предстоящите проблеми, беше груб удар, когато блъсна един от легионерите му в него. Чистото учудване накара Помпей да забрави инстинктите си за оцеляване и той спря. Тълпата се сгъстяваше, докато той се колебаеше; лицата бяха погрознели от напрежение. Крас се съвзе по-бързо и повлече Помпей към сградата на сената. Ако започваха поредните безредици, трябваше да се измъкнат възможно най-бързо и да изпратят мъже, които да възстановят реда.

Пространството около сенаторите се изпълни с блъскащи се заядливи мъже. Един камък прелетя над главите им и удари някого в тълпата. Помпей видя как събарят един от ликторите му с тояга и изпита моментна паника, но събра смелост, извади ножа си и когато един от тълпата се приближи прекалено, без колебание разпра бузата му. Мъжът изкрещя и се дръпна.

— Охрана! При мен! — извика Помпей.

Тълпата изрева и той видя как трима едри мъжаги повалиха един от легионерите му и започнаха да го мушкат с ножове. Изпищя жена и викът ѝ се поде от скованите от ужас граждани зад мъжете, които го нападаха. Помпей трябваше да го очаква след изолацията на техния водач в сената, но водеше само шепа легионери и ликтори и те нямаше да са достатъчно. Замахна пак с ножа и видя как Крас разбива с юмрук носа на друг нападател.

Ликторите бяха въоръжени с церемониални секири и пръчки за биене. Когато им развържеха каишките, брадвичките се превръщаха в опасни оръжия и сега буквално разсякоха пътека за Помпей и Крас към сградата на сената. Въпреки това намушкаха неколцина с ножове и кръгът на охраната около двамата сенатори се сви: едва им оставаше място за движение в блъсканицата.

В един и същи момент Помпей усети и надежда, и отчаяние — чу сигнал на рогове. Неговият легион идваше... но щеше да е прекалено късно. Нечии пръсти се вкопчиха яростно в тогата му и той ги поряза с ножа, закълца яростно, докато не го пуснаха. Крас беше повален на земята от камък и Помпей го дръпна да стане и го повлече напред, притиснал го към себе си. По устата на Крас имаше кръв.

Крясъците се промениха. Появиха се нови лица, дори по-голям брой, и Помпей видя как посякоха онези, които се опитваха да го достигнат. От групата се отделиха биещи се мъже — не се сражаваха като легионери, а със сатъри, куки за месо и камъни. Помпей видя как лицето на един от мъжете беше размазано от няколко последователни удара, преди той да

падне.

Всякакво движение напред замря и въпреки че Помпей вече можеше да види стъпалата на сената, те пак бяха прекалено далече. Той забиваше ножа си във всичко, което можеше да достигне в яростта си, и не осъзнаваше, че крещи в безумния си гняв.

А после натискът намаля без предупреждение и Помпей видя кървавите ножове на насилниците вдигнати почти триумфално, докато те се отдръпваха. Навсякъде около него лежаха трупове, крещяха мъже — но не нападаха. Помпей се огледа, стиснал ножа. Беше мокър от пот. Гледаше с учудване как мъжете се отдръпват, за да му направят пътека към стъпалата на сената. Замисли се колко ли далече може да стигне, ако се затича натам, после се отказа. Нямахше да им обърне гръб.

В този момент видя своите легионери — пробиваха си път през блъсканицата, и Клодий, който идваше задъхан. Водачът на тълпите изглеждаше ужасяващо солиден. Въпреки че не беше висок, беше изключително силен и тълпата инстинктивно му правеше път, както вълците отстъпват пред най-свирепия в глутницата. Обръснатата му глава блестеше от пот на сутрешното слънце. Помпей го изгледа изумено.

— Разбягаха се, Помпей. Онези, които оживяха — каза Клодий. — Спри войниците си. — Дясната му ръка беше мокра от кръв, а ножът, който носеше, беше счупен почти до дръжката.

Един офицер от легиона вдигна меч си да посече Клодий и Помпей изкрещя:

— Стой! — Най-послед бе разбрал. — Това са съюзници.

При думите му Клодий кимна и Помпей чу как заповедта се повтаря. Легионерите се събраха около него в бойно каре и започнаха да изблъскват Клодий настрана, но Помпей го хвана за ръката и попита:

— Трябва ли да налучквам кой стои зад нападението?

Търговецът сви огромните си рамене.

— Той вече е в сградата на сената. Няма да има връзка, която да стигне до него, но можеш да си сигурен. Достатъчно е хитър, за да си пази ръцете чисти. — И като по ирония, Клодий хвърли счупения нож и избърса кървавите си ръце в робата си.

— Имал си подготвени мъже? — попита Помпей, като прикри постоянно си подозрение, че това е част от живота му.

Клодий присви очи.

— Не. Никога не влизам във форума без петдесет от моите момчета. Бяха достатъчно, за да стигнат до теб навреме. Не знаех нищо, преди да започне.

— Тогава дължим живота си на бързата ти мисъл — каза Помпей. Чу наблизко предсмъртен стон и бързо се огледа. — Има ли останали живи, за да бъдат разпитани?

Клодий го погледна.

— Не. При подобна работа не се казват имена. Повярвай ми, знам това.

Помпей кимна и се опита да пренебрегне вътрешния си глас, който му казваше, че Клодий е инсценирал цялата ситуация. Това беше неприятна мисъл, защото сега беше длъжник на мъж, който би могъл да си иска отплатата с години. За много от мъжете в сената подобен дълг би струвал смъртта на мнозина техни слуги, Клодий беше известен с безжалостността си във всяко отношение. Помпей срещна погледа на Крас. Знаеше, че по-възрастният мъж си мисли същото. Крас леко вдигна рамене и после ги отпусна, а Помпей отново погледна мъжа, който им беше спасил живота. Нямахше как да знаят и сигурно никога нямаше да разберат.

Осъзна, че все още стиска ножа, и с болка отпусна пръстите си. Чувстваше се стар до волската сила на Клодий. Част от него искаше да измие кръвта от кожата си и да се потопи в гореща баня на някое уединено и преди всичко сигурно място, но той знаеше, че от него се очаква повече. Хиляди мъже стояха достатъчно близо, за да го чуят, и преди падането на нощта историята за нападението щеше да се разказва във всяка работилница и кръчма в града.

— Закъснявам за сената, приятели — каза той и гласът му се изпълни с нарастваща сила. — Почистете кръвта, преди да се върна. Данъците за зърното няма да бъдат отложени заради никого.

Това не беше много по силата на логиката, но Клодий цъкна с език.

С Крас до рамото си, Помпей мина през шпалира от мъже на Клодий. Мнозина наведоха с уважение глави.

Десети се оттегли в паника, подредените му линии се бяха разбъркали в хаоса на пълния погром. Хиляди конници на сеноните ги преследваха, откъсваха ги от основната битка, където легионите от Ариминум се биеха здраво и удържаха линията.

Укрепеният лагер от предишната нощ беше на не повече от миля и бягащият Десети я измина с невероятна бързина — и Юлий беше с тях. Извънредните покриваха тила срещу яростните атаки на сеноните и нито един от легионерите не беше убит. Стигнаха до тежките порти на укреплението и се втурнаха вътре.

Сеноните се оказаха трудни противници. Юлий беше загубил много хора от Трети Галски в засада в гората, а и други след това. Племето се беше научило да не започва открита битка срещу легионите. Вместо това сеноните нападаха и се измъкваха, използваха конницата си, за да тормозят римските сили, без да им позволяват да ги приклепят на място, където могат да ги разбият.

Извънредните последваха мъжете от Десети през портите на укреплението и ги затвориха. Ситуацията беше унижителна, но укреплението беше издигнато точно с тази цел. Освен че им осигуряваше защита през нощта, то им даваше възможност да се оттеглят и да спечелят по-силни позиции. Конниците на сеноните крещяха и свиркаха, докато обикаляха около укрепените стени, но бяха достатъчно предпазливи, за да не навлизат в обсега на стрелите. Вече на два пъти Юлий бе принуждаван да изтегли целите си сили зад стените и сеноните дюдюкаха, че отново са го принудили да се оттегли.

Царят им яздеше с тях. На копията, които бяха вдигнати от двете му страни, се вееха дълги знамена. Юлий гледаше от стените на укреплението как водачът на сеноните размахва меч си към мъжете в крепостта и им се подиграва. Озъби се и викна:

— Хайде, Брут!

Сеноните нямаха изглед към полето и радостните им викове продължиха необезпокоявани. Заради тропота на своите коне те не можеха да чуят извънредните, които се събраха и се втурнаха в галоп през обширния лагер, право към стената до портата.

Докато те набираха скорост, петдесет мъже от Десети с дълги колове събориха нарочно направения слаб участък на стената. Тя падна точно както Юлий беше планирал, и се отвори достатъчно широка дупка, за да могат през нея да преминат петима конници наведнъж.

Извънредните излетяха като стрели, прицелени право в царя. Преди неговите конници да могат да реагират, той беше обграден и свален от коня си. Римляните направиха кръг пред лицето на враговете си и препуснаха обратно през пролуката в стената — а царят им беше

преметнат на седлото на Брут.

Юлий отвори портите и Десети излезе триумфално навън. Престорената паника и страх бяха изчезнали и римляните удариха с рев обърканите сенони. Нападаха ги с копия и мечове и ги отблъскваха все по-далече и по-далече от лагера и техния пленен цар. Отворът в стената бързо беше запълнен с каруци, пригответни точно за тази цел. Юлий скочи на седлото, за да препусне след бойците си, като погледна назад, за да се увери, че укреплението отново е защитено.

Беше им необходима безлунна нощ, за да издигнат фалшивата стена, и беше доста трудно да го направят, но тя си свърши работата добре. Царят на сеноните беше жизненоважен за напредването им, защото беше човек, който умееше да отговори на всяка бойна стратегия със скорост и интелигентност. Изваждането му от битката беше важна стъпка към разгромяването на племето.

Юлий препускаше към предната линия на Десети и виждаше удоволствието на бойците от това, че е с тях. Легионите от Ариминум държаха позицията си, както им беше наредено, и Десети можеше да удари сеноните в тил, така че да ги притиснат между двете армии.

В момента, в който Десети стигна до линиите на сеноните, Юлий усети разликата между бързоподвижните ездачи и пешаците. Сеноните бяха разчитали прекалено много на своя цар и без него бяха на ръба на паниката.

Въпреки че се опитваха да действат на групи, както им беше заповядал царят им предишните дни, сърцето на дисциплината беше изчезнало. Вместо организирано да се отдръпнат за тактическо предимство, двете групи се объркваха една друга в опитите си да се организират. Десети ги събори от седлата им и продължи. Конете без ездачи тичаха по бойното поле и скоро сеноните бяха разбити. Хиляди хвърлиха оръжията си на земята и се предадоха, когато новината за залавянето на царя се разпространи.

На три мили по-нататък се намираше най-големият им град и Юлий поведе Десети към него веднага щом войниците бяха обезоръжени и вързани като роби. Цената за тях още повече щеше да натъпче сандъците му, а градът се славеше като богат. След като платеше дължимото на сената, се надяваше все още да има достатъчно, за да ускори строежа на флотата си и най-после да е в състояние да пресече тъмния канал между Галия и островите. Бяха пленили девет от корабите на венетите, но щеше да има нужда от още двайсет галери, за да може да превози през морето по-голяма група, а не само съгледвачи. Още една година, за да ги доизгради, и после щеше да прекара най-добрите си мъже до земите, където не беше стъпвал римски крак.

Докато Десети маршируваше към укрепленията на сеноните, Юлий се смееше на глас, въодушевен от тази перспектива, въпреки че умът му беше изпълнен с хилядите подробности по оборудването и управлението, за да предприеме тази битка. Трябваше да се срещне с делегация на три племена на морския бряг след два дни и очакваше те да му донесат данък и нов договор. След като флотата на венетите беше потопена или извлечена на сушата, цялата северна част се беше предала. Сега, след като и заплахата от сеноните беше премахната, половината Галия беше негова. Към този момент вече нямаше племена, които да не са чували за легионите му. Галия жужеше от новините за завоеванията му и рядко минаваше ден, без вождовете им да пристигат в лагерите му и да чакат за подписа му под мирните договори. Адан непрекъснато беше зает и трябваше да назначи още трима писари, за да се справят с безкрайното преписване и преводи.

Юлий се чудеше какво да прави с царя. Ако го оставеше жив, той можеше да поведе

въстание през следващите години. Способностите му не позволяваха проява на милост и Юлий реши съдбата му без съжаление.

Когато пред погледите им се появи градът на сеноните, Юлий го погледна с удоволствие — вече си представяше храмовете, които щеше да издигне там. Беше известно, че сеноните проявяват почитта си към боговете с монети и бижута и пълнят цели стаи със съкровища. След като ковачите на легиона претопяха ценния метал в кюлчета и изработеха нови монети, Юлий щеше да прибере всичко стойностно от къщите и храмовете. Щеше да остави хората живи и под защитата на легионите, но имаше нужда от техните богатства, за да продължи напред.

Студен вятър повя над равнината и Юлий потрепери от първия признак за новата зима. Присви очи на изток и си представи Алпите и разстоянието, което трябваше да измине. За първи път нямаше да прекара студените месеци в Галия. Щеше да замине за Ариминум на среща, на която щеше да реши бъдещето.

Писмото от Крас пукаше до тялото му, докато яздеше. Юлий се надяваше, че все още може да вярва на обещанията на стария мъж. Не беше време да го призовават да се прибере, след като Галия се разтваряше пред него. Островите отвъд морето населяваха сънищата му. Все още имаше хора, които твърдяха, че те не съществуват, но Юлий беше застанал на една висока скала на брега и ги беше видял да тъмнеят в далечината.

Градът на сеноните се предаде и портите бяха отворени. Юлий мина през тях, но умът му вече беше в Ариминум и в бъдещето.

Обработка The Last Survivors: Daenerys, sqnka, 2019

Легионерите, които пазеха стените на Ариминум, бяха добре защитени от студа. С падането на нощта намятаха върху броните си дебели плащове и увиваха лицата си с шалове.

По цялата каменна стена се палеха мангали и на легионерите се разрешаваше да се скупчват около тях, за да се топлят. Повечето бяха новобранци, събрани от градовете на юг, за да заместят мъжете, които се биеха за Цезар в Галия, и младостта им се проявяваше в подхвърляните шегички и забраненото вино, което си носеха на пост.

Самият град беше работническо селище и след падането на нощта се виждаха малко светещи лампи. Преди зазоряване улиците отново се изпълваха с каруци и продукцията от корабите. Търговците хапваха топла храна срещу някоя и друга бронзова монета по пътя си към още един ден, а легионерите по стените биваха освобождавани.

Обърнат с гръб към смълчания град, един от пазачите погледна в далечината и се втренчи в тъмното.

— Май чух конски тропот.

Другите двама се изправиха и застанаха до него. Заслушаха се в пълната тишина — и наистина чува нещо. Шумът сякаш идваше от по-далече в странната тишина над замръзналата земя.

Най-младият пазач присви очи, размърда глава и се вслуша. Отвъд стените нямаше нищо освен мрак и въпреки това той можеше да се закълне, че нещо в тъмнината се движи.

Сенките се очертаха по-ясно и младият легионер вдигна ръка и посочи:

— Там! Ездаци... Не мога да кажа колко са.

Останалите нямаха толкова остро зрение и само зяпаха натам, накъдето им сочеше.

— Наши ли са? — попита един малко поуплашено. Съзнанието му беше изпълнено с представи как варварски племена нападат стените на града и студът му се стори толкова силен, че потрепери.

— Не мога да кажа. Да извикаме ли Старата костенурка?

Въпросът накара тримата млади войници да замълчат. Възможността да се приближават ездаци беше едно, но ако събудеха центуриона заради фалшива тревога, направо си търсеха белята.

Терас беше най-възрастният от тримата. Нямаше по-голям опит от останалите, защото се беше присъединил към легиона на по-зряла възраст, след като не беше успял да си намери късмета като търговец. Въпреки това те го погледнаха с очакване, както бяха свикнали да правят при въпроси, свързани с пари и млади жени. Той не знаеше много и по двата въпроса, но излъчваше някаква мъдрост, която впечатляваше по-младите новобранци.

Докато тримата се колебаеха, ездачите се приближиха. Нощният вятър караше дългите знамена да плющят.

— Добре. Върви го доведи — каза Терас и притеснено захапа долната си устна.

— Отворете! — извика някакъв глас под тях. Пазачите застанаха мирно, както бяха научени.

— Затворено е. Елате сутринта, по светло, да ви видим що за типове сте — отвърна един от часовите, а другарят му едва потисна смеха си.

— Ще те намеря аз, шегобице, и ще те ритам в задника, докато се насереш — отвърна същият глас, в който се усещаше и раздражение, и веселост. — Отваряйте портата!

Терас се обърна към мъжете, които бяха долу при резето. Имаше моменти, когато му се искаше да си беше останал търговец, въпреки че бе изгубил наистина много пари.

— Отворете — каза той. Младите мъже долу се размърдаха притеснено.

— Не трябва ли да изчакаме да...

— О, отваряйте. Студено е, а те са римляни. Ако бяха варвари, щяха ли да ни чакат да приключим спора си?

Към края гласът му се извиси в крясък, а ядът явно им влияеше повече от всичко, така че те бързо отвориха.

Брут влезе пръв, слезе от коня си и подаде юздите на най-близкия пазач.

— Добре. Къде е оня веселяк? Още ли е горе на стената?

Още един ездач мина през портата — също толкова увит, колкото и пазачите по стените. Терас видя как мъжете зад него го изчакваха търпеливо да мине през портите. Явно беше важна особа — Терас усещаше важните особи отдалече.

— Нямаме време — каза високо мъжът. — И без това закъснях.

Брут се метна на седлото. Офицерът не го изчака, а заби пети в хълбоците на коня и пое по тъмните улици. Останалите го последваха без дума.

Докато Костенурката се изкатери на стената, Терас вече беше преброил пълна центурия. Портата отново беше здраво залостена и младите пазачи отново заеха позициите си, без да се осмеляват да срещнат погледа на центуриона.

Костенурката беше ветеран и ако се вярваше на всички истории, които се разказваха за него, беше участвал във всички по-големи битки след Картаген. Въпреки факта, че това би го направило поне на няколко века, той говореше за тези времена, сякаш лично беше участвал в тях, с ясното подразбиране, че само неговото участие е спасило републиката от нашественици, лоша дисциплина и дори чума. Каквато и да беше истината, той беше вечно в лошо настроение, че са му дали зелени новобранци, които да превърне в нещо подобно на легионери.

— Ти, ти и... ти — каза мрачно старият войник и посочи накрая Терас. — Не знам какво си мислите че направихте тази нощ, но утре ще копаете нужници по пътя Фамена. Това го знам.

И без повече думи се смъкна надолу по хлъзгавите стълби, като ругаеше през зъби. Терас усещаше сладкия мирис на виното в дъха му още доста време, след като Костенурката си беше отишъл.

Младият легионер, който беше отговорил на Брут, отвори уста да каже нещо.

— Мълчи, че ей сега ще те удуша! — изръмжа Терас.

Юлий намери мястото на срещата без особена трудност. В кодираното си съобщение Крас говореше за мястото, където някога бяха планирали победата над Спартак. Въпреки че не беше виждал Ариминум от десетилетие, градът просто беше непроменен, а и къщата на пустата улица край доковете беше единствената, в която се виждаше светлина. Беше се опитал да запази всичко в тайна, доколкото може. Напусна Галия без предупреждение, за да изпревари информаторите, и се движи с най-голямата възможна скорост, придружен само от една центурия от Десети. Изминаха първите шейсет мили за малко повече от десет часа и после мъжете почнаха да се оплакват, че искат по-дълги почивки, а не само за храна и вода. Когато се увери, че дори най-бързите шпиони трябва да са останали зад тях, той позволи побавен ход през проходите на Алпите — и наистина едва ли можеха да се движат по-бързо в

хапещия студ и редкия въздух. Когато приключиха спускането, Юлий беше убеден, че който и да ги е следил, трябва да изчака до пролетта.

Остави Брут и центурията да блокират пътя и тръгна към пората, която си спомняше от предишната кампания.

Отвори му мъж, когото не познаваше, и Юлий се зачуди дали не е собственикът на къщата.

— Да? — попита мъжът. Гледаше го безизразно.

— Галия — отвърна Юлий и мъжът отстъпи, за да му направи път.

Юлий чу пукането и съскането на огромния огън още преди да влезе в стаята. Помпей и Крас се изправиха, за да го посрещнат, и той усети прилив на привързаност и към двамата, когато си стиснаха ръцете. Двамата сенатори явно също го усетиха и усмивките им бяха искрени.

— Мина доста време, приятелю. Доведе ли сина ми? — попита Крас.

— Да, както ме помоли. Да го повикам ли?

— Не и преди да поговорим — каза с нежелание Крас. — На масата има храна, а при огъня греяно вино. Ела, седни и се стопли.

Юлий усети пристъп на вина, като си помисли за хората си, които трепереха навън. Крас беше настоял да се срещнат насаме, но въпреки това хората му имаха нужда от храна и подслон преди сутринта. Зачуди се колко ли от тях могат да се поберат в пристройките на къщата или дали ще трябва да спят в оборите.

— Отдавна ли сте в града? — попита Юлий.

— От няколко дни — отвърна Крас. — Но е достатъчно дълго и ще трябва да се връщам в Рим. Радвам се, че дойде.

— Как да не го направя след това странно писмо? Пароли и нощни походи през севера. Наистина много вълнуващо. — Юлий се усмихна. — Да ви кажа, предпочитам през зимата да съм тук, а не в Галия. Нямаме представа колко е студено там.

Двамата бивши консули се спогледаха и Юлий видя, че много от противоречията между тях са се изгладили с времето. Изчака търпеливо да му съобщят причината за срещата, макар че сега, когато вече беше дошъл, нито един от тях явно не беше сигурен как да започне. Юлий задържа парче студено агнешко и зачака.

— Спомняш ли си нашето споразумение? — най-после каза Помпей.

Юлий кимна.

— Естествено. И двамата го уважавахте, също като мен.

Помпей изръмжа в знак на съгласие.

— Но времената се променят. Трябва да преразгледаме условията.

— Приемам — отвърна Юлий. — Знам, че има нови консули и се чудите дали все още има полза да сте свързани с мен. Кажете ми от какво имате нужда.

Крас сухо цъкна с език.

— Винаги си толкова директен, Юлий. Е, добре. Сенатът се промени много през годините, когато ти беше далече.

— Знам — отвърна Цезар и Крас се усмихна.

— Да, сигурен съм, че имаш собствени източници. Водят се разговори да те извикат от Галия, знаеш това. Твоите атаки отвъд Рейн не ти направиха услуга пред сенаторите. Никога не ти е било възлагано да покоряваш германските племена и Помпей беше доста притеснен, докато те защитаваше.

Юлий сви рамене.

— Е, имате моите благодарности. Все пак сметнах за необходимо да задържа Рейн като граница.

Помпей се наведе напред и приближи ръцете си към огъня.

— Знаеш колко са капризни, Юлий. Една година те приветстват, на следващата искат главата ти. Винаги е било така.

— Ще може ли да предотвратиш призоваването? — попита Юлий. Опитваше се да е абсолютно спокоен. Много зависеше от отговора.

— Точно затова сме тук, Юлий — отвърна Помпей. — Искаш времето ти в Галия да бъде удължено, а аз мога да ти дам това, което желаеш.

— При първоначалната ни уговорка не се споменаваше за срок — напомни му Цезар.

Помпей се намръщи.

— Но сега ситуацията е променена. Вече не си консул и никой от нас не може да се кандидатира през следващите години. Има прекалено много нови хора в сената, които те знаят само като пълководец някъде невъзможно далече. Очакват някакъв край на докладите ти, Юлий.

Цезар го погледна спокойно и не отговори.

— Оголи севера, когато отведе легионите на Ариминум — изсумтя Помпей. — Това ти струва голяма част от подкрепата, а дори и сега сме далече от засилване. Кредиторите ти се опитват да те преследват чрез сената. Имаше дори предложение да те съдят, защото си убил Ариовистус. Заради всички тези неща могат да решат да оставиш командването и да се прибереш.

— И каква цена ще искате, за да остана? Дъщеря ми вече ти е обещана — тихо каза Юлий.

Помпей се насили да се усмихне и Юлий забеляза колко е уморен. Крас заговори първи:

— Ти разбираш, Юлий. Радвам се. За мен цената на подкрепата ми е връщането на сина ми, за да оглави моя легион. Помпей ще ми осигури провинция и аз ще продължа да обучавам сина си там, след като ти си го тренирал. Той говори добре за теб в писмата си.

— Къде си решил да отидеш? — попита Юлий с искрен интерес.

— В Сирия. Хората от Парта отказаха да позволят на корабите ми да търгуват с тях. Но с легион човек може да отиде и там, където никой обикновен търговец не се осмелява.

— Царят на търговците — измърмори Юлий и Крас се усмихна и каза:

— И царете имат нужда от добри легиони.

Юлий се обърна и погледна Помпей.

— Значи Крас иска да подчини Сирия на Рим. Давам сина му да води войската. С какво обаче мога да задоволя нуждите на Помпей? Чух, че Клодий и Милон създават размирици по улиците. Искаш ли моята подкрепа? Би могъл да я имаш. Ако имаш нужда от мен да гласувам за теб като диктатор, ще се върна с Десети, за да се погрижим за това, което ще се случи после, каквото и да е то. Имаш думата ми, че ще го направя. Все още имам приятели в Рим.

Помпей се усмихна сухо.

— Липсваше ми твоята енергичност в града, Юлий. Наистина. Не, оправих се с Клодий, а Милон вече не е такава сила. Нуждите ми са по-прости.

Погледна отново Крас. Юлий се чудеше на приятелството, което се беше появило помежду им. Странно колко много се променят хората с годините. Юлий никога не би повярвал, че двамата могат да са повече от съюзници по неволя, и то в най-добрия случай. Но

те се чувстваха толкова добре заедно, сякаш бяха братя. Зачуди се дали Помпей изобщо е научил истината за участието на Крас в заговора на Катилина. Е, в Рим винаги имаше тайни.

— Трябва ми злато, Юлий — каза Помпей. — Крас ми каза, че си открил огромно богатство в Галия, много повече, отколкото градът някога е събирал като данъци и такси.

Цезар погледна Крас с интерес и се зачуди колко ли точни са приблизителните оценки на източниците му. Помпей продължи:

— Личните ми доходи не са достатъчни, за да възстановя града, Юлий. Части от него бяха унищожени при размириците, а сенатът няма пари. Ако ти имаш, те ще бъдат използвани за довършване на храмовете и къщите, които сме започнали.

— Крас със сигурност би могъл да ти осигури тези пари — каза Цезар.

Помпей се изчерви и се сопна на Крас:

— Казах ти, че не искам да дойда като просяк!

Крас сложи ръка на рамото му, за да го успокои.

— Това не е заем, Юлий, а подарък. — Усмихна се напрегнато. — Никога не съм можел да разбера защо парите са такава неудобна тема за много хора. Нещата са съвсем прости. Съкровищницата на сената не е достатъчно пълна, за да осигури милионите, необходими за възстановяването на някои части на града. Още един акведукт, храмове, нови улици. Помпей не иска да трупа нови дългове, дори към мен.

Юлий се замисли за корабите — и за тях трябваша пари. Подозираше, че Помпей не знае пълното съдържание на писмото, което му беше изпратил Крас, но поне беше дошъл подготвен. Понякога безцеремонността на Крас беше истинско спасение.

— Разбирам — отвърна той. — Но в замяна искам на Десети и Трети да се заплаща от сената. Не мога да продължавам да им давам заплати от собствената си кесия.

Помпей кимна и каза:

— Това е... приемливо.

Юлий взе още едно парче студено месо от масата и го задъвка. После каза:

— Ще искам това да се потвърди писмено, разбира се. Още пет години в Галия, с толкова твърди условия, колкото можеш да осигуриш. Не искам да предоговарям условията следващата година. Крас, синът ти е готов да командва. Съжалявам, че се налага да загубя толкова добър офицер, но такава беше споразумението ни и ще го удържа. Желая ти късмет с новата ти провинция. Повярвай ми, не е лесна задача да проправяш нови пътища за Рим.

Помпей не каза нищо, но Крас усмихнато заговори и вместо него:

— Ами златото, Юлий?

— Чакайте тук — отвърна Цезар и се изправи.

Върна се с Публий и Брут. Тримата с усилие носеха дълъг кедров сандък, вързан с железни въжета. Когато влязоха, Помпей и Крас се изправиха и Крас прегърна сина си. Юлий отвори сандъка и извади шепа жълти монети. Дори Крас бе толкова впечатлен, че пусна сина си и заопипва монетите.

— Докарал съм още три такива, приятели. Повече от три милиона сестерции, според теглото им. Достатъчни ли са?

Помпей също не можеше да откъсне поглед от скъпоценния метал.

— Да — каза той. Гласът му беше съвсем малко по-силен от шепот.

— Значи се споразумяхме? — каза Юлий, като местеше поглед от единия към другия. И двамата сенатори кимнаха.

— Чудесно. Ще ми трябват стаи за хората ми за тази нощ, тук или в някоя

странноприемница. Ако можете да ми препоръчате. Те са си спечелили правото на топла храна и баня. Ще се върна тук на зазоряване, за да уточним подробностите заедно.

— Има още нещо, което може да те заинтересува, Цезар — каза Крас. Очите му блестяха. Погледна Брут, докато говореше, после сви рамене. — Една особа пристигна с нас от Рим. Ще те заведе при нея.

— Води тогава — съгласи се Юлий и последва Крас в студените коридори на къщата.

Помпей като че ли се чувстваше неудобно. Публий усети това, изкашля се и се обади: '

— Да донесем останалото злато, консуле, с твое разрешение.

— Добре — отвърна Помпей, взе плаща си от закачалката до вратата и излезе със сина на Крас и с Брут в нощта.

Крас взе една лампа от стената и поведе Юлий по някакъв дълъг коридор.

— Чия е тази къща? — попита Юлий, докато оглеждаше богатата мебелировка.

— Моя — отвърна Крас. — Собственикът беше в затруднение и успях да я получа на чудесна цена.

Юлий знаеше, че собственикът вероятно е бил един от пострадалите от монопола в търговията, който Крас бе получил като част от първоначалното им споразумение. Беше малко заинтригуван, че старият мъж не се опита да поиска удължаване на лиценза си, но пък провинцията, която му беше предложил Помпей, щеше да е достатъчна, за да ангажира времето му. Юлий се надяваше, че Крас е достатъчно разумен, за да остави сина си да вземе решението. Въпреки че харесваше стария сенатор, той изобщо не беше пълководец, докато синът му беше, и то чудесен.

— Тук, Юлий — каза Крас и му подаде лампата.

Юлий видя почти детинското удоволствие на сбръчканото му лице и това го обърка. Отвори, влезе и затвори вратата.

Сервилия никога не бе изглеждала по-красива. Юлий замръзна, когато я видя, после потърси място, където да остави лампата — това внезапно му се стори ужасно трудно.

Стаята беше затоплена — в огромната камина, достатъчно висока, за да застане в нея прав, пламтеше огън. До тях не достигаше и полъх от бушуващия зимен вятър. Юлий се опиваше от вида й... а тя го гледаше, без да продума, легнала на дългата кушетка. Беше с тъмночервена дреха, с цвета на кръв. Юлий не знаеше какво да каже и само я гледаше.

— Ела — каза тя и протегна ръка към него. На китката й звъннаха сребърни гривни. Той пристъпи към нея, ръцете им се докоснаха и той потъна в прегръдката й. Целунаха се. Нямаше нужда от думи.

Помпей съжаляваше, че е излязъл на студа, но разяждащото любопитство не го напускате. След като внесоха сандъците със злато, той мина по редицата мълчаливи войници, като съвсем естествено влезе в ролята си на римски офицер. Те бяха застанали мирно и бяха отдали чест веднага щом се появи и сега проверката му беше естествена, почти очаквана.

На практика Помпей се чувстваше отговорен за Десети. Негова беше идеята Първородните да се смесят с един легион, който се беше посрамил в битка, и той изпитваше почти собственически интерес, когато четеше докладите на Юлий пред сената. Легионерите от Десети се бяха превърнали в най-доверените мъже на Юлий и не беше изненада да ги види тук, на тази тайна среща.

Помпей заговори един-двама и те отговориха на въпросите му нервно, гледаха право напред. Трепереха от студ, но стискаха зъби, тъй като не желаеха да проявяват слабост.

Сенаторът спря пред центуриона и го поздрави за дисциплината на хората му.

— Как се казваш? — попита той, въпреки че знаеше.

— Регул, господарю — отвърна мъжът.

— Имах удоволствието да кажа на сената колко добре се справя Десети в Галия. Трудно ли беше?

— Не, господарю — отговори Регул.

— Чух, че легионерите смятат чакането за най-трудната част от войната.

— Това не е проблем, господарю.

— Радвам се да го чуя, Регул. От това, което чух, мечовете ви не са имали възможност да ръждясат. Несъмнено ви предстоят още битки.

— Винаги сме готови, господарю — отвърна офицерът.

Крас се върна в топлата стая. Синът му беше там и го чакаше. Възрастният сенатор се приближи към него; целият сияеше.

— Толкова бях горд с теб, момче. Юлий спомена името ти на два пъти в докладите до сената. Добре си се справил в Галия. Толкова добре, колкото очаквах. А сега готов ли си да ръководиш легион вместо баща си?

— Готов съм — отвърна Публий.

Юлий се събуди много преди зазоряване до топлото тяло на Сервилия. Беше я оставил само веднъж през нощта, за да помоли Крас да вкара войниците в къщата. Докато сенаторът отваряше стаи и събираше храна и одеяла за центурията, Юлий тихо се върна при любимата си и забрави за тях.

Сега, в тъмнината, чуваше хъркането на войниците, натъпкани къде ли не из къщата. Несъмнено щяха да им приготвят закуска, но и той трябваше да стане и да планира деня си. В тази топла тъмнина обаче имаше някаква приятна отмала и той се протегна и погали Сервилия по рамото. Тя измърка и промърмори нещо неразбираемо. Той се надигна на лакът и погледна лицето ѝ.

Някои жени изглеждаха най-добре на ярката светлина на слънцето, но Сервилия беше най-красива вечер или на лунна светлина. В лицето ѝ нямаше нищо от острата твърдост, която бе видял по време на последната им среща. Все още виждаше убийственото ѝ презрение, когато беше отишъл притеснен в дома ѝ при последната им среща. За него беше загадка как бе могъл да предизвика такава очевидна омраза и въпреки това сега да е в леглото му, мъркаща като спяща котка. Той самият можеше да се отдръпне след първата им прегръдка на светлината на камината, но очите ѝ бяха пълни с някаква странна тъга, а той никога не бе в състояние да устои на сълзите на красива жена. Това го разнежваше повече, отколкото всяка усмивка или кокетничене.

Прозя се и челюстта му изпука. Ех, ако животът беше толкова прост, колкото му се искаше. Ако можеше да се облече и да си тръгне само с един последен поглед към спящото ѝ лице, щеше да има идеален спомен за жената, която беше обичал толкова дълго. Това щеше да е достатъчно да заличи част от болката, която му беше причинила. Гледаше я как се усмихва в съня си и неговото лице засия в отговор. Чудеше се дали присъства в сънищата ѝ и се замисли за някои от изключително еротичните сцени, които изпълваха съня му през първите няколко месеца в Галия. Наведе се към ухото ѝ и прошепна името си в него, отново и отново, усмихваше се на себе си. Може би това щеше да я накара да го сънува.

Замръзна, когато тя вдигна ръка, за да почеше ухото си, без да се събуди. Меката завивка разкри лявата ѝ гърда. За Юлий гледката беше едновременно разнежваща и възбуждаща. Въпреки че възрастта беше оставила своите следи по тялото ѝ, гърдите ѝ бяха съвършени. Юлий гледаше впечатлено как оголеното зърно се втвърди и потъмня и се замисли дали да не я събуди с топлината на устата си върху него.

Въздъхна и се отпусна в леглото. Когато тя се събудеше, външният свят отново щеше да нахлуе при тях. Крас щеше да запази тайната, но Брут трябваше да научи, че майка му е идвала тук. Юлий се намръщи — обмисляше реакцията на приятеля си при новината, че Сервилия отново е била в леглото му. Беше забелязал облекчението на Брут при края на тяхната връзка, завършила с два шамара в Рим. Щеше да му е тежко да разбере, че е подновена. Юлий сплете пръсти под тила си и се замисли.

Не можеше да се върнат в Галия преди пролетта. Знаеше го още преди да тръгнат. След като проходите се затвореха, нищо живо не можеше да премине. В един момент Юлий беше обмислял пътуване до Рим, но се бе отказал. Ако не успееше да осъществи пътуването, без да го познаят, щеше да е прекалено голямо изкушение за враговете му да се появи там само със сто души защита. Рим беше толкова недостижим, както и проходите през Алпите, и Юлий се

притесни, като се замисли, че трябва да прекара месеци по мрачните улици на Ариминум.

Поне писмата му щяха да пристигат. А и можеше да отиде до корабостроителниците, за да нагледа флотата, която беше поръчал. Струваше му се напразна надежда да очаква, че ще му ги дадат, без да плати, независимо какво обещаваше. Без корабите обаче плановете му за прекосяване на морето щяха да се отложат вероятно с година.

Въздъхна. В Галия винаги имаше битки, които трябваше да води. Дори когато някое племе си беше плащало данъка две лета, можеше на третото да забие знамена в твърдата земя и да обяви война. Юлий беше принуден да приеме факта, че без пълно унищожение на врага подобни въстания могат да продължат през целия му престой там. Галите бяха твърди хора и не се огъваха лесно.

Докато размишляваше за племената, погледът му стана студен. Те не бяха като хората, които беше опознал като момче в Рим. Например по-лесно пееха и се смееха, въпреки че животът им беше по-кратък и по-труден. Юлий все още си спомняше изненадата си, когато за първи път седна с Морбен да слушат един разказвач, който им разказа древна легенда. Може би нещо беше изгубено при превода на Адан, но Юлий видя сълзи в очите на слушателите, а в края на историята Морбен плака като дете, без да се притеснява от сълзите си.

— За какво мислиш? — попита Сервилия. — Изглеждаш толкова жесток...

Юлий се взря в тъмните ѝ очи и се опита да се усмихне.

— За песните на галите.

Тя се нацупи, надигна се и се облегна на възглавницата. Огънят отдавна беше изгаснал и Сервилия потрепери, издърпа завивката и се уви като в пашкул, от който го наблюдаваше.

— Пропътувах толкова мили и се хвърлих в нощ на сладостранно удоволствие с теб, а ти все още мислиш за някакви си мърляви племена? Изненадваш ме.

Той се усмихна, прегърна я и я придърпа с целия ѝ пашкул до гърдите си.

— Не ме интересува защо си дошла. Просто се радвам, че дойде.

Това явно ѝ достави удоволствие и тя надигна устни, за да получи целувка. Юлий я целуна и ароматът на парфюма ѝ му припомни страстта и невинността на миналото. Беше прекалено болезнено.

— Липсваше ми — каза тя. — Много. Искях да те видя.

Юлий я погледна. Бореше се с чувствата си. Искаше му се да ѝ се ядоса. Тя му беше причинила толкова много тъга, че дълго я мразеше — или поне така си казваше. Въпреки това, с изключение на първия момент, нощес не се бе поколебал. Всичките му вътрешни спорове и рани бяха забравени и той отново се почувства уязвим като млад глупак.

— Значи съм за теб вечерно забавление? — попита той. — Не изглеждаше да имаш съмнения, когато ме изгони от дома си в Рим.

— Имах, дори тогава. Ако не те бях отпратила, една стара жена в леглото ти щеше да ти омръзне. Не ме прекъсвай, Юлий. Ако не го кажа, може да не мога...

Той зачака. Тя се загледа в полумрака. Едната ѝ ръка стисна здраво тежката завивка, която ги покриваше.

— Когато поискаш син, той не може да е от мен, Юлий. Вече не.

Цезар се поколеба, после попита:

— Сигурна ли си?

Тя въздъхна и вдигна очи.

— Разбира се, че съм сигурна. Бях сигурна още когато замина от Рим. Може би вече

мислиш за деца, които да продължат рода ти. Ще се обърнеш към някое младо момиче с широки бедра, за да ти ги роди, а аз ще бъда захвърлена.

— Имам дъщеря — напомни ѝ той.

— Син, Юлий! Не искаш ли да имаш свои синове, които да те последват? Често си ми говорил за баща си. Никога няма да си доволен само с дъщеря, която не може да стъпи в сградата на сената. Дъщеря, която не може да води легионите ти след теб.

— Затова ли ме изгони? — попита той, най-после разбрал. — Мога да намеря жена от всяко семейство в Рим, която да продължи моята кръв. Нищо между нас няма да се промени.

Сервилия поклати тъжно глава.

— Ще се промени, Юлий. Повярвай ми. Ще ме гледаш виновно заради всеки час, който ще прекарваме заедно. Няма да го понеса.

— Тогава защо си тук? — попита той внезапно разгневен. — Какво се промени, та дойде при мен и отново обърна всичко с главата надолу?

— Нищо не се е променило. Има дни, когато изобщо не мисля за теб, и други, когато си непрекъснато в главата ми. Когато Крас ми каза, че идваш да се срещнете, го придружих. Може би не трябваше. До теб бъдещето ми е ужасно.

— Изобщо не те разбирам, знаеш ли — тихо каза Юлий и докосна лицето ѝ. — Не ме интересуват синовете, Сервилия. Ако дойде време, когато ме заинтересуват, ще се оженя за някоя дъщеря на сенатор. Ако си моя, няма да обичам никоя друга.

Тя затвори очи и при първата светлина на зората той видя сълзи да се стичат по страните ѝ.

— Не трябваше да идвам — прошепна тя. — Трябваше да те оставя сам.

— Бях сам — отвърна той и я прегърна по-силно. — Но вече не съм.

Зимното слънце беше изгряло. Юлий откри Брут в малкия вътрешен двор на къщата — говореше с Крас за разквартируването на центурията от Десети. Бяха довели десет коня от Галия и през нощта ги бяха спънали в двора, завити с тежки чулове, които да ги предпазят от студа. Брут вече беше напълнил торбите им със зърно и беше счупил тънкия лед, покрил ведрата с вода.

— Бих искал да поговорим насаме — каза Юлий.

Крас веднага разбра и ги остави. Брут започна да четка коня си. После попита:

— Е?

— Майка ти е тук — отвърна Юлий.

Брут го погледна. Лицето му се скова, когато проумя значението на думите му.

— За да види мен или за да види теб?

— И двамата, Брут.

— Значи вдигаш ръка срещу майка ми и сега тя отново допълзва в леглото ти, така ли?

Юлий почервения от гняв.

— Поне веднъж първо помисли, преди да говориш така. Този път няма да понасям гнева ти, кълна се! Още една дума с такъв тон и ще те обеса направо в двора. Сам ще дръпна въжето.

Брут заговори ужасно бавно, сякаш всяка дума с мъка си проправяше път.

— Юлий, знаеш, че съм направил много за теб. Знаеш колко битки съм спечелил за теб. Бях твой меч през всичките тези години и винаги съм бил напълно лоялен. И в първия момент, когато усетиш прилив на гняв, ме заплашваш с въже?

Приближи лицето си до неговото.

— Ти си се забравил! Аз съм до теб от началото. И какво ми е спечелило това? Хвалиш ли ме, както хвалиш Марк Антоний? Даваш ли ми десния фланг, когато рискувам живота си за теб? Не, идваш тук и ме заплашваш, все едно съм ти куче!

Юлий само го зяпаше, онемял от яростта му. Устата на Брут се изкриви от горчива ирония.

— Много добре те разбрах, Юлий. Вашите отношения не са моя работа. Тя ми даде ясно да го разбера предишния път. Но няма да стоя тук и да гледам как прекарвате зимата... в подновяване на връзката си. Достатъчно мило ли го казах?

За момент Цезар не можа да му отговори. Искаше да намери думи, които да облекчат болката на приятеля му, но след заплахата му думите щяха да са безсмислени. Накрая стисна зъби и се отдръпна зад студенината.

— Няма да те спирам, щом искаш да си тръгнеш.

Брут поклати глава.

— Прав си. И за двама ви ще е неприятно да съм ви свидетел. Ще отида до Рим до пролетта. Нищо не ме задържа тук.

— Щом искаш — отвърна Юлий.

Брут не отговори, само кимна и продължи с четкането на коня. Юлий стоеше в болезненото мълчание, макар да знаеше, че трябва да каже нещо. Брут мърмореше нежно на коня. После го яхна и погледна надолу към мъжа, на когото държеше най-много на света.

— Как ще свърши този път според теб? Ще я удариш ли?

— Не те засяга — отвърна Юлий.

— Не искам да се отнасяш с нея като с някое от твоите завоевания, Юлий. Чудя се кога най-после ще си доволен? Дори Галия не ти е достатъчна, та строиш нови дваисет кораба. Кампаниите все някога трябва да свършват, Юлий, никой ли не ти го е казал? Легионите трябва да се приберат вкъщи, когато войната свърши, а не да започват нова и нова.

— Върви в Рим — отвърна Цезар. — Почини си през зимата. Просто запомни, че ще имам нужда от теб през пролетта.

Брут се загърна в коженото си наметало. Имаше достатъчно злато в кесията, за да си купува храна по време на пътуването на юг, а и искаше да се махне оттук. Въпреки това, като погледна нещастното лице на приятеля си, осъзна, че не може просто така да пришпори коня и да тръгне, без да е казал още нещо.

— Ще дойда.

Крас и Помпей тръгнаха за Рим на следващата сутрин и оставиха Юлий пълен господар на къщата. Само след седмица той отново влезе в коловоза на ежедневието си. Сутрин пишеше писма и доклади с Адан, а със Сервилия прекарваше останалата част на деня. Ходеше с нея до корабостроителниците на запад — държаха се така, все едно са младоженци. Юлий благославяше идеята ѝ да дойде при него. След изтощителната кампания в Галия беше истинско удоволствие да посещава театрите на римския град и да слуша родния си език от хората по пазарите. Това го караше да копнее да види Рим отново, но дори и в Ариминум трябваше да е предпазлив. Ако римските лихвари откриеха, че се е върнал в страната, щяха да настояват да си плати дълговете, а на него му беше останало съвсем малко, колкото да покрие разходите на хората си през зимата.

Знаеше, че неговото предимство е във факта, че мъже като Херминий искаха парите си

повече, отколкото главата му. Ако бъдеше отвлечен и откаран в Рим, нямаше да получат нищо. Въпреки това, когато излизаха, мъжете му носеха плащове върху броните си, а Юлий избягваше домовете на хора, които биха могли да го познаят.

Беше се отдал на Сервилия и любовта им беше като вода в пустинята. Не можеше да утоли жаждата си и миризмата на тялото ѝ непрекъснато беше по кожата и в дробовете му. Когато зимата започна да отминава и дните се удължиха, самата мисъл, че трябва да се раздели с нея, му причиняваше почти физическа болка. Понякога си мечтаеше да я вземе със себе си или поне да я убеди да посети новите земи, които беше завзел за Рим. Хиляди заселници вече живееха в именията си в девствените земи и можеше да ѝ обещае поне някакви удобства.

Това беше само мечта и двамата го знаеха, дори когато обсъждаха как ще си построят малка къщичка в римската провинция. Сервилия можеше да напусне Рим толкова, колкото и самият сенат. Градът беше част от нея и далече от него тя беше загубена.

От нея Юлий научи колко далече са стигнали Клодий и Милон в господството си над бедните райони. Надяваше се увереността на Помпей да не е неуместна и отново му написа писмо, в което му обещаваше подкрепа, ако иска да направи гласуване за диктатура. Макар да знаеше, че никога не би могъл да му има пълно доверие, малцина бяха тези, които притежаваха силата и способността да контролират своенравния Рим и идеята беше добра. Превръщането на Помпей в диктатор беше много по-приемливо от анархията.

Когато зимните мразове започнаха да омекват, на Юлий вече му беше омръзнала бледата имитация на Рим, която представляваше Ариминум. Жадуваше снеговете по планините да се стопят, въпреки че това го измъчваше с тайна вина и страх. Всеки ден го приближаваше до момента, в който или щеше да види как най-старият му приятел се завръща, или щеше да знае, че трябва да мине през проходите без него.

Брут беше сменил плаща си за последния етап от пътя на юг към Рим. Въпреки че въздухът все още беше студен, това не беше нищо в сравнение със студа на Галия, а и ездата го топлеше. Конят, с който бе тръгнал, беше останал далече назад, още на първия пост на легионите по Виа Фламиния. Беше платил да се грижат за него и щеше да си го вземе при последната смяна на връщане. Системата му позволяваше да сменя конете на всеки трийсет мили и той взе разстоянието само за седем дни.

След първата радост от преминаването през градските порти всичко се вгорчи. Рим в много отношения изглеждаше същият, но инстинктът му на воин веднага го накара да застане нащрек. Писмата на Александрия би трябвало да го подготвят за промяната, но тя не беше успяла да предаде усещането за паника, надвиснало във въздуха. Половината мъже, покрай които минаваше, бяха въоръжени по един или друг начин — нещо, което тренираното му око забелязваше веднага. Усещаше непознато преди напрежение по улиците на родния си град. Никой не висеше по ъглите да разговаря. Рим беше почти като град под обсада и Брут несъзнателно започна да подражава на останалите, докато бързаше към работилницата на Александрия.

Стресна се, когато я намери залостена и празна. Минувачите го чуваха да вика, но никой не се осмели да го погледне в очите. Дори просяците липсваха от улиците и Брут за момент спря да тропа по вратата и се замисли. Градът беше изплашен. Беше виждал това и преди — когато се знаеше, че приближава война.

Собствениците на останалите работилници на улицата бяха доста нервни: трима го погледнаха безизразно, когато ги попита къде е Табик; четвъртият беше месар и през цялото време, докато Брут беше в магазина му, стискаше един тежък сатър. Това очевидно му даваше увереността, която липсваше на останалите, така че той упъти Брут към един район на много улици оттам. Без да пуска сатъра обаче.

Когато Брут беше в Гърция, ветераните му разказваха за „сърбеж“, който им подсказвал, че приближава беда. Сега усети как го обзема нещо подобно, докато вървеше през тълпите. Беше почти сигурен, че ще отведе Александрия извън града. Каквото и да приближаваше, не искаше тя да пострада.

Новата работилница беше много по-голяма, заемаше цели два етаж от добре поддържана сграда. Вратата беше отворена. Брут присви очи и извади меча си. Щеше да е глупак, ако влезеше неподготвен в опасна ситуация, а в този случай ситуацията май беше точно такава.

Вътрешността беше пет пъти по-огромна от малкото магазинче на Табик. Брут спря на прага. Александрия и Табик стояха с още двама мъже. Срещу тях имаше четирима други, от онези, които се мотаеха навсякъде по улиците. Никой от тях не го видя. Брут бавно тръгна напред покрай огромната нова пещ. Пращането на огъня в нея заглушаваше леките стъпки на сандалите му по каменния под.

Внезапно единият от двамата мъже пристъпи напред и бутна Александрия на пода.

Брут изкрещя и се втурна напред. Четиримата се извъртяха към него. Двамата имаха ножове, а другите двама — мечове, но това не спря устрема му. Александрия изкрещя диво и единствено отчаянието в гласа ѝ го накара да не нанесе първия удар.

— Не, Брут! Недей!

Мъжете, които я заплашваха, бяха професионалисти, разбра го веднага. Пристъпваха на една страна, готови за нападение. Брут отпусна меча си и пристъпи в обхвата на остриетата им, все едно нямаше от какво да се бои.

— Какво става тук? — попита той, втрещен в мъжа, който беше бутнал Александрия.

— Нищо, което да те засяга, момче — каза един от мъжете и насочи меча си към него, за да го накара да отстъпи. Брут го погледна невъзмутимо.

— Ти наистина нямаш представа с кого говориш, нали? — попита той и се ухили грозно. Върхът на меча му очертаваше малки кръгчета във въздуха, макар наглед да го държеше лениво. Лекото движение сякаш прикова погледите на непознатите. Имаше нещо ужасяващо в начина, по който Брут стоеше съвсем спокойно пред оръжията им, и увереността му ги обезпокои.

— Кой са тези? — попита Брут, без да поглежда Александрия.

— Бирници на Клодий — отвърна тя, докато се изправяше. — Искат повече пари, отколкото имаме. Повече, отколкото печелим. Но не бива да ги убиваш.

Брут се намръщи.

— И защо не? На никого няма да липсват.

Един от насилниците се обади:

— Защото това хубаво момиче няма да хареса какво ще й направят нашите приятели, момче. Така че пусни меча и...

Брут му преряза гърлото и изобщо не го погледна как падна. Гледаше останалите. Въпреки че беше само на сантиметри от оръжията им, те не се осмеляваха да помръднат.

— Друг някой да иска да каже нещо? — попита той.

Те го гледаха ококорени — всички чуваха гъргоренето, което идваше от пода. Никой не погледна надолу.

— О, богове, не! — чу Брут шепота на Александрия.

Не й обърна внимание — изчакваше някой от мъжете да наруши тишината. Беше виждал как Рений плаши цели тълпи, но пък винаги имаше и глупаци. Мъжете сковано се отдръпнаха извън обсега на меча му и Брут направи твърда крачка към тях.

— Без никакви подигравки повече, момчета. Никакви викове, след като си тръгнете. Просто си вървете. Ще ви намеря, ако се наложи.

Мъжете се заспоглеждаха, но нито един от тях не се обади. Изнизаха се покрай пещта и се измъкнаха през вратата. Последният я затвори внимателно.

Александрия беше пребледняла от гняв и страх.

— Така значи — каза тя. — Нямаш представа какво направи. Те ще се върнат с много други и ще изгорят работилницата до основи. Богове, Брут, не чу ли какво ти казах?

— Чух, но сега съм тук — отвърна той и обърса меча си в дрехите на трупа на пода.

— За колко време? Ние ще трябва да живеем с тях, когато ти се върнеш при легионите си, не осъзнаваш ли това?

Брут усети как в него се разпалва гняв. Беше му предостатъчно, че Юлий го критикуваше.

— Значи трябваше просто да гледам? Така ли? Не съм такъв, за какъвто ме мислиш, щом очакваш просто да стоя и да кротувам, когато те заплашват.

— Той е прав, Александрия — намеси се Табик. — Вече няма връщане назад, но и Клодий няма просто да забрави за нас. Ще трябва да спим в работилницата следващите няколко нощи. Ти ще останеш ли с нас, Брут?

Брут погледна Александрия. Това не беше точно посрещането, което си беше представял по пътя на юг, но само сви рамене.

— Разбира се. Поне ще си спестя наема. А сега дали ще получа целувка за добре дошъл, или не? Естествено не от теб, Табик.

— Първо се отърви от този труп — изсумтя Александрия.

Брут въздъхна, хвана убития за глезените и го повлече по каменните плочи.

— Никога не съм виждал някой толкова бърз — каза Тед.

— Той спечели турнира на Цезар — каза Александрия. — Не помниш ли?

Тед подсвирна.

— Сребърните доспехи? Не мога да повярвам. Аз също спечелих малко, — като заложих на него. Искаш ли да остана тази нощ? Може да се окаже дълга, когато Клодий открие какво е станало с неговия човек.

— Можеш ли да останеш?

Старият войник погледна притеснено настрана, после каза сърдито:

— Естествено, че мога. Ще извикам и сина ми, с твое позволение. — Изкашля се, за да прикрие неудобството си. — Ако тази нощ пратят хора срещу нас, ще е добре да имаме някой да наблюдава на покрива. Там няма да създава проблеми.

— Ще заведе жена ми и децата при сестра й за няколко дни — каза Табик. — После ще мина през старата улица и ще видя дали не мога да доведе две жилави момчета за тази нощ. Залостете вратата и ме чакайте.

Хората на Клодий се върнаха по тъмно, с лампи, за да изгорят магазина. Синът на Тед се спусна по стълбите, за да ги предупреди, и Брут изруга. Беше взел сребърната си броня и сега я навличаше. Огледа разнородната група, която се беше събрала около пещта. Табик беше довел четирима младежи от работилниците по старата им улица. Имаха добри оръжия, но Брут се съмняваше, че ще могат да направят нещо повече от това да мушкат с тях напосоки. През последния час преди падането на тъмнината ги беше обучавал на значението на повторната атака. Сега очите им блестяха на светлината на лампата, докато гледаха воина в сребърна броня, който стоеше пред тях.

— Ще трябва да излезем и да ги пресрещнем вън, щом са дошли да палят. И е добре да имаме ведро с вода, в случай че ни отблъснат. Ако са много, ще е... трудно. Кой идва?

Четирите момчета вдигнаха като един мечове си. Тед също вдигна ръка, но Брут поклати глава.

— Ти не. Навън един повече няма да е от значение, но ако минат през нас, някой трябва да е тук да пази Александрия. Не искам да е сама.

Брут я погледна и се навъси. Тя беше отказала да отиде със съпругата и децата на Табик и сега той се боеше за нея.

— Ако влязат, Тед ще ги задържи, докато ти стигнеш до задните стълби, нали? Синът му ще те преведе по уличките. Тук не е място за теб, особено ако са голяма група. Знаеш какво може да ти се случи.

Предупреждението му я постресна, но тя все пак вирна брадичка.

— Този магазин е мой. Няма да бягам.

Брут я гледаше, раздвоен между възхищението и гнева. Хвърли й една малка кама и тя ловко я хвана във въздуха и провери острието. В мрака кожата й беше бяла като мляко.

— Ако минат през нас, ще ти потрябва — каза й нежно той. — Не искам да се

притеснявам какво могат да ти направят.

Преди тя да отговори, крясъците на улицата се засилиха и Брут въздъхна, извади меча си и разкърши рамене.

— Добре, момчета. Почваме. Правете каквото ви казах и ще имате спомени, на които да се радвате. Паникьосате ли се, майките ви ще носят траур. Ясен ли съм?

Табик цъкна с език, а младежите кимнаха мълчаливо, изпълнени със страхопочитание към сребърния воин. Без да ги чака, Брут тръгна към вратата и я отвори със замах. По бронята му заиграха оранжеви отблясъци.

Брут сухо преглътна, когато видя колко много мъже са изпратени, за да им дадат урок. И все пак тълпата се люшпа назад, щом той излезе с младежите. Бяха само петимата, рамо до рамо, но едно беше да плашиш кротки занаятчии, а съвсем друго да нападнеш добре въоръжени мъже. Пък и всички в тълпата познаха сребърната му броня и виковете и смехът изведнъж секнаха. Брут чуваше пукането на факлите им, докато те го гледаха зяпнали; очите им отразяваха мътната оранжева светлина и блестяха като на глутница кучета.

Рений му беше казал, че един силен мъж може да се справи с тълпа, ако поеме инициативата и я задържи. Беше казал и че най-голямата заблуда на тълпата е да разчита на броя си. И че никой не очаква сериозно да умре, когато е заобиколен от приятели, и че тази увереност може да ги накара да се втурнат срещу мечове, срещу които не биха се осмелили да се изправят сами. Брут се надяваше да не са пили. Пое си дълбоко дъх и извика:

— Нямате работа тук. Аз съм командирът на Трети Галски и ви казвам да се приберете в домовете при семействата си. Имам стрелци с лъкове на покрива. Не се посрамвайте да нападнете старците и жените в тази къща.

За момент му се прииска Юлий да е с него. Юлий щеше да намери думи, за да ги накара да се откажат. И несъмнено накрая щяха да го понесат по улиците и да се влеят в новия му легион. Самата мисъл за това накара Брут да се усмихне въпреки напрежението и тези, които видяха усмивката му, се поколебаха. Някои се размърдаха в тъмнината. Ако Брут имаше два дни, може би щеше да събере неколцина добри бойци, които да постави на покрива, но сега там беше само синът на Тед — и беше невъоръжен.

Внезапен трясък накара всички да подскочат — една керемида падна от покрива и се пръсна на плочника. Никой не пострада, но Брут видя, че натрапниците нервно поглеждат нагоре. Зачуди се дали е било случайно, или след миг младежът ще последва керемидата и ще се изгърси сред тълпата като смотаняк, какъвто всъщност беше.

— Махай се! — извика някой от тълпата. Останалите изреваха в знак на съгласие.

— Аз съм войник на Рим, кучи сине! — извика Брут. — Не бягам от роби. Не бягам от племената в Галия. Да не сте по-добри от тях?

Виждаше, че това не са войници. Мотаеха се и се побутваха, но никой нямаше властта да ги накара да тръгнат срещу мечовете на мъжете пред магазина.

— Ще ви кажа още нещо — изкрещя Брут. — Мислите, че сте защитени, нали, момчета? Когато Цезар се върне от Галия, ще намери всеки, който е заплашвал приятелите му. Сериозно говоря, момчета. Всичко се знае. На някои от вас вече им е платено за това. Има списък с имената ви и къде да ви намерят. Повярвайте ми. Цезар няма да ви прости.

В тъмнината нямаше как да е сигурен, но му се стори, че тълпата намалява и последните започват да се измъкват. Без значение с какво ги държеше Клодий, името на Юлий от години се четеше на всеки ъгъл и всички знаеха, че той не прощава.

След малко пред Брут и четиримата младежи останаха само петнайсетина души, несъмнено първоначалната група, която Клодий беше изпратил да подпали работилницата. Никой от тях не можеше да се откаже, защото на следващата сутрин щеше да бъде измъкнат грубо от леглото си. Брут виждаше, че лицата им блестят от пот, и им заговори по-спокойно: знаеше, че отчаянието им може само да нарасне при заплахи.

— Ако бях на ваше място, момчета, щях да се махна от града за известно време. Ариминум е достатъчно спокоен и там винаги има работа по доковете за онези, които нямат нищо против да се поизпотят малко.

Те се заозъртаха хем гневно, хем нерешително назад. Все още бяха прекалено много, за да може Брут да смята, че ще успее да ги победи, ако нападнат. Оръжията им отразяваха светлината на факлите, а в твърдите им лица нямаше и следа от слабост. Той погледна младежите от двете си страни, забеляза колко са напрегнати и прошепна:

— Нито дума, момчета. И не помръдвайте, докато не ви кажа.

С отвратено сумтене един от мъжете хвърли факлата си на земята и си тръгна. Още двама го последваха, а останалите мълчаливо се спогледаха. После, на групи от по двама-трима, си тръгнаха и те и на улицата остана само шепа мъже.

— Ако бях отмъстителен, щях да ви посека на мига — каза Брут. — Хайде, махайте се. Не може да стоите тук цяла нощ.

Един от тях направи грозна гримаса.

— Знаещ, че Клодий няма да остави това да ти се размине. На сутринта ще обърне и ада наопаки.

— Може би. Но може и да успее да поговоря с него преди това. Може да се окаже разумен мъж.

— Не го познаваш май. — Мъжът се подсмихна.

Брут започна да се отпуска.

— Няма ли да се прибирате вече де? Наистина е доста студено.

Мъжът погледна последните двама от придружителите си.

— Мисля, че да. Вярно ли е това, което каза?

— Кое по-точно? — отвърна Брут, мислеше за несъществуващите лъкове.

— Че си приятел на Цезар?

— Като братя сме — отвърна Брут небрежно.

— Той е добър римлянин. Някои от нас няма да имат нищо против да го видят да се завръща. Поне тези със семейства.

— Е, няма да кисне вечно в Галия — отговори Брут.

Мъжът кимна и изчезна в тъмнината с приятелите си.

Цяла седмица Брут спа на пода в магазина. В нощта след провалено то нападение отиде до къщата на Клодий в центъра на града, но видя, че е по-добре защитена и от крепост и пълна с въоръжени мъже. С дните усещането му за беда само се засилваше. Все едно градът бе затаил дъх.

Въпреки че Табик прие съвета му и бе преместил семейството си, Александрия ставаше все по-раздражителна с всеки ден, в който ѝ се налагаше да спи на твърдия под. Цялата ѝ собственост беше в новата къща — от стените и пода до запасите ценни метали и огромните пещи. Тя нямаше да ги изостави и Брут не можеше да се върне на север, докато усещаше опасността.

Четиримата младежи също останаха с тях. Табик им беше предложил заплата като постоянна охрана, но те отказаха пари — за тях Брут бе станал полубог, който ги беше извикал на помощ. В замяна Брут прекарваше по няколко часа всеки ден, за да ги обучава как да използват мечовете си.

Напрегнатите тълпи оредяваха към пладне, когато хората си даваха почивка за обяд. Тогава Брут излизаше с един-двама от младежите — за храна и информация. Винаги можеха да приготвят топла храна в пещите, но обичайните клюки по пазарите сякаш бяха на свършване. В най-добрия случай Брут можеше да улови само откъслечна информация тук-там. Липсваше му присъствието на майка му в града — без нея нямаше как да разбере подробности за срещите в сената. Усещаше увеличаващата се ярост и напрежение, които обвиваха все по-плътено града с всяка изминала нощ.

Въпреки че Помпей се беше върнал в Рим, по улиците нямаше никакъв ред, особено след мръкване. Нощем Брут и останалите се будеха по няколко пъти от врявата на сбивания. От покрива можеха да видят далечния блясък на огньовете в лабиринта на уличките. Бандитите не направиха втори опит да нападнат работилницата, но Брут се притесняваше, че господарите им са им възложили някоя доста по-сериозна задача.

В средата на втората седмица по пазарите плъзна новината, че насилниците на Клодий нападнали къщата на оратора Цицерон — опитали се да го приклепят вътре и я подпалили, но той успял да избяга. Но нямаше настроения срещу Клодий, което за Брут беше още един знак, че в града вече няма закон. Споровете му с Александрия станаха по-разгорещени и най-после тя се съгласи да тръгне и да изчака края на кризата в имението на Юлий. Рим бързо се превръщаше в бойно поле през нощта, а работилницата не беше по-ценна от живота им. Но за бившата робиня Александрия работилницата беше символ на всичко, което беше постигнала, и тя плака горчиво, че се налага да я изостави заради бандите.

Брут отиде до къщата ѝ, за да вземе дрехите ѝ, и се върна с майката на Октавиан Атия.

Всеки ден се превръщаше в агония от ярост за младия военачалник. Ако беше сам, щеше да е лесно да се присъедини към легиона на Помпей. Но ситуацията беше такава, че хората, които очакваха от него сигурност, сякаш се увеличаваха с всеки ден. Сестрата на Табик доведе съпруга си и децата си на сигурно в работилницата, дойдоха и трите малки дъщери на Табик. Семействата на младежите увеличиха броя им още повече и Брут се ужасяваше от мисълта, че трябва да преведе двайсет и седем души през града, дори и през деня. Но когато сенатът обяви вечерен час след залез-слънце, Брут реши, че не може да чака повече. Явно само миролюбивите хора се подчиняваха на разпореждането. Вечерният час нямаше никакъв

ефект върху обикалящите банди и същата нощ улиците до магазина бяха подпалени и тъмнината се изпълни с жалостни писъци, които скоро заглъхнаха.

Когато на следващата сутрин вцепененият град се събуди, Брут въоръжи групата с всичко, което Табик можа да намери — от мечове и ножове до метални пръти.

— Сега по улиците е относително спокойно, но сигурно ще видите неща, които ще ви накарат да спрете — каза Брут. Знаеше, че те очакват от него сигурност, и се насили да остане весел, за да отговори на доверието им. — Без значение какво се случва обаче, няма да спираме. Разбрахте ли всички? Ако ни нападнат, бием се и продължаваме. Просто трябва да минем през портите — имението е само на няколко часа от града. Там ще сме на сигурно място, докато градът се успокои.

Носеше сребърната си броня, вече беше потъмняла от мръсотия и сажди. Всички го гледаха и кимаха.

— Всичко ще се оправи до няколко дни — продължи той. — Повярвайте ми, виждал съм и по-лоши неща.

Замисли се какво му беше разказвал Юлий за гражданската война между Марий и Сула и му се прииска приятелят му да е тук. Въпреки че имаше моменти, когато го мразеше, Юлий бе един от малцината, които би искал да са до него в криза. Е, на първо място беше Рений.

— Готови ли сте всички? — попита Брут, пое си дълбоко дъх, отвори вратата към улицата и надзърна навън.

По ъглите се бяха натрупали боклуци и нечистотии и подивелите кучета — приличаха на скелети — ръмжаха и лаеха. Миришеше на дим. Брут видя група въоръжени мъже, които се мотаеха на кръстовището, все едно бяха собственици на града.

— Добре. Значи вървите бързо и ме следвате — каза той. Гласът му издаваше напрежението му.

Излязоха на улицата и групата на кръстовището се размърда. Брут изруга през зъби. Едно от малките момиченца започна да плаче и сестрата на Табик го вдигна и започна да го успокоява.

— Ще ни пуснат ли да минем? — прошепна Табик до рамото на Брут.

— Не знам — отвърна Брут. Гледаше групата. Бяха десетина, целите в сажди и със зачервени очи. Брут разбра, че ще нападнат и при най-малката проява на слабост.

Мъжете извадиха оръжия и тръгнаха да им пресекат пътя. Брут пак изруга.

— Табик? Ако падна, не спирай. Александрия също е от имението. Няма да ви върнат.

Брут забърза напред и извади меча си с едно плавно движение. Беше изпълнен с гняв, че мъже като тези заплашват невинността на неговия град. Това накърняваше нещата, в които вярваше, и той продължи напред, пришпорен от хленченето на децата зад себе си.

Мъжете се пръснаха, когато Брут отрязва главата на първия — тялото се свлече на земята — и в следващия миг уби още двама. Останалите се развикаха ужасено. Брут им обърна гръб и се върна при групата. Табик и Александрия се опитваха да попречат на децата да поглеждат към кървавите трупове.

— Чакали — каза кратко той, когато се присъедини към тях. Децата го погледнаха ужасени и той осъзна, че сребърната му броня е оплискана в кръв. Едно от по-малките започна да плаче и да го сочи.

— Продължавайте към портата! — сопна се той, внезапно ядосан на всички. Мястото му беше с легиона в Рим, а не да се прави на пастир на изплашени момиченца. Погледна назад и видя, че мъжете отново са се събрали и гледат ядосано след тях. Но не направиха и крачка да

ги последват и Брут изръмжа и плю от отвращение.

Улиците на практика бяха пусти. Доколкото беше възможно, Брут следваше главните, но дори и тук нямаше и следа от нормалния живот на града. Огромният пазар за месо, собственост на Милон, беше празен и изоставен, само вятърът гонеше листа и боклуци в краката им. Минаха покрай цяла редица опожарени къщи и магазини и едно от децата изпищя при вида на овъглено тяло на една от вратите. Александрия затисна очите на детето с ръка, докато не отминаха, ръцете ѝ трепереха.

— Стигнахме портата — каза Табик, за да ги разведри, но още докато говореше, иззад ъгъла се появиха пияни смеещи се мъже — и замръзнаха, щом видяха Брут. Както и онези одеде, бяха изцапани със сажди и мръсотия от пожарите, които бяха запалили. Само очите и зъбите им блестяха. Заизваждаха оръжията си.

— Пуснете ни да минем — изрева им Брут така, че дори изплаши децата.

Мъжете само се разхилиха, като погледнаха парцаливата група след него. Веселието им рязко пресекна, когато Брут се втурна към тях и почна да сече в дива ярост. Мечът му беше закален от най-прочутия испански майстор на оръжия и всеки от ударите му минаваше през дрехи и плът, а край него се плискаше кръв. Но и техните оръжия го улучваха.

Един тежък удар го повали на коляно и Брут изръмжа като животно, скочи напред с подновена сила и заби меча си изотдолу в гърдите на противника си. Острието мина през ребрата — и изведнъж Брут беше разтърсен от удара на секира. Беше прицелен във врата му, но удари сребърната му броня и острието се заклеши. Той не чувстваше болка от раните си, само смътно осъзнаваше, че Табик е до него с по-младите мъже. Беше изцяло погълнат от битката и обзет от желание да убива. Гласът на Табик най-после достигна до него през яростта му и Брут спря, за да огледа касапницата около себе си.

Нито един от насилниците не беше оживял. Камъните на пътя бяха покрити с тела, заобиколени от разрастващи се тъмни локви.

— Добре, момче, свърши — чу гласа на Табик като от огромно разстояние. Почувства как силните пръсти на мъжа го хващат за врата, където беше заклешена брадвата, и умът му започна да се прояснява. По бронята му течеше кръв. Той погледна надолу и видя и дълбока рана на бедрото си. Мушна пръст в дупката, учуден от липсата на болка.

Посочи портата с меча си. Бяха толкова близо, че мисълта да спрат беше непоносима. Александрия разкъса дрехата си, за да превърже крака му; той дишаше задъхано като куче и чакаше дишането му да се успокои, за да им каже да продължат.

— Не се осмелявам да изтегля тази брадва, преди да разбера колко дълбока е раната — каза Табик. — Преметни ръка през рамото ми, момче. Аз ще ти нося меча.

Брут кимна и преглътна червена слюнка. После успя да каже:

— Не спирайте.

Един от младите мъже го подхвана от другата страна и заедно преминаха под сянката на портата. Беше безлюдно. Когато излязоха на пътя, заваля лек сняг, а вятърът отнесе мириса на дим и кръв.

Клодий вдиша дълбоко студения въздух и огледа форума. Беше хвърлил всичко в последния отчаян опит да унищожи Милон и битката беше преминала през центъра на града и накрая се бе изсипала във форума.

Повече от три хиляди мъже се биеха на групи и двойки. Нямаше тактика, нямаше маневри. Всеки се биеше с всеки, без да различава приятел от враг.

Снегът заваля по-силно и стана на кървава пяна в краката на охранителите му, когато група гладиатори на Милон се опита да достигне до Клодий. Той отстъпи към стъпалата на храма и помисли дали да не влезе в него, въпреки че знаеше, че това няма да го спаси от враговете му.

Къде побеждаваха мъжете му? Беше невъзможно да се каже. Нещата бяха започнали доста добре. Легионът на Помпей беше изпратен далече на изток в града, за да потушава фалшиви бунтове и пожари. Мъжете на Милон бяха разпръснати из целия град и Клодий удари къщата му. Господарят обаче не беше там и атаката пропадна. Клодий продължи да го търси, отчаяно решен да го довърши. Това трябваше да приключи със смъртта на единия от тях.

Не можеше да каже кога точно мълчаливата им война беше избухнала в открит конфликт, но ето че сега се биеше за живота си на форума, снегът се стелеше около него, а сградата ги гледеше невъзмутимо.

Още мъже се втурнаха във форума от една странична улица и Клодий въздъхна облекчено, като видя, че са от неговите. Също като гладиаторите на Милон, те носеха брони и забързаха през биещите се мъже, за да стигнат до него.

Три души скочиха към него с извадени мечове. Клодий повали първия, но вторият заби нож в гърдите му и той ахна. Почувства всеки сантиметър от метала — беше по-студен от снега. Мъжът го изтегли от тялото му, но го нападна и третият и сенаторът изрева в агония — оръжията отново и отново се забиваха в него.

Той се свлече на колене, огромната му сила го напусна. И въпреки това мъжът продължаваше да го ръга и мушка. Хората на Клодий обезумяха от ярост, но когато най-последно откъснаха убицеца от сенатора, Клодий падна в кървавия сняг. Последното, което видя, бяха стъпалата на сената, а последното, което чу — роговете на легиона на Помпей в далечината.

Легионът започна да унищожава наред всички на форума и Милон със съжаление трябваше да отстъпи. Тези, които бяха прекалено бавни или бяха погълнати от собствените си битки, бяха посечени на място и Милон завика на хората си да се измъкват. Бе изкрещял от въодушевление, когато Клодий падна, но сега трябваше да намери сигурно място, където да направи планове и да събере отново силите си. Вече нищо нямаше да стои на пътя му, стига да оцелееше след атаката на легиона. Хукна през снега с останалите — бягаха със стотици, като плъхове.

За съвсем кратко време огромното пространство на форума беше опразнено и снегът започна да покрива труповете. Вятърът свиреше в храмовете. Офицерите на легиона раздаваха заповеди. Кохортите бяха разпратени по постовете си из града. Започнаха да пристигат все повече доклади, че в Есквилин са избухнали бунтове. Помпей остави хиляда души да контролират центъра на града и поведе три кохорти на север.

— Разчистете улиците — заповяда той. — Мирните граждани да се приберат, докато не се справим с бандитите и не въдворим ред.

Зад него нови огньовете осветиха сивото небе. Снегът продължаваше да вали.

През нощта градът се разбуни. Тялото на Клодий беше отнесено в храма на Минерва и хиляди мъже се стекоха към сградата, подивели от мъка и гняв заради смъртта на своя господар. Легионерите не можеха да се справят с последователите на Клодий, които тръгнаха да търсят Милон и сподвижниците му. По улиците се водеха множество битки,

лумнаха пожари. На два пъти легионерите бяха принудени да отстъпят, понеже ги нападаха от всички страни в лабиринта от тесни улички — градът не беше място, където можеше да се води истинска битка. Хората на Клодий ги примамваха, като караха жените да пицят, и после се нахвърляха върху тях от засада Помпей беше принуден да се оттегли към сградата на сената. Успя да ги отблъсне, но заприиждаха нови. Като че ли всеки мъж в Рим се беше въоръжил и беше на улицата — броят им надвишаваше много този на легионерите. Помпей реши да се оттегли на стълбите на сената и да събере там останалите му войници, погледна нагам и зяпна от ужас, като видя около сградата хиляди пламтящи факли.

Гражданите бяха разбили бронзовите врати и внасяха Клодий в пълния мрак вътре. Помпей видя как окървавеното тяло на сенатора се люшка, докато го носят по стълбите.

Форумът беше пълен с въоръжени мъже, всички крещяха и ревяха. Помпей се поколеба. Не беше бягал никога и от нищо, но това, което наблюдаваше в момента, беше край на всичко, което обичаше в Рим. Въпреки това знаеше, че хората му ще бъдат разбити, ако ги поведе към сената. Сякаш половината град се беше събрал там.

Видя проблясването на огън във вътрешността на тъмната сграда. Мъжете на покритите със сняг стъпала закрепяха и заразмахваха мечовете си. От входната врата излезе сивкав дим и Помпей почувства как по студената кожа на лицето му се стичат горещи сълзи.

— Театърът ми. Препоредете се в театъра ми — извика той на войниците си.

Обзе го дива ярост, че е принуден да се оттегли от сърцето на своя град. Знаеше, че само зората може да доведе до края на това безумие. Насилниците бяха унищожили реда и закона и бяха пияни от новопридобитата си слава. Но когато дойдеше сутринта, щяха да са изцедени и изтощени, ужасени от това, което са направили. И тогава той щеше да въведе ред и да го запише с желязо и кръв.

Слабата утринна светлина струеше през високите прозорци на театъра на Помпей и озаряваше редиците мъже, които беше събрал от целия град. Освен сенаторите Помпей беше изпратил центуриите си да съберат трибуните, магистратите, едилите, квесторите, преторите и всички останали нива на власт в Рим. Повече от хиляда мъже седяха по широките редици около централната сцена и гледаха надолу към Помпей, навъсени от страх и изтощение.

Помпей се изкашля и потърка настръхналите си голи ръце. Театърът не беше отоплен и дъхът на събралите се се вдигаше на пара.

— Случилото се нощес беше най-близо до края на Рим — започна Помпей.

Всички стояха замръзнали като статуи, но Помпей видя на лицата им да се изписва решителност. Всички дребни вражди бяха забравени пред лицето на събитията от предишната нощ. Знаеше, че те биха направили всичко, за да възстановят мира в града преди падането на следващата нощ.

— Всички сте чули, че Клодий беше убит при сбиванията, а тялото му беше изгорено в курията. Самият сенат също стана на пепел. Голяма част от града е разрушена от пожари, трупове задръстват всяка улица и канал. Градът е в хаос, без храна и вода в много квартали. До довечера хората ще изгладнеят и насилието ще започне отново.

Той замълча. Тишината беше пълна.

— Войниците ми заловиха сенатор Милон на зазоряване, когато се опитвал да избяга от града. Имам намерение да претърся града за остатъците от сподвижниците му, но съдебните дела ще им дадат време да се прегрупират и превъоръжат. Нямам намерение да им давам втора възможност, приятели. — Той си пое дълбоко дъх. — Извиках ви тук, за да ми гласувате

правомоцията на диктатор. Ако остана обвързан от законите, не мога да отговарям за мира в града нито тази нощ, нито която и да било друга. Искам от вас да се изправите и да потвърдите това.

Почти като един хилядата членове на управляващата класа станаха. Помпей изчака малко, после кимна с жестоко задоволство и им махна да седнат.

— Стоя пред вас като диктатор — високо заяви той. — И от този момент обявявам военно положение в града. По залез-слънце ще бъде наложен нов вечерен час и всеки, който бъде заловен на улицата след него, ще бъде екзекутиран незабавно. Моят легион ще плени водачите и мъченията ще ни дадат имената на ключовите фигури от редиците на уличните банди. Обявявам, че тази сграда ще бъде седалище на управлението, докато не бъде построена нова сграда на сената. Храната ще се разпределя във форума, при северната и при южната порта, до приключване на, извънредното положение.

Огледа редиците и се поусмихна. Сега щеше малко да ги заболи.

— Всеки от вас ще плати данък от сто хиляди сестерции или една десета от богатството си, ако е по-голямо. Сенатската съкровищница е плякосана, а имаме нужда от пари, за да изправим града на крака. Ще получите отплата, когато сандъците отново се напълнят, но дотогава това е необходима мярка.

Мърморене на недоволство премина през отекващата зала, но недоволните бяха съвсем малка група. Останалите бяха принудени да погледнат твърдо на факта, че всичко, което са смятали за солидно, е много крехко, и не се колебаеха да платят за сигурността си. Помпей съжеляваше, че Крас не е тук. Можеше да измъкне от него по-голяма сума. Изпращането на писмо с молба нямаше да има силата на личен разговор, но това не можеше да се промени.

След кратък поглед към бележките си продължи:

— Ще извикам един легион от Гърция, но докато те стигнат до града, имаме нужда от всеки мъж, който може да върти меч. Онези от вас, които имат охрана, ще дадат броя ѝ на писарите, преди да си тръгнат. Трябва да знам на колко мъже можем да се доверим в случай на следващи размирици. Моят легион понесе тежки загуби тази нощ и трябва да се попълни. Това е от първостепенно значение, ако имаме намерение да разбием бандите, преди отново да са набрали сила. Ще екзекутирам последователите на Милон и Клодий без церемонии или публично оповестяване.

— Тази нощ ще бъде най-трудната, приятели — приключи той. — Ако я преживеем, редът бавно ще се възстанови. Впоследствие ще наложа такса на всички жители по римските земи, за да можем да възстановим града.

Все още забелязваше сковаващ страх върху много от лицата пред себе си, но по други се проявяваше първият блясък на надеждата. Поиска мненията им и мнозина се изправиха, за да попитат за подробностите на новото управление. Помпей се отпусна — знаеше точно как да отговори на въпросите им. Почувства се, все едно бяха на заседание на сената. Това даваше надежда — на всички.

Брут седна на пъна на стария дъб, който беше отсякъл заедно с Тубрук, и подпря тоягата си до коленете си. В зелената гора беше лесно да си спомни усмивката на стария гладиатор, когато го бе посрещнал преди толкова години.

Смръщи се, протегна крака си и почеса пурпурната линия, която минаваше от коляното му почти до слабините. Подобна линия като шев минаваше през ключицата му и показваше колко близо е бил до смъртта. И двете рани се бяха възпалили и той не си спомняше много от първата седмица в имението. Клавдия каза, че бил щастливец, че не е загубил крака си, но раната най-после се беше затворила, въпреки че го сърбеше непоносимо. В съзнанието му се върна неясният образ на това как го почистват с мокър парцал и той се намръщи от притеснение. Юлия се беше превърнала в млада жена с много от красотата на майка си. Помисли, че Александрия вероятно я е извикала за разговор насаме относно грижите за него. Естествено имаше само няколко дни, в които тя не беше идвала при него, и когато я видя, очите ѝ проблясваха като на Корнелия, когато беше ядосана. След този момент само Александрия го почистваше от потта и мръсотията.

Брут се усмихна криво. Александрия се отнасяше към него като към болен кон и го търкаше с груба безпристрастност, след което той засияваше от чистота. Беше истинско облекчение, когато най-накрая беше достатъчно силен, за да може сам да слезе до банята и да се измие. Тя със сигурност щеше да му смъкне кожата, ако се беше залежал по-дълго.

В гората беше спокойно. Птица запя в някакво дърво наблизко и той погледна криволичещата пътека. Спомни си двете момчета, които тичаха през храстите по своя път към това да се превърнат в мъже. Тогава приятелството беше просто нещо и двамата с Юлий го приемаха за даденост. Брут си спомни как бяха притиснали кървавите си ръце — сякаш целият живот можеше да бъде сведен до прости клетви и действия. Беше странно да погледне назад към онези дни, толкова много неща се бяха случили. Имаше времена, когато беше горд от мъжа, в който се беше превърнал, и други, в които би дал всичко отново да е момче и всички избори все още да са пред него. Имаше толкова много неща, които би променил, ако можеше.

През онези дълги лета двамата сякаш бяха безсмъртни. Знаеха, че Тубрук винаги ще е до тях да ги пази, и бъдещето беше просто възможност да продължат приятелството си през годините и в други земи. Нищо не можеше да застане между тях, дори и самият Рим да се сринеше.

Извади ножа от колана си, пхна върха под първия шев и дръпна конца. Внимателно измъкна скъсания край през кожата и продължи така до последния възел. Беше мълчалив и съсредоточен, но докато приключи, беше мокър от пот. Хвърли лепкавия конец в храстите. Тънка капка кръв се спусна през светлите косъмчета на бедрото му и той я попи с палец.

Изправи се бавно и почувства световъртеж и слабост. Реши да остави шевовете на врата си за цял живот, въпреки че и те го сърбяха непоносимо.

— Знаех си, че ще те намеря тук — чу гласа на Юлия.

Обърна се към нея и се усмихна на безгрижната ѝ стойка. От колко ли време го наблюдаваше. На колко години беше, на шестнайсет? Дългокрака и красива. Александрия нямаше да се зарадва, ако разбере, че са говорили в гората, но пък той нямаше да ѝ каже.

— Реших, че мога да опитам да походя. Кракът ми става по-силен, въпреки че ще мине

известно време, преди да мога да разчитам на него.

— Когато оздравееш, ще се върнеш при баща ми — каза тя.

Това не беше въпрос, но той кимна.

— Най-много след няколко седмици. Сега, след като Помпей е диктатор, градът е достатъчно спокоен. Тогава всички ще ви оставим на спокойствие. И тук пак ще стане спокойно.

— Харесва ми да има хора тук — бързо отвърна тя. — Дори децата.

Брут се усмихна. Въпреки усилията на Табик и сестра му още на третия ден най-малките започнаха да тичат лудо, привлечени от гората и реката. Клавдия на три пъти беше спасила едно от удавяне в езерото. Беше странно колко бързо се възстановиха от ужасните събития и пътуването извън града. Брут предполагаше, че когато поглеждат назад към тази странна година от живота си, няма да си спомнят избитите мъже, или пък ако си ги спомнеха, това нямаше да е нищо в сравнение с първото яздене на кон в двора и как Табик ги придържа на седлото. Децата бяха странни същества.

Юлия беше наследила част от грацията на майка си. Косата ѝ беше дълга и вързана на тила. Когато говореха, винаги се вираше в лицето му, все едно всяка негова дума беше ценна. Той се зачуди какво ли е било детството ѝ в имението. Той винаги беше имал Юлий, но въпреки учителите и Клавдия детството на Юлия явно бе доста самотно.

— Разкажи ми за баща ми — каза тя и се приближи.

Болката в крака му ставаше непоносима и преди мускулите му да се свият, той взе тоягата и отново седна на пъна. Върна се към спомените си и се усмихна.

— Когато бяхме малки, обичахме да се катерим по това дърво. — И плесна пъна с ръка. — Юлий беше убеден, че може да се изкатери по всичко, и прекарваше часове по ниските клони, опитваше се да измисли начин как да се качи нагоре. Стъпваше на сплетените ми ръце, но дори и тогава следващият клон беше прекалено далече, за да го стигне, без да подскочи. Знаеше, че ако не успее, може да си счупи врата, а вероятно да събори и мен. — Той се разсмя на спомена.

Юлия се приближи и седна до него и той усети цветното масло, което използваше при къпане. Не знаеше от какво цвете е, но му напомняше за лятото. Вдиша дълбоко и само за момент си позволи да си представи как целува хладната кожа на шията ѝ.

— И падна ли? — попита тя.

— Два пъти — изсумтя Брут. — Втория път ме повлече със себе си и си изкълчих китката. Той пък си насини бузата, все едно го бяха зашлевили яко, но въпреки това опита още веднъж и този път стигна клона. — Въздъхна. — После май спря да се катери. Нали беше успял — какво повече?

— Ще ми се да съм ви познавала тогава — каза замислено тя и той я погледна и поклати глава.

— Едва ли. Бяхме големи калпазани. Изненадващо е, че изобщо оживяхме.

— Той е щастливец, че си му приятел — каза момичето и леко се изчерви.

Брут внезапно се замисли как ли би възприела тази ситуация Александрия, ако случайно се разхождаше из гората и ги видеше. Момичето беше наистина привлекателно. Можеше да я помоли да се подпре на ръката ѝ, докато вървяха през гората, и да си открадне някоя целувка. Ароматът на цветя изпълваше дробовете му. Той озапти непокорните си мисли.

— Трябва да се прибирам, Юлия. Сигурно и на теб ти е студено.

Напълно несъзнателно погледът му мина по шията ѝ и към извивката на гърдите ѝ.

Знаеше, че тя е забелязала, и се ядоса на себе си. Погледна към гората и се изправи.

— Идваш ли? Скоро ще се стъмни.

— Кракът ти кърви — отвърна тя. — Беше прекалено рано да си вадиш конците.

— Не беше. Виждал съм достатъчно рани и мога да преценя. Отсега ще ходя и ще яздя всеки ден, за да си възвърна силата.

— Ще ти правя компания, ако искаш — каза тя. Очите ѝ бяха огромни и тъмни и той се изкашля, за да прикрие колебанието си.

— Не мисля, че едно хубаво момиче трябва... — О, чудесно! Запъна се и спря. — Ще се върна сам, благодаря ти. — Тръгна сковано по пътеката, като се ругаеше тихо, но свирепо.

Под студените звезди Брут водеше кобилата си през двора към конюшните, леко задъхан след ездата. Александрия сигурно спеше в стаята си. Той се намръщи. Нищо не беше толкова просто, колкото искаше, особено с жените в живота му. Ако искаше спорове и сцени, щеше да си вземе съпруга. Усмихна се при тази мисъл, после вдигна глава към луната. Наслаждаваше се на тишината. И двамата трудно преживяваха дългите скучни седмици в имението след ужаса на размириците. Имаше моменти, когато изгаряше от желание да препуска с коня си или да се бие, или да я отведе в леглото за цял следобед. Тогава раната му го караше да побеснява. Не му помагаше фактът, че правенето на любов беше ограничено от неспособността му да коленичи — той мразеше да е слаб.

Мислеше, че я обича, но прекалено често се караха за дреболии и после се гледаха обидено. Повече от всичко мразеше дългото мълчание. Понякога се чудеше дали наистина са влюбени.

Конюшната беше топла, особено след мразовития нощен въздух и студените звезди. Светлината на луната влизаше през високия прозорец и придаваше мек блясък на дъбовите прегради.

Беше спокойно място, само с тъмните силуети на конете за компания.

Все още му беше трудно да язди. Намръщи се при мисълта колко ниско е паднал. Само няколко мили през полето го бяха докарали почти до изтощение.

Докато четкаше кобилата, сламата зад него изпука и той замръзна. Кой още можеше да е буден в този час? Обърна се и видя Юлия, облежната на една колона. Лицето ѝ беше бледо на слабата светлина.

— Къде си ходил по това време? — прошепна тя. Изглеждаше сякаш е станала от леглото, косата ѝ бе разпусната. Беше се увила в някакъв мек чаршаф и той забеляза колко е стегнат около гърдите ѝ. Зачуди се дали тя забелязва къде се спират очите му.

— Само няколко мили. Прекалено е студено за кобилката — каза той. Кобилата изпръхтя тихо и го побутна да продължи да я четка.

— Значи скоро ще си тръгнеш. Табик каза, че Помпей бил победил бандите.

— Така е. Той е твърд мъж — отвърна Брут.

Усещаше в гласа ѝ напрежение, което не беше чувал досега. Дали беше от топлата конюшня, или от аромата на кожа и слама, или просто от близостта ѝ, но усети, че се възбужда, и благодари на мрака, че скрива това от погледа ѝ. Продължи да четка кобилата с дълги бърснещи движения.

— Баща ми ме е обещал на него. Казвал ли ти е? — внезапно попита тя. Малко заваляше думите. Брут спря и я погледна.

— Не.

— Клавдия казва, че трябва да съм поласкана. Той дори не е бил консул, когато са направили уговорката, а сега ще съм съпруга на диктатор.

— Ще те отведе далече оттук — тихо каза Брут.

— Към какво? За да ме гримират всеки ден робите и да не мога да яздя? Виждала съм жените на сенаторите. Гарги с хубави дрехи. И всяка нощ ще лягам със старец. Баща ми е жесток.

— Да, понякога е жесток — отвърна Брут. Щеше му се да ѝ разкаже за жалката бедност, която беше виждал в града. Като съпруга на Помпей тя никога нямаше да познае глад или страх. Юлий беше направил хладен избор за дъщеря си, но имаше и по-лоши съдби, пък и това му беше донесло Галия. Брут внезапно видя как бракът ще свърже семействата — и може би да даде на Юлий наследник.

Колкото и да харесваше момичето, не можеше да не отбележи колко трябва да е била пазена, за да не опознае света такъв, какъвто е.

— Кога ще отидеш при него? — попита той.

Тя гневно отметна косата си.

— Вече трябваше да съм отишла, ако баща ми не беше далече. Просто любезност от страна на двамата. Сделката е сключена отдавна и пратеникът на Помпей вече пристигна — мили думи и подаръци. Достатъчно злато и сребро, за да се задуша. Ако можеше да видиш цената на роба, който изпратиха...

— Не, момиче, ти няма да си робиня за него. Нали носиш кръвта на баща си. За нула време ще започнеш да го въртиш на пръста си. Ще видиш.

Тя се приближи и той отново усети аромата на цветя. Тя пристъпи още една крачка и той я хвана за китките.

— Сега за какво мислиш? — Гласът му беше прегракнал. Нищо от това не му се струваше реално, още повече в полумрака. Гледаше бледата линия на шията ѝ в сенките.

— Мисля, че няма да отида при него девствена — прошепна тя и се наведе, така че устните ѝ докоснаха гърлото му. Той усети трепкащата топлина на дъха ѝ и вече нищо друго нямаше значение.

— Да — успя да каже. — Няма.

Пусна китките ѝ и смъкна чаршафа до кръста ѝ. Гърдите ѝ бяха бледи и идеални в тъмнината, с твърди зърна. Чу как дъхът ѝ се ускорява, когато прокара ръка по гърба ѝ, и усети, че трепери.

Започна да я целува, докато устата ѝ не разтвори топлината си за него. Без повече думи я вдигна на ръце до една купа сено и я положи на нея. Раните му бяха само някаква далечна болка, която едва усещаше, докато се събличаше. Дъхът му беше пресекнат. Наложил си да се движи бавно, когато се наведе над нея, и нежните ѝ устни отново се отвориха, за да извика.

Групата, която се събираше в двора, за да се върне в Рим, беше различна от пращните ужасени бегълци, които бяха потропали на портите преди почти два месеца. Клавдия беше казала на децата, че могат да идват да я виждат винаги когато поискат — едно-две трябваше да бъдат откъснати насила от нея. Старата бавачка обожаваше младите си питомци и тя плачеше.

Табик се изнервяше все повече всеки ден, прекаран извън града, и едва имаше търпение да тръгне сега, когато моментът най-после беше дошъл. Единствен той вече беше ходил няколко пъти до града — веднага щом забеляза, че портите отново се охраняват от легиона

на Помпей. Работилницата беше оцеляла, въпреки пожарите в района. Вярно, беше ограбена, но огромната пещ, която беше сърцето на работата им, беше недокосната. Табик вече чертаеше планове за нова врата и ключалки, с които да смени ступените. Тъкмо неговите разкази за възстановеното спокойствие в града бяха довели докрай престоя им в имението. Помпей беше безжалостен в унищожаването на водачите на бандите и поне през деня градът беше започнал отново да прилича на себе си. Имаше слухове, че Крас е пратил огромна сума на сената, а стотици дърводелци се бяха заели с възстановяването му. Щеше да мине доста време, преди гражданите отново да помислят за лукс като бижута, но пък Табик щеше да е готов да им го осигури. Това щеше да е още една стъпка към забравянето на ужаса на размириците.

Брут би искал да остави крака си да почива още малко, но Александрия ставаше все по-студена към него с всеки ден. Не мислеше, че тя може да знае какво се беше случило в конюшната, но имаше моменти, когато улавяше косите ѝ погледи към него — все едно се чудеше кой е той. Без да е сигурен откъде точно знае, беше уверен, че ако остане в имението, това ще е последното им виждане.

Тъй като бяха далече на юг, пролетта беше дошла рано и дърветата в гората бяха започнали да разцъфват. Несъмнено Юлий щеше нетърпеливо да го очаква на север и Брут с нежелание осъзна, че е време да тръгва. Щеше да се върне при легионерите си — поради някаква причина обаче тази мисъл не го изпълваше с обичайния ентузиазъм. Стъпи на дървеното трупче, което вече му беше необходимо, за да се качи на седлото, и огледа крадешком двора, докато поемаше юздите. Юлия не беше излязла. Той усети острия поглед на Александрия, докато очите му търсеха момичето.

Един от робите отвори широко тежката порта — и в този момент се показа и Юлия.

— А, дойде значи! — каза Клавдия. — За малко да ги изпуснеш.

Юлия тръгна покрай всички, за да се сбогува и да приеме благодарностите им като господарка на дома. Брут гледаше внимателно как си говорят с Александрия — и двете се усмихваха и помежду им не се забелязваше напрежение. Стегна се, когато Юлия се приближи до него, но реагира естествено, когато тя се надигна, за да получи целувка за довиждане. Усети езика ѝ да се насочва към устните му за момент и това го накара да замръзне от притеснение. Устата ѝ имаше аромат на мед.

— Върни се — прошепна тя, докато той се изправяше на седлото, без да смее да погледне Александрия. Усещаше погледа ѝ забит в тила му и знаеше, че страните му са пламнали, но се опитваше да се престори, че нищо не се е случило. Беше сигурен, че това не е нещо, което ще разкаже на Юлий.

Щом колоната тръгна, децата се развикаха и замахаха с ръце. Клавдия им беше приготвила лакомства и скоро те вече пъхаха мръсните си пръстчета в торбите. Брут хвърли последен поглед към имението, което познаваше от дете, за да го запази в спомените си. Макар че всичко друго в живота му можеше да се промени до неузнаваемост, някои неща си оставаха стабилни и му носеха хармония.

Факлите хвърляха отблясъци по златната корона на арверните. Жрецът я вдигна високо. В другата си ръка държеше златна огърлица.

Беше намазал тялото си с кръв и пръст в дълги линии и поради това почти се сливаше със сенките в храма. Гърдите му бяха голи, а брадата му беше намазана с глина и разделена на груби бели шипове, които трепкаха, докато говореше.

— Старият цар е мъртъв, арверни. Тялото му ще бъде изгорено, но името и делата му ще продължат да живеят. Той беше истински мъж, арверни. Стадата му наброяваха хиляди глави и десницата му беше силна чак до края. Той разпръсна семето си навред, за да даде живот на синове, и сега жените му скубят косите си и дерат лицата си от мъка. Няма да го видим повече.

Огледа племето, което се беше събрало в храма. За него самия това беше тежка нощ. Двайсет години беше приятел и съветник на стария цар и споделяше страховете му от бъдещето, когато възрастта и слабостта бяха започнали да отнемат дъха му. Кой от синовете му имаше силата да поведе племето в толкова трудни времена? Най-младият, Брай, беше още момче, а най-големият беше надут самохвалко, прекалено слаб там, където един цар трябва да бъде силен. Мадок нямаше да стане цар.

Свещеникът погледна Сингето, който стоеше на тъмния мрамор до братята си. Той беше достатъчно добър боец, за да ги поведе, но нравът му вече беше добил лоша слава сред арверните. Беше убил трима мъже в двубой, преди да стигне възрастта за посвещаване в мъжество, и старият жрец би дал всичко да има още няколко години живот, за да види как ще се развие.

Думите трябваше да бъдат казани, въпреки че жрецът усети студенина в сърцето си, когато си пое дъх да ги каже.

— Кой от вас ще вземе короната от ръката ми? Кой е заслужил правото да поведе арверните?

Тримата братя се спогледаха и Брай се усмихна и поклати глава.

— Това не е за мен. — И отстъпи крачка назад.

Сингето и Мадок се гледаха. Тишината стана потискаща.

— Аз съм най-големият — най-послед каза Мадок. По страните му бе избила червенина от гняв.

— Да, но не ти си човекът, от когото имаме нужда сега — тихо промърмори Сингето. — Който и да вземе короната, трябва да се приготви за война... или да види племето ни унищожено.

Мадок изсумтя. Беше по-висок от брат си и се наведе заплашително над него.

— Виждаш ли армии в нашите земи? Покажи ми къде са. Посочи ми ги.

Сингето беше чувал това и преди.

— Те идват. Заминаха на север, но ще се върнат съвсем скоро. Срегнах се с водача им и той няма да ни остави да си живеем живота. Неговите хора вече обреха сеноните и продадоха хиляди в робство. Те не можах да го спрат и сега техните жени плачат в полята. Той трябва да бъде победен, братко. Ти не си човекът, който може да го направи.

— Те бяха сенони, братко — изръмжа Мадок. — Арверните са мъже. Ако дойдат да ни притесняват, ще ги отблъснем.

— Не можеш ли да погледнеш по-далече? — сопна се Сингето. — Ти си сляп, както бяха слепи и сеноните. Ще направя от арверните факла в тъмнината, факла, която да събере останалите племена. Ще ги поведе срещу римляните, преди да са помели цяла Галия. Не можем да стоим повече сами.

— Ти си прекалено уплашен от тях, за да бъдеш цар, малкият — озъби се Мадок.

Сингето натисна устата му с ръка и го отблъсна.

— Няма да гледам как унищожаваш народа ни. Нека се изправим пред съда на небесата.

Мадок прекара език по зъбите си и усети вкуса на кръв. Погледът му стана по-твърд.

— Както искаш, малко братче. Огънят и боговете ни гледат. Такъв е законът.

Двамата се обърнаха към жреца и кимнаха.

— Донесете железата — каза той. — Решението ще бъде взето от огъня.

И помоли боговете да дадат смелост на по-достойния да поведе арверните през тъмните дни, които им предстояха.

Юлий се задъхваше. Въздухът във високопланинския проход беше рядък и въпреки че в долините пролетта вече беше дошла, по върховете студът причиняваше болка в дробовете дори и на най-яките бойци. Юлий погледна към Брут, който беше далече назад. Приятелят му беше загубил много сили и макар да се възстановяваше от раните си, Юлий често си мислеше, че щеше да е по-добре да го оставят да ги настигне по-късно.

Когато Брут пристигна в Ариминум целият в прах, Юлий закипя от желание да чуе последните новини от Рим. Докладът обаче, който получи, го обърка. Искаше му се да хване куцукания Брут за раменете и да го раздруса, за да не му говори за случилото се. Стариият гняв отново нахлу в него, докато го слушаше, но той не си позволи да го покаже. Сервилия си беше тръгнала и той трябваше да се помъчи да запълни пукнатината, която се беше образувала в отношенията им.

Спомняше си хилядите пъти, когато с няколко думи или дори само с кимване беше карал мъжете край себе си да възвръщат увереността си. Изпита само тъга, когато осъзна, че и най-стариият му приятел има нужда от такива безобидни лъжи. Едно беше да потупа някой войник по гърба и той да изправи рамене. Съвсем различно обаче беше да се откаже от искреността в отношенията с най-стариия си приятел. След първата си среща почти не бяха говорили.

Мислите на Юлий се насочиха към Регул, който вървеше тежко до него през снега. Той беше един от онези, които формираха сърцевината на легиона. Някои от хората заприличваха на животни в битките за Рим, но мъже като Регул сякаш никога не губеха последната част от човешката си същност. Можеха да проявят нежност към жена или дете и после да се хвърлят в битка и да рискуват живота си за нещо повече от себе си. Имаше сенатори, които виждаха в тях само средство за убиване, но никога мъжете, които бяха и които можеха да осъзнаят какво означава Рим. Легионерите участваха в изборите винаги когато имаха тази възможност. Пишеха писма до дома, ругаеха и пикаеха в снега като всички други и Юлий разбираше защо ги бе обичал Марий.

Да водиш такива мъже не беше лека отговорност. Те очакваха от него храна и подслон, както и ред в живота си. Уважението им се печелеше трудно и можеше да бъде загубено за един-единствен миг на малодушие или погрешна преценка. Не можеше да ги спечели по никакъв друг начин.

— Трябва ли да тичаме, Регул? — попита Юлий и с мъка си пое дъх.

Центурионът се усмихна сковано. В Ариминум всички отново бяха започнали да се бърснат и лицето му бе зачервено и изпръхнало от вятъра.

— Конете ще капнат да тичат до нас, господарю — отвърна Регул.

Юлий го тупна по гърба и огледа планините. Минаваха през опасно и красиво място. Болезнената белота на високите върхове блестеше на слънцето. Зад тях Брут полагаше огромни усилия да не ги губи от поглед.

Регул забеляза, че Юлий гледа надолу по виещата се пътека, и попита:

— Да се върна ли при него, господарю? Куца все по-лошо.

— Добре. Кажи му, че ще го изпреваря в Галия. Той ще разбере.

Дългите жезла в мангалите бяха почервенели. Мадок и Сингето се бяха съблекли до кръста и седяха на пода на храма. Всички родове бяха тук. Жрецът отново и отново проверяваше жезлата, докато не остана доволен — косъмчетата на дясната му китка се опърлиха, когато прекара ръка над тях.

Най-после се обърна към двамата братя. Мадок беше по-мускулест, като бик, също както баща си навремето. Фигурата на Сингето беше много по-изваяна и по него нямаше и следа от излишна плът. Свещеникът пристъпи напред и се обърна към мълчаливите присъстващи.

— Един цар трябва да притежава сила, но трябва да притежава и решителност. Всички хора изпитват страх, но царят трябва да го победи в решителните моменти. — Спря за момент, предвкусваше думите на ритуала. Навремето неговият учител използваше пръчка при всяка грешка. Тогава го мразеше, но сега използваше същия метод за учениците в храма. Думите бяха важни.

— По правото на кръвта тези мъже избраха съда на огъня. Единият ще получи короната, другият ще бъде прогонен от земята на арверните. Такъв е законът. Мъжът, който ще ни поведе, трябва да има толкова остър ум, колкото е остър мечът му. Той трябва да е както хитър, така и смел. Боговете ни уверяват, че днес пред нас има такъв мъж. Един от двамата тук.

Двамата братя седяха неподвижно, подготвяха се за това, което предстоеше. Свещеникът хвана първото желязо и го извади. Дори тъмният край, който държеше, беше горещ и ръката му се стегна.

— По-старият започва пръв — каза той. Гледаше жълтеникавочервения връх.

Мадок взе желязото и се обърна към Сингето. Очите му блестяха от злоба.

— Да видим кой от нас е благословен — прошепна той.

Сингето не каза нищо. Мадок започна да приближава пръчката все повече и повече до гърдите на брат си. Русите косъмчета започнаха да съскат, вдигна се ужасна воня. После Мадок допря желязото до кожата на брат си и натисна.

Сингето издиша силно. Всеки мускул на тялото му се вгвърди от агония, но той не извика. Мадок притискаше желязото, докато то не изстина. После се намръщи и го върна в огъня.

Сингето погледна кафявата резка, която се беше надигнала върху кожата му. От нея сълзеше белезникава течност. Той си пое дълбоко дъх и взе друго желязо. Мадок задиша все по-бързо и по-бързо.

И изръмжа, когато металът го докосна, и посегна към друга пръчка в мангала. Жрецът докосна неодобрително ръката му и той я отпусна и задиша хрипливо.

Съдът на огъня беше започнал.

В края на втория ден в планината криволичещата пътека започна да се спуска към Галия. Юлий спря и се обърна към високия проход над тях. Изненада се, че са го оставили толкова далече зад себе си. Всички бяха капнали и жадуваха за храна и сън. Юлий обаче усещаше странна яснота, все едно гладът и вятърът бяха изострили сетивата му. Под него се простираше Галия — в по-тъмно зелено, отколкото си бе представял, че може да съществува. Дробовете му сякаш бяха по-широки и той си пое дълбоко дъх само заради удоволствието, че е жив.

Брут се чувстваше така, сякаш върви през планината цял живот. Раненият му крак пулсираше, когато отпуснеше тежестта си върху него, и той беше сигурен, че ако не беше конят, на който да се крепи, отдавна щеше да е паднал. Когато центурията спря за почивка, двамата с Регул тръгнаха към челото на колоната. Юлий чу как някои от хората му възкликват радостно и викат окуражаващо, обърна се, видя Брут и Регул и се усмихна. Привързаността между войниците му винаги го изпълваше с гордост.

Цезар пак погледна към Галия, която се разстиляше под тях. Изглеждаше измамно спокойна. Сякаш можеше да направи една крачка и да се озове в средата ѝ. Надяваше се, че някога преминаващите през проходите ще поглеждат надолу към градове, големи като Рим. Отвъд беше морето, зовеше го, и той си представи флотата, която щеше да преведе Десети и Трети през него. Племената щяха да платят данъците си в злато и той щеше да използва това злато, за да види какво има зад далечните бели скали. Щеше да отведе Рим до края на света, където дори Александър не беше стъпвал.

Брут спря до него и Юлий го погледна. Около очите на приятеля му имаше тъмни кръгове. Но в изтощението си сякаш беше изгубил част от студенината, която беше донесъл от Рим. Цезар посочи земята под тях и попита:

— Виждал ли си нещо по-красиво?

Брут взе манерката на Регул и я вдигна към напуканите си устни. После попита:

— Състезаваме ли се, или не? Няма да те чакам.

И тръгна надолу по склона. Юлий го наблюдаваше с обич. Регул се поколеба, неуверен дали трябва да последва Брут.

— Върви с него — каза Цезар. — Ще тръгна след вас.

Вонеше на изгоряла плът. И двамата мъже бяха в рани — кожата им цъфтеше при всеки допир на железата. Единайсет пъти вече бяха издържали на болката. Сингето се олюляваше, подготвяйки се за дванайсетия, оголените му зъби лъщяха. Внимателно наблюдаваше брат си. Проверката беше толкова за съзнанието, колкото и за тялото, и двамата знаеха, че ще приключи едва когато единият откаже да докосне другия.

Мадок стисна желязото и се поколеба. Ако пак жигосаше брат си, трябваше и той да понесе болката още веднъж. Не знаеше дали ще може, въпреки че желанието да види Сингето унижен все още беше силно.

Съдът с огън беше трудна проверка. През вълните на болката единственото облекчение беше мисълта, че след миг и неговият мъчител ще изпита същото. Решителността и силата се събираха, за да устоят на мъчението, и Сингето усети как в него се надига надежда, докато брат му продължаваше да се колебае. Дали това беше част от собствената му жестокост — да удължава момента, или най-после беше загубил сили пред желязото?

— Богове, дайте ми силата за още веднъж — прошепна Мадок и Сингето почти изкрещя,

когато брат му вдигна нажеженото желязо, и затвори очи в очакване и страх. Цялото му тяло се бе стегнало и всеки път той изпитваше ужас, че няма да има волята да продължи, когато дойдеше неговият ред да избира. Духът определяше победителя в съда на огъня, никога тялото, и Сингето изведнъж осъзна, че никога нямаше да научи това, ако не го беше изпитал.

Метален звън отекна в храма и очите на Сингето се отвориха учудено. Мадок беше хвърлил желязото и го гледаше. Лицето му бе разкривено от болка и напрежение.

— Достатъчно, братче — каза Мадок и едва не припадна.

Сингето го хвана, за да го задържи, и направи гримаса, когато раните му цъфнаха отново.

Жрецът се усмихна. Вече планираше своето допълнение към историята на племето. Единайсет издържани жезела! Не можеше да си спомни за повече от девет, а дори и великият Айлпейн беше издържал само седем, за да стане цар преди триста години. Това беше добра поличба и той почувства как мрачното му притеснение се разсейва.

— Единият ще стане цар, а другият ще си тръгне — каза той високо. Пристъпи към Сингето и сложи златната лента на главата му, закачи и огърлицата около изпънатите жили на врата му.

— Не — каза Сингето; гледаше брат си, — Няма да те изгубя след тази нощ, братко. Ще останеш ли да се бием срещу тях заедно? Имам нужда от теб.

Жрецът ужасено ахна.

— Но законът...

Сингето вдигна ръка и го спря, бореше се с болката, която заплашваше да вземе надмощие.

— Имам нужда от теб, Мадок. Ще ме последваш ли?

Брат му се изправи. Лицето му бе разкривено от болка, от раните по гърдите му потече кръв.

— Да, братко, да.

— Тогава да съберем племената.

Юлия спря пред стъпалата на изгорелия сенат и потрепери. Миризмата на дим все още се усещаше във въздуха и беше лесно да си представи как размирниците се събират тук. Строителството на новата сграда вече беше започнало и шумът на тълпата беше придружен от ударите на чукове и виковете на работниците.

Изнервената Клавдия пак замърмори:

— Е, видя щетите и пое риск, който не трябваше да поемаш. Градът не е сигурно място за младо момиче, дори и сега.

Юлия я изгледа гневно.

— Виждаш войниците, нали? Помпей контролира всичко. Така каза Брут. Зает е със срещи и речи. Може би е забравил за мен.

— Говориш глупости, момиче. Да не искаш да виси под прозореца ти като младеж?

— Въпреки това, ако се надява да ме вкара в леглото си, трябва да прояви малко интерес, не смяташ ли?

Клавдия се огледа, за да види дали някой в тълпата не ги слуша.

— Майка ти би се срамувала, че говориш такива срамотии. — И хвана Юлия за ръката.

Момичето направи гримаса и я издърпа; наслаждаваше се на възможността да притесни възрастната жена.

— Стига да не е прекалено стар, за да го намери. Мислиш ли, че може да е?

— Млъкни, момиче, или ще ти изтрия усмивката с шамар — изсъска Клавдия.

Юлия сви рамене, но с удоволствие си помисли за допира на кожата на Брут до нейната. Знаеше, че не трябва да казва на Клавдия за нощта в конюшните, но страхът ѝ беше отминал с първата остра болка. Брут беше нежен с нея и тя откри глад у себе си. Надяваше се Помпей да го задоволи, когато най-после му станеше жена.

Някакъв глас прекъсна мислите ѝ и почти я накара да подскочи.

— Да не сте се изгубили? Изглеждате доста самотни, тук на стълбите.

Клавдия се поклонил, навела глава. Тази изненадваща сервилност беше достатъчна, за да накара Юлия да огледа внимателно мъжа, който ги беше заговорил. Тогата му го определяше като човек от благородното съсловие — но и естествената му увереност сама по себе си беше достатъчна, за да покаже това. Косата му блестеше от масло. Мъжът се усмихна на оценката ѝ и си позволи за момент погледът му да слезе към гърдите ѝ.

— Просто се разхождаме, господарю — бързо каза Клавдия. — Имаме уговорка с приятели.

Юлия се намръщи, когато Клавдия за втори път хвана здраво ръката ѝ.

— Колко жалко — отвърна мъжът, докато оглеждаше преценяващо Юлия. Тя се изчерви, внезапно осъзнала, че е облечена доста просто.

— Ако приятелите ви няма да имат нищо против да почакаат, имам малка къщичка наблизко, където можете да се освежите и да похапнем. Разходката в града е уморителна, ако човек няма къде да си почине.

Мъжът се попипа по кръста и Юлия ясно чу подрънкването на монети. Клавдия се опита да я дръпне настрана, но тя не се подчини, решена да пресече арогантността на непознатия.

— Не се представи — каза и му се усмихна широко. Мъжът определено разцъфна при проявения ѝ интерес.

— Светоний Пранд. Аз съм сенатор, скъпа, но не всеки следобед прекарвам в работа.

— Аз съм... чувала съм за теб — бавно каза Юлия, въпреки че не се сещаше точно кой е.

Светоний кимна, сякаш очакваше да е известен на всички, а Клавдия пребледня и каза:

— Бъдещият ти съпруг ще ни чака, Юлия.

Възрастната жена успя да я накара да направи няколко крачки, но Светоний тръгна с тях — не искаше да я остави да си тръгне така лесно — и хвана ръката на Клавдия, за да ги спре.

— Ние просто разговаряме. Няма нищо лошо. — Отново подрънка монетите и Юлия едва не се разсмя на глас.

— Да не би да предлагаш да купиш вниманието ми, Светоний?

При тази прямота той примигна. Младата жена явно му играеше игрички.

— Съпругът ти ще има ли нещо против? — попита той и се приближи още една крачка. Нещо в студените му очи за секунда промени настроението ѝ и Юлия се намръщи.

— Помпей все още не ми е съпруг, Светоний. Може би няма да има нищо против да прекарам следобед си с теб. Как мислиш?

За момент Светоний сякаш не разбра думите ѝ. После болезнено осъзна значението им и лицето му потъмня.

— Познавам баща ти, момиче — измърмори той почти на себе си.

Юлия бавно вдигна глава. Най-после си спомни.

— Знаех си, че съм чувала за теб! О, да, знам кой си! — И се разсмя.

Светоний почервеня от безсилен гняв. Не се осмеляваше да ѝ каже и дума.

— Баща ми разказва чудесни истории за теб, Светоний. Трябва да ги чуеш, наистина трябва. — Тя се обърна за миг към Клавдия, без да обръща внимание на умоляващия ѝ поглед. — Той те е подмамил в една яма, нали? Помня, че го разказа на Клавдия. Беше много забавно.

Светоний се усмихна криво.

— И двамата бяхме много млади. Довиждане и на двете ви.

— Тръгваш ли си? Нали щяхме да ходим в къщата ти.

— Може би друг път — отвърна той. Очите му светеха от гняв. Юлия направи крачка към него.

— Бъди внимателен, като вървиш, сенаторе. Крадците може да чуят звъна на монетите, които носиш. Аз поне го чух. — Опитва се да го каже престорено невинно.

Той почервеня от гняв.

— Предай най-добрите ми пожелания на майка си — каза той и облиза долната си устна. В погледа му имаше нещо гадно.

— Тя почина — отвърна Юлия. Вече съжаляваше, че е подела този разговор.

— О, да, вярно. Ужасно нещастие — каза Светоний, но думите му прозвучаха кухо на фона на усмивката, която не можеше да сдържи. Кимна им отсечено и се отдалечи.

— Май го притеснихме — каза Юлия малко прекалено весело.

— Ти си заплаха за самата себе си — сопна се Клавдия. — Колкото по-скоро станеш съпруга на Помпей, толкова по-добре. Надявам се само той да има достатъчно ум да те бие, когато се налага.

Юлия я прегърна.

— Няма да се осмели. Баща ми ще му смъкне кожата.

Без предупреждение Клавдия ѝ удари шамар и Юлия стъписано се хвана за бузата. Възрастната жена я гледеше строго.

— Животът е по-труден, отколкото си мислиш, момиче. Много по-труден.

Царят на арверните затръшна вратата, за да спре вятъра. По пода се посипа сняг.

Обърна се към мъжете, които се бяха събрали след поканата му. Сред тях бяха представителите на най-древните племена в Галия. Тук бяха сеноните, кадурките, пиктавите, тюроните и много други. Някои от тях бяха васали на Рим, други представляваха само достойни за съжаление останки от властта, която бяха имали някога — армиите им бяха продадени в робство, а стадата им откарани, за да хранят легионите. Морбен беше отказал на предложението му, но другите се бяха обърнали към него, за да ги поведе. Заедно можеха да съберат армия, която да пречупи гръбнака на римското управление, и сега Сингето едва усещаше зимния студ, докато преценяваше хищните им изражения.

— Ще приемете ли заповедите ми? — тихо попита той. Знаеше, че ще се съгласят, иначе нямаше да пропътуват толкова път в студа, за да дойдат при него.

Един по един всеки мъж се изправи, заяви подкрепата си и обеща войниците си. Въпреки че никое племе не обичаше много арверните, годините на война ги бяха направили по-податливи на аргументите му. Защото сами щяха да паднат, но под управлението на един водач, един върховен цар, можеха да отблъснат нашествениците от Галия. Сингето се беше нагърбил с тази роля и от отчаяние те я бяха приели.

— Значи чакате и се подготвяте. Наточете мечовете и оправете броните си. Отделете запаси от зърно и осолявайте част от всеки вол, който колите за племето. Няма да направим

грешките от предишните години и да изразходваме силите си в безплодни атаки. Когато се движим, ще бъдем като един, и то само когато римляните са разпръснати и слаби. Ще им дадем да разберат, че няма да им отстъпим Галия. Кажете на бойците си, че ще вървят след върховния цар обединени, както са били преди хиляда години, когато нищо на света не е могло да се изправи срещу нас. Нашата история ни казва, че сме един народ, конници от планините. Нашият език ни показва братството и пътя.

Стоеше пред тях гордо изправен и внушителен. Нито един от царете не отклони поглед от смръщеното му лице. Мадок стоеше до рамото му и фактът, че е позволил на по-малкия си брат да вземе бащината корона, говореше ясно на всички. Думите на Сингето призоваваха към по-древна вяроност от тази към племето и всички усетиха как пулсът им се ускорява при мисълта да докажат, че не са по-долу от славните си предци.

— От този ден всички племенни спорове са прекратени. Нека никой в Галия не вдига меч срещу братята си, защото ще имаме нужда от всеки меч срещу врага. Ако има несъгласия, спирайте ги с моето име. — Сингето ги огледа твърдо. — Кажете им, че Верцингеторикс ги призовава на оръжие.

Юлий стоеше, увил ръка около високия нос на галерата и изпълнен с нетърпение. Белият бряг нарастваше пред очите му. Беше си взел урок от ужасното преживяване на първата експедиция и този път пресичаше морето в началото на годината. Флотата, която разбиваше морето на пяна с дългите си гребла, беше много по-голяма от първата и му струваше наистина много скъпо. Беше оголил защитата си за този поход, но белите скали на Британия бяха първият му провал и той не можеше да си позволи втори.

Беше трудно да не си спомня почервенялата от кръв морска пяна, когато галерите му бяха полетели към брега и се бяха разбили. Онази нощ, когато племената със синя кожа ги бяха нападнали във водата, изгаряше мислите му.

Хвана по-здраво дървото, докато си спомняше как Десети се беше опитал да пристане сред ревящата морска тъмнина. Прекалено много бойци останаха да плават с лицата надолу, а морските птици кацаха по телата им, докато те се люшкаха във вълните. Независимо откъде ги гледаше, тези три седмици бяха кошмарни. Валеше всеки ден — силен студен дъжд. Хората му бяха отчаяни. Никой не знаеше дали някоя от галерите е оцеляла. Въпреки че Юлий беше скрил това от хората си, никога не се беше чувствал толкова благодарен, както когато видя обрулените си галери да се появяват.

Легионите му се биеха смело срещу племената със синя кожа, но Юлий още тогава знаеше, че не може да остане на острова, ако няма флота, която да ги осигурява с провизии. Беше приел капитулацията на Комий, но мислите му вече бяха насочени към следващата пролет.

Сега уроците на този труден бряг бяха научени добре. От всички страни Юлий чуваше виковете на кърмчиите, които командваха гребците. Пръски морска вода го посипваха, когато греблата се вдигаха и падаха. Той огледа брега за боядисаните бойци. Този път нямаше да има връщане.

Във всяка посока, докъдето стигаше погледът му, галерите пореха вълните. Стотици кораби — беше ги изпросил, купил и наел, за да докарат пет пълни легиона до острова. Под палубите имаше две хиляди коня, които трябваше да пометат боядисаните племена.

С потреперване, свързано по-скоро със спомена, отколкото със студа, Юлий видя редиците на бойците да се появяват на скалите — но този път той ги презираше. Нека гледат как най-голямата флота, която е виждал светът, се приближава до бреговете им. Нека видят.

Вълните не бяха толкова силни и яростни като миналата година. В средата на лятото приливът едва разлюляваше тежките галери. Тръбачите засвириха, лодките бяха спуснати и Десети поведе...

Юлий скочи в приборя. Не можеше да повярва, че това е същият бряг. Мъжете вече изтегляха лодките по-далече от вълните. Навсякъде около него кипеше енергията, която познаваше от години. Крещяха се заповеди, първите слезли на брега оформяха защитен периметър и викаха следващата единица с дългите бронзови рогове. Юлий потрепери, когато мокрият му плащ се уви около тялото му. Качи се нагоре по брега, обърна се, погледна морето и се усмихна. Надяваше се, че боядисаните брители наблюдават армията, която навлизаше в земята им.

След като сваляше на брега толкова хора, можеха да се очакват злополуки. Една лодка се обърна, затисна един опций и му счупи крака. Тъй като имаше само една ръка, Рений падна

във водата. Измъкнаха го веднага, но той все пак ръмжеше от унижение. Все пак въпреки трудностите дебаркирането на толкова хора, без нито един живот да бъде изгубен, си беше повод за празнуване. Докато слънцето се скрие зад хоризонта, Десети беше очертал терена за първия отбранителен лагер и охраняваше възвишенията над брега, откъдето все още бяха уязвими.

Не видяха повече никаква следа от племената, които предишната година толкова яростно бяха защитавали земята си — след първоначалната си поява на скалите бритите се бяха оттеглили. Юлий се усмихна при мисълта за ужаса в техните лагери и селища и се зачуди какво ли е станало с Комий, царя на южните хълмове. Представяше си какво е било за Комий да види легионите му и да изпрати на брега бойците си, за да ги отблъснат. Потрепери, като си спомни за огромните кучета, които се биеха редом с бритите — трябваше буквално да ги наскат на парчета, преди да паднат. Но дори и те не можеха да спрат ветераните от Галия.

Комий се беше предал, когато легионите навлязоха сред дюните и в равнината отвъд тях. Беше дошъл във временния лагер на брега, за да предаде меча си в знак на подчинение. Пазачите го бяха спрели, но Юлий им направи жест да го пуснат, макар сърцето му да туптеше от напрежение.

Спомни си страхопочитанието, което изпита, когато най-накрая заговори с мъже, които в Рим бяха почти легенда. Въпреки дивия им вид откри, че племената разбират простата галска реч, която отдавна беше научил.

— Рибарите отвъд морето ви наричат „претани“, боядисаните — каза Цезар, докато претегляше меча на Комий в ръката си. — Как ги наричате вие?

Синият цар погледна придружителя си, сви рамене и отвърна:

— Не мислим много за тях.

Юлий се усмихна на спомена. Надяваше се Комий да е жив.

Брут доведе Трети Галски, за да подкрепи Десети, а Марк Антоний навлезе навътре в сушата, като всяка кохорта пазеше следващата — напредваха стадий по стадий. Вечерта галерите се върнаха навътре в морето, където нямаше опасност да ги изненадат, а легионите вече изграждаха укрепления.

След годините в Галия бойците работеха със спокойна ефективност. Извънредните обикаляха позицията, готови да предупредят легионерите и да задържат атаката, докато каретата се формират. Валовете се издигаха с лекотата на дълга практика и когато звездите и луната показаха, че приближава полунощ, лагерът бе готов.

Юлий нареди да свикат съвета и загледа как раздават топла храна на легионерите — те бяха работили здраво, за да я заслужат. Взе блюдо задушени зеленчуци и с наслада го помириса за удоволствие на бойците. После тръгна сред тях, като често спираше, за да си поговори с някой.

Берик беше останал в Галия само със своя легион и нередовни войници. Беше опитен и нямаше да рискува живота на хората под свое командване, но Брут беше ужасен от опасността да оставят толкова малко хора да пазят Галия, докато те са далече. Юлий беше изслушал протестите му и после продължи според плановете си: Брут не беше участвал в първата експедиция, когато бурята блъсна корабите му в брега, и не можеше да разбере необходимостта от втори, съкрушителен удар. Не беше виждал как морето почервенява и как легионерите падат под ударите на бойците със синя кожа и от зъбите на ужасните им кучета.

Юлий се молеше тази година бритите да преклонят глава пред него — или да бъдат

разбити. Имаше и хора, и кораби. Имаше благоприятно време и воля. Когато влезе в осветената от факли командна палатка, остави купата храна на масата: беше толкова напрегнат, че не можеше да яде. Рим беше далечен като мечта и имаше моменти, когато Юлий само клатеше учудено глава, че е толкова далече. Ех, ако Марий или баща му можеха да са тук и да споделят това с него. Марий щеше да разбере задоволството му. Беше навлязъл достатъчно навътре в Африка все пак.

Съветът се събра и Юлий нареди да донесат храна. Изчака всички да се нахранят — стоеше на входа на палатката и гледаше нощното небе.

Новината за флотата пристигна бързо. Щом пълната мощ на нашествието стана ясна, Комий се отказа от плановете си да защитава брега. Нямаше никакво съмнение в намерението на такава огромна сила и нямаше никаква възможност триновантите да могат да се справят с нея. Изтеглиха се навътре в укрепленията по хълмовете и Комий изпрати вестоносци до всички околни племена. Повика сениманите и анкалитите. Повика сегонтиаките и биброките и те дойдоха при него със страх. Никой жив човек не беше виждал толкова огромно струпване на врагове, а те знаеха колко много тринованти бяха избити предишната година, докато се биеха с много по-малка група.

Първата нощ беше прекарана в спорове.

— Не вие се бихте с тях предния път! — каза Комий на вождовете. — Бяха само няколко хиляди, а ни разбиха. С армията, която са довели сега, нямаме никакъв избор. Трябва да ги понесем, както понасяме зимата. Това е единственият начин да оцелеем.

Видя гняв по лицата на мъжете пред себе си. Анкалитът се изправи и Комий го изгледа решително — предусещаше думите му още преди да бъдат изречени.

— Катувеланите казват, че ще се бият. Ще приемат всеки от нас като брат по оръжие под управлението на техния цар. По-добре, отколкото да легнем и да ни вземат един по един.

Комий въздъхна. Знаеше за предложението на младия цар Касивелан и от него му се гадеше. Никой от събралите се, изглежда, не разбираше опасността от армията, дошла на бреговете им. Римляните нямаха спиране. Комий се съмняваше дали могат да бъдат принудени да се върнат в морето дори всеки от мъжете на тази земя да вдигнеше оръжие срещу тях. Царят на катувеланите беше заслепен от собствената си амбиция да поведе племената и Комий не искаше да участва в тази лудост. Касивелан щеше да получи урок по единствения възможен начин, също както Комий миналата година. За другите обаче все още имаше надежда.

— Нека Касивелан събере племената под знамената си. Това няма да е достатъчно, дори и ние да се присъединим. Кажи ми, Берая, колко мъже можеш да отделиш от нивите и стадата им, за да се бият?

Беран се размърда неспокойно, после сви рамене.

— Дванайсет стотици. По-малко, ако оставя достатъчно, за да пазят жените.

Под суровия поглед на Комий всеки от събралите се каза своята цифра.

— Значи заедно можем да съберем около осем хиляди бойци. Касивелан има три, а племената около него могат да добавят още шест, ако се съгласят да го последват. Седемнайсет хиляди, а срещу нас са мъже, които вероятно наброяват двайсет и пет, плюс още хиляди конници.

— Виждал съм и по-лошо — каза с усмивка Беран.

Комий го погледна.

— Не, не си. Изгубих три хиляди от най-добрите си мъже срещу тях на брега и в равнините. Те са страховити бойци, приятели, но не могат да ни управляват през морето. Никой никога не е успявал да го направи. Трябва да ги изтърпим, докато зимата не ги принуди да си идат. Вече знаят какво могат да направят бурите с корабите им.

— Ще ми е трудно да накарам хората си да оставят мечовете си — каза Беран. — Ще има много, които ще поискат да се присъединят към катувеланите.

— Тогава ги пусни! — изкрещя Комий, най-последно загубил търпение. — Остави всеки, който иска да умре, да се присъедини към Касивелан и да се бие. Ще бъдат унищожени. — Потърка гневно чело. — Първо трябва да мисля за триновантите, без значение какво решите. Останали сме съвсем малко, но дори да имах купища мъже, пак щях да чакам и да видя как катувеланите ще преживеят първата битка. Ако техният цар е толкова нетърпелив да ни поведе всички, нека покаже, че има силата да го направи.

Мъжете се заспоглеждаха. Това, че обсъждаха общ съюз, беше необичайно преживяване, но пък нищо не беше нормално, откакто бяха видели флотата сутринта.

Беран заговори първи.

— Ти не си страхливец, Комий. Затова те изслушах. Ще изчакам и ще видя как Касивелан ще се справи в първата битка. Ако може да пусне кръв на нашествениците, ще се присъединя към него. Не искам да стоя настрана с наведена глава, докато избиват народа ми. Това е прекалено трудно.

— Още по-трудно е да видиш как разрушават храмовете ни и пепелта, в която превърнаха анкалитите — сопна се Комий, но после каза примирително: — Направи това, което смяташ за правилно. Триновантите няма да участват. — И без повече думи Комий излезе и ги остави сами.

Беран се намръщи, после попита:

— Дали е прав?

Същият въпрос беше в главите на всички.

— Да оставим катувеланите да се счепкат — каза Беран. — Ще изпратя съгледвачите ми да наблюдават и ако кажат, че тези римляни могат да бъдат разбити, ще се включа и аз.

— Биброките ще са с теб — каза техният представител. Другите се присъединиха към него и Беран се усмихна. Разбираше защо царят на катувеланите иска да събере племената под свое управление. Мъжете в стаята можеха да доведат осем хиляди войници на бойното поле. Каква гледка щеше да бъде само! Беран трудно можеше да си представи толкова бойци на едно място.

Юлий стигна до укрепленията на триновантите в хълмовете на дванайсет мили от брега. Шумът и мирисът на морето бяха далече зад маршируващата му колона и легионерите, които мислеха за бъдещето, мърмореха доволно, докато вървяха през полята. Имаше дори лозя и те късаха още зелените чепки. Имаше и ябълки и Юлий беше доволен да се увери, че тази земя си заслужава завземането. Но въпреки това погледът му търсеше тъмните белези на мините. Беше обещал на Рим злато и калай от Британия — знаеше, че без тях лакомията на сената никога няма да бъде задоволена.

Легионите бяха разтегнати на цели мили, разделени един от друг от обозите. Имаха провизии за месец и съоръжения и екипировка, за да прекосяват реки и да строят мостове, дори да изградят град. Юлий не беше оставил нищо на случайността при втория си опит да покори тази страна.

Укрепленията бяха разпрострени в извита линия по хълмовете. Бяха солидни, от дърво и камък. Реката, отбелязана на картите като „Стър“, течеше под тях и Юлий изпрати водоносците да попълнят запасите на легионите. Все още не бяха в нужда, но Галия ги беше научила никога да не пропускат възможност да си набавят храна и вода. Картите им завършваха при реката и от всичко, което знаеха, това можеше да е последният източник на прясна вода, преди да стигнат до Темза — Тъмната река — на шейсет мили от брега. Ако тя изобщо съществуваше.

Юлий извика Брут и Октавиан и прати една кохорта ветерани от Десети да се приближи до укрепленията. После видя огромния Кир да се приближава към тях, усмихна се на притесненото му изражение и отговори на въпроса му, преди да е зададен:

— Добре, Кир. Ела при нас.

Броните на Десети блестяха под слънцето и Юлий почувства, че се изпълва с мощно въодушевление. Във всеки момент британците можеха да ги нападнат — но идеалните редици на хората му бяха готови да ги посрещнат.

Високо в чистия въздух пееха птици. Юлий бавно подкара коня си по склона към най-голямото укрепление. Започна да си представя отбраната и да планира как да я разбие, ако противникът не искаше да се предаде. Стените бяха добре изградени и всеки нападател щеше да попадне в обсега на оръжията, ако решише да нападне направо. Юлий си представи големината на тарана, необходим за разбиването на дебелите греди на портата, и отговорът не му хареса. Видя тъмните глави на британците по ръба на високата стена и седна поизправено на седлото — беше наясно, че го наблюдават и преценяват.

Откъм крепостта се чуваха викове, засвириха рогове. Портата се отвори и Юлий се стегна. Триариите пред него извадиха мечовете си без заповед — очакваха да ги нападнат.

Отвътре обаче не изскочиха бойци. В сенките стояха само няколко души и един от тях вдигна ръка в знак на приветствие и покана.

Юлий заповяда на кохортата да прибере мечовете, за да разпръсне поне част от напрежението.

— Нека първо вкарам вътре петдесет души, господарю — обади се Октавиан. — Може да е капан.

Цезар погледна с обич младия си роднина. Не видя страх или колебание в спокойните му очи. Ако беше капан, онези, които влезеха първи в крепостта, щяха да бъдат избити. Юлий беше доволен, че човек от неговата кръв проявява такава смелост.

— Добре, Октавиан. Влез и пази портите — отвърна той с усмивка.

Октавиан даде заповед и първите пет реда се втурнаха нагоре. Юлий наблюдаваше реакцията на британците — и беше дори малко разочарован да види, че не изпитват никакъв страх.

Октавиан пришпори коня си в тръс, мина през портата и Юлий видя как бронята му блесна на слънцето, когато се завъртя да огледа двора. Докато Цезар се качи по склона с останалата част от кохортата, Октавиан вече беше слязъл от коня си и когато Юлий влезе в крепостта, му кимна, че всичко е наред. Това беше ненужна предпазливост, но в Галия Юлий беше научил цената на риска. Имаше моменти, в които можеше само да напада и да се надява на късмета си, но те бяха редки. Беше открил, че колкото повече планира и обмисля, толкова по-рядко му се налага да разчита само на силата и дисциплината на хората си.

Мъжете, които го чакаха, бяха непознати, но там беше и Комий и той го прегърна. Беше съвсем формален жест — заради войниците — и двамата знаеха, че единствено огромната

римска армия ги кара да се правят на приятели. Но това нямаше значение.

— Радвам се да те видя, Комий — каза Юлий. — Съгледвачите ми мислеха, че това все още е земята на триновантите, но не бяха сигурни. — Говореше езика с лекота, което накара Комий да вдигне учудено вежди. Юлий се усмихна, все едно това беше естествено, и продължи: — Кои са хората с теб?

Комий му представи вождовете на племената и Юлий ги поздрави, като се постара да запомни имената и лицата им.

— Добре си дошъл в земите на триновантите — най-последно каза Комий. — Ако мъжете ти изчакат, ще им донесат храна и напитки. Ще влезеш ли?

Юлий го погледна внимателно: чудеше се дали подозрението на Октавиан няма да се сбъдне. Усети, че също го преценяват, и най-последно се отказа от предпазливостта си.

— Октавиан, Брут... Кир — с мен. Води, Комий, и остави портите отворени, ако нямаш нищо против. Денят е прекалено горещ, за да спираме вятъра.

Комий го погледна студено и Юлий се усмихна и каза на центуриона Регул:

— Изчакай една смяна. Знаеш какво да правиш, ако не дойда дотогава.

Регул се навъси и кимна и Юлий видя, че и Комий е разбрал за какво става въпрос.

Укреплението бе по-голямо, отколкото изглеждаше от пътя.

Комий поведе четиримата римляни през двора. Влязоха в дълга ниска зала, направена от тежки греди с цвят на пчелен мед. Мечове и копия украсяваха стените. Имаше маса и пейки за царя и хората му, а до отсрещната стена — олтар. Струйка сребрист дим се издигаше от каменно лице, поставено на стената.

Комий зае мястото си начело на масата, а Юлий, без да се замисли, седна в другия край. Беше съвсем естествено римляните да заемат едната страна, а бритите — другата. След като се настаниха, Юлий търпеливо зачака домакинът да проговори. Усещането за опасност се беше разсеяло. Комий беше наясно, че легионите отвън ще сринат крепостта, ако пълководецът им не излезе, а Юлий беше сигурен, че заплахата от нападение ще предотврати всеки опит да го пленят или убият. Дори само Брут и Октавиан бяха много по-добри от обикновени бойци и скоростта и уменията им изглеждаха почти магически, а единствен удар на Кир можеше да счупи врата на всеки мъж.

— Триновантите не са забравили за съюза от миналата година — почна Комий. — Сениманите, анкалитите, биброките и сегонтиаките се съгласиха да уважат мира. Ще удържиш ли на думата си?

— Да — отвърна Юлий. — Ако тези мъже се обявят за мои съюзници, няма да им искам друго освен вземането на заложенници и определянето на данъка. Другите племена ще видят, че няма от какво да се страхуват, ако се държат разумно. Вие ще сте моят пример за тях.

Огледа хората на масата, но не разчете по лицата им нищо. Комий, от друга страна, изглеждаше облекчен и Юлий се отпусна. Преговорите започнаха.

Когато накрая Юлий излезе навън, бритите се събраха по високите стени на укреплението, за да го видят как си тръгва. По бледите им лица вече нямаше напрежение. Кохортата се обърна кръгом и заслиза към чакащите легиони.

Щом се събраха с основните сили, Юлий изпрати да повикат Марк Антоний и щом той дойде, му каза:

— Отивам на север, но не мога да оставя тези укрепления зад гърба си. Ти ще останеш тук с легиона си и ще приемеш заложенниците, които ще изпратят. Няма да ги провокираш да започнат битка, но ако почнат, ще ги унищожиш. Разбра ли?

Марк Антоний погледна към извисяващите се укрепления. Вятърът сякаш се усили и той внезапно потрепери. Задачата не беше лесна, но не можеше да направи нищо друго, освен да каже.

— Разбрах, господарю.

Марк Антоний загледа как легионите потеглят с тропот, който разтресе земята. Вятърът наистина се усилваше, от запад заприиждаха тъмни облаци и скоро заваля пороен дъжд. Марк Антоний се зачуди колко ли време ще трябва да пази съюзниците на Рим в техните сухи и топли крепости.

Същата нощ брегът беше ударен от лятна буря. Четирийсет от римските галери загубиха греблата и платната си и се разбиха в брега. Много повече се откъснаха от котвите си и бяха отнесени навътре в морето. Нощта се превърна в кошмар — отчаяните екипажи правеха всичко възможно корабите да не се сблъскат.

Стотици загубиха живота си. Когато преди зазоряване вятърът отслабна, раздърпаната флота се заклатушка обратно към чакълестия бряг. Тези, които не бяха виждали кървавите последици на първото акостиране, закрепяха от ужас, като видяха труповете и дъските по плажа.

На зазоряване офицерите започнаха да вдворяват ред. Металните части на обсадните машини бяха пуснати като временни котви, за да държат галерите на място. Много лодки бяха изгубени в морето, а тези, които бяха останали, прекараха сутринта в обиколки между корабите, за да разпределят запасите. Тъмните трюмове на три от галерите бяха пълни с ранени и виковете се чуваха надалече, носени от вятъра.

Когато се нахраниха, обсъдиха положението. Някои гласуваха за незабавно връщане в Галия. Тези, които познаваха Юлий, заявиха, че няма да спуснат и едно гребло във водата, преди да чуят неговите заповеди. Изпратиха вестоносци до брега и зачакаха.

Посрещна ги Марк Антоний. Бурята се беше разразила навътре в морето, а на брега беше духал само ужасен вятър. Все пак светкавиците и гръмотевиците го бяха събудили на няколко пъти. Той прочете докладите за щетите. Не можеше да оставят галерите да се разбият от ветровете и теченията.

Отвори уста да заповяда завръщане в Галия, но мисълта за гнева на Юлий спря думите му.

— Имаме пет хиляди мъже — каза той. — Можем да изтеглим галерите една по една тук и да им построим пристанище. Аз почти не усетих бурята, значи няма нужда да навлизаме много навътре. Половин миля и една предпазна стена ще са достатъчни, за да подсигурят флотата до връщането на Цезар.

Един от пратениците го изгледа неразбиращо.

— Господарю, корабите са стотици. Дори да докараме и робите като работна ръка, ще ни трябват месеци, за да ги преместим.

Марк Антоний се усмихна твърдо.

— Робите ще отговарят за собствените си кораби. Имаме въжета и хора, нали така. Мисля, че две седмици ще са достатъчни. След това бурите могат да си духат колкото си щат.

Чудеше се дали някой някога изобщо е опитвал подобно нещо. Едва ли, въпреки че всяко пристанище имаше един или два дока навътре в сушата. Може би това беше само продължение на същата задача? При тази мисъл съмненията му секнаха и той се зае с изчисления. Когато офицерите му дойдоха, той вече имаше заповеди за тях.

Юлий заповяда на легионите си да нападнат. Приликата с галите беше стряскаща. Племената от вътрешността не боядисаха кожата си синя, но носеха някои от древните имена, които беше чул за първи път в Галия. Съгледвачите му бяха докладвали за племе на запад, което се нарича белги, вероятно от същия произход като онези, които беше разбил отвъд морето.

Легионите изкачиха дълга верига хълмове под обстрел с копия и стрели. Римските щитове обаче се бяха доказали срещу тях и напредването беше безжалостно. Трудно беше да качат тежките катапулти на хълмовете, но те доказаха необходимостта си, когато бритите се опитаха да задържат платото и бързо се научиха да уважават огромните машини. Нищо не можеше да се сравни със силата на стрелите на скорпионите и атаката на бритите беше разбита. Юлий знаеше, че част от предимството им се състои в скоростта през откритото пространство, и племената, събрани от Касивелан, се оттеглиха. Римските легиони продължиха напред.

Въпреки съпротивата Юлий не можеше да се отърве от подозрението, че племената ги увличат към избрано от тях място. Всичко, което можеше да направи, беше да поддържа скоростта, но винаги готов да спре. Извънредните тормозеха оттеглящия се враг със стремглави нападения под ръководството на Октавиан и Брут.

Два пъти на следващата сутрин ги атакуваха бойци, изостанали от основните британски сили. Манипулите не се изплашиха, когато ги удариха в гръб, а извънредните нападнаха точно както бяха обучени.

Нощите бяха трудни, защото племената непрекъснато вдигаха врява, което правеше съня невъзможен. Извънредните обикаляха лагера на смени, за да отблъскват нападенията, и гинеха в тъмнината от незнайно откъде пуснати стрели. Но дори и на вражеска територия навиците продължаваха да са в сила. Ковачите поправяха оръжията и щитовете, а лекарите лекуваха ранените. Юлий беше доволен, че разполага с хора, обучени от Кабера, макар че старият приятел му липсваше. Болестта, която го беше поразила, след като изцери Домиций, беше ужасна — крадец, който постепенно отнемаше разума му.

Отначало Цезар мислеше, че ще притисне бритите и ще ги разбие край реката, както беше направил преди години със суебите край Рейн. Но царят на катувеланите беше подпалил мостовете и на легионите им трябваша няколко дни да минат през реката.

Под непрекъснатия дъжд от стрели от отсрещния бряг Юлий беше принуден да изпрати съгледвачи да търсят брод, но само едно място изглеждаше подходящо.

Юлий подреди огромните катапулти покрай брега, за да покриват атакуващите. А после си помислиха, че дори и най-добрата тактика може да бъде провалена от трудностите на терена. Легионите му бяха оформили широка колона между флаговете, които съгледвачите бяха забили в меката кал на Темза, за да отбележат по-дълбоките места. На такова място не можеше да има капани. Катапултите щяха да осигурят на легионите чист район от почти сто крачки. След това хората му щяха да се сблъскат с бритите, които имаха всички възможни предимства. Това можеше да е повратната точка на битката. Ако неговите хора се скупчеха на отсрещния бряг, останалата част от легионите нямаше да може да прекоси. Всичко, което бяха спечелили от брега, щеше да бъде загубено.

Имаше нещо странно в това да се подготвят за битка, когато врагът беше толкова близо,

макар и неспособен да направи друго, освен да гледа. Юлий чуваше как офицерите крещат команди. В далечината също отекваха подобни команди. Погледна през тъмната Темза и изпрати вестносци при военачалниците, след като огледа терена и подреждането на британите. Изглеждаха достатъчно самоуверени, една група дори оголи задниците си към римляните, с което предизвиква всеобща веселба сред другите брити.

Юлий разбираше увереността им. Легионите щяха да са уязвими за стрели и копия, докато пресичаха реката, жертвите щяха да са много. Изпрати съгледвачи нагоре и надолу по реката да търсят други бродове, които можеше да използва, за да пресече с част от силите си, но дори да имаше такива места, те бяха прекалено далече, за да му вършат работа. Дори и най-добрите пълководци понякога бяха принудени от случая да се уповават само на уменията и яростта на хората, които водеха.

Юлий нямаше да е сред първите, които щяха да прекосят реката. Октавиан беше проявил желание да поведе извънредните напред, а Десети да е плътно зад него. Младият римлянин щеше да е късметлия, ако оживееше в схватката, но Юлий му беше дал тази възможност, защото изборът си беше негов. Десети щеше да си проправи с бой път зад кавалерията и да прочисти пространството за останалите, които щяха да ги последват по петите. Цезар щеше да премине с Трети Галски и Брут, а Домиций щеше да ги следва.

Слънцето грееше. Юлий си сложи шлема и обърна студеното си метално лице към катувеланите. Вдигна меча си и мнозина от тях видяха жеста му и му замахаха приканващо.

Погледна към Октавиан, който го наблюдаваше в очакване на знак. Извънредните бяха навъсени, готови за свирепа битка.

Цезар мълчаливо спусна ръка и тръбачите изсвириха сигнала по цялата широка колона. Октавиан изрева и извънредните се понесоха в плитката вода като едно цяло, все по-бързо и по-бързо. Конете разпениха реката, а римската кавалерия извади мечовете си, готова да вземе първите жертви. Към тях полетяха стрели и копия, западаха мъже и коне и водата стана червена. Бритите изреваха и тръгнаха напред.

Трябваше да са прецизни, но всеки мъж край тежките катапулти беше опитен. Щом британите се спуснаха напред, за да пресрещнат извънредните, Юлий даде знак и камъни и стрели полетяха над главите на препускащите римляни и разбиха първите стремителни редици на британите.

Сред врага се оформиха огромни пробойни и Октавиан насочи коня си към една от тях. Конят дишаше тежко, а ездачът беше целият подгизнал от ледената вода. Чу виковете на Десети, докато легионерите пресичаха брода зад тях. Знаеше, че римските богове гледат синовете на своя град дори и на това далечно място.

При първия сблъсък нямаше време за мислене. Октавиан и Брут бяха избрали извънредните заради техните умения с коня и меча и без да бъде произнесена и една заповед, те оформиха острие, което удари британите и проби пътека дълбоко в редиците им.

Десети не можеше да използва копията си, след като римската кавалерия беше пред него, но легионерите бяха ветерани от Галия и Германия и който и да се изправеше пред тях, биваше посечен. Бритите отстъпиха. Основното им предимство беше загубено с невероятна бързина, когато Десети разшири линията си с точността на танц, за да освободи място за следващите легиони. По фланговете се оформиха карета и извънредните препускаха между тях — скоростта и гъвкавостта им ги предпазваха от копията и мечовете на катувеланите.

Юлий чу роговете на враговете. Бритите се разделиха и отвори широко пространство по средата. В него се видя облак прах, после стена от коне и колесници, които препускаха с

убийствена скорост. Римските тръбачи изсвириха заповед за съгъстяване и спиране на каретата — мъжете трябваше да вдигнат щитовете и да спрат, за да удържат позицията.

Колесниците бяха с по двама бойци и Юлий се впечатли от умението им: копиеносците стояха прави, без да се държат за нищо, въпреки високата скорост, а партньорите им майсторски управляваха конете. Хвърлените в последния момент копия имаха достатъчно сила, за да пробият дори римски щит. Десетки легионери паднаха.

Октавиан изкрещя нови заповеди и извънредните се отделиха от фланговете и пресякоха пътя на колесниците, преди кочияшите да могат да обърнат. Десети и Трети тръгнаха напред и затвориха центъра, навлязоха сред мъжете на колесниците и зареваха от ярост.

Юлий погледна назад и видя, че два от легионите все още са в реката — не можеха да я преминат заради струпалите се на брега хора. Даде заповед за придвижване напред и Десети отговори с дисциплината, която беше очаквал, като си пробиваше път през врага.

Римската линия се разшири. Извънредните се върнаха да пазят фланговете. Жестоката схватка беше намалила броя на извънредните, но Юлий се зарадва, като видя, че Октавиан е жив. Младият му роднина беше покрит с кръв, но крещеше заповеди и хората му се подреждаха в нова формация.

По равната земя римските легиони не можеха да бъдат спрени. Отново и отново катувеланите нападаха редиците им и биваха отблъснати. Юлий вървеше през купчини трупове. Още два пъти Десети и Трети удържаха нападението на колесниците, а после роговете на противника изсвириха друг сигнал и катувеланите започнаха да се оттеглят.

Римските тръбачи изсвириха сигнал за атака и легионите хукнаха напред.

Касивелан явно се беше надявал да задържи римляните при реката и би трябвало да е хвърлил всичко, което има, в първия сблъсък. Но Юлий беше участвал в прекалено много битки, за да позволи да бъде изненадан — извънредните преследваха врага далече напред, като същевременно проверяваха за засади.

Почти с разочарование Юлий чу сигнала за отбой от роговете на врага и видя как бритите почват да хвърлят оръжията си.

Нямаше нужда да дава заповед на хората си да приемат поражението. Те бяха достатъчно опитни. Бойците от Десети тръгнаха сред враговете — караха ги да сядат — и започваха да събират оръжията им. Нито един брит не беше убит след капитулацията.

Легионите бяха на самата граница на града край Темза — Касивелан се беше предал пред очите на хората си, за да не вкара битката по улиците. Това беше достойно за уважение решение и Юлий му кимна разбиращо, когато го доведоха при него.

Касивелан беше чернокос, млад, с месесто лице. Бе облечен в светла роба, пристегнатата на кръста, и дълъг плащ. Очите му бяха изпълнени с горчивина, когато коленичи.

Юлий свали шлема си — наслаждаваше се на свежия вятър по лицето си.

— Като командир на силите на Рим приемам твоята капитулация — каза той официално. — Няма да има повече убийства. Хората ще бъдат задържани като пленници, докато не приключим преговорите за зложниците и данъка. От този момент можеш да се смяташ за васал на Рим.

Касивелан го погледна объркано. Но бе видял римските линии и тяхната организация. Въпреки битката, в която бяха тичали почти две мили, формациите им бяха стегнати и той осъзна, че е взел правилното решение. Макар да му беше струвало много. Но докато гледаше римляните с мръсните им брони, опръсканите с кръв сандали и тридневната четина по

лицата, Касивелан можеше само да клати невярващо глава. Беше загубил земята, която му беше завещал баща му.

Верцингеторикс заби копието си в земята пред портите на Аварикум и набучи на него една римска глава. Загърби зловещия си трофей и подкара коня си през портите навътре, където по негова покана се бяха събрали вождовете на племената.

Укрепеният град в центъра на Галия имаше население от четирийсет хиляди и повечето от хората се бяха стекли по улиците, за да видят върховния цар. Верцингеторикс минаваше през тълпите, без да поглежда наляво или надясно — мислите му бяха заети с предстоящата кампания.

Слезе от коня в централния двор, влезе в залата и студено огледа лицата на галските вождове. Кимна отсечено и зачака да млъкнат. После заговори високо:

— Само пет хиляди мъже стоят между нас и земята ни. Цезар замина да нападне боядисаните хора, както преди години дойде в Галия. Дойде времето, което толкова чакахме. — Изчака разразилата се буря от възклицания да стихне. — Ще видят те каква е галската зима, обещавам ви. Ще ги изненадаме и ще ги разбиваме по десетки, по стотици хиляди наведнъж! Конницата ни ще напада частите им, които им осигуряват храна. Ще ги прогоним с глад!

Всички изреваха одобрително, точно както беше очаквал, но той тайно се усмихна. Трябваше да им каже цената, която щяха да платят.

— Легионите имат само една слабост, приятели, и това са доставките им. Кой от вас не е загубил приятел или брат в битките с тях? На открито обаче няма да се справим по-добре, отколкото хелветите преди години. Всичките ни армии заедно не могат да ги разбият в равнината.

Тишината беше потискаща. Вождовете чакаха върховния цар да продължи.

— Но те не могат да се бият без храна, а за да ги оставим без храна, трябва да изгорим цялата реколта и всички селища в Галия. Трябва да изтеглим хората си от пътя на Цезар и да му оставим само димяща пустош, за да няма с какво да храни римските усти. И когато римляните отслабнат от глад, ще събера хората си в крепост като онази в Герговия и те няма да могат да преодолеят стените ѝ.

Огледа мъжете около себе си. Надяваше се, че ще имат смелостта да го последват по този опасен път.

— Можем да победим. По този начин можем да ги разбием — но ще е трудно. Хората ни ще се изплашат, че ще трябва да изоставят земята си; ще им припомните, че дедите им са яздили три хиляди мили, за да стигнат дотук. Ние все още сме един народ. Галия трябва да се вдигне срещу врага. Келтите трябва да се вдигнат като един и да чуят зова на кръвта си!

След миг мълчание всички извадиха мечовете и ножовете си и ги заудряха толкова силно, че чак стените се разтресоха. Верцингеторикс вдигна ръце, за да въдвори тишина.

— Утре ще започнете да придвижвате племената на юг. Ще оставите само тези, които жадуват за битка. Вземете запасите си от жито, защото моите конници ще изгорят всичко. Галия отново ще бъде наша. Не говоря като арверн, а като наследник на старите царе. Те ни гледат и ще ни донесат победа.

Трясъкът на метал отново започна и стана оглушителен, когато Верцингеторикс излезе при армията си. Мина в тръс обратно по улиците и несъзнателно наведе глава, докато преминаваше през портите на Аварикум.

Когато стигна до конниците си, огледа гордо знамената на Галия. Над десет племена бяха представени сред десетте хиляди ездаци и той наистина почувства в себе си старата кръв.

— Днес е добър ден за езда — каза той на брат си Мадок.

— Така е, царю — отвърна Мадок.

Двамата пришпориха конете си в галоп през равнината.

Юлий седеше на хълма, подложил плаща си върху влажната земя. Ръмеше слаб дъждец и през него се виждаха галерите, които беше заповядал да изпратят покрай брега, за да открият къде реката се влива в морето. Тъй като газеха плитко, те можеха да изминат целия път до брода и да останат на котва точно преди него. Брут и Рений седяха с Цезар и наблюдаваха как групи от Десети и Трети разтоварват провизиите.

— Капитаните са открили залив надолу по брега — каза Юлий и въздъхна. — Ако знаех за него, бурята, която разби толкова от корабите ми, щеше да фучи нахалост. Защитен от скали, с дълбоки води и полегат бряг за лодките. Е, ще знаем за в бъдеще. — Прокара ръка през мократа си коса и изтръска капките от пръстите си. — И наричат това лято? Кълна се, че от месец не съм виждал слънцето.

— Това ме кара да тъгувам за Рим — отговори Брут. — За огрените от слънцето маслинови дървета и храмовете във форума. Просто не мога да повярвам колко сме далече оттам.

— Там е Помпей, възстановява града — каза Юлий и погледът му стана по-твърд. — Сградата на сената, където стоях с Марий, вече е само спомен. Брут, когато видим Рим, той вече няма да е същият.

Замълчаха. Всички обмисляха истината, която стоеше зад тези думи. Бяха минали години, откакто Юлий за последен път беше видял своя град, но по някакъв начин винаги беше очаквал той да си стои непокътнат, докато не се върне. Сякаш всичко в живота трябваше да е под стъклен похлупак, докато той не е готов да го накара отново да се задвижи. Детинска мечта.

— Значи ще се върнеш? — попита Брут. — Вече си мислех, че ще ни оставиш да остареем тук.

Рений само се усмихна.

— Да, Брут — отвърна Юлий. — Свърших това, за което дойдох. Един легион ще е достатъчен, за да държи бритите. Може би когато остареея и Галия стане толкова спокойна, колкото Испания, ще се върна тук, за да продължа войната на север.

Потрепери, но си каза, че е от студа. Беше странно спокоен.

— Има моменти, когато ми се иска всичко това да свърши, Брут — продължи Юлий. — Липсва ми майка ти. Също и дъщеря ми. На война съм от толкова отдавна, че едва си спомням, и мисълта да се върна в имението си, за да гледам пчели и да седя на слънце, е ужасно изкушение.

Рений цъкна с език.

— Такова, на което успяваш да устоиш всяка година.

Юлий рязко погледна едноръкия гладиатор.

— Аз съм в разцвета на младостта си, Рений. Дори да не успея да направя през живота си нищо друго, Галия ще е моят белег за света.

Несъзнателно докосна челото си и усети отдръпващата се линия на косата. „Войната

състарява човек повече, отколкото годините“, помисли си. Някога се беше чувствал така, сякаш никога няма да остарее, но сега ставите го боляха от влагата и сутринта му носеше скованост, която с всяка година траеше все по-дълго и по-дълго. Видя, че Брут е забелязал жеста му, и се намръщи.

— За мен беше чест да служа и на двама ви — внезапно каза Рений. — Споменава ли съм ви го?

Двамата по-млади мъже го погледнаха. Беше се прегърбил под плаща си.

— С възрастта ставаш сантиментален — подкачи го Брут. — Трябва да почувстваш отново слънцето върху лицето си.

— Може би — отвърна Рений и отскубна стрък трева. — Бих се за Рим през целия си живот и Рим все още стои. Свърших своята работа.

— Искаш ли да се прибереш вкъщи? — попита Юлий. — Можеш да слезеш при галерите и ще им заповядам да те върнат, приятелю. Не бих могъл да ти откажа.

Рений погледна към бутащата се тълпа край реката и очите му се изпълниха с копнеж. После сви рамене и се усмихна насила.

— Може би още една година.

— Идва вестonosец — внезапно каза Брут. И тримата се обърнаха към конника, който се изкачваше към тях.

— Какво има? — попита Юлий, когато мъжът се приближи достатъчно близо, за да го чуе. Обзе го неясна тревога.

Пратеникът слезе от коня и объркано отдаде чест.

— Идвам от Галия, господарю.

Сърцето на Юлий подскочи.

— От Берик? Какво съобщение ми носиш?

— Господарю, племената въстанаха.

— Племената въстават всяка година — изсумтя Юлий. — Колко са този път?

Пратеникът го погледна нервно.

— Ами... Берик каза, че всичките, господарю.

Юлий го погледна безизразно, после кимна.

— Значи трябва да се върна. Слез при галерите и им кажи да не тръгват, преди да съм пристигнал. Домиций да прати конници на брега при Марк Антоний. Флотата трябва да стигне до Галия, преди да започнат зимните бури.

Юлий се изправи и загледа как ездачът слиза надолу към реката.

— Значи отново ще има война — каза той. — Понякога се чудя дали до края на живота ми Галия ще види мира на Рим. — Изглеждаше уморен и в сърцето си Брут изпита жалост за приятеля си.

— Ще ги разбиеш. Ти винаги успяваш.

— При приближаването на зимата? — горчиво каза Юлий. — Чакат ни трудни месеци, приятелю. Може би по-трудни от всички, които сме преживели. — Стисна зъби, за да се овладее, и когато накрая се обърна към тях, лицето му беше като маска.

— Касивелан не бива да научи това. Неговите заложенници вече са на борда на галерите. Сред тях е и синът му. Отведи легионите на брега, Брут. Аз ще мина по море и ще подготвя флотата да те чака там. — Спря, устните му се свиха от гняв. — Ще направя много повече от това да ги разбия, Брут. Ще ги излича от лицето на земята.

Рений погледна мъжа, когото беше обучавал, и сърцето му се изпълни с тъга. Нямаше

никаква възможност за почивка, а всяка година война открадваше по малко от сърцето му. Рений се взря на юг и си представи бреговете на Галия. Галите щяха да съжаляват много, че са ядосали Цезар.

Нередовните войници от Галия бяха от почти всички племена. Много от тях от пет и повече години се биеха за легиона и действаха и мислеха като римляни. Плащаха им със същото сребро и оръжията и броните им идваха от същите ковачи, както и на редовния легион.

Когато Берик изпрати три хиляди от тях да пазят изпращането на зърното, малцина можеха да забележат леката разлика между техните редици и тези на римляните. Дори офицерите им бяха от племената след толкова време на бойното поле. Въпреки че в началото Юлий ги беше размесил с най-добрите си мъже, войната и повишенията бяха променили структурата. Но това почти не се забелязваше.

Конвойт със зърното беше пристигнал от Испания по заповед на Берик и трябваше да бъде охраняван по пътя от северните пристанища. Зърното беше достатъчно да нахрани градовете и селата, които им бяха останали верни. Достатъчно, за да ги запази живи през зимата — нали Верцингеторикс изгаряше всичко, което откриеше.

Нередовните вървяха на север в идеален ред със скоростта на най-бавната каруца. Съгледвачите им бяха на няколко мили наоколо, за да предупредят при нападение. Всеки мъж знаеше, че зърното ще е заплаха за въстанието, и ръцете рядко се отпуснаха от дръжките на мечовете. Ядяха студена храна в движение от намалените си дажби и спираха само колкото да построят временни лагери за нощта.

Но когато дойде, нападението не приличаше на нищо, което бяха очаквали. Тъмна редица конници се появи с грохот в широката равнина. Съгледвачите препускаха бясно, а колоната вече подреждаше тежките каруци в защитен кръг и подготвяше копията и стрелите. Всички бяха изплашени от огромната конница. През калта и тревата към каруците препускаха хиляди ездачи. Слабото слънце пречупваше лъчите си в оръжията им. Много от галите започнаха да се молят на старите си богове, които бяха забравили от години.

Марвен беше войник за Рим, откакто преди четири години беше заменил глада за сребърни монети. Когато видя препускащите към тях сили, осъзна, че няма да оцелее, и усети горчивата ирония на това да бъде убит от собствения си народ. Не се интересуваше от политика. Когато римляните дойдоха в селото му и му предложиха място при тях, прие парите им, даде ги на жена си и децата си и тръгна да се бие за Рим. Беше по-добре, отколкото да ги гледа как гладуват.

Когато дойде, повишението беше истинско чудо. Беше участвал в битките срещу сеноните и беше яздил с Брут да отвлекат царя им. Това беше велик ден.

Потънал в горчиви спомени, отначало не забеляза лицата на мъжете, които се бяха обърнали към него за заповеди. Когато ги видя, сви рамене и каза тихо:

— Ето в тези моменти си изкарваме прехраната, момчета.

Усещаше как земята под краката му трепери — конниците летяха към тях. Защитните редици около каруците бяха достатъчно здрави. Копията бяха забити в калта, за да отблъснат нападението, и нямаше какво друго да направят, освен да изчакат първото кръвопролитие. Марвен мразеше чакането и още повече страха, който свиваше стомаха му.

Засвириха рогове и редицата нападащи спря точно извън обхвата им. Марвен се намръщи, когато видя един от мъжете да слиза и да тръгва към тях по меката земя. Знаеше кой е още преди да е видял русата коса и златната огърлица, която носеше в боя.

Верцингеторикс.

Изпълнен с недоверие, Марвен гледаше как царят се приближава.

— Мирно — заповяда той на хората си, внезапно притеснен, че някой от тях може да хвърли стрела. Кръвта бушуваше в него и той дишаше все по-ускорено, докато царят се приближаваше. Това беше акт на самоубийствена смелост и много от мъжете замърмориха с възхищение, макар да стискаха мечовете, готови да насекат царя на парчета.

Верцингеторикс застана точно пред тях и погледна право в очите на Марвен — бе забелязал чина му по шлема и плаща. Може и да беше само игра на въображение, но да видиш царя тук, толкова близо, с великия си меч в ножницата на бедрото, беше нещо славно.

— Какво искаш? — попита Марвен.

Очите на царя проблеснаха — видя как ръката на Марвен хвана по-здраво дръжката на меча.

— Ще убиеш ли своя цар? — попита Верцингеторикс.

Марвен объркано отпусна ръка. Погледна спокойните очи на мъжа, който се беше изправил толкова смело пред него, и потрепери.

— Няма.

— Тогава ме последвай — каза Верцингеторикс.

Марвен погледна наляво и надясно хората, които командваше, и ги видя да кимат. Погледна отново Верцингеторикс и без да откъсва поглед, бавно падна на едно коляно в калта. Като в някакъв сън усети ръката на царя на рамото си.

— Кой си ти?

Марвен се поколеба. Думите за ранга и единицата му заседнаха на гърлото.

— Аз съм Марвен Ридерин, от нервните — най-после каза той.

— Невните са с мен. Цяла Галия е с мен. Стани.

Войникът стана. Ръцете му трепереха. През грохота на мислите си чу, че Верцингеторикс отново говори.

— Сега изгорете зърното в каруците.

— Между нас има римляни. Не всички сме от Галия — внезапно каза Марвен.

Светлите очи на царя се обърнаха към него.

— Искаш ли да ги оставим да живеят?

Лицето на войника стана сурово.

— Така ще е справедливо — отвърна той и непочтително вдигна глава.

Верцингеторикс се усмихна и го потупа по рамото.

— Тогава ги пусни, нервий. Вземи мечовете и щитовете им и ги пусни да си ходят.

Когато нередовните галски войници тръгнаха след царя си, конниците вдигнаха мечовете си за поздрав и ги приветстваха. Безценните каруци с жито вече горяха.

Когато стигнаха защитения залив на Итий, Юлий видя широките кафяви спирали дим в далечината. Дори въздухът миришеше на битка и той изпита яростен гняв при мисълта за поредното въстание срещу него.

Не беше загубил и минута от плаването — раздаваше заповеди и правеше планове, които трябваше да бъдат осъществени преди зимата да затвори планинските проходи. Изпращането на новини до Рим за второто му нападение над Британия щеше да е надпревара с времето, но той имаше нужда от настроението, което щеше да създаде това по улиците на града. Тази година нямаше да има десятък от сената, точно когато имаше нужда от всяка монета, за да

смаже племената, предвождани от Верцингеторикс. Това име беше на устата на всички. Юлий едва си спомняше ядосания младеж, който беше напуснал първата му среща с вождовете преди осем години. Нито един от тях вече не беше млад. Сингето беше станал цар и Юлий знаеше, че не може да го остави жив. И двамата бяха изминали дълъг път от началото, а годините бяха изпълнени с кръв и война.

Докато вървеше през пристанището, говореше с Брут и едновременно диктуваше на Адан. Бързите извънредни бяха изпратени, за да повикат Берик, и веднага щом той пристигнеше, Юлий щеше да събере съвета си и да планира кампанията. Един поглед към кафявия дим на хоризонта му беше достатъчен, за да затвърди решението си. Това беше неговата земя и той нямаше да я изгуби, дори всеки мъж в Галия да вдигнеше оръжие срещу него.

Легионите бързо издигнаха лагерите. Сред войниците се усещаше явно напрежение и тревога — и те не искаха още година война, а може и повече. Дори най-жилавите вече се чудеха кога всичко това ще свърши и ще си получат обещаните награди.

На третия ден Юлий събра съвета си в крайбрежната крепост, която бяха изградили като част от верига, която някой ден щеше да опаше брега на Галия.

Домиций пристигна първи със сребърната си броня — загубила голяма част от блясъка си. Нагръдникът особено беше очукано доказателство за войните, които беше водил за Цезар. Без да каже нищо, сграбчи ръката на Юлий в легионерска хватка, преди да заеме мястото си.

Марк Антоний пък прегърна Цезар, когато се срещнаха. Юлий имаше причина да бъде доволен от него, когато видя дъсчиците със сметките. Сумите в злато и сребро в резерва бяха огромни, въпреки че намаляваха ден след ден, докато градовете и селищата на Галия чакаха да видят дали въстанието ще успее. Равнището на хранителните запаси вече беше критично. Юлий беше благодарен на Марк Антоний, че е поел тази част от задълженията му. Хиляди легионери трябваше да бъдат нахранени, преди да могат да се бият, и вече беше ясно, че Верцингеторикс се опитва да пресече доставките им. Горящите земи бяха все стопанства и когато извънредните достигаха до тях, се оказваха празни и изоставени. Юлий изпитваше гневно възхищение към безжалостността на новия цар. Верцингеторикс беше решил да унищожи селата и градчетата, които останеха верни на легионите. Хиляди от собствения му народ щяха да измрат заради съюзниците си, а може и повече, ако легионите не се справеха бързо с въстанието. Това беше висока цена, но гладът би уморил легионите също толкова сигурно, колкото и мечовете.

За събирането Юлий беше избрал стая, която гледаше към морето. Навън над сивите скали се виеха и крещяха птици. Той поздрави всеки от мъжете с истинско удоволствие. Берик беше ранен при първия сблъсък с Верцингеторикс и рамото и гърдите му бяха превързани. Въпреки че изглеждаше изтощен, отговори на усмивката на Юлий, когато той му предложи място и чаша вино. Октавиан пристигна с Брут и Рений за разговор за тактиката на конницата. И тримата поздравиха Юлий бодро и той се усмихна на увереността им. Те сякаш не споделяха неговите съмнения и притеснения, но все пак бяха свикнали той да решава всичко. За жалост той нямаше човек, който да направи това вместо него.

Юлий се почувства въодушевен. Годините на война не бяха сломили приятелите му. Говореха за въстанието по-скоро с гняв, отколкото с примирение. Бяха вложили години от живота си в завоюването на вражеската земя и се ядосваха, че бъдещето им е заплашено. И въпреки че разговаряха помежду си, всички наблюдаваха Юлий за някакъв знак, че смята да започне. Той беше ядрото им. Когато отсъстваше, сякаш най-чистата част от пътя и енергията

им бе отнета. Свързваше мъже, които при никакви други обстоятелства не биха могли да са заедно. Дотолкова бяха свързани, че дори не се замисляха за това, докато се настаняваха и обръщаха лица към него.

Кабера дойде последен — доведоха го двамата мъже от Десети, които се грижеха за него. Юлий отиде при него веднага щом старият лечител се настани и взе крехките му ръце в своите. Заговори му съвсем тихо, за да не могат другите да чуят през виковете на чайките и вятъра.

— По-далече от всеки друг в Рим, Кабера. Бях отвъд края на света. Видя ли ме там преди толкова години?

Отначало Кабера сякаш не го чу. Юлий се натъжи от промяната, която беше дошла с възрастта. Съзнанието му се разкъсваше и от вина. Нали по негова молба Кабера беше излекувал счупеното коляно на Домиций и това беше досъсипало изтощеното му тяло. Най-после Кабера го погледна и съсухрената му изкривена уста се размърда.

— Беше там, защото ти избра да бъдеш, Гай — каза старецът. Гласът му беше съвсем малко по-силен от дишане и Юлий се наведе съвсем до устните му. — Никога не съм те виждал в тази ужасно студена стая. — Кабера замълча, мускулите на врата му подскочиха в спазъм, когато си пое дъх.

— Казвал ли съм ти, че те видях убит от Сула? — прошепна той.

— Сула отдавна е мъртъв, Кабера — отвърна Юлий.

Старият лечител кимна.

— Знам. Но те видях убит в къщата му и после в килиите на пиратския кораб. Виждал съм те толкова пъти да падаш, че понякога се изненадвам, че те виждам толкова силен и жив. Не разбирам виденията си, Юлий. Те ми причиниха повече болка, отколкото някога съм си представял.

Цезар се натъжи, като видя в очите на стареца сълзи. Кабера забеляза изражението му и сухо цъкна с език. Лявата ръка на стареца лежеше безжизнено в скута му, но той протегна дясната и придърпа Юлий по-близо до себе си.

— Не бих променил и ден от това, от нещата, които съм видял. Разбираш ли? Не ми остава много и смъртта ще е облекчение. Но не съжалявам за нищо от момента, в който стъпих в дома ти преди толкова време.

— Нямах да оцелея без теб, старче. Не можеш да ме оставиш сега. — Очите му се напълниха със сълзи и спомени.

Кабера изсумтя и потърка лицето си.

— Някои възможности за избор са ни отказани, Гай Юлий. Някои пътеки не могат да бъдат избегнати. Накрая и ти ще пресечеш реката. Виждал съм го по много повече начини, отколкото мога да ти кажа.

— Какво си видял? — попита Юлий; изгаряше от желание да разбере, макар да го обзесковаващ страх. За момент си помисли, че Кабера не го е чул.

— Кой знае къде ще те отведе твоят избор? — Гласът продължи своето съскане. — Въпреки това не съм те виждал стар, приятелю, а веднъж те видях да падаш от ножове в тъмнината в първите дни на пролетта. Видях те да падаш в Рим, през мартенските иди ^[13].

— Значи никога няма да стоя в моя град през март — отвърна Юлий. — Кълна ти се, ако това ще ти даде покой.

Кабера вдигна глава и погледна към крещящите чайки.

— Някои неща е по-добре да не се знаят, Юлий. Така мисля. Вече нищо не ми е ясно.

Казах ли ти за ножовете?

Юлий нежно постави ръцете на възрастния мъж в скута му и нагласи възгавниците, така че да може да седи изправен.

— Каза ми, Кабера. Отново ме спаси — изрече той с безкрайна нежност.

— Това ме радва — отвърна лечителят и затвори очи.

От гърдите му излезе дълъг дъх и той замря в необичайна неподвижност. Цезар извика сподавено, като видя как животът си отива от него, и докосна бузата му. Тишината сякаш трая много дълго. Гърдите на Кабера никога нямаше да се помръднат отново.

— Сбогом, стари приятелю — каза Юлий.

Чу скърцането на дъските и Рений и Брут застанаха до него. Годиците изчезнаха и те отново бяха две момчета и учителят им — стояха и гледаха как Кабера държи лъка, без ръката му да трепне.

И другите членове на съвета наставаха, разбрали какво се е случило. Юлий обърна към тях зачервените си очи и всички видяха безкрайната му болка.

— Ще се присъедините ли към мен в молитвите ми за мъртвия, приятели? Войната може да почака още един ден.

Чайките крещяха във вятъра навън. Тихото мърморене на гласовете изпълни студената стая. Последва тишина и взрян в смаленото тяло на мъртвия старец. Юлий прошепна:

— А сега съм оставен на течението. — Прошепна го толкова тихо, че само Брут, който беше до него, можа да го чуе.

В палатката цареше полумрак — гореше само една лоена свещ, за да може Адан да пише. Но той не пишеше, а гледаше Цезар, който лежеше на една пейка да му превържат ръката. По старата превръзка имаше кръв и платът беше мръсен — превръзката беше взета от мъртвец. Юлий изръмжа, когато лекарят дръпна да стегне възела. За момент очите му се разшириха от болка и Адан видя, че са помътнели от изтощение.

Лекарят събра инструментите си и излезе — откъм вратата полъхна свеж въздух и свещта потрепна. Адан погледна думите, които беше записал, и му се прииска Юлий да поспи. Всички бяха гладни и зимата беше изтощила и Цезар. Кожата му беше пожълтяла, а под очите му имаше тъмни кръгове, което му придаваше вид на смъртник.

Реши, че Юлий е заспал, и започна да събира нещата си, за да се измъкне, без да го буди. И замръзна, когато Юлий вдигна ръце и избърса потното си лице.

— Къде спрях? — попита Юлий, без да отваря очи. Гласът му беше прегракнал и немошен и накара Адан да потрепери.

— Аварикум. Лечителят дойде, когато пишех за последния ден.

— А, да. Готов ли си да продължим?

— Ако искаш, господарю. Но може би ще е по-добре да те оставя да си починеш.

Юлий почеса небръснатата си брадичка.

— Аварикум дойде скоро след избиването на трите кохорти под командването на Берик. Пишеш ли това?

— Да — прошепна Адан. За своя изненада усети как на очите му лютят сълзи — не можеше да си ги обясни.

— Нападнахме. Не можех да задържа мъжете след това, което бяха видели. Но не се и опитах. — Юлий спря. Дъхът му излизаше като грубо съскане.

— Само осемстотин оцеляха, Адан. Запиши истината. От четирийсет хиляди мъже, жени и деца само осемстотин оцеляха, когато приключихме. Изгорихме града и взехме всичкото зърно от хамбарите. Но пак на всичките ми войници им се брояха ребрата. Верцингеторикс се беше придвижил напред естествено и всеки град, до който стигаме, беше унищожен. Подкарваше стадата пред себе си и не оставяше нищо освен птици и зайци, ако можехме да ги уловим. За да храня четирийсет хиляди мъже, Адан. Без запасите на Аварикум щяхме да сме свършени.

— Разбивахме ги отново и отново всеки път, когато ги настигнехме в равнината, но всички племена на Галия се бяха присъединили към него и той всеки път беше с по-голяма армия от нашата — продължи Цезар. — Берик беше убит през третия месец — или четвъртия, не мога да си спомня. Собствените му нередовни войници го хванаха в засада. Не открихме тялото му.

Юлий замълча: спомняше си как Берик беше отказал да повярва, че мъжете, които е обучавал, ще го убият. Беше честен човек и беше платил с живота си за честността си.

— Верцингеторикс се придвижи на север към Герговия и когато дойде пролетта, видях как моите войници ядяха зелени кълнове, докато не повърнеха. Въпреки това унищожавахме армиите, които се осмеляваха да се изправят срещу нас. Брут и Октавиан се справиха добре, но броят, Адан... Всяко племе, което бяхме нарекли приятели, се беше вдигнало срещу нас и имаше моменти, когато... Не. Изтрий това, съмненията ми не трябва да бъдат записвани...

Не можехме да го уморим от глад в Герговия, а бойците ми ставаха все по-слаби. Бях принуден да се придвижа на запад, за да събера провизии, и въпреки това едва успяхме да намерим достатъчно, за да не умрем от глад. Верцингеторикс изпрати войска срещу нас и тя ни нападаше нощем. Изминах хиляда мили през последната година, Адан. И видях смъртта да върви с мен.

— Но сега го хвана в капан в Алезия — тихо каза писарят.

Юлий с усилие седна, главата му увисна.

— Най-голямото укрепление, което съм виждал в Галия. Град на четири хълма, Адан. Да, улових го в капан. И гладуваме навън, докато той ни чака да измрем.

— От юг вече карат зърно и месо. Най-лошото свърши.

Юлий потрепери — толкова леко, че можеше да се приеме и за дишане.

— Може би. Запиши сега. Построихме около Алезия осемнайсет мили окопи и укрепления. Издигнахме три огромни могили, толкова високи, че да можем да построим наблюдателници. Верцингеторикс не може да избяга, поне докато ние сме тук — а ние ще останем тук. Нашите пленници говорят за него като за цар на всички гали и докато той не умре или не го заловим, галите ще продължат да се бунтуват. Посичаме ги с хиляди, но те ще се вдигат на бунт всяка пролет, докато царят им не умре. Нека в Рим знаят, Адан. Нека разберат какво правим тук.

Платнището на палатката се отметна и влезе Брут. Погледна Адан и попита:

— Как е Юлий?

— Жив съм — чу се гласът на Цезар, почти като шепот.

— Трябва да излезеш навън. Съгледвачите се върнаха. Идва армия гали.

Юлий го погледна със зачервените си очи — изглеждаха повече мъртви, отколкото живи. Изправи се и се олюля от изтощение. Брут му помогна да си сложи бронята и червения плащ — мъжете трябваше да го видят с тях.

— Значи онези, които избягаха от крепостта, са имали за задача да доведат армия — промърмори Цезар, докато Брут връзваше нагръдника за металните ленти около врата. И двамата бяха мръсни и воняха на пот. Адан беше впечатлен от нежността, с която Брут обърса бронята с един парцал, а после подаде на Юлий меча му. Без да каже и дума, Адан взе червения плащ от закачалката и помогна на Брут да го сложи на раменете на генерала. Може и да си въобразяваше, но в бронята си Юлий сякаш стоеше по-изправен.

— Събери съвета, Брут, и доведи съгледвачите. Ще се бием и в двете посоки, ако трябва, за да довършим този цар.

— И после ще се приберем вкъщи? — попита Брут.

— Ако оцелеем, приятелю. После най-накрая ще се приберем вкъщи.

Съветът се събра. Всички бяха прекалено уморени, за да говорят. Опожарената земя и месеците война, откакто се бяха върнали от Британия, бяха изтощили всички, а сега този последен удар ги беше докарал до границата на отчаянието.

— Вече сте чули новините от съгледвачите и има съвсем малко, което мога да добавя — каза Юлий. Беше взел манерка скъпоценна вода от един от пазачите и сега отпи, за да отмие вкуса на прах в гърлото си. — Войниците най-после ядат, въпреки че запасите са малко и с лошо качество. Без полученото от нашите заселници щяхме да имаме още по-малко. Галите са събрали всички племена срещу нас, дори конницата на едуените се присъедини към тях. Морбен най-после ме предаде.

Юлий замълча и потърка лицето си.

— Ако съгледвачите са прави, имаме много малък шанс да оцелеем в битката. Ако питате мен, ще опитам достойна капитулация и спасяване на живота на нашите легиони. Верцингеторикс ни показва, че не е глупак. Ще ни позволи да се върнем през Алпите с нашите заселници. Такава победа ще го затвърди на позицията му като върховен цар и мисля, че ще приеме. Това ли искате?

— Не — каза Домиций. — Бойците няма да приемат такова поведение нито от нас, нито от теб. Нека дойдат, Цезар. Ще ги разбием.

— Той говори и от мое име — добави Рений.

Всички закимаха и Юлий се усмихна на верността им.

— Тогава или ще оцелеем, или ще се провалим при Алезия, приятели. Горд съм, че ви познавам. Ако боговете кажат, че това е краят, така да бъде. Ще се бием до последно.

Усмихна се замислено.

— Може би трябва да използваме част от питейната вода, та утре да изглеждаме като римляни. Донесете картите. Ще направим план как да унижим племената още веднъж.

Верцингеторикс стоеше на високите стени на Алезия и гледаше към равнината. Към тях идваха безчет факли.

— Това Мадок ли е? — напрегнато попита Брай.

Царят погледна по-малкия си брат и го стисна за рамото във внезапен прилив на обич.

— Кой друг може да е? Доведе армиите на Галия, за да ги пометем. — Наведе се поблизо към него. — Водачите на арверните са истински мъже и не могат да бъдат победени, нали?

Брай му се усмихна.

— Бях започнал да губя надежда. Не ни е останала храна за повече от месец...

— Тогава им кажи тази вечер да се наядат добре. Утре ще видим римляните разбити, ще си проправим път през техните крепости и стени и ще си върнем Галия. И следващите поколения няма да видят повече легиони.

— И ти ще бъдеш цар? — попита Брай.

Верцингеторикс се разсмя.

— Аз съм цар, братчето ми. Цар на велик народ. Сега, когато племената си спомниха повика на кръвта, нищо на света не може да ни спре. Със зората всичко това ще свърши и ще сме свободни.

В първите сивкави лъчи видяха лагера на галските конници — простираше се на цели три мили. Чуха и радостните викове на защитниците на Алезия — галите бяха видели пристигналата подкрепа.

Въпреки че приближаваше лято, сутринта беше студена. Храната, докарана от римската провинция в подножието на Алпите, беше първото топло ядене от дни и войниците я изядоха бързо — много дори облизаха канчетата.

Римските укрепления около Алезия бяха достатъчно високи, за да накарат галите да спрат и да обмислят как да нападнат. Издигаха се на два̀сет стъпки и зад и върху тях бяха разположени четирийсет хиляди от най-добрите пешаци на света. Това не беше лесен противник дори при огромния брой хора, които беше събрал Мадок.

Самият той не знаеше колко точно са бойците му — знаеше само, че никога не е виждал

такава армия, събрана на едно място. Но въпреки това беше предпазлив, тъй като Верцингеторикс го беше предупредил да внимава, когато се измъкна от Алезия, за да събере племената.

— Не забравяй хелветите — напомни му той.

Дори когато врагът ги превъзхождаше многократно, римляните бяха победили всяка армия, изправила се срещу тях. Оцелелите римляни пък, събрани тук, бяха ветерани — а те най-трудно можеше да бъдат убити. На Мадок му се искаше брат му да е с него, за да направлява конниците. Усещаше критичните погледи на бойците си и това го притесняваше. Знаеше, че брат му е по-добър цар, отколкото би бил той. Той нямаше да успее да обедини племената — нещо, което не се беше случвало от хиляда години. Старите вражди бяха забравени и в крайна сметка племената бяха изпратили най-добрите си мъже, за да помогнат на върховния цар да счупи гръбнака на римските нашественици.

Сега всичко зависеше от неговите думи и десетки хиляди ги очакваха.

Юлий се качи на хълма, за да се обърне към мъжете, които предвождаше вече девет години. Познаваше стотици от тях по име. Огледа редиците и видя десетки познати лица — всички го чакаха да заговори. Знаеха ли колко е напрегнат? Беше споделял с тях лишенията на походите и опасността на битките. Бяха го виждали да полага повече усилия от всеки от тях, да върви с дни, без да спи, докато не му останеше нищо друго освен желязната воля, която го крепеше на крака.

— Няма да искам от вас да се биете за Рим! — изрева той. — Какво знае Рим за нас тук? Какво разбира сенатът от това какви сме ние? Търговците в домовете си, робите, строителите и курвите не са били с нас в нашите сражения. Когато мисля за Рим, не мога да мисля за тях — те са толкова далече. Моите братя са тези, които виждам пред мен.

Думите идваха лесно. Обичаше тези хора. Не би могъл да обясни тази връзка на някой непознат, но не беше и необходимо. Те го познаваха такъв, какъвто е. Бяха го виждали и ранен, и изтощен след дълъг поход. Всеки от мъжете пред него си спомняше моментите, когато беше говорил пред тях, и това означаваше много повече от сребърните монети, с които им плащаше.

— Няма да ви карам този последен път да се биете за Рим. Ще го поискам за себе си — каза той и те вдигнаха глави още по-високо, когато го чуха, а по редиците се понесоха одобрителни възгласи.

— Кой би се осмелил да се нарече Рим, докато ние все още сме живи? Градът е само камъни и мрамор без нас. Ние сме неговата кръв и неговият живот. Ние сме неговият смисъл! — Юлий махна с ръка към ордите на галите и продължи: — Чест е да видиш толкова много мъже, тръгнали срещу нас! Те знаят нашата сила, легиони мои! Знаят, че нашият дух е непобедим. И ще ви кажа, че ако бях сред техните редици, щях да се изплаша от това, което виждам. Щях да се ужася. Защото те не са като нас. Александър щеше да се гордее да крачи с вас, както се гордея аз. Щеше да се гордее да види мечовете ви, вдигнати в негово име. — Пак се взря в редиците и видя, че Рений го гледа.

— Когато сърцата и ръцете ни са уморени, ние пак продължаваме — извика Юлий. — Когато коремите ни куркат и умираме от жажда — пак продължаваме!

Спря и се усмихна.

— И запомнете едно, приятели. Ние сме истински войници. Хайде да я пометем тая сбирщина!

Войниците удариха мечовете в щитовете си и изреваха одобрително.

— На стените! Идват! — извика Брут и всички се втурнаха към позициите си.

Юлий остана още миг на хълма, изпълнен с гордост от войниците си.

Мадок потръпна. Когато само преди месец бе избягал от Алезия, римляните прокопаваха първите окопи. А сега стените бяха високи... и покрити с войници.

— Да изгорим портите и кулите им! — заповяда той и видя как пламват хиляди факли. Пукането на пламъците беше знак за война и сърцето му заби по-бързо. Но въпреки това се притесняваше, като гледаше високите укрепления. Конете не можеха да преодолеят такава преграда. Ако римляните не бъдеха подмамани навън, загубите щяха да са ужасни.

Усещаше хилядите очи върху себе си. Вдигна дългия си меч и посочи към римските сили. Любимите му арверни бяха готови на десния фланг. Знаеше, че те ще последват заповедите му. Искаше му се да е така уверен и в останалите в разгара на битката, но се боеше, че когато започнат да падат, ще изгубят и малкото дисциплина, която беше успял да им внуши.

Вдигна юмрук, с рязко движение го спусна и пришпори коня си в галоп, за да ги поведе. Грохотът зад него заглуши всичко друго, а после галите изреваха. Конете летяха към стените.

— Катапулти, готови! Гюлета, скорпиони — готови! Чакайте роговете! — изкрещя Брут. Римляните не бяха бездействали през нощта и сега всички военни машини бяха готови да разбият огромната армия на галите. Всички очи на стената наблюдаваха как ордата препуска към тях, лицата на бойците светеха от напрегнато очакване.

Бяха запалили огромни пънове, наkisнати в масло. Задушаваният дим, който вдигаха, не намаляваше ентузиазма на мъжете, готови да ги запратят върху главите на галите.

Брут прецени разстоянието и потупа най-близкия тръбач по рамото. Прозвуча дълъг сигнал и камъни и желязо полетяха във въздуха.

Мадок за момент затвори очи и се помоли. Чу трясъка и тътена наоколо, чу и виковете на поразените бойци. Отвори очи, изненадан, че е жив, и изрева — отчасти от радост от това. Сред племената се бяха отворили пролуки, но се затвориша, когато разстоянието до легионите намаля. Кръвта на галите кипеше.

Бойците му хвърлиха копията си с цялата ярост на хора, оцелели от удара на римските машини. Копията се извисиха над стените и преди да паднат, Мадок вече беше стигнал до дълбокия ров, който опасваше римските укрепления. Трийсет хиляди от хората му скочиха от седлата и се закатериха — забиваха мечовете си в пръстта, за да прескочат шиповете, които трябваше да ги спрат.

Докато се катереше, Мадок гледаше легионерите над себе си. А после, без предупреждение, земята под него поддаде и той се срина надолу. Изкрещя от яд и се закатери отново, но чу пукането на пламъци и видя как римляните вдигат нещо огромно над ръба и го пускат върху него. Опита се да отскочи, но нещо го повали в хаос от кости и тъмнина.

Юлий наблюдаваше от стените. Първото нападение беше разколебано и той заповяда бойните машини да стрелят отново и отново — пъновете и камъните чупеха краката на конете. Портите горяха, но това нямаше значение — той нямаше намерение да ги чака да паднат.

По цялата дължина на укрепленията римските легиони разбиваха тези, които стигаха до

тях. Стотици трупове лежаха вече под стената и Юлий се поколеба. Знаеше, че войниците му не могат дълго да се бият с такава скорост — все пак бяха доста отслабнали. Галите обаче явно бяха решили да не отстъпват пред римските оръжия.

Хилядите конници се трупаха пред римските позиции, газеха собствените си хора. Юлий се страхуваше, че ако изпрати легионите навън, те ще бъдат погълнати. Накрая взе решение и викна:

— Октавиан. Изведи извънредните. Десети и Трети ще са зад теб — точно както действяхме срещу бритите.

За момент погледите им се срещнаха и Октавиан отдаде чест.

Отвориха портите. Те вече горяха, но извънредните препуснаха през пламъците, за да смажат врага. Десети и Трети тръгнаха след тях.

Това беше опасен момент. Ако извънредните не успееха да отблъснат галите, легионите, които бяха готови за атака, нямаше да могат да се придвижат напред. Юлий се взираше в пушека — следеше знамето на легиона сред кипящото море от племена. Видя го как пада и как някой отново го вдига. Дванайсети легион беше готов да излезе, но Юлий не знаеше дали да заповяда атака.

Погледна към укрепленията на Алезия — оттам непрекъснато ги наблюдаваха дали ще нападнат. Колко хора можеше да остави в резерва? Ако Верцингеторикс тръгнаше срещу него, легионите му щяха да се провалят, притиснати от две страни. Не биваше да позволи това да се случи.

Рений както винаги стоеше до него, готов да вдигне щита си над главата му. Изглеждаше преbledнял и остарял, но както винаги бдеше за възможна опасност.

Десети започна да напредва през ордата гали и Юлий прецени, че е време, и извика:

— Дванайсети и Осми — напред!

Десет хиляди души тръгнаха напред като един.

В битката вече имаше четири легиона. Юлий изпрати още един и остави само толкова хора, колкото да пазят стените. Тръбачите стояха и чакаха. Цезар ги погледна твърдо и нареди:

— Щом ви кажа, свирите отстъпление.

Галите отстъпваха. Юлий чакаше.

— Отстъпление! Бързо! — извика най-последно. Гледаше бойното поле. Легионите бяха стигнали надалече, но той знаеше, че ще се оттеглят организирано, стъпка по стъпка — като продължават да убиват.

Галите напредваха като мътен порой, във водовъртежи от крещящи умиращи мъже. Легионите бавно си проправяха път назад. Накрая първите влязоха на бегом зад стените и започнаха да се подиграват на врага.

Юлий погледна към катапултите. Цялата галска армия се беше устремила напред и моментът беше идеален, но той не се осмеляваше да заповяда стрелба, преди да е сигурен, че легионите му са се прибрали.

Не забеляза хвърлените копия, но Рений ги видя и вдигна щита си, да отбие металните остриета. И изведнъж изпъшка и Юлий се обърна, за да види какво става. Преbledнял, когато видя, че Рений е пронизан във врата.

— Прибрахме се, господарю! — изкрещя тръбачът. — Можем да стреляме!

Юлий гледаше как Рений пада.

— Трябва да стреляме, господарю! — повтори тръбачът.

Юлий почти не го чуваше, но махна с ръка и огромните катапулти изтрещяха. Тонове камъни и желязо пометоха конниците на галите. Хиляди бяха повалени.

Настана суматоха, после галите се отдръпнаха. Юлий обаче не чуваше радостните възгласи на хората си. Затвори изцъклените очи на Рений. Не му беше останала вече никаква тъга. За негов ужас ръцете му започнаха да треперят, усети в устата си метален вкус.

Октавиан дотича и викна:

— Да ги ударим пак? Готови сме.

Юлий го погледна объркано. Не можеше да получи пристъп пред всички. Не можеше да си го позволи. Мъчеше се да отрече това, което се случваше. От години не беше имал пристъпи. Не можеше да го позволи. Със силата на цялата си воля се изправи. Олюля се. Свали си шлема и се опита да си поеме дъх, но болката в главата му само се усили и пред очите му се появиха искри. Октавиан се намръщи, като видя стъклените му очи.

— Легионите чакат, господарю. Готови са отново да се хвърлят в бой, ако заповядаш.

Юлий отвори уста, за да заговори, но не успя. Строполи се на земята и Октавиан скочи, за да го улови. Без да обръща внимание на тялото на Рений, изкрещя на тръбача да намери Брут.

Брут пристигна в стремглав бяг и пребледня, като разбра какво става.

— Изнесете го, бързо — каза той на Октавиан. — В палатката му. Бързо, преди хората да видят.

Вдигнаха гърчещия се Цезар — беше олекнал от месеците на глад и война — и го замъкнаха в палатката му.

— Какво ще правим? — попита Октавиан.

Брут взе металния шлем от скованите пръсти на Юлий и го вдигна.

— Свали му бронята. Прекалено много хора видяха да го внасяме тук. Трябва да го видят да излиза.

Мъжете се развикаха, като видяха Брут да излиза, облечен с бронята и с шлема на приятеля си. Зад него Юлий лежеше гол на земята: Октавиан беше усукал парче от туниката му и го беше натикал между зъбите му, за да не си прехапе езика. Юлий се гърчеше и трепереше.

Брут изтича на стената и видя, че галите все още са объркани от втория залп на катапултите. Легионите го гледаха и чакаха заповедите му. За миг го обзе паника. Откакто беше стъпил в Галия, не беше командвал сам. Юлий винаги беше до него.

Огледа се отчаяно. Не можеше да измисли никаква стратегия, освен най-простата. Да отвори вратите и да избива наред. Юлий не би го направил, но Брут не можеше да гледа как хората му умират.

— Намерете ми кон! — извика той. — Никакви резерви! Всички напред!

И Брут поведе легионите. Това беше единственият начин, който знаеше.

Галите се разпиляха в хаотичен страх, изплашени, че може отново да бъдат подмамани и разбити от бойните машини.

— Бягайте, мръсници, бягайте! — изкрещя диво Брут.

Легионите изреваха и тръгнаха напред. Нищо не можеше да ги спре.

С падането на нощта онези от галите, които бяха оцелели на бойното поле, тръгнаха към домовете и земите си, за да отнесат новината за разгрома. Римските легиони прекараха по-голямата част от нощта на полето — събличаха трупове и прибираха конете. Стигнаха на мили от Алезия, като избиваха ранените и събираха брони и мечове. Когато зората дойде, се върнаха в укрепленията си и загледаха смълчаната крепост.

Юлий не се будеше. Силата на пристъпа беше разтърсила изтощеното му тяло и когато го отпусна, той потъна в сън, който беше на границата на смъртта. Октавиан стоеше при него в палатката и го миеше с парцал и вода.

Брут се върна, oprъскан с кръв и мръсотия, и дълго остана загледан в бледото тяло на приятеля си. Без бронята и отличителните белези на ранга му беше толкова уязвимо...

Коленичи до Юлий, свали шлема с желязното лице и прошепна:

— Бях твоят меч, приятелю.

С безкрайна нежност двамата с Октавиан го облякоха. Юлий не се събуди, макар че за момент замъглените му очи се отвориха.

Когато свършиха, Юлий отново беше римският пълководец, когото всички познаваха. Устните му бяха изпохапани и косата му беше разчорлена, но Октавиан я намаза с масло и я върза.

— Ще се оправи ли? — прошепна младият мъж.

— Да — отвърна Брут. — Сега да го оставим сам. — Гледаше лекото повдигане и отпускане на гърдите на Юлий и беше доволен.

— Ще остана на пост. Нали някой ще иска да го види — каза Октавиан.

Брут го погледна и поклати глава.

— Не, момче. Върви нагледай хората си. Тази чест е моя.

Октавиан тръгна, а Брут застана пред палатката — неподвижен силует в тъмнината.

Брут не изпрати искане за капитулация до Верцингеторикс — дори и с бронята и шлема знаеше, че не може да заблуди Адан и за миг. Тази чест принадлежеше на Юлий. Така че остана на пост пред палатката и отправяше всички, които идваха да видят Цезар.

В самотата на смълчаната тъмнина Брут плака за Рений. Беше видял тялото му, но не му беше обърнал внимание — нали с Октавиан трябваше да внесат Юлий в палатката. Сякаш някаква част от него обаче бе записала всяка подробност от сцената, за да си я спомни след битката, и въпреки че само беше зърнал стария гладиатор, сега, когато затвореше очи, можеше да види изстиващото му тяло, все едно беше обляно от дневна светлина.

Струваше му се невъзможно Рений да не е жив. Рений беше човекът, който за Брут беше най-близо до усещането за баща през живота му, и това, че вече го нямаше, предизвикваше болка, която пълнеше очите му със сълзи.

— Е, ще си починеш най-после, стари проклетнико — прошепна той, като едновременно се усмихваше и плачеше. Да живее толкова дълго, за да умре от случайно копие, беше обидно, въпреки че Брут знаеше, че Рений би приел това, както приемаше всичко неизбежно в живота си. Октавиан му беше разказал как Рений бе вдигнал щита си, за да предпази Юлий, и Брут знаеше, че старият гладиатор щеше да каже, че цената си е струвала.

Шум в палатката му показа, че Юлий най-после се е събудил. След малко платнището на входа се отмести.

— Брут? — попита Юлий, присвиваше очи в тъмнината.

— Тук съм — отговори приятелят му. — Взех шлема ти и ги поведох. Взеха ме за теб.

Усети ръката на Юлий на рамото си и още една сълза се стече по мръсотията на лицето му.

— Победихме ли? — попита Цезар.

— Пречупихме им гръбнака. Хората очакват от теб да поискаш от царя им да се предаде.

Това е последното, което трябва да направим, и сме приключили.

— Рений най-после падна. Вдигна щита си, за да ме предпази — каза Юлий.

— Знам. Видях го. — Нито един от двамата нямаше нужда да каже повече. Познавах го от времето, когато бяха малки момчета, а понякога думите обезценяват тъгата.

— Ти ги поведе значи? — попита Юлий някак объркано.

— Не, Юлий. Те последваха теб.

На зазоряване Цезар изпрати вестonosец при Верцингеторикс и зачака за отговора — знаеше, че ще дойде. Всички в Алезия трябваше да са чули за касапницата край Аварикум. И щяха да са ужасени от римляните. Юлий предлагаше да ги пощади, ако Верцингеторикс се предаде до пладне, но слънцето вече се вдигаше, а все още нямаше отговор.

Марк Антоний и Октавиан бяха с него. Нямаше какво да правят, освен да чакат. Един по един онези, които бяха с него от самото начало, дойдоха. Но мнозина липсваха. Берик, Кабера, Рений и още много други. Юлий пиеше виното, което му бяха донесли, без да усеща вкуса му, и се чудеше дали Верцингеторикс ще се бие чак до горчивия край.

Легионите никога не бяха спокойни след приключването на битката. Всеки боец си имаше приятели, пред които да се хвали, и винаги имаше много истории за проявена смелост. Но и стотици не бяха отговорили при сутрешната проверка — безжизнените им тела, донесени от другарите им, бяха свидетелство за битката, която бяха водили заедно. Един от войниците изкрещя от мъка, коленичи до мъртвия си приятел и плака, докато мъжете от центурията не го отведоха да го напият.

Смъртта на Рений беше покрусила всички. Мъжете, които се бяха били редом със стария гладиатор, бяха превързали раната на врата му и го бяха положили на един одър с меча му. От Юлий та чак до последния легионер всички бяха страдали от суровия му характер и безмилостното му обучение, но сега, когато вече го нямаше, мъжете минаваха покрай тялото му в мълчалива тъга, за да докоснат ръката му и да се помолят за душата му.

След като се прости с мъртвите, изложени под студеното слънце, Юлий погледна към стените на Алезия и започна да замисля начини да изкара врага оттам. Не можеше просто да стои и да чака, когато Галия най-после беше в ръцете му.

Не можеше да има повече въстания. През следващите дни новината за поражението щеше да стигне и до най-малкото селце в огромната страна.

— Ето го, идва — каза Марк Антоний и прекъсна мислите му.

Всички се изправиха и загледаха как царят се спуска по стръмната пътека към мястото, където чакаха легионите. Беше сам.

Верцингеторикс вече не беше гневният младеж, когото Юлий помнеше отпреди толкова време. Яздеше сив кон, бронята му блестеше под слънцето. Юлий понечи да оправи плаща си, но се отказа. Не дължеше никаква специална почит на царя.

Русата коса на Сингето беше сплетена на тежки плитки. Брадата му беше буйна и блестеше от масло, спускаше се върху златните синджири, които носеше на врата си. Носеше богато украсен щит, а на кръста му висеше огромен меч. Легионите гледаха мълчаливо този мъж, който им беше причинил толкова много мъка и болка. Нещо в изправената му фигура ги караше да мълчат, за да не му отнемат този последен момент на достойнство.

Юлий тръгна да посрещне царя, Брут и Марк Антоний вървяха до него. Никой не проговори.

Верцингеторикс погледна надолу към римлянина и се впечатли от разликата от първата им среща преди почти десетилетие. Младостта на Юлий беше останала по полетата на Галия и само студените му очи изглеждаха същите. След един последен поглед към Алезия Верцингеторикс слезе от коня и вдигна щита и меча си в ръце. Пусна ги в краката на Юлий и се изправи. Няколко мига двамата се гледаха в очите.

— Ще пощадиш ли хората ми? — попита Верцингеторикс.

— Дадох ти думата си — отвърна римлянинът.

Верцингеторикс кимна. И последната му грижа беше отхвърлена. Той коленичи в калта и наведе глава.

— Донесете вериги — каза Юлий и тишината избухна: легионите заудряха с мечове по щитовете си и грохотът заглуши всичко останало.

Когато зимата отново дойде, Юлий поведе четири легиона през Алпите, за да ги разположи край Ариминум. Беше взел със себе си в каруците петстотин сандъка със злато — достатъчно, за да плати десетократно данъка на сената. Мъжете му крачеха с монети в кесиите, а хубавата храна и почивка бяха възстановили блясъка и силата им. Галия най-после беше спокойна и нови пътища се простираха през плодородната земя от единия бряг до другия. Въпреки че Верцингеторикс беше подпалил хиляди римски стопанства, земята беше поета от нови семейства още преди края на лятото. Прииждаха и още при обещанието за реколта и спокойствие.

Цели три хиляди от Десети бяха оцелели в битките в Галия и Юлий беше възнаградил всеки от мъжете под свое командване със земя и роби. Беше им дал злато и земя и знаеше, че те са негови завинаги, както някога му беше обяснил Марий. Те не се бяха били за Рим или за сената. Бяха се били за своя пълководец.

Не искаше и да чуе, че някой от тях ще прекара нощта на открито, и всяка къща в Ариминум се превърна в дом за по двама-трима войници. Градът се изпълни с живот. Цените се вдигнаха буквално за една нощ и към края на първия месец и последната от винарните в пристанищния град пресъхна.

Брут пристигна с Трети Галски и започна да пие до пълна забрава още в момента, в който се оказа сам и свободен. Загубата на Рений беше огромен удар за него и Юлий получаваше непрекъснати доклади за приятеля си, който всяка нощ участваше в какви ли не свади. Цезар изслушваше оплакванията на съдържателите и плащаше сметките, без да протестира. Накрая изпрати Регул, за да спре Брут да не убие някого в пиянска ярост. Но на следващия ден му докладваха, че двамата вилнеят из града заедно и причиняват още по-големи поразии, отколкото Брут, докато беше сам.

За първи път след Испания Юлий не знаеше какво ще му донесе следващата година. Милион мъже бяха загинали в Галия, за да утолят амбициите му, а още милион бяха продадени в римските кариери и стопанства от Африка до Гърция. Имаше повече злато, отколкото някога беше виждал, и беше прекосил морето, за да победи Британия. Беше очаквал да изпита радост от триумфа си. Беше равен на Александър и беше открил нов свят отвъд географските карти. За десетилетие беше завзел повече земи, отколкото Рим беше успял за цял век. Когато беше момче, ако можеше да види как Верцингеторикс коленичи, щеше да се зарадва и да види в това само постижение. Но нямаше да знае колко много ще му липсват мъртвите. Беше мечтал за статуи и за това името му да бъде споменавано в сената. Сега, когато всички тези неща бяха реалност, ги презираше. Дори победата беше празна, защото означаваше, че битката е приключила.

Настани се в къщата на Крас в центъра на града и нощем си мислеше, че все още може да усети парфюма на Сервилия. Не изпрати да я повикат, макар че беше самотен. По някакъв начин мисълта, че тя може да го измъкне от депресията му, беше трудно поносима. Наслаждаваше се на мрачните зимни дни и приемаше и лошото настроение на приятелите си. Не искаше да взема в ръце юздите на живота си и да продължава напред. В уединението на дома на Крас можеше да пилее дните си в бездействие, да прекарва следобедите си в наблюдение на мрачното небе и писане на книгите си.

Докладите, които беше писал за родния си град, за него бяха станали нещо повече. Всеки

спомен беше по някакъв начин обуздан, след като го запишеше. Мастилото не можеше да изрази страха, болката, отчаянието — и така трябваше да бъде. Съзнанието му се облекчаваше, докато записваше всичко от годините си в Галия — после даваше на Адан да го препише.

Марк Антоний се присъедини към него в къщата още в края на първата седмица. Намери си работа — гледаше дали е чисто и проверяваше дали Юлий яде добре поне по един път на ден. Юлий приемаше вниманието му с разумна благосклонност. Кир и Октавиан пристигнаха няколко дни по-късно и се захванаха да направят къщата подредена като римска галера. Разчистиха струпаните книжа в стаите и придадоха на къщата живот, който Юлий все по-трудно успяваше да не хареса. Въпреки че отначало се наслаждаваше на уединението си, беше свикнал офицерите му да са около него и само повдигна вежди в престорено раздражение, когато Домиций се настани в една от стаите, а на следващата вечер Регул донесе Брут на рамото си. В цялата къща лампите светеха и когато Юлий слезе до кухнята, откри три местни жени да месят хляб. Прие присъствието им без коментар.

Пратката вино от Галия пристигна с кораб и изчезна в гърлата на жадните граждани. Марк Антоний осигури едно буре и през нощта успяха да забравят за преградите на чинопочитанието и се напиха до безсъзнание. На сутринта Юлий се смя на глас за първи път от седмици, като видя как приятелите му се препъват в мебелите и ругаят.

След като проходите бяха затворени, Галия беше далечна като луната и престана да тормози сънищата му. Мислите му се върнаха към Рим и той написа писма на всеки, когото познаваше в града. Беше му странно да мисли за хора, които не беше виждал от години. Сервилия беше там, новата сграда на сената трябваше вече да е завършена. Рим щеше да има свежо лице, което да прикрие белезите.

Всяка сутрин пишеше на дъщеря си — опитваше се да изгради мост към една жена, която не познаваше. Беше й позволил да се омъжи в негово отсъствие преди две години и оттогава не беше чувал нищо за нея. Независимо дали тя четеше писмата, или не, те бяха балсам за съвестта му, пък и Брут го беше окуражил да опита.

Беше изкусително да отиде до града, но се притесняваше от промените, които сигурно бяха възникнали в негово отсъствие. А и без имунитета на консул можеше да е уязвим за враговете си. Дори ако сенатът му беше оставил поста на трибун, това нямаше да го спаси от обвинението за убийството на Ариовистус или за превишаването на правомощията при Рейн. Юлий заслужаваше от сената дори повече от триумф, но се съмняваше, че Помпей ще се радва да види как гражданите го аплодират. Женитбата за дъщерята на Юлий може би щеше да обуздае нрава му, но Юлий го познаваше прекалено добре, за да му се довери.

Зимата премина в приятен уют. Рядко говореха за битките, въпреки че когато Брут се напиеше, редеше парчета хляб на масата и показваше на Кир какво е трябвало да направят хелветите.

Когато дойде зимното слънцестоене, легионите празнуваха заедно с града. Във всички къщи светеха лампи — обещанието за пролет. Ариминум заблестя в тъмнината като бижу, а публичните домове работиха усилено цялата нощ. От този момент атмосферата леко се промени. След като най-дългата нощ отмина, на писалището на Юлий все по-често започнаха да се появяват доклади за скандали и побоища и той вече замисляше да изпрати половината от хората да лагеруват в голите поля извън града. Полека-лека започна да прекарва по-голямата част от деня зает с доставки и плащания и се върна към навиците, които бяха част от целия му зрял живот.

Кабера и Рений му липсваха повече, отколкото можеше да повярва. Изненада се, когато осъзна, че е най-възрастният сред мъжете, заселили се в къщата на Крас. Те сякаш очакваха от него да въдворява ред в живота им, но той си нямаше никого, а и навиците на войната бяха прекалено силни, за да ги забрави. Въпреки че от години познаваше тези хора, той все пак им беше командир и в отношението им към него винаги имаше лека резервираност. Понякога Юлий усещаше пълната къща странно пуста, но приближаването на пролетта по някакъв начин започна да възвръща доброто му настроение. Започна да язди из околността на града с Брут и Октавиан. Кир го наблюдаваше внимателно, когато бяха заедно, и се усмихваше, когато видимо се проявяваше предишният Юлий, макар че това беше само за кратко. Времето обаче лекуваше скритите рани и въпреки че дните все още бяха мрачни, всички все повече усещаха прилива на енергия.

Купчината писма, която пристигна на зазоряване, изглеждаше като всяка друга. Юлий седна и започна да ги разпределя. Позна почерка на Сервилия върху едно — до сина й — и беше доволен да открие и друго за себе си, почти най-отдолу. Изпълнен с приятно очакване, той го отнесе в предната стая на къщата и запали огъня. С треперещи ръце счупи печата и отвори писмото.

А после се изправи, застана до прозореца и се загледа в изгряващото слънце. Прочете писмото на Сервилия още три пъти, преди да започне да му вярва, после го пусна на пода.

Царят на търговците беше паднал.

Крас и синът му не бяха преживели нападението на партите в Сирия. Легионът, който Юлий беше обучил, се беше бил добре, но Крас беше повел отчаяна атака, когато беше видял, че синът му пада и врагът го обкръжава. Легионерите бяха открили телата им и Помпей беше наредил ден на траур за стареца.

Юлий гледа слънцето, докато очите му не залютяха. Всички стари имена вече ги нямаше — а въпреки всичките си грешки Крас му беше приятел през най-черните му дни. Юлий можеше да усети тъгата на Сервилия в спокойните думи, с които описваше трагедията, но сега не можеше да мисли за нея. Закрачи из стаята.

Освен за собственото си чувство на загуба трябваше да мисли и за това как смъртта на Крас ще се отрази на баланса на силите в Рим.

И изводите, до които стигна, не му харесаха. Помпей щеше да страда най-малко. Като диктатор, той беше над закона и триумвирата и щеше да му липсва само богатството на Крас. Юлий се зачуди кой ли ще наследи стареца, след като Публий беше загинал с него, но това едва ли имаше значение. Много по-важен беше фактът, че Помпей вече нямаше нужда от прочут пълководец на бойното поле. Дори можеше да сметне такъв мъж за заплаха.

Навъси се. Ако Крас беше жив, можеха да изковат някой нов компромис, но тази надежда беше умряла с него. Въпреки всичко Юлий знаеше, че ако беше на мястото на Помпей, щеше да побърза да разчисти терена от всеки, който би могъл да се окаже заплаха. Както веднъж му беше казал Крас, политиката е кървав бизнес.

С внезапно прозрение отиде до масата и отвори останалите писма — гледаше само първите редове от всяко. Изведнъж замръзна и си пое дълбоко дъх. Писмото беше от Помпей. Усети как го обзема ярост, докато четеше помпозните заповеди. В редовете дори не се споменаваха за Крас и Юлий хвърли писмото с отвращение и отново закрачи нервно. Знаеше, че не може да очаква друго от диктатора, разбира се, но все пак беше шок да прочете бъдещето си в тези редове.

Вратата се отвори с трясък и нахълта Брут — носеше своите писма.

— Чу ли вече?

Юлий кимна. В главата му започнаха да се оформят планове.

— Изпрати хора да съберат легионите, Брут. Мъжете ни са станали дебели и бавни през зимата. Искам ги утре до обед извън града, започваме маневри.

Брут зяпна.

— Значи се връщаме в Галия, така ли? Ами Крас? Мисля, че...

— Не ме ли чу? — изрева Юлий. — Половината ни хора са почти безполезни след толкова курви и вино. Кажете на Марк Антоний, че тръгваме. Да събере всички.

Брут го гледаше. На устните му напираха въпроси, но той ги преглътна. Дисциплината го принуди само да отдаде чест. Излезе и Юлий чу как гласът му вдигна останалите в къщата.

Юлий помисли отново за писмото на Помпей и предателството му. В думите му нямаше и знак за годините, през които се познаваха. Беше само официална заповед да се върне в Рим — сам. Да се върне при единствения човек на света, който можеше да се страхува толкова от него, че да го убие.

Главата му се замая, докато обмисляше последствията. Помпей имаше само един съперник и Юлий не вярваше и за миг на обещанието му за безопасност. Но да не се подчини би означавало да започне смъртоносна битка, която можеше да разруши града и всичко, което Рим бе спечелил от векове.

Тръсна глава, за да се освободи от тази мисъл. Градът го задушаваше, той копнееше за вятъра на равнината. Там можеше да мисли и да планира отговора си. Щеше да събере хората си на брега на Рубикон и да се моли за мъдростта да направи правилния избор.

Регул стоеше сам в малкия двор на къщата на Крас и гледаше писмото, което бе получил. Непознатата ръка беше написала думите, но те можеха да имат само един автор. Само две думи стояха като паяци в средата на празната страница и въпреки това той ги четеше отново и отново, свъсил вежди.

„Знаеш какво“, пишеше там.

Регул си спомни как двамата с Помпей бяха говорили при последното му идване в Ариминум. Тогава не беше отказал, но това беше преди да отиде до Британия с Юлий и да го види да се бие при Аварикум, Герговия, Алезия. И най-вече последния път. Регул беше видял как Юлий повежда легионите и преминава точката, където всеки друг би паднал повален. Тогава беше осъзнал, че следва мъж, който е много по-велик от Помпей... а сега държеше заповед да убие своя пълководец.

Знаеше, че ще е лесно. След толкова години заедно Юлий му вярваше напълно. Щеше да го допусне да се приближи — и тогава цялата работа щеше да е само още един живот, добавен към другите, които беше отнел заради Рим. Само още една заповед, на която да се подчини, както на хиляди други преди.

Сутрешният вятър смразяваше лицето на центуриона. Той скъса писмото първо на две, после на четири, без да спира. Вятърът понесе парчетата. Това беше първата заповед, на която не се подчиняваше — и това му донесе покой.

Помпей се облегна на една колона на храма на Юпитер и погледна към обления в лунна светлина град. Диктатор. Поклати глава и се усмихна в тъмнината на тази мисъл.

Градът беше тих и спокоен и вече беше трудно да си представи бандите и безредиците, които някога му изглеждаха като края на света. Погледна към новата сграда на сената и си спомни за пламъците и писъците онази нощ. За няколко години Клодий и Милон щяха да бъдат забравени, а Рим щеше да продължи да съществува — и беше само негов.

Сенатът беше удължил диктатурата му без ни най-малък натиск от негова страна. Беше сигурен, че ще го направят пак, толкова пъти, колкото поиска. Бяха видели нуждата от силна ръка, която да пресече всички закони, в които се бяха овързали. Понякога беше необходимо, просто за да може градът да заработи.

Част от Помпей искаше Крас да беше доживял, за да види какво е направил от хаоса. Силата на мъката, която изпита, когато научи за смъртта му, изненада и него самия. Познаваха се от близо трийсет години, във война и в мир, и възрастният мъж му липсваше.

През живота си беше видял толкова много хора да пропадат. Имаше моменти, когато не можеше да повярва, че е оцелял през бурните години, докато мъже като Марий и Сула, Катон и Крас бяха преминали през реката на забравата. Но той беше още тук и в живота му имаше повече от една надпревара. Понякога единственият триумф беше да оцелееш, когато другите умират. Това също можеше да се нарече умение.

Повей на вятъра го накара да потрепери и Помпей се замисли дали да не се прибере къщи да си почине. Мислите му се върнаха към Юлий и писмата, които беше изпратил на север. Дали Регул щеше да изпълни заповедта? Искаше му се да го направи. Доблестната част в него се срамуваше от заповедта, която беше дал, но пък така трябваше. Помисли за дъщерята на Юлий, натежала от новия живот, който носеше в себе си. Тя беше преживяла труден период — не беше леко да си съпруга на най-силния мъж в Рим. Въпреки това не можеше да сподели планове си с нея: в жилите ѝ все пак течеше кръвта на Цезар. Беше изпълнила дълга си добре и беше осъществила старото споразумение, което той беше подписал с баща ѝ. Той не искаше нищо повече от нея.

По начина, по който сега разбираше нещата, не можеше да има никакво споделяне на властта. Юлий или щеше да бъде убит там, на север, или щеше да се подчини на заповедите му и резултатът щеше да е същият.

Помпей въздъхна и поклати глава с искрено съжаление. Не можеше да позволи на Цезар да живее — иначе един ден той щеше да дойде в сената и годините на кръвопролития щяха да започнат отново.

— Няма да го позволя — прошепна Помпей на вятъра и нямаше никой, който да го чуе.

Юлий седеше на брега на Рубикон и гледаше на юг. Искаше му се Кабера и Рений да бяха тук, за да го посъветват, но в крайна сметка решението трябваше да е само негово, както толкова много пъти вече.

Луната беше ясна в чистото пролетно небе. Юлий се усмихна, като погледна мъжете, които стояха край него. Кир беше до рамото му, Брут и Марк Антоний седяха от другата страна и гледаха светлата нишка на реката. Октавиан седеше наблизо с Регул, а Домиций се беше излегнал по гръб и зяпаше звездите. Беше лесно да си представи, че Рений и Кабера

също са тук, живи и здрави, преди болестите и раните да ги отнесат. Публий Крас и баща му ги нямаше, също и Берик. Баща му и Тубрук; и Корнелия. Смъртта ги беше отнесла един по един.

— Ако поведат легионите на юг, това означава гражданска война — тихо каза Юлий. — Моят нещастен разбит град ще види още кръв. Колко още ще умрат тази година заради мен?

Всички мълчаха. Цезар знаеше, че не могат да си представят как така ще нападнат собствения си град. Самият той трудно се осмеляваше да го изрече на глас. Сула го беше направил и беше презрян в спомените на всички. След подобно действие за никого от тях нямаше да има път назад.

— Каза, че Помпей е обещал безопасно преминаване — най-после се обади Марк Антоний.

— Нашият диктатор няма никаква чест, Юлий — изсумтя Брут. — Не забравяй това. Накара да пребият Саломин почти до смърт по време на турнира — къде му беше честта тогава? Той не е достоен да върви по стъпките на Марий. Ако отидеш сам, той никога няма да те пусне да си тръгнеш. Ще те прати под ножа веднага щом преминеш през портите. Знаеш го така добре, както и всеки от нас.

— Какъв избор имаме тогава? — попита Марк Антоний. — Гражданска война срещу собствения ни народ? Дали някой изобщо ще ни последва?

— Да — прогърмя басът на Кир в тъмнината.

Никой от тях не знаеше как да отговори на огромния мъж и отново настана напрегната тишина.

— Почти не си спомням от колко време съм на война — тихо каза Юлий. — Понякога се питам какво ли ще стане, ако спра тук. За какво съм жертвал живота на приятелите си, ако овчедушно отида на смърт?

— Това може и да не е смърт! — каза Марк Антоний. — Каза, че познаваш този човек, а той е обещал...

— Не — прекъсна го Регул и направи крачка към Юлий. — Не, Помпей няма да те остави жив. Знаем го.

Юлий видя напрегнатото изражение на центуриона на лунната светлина и се изправи.

— Как така знаеш?

— Защото бях негов човек. Ти не биваше да напуснеш Ариминум. Имах заповед да те убия.

Всички скочиха. Брут бързо застана между Регул и приятеля си.

— За какво говориш? — Ръката му стискаше дръжката на меча.

Регул не го погледна — продължи да гледа Юлий в очите. Накрая каза:

— Не мога да се подчиня на заповедта му.

— Има заповеди, на които човек не може да се подчини, приятелю — въздъхна Юлий. — Радвам се, че си осъзнал това. Седни, Брут. Ако беше решил да ме убие, мислиш ли, че първо щеше да го каже пред всички ни? Седнете!

Всички с нежелание се настаниха на тревата, въпреки че Брут не откъсваше очи от Регул, все още неуверен в него.

— Помпей има само един легион, който пази Рим — каза замислено Домиций. Юлий го погледна и младият мъж само сви рамене. — Имам предвид, че може да се направи, ако се движим достатъчно бързо, за да не получи подкрепления. За седмица можем да сме при стените, ако ускорим ход. Срещу четири легиона ветерани той няма да може да удържи града

дори един ден.

Марк Антоний го погледна объркано и Домиций цъкна с език и продължи:

— Просто казах, че може да стане, нищо друго. Един-единствен залог. Един удар — за Рим.

— Мислиш, че можеш да убиваш легионери? — попита Юлий.

Домиций потърка лицето си и погледна настрана.

— Е, може да не се стигне дотам. Нашите войници са калени в Галия и знаем какво могат да направят. Не мисля, че Помпей има нещо, което може да се равнява на нас.

Брут погледна мъжа, когото следваше от детинство. Беше преглътнал много повече горчилка през годините им заедно, отколкото би могъл да повярва, и не знаеше дали Юлий дори разбира какво му е дал. Гордостта си, честта си, младостта си. Всичко. Познаваше Юлий по-добре от всеки от присъстващите и забеляза как очите на приятеля му проблясват, докато обмисля още една война. Чудеше се колко ли от присъстващите ще преживеят амбициите му. Другите гледаха толкова доверчиво, че му се прииска да затвори очи, за да не му призлее. И все пак знаеше, че Юлий може да го привлече само с една дума.

Домиций се изкашля.

— Изборът е твой, Юлий. Ако искаш да се върнем в Галия и да изчезнем, с теб съм. Боговете знаят, че може никога да не ни открият на някое от местата, където сме били. Но ако искаш да отидеш в Рим и да рискуваш всичко още веднъж, пак съм с теб.

— Един последен удар? — каза Юлий. Това бе въпрос към всички.

Един по един те кимнаха. Остана само Брут. Цезар вдигна вежди и се усмихна нежно.

— Не мога да го направя без теб, Брут. Знаеш го.

— Добре, един последен удар — прошепна приятелят му и погледна настрана.

Когато слънцето се вдигна, легионите ветерани на Галия прекосиха Рубикон и тръгнаха към Рим.

ИСТОРИЧЕСКА БЕЛЕЖКА

Както и при предишните две книги, мисля, че обяснителната бележка е необходима, особено там, където историята често е много по-изненадваща от измислицата.

В книгата си споменавам Александър Велики като герой за Юлий. Със сигурност животът на гръцкия цар е бил добре известен на всички образовани римляни в резултат на техния интерес към гръцката култура. Въпреки че мястото е Кадис, а не изоставено испанско селце, биографът от първи век Светоний дава подробности за Цезар, който въздиша гневно в нозете на статуята на Александър. На трийсет и една годишна възраст в сравнение с него Юлий не е постигнал нищо. Но не е знаел, че най-великите му победи ще дойдат тепърва.

Известно е, че освен жените си Юлий е имал и много любовници, но Светоний разказва, че Сервилия била най-любимата му. Юлий наистина ѝ е купил перла на стойност един и половина милиона денария. Вероятно една от причините за нашествието му в Британия е била да намери още.

Бил е квестор в Испания, преди да се върне като претор, което не съм описал — заради сюжета. Цезар е направил прекалено много неща, за да бъдат описани от перото на който и да било автор, а дори и най-сбитият вариант изпълва книгите, които ви предлагам, до краен предел.

Цезар наистина е организиран гладиаторски турнир със сребърни доспехи и е влязъл в сериозни дългове, за да постигне слава. Вярно е, че в един момент наистина е трябвало да напусне града, за да избяга от кредиторите си. Става консул с Бибул и изгонва колегата си от форума след спор. Заради отсъствието на Бибул в Рим се е родил нещо като анекдот, че документите се подписват от Юлий и Цезар.

Една дребна подробност е, че фалернското вино, което Юлий излива на гробовете на семейството си, наистина е било толкова скъпо, че чаша от него е била равна на седмичната заплата на един легионер. За нещастие тези лозя са се намирили на връх Везувий, край Помпей, и през 79 г. това вино било загубено завинаги.

Заговорът на Катилина се провалил, когато един от участниците доверил на любовница, която докладвала какво е чула. Юлий се споменава, вероятно грешно, като един от заговорниците, също и Крас. И двамата оцеляват след разкриването му, без имената им да бъдат опетнени. Катилина напуска Рим, за да поведе въстаническа армия, докато приятелите му е трябвало да създадат хаос и безредици в града. Част от свидетелствата срещу тях показват, че са наели за бойци галско племе. След разгорещена дискусия за съдбата им по-незначителните заговорници са ритуално удушени. Катилина е убит на бойното поле.

Завоеванията в Галия и Британия заемат почти цялата втора част на книгата. Проследих повечето основни събития, като се започне с преселението на хелветите и победата над Ариовистус. Необходимо е да се спомене, че в някои случаи Юлий Цезар е единственият източник на подробности около кампанията си, но той записва грешките и провалите си също толкова достоверно, колкото и победите си. Например разказва доста искрено как грешен доклад го е накарал да изостави собствените си хора, понеже е повярвал, че са врагове. В своите коментари Цезар определя броя на хелветите и съюзниците им на около 386 000. Само 110 000 са изпратени по родните им земи. Срещу тях са били само шест легиона и подкрепления — най-много 35 000.

Битките му рядко са били обикновена проверка на силата. Сключвал е съюзи с по-малки

племена и после се е притичвал на помощ. Бил се е и през нощта, когато е било необходимо, на всякакви терени, като е обърквал противниците си с маневри. Когато Ариовистус поисква на срещата им да присъстват само конници, Юлий заповядва на пешаците от Десети да се качат на коне, което сигурно е било гледка, която си е заслужавала да се види.

Притесних се, че разстоянията, които е изминавал, може да са преувеличени, докато моя братовчедка не участва в поход на шейсет мили. Тя и съпругът ѝ направиха прехода за двайсет и четири часа, докато гурките завършиха за девет часа и петдесет и седем минути. Няколко maratona без прекъсване. Човек трябва да е предпазлив в нашите модерни времена, когато пенсионерите са способни да карат ски по склона на Еверест, но мисля, че легионите в Галия са били в състояние да се справят с тези разстояния и също като гурките да се борят до последно.

Не беше голяма фантазия да предположа, че Адан може да е разбирал езика на галите и дори в някаква степен диалекта на бритите. Келтите пристигат в Европа от неизвестно място, вероятно Кавказ, и се установяват в Испания, Франция, Британия и Германия. Англия става предимно романо-саксонска много по-късно и естествено поддържа тази разлика и в наши дни.

Трудно е да си представим виждането на Юлий за света. Той е бил доста начетен и вероятно е знаел, че Александър е пътувал на изток, а Галия е доста по-близо. Вероятно е чувал за Британия от гърците, след като Питей е пътувал дотам три века по-рано. Въпреки че книгите на Питей са изгубени, няма причина тогава да не са били достъпни. Юлий със сигурност е чувал за перлите, калая и златото, които да го изкушат да отиде натам след Галия. Смятал е, че географски Британия се намира по-скоро на изток от Испания, вместо на север, като Ирландия е помежду им. Това можело да е и континент, голям като Африка, доколкото можел да е сигурен при първото си акостиране.

Първото му нашествие в Британия през 55 г. пр.н.е. било кошмарно. Бурите разбили корабите му, а яростната съпротива на племената и злите кучета едва не го довършила. Десети трябвало да си пробива с бой път през рифовете. Цезар останал в Англия само три седмици, а следващата година се върнал с осемстотин кораба и опитал да навлезе през Темза. Въпреки огромната си флота не успял да завладее острова — и не се върнал трети път. Доколкото е известно, бритите не платили данъка, който обещали.

Верцингеторикс би могъл да има същото място в историята и легендите като крал Артур, ако беше успял да победи във великата си битка срещу Юлий. Наполеон III му издига статуя и признава постиженията му и мястото му в историята. Верцингеторикс обединил племената и разбрал, че опожаряването на земята и оставянето на легионите гладни е единственият начин да победи. Дори огромната му войска обаче в крайна сметка е разбита от легионите и той е заведен във вериги в Рим и екзекутиран.

Точните подробности около триумвирата с Крас и Помпей не са известни. Със сигурност договорката е била от полза и за тримата и престоят на Юлий в Галия е продължил години след приключването на консулския му мандат. Интересното е, че когато Помпей му изпраща заповед да се върне от Галия, Юлий почти е приключил десетгодишната пауза, която по закон е трябвало да има преди второ кандидатстване за консулски мандат. Ако би си осигурил поста втори път, е можело да стане недосегаем, от което Помпей вероятно се е страхувал.

Клодий и Милон не са измислени герои. И двамата са част от хаоса, който едва не разрушава Рим, докато Юлий е в Галия. Уличните банди, размириците и убийствата стават

всекидневие и когато Клодий най-после е убит, неговите поддръжници наистина го изгарят в сградата на сената, при което я опожаряват до основи. Помпей е избран като единствен консул, за да въздвори ред в града. Дори и тогава споразумението за триумвирата е можело да бъде в сила, ако Крас не е бил убит заедно със сина си. След смъртта му е имало само един мъж, който е можел да съперничи с Помпей за властта му.

Най-накрая, направил съм в книгата си едно-две заявления, които може да притеснят историците. Спорно е дали римляните са имали стомана, или не, въпреки че е възможно да се направи по-твърда обвивка на мекото желязо, като се кове във въглени. Стоманата все пак е само желязо с много по-голямо съдържание на въглерод. Не мисля, че това не е било по силите им.

Притесних се, че съм описал гала Арторат почти 2,10 метра и че това ще се стори прекалено на някои. Но сър Бевил Гренвил (1596–1643) е имал охранител на име Антъни Пейн, който е бил близо 2,30 метра и е можел да метне Арторат на рамо.

Има още стотици дребни факти, които мога да добавя тук, ако имаше място. Ако съм променил историята в книгата, надявам се това да е преднамерено, а не просто грешка. Наистина се опитах да бъда максимално точен. За онези, които искат да прочетат повече, а не само тези няколко страници, препоръчвам страхотната книга „Легионът на Цезар“ на Стивън Дандо-Колинс. Също и „Цялата римска армия“ на Ейдриън Голзуърти, както и всичко от този автор. „Дванайсетте цезари“ на Светоний би трябвало да е задължителна литература във всяко училище. Моята версия е в превод на Робърт Грейвс и е очевидно, че кой император ще харесате най-много е доста свързано със собствения ви характер. И накрая, за тези, които искат повече за Юлий: най-добре прочетете книгата на Кристиан Майер „Цезар“.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ТЕКСТА

Издание:

Conn Iggulden
The Field of Swords
Emperor #3

Кон Игълдън
Земя на славата
Цезар#3
Американска, първо издание
Превод *Боряна Йотова*
Редактор *Иван Тотоманов*
Художествено оформление
на корица „Megachrom *Петър Христов*
© ИК „БАРД“ ООД, 2005
ISBN 954-585-049-1

notes

Римска женска роба, пристегната високо под гърдите. — Б. пр.

Римски празник на 27 август, посветен на Волтурн, бог на водите и изворите, който се смятал за покровител на Тибър. — Б. пр.

Хора, които се намират в специфични взаимоотношения и под покровителството на даден патриций. — Б. пр.

Римски магистрат, който отговаря за поддържането на храмовете, реда, осигуряването на храна и вода и др. — Б. пр.

Един от седемте основни хълма на Рим, в източната част на града, където по това време е разположен един от аристократичните квартали. — Б. пр.

Събрание на центуриите (лат.). — Б. пр.

Разпръснете се! (лат.). — В. пр.

Келтско племе, живяло на територията на днешна Швейцария. — Б.

Галски племена, обитавали през 1 в. пр.н.е. част от днешна Бургундия. — Б. пр.

Галско племе, живеещо между едуените и алоброжите; името им означава „живеещи от двете страни на Сона“. — Б. пр.

Келтско племе в Галия, обитавало днешните Дофин и Савой. — Б. пр.

Днешният Римини в Северна Италия. — Б. пр.

Юлий Цезар е убит на 15 март. — Б. пр.